وروستی مورچل

Ketabton.com

٤

لیکوال: نسیم حجازی ژباړن: محمد زیب "شفیق"

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ظهیر زوی یوسف

د عربو له بیابانونه د اسلام چینه وخوټیدله، او هغه شګلنې دښتې چی په پیړیو پیړیو د سیلاتیانو د پام وړ نه وی د زمانی د ځار مرکز شوی.

د جهالت په تروږمیو کی سرګردانه انسانیت چی د لارښوونی د کوم لمر په انتظار ؤ هغه لمر د فاران له غونډیونه راپورته شو.

په هغه ورځ چی د آمنی په ګلاب، د عبدالله په بچی، او د عبدالمطلب په لمسی د محمد صلی الله علیه وسلم نوم ایښودل کیده د فطرت انځور ګرد نړۍ په نقشه کی نوی رنګ خپراوه، تقدیر د نړۍ د قومونو لارښونه عربو ته سپارله او د نړۍ تاریخ لیکونکو یو نوی باب لیکه، د رحمت پریښتو د غلامۍ او جهالت په زنځیرونو ترلی، تپی شوی انسانیت ته د آزادي، وروروولی او برابری درس ورکاوه.

د عربو سارایانو لات او هبل مات کړل او پر نړۍ د رحمت د وریځو په څیر خپاره شول، د دوی د توری او سپنو هره او سپینه غوځه کره، د دوی تهذیب، مدنیت او اخلاق پر تولو تهذیبونو مدنیتونو او اخلاقو بری وموند، هغوی د نړۍ څخه د فساد د ونی جرړی غوځی کړی. او د انسانیت په بڼ کې یې پخپلو وینو د سولی او امن ونی خروبې کړې، د کفر تیارې د ماسپښین د سیوررو په څیر ورتولیدی، د قیصر او کسری د استبداد مانۍ ویجاړې شوی وی، د اسلام د غازیانو د بری جنډې یو لوری ته د البرز د غرونو په واورینو څوکو او بل لوری ته د افریقا په شګلنو دښتو کې رپیدې. د دوی اسونه په یوه وخت کی په ختیځ کی د هندوستان او په لویدیځ کی د هسپانیی په سیندونو اوبه څښلی، دیارلس سوه کاله وروسته اوس هم یو مورخ په چیرانی دا پوښتنی چی د عربو د اسونو تګ غیر-معمولی ګړندی ؤ او که قدرت د دوی په مخه کی ځمکی ته نغښتل وربښودلی وو؟

دا یو انقلاب ؤ، یو روښانه انقلاب، تقدیر د عربو د شګو ذروته ځلا ورکړه، او هغوی یی د نړۍ تیارو ګوټونو ته واستول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو شپږ سوه کاله وروسته یو بل انقلاب راغی، یو تیاره انقلاب!، بنایی د اسلام ډیوې چې په پیړیو پیړیو کومې تیارې په مخه کړې وې له څلورو خواوو نه ورپولې شوې او د ګوبي په صحرا کې بې پناه اخستې وه، بنایي د هغه اور سکروټې چې عربو په اوبو مړې کړې وې د ګوبي د دښتو په سرو ریګونو کې پټې شوې او پټې پلیدلې او شپږ سوه کاله انتظار وې چې د اسلام ساتونکې کله ویده کیږي، حقیقت دا دی چې له یوې مودې راسې د اسلام د درمند ساتونکي خوب وړي وو او د کفر اور شپږ سوه کاله مخکه مړ ژ چې د لومړنیو پیړیو د غازیانو داستانونه دوی ته د اوبو د څاڅکو په څیر وو.

د اسلام دښمنانو ته د عباسیانو د دولت تش او وراسته محلونه هم د نه ماتیدونکو برجونو او کلاګانو په څیر ښکاریدل، چې د هغوی پلرونو په لومړۍ هجرې پیړۍ کې د لویو لویو واکمنو تاجونو تر خپلو قدمونو لاندې کړې وو. نژدې شپږ سوه کاله وروسته د جبر او ظلم هغه هوس چې د روم او ایران د ماڼیو په کنډوالو کې ویده ژ د ګوبي دښتې د یوه شپانه په وجود کې راویښ شو، د هغه شپانه نوم تموچن ژ چې د چنګیز خان په نوم مشهور شو.

د نړۍ هغه فاتح چې د بخت پیړۍ یې د وینو په سمندر کې لامبو وهله چې دده پرخه د تیارو د توپانو نو لاریبونه وه، ددغه چنګیز خان په مشرۍ د منګولیا وحشي قبیلې د یوې سیلۍ په څیر پورته شوې، او د تهذیب هره ډیوه یې مره کړه د نړۍ په څلورو خواو خپاره شول.

شپږ سوه کاله دمخه چې کوم نسیم د عربو له دښتې نه راچلیدلی ژ، هغه د انسانیت پر بڼ د رحمت غمي اوورولي وو، خو شپږ سوه کاله وروسته چې د ګوبي له دښتې نه کومه تالنده رابښکاره شوه په هغو کې د نسیمونو پرځای د چاودلیو اورغورځوونکو غرونو تودوخه او اوورنه وو. او ددې دو دونو د وریځې تر برستن لاندې د هغه اورنی مادي سیلاب ژ چې ښارونه او کلي یې وسوځول او پرې تیر شو، د بابل او نینوا د کنډوالو په لیدو چې د انسان روح د تقدیر په ویرانو، اعتراف کوي هغه د تاتاریانو د اورنی توپان په وراندې هیڅ هم نه دی.

* * * * *

(۲)

د مهلبي نړۍ لپاره د چنګیز خان د پوځونو د جګړې تاکتیك بلکل نوی ژ، نړۍ هغوی ته یو پراخه ښکارځای ژ، د شپنو قبیلو سره د اسونو هیڅ کمی نه ژ، پر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسونو او وزو برسيره دوی د اسونو په غوښو او شيدو گوزاره کوله، پردی علاوه دوی د ځنگل د هر ځناور غوښه خوړله، د گوبي په دښته کي د ښارونو او کليو نوم او نخښه نه وه، که به چيرته باران وشو نو دغه شپانه به همالته ولاړل، او ترڅو به يي څارويو د هغې سيمي تول شنه ونه خوړل دوی به هلته پاتی کيدل، او چي بيا به کوم چا دا خبر راوړ چي په فلاني ځای کي څو څاڅکي باران شوی دی نو دوی به همغه لوری ته مخه کره، کله کله به د نويو څرځايونو پر سر د يوی قبيلی له بلی سره لانجه راغله، چي زور وری قبيلی به د کمزوری قبيلی د څارويو د اخستلو نه علاوه د هغوی نارينه او ښځي هم مريان کړل.

ځکه خو به کمزورو قبيلو يو له بله اتحاد وکړ او يو ځواکمن سړی به يي خپل مشر وټاکه، د ژمي په موسم کي به د شمال د سړی هوا په سبب دغه ټوله سيمه دوزخ ته ورته يخني لاندی کړه، د ريگونو پر سر به د واورو څادر وغوړيد د وښو د نه موندلو په وجه به يي د شيدو څاروی وچ شول، او دوی به د تودوخي په موسم کي د ذخيره کړی وچي غوښي په خوړلو مجبور شول، کله کله به توندی سيلی راوالوتی او د دوی کيږدی به يي ورسره والوزولی او څاروی به يي تری په يوه او بله کړل.

له طبيعت سره دايمی مقابلی له دی خلکو نه زيات کلك او د زغم خاوندان جوړ کړی وو، څو څو ورځی به د اسونو پرشا پاتی کيدای شوای، او په ورځو ورځو وږی جنگيدلی شوای.

چنگيز خان د لويو لويو سردارانو د ځپلو نه وروسته هغوی د ځان تابع کړل، بيايي د شپنو تاتاريانو په مخکي د هغو هيوادونو نقشي کښنيښودی چي هلته شنه فصلونه، ښايسته باغونه او شني ورشوگاني وی، د لوټمار هوس ټول بربريان د چنگيز خان تر جنډی لاندی راټوليدوته وهڅول.

تاتاريان په گاونډيو هيوادونو د وږيو عقابانو په څير ورپريوتل، او هغو اولسونو چي آرام ژوندانه تنبل او سست آموخته کړی وو د دوی د يرغلونو تاب رانه وړ، په څو کلونو کي د چنگيز خان پوځونو په شمال او ختيځ کي زيات هيوادونه ونيول.

گاونډی هيوادونه د هغوی گړنديو برياوته حيران وو، دوی به په يوه يوه ورځ: څو ورځو پراوونه وهل، او په يوه وخت کي به يي څو ځايه پر نورو هيوادونو يرغل کاوه، د هغو هيوادونو پوځونه به په کوم يوه سرحد د دفاع لپاره راټول وو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنگیز خان د پوځ یوی ډلی به دهغوی مقابله کوله او نور پوځ به له مخالف لوری پر هیواد ورننه وتل، کلی او ښارونه به یی ونیول او د پاچاهی ټول نظام به یی شنډ کړ، کله کله به داسی هم وشول چی د کوم هیواد پوځی سالار به د تاتاریانو له یرغل نه خبر شو د دفاع لپاره به یی پوځ په سرحد کی پراو واچاوه ، د هغه جاسوسانو به هره ورځ دا خبر ورکاوه چی د مغلو د لښکر مخه په همدی لوری ده، خو بله ورځ به کوم استازی دا خبر راوړ چی د چنگیز نور لښکر په بله لاره هیواد ته راننوت او تخت او تاج یی ونیول.

د تاتاریانو د حیرانوونکی بریالیتوب راز د دوی په ګړندی حرکت کی ؤ، دوی به په شاتوری اس سپریدل، له هر سپاره سره به څو اسونه وو، کله به چی یو اس ستړی شو سپور به په بل پښه واړوله، د یرغل په وخت کی به چی کله کوم سپاهی لوږه احساس کړه نو د آس خیټه به یی په خنجر زخم کړه او د هغه څو غوړ په وینی به یی وخښلی، د اوږده سفر لپاره هم تاتاریانو ډیر لږ سامان ورسره اخست، په ځنګل کی به یی اضافه اسونه خوړل، او د لاری له کلیو او ښارونو نه به یی خاروی ورسره وړل ، که به کوم ښار بیله جګړی دوی ته تسلیم شو نو مغلو به یوازی هغه خلك وژل چی جګړه یی کولای شوای، خو هر سپاهی د مات شوی قوم د تور سریو بی عزتی خپل حق ګڼه.

که به کوم ښار له مقابلی وروسته فتحه شو نو کورونو ته به یی اور اچاوه ، او اوسیدونکی به یی وژل، د هر پوځ جنرال خپلو عسکرو ته د فتحی دیادګار جوړولو امر کاوه، او مغلو به پر ځوانانو برسیره د ښځو، بوډاګانو او ماشومانو له وژلو وروسته د هغوی سرونه غوڅول او یادګاری څلی به یی تری جوړاوه. بیا به چی د هر جنرال څلی لوی ؤ چنگیز خان به هغه ته شاباشی ورکاوه.

کله کله به د دوو سپاهیانو پر دی جګړه شوه چی ستا څلی دننه تش دی او نن زما سر تیرو ډیر خلك وژلی دی.

دا هغه قوم ؤ چی تقدیر د اسلامی نړۍ عبرتناکه تباهی د دوی په لاسو کښلی وه، د هغه اسلامی نړۍ بربادی او تباهی چی د غفلت په خوب ویده وه، چی د الهی احکامو د عمل پرځای یی د خپلو غوښتنو او هیلو په خاطر تاویلونه پکی کول، له هغوی سره د نیمی دنیا فتحه کوونکو پلرونو توری اوس هم وی، خو د هغو پلرونو ایمان ورسره نه ؤ.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

د مدینې نه نژدې دوه نیم میله لرې د یوه ورروکي کلي په جومات کې د سهار له لمانځه نه وروسته شیخ احمد بن حسن د قرآن او حدیثو درس ورکاوه، طاهر بن یوسف جومات ته ورننوت او شیخ ته یې وکتل.

د طاهر عمر د ۲۲ کالو په شاوخوا کې ؤ، د هغه په دنگه ونه، مناسب اندام او ښکلې څېره کې زیات وقار او شان ؤ، په سترگو کې یې د شاهین په څېر بې باکي دده د هوښیارۍ ښکارندویه وه.

احمد بن حسن ترې وپوښتل : چمتو راغلی یې؟

: هوکې ! ما له مور جانې نه رخصت را اخستی او راغلی یم.

احمد بن حسن خپل زده کوونکي رخصت کړل، او جگ شو له ځوان سره له جومات نه ووت.

د جومات د دروازې سره د شیخ یوه نوکر اس تر جلب نیولی وه پر اس د سفر ضرروي سامان تړلی ؤ، احمد بن حسن اس په غاړه وټپاوه، اس غاړه اوچته کړه، غوږونه یې ځك کړل، او مخکینۍ پښه یې په ځمکه ووهله.

احمد بن حسن وموسکل طاهر ته یې وکتل او ویې ویل : ستا اس وایي چې لمر تودیږي، مور ته زر رخصت راکړه،

طاهره! زما په ذهن کې داسې کومه خبره نشته چې په وار وار مې تاته نه وي کړې، بغداد به تاته یوه نوې دنیا وي، هلته ستا غوندې زلمي د جوړېدو او بې لارې کېدو لپاره په زرگونو وسیلې شته، که غواړې د هغه ښې له ازغیو سره ونښله، او همالته پاتې شه، او که غواړې لمن دې له خوږبویه گلانو نه ډکه راوړه، بغداد د ښیگڼو او بدیو مرکز دی، خو اوس بدې پکې زیاتې شوې دي، او نیکي لږ، ته به له ډېرو ترخو شیبو سره مخ شې او ډېر حوصله ماتوونکي حالات به درته مخې ته شي، قاضي فخر الدین چې زما لیك ولولي خامخا به ستا دپاره ډېر څه وکړي، او امکان لري چې د هغه په مرسته ته د خلافت دربار ته ورسیدای شې.

د خلافت په دربار کې د ایراني او ترکي امیرانو زور دی، هغوی به ستا د لارې ترلو هڅه ضرور کوي، خو زما ستا په استعدادونو اعتماد دی، تا د علم په ژورو سمندرونو کې غوټې وهلي دي، د مدینې غوره مغزونه ستا ذکاوت ته گوته په غاښ دي، د مسلمان د ژوند دوهم جوهر سپاهي توب دی، او ته له توري سره هم په لوبو کې تکړه یې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس اسلامی نړی ستا تر علم نه توری ته زیاته اړتیا لری، په بغداد کی به قاضی فخر الدین تا ته غوره لاربښود شی. که د هغه په واسطه ته کوم لوړ منصب ته ورسیدی نو په یاد ولره چی د امارت نشه ډیره بده ده، د خدای ج رضا د خلیفه تر رضا مخکی وګڼه او تل دا خیال کوه چی ته د عبدالملک په شان نه د عبدالله پهخیر جوړیدو ته پیدا شوی یی، د شتمنی په حساب به ته په بغداد کی د امیرو او شتمنو خلکو په کتار کی شماریږی، ما له هغو غمیونه یودانه زرګر ته وربښکاره کړ هغه راته وویل چی ددی بیه له لس زره دیناره نه کمه نه ده، ماله هغی نه پنځه لوی غمی ایښی دی، او دا به ستا امانت وی، پردی سربیره می ستا برخه په سوداګری کی هم پریښی ده، که ستا اعتراض نه وی نو زه به یو بڼ درته واخلم.
ځوان ورته وویل : زه خو تا مجبور کړم که نه دومره دولت می له ځانه سره نه وو.
شیخ ورته وویل : په دی اړه ډیر بحث وشو، کله چی ته بغداد ته ورسیدی نو وبه پوهیږی چی زما خبره سهی ده، هو تردی دولت زیات قیمتی څیز له تا سره د صلاح الدین ایوبی «رح» توره ده، او ته د هغی د حق په اداکولو پوهیږی. اوس ورځه دریاندی ناوخته کیږی، امین چیرته دی؟
: «هغه له ما سره دتلو تینګار کاوه، ما هغه له نوکر سره ښار ته واستاوه،
طاهر د اس جلب ونیو او شیخ ته یی د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ خو شیخ د لاس ورکولو پرځای غیږ خلاصه کړه او ور وړاندی شو ځوان یی په غیږ کی ونیو، بیا یی په ژړه غونی غږ وویل : زما بچیه ! ستا بیلتون موږ ته ډیر سخت دی، خدای دی ستا په نیکو ارادو کی برکت واچوی.
له احمد سره د غاړه غړی کیدونه وروسته طاهر بیا هغه ته د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ خو احمد وویل : ته په اس سپور شه.
ځوان پر اس سپور شو، او بیا شیخ د هغه د آس جلب ونیو.
ځوان له اس نه بیرته د پلی کیدو هڅه وکړه ویی ویل : نه نه، زه د اسی ګستاخی نشم کولی، خو احمد هغه په لاس ایسار کړ ویی ویل : زویه ! ما د یوه مجاهد د اس د جلب نیولو له نیکمرغی نه مه محرومو‌ه، که صدیق اکبر «رض» د اسامه بن زید د اس د جلب په نیولو له وياړه غاړه اوچته وره، نو زه هم نن په خپله نیکمرغی ویاړم. په بیا توب کی که څه هم زما کمزوری لاسونه توره نه شی اوچتولی خو ستا د اس د جلب نیولو توان لا پکی شته دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه قوم نیکمرغه دی چی خلك يې په ځواني کی له تورو سره لویی کړي، او په بوداتوب کی د خپلو بچیانو د اسونو جلبونه نیسي او دوی ته د غزا لاره ورښيي.
احمد بن حسن د طاهر د اس جلب نیولی د خرباله بڼ ته راووتل، هغه لږ لری نور هم ورسره د تلو هیله من ؤ، خو طاهر ورته وویل : نور زحمت مه کوه ماته اجازه راکړه.
احمد بن حسن د اس جلب د طاهر په لاس کی ورکړ ويې ويل : طاهره ! اوریدلی می دی چی د بغداد د ونو سیوري ډیر یخ دی، زویه ! چی هلته ولاړ شی ویده نه شي او پر زیندهم پام کوه هغه ډیر ساده سړي دی، د بغداد د امیرانو د هوښیارو او چالاکو نوکرانو سره يې مه پرتله کوه، د هغه سادگی کله کله د حماقت ترحده زیاته شي، خو د هغه زړورتیا او ایثار د هغه په هره خامی پرده غوړوی او جبرانوی يې.
طاهر وویل : ته ډاډه اوسه، زه هغه خپل ډیر غوره دوست گنم، احمد بن حسن خدای پامان وویل او د اس جلب يې پریښود.

* * * * *

(٤)

طاهر بن یوسف په هغه وخت کی زیږیدلی ؤ چی د صلاح الدین ایوبی توری د اسلامی نړۍ په لوری د اروپا د عیسویانو د ځواکونو مخه نیولی وه، په تیره پیړی کی یو لوری سلجوقی ترکانو د بغداد د عباسی خلیفه گانو له کمزوری نه گټه اخسته د طغرل بیگ، الپ ارسلان او ملك شاه په څیر فاتحانو په قومانده يې د ارمنستان، کوچنی اسیا او شام پراخی سیمی په خپله لویه پاچاهی کی شاملی کړي. بل لوری يې د روم د بحیری په څنډو له بازنطینی امپراتوری نه ډیری سیمی لاندی کړي، په ٤٦٣ هـ کی سلجوقی ترکانو بازنطینی پوځونو ته په «ملازجرد» کی پریکنده ماته ورکړه، د سلجوقی ترکانو د پرله پسی پرمختگ له ویری عیسوی پادري «دوهم اربن» په اروپایی هیوادونو غږ وکړ چی د اسلام د لښکرو د سیلاب د مخنیوی لپاره یوه شریکه جبهه جوړه کړي.
د پاپ غوښتنی تر یوی مودی پوری څه خاصه نتیجه ورنه کړه، د اروپا پاچاهانو د سلجوقیانو تووروته د خپلو تهرونو ډال کولو لپاره یوازی د ثواب او د آخرت وعدی کافی نه بللی، هغوی ته د دنیا د گټی په خاطر له سلجوقیانو سره جگړه د شاهین په ځاله د لاس ننویستلو نه کم خطرناك نه ؤ، خو په دی وخت کی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو فرانسوي راهب اوچت شو، او هغه ناڅاپه د اروپا خلك د اسلامي نړۍ پرخلاف راوپارول، ددغه راهب نوم «پطرس» ؤ، هغه صليب اوچت کړ په خره سپور شو او په ټوله اروپا راوگرځيد د هغه له شليدليو زړوجامو او لوڅو پښو نه مظلوميت څرگنديده، په سترگو کي يي د کسات لمبي وي، او په ژبه کي يي زهرجن نشترا هغه چي چيرته تلو خلك به پري ورټول شول، هغه به په القدس کي د سلجوقيانو د ظلم خيالي داستانونه اوروله ده به پخپله ژړل او نوريي هم ورسره ژړول. اولس به ددو د هري وينا له اوريدو وروسته پر صليب د قرباني سوگندونه پورته کړل، چي د اولس جوش او جذبه يي وليده د اروپا هره لويه او وړوکي پاچاهي د اسلامي نړۍ پرخلاف د پريکنده جگړي لپاره چمتو شوه.

د هلال پرخلاف د صليب ټول غوسه ناك ځواکونه راټول او سره يو شول، خو د ملك شاه تر وفات پوري دا سيلاب ولاړ ؤ، د ملك شاه د وفات نه وروسته سلجوقي پاچاهي ټوټه ټوټه شوه، د دوی د زوال گرنديتوب په هندوستان کي د اورنگزيب عالمگير د وفات نه وروسته د مغولي حکومت له زوال نه هم گړندی ؤ.

د اوو کالو په موده کي د لويديځ په لوري د اسلامي نړۍ هغه دفاعي مورچل چي د اروپا عيسوي پاچاهانو نه ماتيدونکي باله پخپله دړې وړې شو، او په ۴۹۱ ه کي د عيسويانو سيلاب پر اسلامي نړۍ راواوښت.

په بغداد کي عباسي پاچاهانو د سلجوقي ترکانو پر زوال آرامه ساه واخسته، خو دوی د عيسويت د ويرونکي سيلاب په مقابل کي څه ونشو کولی، د يوه کال په دننه کي عيسويانو د سلجوقيانو پاتي ځواك هم تر پښو لاندي غوبل کړ او د بيت المقدس په شمول يي د شام ډير مهم ښارونه او بندرونه ونيول، د فلسطين او شام سيمي يي سره شريکي کړې او يو عيسوي حکومت يي پکي جوړ کړ، دغه هيواد د اسلامي نړۍ په زړه د خنجر حيثيت درلود.

نږدي پنځوس کاله وروسته د اسلامي نړۍ د دفاع جذبه د عماد الدين زنگي «رح» د شخصيت په بڼه راڅرگنده شوه، او د هغه د سربښندونکو حملو په سبب د صليب د علمبردارانو په زړونو کي د اسلام د غازيانو پخواني ويره راويښه شوه، د بغداد عباسي خليفه لومړی د هغه حوصله لوړه کړه، او د هغه د ميراني داستانونه يي چي واوريدل د اسلامي نړۍ په زرگونو سربښندويان يي تر بيرغ لاندي راټول شول، خو د پاچاهي د داخلي گډوډيو په وجه هغه خپل کار ترسره نکړای شو، او په بيت المقدس کي د عيسويانو بلي کړي ډيوی د گل کيدو په حال کي له گل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیدونه وژغورل شوی، خو په ٥٨٤ هـ کې په مصر کې د صلاح الدین ایوبي اقتدار د هغوی ډیوی ته د شمال وروستي څپه شوه القدس یو ځل بیا د اسلام د غازیانو د اسونو پښې بنکلولې، د اروپا عیسویانو ته د صلاح الدین ایوبي توره د سلجوقیانو له توری نه ډیره خطرناکه ښکاره شوه.

او پر فرانسې، جرمني او انګلستان برسیره د اروپا زیاتره عیسوي پاچاهیو خپل زیات جنګیالي په ختیځ کې د عیسویانو د اقتدار، لویدونکو ستنو ته د تکیې ورکولو لپاره چمتو کړل.

عباسي خلافت دا ځل هم نیغ په دې جنګ کې ګډون ونه کړ، خو د صلاح الدین ایوبي د میړانې کارنامو ډیر زر اسلامي نړۍ دده پلوي کړه، کله چې د اروپا د بې شمیره پوځونو له یرغل نه خبر شول د ترکستان، عراق او عربو زیات سربښندویان راغلل او د ایوبي تر بیرغ لاندې راټول شول.

*****

(٥)

د مدینې د څو نورو ځوانانو په څیر د صلیب په مقابل کې د هلال د جنډې اوچتې ساتلو جذبې احمد بن حسن هم له مدینې نه فلسطین ته ورساوه، د هلال او صلیب په معمولي جګړو کې احمد بن حسن د یوه بې نومه سپاهي په څیر ګډون کاوه، د هغه د ټولې منصبداران دده په زړورتیا قانع وو، خو هغه پر ځان باور چې د احمد بن حسن د ښې پالنې او تربیې نتیجه وه تر یوې مودې پورې دده د لارې خنډ ؤه د هر څومره لوی سرې د خوښې لپاره هم تر خپل نظر او رایې نه تیریده، او هغوی دده دا پرځان اعتماد دده پر غرور او ځان غوښتنې، تعبیر اوه، د دوی د پوځې ټولې سالار یو ترکی ؤ.

د یوې ویاړمنې فتحې نه وروسته د شپې مهال د صلاح الدین پوځونو په یوه پراخ میدان کې پړاو واچاوه، یوې خواته د احمد بن حسن د ټولې قوماندان له څو نورو افسرانو سره د تیرې جګړې د یادونو کیسې کولې.

هغه ناڅاپه له یوه سپاهي نه وپوښتل احمد بن حسن چیرته دی؟ سپاهي ځواب ورکړ : هغه د ونې لاندې د شمې رڼا ته کوم کتاب لولي.

ترکي افسر بیا وویل : که د هغه له کتابونو لوستلو سره دومره مینه نه وای نو بنه سپاهي تری جوړیدای شوای، ورمه ورځ کټ مټ د یوه سپاهي په څیر جنګیده، هغه پنځه تنه نصرانیان ووژل، او زما باور نه کیده چې دا د احمد وي، خو دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه به یې له کاره وباسي.

یو ځوان چې تر اوسه پورې چوپ ناست ؤ وویل : کیدای شي هغه د یوه سرتیرې پرځای ددې لپاره پیدا شوی وي چې د پوځ لاربنود شي، یو عام سرتیرې بنایي له تورې نه زیات څه شی ته اړتیا احساس نه کړي خو یو سالار او قوماندان کتاب ته له اړتیا څخه انکار نه شي کولی.

ترکی قوماندان په کرسنده خندا کې د ځوان د خبرو د تریخوالي پټولو هڅه وکړه ویې ویل : نو د بغداد اوسیدونکي ټول منصبداران او سالاران دي ! هغوی یوازې کتابونه لولي.

ځوان ځواب ورکړ: د اسلامي نړۍ بدمرغي ده چې د بغداد اوسیدونکي له کتاب سره د تورې ضرورت نه احساسوي، که نه نو د اسلامي نړۍ هر سپاهي به د دوی تر قوماندې لاندې جګړه د ځان ویاړ بلله.

د مشال له رڼا نه د لرې والي په سبب ترکی سالار خپل مخاطب ونه پیژاند، هغه لږ په ترخه لهجه وویل ، دا د احمد بن حسن دوهم ملګرې له کومه شو، ته لږ راوړاندې شه!

ځوان له ګوښې را اوچت شو او د سالار په مخکې ودرید، سالار ورته وویل : هي هي یوسفه نن دي ژبه ولې وچلیده؟ کښینه! زه د هر توریالي په لیدو خوشحالیږم. تا په خپله لومړنۍ جګړه کې زموږ شاباسي ګټلې دي، خو دي ته دي پام لره چې دلته دبغداد د خلکو په باب له خلکو سره نیك نظر نشته.

یوسف جدي ځواب ورکړ : د خبرو په وخت زما ذهن کې د خلکو رایه نه وه بلکې ته وې، زه د بغداد خلك نه د ستاینې وړ بولم او نه مې یې ستاینه کړې ده. د هغوی یادونه هسې راغله، اصلي خبره دا وه چې سپاهي باید علم زده کړي که نه؟ زه دا وایم چې توره داسې سرشوخه اس دی چې د علم قیضه ورته په کار ده، د بغداد له خلکو سره یوازې قیضه ده اس ورسره نشته.

سالار ترې وپوښتل: زموږ په باب ستا نظر څه دی؟

یوسف ترې وپوښتل : زموږ نه ستا مطلب ځان دی او که د صلاح الدین ایوبي پوځ؟

ترکی سالار د هغه له سوال نه پریشانه شو د خبرې داړولو لپاره یې وویل : دغه ځوان په خبرو کې د احمد بن حسن استاذ ښکارې هغه هم راوغواړئ!.

یو سپاهي جګ شو احمد بن حسن‌یې راوغوښت، ترکي سالار ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمده ! تـه ورمـه ورځ کټ مټ د يوه سپاهی په څير جنګيدلی، زما لـه تانـه هيڅکله هم دا تمه نه وه.

کښينه!

احمد بن حسن ځواب ورکړ : ته بايد له خپلو سپاهيانو نه بدي هيلی ونه لري.

ترکی افسر لږ.خجالت غوندي شو ويی ويل : ته له يوسف سره پيژنی که نه دی زموږ نوی ملګری دی.

احمد ځواب ورکړ : زه ورسره معرفی شوی يم.

: نن دی څه لوستل؟

: ما د خالد «رض» بن وليد د فتحو پيښې لوستی.

ترکی افسر وپوښتل : د خالد «رض» بن وليد بر ياوی زياتی دی که زموږ د پاچا ؟

زما په ګومان د هغه زمانی جګړی زموږ د وخت له جګړونه ډيری معمولی او ساده وی.

احمد بن حسن ځواب ورکړ : ستا نظر سهی نه دی، زه بی علمی د بخښنی وړ بولم، خو ريا کاری د بخښنی وړ نه بولم، ته ښايی د پاچا په مخکی که دغسی خبری وکړی نو هغه به خوښ کړی ، خو هغه اوس دلته نشته، زه دا منم چی له کتابونو نه دی کرکه ده، خو دانه شم منلی چی يوی مسلمانی موربه د لوی خالد «رض» د فتحو کيسی نه وی درته اوورولی، او تاته به يی د هغو سترو غازيانو نوم په درناوی او وياړ يا دولو درس نه وی ښودلی، چی په ګيډو به يی ډبری وتړلی، شړی به يی واغوستلی او د قيصر او کسری تختونه يی تر پښو لاندی کړل. د خالد «رض» د وخت زياتره جګړی داسی وی چی د مسلمانانو د يوی توری په مقابل کی به.د دښمن لس توری دريدلي وی.

زما په خبرو به ته خامخا خفه کيږی. تاسو زما مشر ياست، د جګړی په ډګر ستا هره اشاره ماته د حکم په معنی ده، خو هغه هم ددی لپاره نه چی زه ستا او يا پاچا صلاح الدين ايوبی خوښی وغواړم، او که دپاچا درناوی زما په زړه کی شته يوازی ددی لپاره چی هغه هم زما په څير د اسلام يو سربښندوی دی، د داسي غلطو خبرو په سبب ښايی کوم د تاريخ زده کوونکی بی لاری نه شی، خو د پاچا په وراندی داسی چاپلوسی ممکن د ځان خوښونی هغه جذبه په هغه کی راويښه کړی چې د هغی له سببه د بنی عباس خليفه ګان د اسلام لپاره د بی کاره بدن په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځیر شول.

نن ورځ اسلامي نړۍ له سلطان صلاح الدين ايوبي نه ډېرې هيلې لري، ځکه خو تاسو هغه اوس له خالد «رض» او عبيده «رض» سره په برابرۍ کې له راتلونکي نه مه بې پروا کوئ، هغه ته دعا وکړئ چې د ډېرو سترو بريونه وروسته هم داسي احساس کړي چې اوس يې نوی سفر پيل کړی دی.

احمد بن حسن نور هم څه ويل غوښتل چې د وني له څنګه يو مول وهلي، (نقاب پوش) رابټکاره شو، هغه را وړاندې شو ويې ويل : خدای ج دې صلاح الدين د اسلامي نړۍ د هيلو پوره کولو وړ کړي. او له چاپلوسانو يې دې وساتي. د هغه په غږ کې غوسه، جلال او هيبت ؤ، اوريدونکي وارخطا شول هغه ته يې وکتل هغه چې د مشال رڼا ته نژدې شو نقاب يې لرې کړ، ترکي سالار وارخطا شو ويې ويل : سلطان!

ټول پاڅيدل، صلاح الدين ترکي افسر مخاطب کړ ورته ويې ويل : ما ستا خبرې واوريدې ډير خفه شوم.. ته نا پوه يې ، ستا سزا دا ده چې تر شپږو مياشتو پورې به دې له ملګرونه ځانګرې کېنيني او تاريخ به لولې شپږ مياشتې وروسته زه پخپله ستا ازموينه اخلم، که تا زه ډاډه کړم نو رتبه دې لوړوم که نه نو په يوازيتوب کې به دې دناستې سزا نوره هم اوږدوم. احمد او يوسف ته سلطان اشاره وکړه ويې ويل : تاسو دواړه را نژدې شئ، دوی ور نژدې شول او له سلطان سره نژدې ودريدل.

سلطان ترې وپوښتل : له کومه ځايه راغلي ياست؟

احمد بن حسن ځواب ورکړ : زه له مدينې نه راغلی يم، سلطان يوسف ته وکتل ، هغه ځواب ورکړ : زه له بغداد نه.

: تاسو څه وخت زما په پوځ کې شامل شوي ياست؟

احمد ځواب ورکړ : زما نژدې شپږ مياشتې وشوې او د يوسف پنځمه ورځ ده.

سلطان صلاح الدين ورته وويل : ته زما په باب د غلطو اټکلونو ګناهکار يې. زه څه سزا درکړم؟

احمد وويل : که تا زما ټولې خبرې اوريدلې وې نو زه د ځان سپينولو په اړه هيڅ نه وايم.

سلطان د احمد پر اوږه په مينه لاس کيښود ويې ويل : سمدستي زه ستا له ژبې اغيزمن شوم، ماته ستا د پوځي کمالونو معلومات نشته، ځکه خو تا د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوولسو تولیو مشر تاکم، او یوسفه! ستا په غږ کی د یوه پوځی پر ځان اعتماد دی، امکان لری ته ځان وروسته د لویی ذمه واری اهل ثابت کړی، خو سمدستی تا د پنځو تولیو مشر تاکم، تاسو دواړو ته داډ درکوم چی زما په وړاندی یوازی میړانه او زړورتوب ارځښت لری چاپلوسی نه، او د حضرت خالد «رض» په اړه بنایی زه خپل احساسات بیان نکړای شم، کاشکی زه د مصر د سلطان پرځای د ستر مجاهد «رض» د پوځ یو عادی سرتیری وای. ماته نه یوازی هغه غازیان بلکی هغه خلك هم د قدر او ویاړ وړ دی چی د عراق او شام په ډګرونو کی یی د ستر خالد «رض» د پوځ ګردونه لیدلی دی چی دوی به پکی له سترګو پناه شول، زه تر ځانه د اسلام غازیانو ته د اوبو رسولو په ترڅ کی شهیده شوی بوډی غوره بولم.

*****

(٦)

څو ورځی وروسته د سلطان صلاح الدین په پوځ کی داسی څوك نه وو چی احمد بن حسن او یوسف بن ظهیر یی نه پیژندل، یو کال وروسته یوسف بن ظهیر د سلطان د سرتیرو قوماندان او احمد د شوریٰ غړی ټاکل شوی وو. دواړو یو بل ته ډیر زیات درناوی او عقیدت درلود، که د جګړی پر ډګر احمد پر چا زیات ویاړ کاوه نو هغه یوسف ؤ، او د علماو په ډله کی یوسف د خپل دوست په علم اعتراف کاوه.

یوسف او احمد بن حسن عهد کړی ؤ چی تر څو پر بیت المقدس بیرته د صلیب پرځای د هلال بیرغ ونه رپیږی دوی به رخصت وانه خلی، په هغو ورځو کی چی سلطان پر یروشیلم د وروستی پریکنده برید لپاره تیاری نیوه له بغداد نه د سلطان د پوځ څو تنه رضا کار سرتیری چې رخصت تللی وو بیرته راستانه شول د هغوی نه یو تن د یوسف خیمی ته ورغی او د هغه د میرمن لیك یي ورکړ. یوسف هغه ته د کېښیناستلو اشاره وکړه او لیك یی خلاص کړ یی ولوست، بیا یی سرځوړند کړ او په سوچونو کی ډوب شو، لږ څند وروسته یی سرپورته کړ او سرتیری ته یی وکتل،

سپاهی ورته وویل: ما خپله میرمن ستا کوزته استولی وه، هغی ستا د میرمنی حالت خراب بشوده، ستا زوی می ولید هغه روغ و، ما می خپلی میرمنی ته ویلی دی هغه به ستا د میرمن خدمت کوی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوسف په شونډو غمجنه موسکا خپره شوه ویی ویل : خدای دې تاته خیر درکړي، او بیا یی له سره یو ځل بیا لیك ولوست.

لږ ځنډ وروسته یوسف په خپله خیمه کې یوازې په ناکراري قدم واهه، له پنځه شپږ ځله لوستلو وروسته یی د لنډ لیك متن یاد شوی ؤ.

: زما آغا! زما خاونده! له ډیر انتظار وروسته دې لیك راغی، کاشکې ماله تا سره یوځای پر بیت المقدس د اسلام بیرغ رپیدل لیدلی وای، زه لږ ناروغه یم، خو ته چورت مه وهه، د یروشیلم د فتحې خبر چې واورم روغه به شم، هو! دا ضرور زما هیله ده چې د بیت المقدس د فتحې زیرې تر هر چاوړاندې ته راته واوروې. خپله وعده تر سره کړه، زه شپه او ورځ خدای ج ته دعا کوم، چې پر یروشیلم د اسلام د بیرغ رپولو ویاړ ستا په نصیب کړي، طاهر ډیر خوښ دی او د محسن میرمن زما ډیر خیال ساتي، ماته هیڅ ډول تکلیف نشته.

یوسف په خیمه کې قدم واهه او دغه الفاظ یی کله په لوړ غږ او کله کرار تکرارول، د هغه د زړه درزا کله ګړندی او کله کراریده، د هغه زړه او دماغ په دوو سره بیلو خیالونو او ارزوګانو کې را ګیر شوی او په کشمکش کې ؤ، د هغه په وړاندې دوی ذمه واري وې، یوه لوری ته ځوانه او ښکلې میرمن چې له واده نه وړاندې دې بلکل یوازې ؤ، او له واده نه وروسته د هغې یوه حیاناکه موسکا ده ته د نړۍ تر ټولو خزانو غوره او قیمتي وه، هغه ناروغه وه، او په لیك کې د تسلی پر الفاظو برسیره د هغې حالت د اندیښنې وړ ؤ، ځکه چې په معمولي ناروغۍ کې هغې ته د محسن د میرمنې د خدمت ضرورت نه ؤ، هغه باید ځان کورته رسولی وای، دی به د خیال په برېښنا ته ورته ګړندی اس پښنه واړوله، بغداد ته به ورسید او خپل کورته به ننوت:

زاهدې! زاهدې! ته څنګه یې؟ زه راغلم راته وګوره! هغې به تکان وخوړ ده ته به یی وکتل او په ناکراري به یی ورته وویل : ته! ایا په یروشیلم د اسلام بیرغ ورپیده؟ دا پوښتنه به د خیال اس ته د متروکې په شان شوه، او دی به د بغداد له آرامو کوڅو نه د القدس د جګړې ډګر ته راورسید.

او لاس به یی ومروړل په لوړ غږ به یی ویل : زه به خپله وعده ترسره کوم، زه د یروشیلم، «القدس» د فتحې خبر هغې ته ورورم، بیا به د غشو په باران کې له خندق «کندې» نه تیر شو، د کلا دیوالونه به یی سورې کړل، د صلیب نښانونه به یی ځیرې کړل، او د هلال له جنډې سره به د کلا لوړ برج ته وخوت، بیا به یی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحی ناره اوچته کړه پر خپل برېښنا دوله ګړندي اس به سپور شو او بغداد ته به ورسید.

د کور په مخکې به له اس نه پلی شو، او په منډه به کورته ننوت ویل به یې : زما ګرانی، زما اروا، زه راغلم، یروشیلم فتحه شو، ما پخپلو لاسو د کلا په ترټولو لوړ برج د اسلام بیرغ ټینګ کړ، او د زاهدې ښکلې او معصومه څېره به له خوښۍ نه وغوړېده...

بیا دده وروستی پریکړه دا شوه چې : زه به ولاړ نه شم.

احمد بن حسن یې کوټې ته ورننوت او ورته وې ویل : یوسفه! له بغداده څو تنه سپاهیان راغلي دي. ستا له کوره یې څه پیغام راوړی دی؟

: د میرمنې لیك مې راغلی دی، یوسف د موسکې کیدو هڅه وکړه ویې ویل .

: ته اندیښمن یې خیرت خو به وي؟

: هغه لږ ناروغه ده!

احمد بن حسن په ځیر دده څېرې ته وکتل او له یوې شیبې چورت وروسته یې وویل : ته یې ورغوښتې یې؟

: نه ته لیك ولوله، دایې وویل او بیا یې د خپلې میرمنې لیك د احمد په لاس کې ورکړ.

احمد د لیك له لوستلونه وروسته وویل : له لیك نه خو د اندیښنې خبره نه ښکاري، بیا هم ته پریشانه یې، زه درته یو زیری اوروم.

یوسف په ناکراری وپوښتل : د څه زیری! ایا په القدس زر حمله کیدونکې ده؟

: هوکې! بل سبا ته به د القدس دیوالونه ور ړنګوو، او انشاء الله ته به د بغداد خلکو ته د القدس د فتحې د زیری اورولو لپاره په یوه هفته کې چمتو شې، زه به هم څو مزله درسره ملګری وم.

یوسف بیا وپوښتل : ستا باور دی چې بله ورځ به حمله کوو؟

احمد ځواب ورکړ : زه همدا اوس د سلطان له دربارنه راغلی یم.

د یوسف زړه درزیدو، بیا یې دوست ته وکتل او د موسکا هڅه یې وکړه ویې ویل : کاشکې دغه حمله نن وای!

احمد له لږ سوچ وروسته بیا وپوښتل : زه د لیك د راوړونکي نوم پوښتلی شم؟

: دغه لیك محسن راوړی دی زما ګاونډی دی.

: په کوم ټولۍ «رساله» کې دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: هغه د حملې د پوځ د اتلسم ټولي د سالار مرستيال دی.

ماښام مهال احمد بن حسن يوسف ته وويل : يوسفه! ماله محسن سره وليدل، د هغه له خبرونه معلوميده چې ستا د ميرمنې حالت ښه نه دی. که غواړې چې ولاړ شې زه به له سلطان سره ستا د رخصت خبره وکړم.

يوسف ځواب ورکړ: نه د ناروغۍ د خدمت او علاج فرصت بيا هم په لاس راشي، خو د يروشيلم د فتحې فرصت ښايي بيا په لاس رانه شي.

*****

(۷)

اته ورځې وروسته د مسلمانانو پوځ له څلورو خواو پر القدس حمله وکړه، سلطان صلاح الدين په يوه سپين اس سپور ؤ او د پوځ لارښونه يې کوله. سلطان چې لومړنی سپاهي وليد چې پر ديوال يې کمند ور وغورځاوه يوسف ؤ، له پاسه د دتيږو او غشو باران ؤ او يوسف ډال پر سر نيولی ؤ او د ځان ساتنه يې کوله، د ديوال سرته د ختلو امکان يې ډير لږ ؤ، سلطان له ځانه سره وويل که دی د ديوال سرته وخوت زه به مې خپله توره ورېخښم، يوسف د ديوال سرته ورسيد او څو نورو ځوانانو هم دده په تقليد کمندونه وغورځول، د يوسف توری څو تنه په مرگ وسپارل، سلطان خپل جنرال ته وويل : « اوس دی زما د آس حقدار هم دی».

څو تنه نور غازيان هم د حصار سرته وختل او له شانه يې پر يوسف د پهره دارانو د يرغل مخه ونيوله، يوسف په خپلو پرله پسې حملو شپږ، او‌وه سپاهيان وارخطا کړل، صلاح الدين د خوښۍ او احساساتو له جوشه ويل : ځوانه! زه تا ديرغل کوونکې ډلې اعلی سالار ټاکم، د لږ څند لپاره د سلطان پام بل لوري ته واوښت او چې کله يې دويم ځلې هماغه حصار ته وکتل نو دده پوځيانو پرې قبضه کړې وه، خو يوسف هلته نه ؤ، هغه له خپلو نژدې کسانو څخه وپوښتل : يوسف چيرته ولاړ؟

هغوی د دروازې پرسر تر ټولو لوړ برج ته اشاره وکړه ويې ويل : هلته گوره يوسف ډير خطرناك ځای جگړه کوي.

سلطان پورته وکتل، د يوسف توره په يوه وخت کې له درې تورو سره جنگيدله، د سلطان دوه سپاهيان يې مرستې ته ور رسيدلي وو، د يوسف د توري په يوه گوزار د صليب نښان لاندې راولويد، د سلطان په سترگو کې د خوښۍ اوښکې راغلې ويې ويل : ته زما زوی يې: زه تا ددې ښار والي ټاکم. خو د يوسف له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه توره لولیدلی وه، او یوه ځوان هغه ته تکیه ورکړی وه، سلطان هغه وپیژاند هغه احمد بن حسن ؤ.

د سلطان پوځ دننه ننوت او دروازې یې خلاصې کړې دښمن وسله غورځولې وه، سلطان اس وزغلاوه او کلا ته ننه ووت له اس نه پلې شو او د څو تنو نورو افسرانو سره په بیړه برج ته وخوت، د یوسف پر بدن ډیر زخمونه وو، احمد له خپل پټك نه اوبه ورڅښلې، سلطان په څمکه گونډه ووهله او ده ته نژدې کښیناست د هغه زغره یې وویستله زخمونه یې وکتل، او د هغه په نبض یې لاس کیښود، په غمجنه لهجه یې وویل : بچیه ته ما ددې ښار والي ټاکلی یې، بنایی ستا حکومت ډیر لنډ وي، که د ښار د خلکو لپاره څه حکم کوی نو بیړه کوه!

یوسف لومړی سلطان او بیا احمد ته وکتل او بیا یې سترگې د صلیب پر نیم ځوړند بیرغ میخ پاتې شوې.

احمد بن حسن وویل : ددې ښار د حاکم هیله ده چې پردې ښار د فتحې بیرغ دده په لاس ټینگ شي، سلطان له دې خبرې سره د یوسف په سترگو کې غیر معمولي ځلا ولیده، هغه یې بیا نبض وکوت او یوه سپاهي ته یې د بیرغ د راوړو امر وکړ، یوه سپاهي د صلیب مات نښان وغورځاوه، سلطان صلاح الدین ایوبي او احمد بن حسن یوسف ته تکیه ورکړه او جگ یې کړ، د یوسف په مړ ژواندو لاسونو کې ناڅاپه ځواك پیدا شو، بیرغ یې ټینگ کړ، پر شونډو یې موسکا وغوړیده، هغه موسکا چې یوازې د خدای «ج» په لار کې د شهید کیدونکو پر شونډو غوړیږي، ناڅاپه یې له خولې نه ووتل : زاهدې ! القدس فتحه شوا.

د سلطان په حکم یې یوسف یوې کوټې ته ورساوه، د ځنکدن په وخت کې یې چې احمد بن حسن ته څه وویل هغه دا وو:

احمده ! زما د میرمنې ددعا یوازې یوه برخه قبوله شوه، ما د یروشلیم د فتحې خبر ورونه رسولای شو، خو د تقدیر په یوه راز اوس زه پوهیږم، زاهده په بغداد کې نشته په کوم بل ځای کې زما انتظار کوي، که هغه ژوندې وای زه به خامخا بغداد ته رسیدلی وای، د بیرغ د ټینگولو په وخت کې مې داسې احساسوله چې هغه ما ویني، ته بغداد ته ولاړ شه، که هغه تر اوسه ژوندې وي نو د القدس د فتحې زیرې تر هر چاړ روميې ددې حق دې چې وایې ورې. که هغه ژوندې نه وه نو زه مې خپل زوی تا ته سپارم! هغه دا وویل او سترگې یې پټې کړې او په کمزوري غږ یې تکرار کړه : زاهدې ! زه راغلم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یروشیلم «بیت المقدس» فتحه شو، د بری بیرغ ما پخپلو لاسونو تینگ کړ، هغه بیا سترگی وغړولی.

سلطان او احمد ته یی وکتل ، او بیا د یوی اوږدی ساه نه وروسته دده د سترگو مخی ته د مرگ پردی وغوړیدی.

سلطان وویل : ته زر تر زره بغدا ته د تلو لپاره چمتو شه، زه د یوسف د میرمن لپاره څه پیسی درکوم، که هغه خدای «ج» مه کړه مړه شوی وه، نو زه د هغوی د بچی پالنه تا ته سپارم.

احمد بن حسن وویل : زه چمتو یم، که ستا اجازه وی نو د بغداد یو سپاهی چی د یوسف دوی گاونډی دی له ځانه سره ملگری کوم.

*****

(۸)

لږ څند وروسته د سلطان د هستوگنځی په مخه کی د دوی اسونه تیار وو، په دی کی یو هغه اس هم ؤ چی لږ وراندی سلطان صلاح الدین ایوبی پخپله پری سپور ؤ، د رخصت په وخت کی سلطان احمد بن حسن خپلی خیمی ته ور وغوښت او د څرمنی یوه کڅوره یی ورکړه ورته ویی ویل : په دی کی پنځه زره طلایی سکی دی، په دی کی زر سکی ستا دی، پاتی نوری د یوسف د کونډی دی.

که خدای «ج»، مه کړه هغه ژوندی نه وه نو دغه پیسی د یوسف د زوی په روزنه کی ولگوه، او د هغه د راتلونکی لپاره زه نور مال درکوم، دا واخله!

سلطان په یوه وریښمینه ټوټه کی غوټه احمد ته ونیوه ویی ویل : خلاصه یی کړه ویی گوره!

احمد بن حسن غوټه پرانستله، په هغی کی قیمتی غمی ځلیدل، سلطان وویل : دا جواهر هغه وخت ورکړه چی زلمی شو.

احمد بن حسن وویل : د یوسف د زوی لپاره ستا هر بخشش روا دی خو زه دلته د دولت په موندلو پسی نه یم راغلی خدای «ج» ماته هر څه ډیر راکړی دی.

سلطان وویل : که ستا دی ته اړتیا نشته نو د مدینی د بی وزله ماشومانو لپاره یی یوسه.

د سلطان لهجه او خبری داسی وی چی احمد انکار ونکړای شو.

سلطان بیا ویل : دوه نور شیان چی زه تاته سپارل غواړم هغه یو زما اس دی،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سپاهی به تر بغداده دغه اس درسره بوزي. په بغداد کې یې خرخ کړه او پیسې یې د یوسف کونډې ته ورکړه، زما هیله ده چې د بغداد خلك به زما اس په ښه بیه واخلي دوهم شي زما توره ده، هغه به د یوسف د زوی تر ځوانیدو پورې له تا سره وي.

احمد وویل : محسن له ما سره درومي.

سلطان وویل : ما هغه نه دی هیر کړی، د هغه تر راستنیدو پورې به د غنیمت په مال کې د هغه برخه خوندي وي، بیا هم دده د لاري د خرڅ لپاره یو څه ورکوم.

سلطان محسن دننه ور وغوښت او پنځه سوه طلایي سکې یې ورکړې. بیا یې له دواړو سره خدای «ج» پاماني وکړه ویې ویل : اوس تاسو درځئ! زما هیله ده چې په بغدادکې د القدس د فتحې د زیرې لومړي اوریدونکي د یوسف میرمن وي، خدای «ج» مو مل شه!

له څو اونیو مزله وروسته احمد بن حسن چې بغدا ته ورسید ورته معلومه شوه چې د یوسف میرمن د القدس له فتحې نه څلور ورځې دمخه وفات شوې وه او د محسن ښځې د هغې ماشوم کورته بیولی ؤ، احمد بن حسن چې کور ته ورسید د ماشوم د لیدو هیله یې وکړه، او چې محسن یو دوه نیم کلن ښکلی ماشوم راوړ او د هغه په غیږ کې یې واچاوه دده زړه را ډك شو، احمد بن حسن د ماشوم پر سر د مینې لاس راښکود، هلك لاس ور اوږد کړ دده پزه یې ونیوله او ویې ویل : غازي ... پلار ... غازي!

احمد هغه سینې ته ور جوخت کړ، په سترګو کې یې اوښکې راډنډ شوې ویې ویل : بچیه ! پلار دی شهید شو!

پلار ! ... ماشوم په ځیر احمد ته وکتل!

: پلار شهید ! احمد یې تندی ښکل کړ ورته ویې ویل ، ماشوم دده په غیږ کې په توپونو شو ویې ویل :

پلار شهید!

تر ماښامه په بغداد کې د صلاح الدین ایوبي د اس غوري کیدې، د بغداد امیرانو هریوه غوښتل چې دغه اس د خپلې طبیلې زینت کړي، په دوی کې ډیر داسې کسان وو چې پر اس د سپریدو پرځای یې د اس سنګارول ښه زده وو.

د خلیفه په باب دا مشهوره وه چې څومره به د یو شي د پیرلو لپاره ناکرار ؤ هومره به یې لاس هم په خپل جیب کلك نیولی ؤ، او بیا به چې کوم سوداګر ته د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه وړاندیز د منلو وړ نه ؤ نو امیرانو به د هغه د پیرلو جرئت نه کاوه، خو خلیفه هغه وخت پری خبر شو چی د چین سفیر دغه اس د لس زره درهمه په ارځښت جواهراتو پیرلی ؤ.

سبا ته احمد بن حسن د یوسف بن ظهیر زوی ورسره واخست او مدینی ته روان شو.

*****

(۹)

د یوسف د کم عمره زوی نوم طاهر احمد ؤ، احمد بن حسن چی کور ته ورسید هغه یی خپلی ښځی ته وسپاره او ورته ویی ویل : سعیدی! دا د یوه مجاهد زوی دی، او زما درباندی اعتماد دی چی ته به دغه وړوکی میلمه په خدمت کی د مدینی د انصارو په روایتونو عمل وکړی.

ماسپښین مهال چی کله د احمد بن حسن اوه کلن زوی طلحه له مدرسی نه راغی د مور په غیږ کی یی یو ښکلی ماشوم ولید ویی ویل : موری ! دا څوک دی؟

سعیدی ځواب ورکړ : زویه دا ستا کشر ورور دی.

ماښام مهال د کلی ټولو ماشومانو ته طلحه خپل وړوکی ورور ورښودلی، پنځه کاله وروسته یوه ورځ احمد له سعیدی نه وپوښتل : رښتیا ووایه پر تا طلحه ډیر گران دی که طاهر؟

سعیدی په ځیر دواړو ته وکتل او له لږ سوچ وروسته یی وویل : نه پوهیږم!

د احمد بن حسن په کور کی تر ۱۲ کلنی پوری د طاهر ژوند یو خوږ خوب ؤ. احمد بن حسن د هغه د استعدادونو په روزنه کی هیڅ کمی نه کاوه، د مدینی د علماو او د جنگی فنونو د ماهرینو اتفاقی رایه دا وه چی دی د کوم لوی کار لپاره پیدا شویدی، احمد بن حسن او سعیدی ته دی له خپل زوی طلحه نه کم گران نه ؤ، او طلحه هم د خپل ژوند ډیری شیبی ورسره گډی کړی وی. د اومی هجری پیړی په لومړنیو کلونو کی د هلال او صلیب ترمنځ جگړی له سره پیل شوی. د اروپا عیسوی ځواکونو په فلسطین او شام کی د صلاح الدین ایوبی «رح» له لاسه د پرله پسی ماتو څخه وروسته قسطنطنیه خپل مرکز وټاکه د بازنطینی امپراتوری د غځولو لپاره یی یو ځل بیا هڅی پیل کړی، د مصر پوځونو یو ځل بیا د اسلامی نړی په لوری د عیسوی پوځونو د سیلاب په مخ کی د وروستی کمره رول

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوباوه، خو په بغداد کی عباسی سلطنت یو ځل بیا د غفلت په خوب ویده شوی ؤ،
د شام د سوداګرو یوه قافله مدینی ته ورسیده او د هغوی له خولی چی احمد بن حسن د نصرانیانو د نویو حملو خبر واورید نو جهاد ته یی دروانیدو اراده وکړه.
له رخصتیدو نه یوه ورځ وړاندی طلحه وویل :
پلار جانه ! زه هم درسره ځم، احمد بن حسن هغه په غیږ کی ونیو او تندی یی ور ښکل کړ ورته ویی ویل : زه ستا له خولی ددی خبری اوریدو ته ناکراره وم.
تا دی مورته یادونه کړی ده؟
: هو هغی اجازه راکړی ده.
طاهر ته د طلحه بیلتون ګران ؤ، خو هغه ولاړ، لس میاشتی وروسته احمد بن حسن بیرته راستون شو او میرمنی ته یی وویل : سعیدی! ما ډیر دردوونکی خبر راوړی دی.
هغی په سترګو سترګو کی تری پوښتل او تر خوله یی ووتل : طلحه ...!!
: هوکی موږ دواړه د یوه هدف په خاطر روان شوو، د هغه شهادت نصیب شو او زه تش لاس بیرته راستون شوم.
سعیده : انا لله و انا لیه راجعون ط او بیا چوپه شوه.
راتلونکی کال ته احمد او سعیدی ته خدای «ج»، بل زوی ورکړ چی امین یی نوم وربانذی کیښود.
څو کاله وروسته چی کله د اسلامی نړۍ د نورو ښارونو په څیر د مدینی خلك هم پر اسلامی نړۍ له لویدیځه د عیسویت د یرغل پرځای له ختیځه د یوه تور توپان د را الوتو نخښنی احساسولی احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه ! اوس تر مدینی زیات بغداد تاته ارتیا لری. ستا بیلتون زه او امین نشو زغملی، خو زه دا احساسوم چی ته زما د بوډاتوب د لکښی پرځای د اسلامی نړۍ یوه ستنه کیدای شی، ته بغداً ته د تلو لپاره چمتو شه،
په مدینی کی له احمد بن حسن نه پرته چاته د طاهر د شتمنی هیڅ معلومات نه وو خو هیڅوك داسی نه وو چی له ده سره یی مینه نه وه، کله چی خلك خبر شول چی طاهر بغداد ته روانیږی نو تولو تر دی پوری ویل چی د عباسی واکمنی هم ده غوره صدر اعظم نشی موندل کیدای.
بغداد ته د طاهر له استولونه وړاندی احمد بن حسن هغه ته د یوه اعتمادی ملګری د پیدا کولو ضرورت احساس کړ، ددوی د کلی نه نژدی دری میله لری د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید په نامه یو سړی اوسیده، هغه څو کاله د احمد بن حسن د باغونو ساتونکی ؤ، زید یو ساده او دینداره سړی ؤ، احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه زه تاته د یوه دینداره او مخلص خدمتګار اړتیا احساسوم، سمدستی ماته تر زید غوره او مناسب څوک تر نظر نه راځی، که یې مناسبه بولې نو هغه درسره ملګری کړه.

طاهر ځواب ورکړ : کله چې زه د اتو کلونو وم نو هغه له ما نه وعده اخستې وه چې زه لوی شم دی به بهر ته راسره بیایم، له همغې وروسته چې کله هغه ما وینی خپله وعده رایادوی.

احمد بن حسن وویل : نو هغه راوغواړه ! زه هغه په څو خبرو پوهول غواړم.

طاهر موسکی شو ځواب یې ورکړ : هغه نن سهار راهیسی په جومات کې ناست دی، هغه ویرېږی چې زه به یې پرېږدم او ولاړ به شم.

: راویی غواړه!

طاهر لږ څند وروسته یو د منحنی قد ځواکمن سړی راوست ، د هغه عمر د څلویښت کلونو په شاوخوا کې ؤ او په څیزه یې بې دریغه معصومیت او سادګی وه.

احمد بن حسن وویل : زیده! ته چې له طاهر سره تللی نو ماته دی ولې نه ویل؟

زید په سادګی ځواب ورکړ : ربښتیا خبره خو دا ده چې د لوی عمر تښول خلک ماکم عقل ګڼی، زه ویریدم چې ته به هم ما دغسې وګڼې او زما پرتلو به خوښ نه وې.

«نو ته چمتو یې؟ »

: زه له شلو کالو راهیسې بغداد ته د تګ لپاره چمتو ناست یم، خو کله چې څوک له مدینې نه هلته ځی ماته وایی چې ته د میړو د ځرولو لپاره پیدا شوی یې په بغداد کې به څه وکړې؟

احمد بن حسن ځواب ورکړ : خو زه تاته په پوره ډاډ وایم چې په بغداد کې تاته اړتیا شته.

: ګوره له ما سره توکی مه کوه، زه غریب ضرور یم خو په سینه کې زړه لرم. که مې له طاهر سره نه لیږې نو صفا راته ووایه، زه پوهیږم چې زه یو بې کاره سړی یم، احمد بن حسن وخندل طاهر ته یې وویل : بچیه ! ده ته څه تکلیف ونه رسوی! او بیا یې زید ته مخ واړاوه ویې ویل : زیده! طاهر به بله ورځ له دې ځایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

روانیږی. ته تیار شه او ځان رارسوه، زه درسره وعده کوم چی دی به تا ورسره بیایی.

طاهر وویل : دده کلی زما د لاری پر سر دی، زه به دی له هغه ځایه راسره ملگری کړم. د هغه دلته راتگ ته اړتیا نشته.

زید وویل : زما هم دا هیله وه، زمونږ د کلی خلك غواړی دی ووینی، ما ورته ویلی دی چی دده پلار ته سلطان صلاح الدین ایوبی خپل اس او توره وربخښلی وو، یوه بله خبره هم ده، هیڅوك هم دا نه منی چی زه بغدا ته روان یم. دوی وایی چی زه به ځو ورځی په یوه او بله وگرځم او بیرته به راستون شم. که دی هلته راشی نو زه به خپل کلیوال له ځو کړم.

احمد بن حسن وویل : ښه ده ولاړ شه، طاهر به بله ورځ سهار تا ته درورسیږی، اوس تا ته دلته د پهری اړتیا نشته، زما پر وعده باور وکړه.

: ستا وعده ؟ زه رښتیا وایم که ته له ما سره وعده وکړی چی ما به اسمان ته رسوی نو زه به پری باور وکړم، احمد بن حسن زید ته اس او د سفر نور ضروری سامان ورکړل او رخصت یی کړ.

*****

(۱۰)

طاهر چی د احمد بن حسن نه رخصت واخست د زید د کلی مخه یی ونیوه، زید د کلی په مخه کی د ونو سیوری ته دده د ورتگ انتظار کاوه ، د هغه پر شاوخوا ماشومان ورټول وو، یو اس په ونه پوری تړلی و، او زید د جگړی په ټولو ضروری او بی ضرورته شیانو سنبال ؤ، د هغه چاغ بدن په زغره کی ډیر تنگ ؤ، او د وینی د ډب کیدو په وجه یی مخ سور او ښتی ؤ، د هغه لاسونه په نیزه او ډال بند وو. په شایی دوی د غشو کځوری تړلی وی، په ملا یی یوه توره او دوه خنجرونه ځړیدل، لینده، کمند «پری» او خوراکی شیان یی د اس پر زین تړلی وو.

زید چی طاهر ولید جگ شو ویی ویل : انتظار راباندی اوږد شو، خلك دی په انتظار ستړی شول او کورونو ته ولاړل.

طاهر وویل : اوس دی پر اس سپور شه چی ناوخته کیږی، زید پر اس سپور شو یوه هلك ته یی وویل : ابراهیمه ! ستا پلار په ما ترټولو زیاتی ملنډی وهلی، ورشه ورته ووایه چی زه بغداد ته ځم که یی باور نه کیږی را دی شی ودی گوری. او سلیمانه! ته دی هم باباته ووایه هغه هم نن ویل چی ته احمق یی تا به بغداد ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك بيايي! دايي وويل او بيا يې طاهر ته وكتل:
اصلاً دغه خلك هم ملامت نه دي زه څو ځله بغداد ته د تلو په نيت وم خو بيا به پاتي شوم.
طاهر موسكى شو ويې ويل : اوس راځه لږ توديږي.
كله چې بغداد ته ورسيدې كليوالو ته دې ليك راواستوه باور به يې راشي.
طاهر او زيد آسونه پونده كړل، له كلي نه چې لږ وړاندې تير شول طاهر زيد ته شاته راوكتل ، د هغه مخ تر پخوا زيات سور خوتيدلى ؤ، هغه د اس جلب راكش كړ ويې ويل : زيده! ستا زغره تنګه ده.
زيد ځواب وركړ : زغره تنګه نه ده، زه ډير چاغ يم.
دا زغره دوه كاله دمخه ما د بغداد د تلو په نيت د ديرش وزو په بدل كې پيرلې وه.
طاهر وويل : دا خو تاته زيات تكليف نه دركوي؟
زيد د ځان د هوسايى هڅه وكړه ويې ويل : نه زما بدن دومره نازك نه دى.
خو دوه درې ميله له مزله وروسته يې ورو وويل :
طاهره ! زما په بدن كې ميږيان ګرځي.
طاهر ځواب وركړ : دومره زر ستړى شوې، راځه لږ وړاندې به دمه جوړه كړو.
زيد لږ ځند وروسته بيا وويل : طاهره! زما وجود اور اخلي!
طاهر د ونو يوه پراخ بڼ ته اشاره وكړه ويې ويل : راځه هغه د خرما په بڼ كې به ودريږو ، هلته اوبه هم شته غرمه به هملته تيره كړو.
د زيد زغم پاى ته رسيدلى ؤ، هغه د دريم ځل لپاره بيا اس ودراوه، اوبه چيغه يې وويل: طاهره! ودريږه، زه مرګ ته نژدې يم، او بيايې د طاهر انتظار ونه كړله اس نه پلې شو او په تودو ريګونو پريوت.
طاهر وخندل ويې ويل : تا خو ويل چې بدن دې دومره نازك نه دى، زيد غابنونه چيچل او د زغرې د ويستلو ناكامه هڅه يې كوله.
ويې ويل : دا خو نه وزې د خداى «ج» په خاطر مرسته وكړه، داسې محسوسوم لكه په زرګونو لړمان مې چې چيچي، طاهر له اس نه پلې شو ډير په زحمت يې له هغه نه زغره وويستله، زيد وويل : خداى «ج» دې اجر دركړي. زما تمه نه وه چې وبه وزى نن درى تنو ډير په زور را اغوستې وه.
طاهر وويل : بنه زغره ده خو پر تا لږ تنګه ده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید وویل : لږ تنگه ! ولی داسی نه وایی چی یوه بی عقله فیل د موږك په غار د ننوتلو سزا گاللی.

طاهر وویل : ښه ده اوس یی راواخله، زه چی بغداد ته ورسیدم تاته به ډیره ښه زغره واخلم، دا به کوم بل چاته ورکړو.

زید په دواړو لاسونو په ریگونو کی غار جوړ کړ ویی ویل : زه دا همدلته ښخوم، زه به داسی وگنم چی دیرش وزی می په ناروغی مړی شوی‌او نوی زغره زه نه غواړم. زه په دی اوسپنیز کپس کی د ساه ورکولو پرځای پر لوڅ تنتر غشی ښخیدل ښه گنم. زید د زغری لپاره قبر وکینده خو د طاهر په وینا یی بیرته په توبره کی واچوله او ورسره روان شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغـــداد

په تیرو پنځو پیړیو کی د عباسی خلیفه‌ګانو د امن ژوند له بغداد نه د شاعر خوب جوړ کړی ؤ، د دجلی سیند هغه په دوو برخو ویشه، او په دواړو لوړیو کی د ویالو او سرکونو جال خپور شوی ؤ، د بغداد مانیو او باغونو د تیرو پنځوسوو کلونو د معماری د فن د لوړتیا او کمال داستانونه ویل، د نړۍ‌ډیرو غوره مالیارانو په دی خاوره د جنت تصور را ژوندی کړی ؤ، د شلو لکو انسانانو دغه کلی په ښکلا، زړه وړونکو منظرو او ښایست کی د نړۍ‌له غوره ښارونو نه یو ؤ.

خو د بغداد د ښار نه جوړیدو سره یی زوال پیل شو، د اسلام هغه تمدن چی د عربو د دښتی په توندوخو صفا شمالونو کی یی وده کړی وه، اوس په دی عجمی زانګو کی خوب کاوه.

د خلافت په دربار کی د عربو رسوخ چی د مامون الرشید له وخته په کمیدو شو اوس بلکل په نشت حساب ؤ، خو د حکومت له تالارونو نه بهر د بغداد په علمی مرکزونو کی د عربو ارځښت په هیڅ صورت لږ نه ؤ، هغوی په هندسه، ریاضی، تاریخ، جغرافیه، کیمیا، طب، جراحی او طبیعی علومو کی زیات نوم وګاټه، په ګرامر، ژبو او ادب یی کتابونه ولیکل، خو د بغداد قانعو او تنبلو اوسیدونکو له دی علومونه د خپلی بیا رغاونی پرځای د ذهنی عیاشی پلمه جوړه کړی وه، د ایران، شام، ترکستان له لری لری ځایونو نه د لطیفه فنونو استادان بغداد ته راتلل او د بغداد امیرانو د هغوی پالنه کوله.

په بغدادکی په سلګونو کتابتونونه له کتابونو ډک پراته وو، د هغو کتابونو د څیړنی لپاره غوره نقادان وو‌خو داسی څوک چی وبی لولی او عمل پری وکړی ډیر لږ وو، پخپله د خلیفه په دربار کی به ځینی وختونه له یوه سهی عالم او پوه نه د یوه توکمار او خندوونکی قدر او عزت ډیر کیده، او د خدای ج او رسول د حکم بیانولو پرځای به یی هغه څوک دشاهانه انعامونو حقدار بلل چی خلیفه او واکمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به یې د ذمه ورایو نه ترسره کولو تأویلونه کول.

د ښار په منځ کې د «خلد» د مانۍ په نامه یو شاندار محل ؤ چې عباسي خلیفه ګان پکې اوسیدل.

شاوخوا ته د امیرانو او وزیرانو مانۍ وې، د لوړې طبقې علماؤ ته هم د هغو محلونو دروازې خلاصې وې، او دا به تر هغه وخته خلاصې وې تر څو به د دوی نظریات د خلیفه له سیاسي مسلك سره په ټکر کې نه وو، د «خلد» له محل نه لرې د ښار په یوه څنډه د سیند پر غاړه یوه پراخه بندیخانه وه، او ددې بندي خانې تر تولو تنګې او توري کوټې د هغو سترو او عزتمندو علماؤ او د پاچاهي د مشرانو لپاره ځانګړې وې چې د فتوی ورکولو په وخت کې یې د عباسي خلیفه ګانو خیال نه ساته، او یا به یې دوی د اسلام په محك تلل.

د حکومت په نظر هغه مفتیان د قدر وړ وو چې د ګناه کار پرخلاف یې د پریکړې نه وړاندې په هغو د نسب او ټبر او د خلافت له مقام سره د اړیکو پوښتنه ضروري بلله، د یوه عام سړي لپاره د قتل سزا قتل وه، خو خلیفه له دې سزا نه جلا ؤ، کله کله به خلیفه د پاچاهي د درناوي وړ امیران په یوه دسترخوان راټول کړل، او د خلیفه نوکرانو به کله کله د لوښو او دسترخوان له ټولولو نه وړاندې د ځینو عزتمندو د مړو ځای پرځای کولو دنده ترسره کوله، عباسي خلیفه ګان د زوال په وخت کې د خپلو مخالفینو په زهرو وژلو کې کمال ته رسیدلي وو.

دوی داسې زهر هم پیدا کړي وو چې خوړونکي به څو ورځې وروسته پرې پوهیده، هر میلمه به په بلنه کې له ګډون نه وړاندې خامخا دا سوچ کاوه چې کوم وخت خو به یې خلیفه ناراضه کړی نه وي؟ تر سزا لاندې خلك به د بلنې له احوال سره سم وپوهیدل چې وروستی وخت یې را رسیدلی دی، خو کله کله به څو هوښیار امیران چې سره یو شول نو خلیفه ته به د ځان ژغورل ګران شول، د اقتدار په جګړه کې به چې کوم خلیفه ماته وخوړه نو د ترکي او ایراني امیرانو د لاس آله کیدل.

په وروستیو وختونو کې چې څومره عباسي خلیفه ګانو له شعر او شاعرۍ سره مینه درلوده هومره له مذهبي زده کړونه پردي اولري وو. د مذهبي چارو د ترسره کولو لپاره به یې یو بې غرضه او عاجز غوندې عالم ته ذمه واري وسپارله او هغه به یې د «شیخ الاسلام» په لقب ونمانځه، سیاسي امور به خلیفه پخپل لاس کې واخستل، د سیاست او مذهب دغه ویش د اسلام لپاره یوه لویه فتنه وه، د شیخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الاسلام قلم د خلیفه د توزی تابع شوی ؤ.

د عزت او ښې تنخواه تمې ډیر عالمان د شیخ الاسلام د لقب ګټلو په فکر کې کړی وو او ددې هدف ترلاسه کولو لپاره یې له نورو سره ټکر کاوه او د هغوی نظریات به یې باطل بلل او هر ډول تورونه به یې یو پر بل پورې کول.

په تیرو پیړیو کې د دینې علماؤ په اجتهاد کې د دین د خدمت جذبه د دوی نګیزه وه، هغوی د بغداد په نوم ورکو ګوټونو کې ناست وو او اسلام ته یې د قدر وړ خدمتونه ترسره کړل، خو وروسته د کرسیو او لقبونو مینه وال علما را پیدا شول چې پایې د ریښتینو علماو له فتوا ګانو نه د ځان په ګټه کار اخست او پایې د هغو علماؤ مخالفت کاوه د بل مسلك د علماو تائید به یې کاوه او یو بل ته به یې د مناظرې لپاره بلنه ورکوله، دغه مناظرې به د بغداد په عامو څلور لارو او له ګنې ګونې ډکو ځایونو کې وې،د بغداد وزګارو او لټو اوسیدونکو د شاعرانو او ټوکمارو تر مجلسونو د دغو علماؤ د مناظرو مجلسونه ډیر بدرګه کول او ډیر یې خوښول. د مناظرو پیل به د یو بل د پوهیدو په نیکو هیلو ؤ، یوه .. به وینا کوله او بل به په پوره داد اوریده، او بیا به هغه کښیناست د مخالفی دلی نه به یو پورته شو او ځواب به یې ورکاوه، بیا به د دواړو لوریو ژبې ورو ورو توندې شوې تر دې چې خبره به کنځلو ته ورسیده، یوه لوری به د مخالف لوری اوه پښته حساب کړل او وبه یې ښکنځل، مقابل لوری به ددوی تر شلم پښته وشمیرل او وبه یې ستایل، یوه لوری به په دری ژبو کنځلې تکرار کړې، بل به بیا څلورو ژبو ... او بیا به وروستی پړاو دا ؤ چې دواړو لوریو به د تکبیر له نعرو سره په مقابل لوری حمله کوله او د سترګو په رپ کې به د دوی د مرو او ټپیانو انبارونه جوړ شول، بیا به د پولیسو او پوځ متروکو دغه لوبه ودروله، حکومت دغه مناظرې بندې نه کړې خو دا شرط یې پکې کیښود چې باید هلته څوك وسله وال ولاړ نه شي.

ددې مناظرو په ترڅ کې به مشهور علما دربار ته وربلل کیدل او کله کله به یې په دربار کې مناظره کوله خلیفه به معمولاً د هغه عالم په لوری ؤ چې د خلیفه لپاره به یې ترټولو ښه او غوره الفاظ او القاب راټول کړې وو.

که پردې ټولو بدمرغیو د بغداد خلیفه ګانو د عربو هغه سپاهیانه شعار چې ترنیمې نړۍ‌زیاته برخه یې د دوی تر قدمونو لاندې کړه نه وای شاته کړی نو بنایې بغداد داسې له تباهې او ویرانې سره نه وای مخ شوی، د ولید بن عبدالملك په زمانه کې چې د عربو پوځ په سند، ترکستان او هسپانیه کې څومره هیوادونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحه کړل، له عباسیانو سره د زوال په وخت کې هم له هغوی نه دري چنده زیات پوځ ؤ او هغوی پر اسلامي نړۍ د هرې لویې حملې مخنیوی کولای شوای، خو د اموي او عباسي خلیفه ګانو ترمنځ توپیر همدا ؤ چې لومړنیو خپل پوځونو د هیواد وروستي بریدته لیږل، خو عباسي خلیفه ګان سره له دې چې دوی پخپله د بغداد د محلونو په څلورو دیوالونو کې اوسیدل بیایي هم د ځانونو د ساتنې لپاره دري لکه توري وهونکي ورسره لازمي بلل.

عباسي خلیفه ګان یو دبل سره په جګړو او یو د بل د وینو تږي وو، د حسن بن صباح فتنه د دوی د زوال وروستي پړاو شو.

*****

(۲)

طاهر چې بغداد ته ورسید څلور ورځې یې له قاضي فخر الدین سره تیرې کړې، په دې موده کې یې د بغداد په کوڅو کې د څو مدرسو او کتابتونونو ځایونه هم معلوم کړل.

د قاضي فخر الدین په کتابتون کې هم ترپنځه زره ټوکو زیات کتابونه موجود وو. پر فقه، تاریخ او منطق ده پخپله هم څو کتابونه لیکلي وو، دغه کتابونه د قاضي فخر الدین لپاره د ښې نفقې برابریدو وسیله وه، طاهر د خپل پلار د پخواني ملګري محسن پوښتنه وکړه، ده ته بیا څرګنده شوه چې د هغوی کورنۍ مصر ته تللې او هلته میشته شوې دي.

د فخر الدین په کور کې د طاهر او زید د اسونو لپاره ځای نه ؤ، هغه دا اسونه د خپل یوه ګاونډي سره ولیږل، طاهر چې څنګه راغی ځانته یې د یوه ځانګړي کور د ضرورت په اړه ورته وویل خو هغه تر څلورو ورځو ځنډاوه.

په پنځمه ورځ یې خپلو شاګردانو ته د طاهر لپاره د یوه کرایي کور د موندلو وویل، یوه یهودي دلال هغه ته دوه کورونه ورو ښودل او ورته ویې ویل چې که یې اخلي نو ارزانه بې یې ورته واخلم.

د بغداد ځینو امیرانو د هندوستان، خوارزم، مصر او اندلس د امیرانو نوکري نیولې وې او د هغوی ښکلې محلونه په ارزانه بیه خرڅیدل، طاهر او زید چې څومره ماڼۍ ولیدې په هغو کې یوه هم داسې نه وه چې زید یې دې په پیرلو کې ناکراره شوی نه وي، خو طاهر د قاضي فخر الدین مشوره ضروري بلله، او کله یې چې ماښام مشوره ورسره کوله هغه وویل : د تشو کورونو بیه ډیره رالویدلې ده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا خپله راتلونکی له بغداد سره ترلی، دلته د لوړی طبقی خلك په کرایه اوسیدونکو ته زیات ارځښت نه ورکوی، خلك ستا د علم او کمال له لیدونه وړاندی ستا کور وینی، که ستا سره د کور د اخستلو لپاره پیسی وی نو خامخا کور واخله، خو د کور د بیی نه پرته باید له تاسره د دری، څلورو کلونو د لګښت پیسی هم وی، د صلاح الدین ایوبی «رح» توره به تا د بغداد لویو امیرانو ته ور وپیژنی، خو دغه خلك له مفلس سړی سره تر ډیره دوستی نه کوی، په بغداد کی چی کوم منصب شخصی استعداد او وړتیا نشی اخستلای هغه سوغاتونه اخستلای شی طاهر له خپل جیبه کڅوړه راوایستله او جواهر یی په مخکی ورته توی کړل ویی ویل : ماته ددی سهی بیه نه ده معلومه، ته دا د یوه کور او څو کلونو لګښت لپاره بس بولی که نه ؟

قاضی یوه شیبه جواهرو ته حیران وکتل بیا یی وویل : که دا غمی بدل نه وی نو ته د «خلد» له ماڼی‌پرته د بغداد هره ماڼی‌پیرلی شی، خو علم او پوهه او مال او دولت هیڅکله هم نه سره را غونډیږی. تا دا له کومه کړل؟

طاهر ځواب ورکړ : دا هم سلطان صلاح الدین ایوبی راکړی دی، قاضی فخر الدین څو غمی په ورغوی کی واخستل او په ځیر ځیر یی له لیدو وروسته وویل : ته د بغداد له ډیرو شتمنو کسانو څخه یو یی، تاته به د پرمختګ یوه دروازه هم بنده نه وی، خو ګوره واوره له تانه پرته خو به ددی غمیو په باب څوك خبر نه وی؟

: یوازی احمد کاکا خبر دی.

: او زید؟

: هغه ته هم ما څه نه دی ویلی خو که ورته ووایم هم هغه اعتمادی سړی دی چاته به ونه وایی.

فخر الدین په بیړه جګ شو د کوټی دروازه یی بنده کړه او بیرته راغی پر خپل ځای کښیناست ویی ویل : ښچیه! ته باید دا غمی پټ وساتی.

طاهر حیران شو ویی پوښتل : ایا په بغداد کی غله هم شته؟

قاضی ځواب ورکړ : په بغدا کی د غلو لاسونه غوڅیږی خو تاته له داسی عصری داکوګانو نه خطر دی چی د هغوی لاسونه ښکل کیږی.

: ستا مطلب؟

: زه د کوم خاص سړی نوم اخستل نه غواړم، د دربار د امیرانو په ډله کی څو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته داسي دي چي ددې غمیو د ترلاسه کولو په هوس کي د هیڅ اخلاقي بندیزونو پروا نه کوي، او تر څو ته دلته بلدیږې له داسي خلکو نه باید هوښیار وی.

: ایا هغوی به بې په زور له مانه اخلي؟.

قاضي ځواب ورکړ : هغوی دومره احمقان نه دي، ایا دوی پردي نه پوهیږي چي د زور خبره ډیره زر رسوا کیږي.

: ایا خلیفه له داسي خلکو نه څه پوښتنه نه کوي؟

: که خلیفه له داسي خلکو نه پوښتنه وکړه نو داسي قیمتي غمي به بیا دربار ته څوك وروړي؟ لو بیا دا هم ضروري نه ده چي د هر سړي فریاد دي د خلیفه تر غوږو وورسیږي، اولس څو هغه یوازي د اختر په ورځ لیدای شي، هغه هم له لرې، په بغداد کي ستا هیڅ ملاتړ او رسوخ نشته، امیران ستا پرخلاف ډیري دسیسي جوړولی شي، مثلاً وایي د خورازم شاه جاسوس یې، او بې له محاکمي به دي خلیفه د وژلو فرمان صادر کړي.

: ایا په داسي حالاتو کي به د سلطان صلاح الدین ایوبي رح تووره زما بې گناهي ثابته نکړای شي؟

: د هغې په اړه هم ویلای شي چي د مصر حکومت ته د بغداد دپاچاهي د تختې اړولو لپاره را استولی یې، طاهر له لږ سوچ وروسته وویل : زما له مال او دولت سره مینه نشته زه بغداد ته د یوه لوی هدف په خاطر راغلی یم، زه د خلافت دربار ته ځان رسول غواړم او د خلیفه د یو نیك نیتي مشاور په حیث د دوی بهرنی پالیسي بدلول غواړم، اسلامي نړی له هر لوري د خطرناکو توپانونو سره مخ ده، په تیرو صلیبي جگړو کي د بغداد بې طرفي او بې پروایي د اروپا صلیبیانو ته ډیر جرئت ورکړ، سلطان صلاح الدین ایوبي دوی ته عبرتناکي ماتي ورکړي له فلسطین او شام نه یې وایستل ، خو د هلال او صلیب په هغو پریکنده جگړو کي د بغداد بې پروایي ډیره مایوسونکي وه، پر ماتي برسیره د اروپا خلکو ته دا ثابته شوه چي خلیفه له بغداد پرته د اسلامي نړی د نورو برخو په اړه بې پروا دی او هغه ډیر مهم محاذ ته هم له څو رضاکارانو پرته هیڅوك هم نشي استولی، ځکه خو هغوی له سره سنبال شوي دي او د مصر د لاندې کولو نیت لري، دغه هیواد د نصرانیانو د سیلاب په وړاندې وروستي دیوال دی امکان لري چي دغه هیواد ددې سیلاب مخه واړوي، خو په شمال ختیځ کي د چنگیز خان په نامه یو نوی توپان را الوتی دی که دغه توپان د خوارزم د پاچاهي له حدود ونه اخوا ونه درول شو نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ به بغداد هم د خځلو او خاشاکو په شان ورسره واخلي، د بغداد په چونې کې ډیر لوی پوځ پروت دی، خو بغداد د پوځ د سردارانو د سازشونو مرکز شوی او دا ځکه چې د دوی ټولو په مخکې کوم شریك دښمن او رقیب او کوم لوړ او سپیڅلی هدف نشته، د دوی ژوند د هغو ماښو ګانو ژوند نه دی چې له کوره د نویو هیوادونو او نویو لارو د موندلو په اراده وزي او له خپلو ملګرو سره د کینې او کرکې پرځای هغوی خپل مټ او بازو ګنې او ساتنه یې کوي، خطرناك توپانونه او ویرونکې ګردابونه د دوی د یو والي او اتفاق اړیکې نوری هم مزبوتوي، خو د بغداد خلك د هغو وړوکو کبو نیورنکو په څیر دي چې د وړوکې ډنډ د کبانو پر سر یو له بل سره جګړې کوي. او داسې څوك نشته چې ورته ووایي دا دنیا د ډیر پراخه سمندر په شان ده، چې ځنډې یې نه ښکاري، او که دوی د یوی څپې په څیر سره راپورته نشي نو د سمندر د توپانونو څپې به پرې برلاسې شي، زه دوی ته دا ویل خپل فرض بولم، ددې فرض احساس زه بغداد ته راوستی یم، له کوره د راوتلو نه لږ وراندې ماته معلومه نه وه چې زه د دومره لوی دولت خاوند یم چې ستونزې پرې اسانه کړم، د سلطان ایوبي د وینو او خولو هرڅاڅکې د اسلام د سر لوړې لپاره وقف ؤ، زه غواړم چې د هغه د رابخښنلې شتمنې په واسطه د اسلام خدمت ترسره کړم، ځکه خو له ځانه سره ددې مال د سنبالولو دومره شوقې نه یم څومره یې چې د اسلام په لاره کې د لګولو هیله من یم.

که زه دا حس کړم چې د کوم امیر نظر پرې لګیدلی نو زه به دغه ټول د بغداد په بې وزلو خلکو وویشم خو د کوم زرپالونکي امیر خزانو ته به یې پرې نږدم، کوم هدفونه مې چې درته وویل دی ته د رسیدو لپاره د خلافت دربار ته زما رسیدل ضروري دي، په تیرو څلورو ورځو کې چې ما په بغداد کې تیرې کړې زه دې نتیجې ته رسیدلی یم چې خلك اوس هم په یوه سهي هدف راټولیدای شي، یوازې د امیرانو رغول ضروري دي، ددې کور دیوالونه او غولي سهي دي یوازې په چت کې سورې شوي دي او بام ته د رسیدو لپاره ستا مرسته ضروري بولم.

قاضي فخر الدین وویل : خدای دې ستا نیکې ارادې ترسره کړي، زه پوهیږم چې په دې حال کې تاته لومړنې ضرورت د یوې ښکلې ښکلي دی، ستا په طبیله کې باید غوره اسونه وي، که تا د بغداد پر میدانونو په نیزه بازي او اس ځغلولو کې نوم وګاټه ، نو ډیر زر به د امیرانو تر نظره راشې، له هغه وروسته د یو دوو غمیو سوغات به تا د خلافت دربار ته ورسوي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته به ته د خپل علم جوهر وښیي، او که خدای ج ته د بغداد د ښې راتلونکې پریکړه منظوره وه نو د خلیفه اعتمادي به شي، خو سملستي خپلې ارادې چاته مه ښیه، خوارزم شاه خلیفه ترټولو بد دښمن ګڼي، او ددې دښمنۍ پره پر هغوی هم لوېږي.

طاهر وویل : زه پوهېږم هغه چې پر بغداد حمله وکړه دایي ستر حماقت ؤ خو که خلیفه د خوارزم د پاچاهي د ماتولو په خاطر د چنګیز خان ملاتړ وکړ نو دا به نه جبرانیدونکې غلطي وي.

قاضي فخر الدین یو غمی اوچت کړ ویې ویل :زه په غمیو نه پوهېږم، خو زما باور دی چې یوازې همدغه یو غمی به په بغداد کې تا د یوې ډېرې ښې مانۍ خاوند کړي، یو ارمني سوداګر زه ډېر ښه پیژنم، راځه چې هغه ته ورشو، نور غمي پورته کړه له ځان سره یې وساته، هغه سوداګر اعتمادي سړی دی خو هغه ته دا مه وایه چې له تاسره داسې نور غمي هم شته.

د مازدیګر له لمانځه نه وروسته طاهر او قاضي فخر الدین ارمني سوداګر ته ورغلل، هغه غمی واخست له یوې شیبې لیدو وروسته یې وویل : دا غمی دې له کومه کړی دی؟ د طاهر پرځای قاضي ځواب ورکړ: دا د یوه ډېر لوی سړي سوغات دی.

سودا ګر وویل : زه ښایي ددې تړله بیه اوس درنکړای شم خو که ستاسو خوښه وي نیمایي بیه به یې اوس او نیمایي به یې سبا ته درکړم.

قاضي وویل : څومره کیږي بیه یې؟

سوداګر غمی دوه درې ځلې په غور وکوت بیایي وویل : زه ددې پنځوس زره دیناره بیه درکولای شم.

قاضي په حیراني وویل : پنځوس زره! سوداګر د هغه د حیراني نه سرچپه تعبیر وکړ او غمی یې بیا وکوت ویې ویل : ګوره ته زما دوست یې، تر شپیته زره پورې درکوم، له دې زیات قیمت یې په بغداد کې څوك نه درکوي.

قاضي د بغداد د مشهور یهودي زرګر نه د زیاتي بیې ورکولو تمه هم درلوده خو ده دغه غمي داسې ځای پلورل نه غوښتل چې هلته د خلافت د دربار جاسوسان وي، ددې یوه غمي بیه یې چې واوریده پردې وپوهیده چې طاهر دده له اټکل نه څو چنده زیات شتمن دی. له یوې شیبې سوچ وروسته هغه وویل : ته یې لږ په غور وګوره ددې غمي بیه تر اویا زره دیناره باید لږ نه وي سوداګر له لږ چنو وهلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته په ٦٤ زره او پنځه سوه دیناره بیه راضي شو او پردې فیصله وشوه.

*****

(۳)

د شپې مهال چې کله قاضي فخر الدین له طاهر او څو نورو دوستانو سره په دوډۍ کېنیناستل نو زید یې ونه لید، فخر الدین له خپل خادم نه د هغه په باب پوښتنه وکړه، هغه ورته ووېل چې د مامونیه په چوك کې یوه لویه مناظره ده او زید د ماښام له لمانځه نه سمدستي وروسته ډوډۍ وخوړه او هلته ولاړ، د ماسختن له لمانځه وروسته طاهر په خپله کوټه کې کیناست او د شمې رڼا ته یې کتاب لوست، څومره چې شپه تیریدله د زید په باب د هغه اندېښنه زیاتیدله، کله کله به جګ شو له دروازې نه به یې بهر ته وکتل او بیا به بېرته په کتاب لوستلو بوخت شو، د یوې شمې د خلاصیدو نه وروسته یې ډېوه بل کړه او له کرسۍ نه جګ شو په بستره پریوت، څو ځلې یې په زړه کې وروګرځیدل چې د مامونیه چوك ته ورشي او زید وګوري، خو د زرګونو تنو په منځ کې به یې د زید موندل ناممکن وبلل او بېرته به له خپل تصمیم نه واوښت.

نژدې نیمه شپه چا دروازه وټکوله، بیا طاهر په بل کونج کې د قاضي غږ واورید چې یوه نوکرته یې ویل جګ شه دروازه خلاصه کړه ښایي زید راغلی وي. او خادم ځواب ورکړ چې ته یې پخپله ولې نه خلاصوې؟

یوه شیبه وروسته طاهر د دروازې خلاصول او د قاضي د خدمتګار کرس کرس خندا واوریده، هغه ووېل : حمیده جګ شه! لږ د زید مخ ته وګوره! شکر باسه چې سترګې دې روغې پاتې دي، طاهر زر په لټ واوښت او مخ یې په څادر کې پټ کړ یوې سترګې ته یې یو سوری پرېښود او د دروازې لورې ته یې وکتل، زید له ځانه سره په کنځلو کوټې ته ورننوت د هغه کمیس شلیدلی ؤ، ښي سترګه او باړخوبې پړسیدلي وو، او له کیڼې سترګې نه لاندې یې د یوه مزبوط سوك ګوزار توره نخښه وه، زید لږ څنډ پر خپله بستره له کیناستلو وروسته جګ شو او په دېوال راځړیدلې هنداري ته ودرید، د خپل مخ له لیدو وروسته یې ووېل : آشنا! اوس دې زه هم ډېر په ګرانه پیژندلی شم، ښه د سیل دپاره تللی وې! دایې ووېل او خپل پړسیدلی باړ خوبي وموښلو بیرته راغی پر بستره کیناست.

طاهر خپله خندا راقابو کړه ویې ویل : زیده راغلې؟

زید ټکان وخوړ او هغه ته یې وروکتل، او داسې ګومان یې کاوه چې تر اوسه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی څادر پرمخ دی او دی یی نه دی لیدلی. په هیره جگ شو شمه یی مره کړه، او پر خپله بستره وغځیده ویی ویل : هو راغلم.

: هلته دی ډیر ځنډ وکړ، څه دی پکی زده کړل؟

زید په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : کنځلی!.

: ستا غړ ډیر غمجن دی خیر خو دی؟

: زید په یوه مایوسه خندا وویل : زه بلکل روغ یم.

طاهر وویل : ستا له غړ نه داسی ښکاری چی په پزه کی دی څه ستونزه ده.

زید له بستری نه جگ شو ویی ویل : له پزی نه می سترگه زیاته په تکلیف ده.

طاهر په کړس کړس وخندل.

زید له لږ سوچ وروسته وویل : پر یوه مسلمان بی سببه لاس پورته کول خو گناه ده که نه!

طاهر ځواب ورکړ : په هر سړی بی سببه لاس اوچتول گناه ده.

خو که څوک بی سببه په غاړه کی درولوېږی نو بیا ؟

: نو بیا به دسترگی په بدل کی سترگه او د غاښ په بدل کی د غاښ په قانون عمل کیږی، خو بخښنه او عفوه ډیره غوره ده،

ما زیاته حوصله وکړه، خو پر پزه چی انسان گوزار وخوری بیایی په طبیعت کی آرامی نه پاتی کیږی، ما هغه ته نور سوکونه وروبخښیل خو د پزی او سترگی په اره می بی پروایی ونکړای شوه ما تول عمر غشی ویشتل او توره وهل زده کړی وو، خو دلته چی راغلم پوه شوم چی په بغداد کی د اوسیدو لپاره سوك وهل او غیږی نیول زده کول هم ضروری دی.

طاهر وویل : داسی ښکاری چی تا د مناظری په وروستی لوبه کی بشپړه برخه واخستله او راغلی!

: ماته معلومه نه وه چی ددی پای به دغسی وی، خو باور وکړه د لاس اچولو په وخت زه له گنی گونی نه بلکل گوښه او لری ولاړ وم، که څه هم زما د هغه چاغ او غوښن او د بد غړ خاوند پرځای خواخوږی له هغه نری او ډنگر ملا سره وه، بیا هم د فساد پروخت زه لری او ځانگړی ودریدم. خو کله چی دوه د لویو لویو ژیرو خاوندانو یو د بل ژیری نیولی وی او کنځلی یی یو بل ته کولی ماته را نژدی شول زما صبر ونه شو د دوارو منځ ته ورغلم، په ډیر زحمت می دواړه یو له بل نه بیل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل، خو دوی بیا هم همغسی یو بل ته کنځلی کولی ما د دواړو د پخلا کولو هڅه وکړه، په دې کې دری نور زلمیان راغلل او هغوی له دې دوو بوډاگانو نه پریوه ورکیوتل، زما په منځګړیتوب خو هغه وتښتید او په نهر کې یې ځان واچاوه، خو هغه دری زلمیان پرما راوګرځیدل، ما ورته چیغې کړې چې زه یو مساپر یم، خو چا زما خبره وانه وریده او ما داسی احساس کړه چې بې دریغه وډبول شوم. هغه بل بوډا چې دده په ګومان ما د هغه رقیب ته د تیښتی موکه برابره کړه زما ګریوان وشلاوه، ماتر څو پر سترګه اوږه ګوزار نه ؤ خوړلی پر دوی می وار نه کاوه، بیا زما څوسوکونه تش ولاړل، بیا هم زما په څپیړه یو تن په ځمکه کیښیناست، بل می په سوك وواهه ولویده، دریم چې زما سوکونه خطرناك وګڼل راسره غیږ په غیږ شو، هغه زه دری ځلی په ځمکه وویشتم، څلورم ځل دواړو یو بل تیل وهل د خوړ غاړی ته راغلو، هغه زما، خوړ ته دغورځولو په هڅو کی پخپله هم راسره ولید له نیکه مرغه اوبه لږی وی که نه زه به پکی ډوب شوی وم، په خوړکی می هغه دوه دری سوکه وواهه او بالاخره یی ماته ومنله، اوس دی خدای وکړی چې زما سوکونه دده پر پزه او سترګه لګیدلی وی.

: طاهره ! زما په ګومان دلته لامبو زده کول هم ضروری دی، ایا ستا لامبو زده ده؟

طاهر ځواب ورکړ : ډیره لږ، خو زما ارداه ده چې زه هر سهار په سیند کی ولامبم، د یوه سپاهی لپاره ضروری ده چې ښه لامبوزن وی.

: زه به یی هم زده کړم.

: له لږ چوپتیا وروسته زید وویل : طاهره! ته خوبه له مانه خفه نه یی!

: پر څه خبره؟

: زه له پوښتنی پرته مناظری ته تللی وم.

: که دا تجربه درته ګټوره شی نو زما د خفګان سبب نشته.

: ګټوره ! ... ... زه وعده کوم چې بیا به په ټول عمر کی د مناظری لپاره ولاړ نه شم، خو له تانه یوه پوښتنه کوم.

: څه پوښتنه؟

: هغه دا چې نن ددی مناظری څلویښتمه شپه وه، څلویښت ورځی هری ډلی د مخالف لوری د دلایلو په ردولو او د خبرو په کمزوری کولو کی خپل زور وازمویه، خو بیا یی هم یو بل قانع نکړای شو ددی سبب څه دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر ځواب ورکړ : داسی خلك به زر کاله هم یو بل قانع نکړای شی.
: مگر ولی؟
طاهر ځواب ورکړ : ددی لپاره چی دوی یو د بل د پوهولو او یو د بل د خبری اوریدو له نیکو هیلو سره نه ځی، د دوی هدف د خپلی وینا او ژبی د زور ښودل دی.
د اسلام هغه امامان چی د دوی په نامه دغه جگړی کیږی هغوی یو پر بل داسی د کفر فتوی گانی نه ورکولی، د هغوی هدف دا و چی په اسلام کی د اجتهاد دروازی خلاصی کړی او د هر وخت او ځای لپاره یی د ژوندی غورځنگ په بڼه جوړ کړی، او دغه خلك د هغوی نومونه اخلی خو په اسلام کی د نفاق او تیت پرك کیدو زړی شیندی.
: نو د دوی چاره څه وړ کیدای شی؟
: د دوی علاج او چاره دا ده چی د امن خوښوونکو خلکو لپاره دکړو وړو عملی ډگر پیدا شی که زموږ په مخکی د څه کولو میدان ږ نو دغه علما چی اوس د گډوډی او اختلاف پارولو په هڅو کی دی، بیا به د مسلمانانو د لیکو د سنبالولو او ځواکمن کولو په لارو کی ستومانه وی، تاریخ گواه دی چی کله د فتحو په شوق مسلمانان له کورونو وتلی دی نو دوی د اعتقاداتو په باب هیڅکله اختلاف نه دی کړی، پر کفر د اسلام د بری هیلی تل دوی سره یو او متحد ساتلی دی. یوه زمانه داسی وه چی د مسلمانانو پوځ په یوه وخت کی په سند، اندلس او ترکستان کی جنگیده، خو موږ نه دی اوریدلی چی هغو مسلمانانو به کله مناظری ته اړتیا احساس کړی وی، او نن چی موږ د اسلامی نړۍ پر افق د توپانونو علامی وینو زموږ علماؤ له شاو خوانه سترگی پټی کړی دی او په خپل کور کی یی درزونه اچولی، د کوم اولس چی توره په تیکی ننوزی نو قلم یی هم کږه لاره غوره کوی.
زید وویل : په بازار کی توده آوازه وه چی د اروپا نصرانی پاچا پر مصر د یوی کلکی حملی تیاری کوی، او امکان لری چنگیز خان هم پر خوارزم یرغل راوړی.
که خلیفه د هغوی پرخلاف د جهاد اعلان وکړ نو زه به تر ټولو ړومبی هغو دوو علماؤ ته ورشم ورته وبه وایم چی زه دادی کفن اغوندم او د جگړی ډگر ته ځم، تاسو چی په مامونیه چوك کی له اسلام سره کومه مینه او خلوص ښکارولو راځی اوس یی یوه ورځ د جگړی په ډگر هم وښیی، تاسی هم له ماسره د یوی زغری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وعده کړې وه.

: زما خپله وعده په یاد ده، خو تا د زغرې له اغوستلو نه کرکه کوله.

: هغه مهال مې بدن خوږېده، نن ما د زغرور پوځ څو تنه ولیدل نوې زغره پر سرې ډېره ښه ښکارې.

: زه به سبا ته نوې زغره درکړم.

: خول هم!

: خول به هم درکړم.

: ته به لامبو هم ماته را زده کوې؟

: هغه به هم درو ښیم،

: زید لږ څنډ وروسته بیا وویل : طاهره! ماتاته یوه خبره ونه کړه.

: کومه خبره ؟ طاهر په اړخ واوښت ویې ویل.

: کله چې زه له خوړنه راووتم په لاره کې مې هغه بوډا چې زما ګرېوان یې شلولی ؤ ولید، ما بې له دې چې سوچ وکړم پر مخ پر څپېړ وواهه.

: ډېر بد دې کړي دي، که دې کله ولید بخښنه ترې وغواړه.

: د بخښنې د منونکو نه خو دې هم نه دي، خو زه پرې پښیمانه یم.

: ښه ده اوس ویده شه.

*****

(٤)

درې میاشتې وروسته طاهر د بغداد د امیرانو په منځ کې د ښه شهرت او عزت خاوند شوی ؤ، ددجلې د سیند په غاړه یې یوه ښکلې ماڼۍ اخستې وه، له زید پرته یې څلور نور خدمتګاران او درې خدمتګارې درلودې، په طبیله کې یې د وزلوبې او نیزه وهلو لپاره اسونه وو، کله چې د قاضي فخر الدین له میلمستون نه خپلې ماڼۍ ته ولاړ تر تولو ړومبی یې د علماؤ پام ور واړاوه، په لومړي ورځ ده ته یو پر بل پسې د علماو پنځه ډلې ورغلې او د هرې ډلې د علماو دا هیله وه چې دوی په ډله کې ورشامل شي، طاهر تولو ته همدغه یو ځواب ورکړ چې: که تاسو ما اسلام ته وربولی نو زه داد درکوم چې مسلمان یم، او اسلام په سهي معنی پېژنم، زما په مخکې هغه مسألې مه بیانوی چې له تیرو پنځو پیړیو راسې تاسو پرې یوه نشوی، څینې علماو غوښتل دې بحث ته ورکښېکاږي، خو د طاهر څو خبرو دوی پر دې باوري کړل چې له دې ځوان سره یوازې سره او سپین نه بلکې د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم خزانه هم شته.

له دی وروسته ورو ورو د علماؤ پام ور واوښت، په اس ځغلولو کی کمال هم د یوه عرب ځوان میراث ګڼل کیږی، په مدینه کی احمد بن حسن د طاهر د روزنی او پوځی پالنی لپاره غوره استاذان ګومارلی وو، ځکه خو په ۱٦ کلنی کی د مدینی ټولو ځوانانو په نیزه وهلو او توره چلولو کی د ده پر کمال اعتراف کاوه، خو چی کله طاهر بغداد ته راغی نو ورته معلومه شوه چی دلته وزلوبی ته زیات ارځښت ورکول کیږی.

د شاهی ماڼی په مخه کی یو لوی میدان ؤ، چی پوځی رسم ګذشت، د اسونو ځغلول، نیزه بازی او وزلوبه به پکی ترسره کیده، ددغه میدان یوه لوری ته د صدر اعظم او دولت د نورو لویو لویو امیرانو محلونه کتار وو، د ښار مخور او امیران به د لویو امیرانو په دی ماڼیو کی په برنډوکی ناست وو او د «پولو» او اس ځغلولو لوبو ننداری به یی کولی، ښځو ته به په لوړو پوړونو کی ترکړکیو لاندی ځانګړی ځایونه جوړ شوی وو.

په دی ډګر د لوبو انتظام د یوه ځانګړی سری ذمه واری وه، طاهر له دي سری سره تر پیژندلو وراندی له دغو لوبو سره د بلدیدو هڅه ضروری وبلله، د وزلوبی لپاره په ښار کی څو نور میدانونه هم وو، طاهر په یوه کی د دی لوبی زده کول پیل کړل او په څو اونیو کی په ښار کی ددی لوبی د مینه والو په منځ کی د یوه داسی ځوان آوازه شوه چی پلار یی په میرانه کی له صلاح الدین ایوبی رح نه توره په بخشش کی اخستی وه، د اولس غږ د امیرانو غوږونو ته ورسید، امیرانو لوی وزیر خبر کړ، او لوی وزیر کوتوال راوغوښت تری ویی پوښتل : موږ تر اوسه له دی ځوان سره ولی نه پیژنو؟

تر دی چی یو سهار طاهر په سیند کی لامبو وهله زید په منډه ورغی او په ځنډه ورته ودرید چیغی یی کړی : په بیړه راووزه د ښار کوتوال درسره لیدل غواړی!

طاهر راووت جامی یی واغوستی ویی پوښتل : ستا یقین دی چی هغه کوتوال دی؟

: هغه پخپله ویل چی کوتوال یم، له هغه سره شپږ تنه وسله وال سپاهیان دی، هغه ما په میلمستون کی کښینولی او راغلی یم، خدای دی وکړی چی هغه په نیک نیت راغلی وی، طاهر وویل : د چا په نیت بیځایه شك کول ښه نه دی.

* * * * *

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

کله چې کورته ستون شو طاهر ته معلومه شوه چې کوتوال د لوی وزیر د ملاقات د بلنې احوال راوړی دی.

طاهر ورته وویل : زه به اوس چمتو شم او ځو به، بیا بلې کوټې ته ننوت، لږ ځنډ وروسته یې یوه ګران بیه چپنه اغوستې وه او له کوتوال سره ملګرې شو.

د بغداد له صدر اعظم افتخار الدین سره د طاهر لومړنې لیدل ډیر لنډ وو، افتخار الدین له هغه نه څو پوښتنې وکړې چې: ته بغداد ته کله راغلی یې، د څه لپاره او له کومه ځایه راغلی یې؟

طاهر د هغه د پوښتنو په ځواب کې وویل : زماد راتلو څو ورځې دپاسه درې میاشتې کیږي، له مدینې نه راغلی یم او د اسلام د خدمت په خاطر راغلی یم.

لوي وزیر په بې پروایې وویل : د ډیر نیك هدف لپاره راغلی یې، خو دغه هدف ته د عباسي خلافت په خدمت کې ترلاسه کولی غواړې که د کوم پټ تولګي د غړي په توګه؟! ما اوریدلي دي چې د سلطان صلاح الدین ایوبي رح د توري په سبب خلك ستا ډیر درناوی کوي.

: دا د هغه غازي میړه د توري درناوي کیدای شي، زه تر اوسه ځان د څه درناوي وړ نه بولم، پاتې شوه د عباسي دولت د خدمت خبره نو عرض کوم چې که زما په زړه کې دا جذبه نه وای نو خپل راتلونکې به مې پر بغداد نه تاړه، زه د عباسي دولت سهي خدمت د اسلام خدمت

: له سهي خدمت نه ستا مطلب څه دی؟

طاهر ناڅاپه احساس کړه چې له دې نړۍ لیدونکې او تجربه کار سړي سره باید په خبرو کې زیات پام وکړي، له لږ سوچ وروسته یې ځواب ورکړ : د بهرنیو ګواښونو له احساس سره د بغداد دفاعي ځواك مزبوتول د عباسي دولت سهي خدمت ګڼم.

افتخار الدین وویل : آیا ستا په نظر د محمد خوارزم شاه له بیرته ستنیدو سره بهرنې ګواښونه لرې شوي نه دي؟

: خو د چنګیز خان خطر ورځ په ورځ زیاتیږي.

افتخار الدین په داډ منه لهجه ځواب ورکړ : زموږ لپاره نه بلکې خوارزم ته.

: آیا تاسو به د مغلو توپان ته خوارزم یوازې پریږدې؟

: دا په حالاتو پورې اړه لري، تر اوسه پورې خوارزم شاه له موږ نه بخښنه نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده غوښتي، نه يې مرسته غوښتې ده او نه زموږ پر دې باور دی چې چنګيز خان به د خپو سوداګرو د بدل لپاره پر خوارزم حمله وکړي، ځکه هغه سوداګر هم زياتره د بخارا مسلمانان وو.

: مګر ما اوريدلي دي چې د عباسي دولت له خوارزم سره بيرته اړيکې عادي شوې او د هغوی سفير هم دلته را رسيدلی دی؟

افتخار الدين زر تری وپوښتل : تا د خوارزم له سفير سره ليدلي دي؟

طاهر يو ځل بيا احساس کړه چې نه تدبير نه يې کار نه دي اخستی ځواب يې ورکړ : نه، زما له هغه سره څه کار دی؟

افتخار الدين وويل : ستا د شتمنۍ چې ما کوم داستانونه اوريدلي دي، که هغه سهي وي نو ته بايد په بغداد کې ډير پام وکړې، زموږ حکومت د کړنلارۍ په اړه له بهر نه هري مشورې ته د شك په نظر ګوري او امير زاده ګان په دې اړه غير مسوولانه ګام اوچتوي.

طاهر ځواب ورکړ : تاسو ډاډه اوسئ له ما سره چې څه دي هغه به د عباسي حکومت په خدمت کې لګوم، که اجازه وي زه يو سوغات ستا په حضور کې وړاندې کوم.

افتخار الدين په بيړه وپوښتل : د صلاح الدين ايوبي توره؟

: نه : توره ښايي ستا په وسله تون کې يو اضافي شی وي.

طاهر وويل او بيا يې له جيبه د طلا يو ډبلی راوويست سريې بيرته کړ او لوی وزير ته يې ورکړ.

افتخار الدين له ډبلۍ نه يو ځليدونکی غمی راوويست په ځير ځير يې ورته وکتل ويې ويل : ماته د سوغاتونو د ترلاسه کولو په هوس دلته نه يې راغوښتی، دادی له ځان سره وساته.

طاهر وويل : که تا سو زه د ليدو لپاره نه واي راغوښتی هم دا غمی ما ستاسو لپاره ساتلی ؤ او يوه ورځ به مې درته وړاندې کاوه، تاسو دغه وړوکې سوغات ومنئ، لوی وزير د غمي ډبلې پر ميز کېښېښود او لاسونه يې وپرکول يو څوك کوټې ته ورننوت، څو ګامه وړاندې راغی په ملا خم شو او بيا د حکم په انتظار شو.

صدر اعظم ورته وويل : دی زموږ طبيلې ته درسره بوزه او چې کوم اس يې خوښ شو هغه ورته زين کړه او ورته يې وسپاره، بيا يې طاهر ته لاس ورکړ ورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې ویل :سبا ماښام ته زما میلمه یې، او زه به پریکړه کوم چې عباسي دولت له تانه کوم خدمت واخلي؟

طاهر له لوی وزیر سره خدای پاماني وکړه تری روانیده چې یو زلمی ورننوت، لوی وزیر وویل : طاهره! دا زما زوی قاسم دی.

طاهر له هغه سره تاوده ستړي مشي وکړل، قاسم د شل دوه ویشت کلونو پنځ تازه زلمی ؤ، د هغه په څیره کې د نورو امیرانو د زامنو په څیر د آرامي، تنبلی او بی حسي علامې وې، له سترګونه یې دا احساسیدله چې په خپل لوړ نسب د حماقت ترحده پورې ویاړي، په شونډو یې موسکا وه، خوله دغه موسکا نه د نرمي او سادګي پرځای وحشت او چالاکي اوریده، د قاسم په لاس کې یوه نری توره وه چې د توري وهلو په زده کړه کې کارول کیږي، هغه خول پر سر کړی او زغره یې اغوستې وه.

قاسم وویل : زه د توري وهلو زده کړې ته روان وم چې دلته ستا له راتګه خبر شوم، زه ستا تر لیدو د سلطان صلاح الدین ایوبي د توري لیدو زیات لیوال وم.
صدر اعظم زر تر زره د موضوع د بدلولو اړتیا احساس کړه ویې ویل : قاسمه ! دی به زموږ له طبیلې نه یو اس غوره کوي، دا مشهوره ده چې یو عرب د اس په پیژندلو کې اشتباه نه کوي ته ورسره ولاړ شه وګوره دی کوم اس خوښوي.

خو قاسم د اس د غوره کولو مسئله مهمه ونه بلله بیایې طاهر ته وکتل ویې ویل : که یې ته پلوري زه د صلاح الدین ایوبي رح توره پیرم! پلار جان به ددې توري دروند قیمت ورکړي، ته له جامونه یو عالم ښکاریږې ته به یې څه کړې؟

صدر اعظم خجالت شو او طاهر په خپلو پریشانیو د قابو کیدو هڅه وکړه ویې ویل : د داسې شي خرڅول ددې توهین او سپکاوی دی زه به یې له څه بیې او قیمت پرته در وبخښم، خو په یوه شرط.

: په کوم شرط؟

: هغه دا چې ته ځان تر ما ددې امانت ښه حقدار ثابت کړې، قاسم هیله من شو ویې ویل که ته یو عالم یې او زه یو سپاهي په توره تر تاز زما حق زیات دی. که نه نو راځه ویې ازمویه!

: ډیر ښه که تا په توره وهلو کې زه مات کړم نو دا توره ستا شوه.

په توره وهلو «شمشیربازي» کې قاسم د حماقت تر حده پر ځان ډاډه ؤ، د هغه دا غرور بې ځایه نه ؤ، هغه د لرې لرې استاذانو نه دغه فن زده کړی ؤ، دده ژوند

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه دوه شیان وو، «پولو، او «توره وهل».

په پولو کی څو نور ځوانان هم دده سیالان وو، خو په توره وهلو کی تول دده پر کمال قانع وو، ځکه خو چی کله طاهر ده ته د سیالی بلنه ورکړه نو قاسم په کړس کړس وخندل او صدر اعظم طاهر ته په حیرانی وکتل ویی ویل : دا لوبه به ډیره په زړه پوری وی، خو زه غوارم چی نور خلك هم له دی ننداری نه خوند واخلی، ښایی د مسلمانانو خلیفه ته هم دغه مقابله په زړه پوری وی، مگر نن نه سبا ته به غوره وی، تاسو سبا سهار ته راشی، د غرمی او ماښام دوارو وختونو ډوډی به له مووسره وی، قاسمه! ته اوس ده ته اسونه وروښیه.

*****

(٦)

له لوی وزیر سره د دوهم ځلی خدای پامانی نه وروسته طاهر له قاسم سره له محل نه راووت، په پراخ انگړ کی د مرمر ډېرو سرك دوارو خواوو ته درنو اوبو ډنډونه او شرشری وی، د ډنډونو یوی او بلی خواته شنه چمنونه وو، څو گزه وراندی ددغه چمن او ډنډونو نه اخوا یو ښکلی بڼ ؤ او د ډنډونو اوبه په دوو ویالو کی بهیدلی، له دی ویالونه هر لوری ته په بڼ کی لښتی غځیدلی وو او باغ پری اوبیده.

هغه میدان چی د پولو او آس ځغلولو لوبه پکی ترسره کیده د محل د همدی برخی نه لاندی ؤ چی طاهر ورننوتلی ؤ.

په دوهمه دروازه بڼ پای ته رسیده او له هغه نه وراندی د لوی وزیر د خدمتگارانو کوروته په یوه لویه ځلور دیوالی کی جوړ شوی وو د همدغو کورونو سره یوه لویه طبیله هم وه چی دوه نیم سوه اسونه پکی وو، او دا ټول د لوی وزیر وو، طاهر په طبیله کی دری ځله چکر وواهه، ځنی اسونه یی سرسری او ځنی یی په ځیر ځیر وکتل، بالاخره یی د یوه آس شا وټپوله ویی ویل : زما دا خوښ دی.

قاسم وویل : ډیر ښه، زه ستا ذوق ستایم، خو دا کله کله په دوو پښو دریږی ددی دوه میاشتی کیږی چی طبیلی ته راغلی دی، دومره یاغی دی چی زه هم ونه توانیدم چی ویی روزم.

یوه حبشی خدمتگار پر اس زین کیښود او له طبیلی نه یی انگړ ته راویوست، قاسم د اس جلب ونیو او طاهر ته یی ورکړ ورته ویی ویل : سبانی وعده دی هیره نه شی! طاهر د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ ویی ویل : ته داډه اوسه زه به

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

توره له ځانه سره راوړم.

قاسم يو خادم ته اشاره وکړه راويې غوښت ورته ويې ويل : دا آس دده کره بوزه.

خادم د اس د جلب نيولو لپاره راوړاندې شو خو د طبيلې د دروازې نه بهر يې د اسونو د پښو غږ واوريد او د سترګو په رپ کې دوه اسونه راننوتل، طاهر د اسونو سپروته وکتل، هك پك پاتې شو.

دا دواړه ځواني نجونې وې، دواړو د سپينو وريښمو تنګې جامې او پر غميو انځوري شوي سپينې خولې پر سر کړې وې، د سترګو او تندي نه پرته يې نور مخ په تور نرې نقاب کې پټ ؤ، اسونه ډير بدسيليدل، دوی له اسونو پلې شوې، خادم د طاهر د اس جلب پريښود د هغوی اسونه يې ونيول د سترګو په رپ کې بل خدمتګار راغی او د طاهر د اس جلب يې واخست، نجونو طاهر ته په سواليه نظر وکتل او وړاندې تيرې شوې او قاسم هم له طاهر سره خدای پاماني وکړه او په هغوی پسې ورغی.

کله چې طاهر له خادم سره د طبيلې له انګړ نه راووت د محل د برنډې له مخې سره تيريده دواړه نجونې په زينه کې ولاړې وې او طاهر ته يې کتل او قاسم طاهر ته اشاره کوله او څه يې هغوی ته ويل.

د وروستي دروازې نه له راوتلو وروسته د طاهر په مخکې يو پراخ سرك ؤ، د هغه يو لاس ته دجلې سيند او بل ته د بغداد د اميرانو د کورونو کتار ؤ، نژدې پنځه سوه ګامه وړاندې پر سيند پل ښکاريده.

د هغو نجونو نومونه سکينه او صفيه ؤ، سکينه د قاسم خور وه، او صفيه د هغه د مرحوم تره لور.

له طبيلې نه دوتلو نه وروسته سکينې صفيې ته وويل : صفيې! تا خو دا ځوان وليد پر ځيره يې څومره سادګي وه، ته يې چې وليدې وارخطا غوندې شو.

: ما خو هغه ته وروته کتل، ستا په ليدو به وارخطا شوی وي.

: صفيې ! هغه د بغداد د اميرانو سره ډير توپير درلود ، موږ يې چې وليدو زر يې سترګې ښکته کړې.

صفيې ځواب ورکړ : زه د قاسم د ټولو دوستانو په باب يو دول نظر لرم.

: مګر ما هغه د قاسم سره کله نه دی ليدلی.

صفيې وويل : هو هغه له ځيرې نه د علم خاوند ښکاريده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم له داسی خلکو سره ناسته ولاړه نه لری.

کله چی دوی پر زینو ختلی قاسم پری غږ کړ او دواړه یی ودرولی، هغه چی ورنژدی شو ویی ویل : صفیی! یو څناور گوری!

صفیی ځواب ورکړ : تا چی د ورځی یو ځل وینم نو د کوم څناور د لیدو هیله به می په زړه کی کله پیدا شی؟

قاسم په موسکا کی د خپلی غوسی د پټولو هڅه وکړه ویی ویل : زه یوازی ستا تر نظره څناوریم، خو زه اوس څوك درښیم چی تر سبا پوری یی د بغداد ټول خلك څناور وبولی.

سکینی تا هم ولید ! هغه ځوان چی په طبیله کی زما ترخنگ ولاړ ؤ، د هغه پلار د میړانی په انعام کی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره ترلاسه کړی وه، نن هغه ماته بلنه راکړه چی که می په توره وهلو کی تری لوبه وگټله هغه توره به زما وی.

په دی مهال طاهر د برنډی له مخی سره تیریده، قاسم هغه ته په لاس اشاره وکړه ویی ویل : ددی سارایانو خوی هم ډیر عجیب دی، که یی په ژوند کی توره په لاس کی نه وی اړولی هم ځان به د توری وهلو د فن استاذ بولی، سبا ته به ډیره عجیبه ننداره وی، د پلار جان هیله ده چی دغه ننداره باید د مسلمانانو د خلیفه په مخکی وی.

صفیی وویل : که له هغه سره د سلطان صلاح الدین ایوبی توره وی او دی رښتیا هم سارایی وی نو زه ویریږم چی دده پر ځای ته د خلکو د خندانه شی، راځه سکینی! سبا ته به دالویه هم وگورو! زما ویره ده چی دی د صلاح الدین ایوبی توره ترلاسه کړی پښه به یی په ځمکه نه لگیږی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر نوی دوستان او دښمنان

په همدی شپه له لمانځه نه لږ وروسته طاهر په خپله د مجلس کوټه کی ناست ؤ یو کتاب یی لوست چی د کور په مخکی یی د څلورو اسونو یوه گاډی ودریده، وروسته یی یوه خدمتگار خبر راوړ چی یوه پوځی منصبدار د لښکر د مشر پیغام راوړی دی، طاهر کتاب وتاړه ویی ویل هغه دننه راوله.

خادم ووت او لږ څنډ وروسته یو د لوړ قد مزبوتو متو خاوند چی له رعبه ډکه څیره یی وه راغی، د هغه عمر د دیرشو کلونو په شاوخوا کی ښکاریده، له څیری نه یی خلوص، ذهانت او زړورتیا له لری ښکاریده، طاهر ورجگ شو لاس یی ورکړ ستړی مشی یی ورته وویل او بیا یی هغه له ځان سره نژدی پر کرسی کښیناوه.

نوی راغلی ځوان وویل : زما نوم عبدالعزیز دی، زه دی په غیاب کی پیژنم، اوس می د لښکر د مشر پیغام راوړی دی، هغه غواړی له تا سره ووینی خو ما غوښتل شخصاً هم له تا سره ووینم، ددی لپاره فرصت ته ضرورت دی، سمدستی زه په همدی کفایت کوم چی درته ووایم ته ما خپل دوست وبوله، او زه تاته د دوستی لپاره لاس په دی خاطر نه در اوږدوم چی ته ډیر شتمن یی، او یا له تاسره هغه توره ده چی پلار ته دی صلاح الدین ایوبی «رح» وربخښلی ده، بلکی ددی په خاطر چی ستا په زړه کی د خپل زړور پلار د نیښی د حقدار ثابتولو جذبه او هیله ده، تا قاسم ته د مقابلی بلنه ورکړی ده.

طاهر ځواب ورکړ : هوکی! ماته معلومه نه وه چی په بغداد کی به دغه توره دومره ارځښت پیدا کړی، زما په خیال ددی سهی حق دا نه دی چی د یوه امیر د زوی د وسله تون گاڼه شی، ځکه ما هغه ته د مقابلی بلنه ورکړه.

عبدالعزیز وویل : تر کومه چی د توری چلولو خبره ده تا قاسم د یوه امیر زوی گنلی نو دا دی اشتباه کړی ده، زه پخپله تر اوسه د هغه په استعداد اعتراف ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارنه یم، خو د خلد د مانۍ په شاوخوا کې د امیرانو زامن د هغه په کمال اعتراف کوي، ځکه خو ته لږ پام کوه دا به درته غوره وي، که ته لویه بایلې ښایي تا ته د توري بایلل دومره مهم نه وي، خو د بغداد په پوځ کې به یو ډیر غلط منصب زیات شي، څو ورځې وړاندې چې کله د علاوالدین خوارزم شاه پوځونه بغداد لوري ته رانژدې کیدل زموږ پوځونه یې د مخې نیولو لپاره وړاندې ورغلل، د صدر اعظم په هڅه یې د هغه زوی د شلو ډلګیو د بنې لاس پوځ قوماندان وټاکه، خو په تېوله لاره دا حالت ؤ چې که به د هغه په خیمه د شپې لخوا شل تنو پهره کوله د ورځې به ده څلوېښت تنه پهره دار غوښتل.

د هر سالار سره به یې ګستاخي کوله ویل به یې چې زه د عباسي دولت د صدر اعظم زوی یم، موږ تولو احساس کړه چې په بغداد کې دغه زلمي په پخو تورو څومره د لوبې شوق پوره کاوه هومره د جګړې په میدان کې د اصلي تورو له مقابلې نه ویرېږي.

ځکه یې په څلورم منزل پرسر درد راغی، او په پنځم پړاو یې رخصت واخست او کور ته راستون شو، دده نیکمرغي وه چې د خوارزم پوځونه له نیمې لارې بیرته وګرځېدل او ده د خلیفه په وړاندې د غدر موکه ومونده، اوس د پوځ د مشر سره دا اندیښنه ده چې د سلطان صلاح الدین ایوبي توره دې د خلیفه په نظر د کوم مهم منصب حقدار او وړ ثابت نه کړي، زه هم دا اندیښنه لرم، خو د لښکر د مشر په څیر پریشانه نه یم، زه پوهیږم چې د بغداد د پرمختګ ورځ ګرځېدلې ده، او د لسګونو نا اهله مهمو منصبدرانو په منځ کې د یو نیم ښه زیاتیدل دومره مهم نه دي، زه بغداد ته له ډیرو هیلو او امیدونو سره راغلی وم خو ...!

تر دې ځایه یې وویل او بیا عبدالعزیز چوپ شو او په څېره یې مایوسي خپره شوه.

: خو څه ... ؟ طاهر وپوښتل.

عبدالعزیز وویل : زه نا امیده شوی یم، ما نور دلته اوسیدل نه غوښتل ، او که ته هم د اسلام د خدمت په هیله دلته راغلی وی نو ته به هم ډیر پاتې نه شې.

اوس مهال په مصر کې د هلال او صلیب جګړه بیا توده شوې ده، زه غواړم هلته ولاړ شم، هلته ماته اړتیا ده، هلته د اسلام هر مجاهد ته اړتیا ده، زما څو تنه نور دوستان هم مصر ته تلو ته چمتو دي، زه تاته هم بلنه درکوم، او که ته هلته نه ځې نو لږ تر لږه موږ ته یو پیژند لیک راکړه، په مصر کې ښه خلک پیژنې؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پېژنم لیك ددې لپاره نه غواړم چې خلك ارځښت راکړي بلکې ددې لپاره يې غواړم چې د بغداد هر سړی ته هلته د شك په سترګه ګوري، ترڅو چې که زه د لښکر د مشر لیك یوسم هم پر موږ به اعتماد ونه کړي او جاسوس به مو ګڼي.

طاهر ووېل : پر نصرانیانو د ملك عادل د پرله پسې بريو خبر به دې اورېدلی وي، زما په ګومان د مغلو فتنه د اسلام لپاره تر هغو څو چنده زياته او خطرناکه ده.

عبدالعزيز مايوسه شو ويې ويل : ما هم دا لږ خطرناکه نه بلله، خو افسوس! په خوارزم کې چې کوم سړي زموږ له وروستی مورچل نه دفاع کوي هغه کاشکې دومره احمق نه واي، هغه يوازې پر خپل ځواك د غلط اټکل له لامله له ټولې نړۍ سره مقابلې ته چمتو دی، هغه يوازې د بغداد خلك نه بلکې ټول بهرني د خليفه جاسوسان بولي، د چنګيز خان ځواك ته يې د زور ازمويلو بلنه ورکړې، خو د داسې ويروونکي توپان سره يې د مقابلې په خاطر د اسلامي نړۍ د مرستې اړتيا احساس نه کړه، د خليفه ناصر هم دا باور دی چې د چنګيز خان څخه د ژغورنې نه وروسته به هغه بيا پر بغداد حمله کوي، ځکه خو ... خو اوس ددې خبرو وخت لا نه دی راغلی، بيا به ګورو، اوس راځه، د لښکرو سالار به دې انتظار کوي.

طاهر ووېل : ته ولې چوپ شوې پر ما اعتبار وکړه.

عبدالعزيز په ځير ځير طاهر ته وکتل ويې ويل : زه يوازې يو سپاهي يم او سپاهي په سياسي معاملو کې د مداخلې حق نه لري.

: ودريږه! طاهر دا ووېل او زر جګ شو له بلې کوټې نه يې د صلاح الدين ايوبي توره راوړه او د عبدالعزيز په مخکې يې په موټې نيې لاس کيښود ويې ويل : زما پلار د ويني وروستی څاڅکي تويي کړل او دغه توره يې په انعام کې وګټله زه پر دې لاس ږدم او په هر نيك هدف کې له تاسره د وفاداري وعده کوم، ددې په بدل کې زه له تانه کومه وعده نه اخلم، ستا پر څيره چې زما لومړۍ ځل سترګې ولګيدې وپوهيدم چې په بغداد کې ته خدای «ج» ماته د ملګرتيا لپاره را استولی يې.

عبدالعزيز د هغه په لاس لاس ورکيښود او د طاهر په څيره يې سترګې وګنډلې ويې ويل : ښايي زه هم د چا په لټه کې وم، په بغداد کې ډير خلك د چا په لټه کې دي، آيا تقدير د بغداد په آرام ژوند کې د څپو او غورځنګونو پيدا کولو لپاره ته غوره کړی يې؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ونډولاړي اوبه د هوا توندي څپې ته انتظار کوي، دي ويده مجلس ته د اسرافيل شپيلۍ پوکلو اړتيا ده، که هغه ته وي نو زه له تاسره د ژوند تر وروستي سلګۍ د وفا وعده کوم، ما تيره شپه يو خوب وليد او اوس يې لکه چې تعبير وينم، زه له ډيرو خلکو سره په يوه کښتۍ کې سپور وم، په کښتۍ کې يو سوري ؤ چې ورو ورو اوبه ترې ننوتلې او موږ پرې باوري وو چې ډوبيږي به، موږ له ژوند څخه مايوس شوي وو، ناڅاپه له اوبو نه يو کمر راښکاره شو، کمر جګ شو او لوی شو ياغي څپې به ورسره جنګيدلې او بيرته به ماتې شوې کله کله به يې د لړ شيبې لپاره کمر په غيږ کې پټ کړ، په موږ کې يوه ځوان د کښتۍ جلب ونيو وېي ويل : دا کمر زموږ وروستۍ تکيه ده، خو موږ داسې احساسوله چې دغه کمر تر ډيره ددې څپو تاب نشي راوړاي، ځينو ماڼوګانو دده مخالفت وکړ او د هغه نه يې د بيړۍ جلب واخست، هغه مايوسه شو په اوبو کې يې ورټوپ کړل، او په لامبو کمره ته ورغی وروخوت، ما او څو ملګرو مې هم هغسې وکړل، خو نور مسافر په کښتۍ نښتي وو، موږ په کمره پاتي شوو او کښتۍ د اوبو څپو د يوه خس په څير په ډيکو ډيکو لرې يووړه، عجيبه دا وه چې ځينې خلك له دې کمره نه ښکته شول او کښتۍ ته ورغلل، زما سترګې وغړيدلې او د کښتۍ پای مې ونه ليد چې څه شوه؟

طاهر له لږ سوچ وروسته وويل : ايا ته د خوارزم هيواد د مغلو د سيلاب په مخکې وروستی کمر نه ګڼې؟

عبدالعزيز ځواب ورکړ : هغه زموږ د دفاع وروستی مورچل کيدای شوای خو په اوسنيو حالاتو کې دا نشم ويلای چې د علاوالدين محمد شاه په مشرۍ به د خوارزم پوځونه د مغلو، د سيلاب په وړاندې وروستی کمر ثابت شي.

هغه يو ځان غوښتونکی، مغرور او خيال پالونکی سړی دی، کله چې هغه پر بغداد حمله وکړه، د بغداد پر اوسيدونکو د مايوسۍ وريځې راخورې وې، او دا انديښنه وه چې دده د برې د امکان په تصور به د خليفه هغه پوځونه او منصبداران چې ترکان دي له هغوی سره يوځای شي، خو په لاره کې واوره واوريده، ده دا الهي عذاب وګاڼه او بيرته ستون شو، زما انديښنه ده چې له چنګيز خان نه د لومړنۍ ماتې نه وروسته دا ونه وايي چې نور زموږ د بخت ستوري لويدلي دي، او دغه کمر به که يو ځل ډوب شو بيابه راښکاره نه شي.

طاهر وويل : نو ايا په دې صورت کې د بغداد په خلکو کې دا احساس

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوېښول ضروري نه دي چې ددې وروستي مورچل د ماتيدو په صورت کې به د مغلو سيلاب پر بغداد ور اوړي او مونږ ته به رانژدې کيږي؟ آيا د شريکې دفاع په خاطر د خليفه او خوارزم شاه ترمنځ د اختلافونو د لرې کولو هڅې د يوه باتدبيره او هوښيار سړي ذمه واري نه ده؟

زما يقين دی چې که د خوارزم د هيواد او عباسي خلافت ترمنځ اتحاد وشي د نړۍ تر وروستي کونجه پر چنگيز خان پسې تلای شو، زه د همدې هدف په خاطر بغداد ته راغلی يم او د همدغه هدف په خاطر ما د اميرانو او خليفه دربار ته د رسيدو لپاره ډيرو شرموونکو لارو غوره کولو ته مجبور وي، زه دوی له خوبه راوېښول غواړم، او که خدای مه کړه زه برياليی نه شوم نو دوهم پړاو به مې مصر او يا خوارزم وي.

عبدالعزيز ووېل : نو په خوب کې د کېښتي نه د کمره په لوری د لاري ښوونکې بل څوك نه ؤ ته وي، زه له تاسره ملګرې يم زما څو تنه دوستان به هم له تاسره ملګري وي، که ته په بل څه مصروف نه وي نو دوی به سبا شپې ته راولم.

طاهر ووېل : سبا شپې ته زه د صدر اعظم ميلمه يم بله شپه يې دلته راوله.

عبدالعزيز ووېل : که سبا شپې ته ته د لوی وزير سره ميلمه يې نو بل ماښام به دې د لښکر مشر ميلمه کوي بيا به د نورو اميرانو نوبت وي او بيا ښايي خليفه هم تا د مهرباني د نظر وړ وبولي، خو رښتيا ووايه تا په لوی وزير څه جادو کړی دی؟ هغه د کوم عادي سوغات پروا نه لري.

د طاهر په دوه زړيتوب عبدالعزيز ووېل : ما دا پوښتنه له تانه ځکه وکړه چې خبر دې کړم، د لښکر مشر به نيغ درنه ونه پوښتي خو په پوښتنو کې به دا راز درڅخه معلوموي، خو ته دده د ځنډولو هڅه کوه او تر ټولو غوره سوغات دي خليفه ته وساته!

طاهر ووېل : ما لوی وزير ته يو غمی ورکړ، که مناسبه بولې نو د لښکر مشر ته به هم يو غمی ورکړم.

عبدالعزيز ووېل : ښه ور چې له مانه دې مشوره وغوښتنه د لښکر مشر د سوغاتونو په سبب د منصبونو ترلاسه کولو څخه بده منې، هغه د سوغاتونو پروړکوونکو تل بد ګومانه وي، اوس راځه هغه به ډيرانديښمن وي.

طاهر او عبدالعزيز يو بل ته لاسونه سره ورکړل او له محل نه راووتل په ګاډي کې سپاره شول، په لاره کې عبدالعزيز ووېل : ستا د ميلمستياو لړۍ ښايي څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځی اوږده شي، ځکه خو که مناسبه بولی نو زه به می له ملګرو سره بله ورځ سهار راشم، بله ورځ جمعه ده او موږ رخصت یو، له ماښځه نه وروسته به موږ پر اسونو یا په کښتی کی په چکر ووزو.

لږ وړاندی چی ولاړل طاهر وپوښتل : تا دا راته ونه ویل چی د لښکر مشر ماته د ملاقات شرف ولی راوبانښه؟

عبدالعزیز وموسکل ویی ویل : کوم نوی راغلی سړی چی له لوی وزیر سره ګوری د لښکر مشر لیدل ورسره ضرور بولی، او له تاسره دلیدلو لپاره د هغه د ناکراری یو سبب دادی چی تا قاسم ته د مقابلی بلنه ورکړی ده، هغه دا احساسوی چی د قاسم نوی شهرت به په پوځ کی د هغه د یوه لوړ منصب سبب شی، ځکه غالباً هغه تاته وایی چی بچیه! که په توره وهلو نه پوهیږی نو د اسونو بندوبست زه درته کوم ته همدا نن شپه له بغداده ووزه، په کومه سیاسی موضوع له هغه سره مه ګرېږه، هغه هر سیاست پوه د بغداد لپاره خطرناک ګڼی، د هغه په وړاندی ځان یو ساده سپاهی وښیه ته به د هغه د پاملرنی او خواخوږی وړ وګرځی، که د علاوالدین محمد شاه یادونه راغله نو دامه وایه چی هغه د واوری اوریدل بد شګون وباله او بیرته ستون شو، هغه یوازی پر دی اوریدو خوښیږی چی په خوارزم شاه د ده ویره او هیبت خپور ؤ. که له دی وروسته دی جګ شو د هنداری مخی ته ودرید خپل بریتونه یی تاو کړل نو ته خامخا دا ورته ووایه چی د خوارزم ګیدړ د بغداد د زمری مخی ته د راتلو جرئت کله کولی شی؟

د لښکر د مشر د کور په مخه کی ګاډی ودریده، طاهر او عبدالعزیز دواړه پلی شول، یوه پهره دار دواړه پاسنی پوړ ته بوتلل، د ملاقات د کوټی په مخه کی یو وسله وال ساتونکی دریدلی ؤ، هغه له دواړو سره ستړی مشی وکړل عبدالعزیز ته یی وویل : ته ډیر ناوخته شوی، ته همدلته ودرېږه زه به دی دننه ورسوم.

*****

(۲)

ساتونکی د طاهر دننه له پرېښودونه وروسته راغی له عبدالعزیز سره په خبرو اترو بوخت شو، لږ ځنډ وروسته یو حبشی غلام بهر ته راووت عبدالعزیز ته یی وویل : سالار دی دننه غواړی، عبدالعزیز کوټی ته ورننوت د لښکر سالار ورته وویل:

عبدالعزیزه ! دی یی کورته ورسوه او سبا ته دی دلته له راوستلو نه دمخه ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وازمویه، قاسم ما نن ولید چی له خپل یونانی استاذ سره یې تمرین کاوه، تاته معلوم دی دغه یونانی څوك دی؟

عبدالعزیز ځواب ورکړ : د هغه په باب زه زیات معلومات نلرم مګر اوریدلی می دی چی هغه تیره اونی د خپل پاچا له طرفه خلیفه او صدر اعظم ته سوغاتونه راوړی وو، او ددی دعوه کوی چی په صلیبی جګړو کی یی د مسلمانانو پرخلاف د زړورتیا ښودلو په سبب د فرانسی له پاچانه انعامونه اخستی دی، قاسم د ښی تنخواه په بدل کی هغه استاد نیولی دی.

د لښکرو بوډا مشر په غوسه شونډی وچیچلی ویی ویل : اوس به هغه له بیرته ستنیدو وروسته وایی چی د بغداد د امیرانو زامن د توری چلولو د فن زده کولو لپاره د لویدیځ عیسوی استادانو ته اړ دی، ایا په تاسو کی داسی څوك نشته چی هغه ته وروښیی چی مسلمان په توره چلولو کی د چا ښوونی ته اړتیا نه لری؛ دغه د کمتری احساس به موږ دوب کړی.

عبدالعزیز وویل : په دی اړه زموږ احساس له تا سره توپیر نه لری، خو کاشکی هغه سړی یوازی یونانی وای، هغه د صدر اعظم د زوی استاد هم دی، یو عام پوځی هغه ته د مقابلی بلنه کله ور کولی شی؟ که له هغه سره د مقابلی لپاره د یوه امیر زوی ته ضرورت نه وای نو تر اوسه به د هغه بدګومانی لری شوی وه، که طاهر دوی د یوه امیر زوی نه ګڼلی هم دده سره د صلاح الدین ایوبی توره کافی ده چی د قاسم په زړه کی د رقابت جذبه پیدا کړی.

د لښکر مشر وویل : مګر دا لوبه به د خلیفه مخکی کیږی، د قاسم له استاد سره د فرانسی د پاچا ستاینلیك دی، که یی شاګرد لوبه وګټله او د صلاح الدین ایوبی توره یی ترلاسه کړه نو څوك ویلای شی چی څو کاله وروسته به د بغداد د پوځونو قیادت د څه ور خلکو په لاس کی وی؟

عبدالعزیز وویل : زه د طاهر په باب داده یم، که د شاګردنه وروسته په څه ډول استاد هم میدان ته راووت نو امکان لری دغه لوبه توره هم په زړه پوری شی.

:«له شاګرد نه وروسته استاد!» ځوانه ته په سوچ او لری فکر کولو کی زموږ د بهرنیو چارو له وزیر نه په هیڅ صورت کم نه یی، له نن نه وروسته دی نوم د خپلو ذهینو سالارانو په لست کی لیکم.

له استاذ نه وروسته شاګرد!

عبدالعزیز د خپلی موسکا د پټولو هڅه وکړه ویی ویل : صیب «له شاګرد نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته استاد!».
هوکې د شاګرد نه وروسته استاد! سالار په کرس کرس وخندل، که دغه ځوان زموږ هیلی ترسره کړی نو د هغوی دواړو ځیری به د ننداری وړ وی.
ګرانه تا خو ډیر لری فکر کړی دی، اوس به تر ډیره ماته خوب رانه شی. نن صدر اعظم دا اندیښنه ښکاروله چی که نن کوم قصیده ویونکی شاعر راغی نو خلیفه به ددی په زړه پوری لوبی وعده هیره کړی او را به نه شی، زه به هڅه کوم چی نن دی خواته کوم شاعر را نه شی، خو ... ! هغه بیا یو ځل جدی شو، زیاته یی کړه : سبا ته دغه ځوان ښه وازمویه ویی ګوره اوس یی کورته ورسوه تری راځه.
د لښکر د مشر له کوره چی راووتل په ګاډی کی دواړه سپاره شول عبدالعزیز طاهر ته وکتل ویی ویل : له استاد نه وروسته شاګرد!
طاهر په موسکا وویل : ستا اتکل بلکل سهی ؤ سالار له ماسره د ستری مشی پر وخت زما متی وکتلی ویی ویل : ځوانه متی خو دی ښی مزبوتی ښکاری خو که په توره چلولو کی دی‌پرځان غلط حساب کړی وی نو زما غوره اسونه شته چی تا تر کوره ورسوی. بیا یی وپوښتل: د قاسم د یونانی استاد نوم څه دی؟
عبدالعزیز وویل : لوګس، خو اندیښنه مه کوه زما باور دی چی استاد تر شاګرد غوره نه دی.
طاهر په حقارت آمیزه لهجه وویل : زه دی ته نه یم پریشانه، زه افسوس په دی کوم چی کاشکی زما او دده مقابله په داسی دوستانه چاپیریال په پڅو تورونه وای.
عبدالعزیز د سپوږمی په رڼا کی د طاهر ځیری ته کتل، په هغه زړه وروونکی ځیره‌ګڼی څه شیبه وراندی د یوه عالم سری وقار او سنجیدګی ترسترګو کیده، اوس د یوه پوځی‌دهیبت او وقار هنداره وه.
د طاهر د کور مخی ته چی ورسیدل عبدالعزیز هغه ته وویل : کوز شه ستا کور ته راورسیدو، خو هغه په کوم ژور چورت کی ډوب ؤ عبدالعزیز یی ورو په اوږه لاس ور کیښود ویی ویل : په څه چورتونو کی ډوب یی؟ آیا هغه یونانی ته دی د توری وهلو سبق ورکاوه؟
طاهر تکان وخوړ ویی ویل : نه نه! زما لپاره دا مسئله دومره مهمه نه ده، ما څه نور سوچونه کول، ما سوچ کاوه چی چنګیز خان به اوس څه کوی؟ په ترکستان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی سلطان علاوالدین څه کوی، په مصر کی څه کیږی او موږ په بغداد کی څه کوو، موږ له ژونده څومره لری یو.
طاهر له ګادی نه پلی شو، له دروازی نه بهر زید د هغه انتظار کاوه، طاهر وویل : زیده! ته تر اوسه نه یی ویده شوی؟
زید د غوسی شکایت او مینی په لهجه ورته وویل : دا کله کیدای شی چی ته تش لاس د زمریانو غار ته ولاړ شی او ماته خوب راشی.

*****

(۳)

د شاهی محل په مخکی په یوه نیمه دایره کی د سیوری تر چترونو لاندی په دوو کتارونو کی امیران په کرسیو ناست وو، په دریم کتار کی د لاندی درجی منصبداران ولاړ وو، په مخ کی لږ اوچت په یوه تخت د ولی عهد ظاهر او د هغه څوان زوی مستنصر کرسیٍ وی، د ظاهر او مستنصر په مخکی په یوه طلایی پتنوس کی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره وه، د چتر او شاهی محل د برنډی ترمنځ یوه تکه سره قالینه غوړیدلی وه، د محل په پاس برنده کی د وریښمینو پردو ترشا د شاهی کورنی او امیرانو ښځی ناستی وی، د مانۍ په دوهم پوړ کی د یوه پراخ دالان له یوه ښکلی محراب نه لاندی یوه زرینه کرسی ښکاریدله او تر چترونو لاندی د ناستو ټولو خلکو سترګی د همغه کرسی په لوری وی، د ولی-عهد ښی لاس ته د صدر اعظم او د شهزاده مستنصر ترڅنګ د پوځ د مشر کرسی وی، او نور امیران بهرنی سفیران او د هیواد چارواکی د خپلو رتبو او منصبونو په تناسب ناست وو، د چنګیز خان د سفیر کرسیٍ د صدر اعظم ترڅنګ وه، او د علاوالدین محمد شاه سفیر د عماد الملك «د پوځ د مشر» ترڅنګ ناست ؤ.
په لومړی کتار کی په یوه سرکی د قاسم کرسیٍ وه او په هغه پسی په دوهم کتار کی طاهر ناست ؤ، د طاهر نه دری کرسیٍ لری د قاسم یونانی استاد، او د طاهر شاته په دریم کتار کی عبدالعزیز ناست ؤ، طاهر عبدالعزیز ته مخ وروړاوه او ویی ویل : آیا زموږ مقابله به پردی قالینه وی؟
عبدالعزیز په موسکا ځواب ورکړ : دا قالینه یوازې ددی لپاره ده چی ستا مقابله د صدر اعظم له زوی سره ده، که ستا مقابله د شاهی کورنی له کوم غړی سره وای نو بیا به په دی قالینه ګلان هم غوړیدلی وو.
طاهر په موسکا ځواب ورکړ : آیا د چوګان «اس ځغلولو» په لوبه کی به هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قالینی غوړوي؟

عبدالعزیز ورو د هغه په غوږ کی وویل : نه، خو که زموږ د زوال همدغه حالت وی نو دا هم رواج وبوله، «لوګس» دی ولید ستا کیڼ لوری ته په څلورمه کرسۍ ناست دی، طاهر کیڼ لوری ته وکتل او ویی ویل :

دی خو له پوره تیاری سره راغلی دی.

عبدالعزیز وویل : ته به دی هر وخت په همدغه جامه کی وګوری، ښایی دی به په همدی جامه کی ویده کیږی هم، ته همت وکړه، د شاګردنه وروسته خامخا د استاد نوبت راځی، لکه چی د پوځ سالار له مستنصر سره په همدی خبره ګرېږی.

طاهر د پوځ د مشر خواته وکتل هغه په ټیټ غږ د مستنصر په غوږ کی څه ویل ، قاسم، طاهر ته مخ وروااړاوه او په لوړ غږ یی وویل : ته اندیښنه مه کوه زه به دا لوبه زر پای ته ورسوم.

ددی په ځواب کی د طاهر پر چوپتیا لوګس په ماته ګوده عربی وویل : دومره بیړه مه کوه، که تا دا ننداره زر پای ته ورسوله نو لیدونکی به مایوس شی.

د شاوخوا ناستو کسانو سترګی د طاهر لوری ته ور اوښتی هغه مخ عبدالعزیز ته ور وااړاوه د طاهر د تندی هغه رګ چی عبدالعزیز سهار څو ځلی لیدلی ؤ بیا راپورته شوی ؤ، یوه شیبه طاهر عبدالعزیز ته وکتل او بیا یی لوګس ته مخ وروااړاوه ویی ویل : ته داډه اوسه لیدونکی به نه مایوسه کیږی ښایی ته هم مایوس نه شی، ترڅو ته په خپله ونه غواړی دا لوبه دوام لری.

د طاهر په خبرو کی بی اندازی اعتماد ؤ، او د خپل استاد په څیر قاسم هم پر خپل بدن یوه سپکه لړزه احساس کړه، بل لوری ته د وریښمینو پردو شاته د ښځو په دله کی صفیی، سکینی ته ویل : مانه درته ویل چی د قاسم ژبه تر توری تیره ده،

سکینی وویل : هغه به څه دوستانه خبره کوی.

صفیی وویل : که کومه دوستانه خبره وای نو له خبرو لړیبه د ځواب تر حده نهٔ غځیده. د قاسم له خولی به کومه ټونده خبره وتلی وی، د هغه یونانی استاد به ورسره تائید کړی وی او اوس یی چی ځواب واورید دواړه د ملدو پیشوګانو په څیر غلی شول.

سکینی وویل : زما ورور خو د یوه زمری په څیر ناست دی، ته هره خبره په اټکلونو کوی، له تا سره څه دلیل دی چی قاسم به هغه ته کومه ټونده خبره کړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، له دومره لرې نه ته خبره اورېداى شي او نه زه، اوس به لږ ځنډ وروسته داسې پرېکړه وشي چې د قاسم ژبه ډېره تېره وه که توره! قاسم به هغه ته داسې درس ورکوي چې بیا د تورې نوم وانه خلي.

صفیې وویل : که یې قاسم ته داسې درس ورکړ بیا ؟

سکینې وویل : صفیې له خدایه ښه دعا وغواړه، ستا له دې پردې سره دومره خواخوږي پر څه ده؟

صفیې ټکان وخوړ ویې ویل : زما له پردې سره نه د هغه غازي له زوی سره خواخوږي ده چې په بیت المقدس یې د فتحې بیرغ ورپاوه او په انعام کې یې توره وګټله زه نه غواړم چې د هغه زوی په دې ډك مجلس کې د پلار ددې سپیڅلي امانت نا اهله ثابت شي، او قاسم چې دا توره ترلاسه کړي هم څه به پرې وکړي؟

: ایا هغه یو سپاهي نه دی؟

: سپاهي ! د لښکر د مشر له لور نه ړوښته چې هغه څه ور سربښندوی سپاهي دی، که یې زیات پیژندل غواړې د عبدالملك د میرمنې نه پوښتنه وکړه، هغه یوازې پر قالینه د غیړنیولو پهلوان دی، پر دېرینو لارو له څلور پړاوه مزله وروسته بېرته د لښکرو د مشر کورته راستون شو.

له نیکه مرغه د خوارزم پوځونه بیرته ستانه شول او ده د خبرو جوړولو لپاره پلمه وموندله، که نه ما اوریدلي دي چې ده به د شپې لخوا چیغې وهلې چې : ترکان راغلل تښتي ځانونه خلاصوی!

زه ریښتیا وایم که هغه ستا د ورور پرځاى د یوه عام سړي زوی واى نو له ده سره به یې داسې سلوك کاوه چې له جګړې نه راتښتیدونکو سره یې کوي.

سکینې وویل : دا ټول دلښکر د مشر شرارت دی، هغه د خلیفه تر نظره د قاسم د سپك ښکارولو په خاطر داسې کیسې مشهورې کړې خو نن به هغه ته هم معلومه شي چې د بغداد د پوځ د مشرتابه اصل حقدار څوك دی؟

صفیې څه ویل غوښتل چې نقیب له پاسنې پوړ نه کوم یو درجن القاب وکارول او ویې ویل چې د مسلمانانو خلیفه را روان دی، د چترونو لاندې ناستو امیرانو پاسنې کرکې ته وکتل او جګ شول په درناوي یې سرونه ښکته کړل، خو طاهر د سر ټیټولو پرځاى نیغ سر حیران سپین ږیرې خلیفه ته کتل چې ځیره یې د ډیرو ګونځونه سمه نه ښکاریدله، دوو حبشي غلامانو خلیفه په طلایي کرسی کښیناوه ناڅاپه د کړکیو پر دې ولویدې او جارچیانو خلکو ته پر خپلو ځایونو د کیناستلو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم وکړ.

*****

(٤)

یو پوځي افسر د دریځګري او ریفري په حیث میدان ته راغی یوه حبشي غلام څو توري چې په لوبه کې کارېدلې، په یوه زرین پتنوس کې راوړې او وړاندې راغي «ولوبغاړي «ریفري» په اشاره طاهر او قاسم یو بل ته مخامخ ودریدل له خپلو کرسیو څخه پاڅیدل او له پتنوس څخه یې یوه یوه توره واخستله، قاسم د خپل خول نقاب پر مخ راتیت کړ طاهر هم د هغه په تقلید همداسي وکړل، په ننداره‌چیانو کې چوپتیا خوره شوه.

د تورو شرنګهار ورو ورو اوچت شو او له دې شرنګهار سره سره د ننداره‌چیانو خولې هم چوله شوې.

امیرانو چې په خپلو کرسیو ددې وهلې وې آرام ناست وو، ورو ورو مخې ته راخم شول، د قاسم حملې ګړندۍ کیدلې او طاهر یوازې د هغه د ګوزارونو په دفاع بوخت ؤ. ننداره‌چیانو که یو لوري ته د قاسم په ګړندي توب او چالاکۍ اعتراف کاوه نو بل لوري ته یې په دفاعي جګړه کې د طاهر کمال ستایه، صدر اعظم په خپله کرسۍ کې په یوه اوږ بله دده کیده او د کیناستلو هڅه یې کوله او د پوځ سالار په کرسۍ کې د پښو پرسرولو ناست ؤ، د قاسم استاذ لوکس د هغه د پرلپسې حملو ناکامي ونه زغملې شوه په فرانسوي ژبه وویل ودرید، خو له شانه یوه د ځواکمنو متو خاوند په اوږو لاس ورکیښودل او په زور یې بیرته پر خپل ځای کیناوه، هغه لږ څند وروسته بیا د جګیدلو هڅه وکړه خو لوکس پر خپلو اوږو تر پخوا زیات فشار احساس کړ.

بلې لوري ته د ښځو په ډله که صفیي سکینې ته وویل : سکینې! ایا ستا په ګومان د بغداد د یوه مهذب ځوان د مدینې غرنې ځوان ته د مقابلې بلنه غلطي نه بولې؟ قاسم خو ویل چې تر پنځوسو شمیرلو پورې به لوبه پای ته ورسوي او ما خو اوس تر درې سوه پورې حساب کړې دې.

سکینې د صفیي د ځواب پرځای ځان ته د تسلی په دود وویل : لیونۍ ما هغه ته وویل چې لوبه اوږده کړه، هغه دې د یوه ماشوم په څیر لوبوي.

: زه ویریږم چې کله هلک لوبه ورسره پیل کړي نو دده حالت به د رحم وړ وي.

سکینې وویل : ته د لس ورځې تمرین نه وروسته پردې پوهیږې چې ته ددې فن

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاده یې، ته د نارینه ؤ په لویه څه پوهیږې!

صفیي وویل : زه پر ځان ستا د ورور پر غوره والي او برلاسي اعتراف کوم، خو دلته دده مقابله یوه نارینه سره ده هغه هم له سارایي سره چې له مقابلې پرته ماته نه مني، وګوره! قاسم اوس بې اختیاره وارونه کوي، او هغه بل تر اوسه پورې دفاع کوي، سکینې چې طاهر په دفاع کې ولید چې شاته درومي په خوښۍ راپورته شوه ویې ویل : څوك چې په وار کولونه پوهیږي هغه به له دفاع پرته نور څه وکولی شي؟

صفیي وویل : که وایې تر پنځوسو له سره حساب پیل کړم؟

سکینې ځواب ورکړ : نه اوس لږ څنلو سترګې پټې کړه، زما ورور له نظره نه کړې، کله چې ستا دغه سارایي توره وغورځوله او کښیناست بیا سترګې وغړوه.

صفیي سترګې پټې کړې، په دومره خبرو کې تر اوسه دوی له هغوی دواړو نه یوه ته هم دعا ونه کړه خو چې دې سترګې پټې کړې دعا ته یې اراده وکړه نو معلومه وه چې دا به د چا د برې دعا کوي.

قاسم ددې د کاکازوی ؤ، ددې د کورنۍ د ټولو غړو امیدونه پر هغه پورې تړلي وو، پردې برسیره قاسم له صفیي سره مینه هم درلوده، او ددې هم له قاسم سره یو څه علاقه وه او تر هغه پورې چې هغه له پوځ سره نه و تللی او د بې زړه توب او بې غیرتې کیسې یې نه وې مشهورې شوې ددې کرکه نه ترې کیده، او کله چې هغه د خوارزم شاه د مقابلې لپاره له پوځ سره پر اس سپور له کوره ووت صفیي د زړه له کومې وویل : قاسمه خدای (ج) دې روغ رمټ بیرته راستون کړه، او کله چې د بغداد خلك په میدان کې ستا د میړانې د کارنامو په ویاړ په غاړه کې د ګلونو امیلونه اچوي زه به د خپل بڼ ډیر ښکلې ګلونه ستا لپاره غوره کوم او که بیا سکینه راته وایي چې صفیي قاسم دې خوښ دی؟ نو پر ما به بده نه لګیږي.

خو کله چې قاسم بیرته راستون شو او د هغه د بې غیرتۍ له کیسو سره دده د شرابو څښلو کیسې هم عامې شوې نو دې دا احساس کړه چې له پیله یې ترې کرکه کوله، او د قاسم لخوا د مینې اظهار ددې په زړه کې د نفرت او کرکې دغه ریښې نورې هم مزبوتې او ژورې کړې، خو اوس ددې د تره زوی قاسم له یوه پردي سره مقابله کوله.

هغه ناپیژندوی چې دې همدومره پیژاند چې د یوه زړور پلار زوی دی او د هغه سره د صلاح الدین ایوبي (رح) توره ده، د هغه پلار هم د صلیب او هلال، په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله کي د صلاح الدین ایوبي د یوه نومورکي سپاهي په حیث برخه واخستله، څکه يې د هغه نومیالي مجاهد سره مینه وه او هماغي مینې خواخوږي پیدا کړې وه، خو آیا ددې د خواخوږي یوازیني سبب همدا ؤ چې له دغه پردي سړي سره د ایوبي توره وه؟

صفیې په وار وار له خپل زړه نه پوښتل، او هر ځل ددې زړه دا ځواب ورکاوه چې نه‌دا که له کوم بل زلمي سره دغه توره وای ښایي پردې يې هیڅ اغیزه نه وای کړې، صفیې ته هم د ځوانو ځجونو نه یوه يې، هغوی هم د لوبې له پیلیدو نه وړاندې د طاهر د ښکلي ځواني په لیدو په زړونو کې دده د برې دعاګاني کوې.

ناڅاپه د ننداړچیانو خپ خپ ګونګوسې په زور ورو ناره بدل شو خو صفیې دسترګو غړولو پرځای په تصور کې د دوی ځیرې لیدلې، د یوې شیبې لپاره دې قاسم ولید چې مغرور ولاړ دی او ماته خوړلی طاهر بې کسه ورته ولاړ دی، خو په دوهمه شیبه کې يې خپل د تره زوی لیده چې سر کښته ګوري طاهر يې په مخکې برېمن ولاړ دی، د وینو رشتني جوش وخوړ او زړ يې دعا وکړه : یا الله ! قاسم فاتح! ... خو بیایي ژبه ودریده، هغه ناپېژندوی چې د لومړي ځل لپاره يې ددې په زړه کې نرۍ نرۍ څړیکې راپورته کړې وې په ډېره بې وسۍ ...تري پوښتل آیا دا زما ګناه ده چې زه ستا د تره زوی نه یم؟!

د ننداړچیانو زیات شور صفیه مجبوره کړه چې سترګې وغړوي د طاهر دفاعي حالت اوس په حمله بدل شوی ؤ او قاسم وارخطا شاته تلو او په میدان کې يې چکر واهه، قاسم درې ځلې په شاتګ کې وغورځېده، خو طاهر د هغه په تېر د توري ور اېښودلواو په هغه د ماتې د منلو پرځای ددې انتظار کاوه چې بیرته راپورته شي، څلورم ځل چې هغه ولوید د بیرته جګیدو پرځای يې توره وغورځوله او چې طاهر ور وړاندې شو هغه ته يې لاس وړکړ چې راپورته يې کړي قاسم د طاهر لاس لرې کړ او جګ شو ولاړ په خپله کرسي کښیناست هغه خول هم له سره لرې کړ او په غیږ کې يې ونیو، د سترې اس په څیر سبلیده، پر مخ يې خولې راماتې وې، لوکس ورجګ شو د مخ د خولو پاکولو لپاره يې دسمال ور وړاندې کړ، خو قاسم د هغه لاس هم څنډ واهه او هغه ته يې ډیکه ورکړه کله چې لوکس پریشانه پخپله کرسي کښېناستلو عبدالعزیز ور تېټ شو په غوږ کې يې ورته وویل : دا دسمال د ځان لپاره وساته، تر اوسه د خلکو تسلي نه ده شوې هغوی ستا د لوبې او کمال د لیدو هیله هم لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوکس ته د خپلو شونډو ژوولو نه پرته بله چاره نه وه.

*****

(۵)

د بغداد امیرانو کرار کرار پر طاهر آفرین وایه خو د خوارزم سفیر ورجګ شو وړاندې ورغې او طاهر ته یې لاس ورکړ ویې ویل : ځوانه زه درته مبارکي وایم! د صلاح الدین ایوبی «رح» د زړور سپاهي له زوی نه زموږ همدغسې هیله وه.

طاهر خول له سره لرې کړ د هغه مننه یې وکړه، عماد الملك د هغه خول تری واخست او د خولو وچولو لپاره یې یو دسمال ورکړ، طاهر د هغه له لاسه دسمال واخست او خولې یې پرې پاکې کړې، چې له پاسه جارچي بیا غږ وکړ : د مسلمانانو خلیفه بیرته ځي! حاضر خلك ټول په احترام پاڅیدل، لږ شیبه وروسته جارچي د خلیفه د تللو اعلان وکړ او خلك ټول بیرته په خپلو خپلو ځایونو کښیناستل، طاهر د عماد الملك له لاسه خول واخست او خپلې خولې یې پاکولې، پر خپل ځای کښیناست، د پاچاهي د امیرانو سترګې پر صدر اعظم ښخې وې هغه خپل ذهنی درد د یوې سیاسي موسکا تر پردو لاندې د پټولو هڅه وکړه ویې ویل

: زه د مسلمانانو د خلیفه، د خلافت د ولي عهد شهزاده مستنصر او د بغداد د امیرانو له لوري طاهر بن یوسف ته د مبارکۍ هدیه وړاندې کوم، او هیله کوم چې دغه توره چې دغه زلمي یې ځان دیر ښه حقدار ثابت کړی دی د عباسي سلطنت غوره خدمت وکړای شي.

دی وینا د حاضرینو دوه زره توب لرې کړ او یو پر بل پسې راجګ شول طاهر ته یې لاسونه ورکړل.

د لښکر مشر یو ځل بیا له مستنصر سره په غوږ کې څه وویل او جګ شو په لوړ آواز یې وویل :

د شهزاده مستنصر بالله هیله ده چې په خپل لاس د طاهر په ملا د ایوبي «رح» دتوري د تړلو نه وړاندې یو ځل بیا هغه وازموینې زموږ په عزتمندو میلمنو کې یو داسې څوك شته چې دا دعوه کوي چې په دنیا کې د هغه نه ښه تورزن نشته، که طاهر زیات ستړی نه وي نو زه هیله کوم چې هغه زموږ د عزتمن، میلمه بلنه ومني ځکه چې که له طاهر سره د صلاح الدین ایوبي «رح» توره ده نو زموږ له میلمه لوکس سره د فرانسې د پاچا ستاینلیك دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوکس چې دا واوریدل نه یې څه وویل او نه یې ولیدل سملستی یې په سرخول کښېښود او په دګر ودرید. طاهر د اوبو پیاله پر سر واړوله په موسکا ودرید، عبدالعزیز په بیړه ورغی ویې ویل : ته ډیر ستومانه یې، د لوبې د زر پای ته رسولو هڅه وکړه.

طاهر په داډ خول پر سر کښېښود ویې ویل : له ده سره به زما لوبه ډیره لنډه وي، ته چورت مه وهه.

حبشي غلام ژاوړاندې شو توره یې ورته وړاندې کړه، لوکس د یوې پرڅای دوې تورې واخستلې او یوه توره یې طاهر ته ور وغورځوله، طاهر تري ونیوله او د هغه د حملې انتظار یې وکړ، لوکس د طاهر د حملې طریقه لیدلې وه، هغه دده له ستومانې نه د ګټې اوچتولو هڅه وکړه، او حمله یې پرې وکړه، خو ددې پرڅای چې طاهر په توره د هغه د ګوزار دفاع کړې وای یو قدم شاته شو او د هغه ګوزار تش ولاړ، بیا چې کله د لوکس د تورې څوکه په ځمکه ولګیده طاهر په ډیر زور په توره د هغه په توره وارو کړ، د لوکس له لاسه توره ولویده او دی تش لاس په میدان ودرید او د خلکو کړس کړس خندایي اوریده.

شهزاده مستنصر د ولی عهد طاهر په اشاره له میز نه توره پورته کړه او ور وړاندې شو د طاهر تر ملا یې وتړله، طاهر ته یې لاس ورکړ ویې ویل : زموږ په وسله تونونو کې تر دې زیاتې ښکلې او زیاتې تیرې تورې شته، خو کاشکې ستا غوندې څو سپاهیان هم وای، تاسو له دې ځایه مه ځې موږ درته ضرورت لرو.

طاهر ځواب ورکړ : تر څو ستاسو ماته ضرورت وي زه به همدلته یم.

: راځه له پلار جان سره وګوره!

طاهر د ولی عهد کرسي ته نژدې شو، ولی عهد لاس ورکړ او ورته ویې ویل : ځوانه! زما د طبیلې غوره اس چې تر اوسه پورې یې ما د سپارلې ارمان پوره نکړای شو او زما د وسله تون غوره توره زه تاته په انعام کې درکوم نن به دغه شیان تاته در ورسیږي. دایي وویل او بیایې خپل زوی ته وکتل، ویې ویل : مستنصره ! د میلمنو رخصتول نورستا کار دی زه لځ طبیعت مې خراب دی.

د ولی عهد له تلونه وروسته مجلس لږ نور هم بې تکلفه شو، هر یو راوړاندې کیده او له طاهر سره یې ستړې مشې کول، د نورو په لیدو د چنګیز خان نماینده هم طاهر ته لاړ ورکړ . خو له هغه سره په ستړې مشې کې طاهر په خپل بدن کې کمزورې لړزه احساس کړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلس ورو رنګ شو، صدر اعظم چې رخصت شو طاهر ته یې وویل :زویه ! زما د شپې میلمستیا هیره نه کړې.

قاسم تر اوسه په کرسی ناست ؤ، صدر اعظم هغه ته لاس ونیو له کرسی نه یې پاڅاوه او له ځانه سره یې د محل په لوری بوتلو.

د تولو په پای کې د لښکر مشر او نور افسران د طاهر شاوخوا پاتې شول، د لښکر مشر عبدالعزیز ته وکتل ویې موسکل او ویې ویل : له استاد نه وروسته شاګرد!

عبدالعزیز وویل : له شاګرد نه وروسته استاد!

سالار په کرس کرس وخندل ویې ویل : عزیزه! ته د ښکار ډیر شوقی یې؟

زه سر له سبا تاته دری ورځې رخصت درکوم طاهر هم درسره بوزه! خو له اتو تنو زیات به نه ځې، د پردې تر شاصفیې سکینې ته ویل : سکینې ودې لید هغه سارایي.

سکینه چوپه وه، او کله چې صفیه له دې سره یوځای د خپلې مانې په لوری روانه وه دې په زړه کې په تولو لاره د سارایي کلمه تکراروله، دې ته ددغې کلمې معنی بدله شوې وه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفیه

د شپې مهال د صدر اعظم پر دسترخوان د هغه څو د نظر وړ خلك حاضرول، د قاسم د غیاب په باب صدر اعظم له طاهر نه بخښنه غوښتله، ويې ويل : قاسم د کوم دوست کره تللی دی، هغه پر خپل چلن ډیر پښیمانه ؤ، زما هیله ده چې سبا یا بله ورځ هغه پخپله تاته درشي، او زما هیله ده چې تاسو دواړه په یو د بل ډیر ښه دوستان شئ.

طاهر وویل : دی به ما د خپلی دوستی وړ وګومي.

د ډوډی پر وخت له نورو میلمنو سره د یوی او بلی خوا خبرو اترونه وروسته صدر اعظم له طاهر نه وپوښتل: ایا تاته د لښکر مشر د کوم منصب وړاندیز نه دی کړی؟ ما اوریدلی دی چې ولی عهد او شهزاده مستنصر ستا سپارښت کړی دی؟

طاهر ځواب ورکړ : د لښکر سالار په دی اړه له ما سره هیڅ خبره نه ده کړی. او نه زه د ولی عهد او مستنصر د سپارښت نه خبر یم.

صدر اعظم په ځیر ځیر طاهر ته وکتل ويې ويل : که ته پوځ ته ځی نو زه دی پخپله د لښکر سالار ته خبره کوم، خو د پوځ په لوړو منصبونو ترکان مقرر دی، له هغوی نه وروسته ایرانیان دی، ځکه خو د یوه عرب منصبدار لپاره د پرمختګ ډیر چانس نشته.

طاهر وویل : زه د کوم منصب په تمه نه یم، زه یوازی د مسلمانانو د خدمت لپاره فرصت غواړم.

وزیر اعظم وویل : یوه معمولی منصبدار ته په عام دول د خپلو لوړو افسرانو د خوشحالولو مسأله دومره مهمه وی چې دوی خدمت نشی کولی، زه غواړم چې ستا له استعداد نه پوره پوره ګټه واخستل شی ته په دی نازك وخت کی د عباسی خلافت لپاره شاندار خدمتونه ترسره کولی شی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر دا احساس کړه چې صدر اعظم پردې سربېره چې د قاسم پلار دی یو ښه او د قدر وړ انسان دی، او دده په اړه چې د بغداد خلکو کوم نظر دی هغه د تعصب او کینې پر بنیاد ولاړ دی، هغه وویل : ما به د بغداد د خلافت لپاره هرې لوېې قربانۍ ته چمتو وګوری.

صدر اعظم وویل : سمدستی د بغداد بهرنی معاملات ډیر ګډوډ دي او موږ ته د بهرنیو چارو لپاره هوښیارو، ذهینو او د اعتماد وړ خلکو ته اړتیا ده، طاهر ناڅاپه د خپل منزل زینه ولیده، ویې ویل : زه د خپل عقل او هوښیاری په باب څه دعوه نشم کولی، خو پر ما اعتماد کولی شی.

لوی وزیر وویل : زه به سبا ته د بهرنیو چارو له وزیر سره وګورم، کیدای شی په څو ورځو کی تاته یو ډېر مهم مسئولیت وسپارل شی، ښایی قاسم هم ستا د کار ملګری وی، ته د خوارزم د سفیر سره د اړیکو هڅه وکړه، او که ممکنه وی ته هغه ته دا باور وزکړه چې ته له هغو خلکو څخه یی چې پر خوارزم د مغلو یرغل نشی زغملی.

طاهر وویل : ایا هغه ته ددی باور ورکولو هم ضرورت دی؟

د اسلامی نړی کوم ذلیل ترین سړی به هم پر خوارزم د مغلو یرغل ونه زغملی شی، خو ایا ستا ګومان دی چې چنګیز خان به پر خوارزم حمله وکړی؟

صدر اعظم لږ سوچ وکړ او ځواب یې ورکړ:

تر څو چنګیز خان د بغداد په بې طرفی داده نه شی حمله به ونه کړی، او که د دوی پوځونو پرمختګ پیل کړ امکان لری موږ ورته ووایو چې پر اختلاف برسیره پر کوم اسلامی هیواد ستاسو یرغل نشو زغملی، تازه خبرونه داسی دی چې د چنګیز خان لښکری د خوارزم په شمال کی راټولیږی، امکان لری موږ دا پیغام ور واستوو چې که ستاسو پوځونه پرمخ راغلل موږ به د خوارزم ترڅنګ دریږو. خو د خوارزم شاه د عمالو دا حالت دی چې له بغداد نه د مغلو هیواد ته تلونکی سوداګر هم جاسوسان بولی تر دی چې زموږ سفیران تلاشی کوی، دا څو ورځی کیږی چې له بغداد نه هیڅاته هم د تاتار یانو هیواد ته د تلو اجازه نه ورکوی، زه ویریږم که د هغوی دغه حال وی نو د خوارزم سره به زموږ اړیکی د پخوا په څیر تیاره وی. او امکان لری چې موږ د ضرورت په وخت کی چنګیز خان ونه ویرولی شو.

ځکه خو که په دغه نازکو حالاتو کی د خوارزم له سفیر سره ستا غوندی ځوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له اړیکو نه څه گټه واخستلای شو نو په دی کی به د خوارزم او بغداد دواړو خیر وی.

د هغه له تاسره د صلاح الدین ایوبی (رح) په واسطه زیاته مینه پیدا شوی څکه خو ته له دی فرصت نه گټه واخله، نن هغه ستا تر اغیزی لاندی راغی.

ترتولو د مخه هغه مبارکی درکړه، زما باور دی چی ته د خوارزم د هیواد په اړه بنی هیلی څرگندی کړی هغه به د ځان دوست کړای شی.

طاهر ځواب ورکړ : د خوارزم په باب د نیکو ارادو ښکارول به زما د زړه غږ وی، او زما یقین دی چی زه به دی په خپل اخلاص تر اغیزی لاندی راولم.

او که تازه د چنگیز خان د تنبیه لپاره تاکلی یم نو زه دا خپله نیکمرغی بولم.

لوی وزیر وویل : تر اوسه دا پریکړه نه ده شوی چی دا مسئولیت چاته وسپارل شی، خو که ته د خوازم د سفیر اعتماد ترلاسه کړی نو دا به ستا ډیره لویه کامیابی وی. ځکه چی د خوارزم دلارو بندیدلو په صورت کی به زموږ استازی د ختیځ د لوړو غرونو له سختو لارونه تیریږی او یوه اوږده لاره به یی په مخ کی وی. او دغه لاره د وحشی او لوټمارو قبیلو په سبب نوره هم خطرناکه ده.

له دودی خوړلو او لږ او ډیرو نورو خبرو وروسته چی صدر اعظم طاهر رخصتولو ورته ویی ویل: زما هیله ده چی زما او ستا ترمنځ چی څه خبری وشوی هغه به نورو ته نه رسیږی.

طاهر وویل : که تاسو له مانه دا وعده وانه خلی هم زه دا خبری چاته نه کوم. په هر صورت اوس ستا د تسلی لپاره وعده کوم او زما وعده د یوه سیاستمدار وعده نه ده د یوه سرتیری وعده یی وبولی.

د صدر اعظم په اشاره د هغه یو ملازم له مانی نه د طاهر بهر ته رسولو لپاره ورسره ملگری شو، له لویی دروازی نه چی ووتل، او په بڼ کی یی پښه کیښوده طاهر خدمتکار ته وویل : ته ورځه ماته لاره معلومه ده.

هغه لاس ورکړ ورته ویی ویل : ستا د کور ته رسولو لپاره به د دروازی نه بهر ، گاډی ولاړه وی.

* * * * *

(۲)

طاهر د گلانو په منځ کی ورو ورو روان ؤ، د گلانو له ږوږمو ډکی تازه او صافی هوا دده زړه او دماغ ته تازگی او خوښی وربخښله، دغه ورځ دده د ژوند ډیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بختوره ورځ وه، ده له سهاره تر اوسه د خپلو ډيرو خوبونو تعبير ليدلی ؤ.

د توري وهلو مقابلې ده ته ډيرې د هدف دروازې خلاصې کړې وې، د ولي عهد غوره توره او اس ده ته رارسيدلي وو، شهزاده مستنصر يې پر ځان مين کړی ؤ، د بغداد اميرانو يې پر کمال اعتراف کاوه، بيا هم هغه دا انديښنه درلوده چې صدر اعظم يې خفه کړی دی. د هغه په باب يې اوريدلي وو چې ډير د کسات اخستونکي مزاج خاوند سړی دی او د هغه يو تدبير دده په ټولو ارادو اوبه اړولی شي، خو پر دسترخوان د صدر اعظم ورين تندی او ښه چلن دغه تصور رد کړ، د هغه له خبرو دا ثابته شوه چې هغه يې تر ټولو ښه دوست او خواخوږی دی، د بغداد دغه جهان ديده سياست پوه چې ده يې تر اوسه په لسګونو عيبونه اوريدلي وو اوس ده ته د انسانيت د غوره صفتونو يوه مجسمه او تصوير ښکاريده، طاهر ته قاسم ورپه ياد شو او په زړه کې يې وويل : کاشکې په ميدان کې مې هغه دومره نه وای ذليل کړی، صدر اعظم له دې پراخ نظرۍ سره سره دده پلار دی او هغه به خامخا پرې خفه وي، پر دسترخوان د قاسم نه موجوديت ددې خبرې دليل دی چې هغه تر اوسه په غوسه او ناراضه دی، طاهر ته د صدر اعظم دا خبرې ورپه ياد شوې چې قاسم به تر سبا يا بلې ورځې پخپله تاته درشي.

طاهر د لومړي ځل لپاره د قاسم په باب پخپل زړه کې د درورۍ احساسات حس کړل. ده فکر وکړ چې ښايي پلار يې پردې مجبور کړی چې ماته راشي، خو بيا به يې هم په زړه کې يو ځوروونکی احساسوي، غوره داده چې زه پخپله ورومبی شم، پخپله ده ته ورشم او ورته ووايم: قاسمه! زه ستا دوست يم، د بغداد او د عباسي خلافت په خاطر دواړه بايد يو د بل دوستان شو، کاشکې ما اوس کورته د تګ نه وړاندې قاسم ليدلی وای، خو دومره په بيړه نه، د قاسم غوسه بايد سړه شي، سبا ته به زه له عبدالعزيز سره ښکار ته له تلو نه دمخه له ده سره ګورم، او لوکس دده استاد دی په دې ښار کې پردی مسافر دی، زه به د هغه تسلي هم کوم.

ناڅاپه طاهر پر خپل لاس د چا د لاس تودوخه احساس کړه او له شانه يې واوريدل : ودريږه!

طاهر ټکان وخوړ لاس يې د توري په موټي کلك کړ او شاته يې مخ وګرځاوه، مخې ته يې کوتوال ولاړ ؤ، کوتوال پر خوله لاس کيښود ده ته يې د چوپتيا اشاره وکړه او ورو يې ورته وويل :

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ماپسی راځه!
طاهر د یوی شیبی لپاره سوچ وکړ او بیا ورپسی روان شو د کومی ناڅاپی حملی سره د مخ کیدو په خاطر یی ښی لاس د توری په موټی کلک نیولی ؤ. د ګلونو له پټیو نه وړاندی له کوتوال سره په ګڼو ونو ورننوت، کوتوال ورته وویل: همدلته ودریږه. او هغه بیا دیوی ونی شاته ورك شو د کوتوال له تلو نه وروسته ناڅاپه ده احساس کړه چی د خپلی لاری نه په راګرځیدو یی اشتباه وکړه، هغه د احتیاط لپاره توره وکښله او د ونو په منځ کی یی لږ خلاص ځای پریښود او د یوی ونی شاته غلی ودرید.

*****
(۳)

لږ ځنډ وروسته د ونو پانی وخوځیدی او یوه ځوانه نجلی د ونو د تیاره سیوری له منځه راښکاره شوه پرهغه ځای ودریده چی څه شیبه وړاندی طاهر دریدلی ؤ.
د سپوږمۍ رڼا د پانو له منځه تیریده او پردی لویدلی وه، هغه ښکلی وه، طاهر د سپوږمۍ په وړانګو کی د ګلانو په سپینو پانو کی دومره تازګی او ښایست نه ؤ لیدلی خو دا څوك وه؟ طاهر د یوی شیبی لپاره په حیرت کی ډوب شو او د ښکلا دغه ساده او معصوم تصویر ته یی کتل.
ځوانه نجلی پریشانه شوه یوه او بله خوایی وکتل، بالاخره یی زړه نازړه وویل: ته چیرته یی؟
طاهر توره په تیکی ننه ویستله او دونی له شاه نه رابهر شو نجلی زر پر مخ پرده وغوړوله او له یوی شیبی وروسته یی وویل ته زما په اړه څه بدګومانی ونه کړی، زه ستا د ښیګڼی لپاره یو څه درته وایم.
طاهر د نجلی د الفاظو د بخښنی نه زیات د هغی د غږ تر اغیزی لاندی راغی، نجلی له لږ ځنډ وروسته بیا وویل: تاسو په بغداد کی یو مسافر یاست کیدای شی دلته ستا دوستان هم وی خو دوستانو ته ورته دښمنان به دی ډیر وی، او امکان لری له کوم سړی نه چی ته په لاس کی د ګل تمه لری هغه درته یو زهرجن نښتر ساتلی وی، له قاسم سره پام کوه ستا په باب د هغه ارادی خطرناکی دی.
طاهر ځواب ورکړ: پرون ما له هغه سره لږ زیاتی وکړ، هغه به خامخا له مانه خفه و، خو زما باور دی چی زه به هغه بیرته راضی کړم، تاسو داده اوسی ماته د قاسم لخوا هیڅ خطر نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلی وویل : په بغداد کې ستا غوندې خوشباوره سړي ته ځای نشته، تاسو ځان ته داسې ځای وګورئ، چې هلته د زړه ورونکي موسکا تر شا کینه، چل او دوکه نه وي غلي شوي، هلته چې د زړه او ژبې ترمنځ د ریا پردې نه وي، قاسم زه له تا نه ښه پیژنم تاته به د هغه دوستي تر نیغې دښمنۍ زیاته خطرناکه وي.

طاهر له لږ سوچ وروسته ځواب ورکړ : نیک زړې نجلی! په دې مانۍ کې اوسیدونکي تر ما باید له قاسم سره زیاته مینه او خواخوږي ولري، زه پوښتلی شم چې ته څوک یې؟

نجلی ځواب ورکړ : ته باید پردې د پوهیدو هڅه ونه کړې زه یقیناً قاسم ته نژدې یم، خو زه دا نه خوښوم چې هغه له تا سره کیوزي.

: زه ددې سبب پوښتلی شم؟

: ددې سبب! نجلی پریشانه شوه ځواب یې ورکړ :

ددې سبب ماته معلوم نه دی، خو ته پرما اعتبار وکړه ستا ژوند په خطر کې دی، ته ځان ته د بغداد هیڅ ګوټ هم خوندي مه ګڼه.

: ته زما په باب دومره مه پریشانه کیږه، زما متې زما ساتنه کولی شي، او له دې نه پرته زه هیڅکله له مرګه نه یم ویریدلی. نجلی په غمجنه لهجه وویل : ښایي دلته زما د راتګ سبب همدغه وي چې ته له مرګه نه ویریږې. او زه تا له مرګه ویرول هم نه غواړم، خو ته دې په خپلو متو دومره اعتماد هم مه کوه، د توریالي توره له شانه د خنجر د ګوزار دفاع نه شي کولی.

طاهر وویل : ما قاسم دومره نامرد نه ګانه!

نجلی وو یل : قاسم نا مرد نه دی خو د کسات په جوش کې هغه هر څه کولی شي.

: زه به دده د کسات جوش سوړ کړم.

: زه به ستا د بري دعا کوم.

: ستا پر نصیحت عمل به کوم، خو دومره پوهیدل غواړم چې ته څوک یې؟

: ددې پوښتنې ځواب ما درکړی دی، ته ما یوه مسلمانه نجلی وبوله، چې په زړه کې یې د خپل اولس د توریالیو بچیانو لپاره عزت او درناوی دی. ستا په باب زه دومره پوهیږم چې ته د یوه زړور پلار زوی یې، له دې زیات زه نه پوهیږم او نه غواړم چې وپوهیږم. ته هم زما په باب د زیات څه پوهیدو هڅه مه کوه.

په ژوند کې زموږ لارې سره بیلې دي، ما دا احساس کړی چې ستا د ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښتی گرداب ته نژدی شویده، ضروری می وبلله چی سترگی دی خلاصی کړم، ما خپله ذمه واری ترسره کړه، زه ځم، ته لږ ودریږه زه کوتوال درته، رااستوم هغه به دی لاری ته ورسوی.
نجلی طاهر حیران دریان په ونو کی پریښود او دا د ونو تر شا ورکه شوه، لږ شیبه وروسته کوتوال راښکاره شو، طاهر ته یی وویل چی په ده پسی ورځی، چی د گلانو پټیو ته ورسیدل کوتوال وویل : نور خو په لاره بلد یی ما ته رخصت راکړه!
د طاهر په زړه کی له کوتوال نه د هغی نجلی په اړه د پوښتنی هیله راپیدا شوه خو ژبی یی دزړه تائید ونه کړ.

*****

(٤)

طاهر د ډول ډول خیالونو په یرغل کی له مانی نه راووت د دروازی په مخکی گاډی ولاړه وه، کوچوان خم شو سلام یی ورته وکړ، او دی بیله دی چی څه ووایی په چوپه خوله په گاډی کی سپور شو.
طاهر له خپل زړه نه په وار وار دا پوښتنه وکړه چی : هغه څوک ده؟
پرون یی د طبیلی په مخکی دوی نجونی لیدلی وی، هغه غالباً له هغو دوو نه یوه وه، خو هغی دده په باب دومره اندیښنه ولی ښکاروله؟ هغه پر قاسم ولی دومره بدگومانه وه؟ ناڅاپه د طاهر په مغزونو کی یو خیال راوگرځید او پریشانی یې لری شوه، هغی نجلی ده ته داورښودل غوښتل چی په بغداد کی اوسیدل ورته خطرناک دی، اوددی ادعا دثبوت لپاره یی دبغداد دخلکو ډیر بدتصویر ورته وراندی کړ، آیا دا دقاسم شرارت نه دی ؟آیادادهی لپاره نه دی چی دی بغداد پریږدی اووبریږی تری ولاړشی؟
آخر دصدراعظم په مانی کی اوسیدونکی یوه نجلی چی خامخا به دقاسم څه خپلوی ورسره وی اویابه خدمتگاره وی له ده سره دومره خواخوږی اوهمدردی پرڅه ولری؟
خوهغه خادمه نه وه، هغه یوه شهزاد گی ښکاریده دطاهر په سترگوکی دهغی ښکلی څیره راوگرځیدله هغه به خامخا دصدراعظم له کورنی سره اړیکی لری، دهغی په الفاظو کی خلوص ؤ، په څیره کی یی ساد گی وه، داله فریب اوریانه ډیره ناخبره ښکاریدله کیدای‌شی‌له قاسم نه په څه خبره خفه شوی وی، خو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرصورت هغه پردې ژ اودلوړو کورنيو خلك دکور معاملې پرديوته نه وايي، نو بيادي ته څه معلومه شوه چي دی ديوه توريالي پلار زوی دی، دې به داټول معلومات له کوم نارينه نه ترلاسه کړي وي اودغه سړی له قاسم نه پرته څوك کيدای شي ؟ قاسم به دکومې پردې شاته ناست وي اوله صدراعظم سره به يې دده خبرې اوريدلې وي، او چي صدراعظم يې ده ته ډير مايل ليدلی نو دده دلاری نه لرې کولو لپاره به يې دادسيسه جوړه کړي وي ، دغي نجلی ته به يې خبری وربښودلې وي اودده دتيرويستلو لپاره به يې را استولې وي اوس به نجلي قاسم ته ورغلې وي او ورته وايي به چي ماهغه ډير وويراوه هغه به تاته راشي اوبخښنه به درنه وغواړي، ستا په وړاندې به په زنگنو کښيني اوددوستي لاسونه به درته را وغځوي.

ددې خيالونو نه طاهر دوی نتيجې واخستلې ، يو داچي قاسم دخپل پلار دترټنې اوگواښ په سبب پرخپل پخواني چلند پښيمانه دی اوجبران ته يې چمتودی.

خواوس غواړي چي ددوستۍ لپاره زه وروړومبی شم، ددې مقصد په خاطر هغه زما په زړه کي دځان په نسبت هيبت او ويره پيدا کوي.

دوهم داچي که له دې پيښې وروسته طاهر رومبی ددوستي لاس ور اوږدوي نودی به گومان کوي چي ددې نجلې دگواښونو په وجه وويريده، ځکه خوده داغوره و بلله چي دقاسم د دروازې ور ټکولو پرځای دهغه په انتظارشي.

دې نجلې چي څومره دقاسم دخطر ناك ښودلو هڅه وکړه په همغه اندازه هغه ساده اوبې آزاره ښکاريده اوطاهر چي کورته ورسيد دقاسم په اړه يې داسې احساس ژ لکه مشر ورورېي چي دسرکشه او کشر وروړپه اړه لري، د ځوانۍ نجلې په اړه دده احساس داؤ چي د اميرانو د لوڼو نه يوه وه چي ټول عمر يې په ريا اومکر کي تيرېږي او دروغ رښتيا ثابتول ورته کمال ښکاري، خو د شپې له ويده کيدو نه دمخه کله چي دی په خپله بستره وغځيد په دې ټولو پيښو يې له سره غور کاوه، په زړه کي يې له ځانه وپوښتل:

آيا هغه ساده او معصومه نجلی دومره دروغ ويلی شی؟

ددې سوال د ځواب په اړه سوچونو به دی له داسې ذهني کيفيت سره مخ کړ چي د زړه او دماغ سره مختلف غوښونه انسان کومې پريکړې کولو ته نه پريږدي.

*****

(۵)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا ورځې ته له سهاره تر ماسپښين پورې قاسم له کوره ورك ؤ، صفيې به لږ ځنډ وروسته د ماڼۍ له خدمتګارانو نه دده په هکله پوښتنه کوله، ماسپښين مهال دې ته معلومه شوه چې قاسم راغلی دی او له خپلو پنځلس شل تنو ملګرو سره د محل په ختيځ لوري يوه کوټه کې ناست دی.

د محل دغه کونج د سيند لوري ته ؤ، او د برنډې نه د مرمرو زينې د سيند تر غاړې پورې غځېدلې وې. د اوبو له مخ نه لږ پاس د اوسپنو پنجرې د زينې پروروستي پله ټينګې وې، پردې اوسپنيزو ميخونو وړوکې ښکلې کښتۍ ترلې وې، د زينې له دې پوړ نه د سيند غاړه د خلافت ماڼۍ او د پوځي اعلى سالار له ماڼۍ سره د نورو اميرانو ماڼۍ ښکاريدلې چې د سيند په غاړه په يوه ليکه جوړې شوې وې، او د هرې ماڼۍ په مخ کې د سيند په غاړه زيات شمير کشتۍ ښکاريدې.

صفيه د قاسم له ارداو نه خبره وه، اوس يې چې دا واوريدل چې له خپلو پنځلس شل تنو دوستانو سره ناست دی ددې انديښنه نوره هم زياته شوه، له لږ سوچ وروسته د مزبوتۍ ارادې سره د محل ختيځ لوري ته ور روانه شوه، په دې کونج کې به په پاسنی پوړ کې ماښام مهال کله کله ښځې راټوليدلې او د دجلې د سيند په زړه پورې منظرو ننداره به يې کوله، په دريم پوړ کې يو لوی دالان ؤ، له دوهم او دريم پوړنه لاندې د سيند تر غاړې تاو راتاو زينې ښکته شوې وې، او ددې زينو، دروازه د سيند خواته برنډې له کونج سره وه.

صفيه د دريم پوړ له دالان نه تيره شوه برنډې ته ورسيده، په تنګو زينو ښکته کوزه شوه، د لاندې کوټې له چت نه لږ لاندې د هغو زينو دروازه وه چې لاندې يوه دهليز ته تللې وې، ددې دهليز مخه د بڼ په لوري وه، او قاسم به کله کله همدلته له کوم انديوال سره د سطرنج لوبه کوله.

له پاس او لاندې لوري دغه دهليز ته له دې زينو پرته بله لاره نه وه، په کومه کوټه کې چې قاسم ؤ د هغې يوه کړکۍ همدې دهليز ته خلاصيدله ، صفيه د يوې کړکۍ ترڅنګ کښيناستله پرده يې لږ يوې خواته کړه او لاندې يې کوټې ته وکتل.

قاسم له پنځلس شل داسې کسانو سره په مجلس بوخت ؤ چې د بغداد شريفو خلکو له دوی نه ښه خوله نه وهله، صفيې هغوی ټول له قاسم سره ليدلي وو، په هغوی کې لوکس هم ؤ خو نن د پخوا پرخلاف زيات انديښمن او په چورتونو کې دوب ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : د بدنامی داغ په وینو مینځل کیدای شی، هغه ماته دوکه راکړه، په پیل کی یی داسی وښودله چی هغه په گوزار کولو نه پوهیږی او ما یوازی په دی گومان چی دا لویه زر پای ته ونه رسیږی بی پروایی وکړه.

که زه پوهیدای چی زما د متو له شل کیدلو وروسته به هغه په دومره گړندی حمله پیل کوی نو ما به لومړی دا لویه زر پای ته رسولی وای، او له لوکس سره هم هغه دوکه وکړه، پر لوکس یی د اتکل پرخلاف فشار زیات راوړ، خیر اوس به سره گورو!!

لوکس ویل : لږ تر لږه زه د ځان په اړه نه وایم چی له ما سره یی دوکه وکړه، د هغه بری د برلاسی نیتجه وه، زه چی پر څه خفه یم هغه دا چی موږ د میږنیو په څیر خپله ماته ولی ونه منله او د دوستی لاس مو ور اوږد نه کړ.

د لوکس له خولی ددی خبری اوریدل تولو ته حیرانوونکی وو او تولو په حیرانی ورته کتل.

کوټی ته یو بل تن ورننوت او اوس تولو د لوکس پرځای هغه ته کتل.

قاسم پوښتنه وکړه : څه خبر دی راوړی دی؟

نوی راغلی سړی وویل : هغوی د سیند په همدی غاړه له دی ځایه پنځه میله لری خیمی ودرولی، اوس دوی ښکار ته وتلی دی، او دشپی مهال ...!

قاسم د هغه خبره وربوره کړه ویی ویل : د شپی مهال به په خواړه خوب ویده وی، پردی غاړه پاس لوری ته که لاندی؟

: لاندی ځنگل ته نژدی.

:دوی څو تنه وو؟

: تول اته تنه!

: نور څوک څوک دی؟

: عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك، او افضل، نور پوځی افسران دی، د هغوی نومونه می نه دی زده، هو یو یی د طاهر خدمتگار ؤ.

قاسم وپوښتل : ستا په گومان موږ په اسونو ولاړ شو که به په کیښتیو کی تگ راته غوره وی؟

هغه ځواب ورکړ : که په اسونو ولاړ شو نو دا به زاز پاتی نه شی، موږ په کښتیو کی په شپه شپه کی بیرته راستنیدای شو.

قاسم لوکس ته وکتل، که ته له موږ سره ملگری نه کوی، همدلته پاتی شه په

یوه تن زما په گومان څه فرق نه راځی.

لوکس ځواب ورکړ : زه د هغو خلکو څخه نه یم چی په غلطو او خطرناکو لارو خپل دوستان یوازی پریږدی. زه له تاسو سره یم خو دا ضرور وایم چی تاسو چی کوم کار کوی، دا د میړنیو لاره نه ده. لږ تر لږه به پر ویده دښمن په حمله کی زما توره له تیکی راونه وزی.

قاسم په خندا وویل : ستا گومان دی چی موږ اتلس تنه د هغو اتوتنو په ویدو د وژلو په اراده روان یوا نه ا موږ به هغوی راویښ کړو مخ او لاسونه به مینځی او ښی به وسلی را اخلی او مقابله به ورسره کوو، که له دی وروسته دوی بیا وتښتیدل نو زه نه غواړم چی په وینو یی توره سره کړم. زه د هغوی وژل نه غواړم غواړم ویی تښتوم او وزغلی، زه چی له ځانه سره ډیر سړی بیایم غواړم هغه وویروم چی وتښتی.

لوکس وویل : که هغه مقابلی ته چمتو شی نو بیا؟

قاسم ځواب ورکړ : بیا. به له دوی سره هماغه سلوک کیږي چی څوك یی د خپل مقام نه پیژندونکو سره کوی.

تا اوس ماته شکایت کاوه چی عبدالعزیز به په زور پر کرسی کښینولی؛ که تاته د ځان عزت نه وی نو له ماسره یی ضرور شته، د طاهر د یوه دوست لخوا دا یوه مقدمه ده، که موږ د دوی د سترگو خلاصولو لپاره څه ونه کړل نو د بغداد هرله

لوړی مست به زموږ په اوږو راسپریږی.

: مگر ستا پلار جان!

: که پلار جان ته زموږ ارادی معلومی شی نو ښایی د سیاسی مصلحتونو په وجه مو ایسار کړی، خو زما باور وکړی چی زه د خپل بریالی پروگرام نه وروسته ورته کیسه وکړم نو دی به تاسو ټول میلمانه کړی.

لوکس لږ په غمجنه لهجه وویل : نو زه له تا سره یم.

قاسم خپل ټول دوستان مخاطب کړل ویی ویل : په یاد ولری په هر صورت طاهر باید له بغداده کوچ وکړی دا زموږ په گټه ده، هغه د پوځ د اعلی قوماندان او خلافت دربار ته لاره پیدا کړی ده، او که هغه کوم لوی منصب ته ورسید نو په هر ډگر به خپل دوستان رامخی ته کړی، موږ ټولو ته به بیا د پرمختگ لاری بندی شی.

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)

صفيي چې پر څه د پوهيدو هڅه کوله هغه ورته څرګند شول جګه شوه او په خپ خپ تګ له دهليز نه زينو ته ورسيده او پاس وختله، د هغې په ذهن کې په وار وار دا الفاظ راګرځيدل، : د سيند پردې غاړه، له دې ځايه نژدې پنځه ميله لرې، لاندې لورې ته، د هغې د زړه ټکانونه کله تيزيدل او کله ورو کيدل، د خيالونو تر احساساتو لاندې کله دريدله او کله به يې ګړندي ګامونه واخستل، هغې يو ځل بيا د طاهر خبرول غوښتل.

غوښتل يې ژوند يې وژغورې، مګر د څه لپاره؟

آيا ددې لپاره چې هغه يو زړور ځوان ؤ؟

يا ددې په خاطر چې په بغداد کې مساپر ؤ، يو سارايي مساپر، بيايي سارايي سارايي څو وارې په زړه کې تکرار کړل. او يو خوږ والې ، يوه خوښي او يو لذت يې پکې احساس کړ، دې په زړه کې وويل : کاشکې زه هم يوه سارايي واى، او د دښتې په تونډ شمال کې مې د هغه لمن نيولې شواى، دې ته د مرمر ډبرو دغه شانداره ماڼې د سارايي له کيږديو نه نيمګړې ښکاره شوه، دې په هغو زړه ورونکې فضا کې ساه اخستل غوښتل چې د آزادۍ په بڼونو کې د مينې چينې پکې خوټيږې، هلته چې مکر او ريا لا د انسانيت څيره نه ده مسخه کړې، هغې بيا په زړه کې وويل : صفيې خپل زړه ته دوکه مه ورکوه، د هغه او ستا د نرۍ ترمنځ، يو داسې سمندر دی چې څوك ترې پورې وتلی نه شي.

هغه يو عام سړی دی او ته د صدر اعظم وريره يې، ته د هغه ژوند وژغوره نو دا يو د خير کار دی. له دې نه زيات داسې خوبونه مه وينه چې تعبير نه لري.

صفيه د سکينې په لټون پسې يوې کوټې ته ورننوته سکينې تکيې ته ډډه وهلې وه او يو کتاب يې لوست، هغې صفيې ته وکتل وي‌يې ويل : صفيې چيرته تللې وې؟ ما ډيره ولټولې راشه ماته ددغو شعرونو مطلب ووايه!

: سکينې ! راځه نن پر اسونو چکر ووهو!!

سکينه حيرانه شوه ويې ويل : اوس ؟

صفيي وويل : نه لږ وروسته!

سکينې کتاب ته وکتل او په بې پروايي يې وويل : ماښام به ولاړې شو.

صفيه سکينې ته نژدې کښيناستله ويې ويل : نن به موږ د ميدان پرځاى د سيند پر غاړه ځو، سکينې ځواب ورکړ : ستا مقصد دا دی چې د بغداد خلك مو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښې وپېژني او پلار جان مو د اس له سپارلی هم ایساړکړي، په یاد دي نه دي چي یو ځل موږ د دجلي څنډو ته تللي وو پلار جان څومره غوسه شوی ؤ.

صفیې وویل : په پرده کي موږ څوك پیژني؟

: زموږ آسونه خوپېژندل کیږي.

دایې چي واوریدل صفیه په چورتونو کي ډوبه شوه، او هغې په دي اړه زیات بحث لازم ونه باله.

ترماښامه سکینې څو ځلې تري وپوښتل : صفیې ته ډیره غمجنه یې، ته ورایه په څه خبره دومره پریشانه یې؟

خو هغې هر ځل دا ځواب ورکاوه : سکینې نن می بدن خوږیږي. پر اس د یوې اوږدې منډي نه وروسته به مې طبیعت ښه شي.

د صفیې په ټینګار سکینه تر ماښام لږ د مخه تګ ته چمتو شوه، کله چي دوی پر اسونو سپرې شوې او له ماڼې نه بهر ته راووتلې نو صفیې د خپل اس جلب راکش کړ او څو ځلې یې ‌لغتې ورکړې چي ښه یې یاغي کړ ویې ویل : راځه سکینې د سیند په غاړه یوه منډه ووهو. زر به بیرته راوګرځو، په دي غاړه هسې هم د ښار د خلکو تګ راتګ لږ دی. که بیا هم څوك زموږ اسونه وپیژني د شکایت جرئت به ونکړای شي، په دي کي بیا څه بدي ده؟

آخر هغوی هم زموږ میندي وې چي له نارینه ؤ سره اوږه په اوږه په غزاګانو کي شریکې وې.

سکینې وویل : د سیند په غاړه خو څه جګړه نشته، صفیه بې ځوابه شوه ویې ویل : زه وپوهیدم ته ویریږې. خو زه داد درکوم زما خنجر به ستا ساتنه کوي.

سکینې وویل : زه ولې له چانه وویریږم. آیا له ماسره خنجر نشته ؟ راځه!

د سکینې د ارادې د بدلیدو له ویرې صفیې سمدستي اس د سیند غاړې په لوري راوګرځاوه او د سترګو په رپ کي دوی دواړې د اباډیو نه ووتلې، لږ وړاندې چي ولاړل سکینې چیغې کړل صفیې ودریږه!

وړاندې تګ خطرناك دي صفیې ! صفیې!

آیا تا د حسن بن صباح جنت ته د رسیدو اراده کړې ده؟

د صفیې تدبیر کامیاب شوی ؤ، هغې همداسې غوښتل چي سکینه تر لږ ځنډه ورسره ملګرې شي هغې بیله دي چي اس ودروي مخ راوګرځاوه او دي ته یې داسې وښودله چي د اس درولو او راګرځولو هڅه کوي په لوړ غږ یې وویل : سکینې !

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اس نن لږ سرکشه شوی غوندی دی. زه یی لږ مزاج ور برابروم، ته که له وړاندی تلو نه ویره لری ودریږه زه به اوس بیرته راوګرځم.

سکینی وویل : ته څومره احمقه یی! مانه وو درته ویلی چی پردی اس یوازی قاسم سپریدلی شی.

ته مه ورنژدی کیږه!

صفیی مخ راوګرځاوه ځواب یی ورکړ : اوس به ددی جوش سوړ شی. زیات نه زیات نو دوه میله نور به وزغلی.

سکینی تر لږ نوری لاری ورسره ملګری وکړه بالاخره یی اس ودراوه او د ډیری پریشانی په حالت کی یی د صفیی ګرندی اس ته کتل چی ترشا پاتی ګردونو کی پټ او د سترګو په رپ کی پناه شو، او سکینی وروسی کتل او تر ډیره پوری په همغه ځای ولاړه وه.

تر لمر لویدلو پوری ډیر وخت ؤ، سکینی چی د سیند په غاړه شاوخوا د بزګرانو څو کلی ولیدل نو خطر یی احساس نه کړ.

څو ځلی ښه غوسه ورغله او وبی غوښتل چی بیرته ستنه شی، خو بیا به یی په زړه کی وروګرځیدل، چی کورته ولاړه شی څه به وایی؟ بیا به یی اراده بدله شوه، ناڅاپه یی ذهن ته ورغلل چی په یوه ځای دریدل یی ښه نه دی، نو په عادی تګ یی اس پریښود نژدی نیم میل وړاندی یی اس بیا راوګرځاوه او تر نیم میل پوری یی بیرته ښار ته لاره ووهله او بیا یی اس ودراوه.

د لویدیځ پر افق د شفق سرخی خپریدله، دونو سیوری په تیزی سره اوږدیدل، مرغان له فصلونونه د خپلو ځالو په لوری راالوتل، د سکینی اندیښنه ورو ورو زیاتیدله، نبایی هم خپل زړه ته تسلی ورکوله چی : هغه دومره نا دانه نه ده خامخا به ډیره لری نه وی تللی، دا به زما د پریشانه کولو په خاطر چیرته د کومی ونی ترشا پټه شوی وی، که زه بیرته ستنه شم نو دا به اس وزغلوی او له ماسره به ملګری شی او بیا به په کړس کړس وخاندی او بیا د هغی په ذهن کی وروګرځیدل چی که خدای (ج) مه کړه هغی ته څه پیښه شوی وی نو بیا!

بیا هم زه باید ولاړه شم، زه به پلار جان ته ووایم چی د هغی اس یاغی شو او دسیند په څنډه وړاندی ولاړه.

له ډیر فکر وروسته سکینی د بیرته تلو پریکړه وکړه خو بیا یی هم په دی تمه چی صفیه به راشی اس ودراوه او شاته به یی وکتل، او په انتظار به شوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قاسم کسات

طاهر د عبدالعزيز له دوستانو عبدالملك او مبارك سره ډېر زر بلد شو مبارك يو ځواکمن او ساده زړی سپاهي ؤ، په تعليم کې هم هغه له ټولونه وروسته ؤ، د دوستانو په مجلس کې به هم هغه د خبرو په وخت زيات شرميده، خو په سيند کې په لامبو، په ګڼو ونو کې د هوسۍ په ښکار او په هوا د مارغانو په غشو ويشتلو يې د طاهر پام ځان ته ور واړاوه، طاهر په زيد او مبارك کې ډېر صفتونه شريك وليدل، زيد چې څومره له نورو خلکو سره په خبرو کې د خجالت احساس کاوه هومره زر له مبارك سره په مجلس بلد شو.

افضل يو نيك خويه ځوان ؤ، په خبرو کې هغه زيات هوښيار ؤ، خو د نورو په نسبت تنبلي او آرام طلبۍ طاهر د هغه په باب څه ښه رايه نه درلوده، په ښکار کې افضل تر ټولو لاړې له ملګرو سره يوځای ؤ، بيايې اس په يوه ونه وتاړه او په درانه خوب ويده شو، ماسپښين مهال يې چې په سيند کې لمبل زيد پردې خبره خوښ ؤ چې له ژورو اوبونه لرې يې يو بل ملګرې هم پيدا کړ.

طاهر چې د کوم زلمي نه اغيزمن شو هغه عبدالملك ؤ، په قد له عبدالعزيز نه لږ ټيټ خو په بدني لحاظ مزبوت ؤ، مخ يې لږ اوږد او بيضوي ؤ.

پراخه تندي، تورو غټو سترګو د هغه بڼې ته ځانګړې وقار او ښکلاوربخښلې وه. هغه د بغداد په غوره مدرسو کې روزل شوی ؤ او د بغداد په رواجي او معمولو علومو کې يې پوره لاس درلود. او څومره چې طاهر د هغه د پخو نظرياتو نه تر اغيزي لاندې ؤ تر هغه څو چنده زيات هغه د طاهر په ښه ذهانت او علميت اعتراف کاوه.

طاهر او عبدالملك چې لږ شيبه له يو بل سره مجلس وکړ داسې يې احساسوله چې له ډيرې اوږدې مودې راسې يو بل سره پيژني.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسی او نصیر سوچه سپاهیان وو، د هغوی له علم او ادب سره هیڅ اړیکی نه وی، پوازی د عبدالعزیز شخصیت او خلوص هغوی تول سره راغونډ کړی وو او د دوی په ډله یی ور شریك کړی وو او کله به چی نور ملگری د ونو تر سیوری لاندی ناست وو په مهمو مسایلو به یی خبری اتری کولی، دوی دواړه به لږ لری یو له بل سره په جگړه بوخت وو.

موسی وویل : ما چی کومه هوسی ښکار کړی ده هغه ستا له هوسی نه په وزن کی زیاته ده، او ښکر یی ستا له هوسی نه ښکلی دی.

نصیر به د هغه د دروغجن ثابتولو هڅه کوله ویل به یی : تا به په خوب کی هم ما غوندی هوسی نه وی ښکار کړی.

زید ته به د دوی جگړه د هغو علمی بحثونو نه زیاته په زړه پوری وه جگ به شو دوی ته نژدی به کښیناست، هغوی دواړه چی پر یو بل د خپلی خبری منلو نه مایوس شول نو زید یی حکم غوره کړ. زید د هوسی تر ښکلا او دعوی زیات د نصیر له جوش نه اغیز من شوی ؤ او د هغه په پلوی یی پریکړه وکړه.

موسی هغه دی ته چمتو کاوه چی پر خپله پریکړه له سره غور وکړی، خو نصیر وویل : بس نور د دریم گړی له پریکړی نه وروسته ته د خبرو حق نه لری. موسی پر زید خپل قهر داسی سوړ کړ کله چی دوی په سیند کی لمبل موسی په توکه د زید سر دوه دری ځلی په اوبو کی ډوب کړ او غوتی یی ورکړی، زید له اوبو نه را بهر شو او ده ته یی د غیږو بلنه ورکړه. او کله چی موسی دغه بلنه ومنله او له اوبو نه راووت مبارك، افضل، او عبدالعزیز طاهر او عبدالملك پریښودل او تر دوی راچاپیر شول. زید موسی راوغورځاوه او پرشایی کښیناست ویی ویل : اوس ددی تولو د وړاندی ووایه چی زما پریکړه سهی وه، موسی تر لږ ځنډه د لاس او پښو له وهلو وروسته په خندا وویل : زه اعلان کوم چی ستا پریکړه بلکل سهی وه.

زید وویل : وعده وکړه چی بیا به په اوبو کی ماته غوتی نه راکوی!

موسی وعده وکړه او زید بیا هغه پریښود.

* * * * *

(۲)

د مازدیگر له لمانځه نه وروسته دی خلکو د غشو ویشتلو تمرین پیل کړ، خو طاهر، عبدالعزیز او عبدالملك د سیند د غاری په چکر ووتل، لږ ډوبیدو ته نژدی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ، او دوی بیرته خیمو ته د راستنیدو اراده وکړه چی له لری یی یو سپور ولید چی پر ګړندی را روان ؤ، سپور چی رانژدی شو عبدالعزیز وویل : دا خو کومه ښځه معلومیږی، او د طاهر په زړه کی څه اندیښنه راوګرځیده، او چی اس نژدی ورغی دغه اندیښنه نوره هم زیاته او په پریشانی بدله شوه.

دا صفیه وه، د تندی او سترګونه پرته یی نور مخ په پرده کی پټ ؤ، هغی لږ ورانَدی اس ودراوه، او په مذبذب حالت یی دوی دری واړو ته یو پر بل پسی وکتل، له یوی شیبی چوپتیا نه وروسته یی اس څو ګامه نور هم ور وړاندی کړ او په طاهر یی سترګی ښخی کړی، ددی سترګو د څه ځورونکی احساس ترجمانی کوله، د مجلی له دوه زړه توب نه عبدالملك اغیزمن شو طاهر ته یی وویل : هغه تاته څه ویل غواړی ورشه!

طاهر ور وړاندی شو تری ویی پوښتل : ته ماته څه ویل غواړی؟

مجلی پر خپلی ژر ژر ساه اخستلو د قابو کیدو هڅه کوله ویی ویل : هو زه ددی لپاره راغلم چی تاته ووایم چی قاسم ... نن شپه ...؟

طاهر په طنزیه لهجه د هغی خبره ور بشپړه کړه ویی ویل : موږ به ووژنی، ځکه خو باید د بغداده سل میله لری ولاړ شو، زما په ګومان ما پخوا هم له تا سره د ملاقات شرف ترلاسه کړی، د صفیی په زړه دروند ګوزار وشو، هغی په لړزیدلی او زخمی غږ وویل : ماته د بغداد له تو‌کمارو او حاضر ځوابو ځوانانو نه بیل بللی، په هر صورت زه خپل فرض پوره کوم، قاسم د شپی مهال له خپلو پنځلس شل تنو ملګرو سره په کیښتیو کی راځی او پر تاسو حمله کوی، تاسو له دی ځایه ولاړ شی او یا د تفریح لپاره بل ځای وټاکی په دی کی ستاسو خیر دی، که نه نو ښایی په بغداد کی څوك دا ونه پوښتی چی څوك ووژل شول او چا ووژل؟

د طاهر شك په یقین بدل شوی ؤ، هغه وویل : ستا د زحمت څخه مننه! تاسو قاسم ته ووایی چی یو هوښیار سړی دوه ځله یوه حربه نه ازمویی، ما تاته پخوا هم ویلی وو چی زه د دښمنی پرځای د هغه دوستی کول غوره ګڼم، خو چی هغه زما دویرولو لپاره کومی لاری غوره کوی دا د هر سلیم فطرت خاوند انسان ته بدی ښکاری. زه هغه ته تر غاړی وتو ته چمتو یم. خو د هغه په پښو کی لویدوته هیڅکله نه یم تیار.

صفیی ته د طاهر هر تکی په زهرو ککړ یو نشتر ؤ، دی ته د خپل خلوص او ایثار مسخره کیدل له زغم نه وتلی وو، له غوسی نه په ریږدیدلی غږ یی په زوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل : ته يو وحشی، جاهل او مغرور سارايی يی، ته دا گنې چې زه قاسم را استولی يم، او زه د هغه په وينا دلته راغلی يم، پرون هم تا زما په باب دا اټكل كاوه او ولاړې چې زه د هغه د لاس اله يم او ستا د د ويرولو لپاره دروغ درته وايم. ما ستا په پيژندلو كې اشتباه كړې وه، ته له قاسم سره توپير نه لرې. ... زه بې عقله وم ... اوس زه درته وايم چې په خيمه كې دې ډيوه بله كړه، او آرام ويده شه چې قاسم ته دې په موندلو كې زحمت نه وي.

صفيې دومره وويل او په سلگيو شوه، او طاهر ددې د الفاظو تر تريخوالی ددې د سلگيو او د سترگو د اوښكو د څاڅكو نه زيات تر اغيزې لاندې راغی. هغه د كوم گل پر پاڼو د شبنم په څاڅكو كې دومره ښكلا او جذابيت نه ؤ ليدلی لكه ددې له ښو نه په ځځيدونكو غميو كې يې چې ليده، سوچ يې وكړ چې كه ددې نجلی په اړه يې اټكل غلط وي نو بيا ؟

صفيې د يوې شيبې لپاره سترگې په خپل لستونې كې پټې كړې او بيا يې په داسې نظر طاهر ته وكتل چې غوسه هم پكې وه، او رحم هم د اس جلب يې راوگرځاوه خو عبدالملك چې د دوی خبرې اوريدلی وی او يوی نتيجې ته رسيدلی ؤ گړندی ورغی او د اس جلب يې ونيو ويې ويل : عزتمندې! زه لتا سره د خبرو حق نه لرم، خو په داسې موكه له څه ويلو پرته نشم پاتې كيدای، ماته دانه ده معلومه چې ته او طاهر له څه وخت راسې سره پيژنې، په هر صورت ستا اوښكې ستا د اخلاص شاهدی وايي. طاهر ستا په پيژندلو كې اشتباه كړې ده، خو ته دا اشتباه د بخښنې وړ وبوله، دی په بغداد كې مساپر دی، ددې ځای له حالاتونه خبر نه دی ستا په باب د غلط اټكل سبب يې غالباً دا دی چې طاهر قاسم يو ميړنی ځوان گڼې او د هغه په اړه بد اټكل نشی كولی. هغه ته دانه ده معلومه چې د بغداد د اميرانو ذهنيت او سوچ څومره مردار دی، زه قاسم پيژنم او د طاهر لخوا له تانه معافی غواړم، ته به د طاهر په خبرو خامخا آزرده شوی وې خو كه نن شپه د قاسم په اړه دده خوشباوري لرې شوه نو بيا به دې چې څومره په پښيمانی ستا سره مخ كيږي د هغې اټكل ته نه شی كولی. زه پوهيږم چې ته به په څومره ستونزو دلته رارسيدلی وې. تا پر موږ زيات احسان وكړ، زه تاته داد دركوم، چې موږ به له دې خطر نه د ځانونو ژغورلو هڅه وكړو. او زه دا داډ هم دركوم چې طاهر به هم احسان هيروونكی ونه گوري، كه گستاخی نه وي نو زما په گومان ته صفيه يې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفیې ځواب ورکړ : هوکې! خو که ستا سوسره زما په اړه دلته په راتلو څه بدګومانی پیدا شوې وي له خپلې ښځې نه دې پوښتنه کولی شې، که ته عبدالملک یې نو ستا میرمن ما ډېره ښه پیژني.

عبدالملک وویل : ته داړه اوسه، زه ستا په باب هیڅ بدګومانی نشم کولی.

د صفیې د غوسې اور سوړ شوی ؤ، طاهر یې د پښیمانی او خفګان په سبب ځوړند سرولید ویې ویل : که دې په خپل چلن پښیمانه وې نو زه هم د خپلو توندو خبرو معافی غواړم. زه یو ځل بیا وایم چې قاسم د شپې مهال راځي. تاسو خبر اوسئ، او زه دا هم غواړم چې قاسم ته څه زیان ونه رسیږي تاسو وعده وکړئ!

عبدالملک وویل : زه وعده کوم چې د قاسم د سړیو ویښته به هم ضایع نه شي.

طاهر سرپورته کړ ویې ویل : که زه ووایم چې پښیمانه یم ته مې د بخښنې وړ بولې؟

صفیې وویل : نه، اوس نه! او بیایې اس ته پونده ورکړه.

طاهر خجالت شو تر سترګو پناه کېدونکې اس ته یې کتل، عبدالملک د هغه په اوږه لاس ورکښېښود ویې ویل : ته دا نجلۍ پیژنې؟

طاهر ځواب ورکړ : نه !

: زه پوښتنه کولی شم چې دا دې لومړی چیرته او کله لیدلې؟

: پرون شپه د صدر اعظم د مانۍ په بڼ کې، خو دا څوک ده؟

: د قاسم د تره لور صفیه!

: پردې سربیره ته ګومان کوې چې زما رایه غلطه وه؟

: ستا اټکل ځکه غلط دی چې دا د قاسم د تره لور وه، او ددې پلار د بغداد له ټولو امیرانو سره توپیر درلود، اوس راځه د لمانځه وخت دی.

طاهر ورسره روان شو، عبدالعزیز چې تردې شیبې پورې چوپ ؤ، طاهر ته یې وویل : ته باید دومره پریشانه نشې، هغې ستا بخښنه رد نه کړه بیایې عبدالملک ته وویل : ستا په نظر موږ باید څه وکړو؟

د جګړې په صورت کې که څه هم موږ اته کسه یو خو دوی ته مو ښه سبق ورکولی شوای خو تا وعده وکړه چې د قاسم د سړیو ویښته به هم نه ضایع کیږي، خو چې کله توری تېکر شي بیا د مقابل لوري د ویښته زیانیدو لحاظ ساتل ګرانیږي.

عبدالملک وویل : ما له هغه سره د قاسم د ځان ساتنې وعده کړې، خو دا وعده

(c) ketabton.com: The Digital Library

می نه ده کړې چې د هغه په غاړه کې به د ګلونو امیل وراچوو!
عبدالعزیز ووېل : نو نن به هغه ته داسې درس ورکړو چې ټول عمر یې په یاد وي. خو ستا باور دی چې قاسم به د شپې مهال پر موږ حمله وکړي؟
عبدالملك ځواب ورکړ : ددې تجلي په باب چې ماته څه معلومات دي زه د هغې په رڼا کې که ددې پر خبره باور ونه کړم ګناه یې ګڼم، قاضي عبدالرحمن دې ته د قرآن او حدیثو درس ورکړی، زما میرمن هم د هغه شاګرده وه. ځکه دواړه یو بل ښې سره پېژني زما میرمن د دوی په باب ډېر غوره نظر لري.
عبدالعزیز پوښتنه وکړه : تا هغه څه ور وپېژندله؟
: ستا پام نه شو دا د قاسم پر اس سپره وه.

*****

(۳)

صفیې ستړې شوې اس کله تیز او کله ورو زغلاوه خپل کورته نژدې نیم میل لرې یې سکینه را لاندې کړه، سکینې په دریدو دریدو کې په لاره کې ځو ځو ځله هغې ته کنځلې وکړې او بیا به له مینې مجبوره شوه ددې د سلامتۍ دعا به یې وکړه.
کله به یې ویل : صفیې ! که ته په خیر او خیریت را ستنه شې نو دومره دینار به خیرات ورکړم.
او کله به یې شونډې وژوولې وبه یې ویل : صفیې ته یو ځل راشه زه به درسره داسې سلوك کوم چې ټول عمر دې په یاد وي. ستا سره چکر ته راوتل خو پرېږده زه به درسره خبرې هم نه کوم.
صفیې ! لیونۍ، بې عقلې، ناپوهې! ماښام شو، ته چیرته ولاړې، زه چې کورته ولاړه شم څه ځواب به وایم، تر سبا پورې به په ټول ښار کې دا مشهوره شي چې صفیه ورکه شوېده.
او چې کله صفیه دې ته نژدې شوه ویل یې : خورجانې سکینې! دا کیدای شي ته له مانه خفه شې؟ لږ ماته راوګوره زه صفیه یم ، ستا کشرۍ صفیه! نو سکینې ته دا پریکړه ګرانه شوه چې هغې ته څه ووایي؟
صفیې بیا ووېل : خورې! زما خورې! ستا د دومره خفه لیدو پرځای خو دا ښه ده چې له اس نه غورځیدلې او مړه شوې وای.
سکینې ووېل : ته ډېره بې عقله یې!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا يې په سترګو کې اوښکې راډنډ شوې، لږ وړاندې چې ولاړل سکينې ورېل : که د حسن بن صباح کوم سړی په مخه درغلی وای بيا به دې څه کول؟
صفيې په خندا ځواب ورکړ : ما به ورته ويل چې ستاسو په جنت کې د حورې جوړېدو حقداره زه نه يم سکينه ده.
سکينې ورېل : که د کور خلکو زموږ لټون پيل کړی وي څه پلمه به ورته کوو؟
صفيې په داډ ځواب ورکړ : تر اوسه ماښام دی د سپوږمۍ په شپو کې څو ځله موږ ماسختن کور ته راستنيدلو.
د سيند پله ته چې نږدې شول صفيې دوی کښتی وليدلی د فاصلی د زياتوالی په سبب دی په کښتی کی سپريدونکی ونه ليدل خو د کښتيو ګرندی تګ يی چې وليد وپوهيده چی قاسم او ملګری يی دی.

*****

(٤)

قاسم له خپلو ملګرو سره تر مشورې ورروسته د طاهر دوی له خيمو نه دوه سوه ګزه لرې د سيند پر غاړه کښتی ودرولی.
د سيند پر غاړه چې پلی شول تولو پر خپلو مخونو پردې راکش کړې او د سپوږمۍ د رڼا نه د ځان ساتنې لپاره د وړاندې ونو منځ ته ولاړل او غلی غلی د خيمو په لوري ورغلل، خيمو ته نږدې د يوې ګڼې ونې په سيوري کې ودريدل، او له لږ غوږ نيولو وروسته يو تن وړاندې ورغی هغه په خپ خپ تګ تر خيمې چارپير راوګرځيده او بيايي خيمې ته وکتل او بيرته خپلو ملګرو ته راغی ويې ويل : دننه په يوه کونج کې اور بل دی او هغه ځادر ورباندې غوړولی او په درانه خوب ويده دی، زموږ لپاره همدغه غوره موکه ده.
قاسم ورېل : مګر د دوی اسونه نه ښکاري!
يوه تن ځواب ورکړ : که اسونه دوی په ځنګل کې د څريدو لپاره خلاص نه وي پريښي نو بيا به چا په غلا بيولي وي اوس موږ بايد وخت ضايع نه کړو.
د قاسم په اشاره تولو توری وايستلی لوکس ور وړاندې شو قاسم يې تر مټ ونيو ويې ويل : تا وعده کړې وه چې وېښوې به يې او د تيښتې او يا مقابلې موکه به ورکوې.
قاسم ځواب ورکړ : که ستاسو نه ځوك راسره ملګرې نه کوې نو جلا کيدای شې، که درته اړتيا شوه نو راوبه دې غواړو خو په ياد ولره! ته زموږ په دې کار

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی راسره شریك یی، که دی دا راز ونه ساتلای شونو کوم جرم چی پر موږ په گرانه ثابتیدای شی پر تا به اسانه ثابت شی، که ته په بغداد کی پاتی وای نو له دی جرم نه به دی ځان ژغورلی وای، خو ما د همدی لپاره راسره راوستی، که اوس بیرته ستون شی هم دانشی ثابتولای چی ته له موږ سره یوازی د یوه ننداریچی په حیث ملگری وی، که توره نه شی کښلی نو دا وعده به ضرور کوی چی خوله به دی چوپه وی.

لوکس څه سوچ وکړ او ویی ویل : ما د یوه دوست په حیث خپل فرض ادا کړ، نور که ستا دا پریکړه ده زه درسره یم.

قاسم وویل : زما له تانه همدا تمه وه، اوس زه غواړم چی دغه لویه لړ په زړه پوری کړو، ستا به هم دا اعتراض نه وی چی موږ هغه راوبښ نه کړ. امکان لری هغه له مقابلی پرته تیښتی ته چمتو شی او موږ ته هسی دده په وینو د تورو سروکولو ضرورت نه شی، که هغه دا وعده وکړه چی بیا به بغداد ته نه ځی نو امکان لری هسی لږ تپی هم نه شی، زه دا غواړم چی د هغه خیمه وغورځوو موږ باید بیړه وکړو.

د قاسم پردی وړاندیز دده ځینو ملگرو هغه وستایه او آفرین یی پری ووایه، دوی د ونی له سیوری راووتل په، رغړیدو د خیمی شاوخواته ورسیدل، د قاسم په اشاره یی په یوه وخت د خیمی تنابونه غوڅ کړل، یوه لوری ته یی کش کړه او لرگی یی وغورځول. د یوی شیبی لپاره د هغوی تولو زړونه په زوره زوره درزیدل، د یوی شیبی لپاره د دوی غوږونه په ځمکه د غورځیدلی خیمی نه لاندی د ډول ډول غږونو د اوریدو په انتظار وو، او لږ شیبه وروسته د دوی سترگی د ویلو په لټ اوښتلو په ځار ښخی وی،

خو د قاسم او ملگرو اندیښنی ورو ورو په تشویش او پریشانی بدلی شوی، ټولو یو بل ته په معنی دار نظر وکتل، څو ځایه د خیمی د رخت راوتلی برخی ددی لپاره کافی وی چی خیمه تشه نه ده.

لوکس غلی قاسم ته وویل : کیدای شی دوی موږ لیدلی یو او زموږ له شمیر نه ویریدلی وی، ته ورته غږ وکړه او د سر د امن وعده ورکړه زما باور دی چی د بغداد پریښودلو ته به چمتو شی.

په خیمی کی یوه لوری ته اوریلیده، د قاسم یو ملگری ورجگ شو اور ته یی اشاره وکړه ویی ویل : که دوی د سوی په خوب ویده وای هم د اور تودوخه به یی

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساسوله.

قاسم په لوړ غږ وویل : نور په دوکه کار نه کیږی، که ځان ژغورل غواړی نو د
بغداد پرځای کوم بل لوری ته روان شه، ستا پرسر اتلس توری ولاړی دی، خیمی
اور اخستی دی، د بغداد د پریښودو وعده کوی که نه؟

کله یې چې څه ځواب وانهورید قاسم ور وړاندی شو د توری په څوکه یې یو
راوتلی ځای وکوت، پردی هم چې ویده شوی پراوونه کړه نو یې توره لږه په زوره
چوخ کړه، خو دا یې احساس کړه چې لاندی د انسان پرځای کوم کلك شی دی،
دده په لیدو دده نور ملګری هم پر خیمه ورروختل یو تن یو بل راوتلی ځای په لغتو
وواهه او ویې ویل : لاندی ډبری دی انسان نه شته. هغوی پر ډبرو څادرونه
غوړولی او موږ یې تیر ایستلی یو، ځی له دی ځایه ځانونه باسی.

قاسم دوه دری راوتلی ځایونه په تورو ووهل او ویې ویل : دوی زموږ له راتګه
خبر شوی او تښتیدلی دی.

خو څوګامه وړاندی یې یو دروند غږ واورید: موږ دلته یو تاسو د تیښتی
کوشش مه کوی!

د قاسم ملګری د کومی ناڅاپی حملی د مقابلی لپاره تیار شول خو شاوخوا
هیڅوك نه ښکاریدل.

چا بیا وویل : تاسو ټول اوس زموږ د غشو تر دم لاندی یاستی او باور وکړی
زموږ د یوه هم نخښه بی ځایه نه لګی.

قاسم احساس کړه چې خبری کوونکی د مخامخ ونی ترشا دی، هغه خپلو
ملګرو ته د سیند په لوری ورو ورو د شا تګ مشوره ورکړه.

د ونی له شانه بیا غږ اوچت شو : د تیښتی هڅه بی ګټی ده، ستاسو شاته
سیند دی، مخامخ، ښی او کیڼ لوری ته زما غشی ویشتونکی ناست دی. که
ستاسو باور نه راځی نو هر لوری ته چې غواړی څلور ګامه واخلی بیا وګوری، نه
تاسو موږ لیدای شی او نه مو وسلی رارسیږی.

قاسم د ډیری وارخطایی له امله چیغی کړی:

ته څه غواړی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی وو توکی مو کولی.

: موږ هم هسی د ساعت تیری لپاره په ونو ختلی یو.

: زما په خبره باور وکړه ما هسی ته ویرولی!.

: ته زما پر خبره باور وکړه هسی تاسو ویروو!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : ایا دا به مناسبه نه وي چې له ونې نه راکوز شي او دلته دراړه خبرې سره وکړوا

د ونې له شانه غبړ راغی : د لاندې راکوزیدو له بلنې نه دې مننه! زه هم دلته ډیر تنګ ناست یم. خو پخواله دې چې زه درکوز شم ته به یو زحمت باسې!

: هغه څه؟

: ته دې ملګرو ته د تورو غورځولو امر وکړه!

قاسم وویل : ایا ، دا به ښه نه وای چې تا د خبرو په وخت کې د ځان او ما د رتبې خیال ساتلی؟

د ونې له شانه آواز راغی : ګستاخي معاف!

ستا په مخ پرده ده او زه دې له غږ نه نه پیژنم!

قاسم وویل : نو ددې مطلب دا دی چې تاسو زموږ د راتګ له خبریدو نه پرته دومره احتیاط کوی؟

له لږ ځنډ نه وروسته آواز راغی: موږ د سیند په غاړه ناست وو د سپوږمې د شپې ننداره مو کوله، ښایي دا به ستاسو بدمرغي وه چې موږ ستاسي کښتې ولیدې د خطر په احساس کې مو اشتباه ونه کړه.

په خیمې کې د اور شغلې ژبغړاندې شوې وې، قاسم خپلو ملګرو ته وویل : تاسو دلته څه کوی نه ګورئ خیمې اور اخیستی، کش یې کړئ اوبو ته یې وغورځوئ!

له ونې نه درونډ آواز اوچت شو: ودریږئ!

که تاسو کوم یو لږ د یوې اوبلې خوا کیدو هڅه وکړه نو درته ښه به نه وي، موږ د خیمې پروانه لرو، که تاسو موږ ددې بار د بیرته وړلو نه خلاص کړو نو موږ به هم تاسو د کښتیو له بیرته بیولو نه وژغورو، توپیر یوازې دا دی چې زموږ د خیمو ایرې به د چا درد دوانه کړي خو ستاسو له کښتیو نه به کب نیوونکي کار واخلي.

اوس تاسو د کومې بلې کیسې له پیلولونه دمخه توري وغورځوئ، قاسم خپلو ملګرو ته وکتل او توره یې وغورځوله، خو له ونې نه غږ راغی : تاسو له موږ نه لرې نه یاست زه غواړم چې له تاسونه هر سړی په نوبت راشي ددې ونې په بیخ کې توره وغورځوي او بیرته پر خپل ځای ودریږي.

قاسم وویل : موږ د داسې ماتې له منلو نه مقابله غوره ګڼو که په تاکې جرئت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی نو راکوز شه او مقابله وکړه.

د ونی نه غږ راغی : د خدای ج احسان دی چی تا موږ د مقابلی وړ وبللو، خو زه په باور درته وایم چی زموږ توری پخی نه دی. تا زموږ د تورو د تیره والی او د خپلو سرونو د قیمت غلط اټکل کړی دی، که بیا هم تاسو د مقابلی بلنه راکوی تیار یو، په تاسو کی کوم سړی چی ځان زوروړ گڼی راوړاندی دی شی!

له موږ نه به هم یو تن در کوز شی، همدغسی به یو پر بل پسی له تاسو سره د زور ازمویلو موکه ومومی، خو که په دی کی خپله گټه نه گوری نو زه د خپلو ملگرو لخوا دا وعده درسره کوم چی د وسلی له غورځولو وروسته به تاسو ته د تلو اجازه وی!

قاسم خپلو ملگرو ته وکتل او له څه سوچ وروسته یی یوه تن ته اشاره وکړه، بیا وړاندی ورغی او د ونی لاندی یی توره وغورځوله بیرته ولاړ پر خپل ځای ودرید، پر هغه پسی دوهم او بیا دریم او همدغسی ټول ولاړل دونی لاندی یی توری و غورځولی او بیرته په خپلو ځایونو ودریدل.

وروسته بیا یو تن له ونی نه کوز شو، دا عبدالعزیز و توره یی وکښله وړاندی ورغی او د قاسم او ملگرو په مخ کی ودرید، له لږ سوچ وروسته یی وویل : زه د غږ په پیژندلو کی اشتباه نه کوم زما په گومان زه د صدر اعظم د زوی سره په ملاقات مشرف یم؟

قاسم له خپل مخ نه نقاب لری کړ او ویی غورځاوه، عبدالعزیز غږ وکړ : طاهره! عبدالملکه!

راځی کوز شی دا قاسم دی، موږ گومان کاوه چی کوم دښمن راباندی یرغل راوړی دی.

د عبدالعزیز ملگری یو پر بل پسی توره ایستلی دوی ته ورنژدی شول.

قاسم وویل : ته ډیر هوښیار یی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی یو.

عبدالعزیز وویل : ستا ډیره مهربانی ده، موږ ستا خبری واوریدی.

قاسم وویل : تاسو له موږ سره وعده کړی وه چی موږ توری وغورځوو نو تاسو به مو لاره نه نیسی؟

عبدالعزیز ځواب ورکړ : زه پر خپله وعده ولاړ یم، خو ما ستا ملگری نه وو لیدلی، تاسو دوی ته ووایی چی نقابونه لری کړی.

د قاسم په اشاره هغوی لږ څنډ دوه زړی وو او بیایی نقابونه لری کړل. عبدالملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ ور وړاندی شو په هغوی کی یی څلور تنه پوځی منصبداران وپیژندل ویی ویل :
عزیزه ! د قاسم نفوذ تر پوځ پوری رسیدلی دګا دوی پیژنی ! زما په ګومان ددی څلورو تنو له مونږ سره د میلمنو په حیث پاتی کیدل ضروری دی.
عبدالعزیز ځواب ورکړ : ما د دوی ټولو د امن وعده کړی ده، قاسمه ته تلای شی خو یوه خبره ښه واوره! که ته له خپلو ارادونه وانه وړی نو ډیر به درته تاوان وکړی.
که د طاهر یو ویښته زیانیږی نو زه به د صدر اعظم د مانۍ مخی ته پنځوس زره سپاهیان راولم، او زموږ سره به ستاسو توری دا شاهدی وایی چی زموږ دښمن څوك ؤ؟
که د صدر اعظم لپاره زموږ په زړونو کی درناوی او عزت نه وای، نو نن به ستاسو سره زموږ چلن بل ور ؤ، که د دجلی اوبه زموږ مړی خوندی اوغلی کولی شی نو ستا مړی هم خوندی کولی شی.
په هر حال اوس ولاړ شه او که دی بیا په زړه کی د انتقام اور لمبی کولی نو دا په یاد ولره چی تر سبا پوری به په بغداد کی پنځلس شل تنه نور هم داسی ځوانان پیدا شی چی له ډیر لوی قوت نه به زموږ کسات واخستلای شی.
دایی وویل بیا عبدالعزیز خپلو ملګرو ته پام واړاوه ویی ویل : زید او نصیره! تاسو هغه توری پورته کړی. زید او نصیر د ونی لاندی توری اوچتی کړی، عبدالعزیز خپلو نورو ملګرو ته اشاره وکړه او یوی خواته روان شول. قاسم او د هغه ملګرو د بی شانه مایوسی په حالت کی د ونو په منځ کی دوی ته کتل چی ورو ورو یی له سترګو پناه کیدل.
په ځنګل کی تر نیم میل مزله وروسته عبدالعزیز او ملګری یی هغه ځای ته ورسیدل چی اسونه یی تړلی وو له لږ خبرو او مجلس وروسته یی پردی اتفاق راغی چی دوی باید په بیړه بغداد ته ستانه شی او بیا په اسونو سپاره شول.

*****

(۵)

لمر راختلی ؤ چی قاسم یوی نوکری وخوځاوه او له خوبه یی راویښ کړ، هغه په لټ واوښت، وغځید سترګی یی وغړولی نوکره یی ورټله او بیرته یی سترګی پټی کړی.
نوکری ورته وویل : جګ شه ماسپښین کیدونکی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

آغا دی غواړي ! هغه حکم کړی دی چی زر تر زره ورته حاضر شي.
قاسم وغورمبيده جګ شو او د صدر اعظم کوټې ته ورغی، صدر اعظم ديوی کړکی مخې ته ولاړ ؤ بهر ته يې کتل، مخ يې راواړاوه او قاسم ته د کتلو نه پرته يې ورېل : قاسمه! ته د شپې چيرته وې؟ د يوی شيبې لپاره قاسم ددې خبرې ځواب ور نکړای شو، هغه پر خپله پريشانې راقابو شو ويې ويل : د شپې له يوه دوست سره ميلمه وم، هلته په خبرو اترو کې راباندې ناوخته شوه.
وزير اعظم مخ ورواړاوه او ورته ويې کتل، قاسم دده د کتو تاب رانه ؤړ سترګې يې ښکته واچولې، وزير اعظم دده په لاس کې يو ليك ورکړ ويې ويل : زويه ! ته تر اوسه د دروغو په فن کې دومره نه يې هوښيار شوی چې ماته دوکه راکړای شي دا ولوله!
قاسم د ليك له لوستلو نه وروسته پلار ته وکتل د هغه په کتو کې دا پوښتنه وه چې اوس ستا څه حکم دی؟
صدر اعظم په يوه وړوکی ميز پرتې توری ته اشاره وکړه ويې ويل : طاهر له دې ليك سره ستا توره هم را استولې ده، دا د هغه شرافت دی كه نه نو ولی عهد او شهزاده ته هم ور رسيدای شي.
قاسمه ! تا ډير بد کړی دی، تا بايد په داسې هوښياز سړی داسې کوږ ګوزار نه وای کړی.
قاسم ځواب ورکړ : پلار جانه ! دا هسې توکې وې، طاهر دومره هوښيار نه دی. دا يوازې د عبدالعزيز له لاسه وشول.
صدر اعظم وويل : هغه څوك دی؟
: هغه د پوځ يو معمولي افسر دی.
: خو د پاتې اوولس تورو په وړاندې کولو به د هغه اهميت ډير زيات شي. په پوځ کې پښخوا هم ستا په باب چا ښه نظر نه درلود، اوس دې پخپله په لاره کې نوی ازغی وکرل، قاسمه! تا ډير بد وکړل ما غوښتل طاهر ستا د پرمختګ د لاری يوه زينه شي، هغه به ما د ځان نائب معرفي کاوه او ته به د چنګيز خان دربار ته د سفير په حيث تللی وې. خو اوس ... !
قاسم لږ اندېښمن شو ويې ويل : نو اوس ؟!
: اوس له دې پرته بله چاره نشته چې دې بهر ته چيرته واستوو او تاته په بغداد کې لاره خلاصه شي. تاته معلومه نه ده چې ولی عهد يې سپارښت کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په پوځ کې هغه ته مهمه ذمه واري وسپارل شي، قاضي فخر الدين خليفه ته ددې ځوان په ستاينه کې ځمکه او آسمان سره يو کړي دي. د دې ټولو خبرو نتيجه به دا وي چې په بغداد کې به ډ ده د ملګرو پرمخ په هر ډګر د پرمختګ لارې خلاصې وي، او ستا لاره به تړلې وي.

قاسم ووېل : نو ته دې په کوم مهم کار پسې ولې نه استوې؟

: زه دا کولی شم، خو له دې نه دمخه ستا ددې حرکت په سبب چې دده په زړه کې کوم شك پيدا شوی دی هغه بايد لرې شي، که نه نو هغه به ماته هم تل په شك ګوري، تر اوسه پورې هغه زما په باب نيك ګومان لري، همدغه سبب دی چې هغه ستا شکايت د بل چا پرځای ماته راوړ.

قاسم ووېل : ته دا غواړې چې زه بخښنه تری وغواړم!

: نه داسې نه! هغه به پرتا نور هم بدګومانه شي، غوره دا ده چې هغه زه ځانته راوغواړم، د هغه د وړاندې له تانه پوښتنې وکړم. خو زه له دې نه دمخه ستا لخوا اطمينان غواړم چې کوم حماقت به نه کوې، له پوځ نه چې کوم ځوانان ستا سره تللي وو د لښکرو سالار ته د هغوی په باب ليکم چې زر تر زره يې برطرف کړي.

: خو پلار جانه! هغوی زما دوستان دي زما مرسته يې کوله په دې کې د هغوی څه ګناه ده؟

سمدستي له ما سره دا مسئله مطرح نه ده چې دوی ګناهکار وو که نه، طاهر د ولی عهد، شهزاده او د پوځ سرلښکر تر درباره رسيدلی دی، د طاهر دوستانو ته زه بايد دا وښيم چې زه له دوی سره څه دښمنی نه لرم، خليفه که طاهر د مصر د پاچاهی جاسوس ونه ګڼي نو امکان لري چې له ما سره د مشورې پرته يې په کوم مهم منصب وګوماري، په دې صورت کې به بيا دده د مخالفينو پرخلاف دده ترټولو ستره وسيله د ده شتمني وي. او زه دا نه غواړم چې داسې سړی دې دښمن شي چې خدای ج يې په متو کې د غرونو د تل څيرلو او له آسمانه د ستورو راشکولو ځواك ايښی دی.

هغه يو د قدر وړ او مخلص زلمی دی، د داسې سړي دوستي ګټوره او دښمني يې خطرناکه وي، هغه ته زما ضرورت دی او د هغه پرخلاف ستا کوم سپارښت نشم زغملی. امکان لري له مانه وروسته همدغه زلمی د بغداد صدر اعظم شي. او ته به په خپلو حماقتونو پښيمانه يې، او دا هم امکان لري چې هغه د کوم بل امير پلوی شي او زما د عظمی صدارت منصب رانه واخلي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر بن يوسف تياري

چنګيز قراقرم خپل مرکز ټاکلی ؤ، د هغه هيواد ډير پراخه او پوځونه يې بې شميره وو، خو پر اسلامي نړۍ يې د حملې په مخ کې يو نه تسخيريدونکی ديوال ليده، دغه مورچل چې د مغلو د لښکرو د سيلاب د څپو حوصله ورماتوله د علاو الدين محمد خوارزم شاه ستره واکمنی وه چې بريدونه يې يوې خواته تر هندوستان او بغداد او بل لوري ته د اورال تر بحيرې او فارس خليج پورې رسيدل.

کله چې د بغداد واکمنی د امن په زانګو کې ويده وه، د لويديځ او ختيځ يرغلګرو ته د خوارزم او مصر توريالي په مخ کې ولاړ وو، چنګيز خان د خوارزم د هيواد د سهي ځواك نه خبر نه ؤ، ځکه خو هغه له يرغل نه وړاندې له خوارزم شاه سره ښې اړيکې غوښتې چې د تولو هسکو تيتو او ځواك نه يې معلومات ترلاسه کړي. ځکه خو د دواړو هيوادونو ترمنځ د امن تړون وشو چې بيا د همدې تړون په سبب د دواړو لوريو ترمنځ د سوداګرۍ لارې پرانستل شوې.

له خوارزم شاه سره د مغلو د سوداګرۍ اړيکو په سبب د مغلو لپاره د جاسوسانو استولو کار ډير اسانه شو، خو ډيره موده نه وه تيره شوې چې د خوارزم د سرحد يوه والي د بخارا د څو تنو سوداګرونه مالونه واخستل او دوی يې په دې تور ووژل چې دوی د چنګيز خان جاسوسان دي او د خوارزم د حالاتو د معلومولو لپاره را استول شويدي.

چنګيز خان خوارزم شاه ته خپل استازي واستاوه او د والي پر دې چلند يې احتجاج وکړ، خو د بخارا سوداګر د خوارزم شاه رعيت ؤ له هغوی سره د چنګيز خان خواخوږي د خوارزم شاه دا بدګوماني نوره هم زياته کړه چې مغل کوم کار له خپلو خلکو نه نشي اخستی هغه د بخارا د سوداګرو په واسطه ترسره کوي. ځکه خو هغه په غوسه شو او د چنګيز خان د ايلچي د وژلو امر يې وکړ، ځينو اميرانو د هغه د پوهولو هڅه وکړه چې که هر څه وي د استازي وژل روا نه دي، خو سلطان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

علاو الدین محمد خوارزم شاه یو خپلسری واکمن ؤ هغه د چا خبره ونه منله . استازی یی وواژه او د هغه د نورو ملګرو ږیری یی وروسوځولی او بیرته یی چنګیز ته واستول.

چنګیز خان دا سپکاوی ونه زغملای شو، دا پیښه یی چی واوریده جګ شو په یوه غونډی وخوت او تر ډیره وخته لمر ته په سجده پروت ؤ. «مغلو لمر ځانګړه او دوی به لمر او سپوږمی ته د راختلو او پریوتلو پروخت سجدی کولی».

بیا یی په لوړ غږ وویل : په بی زواله اسمان کی دوه لمرونه نشته، نو پردی ځمکه هم دوه خاقان باید نه وی!

د چنګیز خان او خوارزم شاه ترمنځ جګړه حتمی وه خو چنګیز د خوارزم تر پوځونو زیات له دی نه په ویره کی ؤ چی که د لمر پالو پرخلاف خدای پال ټول سره یو شول نو دوی به د ګوبی په دښته کی هم د پناه ځای ونه مومی.

*****

(۲)

له دی پیښو نه وړاندی د خلیفه ناصر او سلطان خوارزم شاه ترمنځ زړه بداوی پیدا شوی ؤ، خوارزم شاه له خلیفه نه غوښتی وو چی د بغداد په جوماتونو کی دده نوم هم په خطبه کی د خلیفه له نامه سره یوځای یاد شی. خو کله چی دا غوښتنه ونه منل شوه نو په خپله واکمنی کی یی د خلیفه نوم له خطبی نه وغورځاوه او پر بغداد یی یرغل وکړ، په لاره کی پری د اټکل پرخلاف واوره واوریده او ده هغه یو بد شګون وباله او بیرته راستون شو، له دی وروسته که څه هم د دوارو هیوادونو ترمنځ اختلافات لری شوی وو خو خلیفه د بغداد په بریدونو د یو ځواکمن ګاونډی موجودیت ځان ته یو لوی ګواښ باله.

چنګیز خان له دی اختلافونونه خبر ؤ، خو د هغه دا باور نه ؤ چی د دوی د حملی په صورت کی به د بغداد اولس د بی طرفی حالت وساتلای شی. هغه له دی نه ویریده چی که خلیفه خپل اختلافات هیر کړل او د خوارزم په ملاتړ یی د جهاد اعلان وکړ نو له افریقا نه تر هندوستانه د ټولو اسلامی هیوادونو لښکر به د دوی د غوبل کولو لپاره راټول شی، ددی اندیښنو په پام کی نیولو سره چنګیز خان په قراقرم کی په پراخه پوځی تیاری بوخت شو.

له خوارزم شاه سره د اړیکو تر خرابیدو وړاندی چنګیز په دی فکر کی ؤ چی د خوارزم د هیواد له نیولو پرته دده د نړی نیولو خیال سم تعبیر نه لری.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که خوارزم شاه هغه ته پلمه په لاس نه وای ورکړی هم له څو کلونو زیات ده د یرغل انتظار نه شو کولی او د مغلو په لاس د خوارزم تباهي به څو کاله ځنډېدلی وه، د ځواکمن گاونډي نه بی پروایی او یا په کمزوری گاونډي رحم د چنگیز خان د مسلك خلاف ؤ.

له صدر اعظم سره د طاهر د لومړنی ځل لیدونه څو هفتی پخوا خلیفه ناصر ته د خوارزم شاه په لاس د چنگیز خان د استازی د وژلو خبر رسیدلی ؤ او په څو ورځو کی دغه خبر په بغداد کی ډیر مشهور شو.

طاهر چی له ښکار څخه راستون شو د خوارزم میلمستون ته ورغی.

د خوارزم سفیر عماد الملك څومره چی د طاهر د توری چلولو تراغیزی لاندی راغلی ؤ تر هغو څو چنده یی د خبرو تر اغیزی لاندی راغی، د طاهر د لوړو ارادو نه د خبریدونه ورروسته یی وویل :

کاشکی په بغداد کی ستا په څیر نور څو ځوانان هم وای!

طاهر ځواب ورکړ : په بغداد کی زما په څیر ډیر ځوانان شته خو افسوس کوم چی ستاسو حکومت چی څرنگه پر خلیفه بدگومانه دی همغسی د بغداد پر اولس هم بد گومانه دی.

او د خلیفه په باب هم زه دا ویلای شم چی که خدای ج مه کړه په خوارزم څه مصیبت راغی نو هغه ته به بی طرفه پاتی کیدل ممکن نه شی، لږ تر لږه د صدر اعظم په باب زما دا باور دی چی هغه سره له دی چی د قاسم پلار دی، په سینه کی یی د یوه مسلمان زړه دی او خلیفه ته به غلطه مشوره ورنکړی.

عماد الملك وویل : ستا غوندی خوش باوره انسان باید پنځه شپږ سوه کاله پخوا پیدا شوی وای، اوس دنیا ډیره بدله شوی ده.

طاهر وویل : کیدای شی د خلیفه په باب زما رایه سهی نه وی خو د صدر اعظم په باب زه په پوره باور ویلی شم چی د خوارزم په اړه یی نیت خراب نه دی.

د عماد الملك پر شونډو یوه حقارت آمیزه موسکا وغوړیده ویی ویل : که زه د صدر اعظم په باب ستا غلط فهمی لری کړم نو بیا ؟

: تاسو به ما د ځان د اصلاح لپاره هر وخت چمتو وگوری او بیا به زما ځای د بغداد پرځای خوارزم وی.

: تاسو وعده کوی چی دغه راز به له تا سره وی؟

: زه وعده کوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

عماد الملك جگ شو یو وړوکی صندوق یی خلاص کړ او د یوی نری څرمن توټه یی پورته کړه د طاهر په لاس کی یی ورکړه پر هغی دا مطلب لیکلی ؤ

د مسلمانانو خلیفه د خوارزم شاه په لاس د مغلو د خاقان «تولواك» د استازی وژل یو نه بخښونکی جرم بولی او دا یقین درکوی چی که تاتاری خاقان دغه ظالم پاچا ته د څه سزا ورکولو اراده لری نو د اسلامی نړی لخوا به د هغه په ملاتړ غبرگ اوچت نه شی او د اسلامی نړی‌د روحانی پیشوا دعاگانی به د خاقان په حق کی وی.

ستاسو مخلص وحید الدین د بهرنیو چارو وزیر.

له دی مطلب نه لاندی په چینی ژبه څو حروف لیکل شوی وو طاهر په هغو گوتی کښیښودی له عماد الملك نه یی وپوښتل :

دا څه لیکل شویدی؟

عماد الملك ځواب ورکړ : دا د چنگیز خان د سفیر تصدیق دی، هغه لیکلی دی چی ستا خاص خدمتگار خلیفه خپل همنظره کړی دی.

طاهر له لږ چورت نه وروسته وویل : ستا په گومان دغه خاص خدمتگار څوك دی؟

عماد الملك ځواب ورکړ : وحید الدین دی نور څوك دی!

طاهر وویل : نه دا بل څوك دی، د خلیفه داسی اعتمادی چی په بغداد کی چنگیز خان ته جاسوسی کوی.

عماد الملك وویل : که وحید الدین نه وی نو بیا صدر اعظم دی.

: نه زما په گومان له صدر اعظم او وزیر خارجه نه پرته کوم بل څوك دی ته دا لیك پیژنی؟

: نه زه نوم لوستی شم!

: خو پوښتنه دا ده چی د بهرنیو چارو وزیر د مغلو له سفیر نه ددی لیك د تصدیق پرځای ولی ددغسی پیغام استولو غوښتنه نه ده کړی؟

عماد الملك ځواب ورکړ: ددی دوه سببه کیدای شی، یو دا چی له کومه وخته را په دی خوا چی د جاسوسی په تور سوداگر پانسی شوی دی زموږ حکومت له چنگیز خان سره د بغداد د تاتاری سفیر د لیکونو او پیغامونو لاره تړلی ده، هغه څو ځلی قراقرم ته د تلو لپاره د لاری اجازه وغوښته خو زموږ حکومت انکار کړی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د چنگیز خان د ایلچی وژل کیدل د هغه د پیغام او یا دده پخپله تلو امکانات بلکل ختم کړی دی، زموږ له هیواد نه د تیریدلو نه پرته هغه دوی نوری لاری لری، لومړی دا چی د اروپا او روس له لاری چین ته واوړی او له هغو دنګو غرونو نه تیر شی چی اوسیدونکو یی د مغلو وحشت او بی رحمی لیدلی ده، هغوی به کوم تاتاری او یا د هغوی پیغام وړونکی بی پوښتنی ووژنی، بله لاره دا ده چی دوی د سمندر له لاری هندوستان ته ولاړ شی او له هغه ځایه قراقرم ته مخه وکړی، په دی لاره به دوی له هغه دنګ غره سره مخ شی چی مرغه پر پکی نشی وهلی.

طاهر وپوښتل : دغه لیکنه ستالاس ته څه وړ درغلی؟

عماد الملك ځواب ورکړ : د خلیفه ناصر هوښیاری موږ دی ته مجبور کړو چی ځیر شو، هغه ددغه خدمت لپاره یو ترکی نسبه خوارزمی غوره کړی ؤ. دغه ځرمن یی د هغه د حیلی دننه ایښی وه، خو زموږ د سرحدونو څارونکی د جاسوسانو په پیژندلو کی ډیر مهارت لری، د سرحد والی استازی وژلی دی او ددی لیك نقل یی پاچاته او اصل یی ماته راواستاوه.

: خلیفه پردی پیښو خبر دی؟

: ما له صدر اعظم سره ولیدل، هغه ته ما دا نه دی ویلی چی اصلی لیك ماته رارسیدلی دی، خو ما یو نقل هغه ته هم ورکړ.

: وزیر اعظم تا ته څه ځواب درکر؟

: هغه بی شمیره سوګندونه خوړل، د بهرنیو چارو وزیر ته یی کنځلی کولی زه یی په خپله مانی کی ایسار کړم پخپله خلیفه ته ورغی، بیرته چی راغی راته ویی ویل چی خلیفه د بهرنیو چارو وزیر غوښتی دی، د خلیفه اراده ده چی هغه محل ته ور وغواړی او ویی نیسی، له دی نه وروسته په همدی ماښام زه وزیر اعظم دویم ځلی ورغوښتم او راته ویی ویل چی د بهرنیو چارو وزیر چیرته غلی شویدی او لتون یی دوام لری.

: هغه تر اوسه پیدا شوی دی که نه؟

: نه !

: پر دی سربیره ته لا وایی چی خلیفه او صدر اعظم په دی دسیسه کی نه دی شریك؟ ماته خو داسی ښکاری چی د بهرنیو چارو وزیر یو لوری له اسلامی نړی او بلی خواته له خلیفه او صدر اعظم سره غداری کوی، دده دورکیدو سبب هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدغه کیدای شي.

عماد الملك وويل : کیدای شي ستا نظر سهی وي او ماسپښين مهال د خليفه د استازي دي غوښتني چي زر تر زره له ما سره ولاړ شي . اشتباهی کړی وي، خو دا هم امکان لري چي هغه خليفه ته ورغلی وي او خليفه او صدر اعظم د خپلی بدنامی له ويری هغه چيرته غلی کړی وي، امکان لري ده له هغه شريتونه کوم غوړپ څښلی وي چي د څکلو نه وروسته يې څوك د خليفه د محل د کړو وړو لارونه ژوندی نه شي راوتلی.

: که ستا دا نظر سهی وي چي ده هر څه د خليفه او صدر اعظم په خوښه کړی وي نو دا بيا څه وړ کیدای شي چي هغه ته دي زهر ورکړی او ويې وژني؟

: د داسی مهم پلان له ناکامی وروسته خليفه هغه د کوم نيك چلن مستحق نه گڼي.

که يې د وژلو پرځای چيرته غلی کړی وي نو معنی يې دا ده چي خليفه او صدر اعظم ددی پيښی د براﻻ پلټنی نه ويريږي، زما د تسلی لپاره به يې سزا ورکوله، خو هغه چي توره په لاس جلاد ليدلی وای نو د خليفه او يا صدر اعظم راز به يې نه ساته هر څه به يې پخپله افشا کول.

طاهر وويل : ته يوازي د تصوير يو مخ گوري، داسی ولی نه وايی چي دا دسيسه يوازي د بهرنيو چارو د وزير وه، او هغه د سزا له ويری چيرته غلی شوی دی؟

: زه ددی خبری له امکان نه انکار نه کوم خو حاﻻتو د هری خبری د تيارو گوټونو د اړخونو په ليدو عادت کړی يو.

طاهر : ته پر ما اعتماد لري؟

عماد الملك ځواب ورکړ : پر تا د اعتماد لپاره همدا بس دی چي ته يو ميړنی زلمی يی، د يوه مجاهد زوی يی، زه د داسی سری د ايمان شهادت چي صلاح الدين ايوبی «رح» توره ورکوی په خلوص کی د شك جرئت نشم کولی.

: ستا باور دی چي چنگيز خان به پر خوارزم حمله وکړی؟

: که د وزير خارجه دغه پيغام ور رسيدلی وای نو تر اوسه به يې حمله کړی وای.

: او که د صدر اعظم له لوری دا پيغام ور ورسيږي چي که پر خوارزم حمله وکړی د بغداد هر مسلمان به د خوارزم تر بيرغ لاندی راټوليږی نو بيا؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: بیا خو زما باور دی چی چنگیز خان به د اسلامی نړی په لوری د سترګو اړولو جرئت هم ونکړای شي:
: که زه د صدر اعظم نه داسی پیغام ترلاسه کړم نو ته له ما سره د خوارزم له خاوری نه د تیریدو مرسته کوی؟
:زه به د صدر اعظم هر اقدام ته د شك په سترګه ګورم خو که تاسو دغسی پیغام ترلاسه کړی نو زما باور دی چی قراقرم ته ورسیږی هم ددی پیغام مفهوم به بدل نه شي.
خو ته ددی خبری څه هیله لری چی صدر اعظم به داسی پیغام هم واستوی او تا به د استازی په توګه استوی؟
دی پوښتنی طاهر د یوی شیبی لپاره وارخطا کړ، د هغه په زړه کی شك پیدا شو چی که ورته ووایی چی صدر اعظم د چنګیز خان دربار ته د ده د استولو اراده څرګنده کړی ده نو د عماد الملك بدګومانی به زیاته شی، هغه ځواب ورکړ:
زه به له صدر اعظم نه وغواړم او که هغه ځواب راکړ نو بیا به د بغداد په جامع جومات کی اعلان وکړم چی خلیفه او صدر اعظم اسلامی نړی پر چنګیز خان پلورلی، تاسو به وګوری چی زما دغه غږ به د هر ځوان او بوډا غږ شی، زه به له تانه هغه وخت لیك وغواړم چی له ماسره به د صدر اعظم لیك وی او تاته به یی درښیم.
عماد الملك ځواب ورکړ : زه د صدر اعظم د لیك د لیدو پرته تاته د اجازه لیك درکولو ته تیار یم.
طاهر جګ شو هغه ته یی لاس ورکړ ویی ویل : نه اوس نه !
زه له صدر اعظم سره د خبرو اترو نه وروسته بیا درته راځم، طاهر د عماد الملك د کور نه راووت پر سړك یی زید ولید چی را روان دی، زید په غوسه وویل : زه ستا په لټون سترړی شوم، د وزیر اعظم استازی راغلی و ته یی ورغوښتی یی، هغه ویل چی تا هر ځای ولید سمدستی یی راواستوه، عجیب بی عقل سړی ږ، ما ته یی ویل چی ته خو بلکل سارایی ښکاری او چی کله ما د غیږی نیولو چلینج ورکړ په کړس کړس یی وخندل او ولاړ.
طاهر وویل : هر چاته د غیږی نیولو بلنه مه ورکوه.

*****

(۳)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ورځې وروسته یو ماښام له لمانځه وروسته عبدالعزیز او عبدالملك د طاهر کورته ورغلل، طاهر په یوه کوټه کې ناست و او یو کتاب یې لوست، عبدالعزیز چې کوټې ته ورننوت ویې ویل : زما گومان و چې ته به د سفر په تیاري بوخت یې!

طاهر ورجگ شو، سترې مشې یې ورسره وکړل او ویې ویل : د سفر لپاره خو له پرون راسې تیاري نیسم، خو نن صدر اعظم ته خلیفه دا فرمان واوراوه چې بله ورځ د روژې میاشت پیلیږي او په روژه کې ماته سفر گران دی. ځکه خو به د اختر په سبا ماته د روانیدو اجازه راکوي.

عبدالعزیز وویل : عجیبه ده خلیفه ستا د تکلیف دومره خیال ساتي، ایا تا د چنگیز خان په نوم د هغه لیك ترلاسه کړی دی؟

طاهر ځواب ورکړ : هغه لیك د صدر اعظم سره دی ما یې متن لوستی او د خلیفه مهر مې هم پرې لیدلی دی، وزیر اعظم هغه لیك عماد الملك ته هم وربښودلی دی هغه ماته ویلي چې د رخصتیدو په ورځ به یې درته وسپارم.

عبدالملك وویل : مگر ستا د سفر د ځنډیدلو لپاره د روژې د میاشتې پلمه ماته چندان داومنه نه ښکاري، آیا تاونه ویل چې ماته په سفر کې روژه نیول گران نه دي؟

طاهر وویل : ما خو ډیر ټینگار وکړ، ما وویل چې څوك د عربو په تبجنو ریگونو کې روژه نیولی شي د شمال ختیځ د غرونو په ساړه شمال کې به یې په سفر کې روژه ډیره اسانه وي. له دې نه پرته ددې سفر ارځښت دومره زیات دی چې معمولي زحمتونه باید پکې په پام کې ونه نیول شي خو صدر اعظم وویل چې د اختر په ورځ خلیفه د نیزې وهلو او اس ځغلولو لوبه گوري، د هغه هیله ده چې زه هم په دې لوبه کې شریك وم.

عبدالملك وویل : دا پلمه له هغې بلې نه هم زیاته نامعقوله ده، عزیزه! ته راته ووایه په داسې حال کې چې د چنگیز خان لښکرې د خوارزم په شمال ختیځ کې راغونډیږي او خلیفه د هغه گواښ ضروري بولي نو بیا د یوې میاشتې لپاره د طاهر ایسارول په څه مقصد کیدای شي؟

عبدالعزیز په خپله پراخه تنده لاس راتیر کړ ویې ویل :

د خلیفه او صدر اعظم په مصلحت پوهیدل گران دي، کیدای شي د رمضان ترپایه دې خپله اراده بدله کړي، د بوداتوب په سبب خلیفه د پریکړې حوصله له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه ورکړي، د داسې لوی توپ د وهلو لپاره هغه ته د یوه کال او یا یوې میاشتې فکر کولو فرصت دومره لویه خبره نه ده. هو زه له یوې خبرې اندیښمن یم، طاهره! له تا سره نور څوك روانیږي؟

طاهر ځواب ورکړ :

ما د تاسو دوارو په اړه ورته وویل خو وزیر اعظم ونه منله هغه راته وویل چې ته له ځانه سره دري څلور تنه نوکران بیولی شې.

عبدالعزیز ځواب ورکړ : دا اندیښنه د خوارزم سفیر هم ښکاروله چې زما کوم بل ملګري هلته د خلیفه کوم بل پیغام یو نه سي. خو زه نه پوهیږم چې د خلیفه لیك په لیدو به څنګه چنګیز خان د یوه معمولي نوکر پر خبره اعتبار کوي، له دې پرته به د احتیاط په خاطر عماد الملك د لارې تولو پهروته خبر ورکوي چې له ما نه پرته به نور ټول تلاشي کوي زه هم د دوی څارنه کوم.

عبدالملك وویل : که له دوی نه کوم یوه د مغلو د سفیر کومه نخښه هلته وړاندې کړه نو بیا ؟

طاهر وویل : تاسو ددې فکر مه کوئ، ما تر دې پورې بندوبست کړی دی چې د مغلو حکومت ته ترننوتلو دمخه به د دوی جامې او پایزار ټول بدلیږي.

عبدالعزیز وویل :

بیا هم ته هوښیار اوسه، داسې نه شې چې د خوارزم له حدودو نه له تیریدو وروسته ته په کوم سرای کې ویده وې او چې کله سهار راپاڅې نو ملګري به دې د خلیفه له لیك سره تري تم وي، ته به دوی لټوې او دوی به قراقرم ته رسیدلي وي.

طاهر تر لږ ځنډه په چورتونو کې دوب شو بالاخره یې وویل : ته فکر مه کوه له دوی سره به لږ تر لږه دا احساس ضرور وي چې له ما پرته بیرته نشي راتلای.

: مګر دا هم کیدای شي چې دوی ته د قراقرم اوبه او هوا له بغداد نه ښه ورولګیږي، ځکه خو زید خامخا له ځانه سره بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زید خو زه د کور د ساتنې لپاره دلته ضروري بولم، تاسو ډاډه اوسئ له دې ځایه چې له ماسره هر دول خلك ولاړ شي هغوی به له یوه پړاو مزله وروسته د لوی وزیر یا خلیفه پرځای زما تر اغیزې لاندې وي، که د انعام هوس کوم څوك غدار کولی شي نو له هغه نه زیات انعام یې بیرته سمې لارې ته هم اړولی شي.

عبدالملك وویل : زه اوسنې د بهرنیو چارو وزیر مهلب بن داؤد یو خطرناك سړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بولم، دوه کاله پخوا هغه په بغداد کې بلکل نا آشنا ؤ، خو په څو میاشتو کې یې دا حالت دی چې د ورځې یو ځل خامخا له خلیفه سره ګوري، د وحید الدین له غلې کیدونه دمخه یې دی مرستیال ؤ، خو عجیبه دا ده چې له وحید الدین نه دده لیده کاته له خلیفه سره زیات وو.

په ځینو ملاقاتونو کې به یې د چنګیز خان استازي هم ورسره بیولی ؤ، ځکه خو دا غوره ده چې د هغه یو سړی هم ورسره بو نه زي.

طاهر وویل : زه به دا خبره په پام کې نیسم، تاسو ته معلومه ده چې مهلب بن داود له کوم ځایه راغلی دی؟

عبدالملك ځواب ورکړ : دا چاته معلومه نه ده خو داسې ویل کیږي چې بې حسابه دولت ورسره دی او خلیفه او شهزاده مستنصر ته یې ډیرې ګران بیه تحفې ورکړي دي.

*****

(٤)

صفیه سهار وختي له درانه خوبه راویښه شوه، په کوټه کې یې په خپه روښنایي کې یوې او بلې خواته وکتل غمجنه غوندې شوه او بیرته یې سترګې پټې کړې، نن یې بیا یو خوږ خوب لیدلی ؤ، نن بیا په ډیره په زړه پورې فضا کې الوتلې وه، هلته چې آزاد مرغان د مینې بدلې وایي دي په چوپ کتلو کې چاته زاري کړې وي او هغه ددې د زاریو په ځواب کې ویلي وو: صفیې! ساده کیږه مه زموږ د ژوند لارې سره بیلې دي.

د صفیې پر شونډو غمجنه موسکا وځلیده وې ویل : زما سارایي ! ته ډیر ضدي یې!

هغې دویم ځلې سترګې وغړولې جګه شوه بلې کوټې ته ولاړه اودس یې وکړ او په لمانځه ودریده، د لمانځه نه وروسته یې لاس په دعا اوچت کړل او د پخوا په شان یې د دعا وروستي الفاظ دا وو: زما الله! هغه له هر آفت نه په امان کړه!

د دعا له پای نه وروسته صفیه جګه شوه خپلې کوټې ته ولاړه او کړکې یې پرانستله بڼ ته یې وکتل. بیا یې له ځانه سره یوه خوږه سندره زمزمه کوله او بل لورې ته د یوې هنداري مخې ته ودریدله، ددې غږ چې د پسرلي د موسم د مرغانو له غارونه زیات خوږ ؤ، ورو ورو جګیده.

خو لږ وروسته یې په هنداره کې کوم بل څوك ولیدل ناڅاپه چوپه شوه، په بیړه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې شاته راوکتل قاسم ته یې وکتل ویې ویل : قاسمه!
قاسم په موسکا وویل : صفیې ته ولې چوپه شوې ستا غږ ...!!
صفیې په ترخې لهجې د هغه خبره ورغوڅه کړه ویې ویل:
زما غږ ډیر ښه دې خو ته د غلو په څېر زما کوټې ته د راتلو هیڅ حق نه لرې... ورځه که نه سکینې ته نارې کوم.
قاسم وویل : صفیې! ما څه گناه کړې ده، ستا له مانه ولې دومره کرکه ده! که ستا دا سندرې زما لپاره نه دې نو د چا لپاره دي؟
صفیې! ما دومره مه رټه! ته پوهیږې چې زه له تاسره څومره مینه لرم!
صفیه له غوسې نه تکه سره شوه ویې ویل : قاسمه! ولاړ شه تر اوسه دې پر ماغزو د شپې د شرابو اغیزه شته.
قاسم خپله غوسه راقابو کړه ویې ویل : صفیې! تاته معلومه ده چې ما شراب پرېښې دي، که بیا هم زما کوم بد عادت وي هم د ژوند په اوږده سفر کې دواړه د یوې کېښتې سپاره یو، ځکه خو ماته دومره د بې قدرې په نظر کتل پرېږده، دا به د دواړو په خیر وي.
صفیه په تنګ شوه ځواب یې ورکړ : قاسمه! ورځه!
زه ستا په کېښتې کې د سپرېدو پر ځای د سیند په گرداب کې دوبیدل غوره گڼم.
قاسم خجالت شو ویې ویل : دومره سره وضعه ښه نه ده، په ما کې به په زرگونو کمزورې وي خو زه ستا یم، زه ستا د یوې موسکا لپاره له مرگ سره لوبیدلې شم، په اور کې ورغورځیدای شم، له غرونو سره جنگیدای شم، زه ستا لپاره...!
صفیې وویل : هو! هو! ولې ودریدې؟ ووایه زه ستا لپاره د آسمان ستورې راشکولې شم، د سمندر په تل کې غوټې خوړلې او غمې راویستلې شم، د لویو لویو ظالمو پاچاهانو له سرونو تاج اخستلای شم، له تندرونو سره دغرې وهلې شم، له توپانونو سره لوبیدلې شم، خو یو انسان کیدای نه شم، قاسمه دا بدگومانې کله درته پیدا شوې چې ته شاعر هم یې؟
قاسم پر خپله بې عزتې د قابو کیدو هڅه وکړه ویې ویل :
صفیې ! زما احساسات مه توهینوه، زه شاعر نه یم.
: ستا احساسات! هغه خو ددې ورهم نه دې چې توهین کړای شي، ته که دلته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تم کیدو ټینګار کوی نو زه درنه ځم، خو که په ما پسی راغلی نو نیغه کاکا ته ورځم!

صفیی دا وویل قاسم ته یی په کرکه او نفرت وکتل له کوټی نه ووتله د محل له باغ نه یی خو ګلان وشکول او بیا د ګنهو ونو منځ ته ولاړه، له ښاخونو نه د شبنم څاڅکی راتوئیدل خو دی یی احساس نه کاوه. دا هغه ځای ؤ چی له طاهر سره یی لومړی ځل یوازی دیدن شوی ؤ. او له کومی ورځی راسی چی طاهر د خلیفه له پیغام سره د قراقرم په لوری رخصت شوی ؤ، د بڼ دی ګوښی ته ددی پام ور اوښتی ؤ، ددغو ونو پاڼی او ګلان دی ته د نورو ونو نه بدل او په زړه پوری ښکاریدل.

نن د قاسم سره د خبرو اترونه وروسته پر زړه له درانه بوج سره راغلی وه، د لمر لومړنی وړانګی د ونو د پاڼو نه په جل بل ځلیدلی او ځمکی ته رسیدلی، صفیی آسمان ته وکتل او په دیره غمجنه لهجه یی وویل:

طاهره! تاته ښایی دا معلومه هم نه وی چی زه څوك یم او ته زما لپاره څوك جوړ شوی یی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیفه استازی

د خوارزم له برېدونو نه چې تېر شول طاهر او ملګري یې د مغلو د هیواد په برید کې په سرحدي پهره کې لږ ایسار کړل، د پهرې مشر د دوی د آرام او راحت هر ممکن کوشش کاوه، بیا هم طاهر او دده ملګرو داسې ګڼله چې دوی یې په یوه خیمه کې تر څارنې لاندې نیولي دي، دوی ته په شاوخوا ګرځېدو غونډیو کې د ګرځېدو اجازه نه وه، طاهر به چې په ماته ګوډه تاتاري ژبه له کوم سپاهي نه څه پوښتنه کوله نو ځواب یې نه ورکاوه. د پهرې له افسر نه پرته له دوی سره چا د خبرو حق نه درلود، د مغلو جاسوس به د سیورۍ په شان له دوی سره یو ځای ګرځېده، طاهر افسر ته څو ځلې وویل چې هغه د چنګیز خان په نامه د بغداد د خلیفه مهم پیغام راوړی دی خو هر ځل یې دا ځواب اورېده چې: لوی خان ته پیغام استول شوی دی چې هدایت وکړي تاسو به ور واستوو.

نژدې درې اونۍ وروسته یو مغل افسر له څو سپاهیانو سره دې پهرې ته ورغلل هغوی له طاهر نه د تکلیفونو بخښته وغوښتله او ورته وې ویل:

لوی خان تاسو ته په حضور د مشرف کېدو ویاړ درکوي.

له دغه افسر سره څو هفتې په سختو غرنیو لارو له مزله وروسته یوه ورځ طاهر او دده ملګري د قراقرم هغې درې ته ننوتل چې د سترګو تر څاره د مغلو د لښکر خیمې پکې درېدلې وې، د درې څلورو خواو ته دنګ غرونه ولاړ وو.

وزیر اعظم له بغداد نه له طاهر سره درې تنه استولي وو، یو تن کمال نومېده د دوهم نوم ابو اسحق و او دریم چې عراقي ؤ جمیل نومېده، درې واړو د صدر اعظم له هدایت سره سم په لاره او سفر کې د طاهر ښه درناوی او اطاعت کاوه، په لاره کې څو ځلې د هغوی تلاشي وشوه ځکه خو طاهر په دې داده شو چې که په دوی کې کوم یو د خلیفه او یا وزیر اعظم ځانګړی پیغام راوړی وی هم د خپل ربښتینتوب لپاره به څه نخښه او دلیل وړاندې نکړای شي او چنګیز خان به داده نکړای شي، خو کله چې د مغلو هیواد ته داخل شول طاهر په دې خبره پرېشانه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو چې ابو اسحق په تاتاري ژبه ښه پوهيږي، او هغه د چنګيز خان تر هستوګنځی پورې تر رسيدولهتاتاري سردار سره ښه بلد شوی ؤ، په مزله کې طاهر څو ځله ابو اسحق له تاتاري سردار سره له نور کاروان نه وړاندي يا وروسته په راز دارانه خبرو اترو او روغبړ وليد.

د خيمو ښار ته له رسيدلو سره سم چې چنګيز خان د نړۍ د نيولو لپاره په تياري بوخت ؤ، مغل سردار د يوې لوېې خيمې مخې ته ودريد له اس نه پلی شو او طاهر ته يې وويل : تاسو په دې خيمه کې استراحت وکړۍ زه به لوی خان خبر کړم.

له دې نه وروسته يې څو سپاهيانو ته چې له خيمې نه بهر ولاړ وو او د دوی لاره يې څارله اشاره وکړه، هغوی راوړاندې شول د طاهر او د هغه د ملګرو د اسونو جلبونه يې ونيول، دوی هم له اسونو نه پلي شول او د يوه تن په لارښونه خيمې ته ننوتل.

خيمه په بخملي پردو او ايراني قالينو ښکلې شوې وه طاهر او ملګرو يې د مازديګر لمنځونه ادا کړل، له دعا نه وروسته طاهر له ابو اسحق نه وپوښتل : تا په لاره کې له هغه مغل سردار سره څه خبرې کولې؟

ابو اسحق په يوه معنی داره موسکا خپلو ملګرو ته وکتل او ويې ويل : هغه ماته د چنګيز خان او ما هغه ته د خپل خليفه په باب خبرې کولې.

: تا په ټوله لاره له مانه دا خبره ولې پټوله چې ته په تاتاري ژبه پوهيږې؟

: که تا له مانه پوښتلي وای ما به ځواب درکړی ؤ.

: صدر اعظم ته معلومه ده چې ته په تاتاري ژبه پوهيږې؟

اسحق لږ وارخطا شو ويې ويل : صدر اعظم د ما غوندې معمولي خلکو د پيژندنې زحمت کله ګالي؟

که ستا دلته زما په خبرو څه اعتراض وي نو زه به هيڅکله هم له چا سره ونه ګږيږم.

: زه ستا پر خبرو اعتراض نه لرم خو که څوك له تانه د بغداد په اړه څه پوښتنه وکړي نو ښه فکر کوه او بيا ځواب ورکوه.

ابو اسحق ځواب ورکړ : زه خپله ذمه واري احساسوم. لږ څنډ وروسته تاتاري سردار د دوی خيمې ته ورننوت او طاهر ته يې وويل :

لوی خان به سبا سهار ته له تاسو سره ګوري، ما ستاسو د خوراك، څښاك

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندوبست یوه ایرانی نوکر ته سپارلی هغه ستاسو مسلمان ورور دی تاسو ته به هیڅ تکلیف نه وی.

کله چی طاهر له مغل سردار سره خبری کولی ابو اسحق له خیمی نه بهر ووت او کله چی تاتاری سردار هم له خیمی نه بهر ته ووت طاهر جگ شو او د خیمی نه یی بهر ته وکتل، ابو اسحق څو گامه لری له تاتاری سردار سره خبری کولی.

ماښام مهال د طاهر دری واړه ملگری د چکر په پلمه بهر ته ووتل او هغه وخت بیرته راستانه شول چی طاهر د ماسختن لمونځ ادا کړی ؤ او د ویده کیدلو په تکل ؤ.

طاهر چی دوی ښه ورتل نو ابو اسحق وویل : زه درنه بخښنه غواړم، بیا به داسی غلطی نه کوو، دغه مغل ډیر وحشیان دی، موږ د چکر لپاره ووتو د یوی خیمی ترڅنگ تیریدلو چی څو تنو مغلو سپاهیانو را ایسار کړو او په زور یی سرونه راباندی وخریل کوپړی یی راباندی توری کړی، د خدای ج شکر دی چی ته راسره نه وی، ابو اسحق دا وویل او بیا یی پگړی له سره لری کړه او زیاته یی کړه:

وگوره موږ یی په څه حال اخته کړی یو!

د ابو اسحق او د هغه د ملگرو سرونه یی ږیرتیا خریلی وو، او د ویښتانو پرځای تور غوړی پری ځلیدل.

طاهر وویل : دغه خلك ډیر احمق دی، زه به چنگیز خان ته د دوی پر دی سلوك احتجاج کوم.

ابو اسحق وویل : دلته سر خریل کومه خبره نه ده یوه سپاهی ویل چی د سر خریل هم د میلمه پالنی په دود کی شامل دی، د خدای ج شکر دی چی دوی د خپلو خنجرونو د تیغ د تیره توب ازمویلو لپاره زموږ ویښتان غوره کړل، که نه نو د یوه تاتاری لاس دومره شاه رگ ته نژدی له خطره خالی نه وی.

*****

(۲)

سبا سهار طاهر د چنگیز خان له استازی سره شاهی محل ته روان شو، د شاهی محل په دره کی په یوه مناسب لوړ ځای څو ښکلی او شانداری خیمی وی، د غونډی پر لوری تللی لاری یوی او بلی خوا ته د انسانی کوپړیو ځلی دریدلی وو او د لاری په اوږدو کی دواړو خواو ته کتار کوپړی ایښی وی. د طاهر له ښی نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مغلی سردار وپوهیده ورته ویې ویل :
دا یوازې د لویو لویو سردارانو ککرې دي، دوی یې د خپل حیثیت په مناسبت دلته ایښې دي، د ټیټې طبقې ککرې مو دلته نه دي راوړې، پاس به تاسو د لوی خان د خیمې په مخکې د هغو واکمنو او پوځي سردارانو د ککرو انبار ووینئ چې زموږ د عظمت په وړاندې یې له سرټیټولو نه ډډه کوله، د لوړو کورنیو د ښځو او نجونو کوپړۍ چې د لوی خان او شهزاده ګانو له خدمت نه یې سرغړاوه د هغوی د ککر یو وړوکی منار د ملکۍ د خیمې مخې ته دی.
په غونډۍ چې وختل مغل سردار یوې بلې غونډۍ ته اشاره وکړه ویې ویل :
هلته وګورئ دلوی خان شانداره مانۍ هلته جوړیږي.
په وړاندې غرونو کې ډیره عالي ډبره لږه ده، ما اوریدلي دي چې د بخارا، سمرقند، او بغداد په مانیو کې ډیرې غوره سپینې او سرې ډبرې کاریدلې دي.
طاهر ځواب ورکړ : هغه ډبرې پر دې سربیره چې ښکلې دي ډیرې کلکې هم دي، ستاسو لوی خان ولې د کوپړیو مانۍ نه جوړوي؟
: که د انساني کوپړیونه د خښتو کار اخستل کیدای شوای نو موږ ته دا مشکله نه وه، په شمال ختیځ او شمال لویدیځ کې په ډیرو ښارونو کې د کوپړیو ډیر انبارونه بې کاره پراته دي.
د غونډۍ په څوکه په یوه پراخه میدان قیمتي غالي غوړیدلې وه، او د میدان درې لوریو ته د خیمو کتارونه وو ځای پر ځای ایستلي توري پهره داران ولاړ وو، استازي د یوې خیمې په مخکې ودرید او طاهر یې بهر پریښود پخپله خیمې ته ننوت، له لږ ځنډ وروسته هغه بیرته راووت او طاهر یې د ننه ورسره بوت. له دوو پراخو کوټونه چې تیر شول طاهر او همغه استازی یوې وړوکې بلې کوټې ته ننوتل، په کوټه کې یوې خواته نژدې څلور لویشتې لوړه چوتره وه چې قیمتي غالۍ پرې غوړیدلې وه، د چوترې نه لاندې کتار څو تاجونه ایښې وو.
په کوټه کې یو سړی چې له چپنې او پګړۍ نه مسلمان ښکاریده ولاړ ؤ، هغه راوړاندې شو طاهر ته یې د ستړې مشې لپاره لاس وراوږد کړ او ویې ویل : زه د مغلو د لوی خان په دربار کې خپل یوه مسلمان ورور ته ښه راغلاست وایم، طاهر چې هغه ته لاس ورکړ په بدن یې لړزه احساس کړه، او له لږ دوه زړه توب وروسته یې وویل : ته دلته څه کوې؟
: زه دلوی خان په دربارکې دعربي او فارسي ترجمان یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ته تر دې ځایه څه ډول راورسیدی؟
: لوی خاقان جوهر پیژندونکی هم دی او سخی هم، زه هم د سوداګرو له یوی قافلی سره دلته راغلم، د لوی خاقان یوه ترجمان ته اړتیا وه، هغه زه څو میاشتی له ځان سره ایسار کړم، خو له هغه وروسته د دوی قدردانی زه د همدی ځای کړم او د تل لپاره یی واخستلم، لوی خاقان د تشریف راوړو په حال کی دی زه خو خبری غواړم درته وښیم. هغه زیاته چاپلوسی نه خوښوی خو بی تکلفی او بی پروایی هیڅکله نه بخښی، که ته ورسره په تاتاری ژبه پخپله خبری وکړی ډیر پری خوښیږی که ته په تاتاری نه پوهیږی نو د هغه چینایی ژبه هم زده ده، له دی دوو ژبو وروسته لوی خان فارسی غوره بولی، هغه د فارسی څو جملی زده کړی هم دی خو له عربی ژبی نه یی وحشت دی.
طاهر ځواب ورکړ : ستا د مشوری نه مننه، خو زه په تاتاری ژبه نه پوهیږم، په فارسی پوهیږم خو زه ویریږم چی هغه ستا پر ترجمانی برسیره پخپله هوښیاری زما د خبرو په مطلب غلط ونه پوهیږی، که تا ته د عربی ژباړه ستونزی لری بیله خبره ده که نه نو زه د خپل مطلب د پوهولو لپاره عربی غوره او مناسبه ګنم، که دی په ترکی پوهیږی نو زه په ترکی ژبه هم ښه پوهیږم.
: ګوره دا غضب ونه کړی! له کومی ورځی راسی چی خوارزم شاه د لوی خان استازی وژلی دی د هغه له ترکی ژبی نه سخته کرکه پیدا شویده.
هو! د خبرو پر وخت دا خیال ساته چی ستا غږ د لوی خان له آواز نه اوچت نه شی، ته ډیر بختور یی چی لوی خان په داسی ځانګړی ځای کی د ملاقات شرف دروبخښلو، په داسی تخلیه کی د هغه مبارك لاس له دربار نه زیات له فیضه ډك وی.
طاهر وویل : زه ستا له نیکو مشورو نه یو ځل بیا مننه کوم خو ته زما په باب بدګمانی مه کوه، زه دلته د خیټی په خاطر نه یم راغلی.

*****

(۳)

ترجمان د خپل خجالت د لری کولو په خاطر څه ویل غوښتل خو د چوتری له شانه وره پرده اوچته شوه هغه ورو طاهر ته وویل : لوی خان تشریف راوړی!
یوه شیبه وروسته پر چوتره طاهر هغه جابر او ظالم انسان لیده چی د وحشت او بربریت افسانی یی په ختیځ او لویدیځ کی مشهوری شوی وی. ترجمان دواړه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه پرسینه نیولی وو او د رکوع په حالت ولاړ ؤ، چنگیز خان په غوسه طاهر ته وکتل او په چوتره کښیناست ترجمان هم نیغ ودرید، د هغه په کتو کې پټې خفگان له ورایه ښکاریده چې طاهر ولی دده تقلید ونه کړ، طاهر هماغسې چنگیز-خان ته کتل او دا داسې گستاخي وه چې په ډک دربار کې ښایی چنگیز خان ته وای زغملی خو په دې گوښه کې یې ترجمان له زغملونه ناتوانه ؤ بالاخره یې ورو وویل : سترگې ښکته واچوه! خو پر طاهر دی گواښ هیڅ اثر ونه کړ، څو شیبې له چوپتیا نه وروسته د بغداد د خلیفه د استازی او د چنگیز خان خبری داسې پیل شوی:

ترجمان چنگیز خان ته په خطاب کې : د بغداد د خلیفه استازی د لوی تولواك او د تاتار خاقان اعظم په دربار کې چې د هغه د لورینې او مهربانۍ لاس دوستانو ته د رحمت سبب دی او توره یې د دښمنانو پر سرونو د تندر په څیر راپریوزی په ډیر ادب او احترام سلام وړاندې کوی.

چنگیز خان : زه د بغداد د استازی په لیدو خوښ شوم، ده ته داډ ورکړه چې دلته به یې سر ته هیڅ خطر نه وی.

ترجمان : طاهر ته په عربی ژبه په خطاب کې : لوی تولواك ستاسو په راتگ خپله خوښی څرگندوی او دا هم فرمایی چې دلته ستاسو ویره بې ځایه ده، له تاسو سره به شاهانه مهربانی وشی او بیرته به مو خوښ واستوو.

طاهر : زه د انعامونو په هیله دلته نه یم راغلی، که د تاتار پاچا دومره مهربانه وی نو ماته دی د خلیفه د لیك له وړاندې کولو نه وروسته د اسلام د تبلیغ فرصت راکړی.

دا به زما لپاره لوی انعام وی.

ترجمان : د خلیفه استازی د لوی خان د مهربانی مننه کوی او د بغداد د خلیفه د لیك وړاندې کولو اجازه غواړی.

چنگیز خان : اجازه ده.

ترجمان : لوی خاقان حکم درته کوی چې د خلیفه لیك وړاندې کړه!

طاهر ور وړاندې شو په وریښمین توکر پیچلی لیك یې وړاندې کړ، چنگیز خان هغه پرانیست او ترجمان ته یې ورکړ او د اورولو امر یې ورته وکړ په عربی ژبه د لیك لنډ مضمون داسې ؤ:

«د تاتاریانو پاچا چنگیز خان باید وپوهیږی چې پر موږ د خدای ج او د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول صلی الله علیه وسلم له لوری د اسلامی نړۍ د ټولو مسلمانانو د عزت، آبرو او آزادی دفاع فرض شوی ده، د خوارزم له پاچا سره زموږ څه اختلافات شته، خو پر اسلامی نړۍ له بهر نه د کومی حملی او ګواښ په خاطر موږ نه یوازی د خوارزم شاه په ملاتړ مجبور یو بلکی د هغه تر بیرغ لاندی به د یوه معمولی سپاهی په څیر جګړه د ځان لپاره نیکمرغی بولو، که دا ربښتیا ده چی د تاتار پاچا د خوارزم پر سرحدونو پوځونه راټولوی نو موږ ګواښ کوو چی د خوارزم پر خلاف د جګړی اعلان به د ټولی اسلامی نړۍ پرخلاف د جګړی اعلان وبلل شی، ددی لپاره په ځواب کی موږ د مغلو له پاچا نه دا اوریدل غواړو چی دوی به په خوارزم حمله نه کوی.

د مسلمانانو د خلیفه ابو العباس احمد ناصر الدین لخوا.

ترجمان د څه ځانګړی تغیر او تبدیل پرته لیك په تاتاری ژبه وژباړه، طاهر حیران ؤ چی د چنګیز خان تندی معمولی تریو نه شو، هغه په پوره اطمینان پر خپل ځای ناست ؤ او په معنی داره موسکا یی طاهر ته کتل.

د هغی په سترګو کی دا لوستل کیدل چی ده ته دغه لیك له یوی په زړه پوری ټوکی پرته هیڅ اهمیت نه لری.

چنګیز خان : خپل خلیفه ته زموږ له لوری دا پیغام ورسوه چی موږ له اسلامی نړۍ سره، د دښمنی اراده نه لرو، خوارزم شاه له موږ سره ډیر زیاتی کړی دی، بیا هم موږ پر هغه د تیری او حملی اراده نه لرو.

ژباړن : تاسو خلیفه ته د خاقان اعظم لخوا دا پیغام ورسوی چی ستا په سپارښت خاقان اعظم د خوارزم شاه تیروتنه بخښلی او پر اسلامی نړۍ له حملی نه ډډه کوی.

طاهر : زه به دا پیغام خلیفه ته ورسوم، له دی نه پرته باید عرض وکړم چی د خلیفه لیك د بغداد د اولس د احساساتو ترجمان دی ستا په اړه دا مشهوره ده چی په زړه کی دی د خپل پوځی ځواك د بنګارولو اراده پر هری وعدی او تعهد بری مومی، خو که تاسو پر خپلی دی وعدی پابندی ونه کړه او پر خوارزم مو حمله وکړه نو ټول بغداد او له ختیځه تر لویدیځه ټوله اسلامی نړۍ به د سارایی توپان په څیر ستا سو په مخکی راپورته کیږی.

ترجمان : د خلیفه استازی په ډیر ادب او درناوی عرض کوی چی د اعلیحضرت دغه پیغام به خلیفه ته اوروی، ستا دا وعده د اسلامی نړۍ د تسلی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کافی ده، خو که تاسو پر خوارزم حمله وکړه نو د بغداد او نورو اسلامي هیوادونو خلك به خپل حکومتونه د خوارزم پر ملاتړ مجبور کړي او هغوی ټول به د مغلو د لښکر د سیلاب په مخ کی له دردناکی تباهی سره مخ شي.

چنگیز خان : موږ چې چاته دوست ووایو، بیا د هغوی له لوری بی اعتمادي نه خوښوو.

ترجمان طاهر ته وکتل ويې ویل : لوی خان پردی بی اعتمادی ښکارولو سخت خفه شو، ځکه خو مهربانی وکړه چوپ شه.

طاهر : ډیر ښه! اوس زه د لوی خان په مخکی د تبلیغ اجازه غواړم.

ترجمان : په دوه زړه توب، د خلیفه استازی د تاتار د اولس د مذهبی عقایدو نه زیات اغیزمن دی، او هغه ددی اجازه غواړی چی د اسلام په اړه څه ووایی.

چنگیز خان :ده ته زموږ لخوا ووایه چی موږ له وفادارو مسلمانانو څخه کرکه نه کوو.

ترجمان : طاهر ته په خطاب کی : لوی خان ډیر مصروف دی او تاته د رخصت اجازه درکوی او دا هم فرمایی چی له وفادارو مسلمانانو سره دښمنی نه لری.

طاهر پریشانه شو ترجمان ته یی وکتل او ويی ویل : که هغه اوس مصروف وی ماته دی بل وخت د تبلیغ موکه راکړی.

چنگیز خان وپوښتل : د خلیفه استازی څه غواړی؟

ترجمان وویل : دی د جناب عالی مننه کوی او عرض کوی چی که تاسو په څه خبره خفه شوی یاست بخښنه غواړم.

چنگیز خان وویل : زه افسوس کوم چی مصروفیت می نور د ناستی اجازه نه راکوی که څه هم د خلیفه استازی ډیر په زړه پوری سړی ښکاریږی، له ده نه وپوښته چی کله روانیږی؟

ترجمان طاهر ته په خطاب کی وویل : خان اعظم فرمایی چی موږ زیات مصروف یو ځکه خو د بیا لیدو امکان نشته د یخنی موسم راروان دی غوره دا ده چی ته زر تر زره بغداد ته روان شه، دلته ډیر مسلمان علما شته چی موږ ته د اسلام په اړه معلومات راکوی.

چنگیز خان د شا کوټی ته ولاړ.

*****

(٤)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خیمې نه بهر د چنګیز خان ځو زامن او ځو تنه مغل سرداران په یوه قالینه لر ته ناست وو پخپلو کې سره ګړیدل، د یوه ځوان په پوښتنه ترجمان له طاهر سره معرفي کړل، هغوی طاهر له خان سره کښیناوه او د بغداد په باب یې تری پوښتنې پیل کړې، طاهر د ځینو پوښتنو ځوابونه ورکړل او چې کله هغوی د بغداد د پوځ او د کلاګانو د ځواکمنې په اړه وپوښتل ده ورته وویل چې زه ددې پوښتنو له ځوابونونه ناتوانه یم.

د چنګیز خان یوه زوی وویل : تاته لکه چې بدګوماني پیدا شوه موږ دغه پوښتنې په څه بد نیت نه دي کړې، له بغداد سره زموږ اړیکې دوستانه دي. او موږ د خپلو دوستانو په اړه ضروري معلومات خپل فرض ګڼو، دا هم باید درته ووایو چې له بهرنې نړۍ نه زموږ معلومات لږ نه دي دا وګوری!

د چنګیز خان زوی له جیبه یو دسمال راوایست او د طاهر په مخکې یې وغوړاوه او ویې ویل : بنایي تا د بغدادتر دې بشپړه نقشه پخوا هیڅ نه وي لیدلې.

پر دسمال نقشه واقعاً دومره بشپړه وه چې طاهر په حیرانی کې ډوب شو.

یوه مغلي سردار طاهر ته په معنی داره موسکا وکتل ویې ویل : اوس ته له موږ سره په بې تکلفۍ خبرې کولی شې، طاهر لا نقشې ته کتل چې یو خدمتګار راغی په تاتاري ژبه یې څه وویل او دغه خلك ټول جګ شول د خیمې په لوری روان شول، طاهر چې کله دسمال بیرته ورکاوه د چنګیز خان زوی وویل : که دا نقشه ستا خوښه شوې وي درسره وایې خله له ما سره نوري هم شته.

طاهر ځواب ورکړ : نه! د بغداد نقشه زما پر زړه لیك ده.

کله چې دغه خلك یوې خیمې ته ننوتل ترجمان طاهر ته وویل : ته هم غضب کوې! ددې سړي په زړه کې چې د ککرو منارونه دروی د اسلام لپاره ځای له کومه شي؟

طاهر ځواب ورکړ : زه دده په بې پروایي افسوس نه کوم، خو پر دې خفه یم چې ما خپله ذمه واري پوره نکړای شوه.

ترجمان وویل : تاسو زما احسان په یاد ولرئ، چې لوی خان ته می ستا د ډیرو ترخو الفاظو تریخوالی وررونه بنود.

طاهر ټکان وخوړ ویې ویل : ستا مطلب دا دی چې تا زما د خبرو مفهوم بدل کړی دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمان د یوی منافقانه موسکا سره ځواب ورکړ : نه! ما ستا ځینی خیالونه په مهذبه طریقه څرګند کړل.

طاهر وویل : له مهذبی طریقی نه ستا مطلب د چاپلوسانه طریقی څخه دی؟

ترجمان ځواب ورکړ : د مهذبی طریقی څخه مطلب هغه لاره ده چی اوس یی په ډیکه له درباره راونه ایستلو ستا سره یی ښایی څه رعایت کړی وای خو پر ما به یی خامخا غوسه سړوله.

طاهر وویل : کله چی ما ویل چی د مسلمانانو پر یوه حکومت به د تاتاریانو پر حمله د ټولی نړی مسلمانان متحد شی، د چنګیز خان موسکا دا ثابتوله چی یا هغه پر خپل پوځی ځواك زیات ویاړی او یا زما خبری هسی تش ګواښونه ګڼی.

ترجمان وویل : لوی خان د مرګ په دروازه ولاړ هم د موسکا همت لری، پردی علاوه هغه پوهیږی چی د اولسونو د برخلیك پریکړی پر الفاظو نه بلکی په عمل کیږی، که زه ستا پرځای وای بیرته به بغداد ته تلم او د مغلو د پوځی ځواك په اړه به می د خلیفه غلط فهمی لری کول خپله ذمه واری بلله، تاسو تر اوسه هیڅ نه دی لیدلی تاسو له ما سره راځئ!

طاهر له ترجمان سره د غونډۍ بلی ډډی ته ولاړ هغه لوری ته هم د غونډۍ نه لاندی په دره کی ورځ وری زیاتی خیمی دریدلی وی، ترجمان یو ځای ودرید هلته ودریدلیو خیمو ته یی اشاره وکړه ویی ویل : ته نه پوهیږی چی د غرونو دغه لری تر کومه ځایه رسیدلی ده، او ماته دا هم نه ده معلومه چی د تاتاریانو پر پوځ څومره نوری دغسی دری ډکی دی زه دا هم نشم ویلی چی مغل به پر خوارزم حمله وکړی که نه، یوازی دومره پوهیږم که لوی خان له خوارزمیانو نه د بدل اخستلو پریکړه وکړه نو د نړۍ هیڅ قوت یی پریکړه نشی وریدلولی، او که د ټولی اسلامی نړۍ پوځونه هم د تاتاریانو مخی ته راووزی هم د دوی د لښکرو سیلاب به یی دخاشاکو په څیر ورسره په مخه کړی.

هغه غونډۍ به د ریګونو یو بند ثابتیږی څکه خو که ستا له بغداد سره خواخوږی وی نو خلیفه ته له داسی سړی سره د ډغرو مشوره مه ورکوه چی پر خپلو غلیمانو د خدایی قهر په څیر رانازلیږی.

طاهر غوسه شو ویی ویل : ته له ضرورت نه زیات د مغلو د نعمت حق ادا کوی، ماته د دی ټولو لارو معلومات دی چی چنګیز خان یی د خپلو حریفانو ویرولو لپاره کاروی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دا منم چې د اختلاف په سبب اسلامي نړۍ ډیره کمزوري شویده، خو پردې کمزورۍ برسیره موږ کلونه کلونه د نصرانیانو لویو لویو په وسلو سنبال پوځونو ته ماته ورکړې ده، د چنګیز خان لښکرې له هغوی نه زیاتې نه دي، او نه د خوارزم او بغداد پوځونه د مصر او شام له پوځ نه لږ دي. د لویدیځ د سترو په وسلو سنبال لښکرو د یرغل مقابلې ته د شام، فلسطین، او مصر نه تر پنځوس زره تنو زیات لښکرنه دي ور وتلي، خو د تاتاریانو مقابلې ته به د بغداد درې لکه او د خوارزم څلور لکه تنه لښکر د جګړې ډګر ته راوزي، که تا زه د خلیفه خواخوږي بللی یم او له تاتاریانو نه د ویرې مشوره راکوې نو زه تاته د چنګیز د وفادار په توګه مشوره درکوم چې د اسلام د دفاعي ځواك په اړه دده غلط فهمي لرې کړه.

ترجمان ځواب ورکړ : چنګیز خان د ځان کم ګڼلو د احساس له خاوندانو څخه نه دی، خو د بغداد خلیفه د ځان کم ګڼلو احساس ښکاره کړیدی، له خلیفه سره نه یوازې دا احساس دی چې خوارزم شاه به د چنګیز خان د یرغل تاب رانه وړی بلکې د هغه دا باور هم دی چې خلیفه به یې هیڅ مرسته ونه کړای شي، که د هغه د بغداد او خوارزم پر ځواك اعتماد وای، نو چنګیز خان ته به یې ستا په لاس دا پیغام نه را استاوه چې پر خوارزم حمله ونه کړې، یو ځواکمن انسان هیڅکله هم خپل حریف ته نه وایي چې پر ما حمله مه کوه که نه نو نیتجه به یې درته ښه نه وي، هغه پردې پوهیږي چې د وخت په راتلو به د لوتي ځواب په تیره ورکوي.

طاهر وویل : په دې پیغام کې د خلیفه هدف دا ؤ چې د خوارزم شاه او بغداد د اولس دا بدګوماني لرې شي چې عباسي خلافت د خوارزم شاه پرخلاف له مغلو سره څه معامله کوي.

ترجمان یو ځل بیا په منافقانه موسکا طاهر ته وکتل وې ویل : د خوارزم شاه په اړه نشم ویلی چې بدګوماني به یې لرې شوې وي که نه خو تا د لوی خان یوه بدګوماني لرې کړه، راځه زه دې خیمې ته ورسوم.

طاهر په بیړه تری وپوښتل : ته لومړی دا ووایه چې ما کومه بدګوماني لرې کړه؟

ترجمان وویل : تاته به راتلونکي حالات د دې ځواب درکړي.

: نه نه ته به یې راته وایې!

: نه تا وویل چې زه د چنګیز خان وفادار یم، او زما د وفادارۍ غوښتنه دا ده چې دا راز ښکاره نه کړم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمان دا وویل او بیا یی یوی او بلی خوا ته وکتل او ویې ویل :
ستا ځینی خبری ماته له زغم نه بهر وی خو نه پوهیږم ولی له تا سره د خواخوږی احساس کوم، زما مشوره تاسو ته دا ده چی له کوم بل چا سره د بلدیږو هڅه مه کوه، او چی څومره زر کیدای شی له دی ځایه روان شه، نور له مانه څه پوښتنه مه کوه، راځه!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو راز

په بیرته راستنیدو کی طاهر او د هغه ملګری د مغلو د سرحد نه له تیریدو وروسته د خوارزم په سرحد کی یوه وړوکی ښار ته ننوتل، دا ښار له خوقند نه نژدی سل میله جنوب ختیځ لوری ته د خوشحاله کروند ګرو او سوداګرو د هستوګنی ښار و، د شاوخوا سرحدی پهرو لپاره په ښار کی پنځه زره تنه پوځ ؤ طاهر چی له بغداده قراقرم ته تلو هم له دی ښار نه تیر شو د ښار حاکم او څو نور مخور له ده سره ښه بلد شوی وو، د ښار حاکم د پخوا په څیر دی په خپل کور کی ایسار کړ، د ښار اوسیدونکی د مغلو نه په اندیښنه کی وو، ځکه خو یی چی د طاهر د بیرته راستنیدو خبر واورید څو تنه لوړ رتبه افسران او سرداران د حاکم کورته راغلل.

طاهر دوی ته ټول حال لنډ لنډ بیان کړ، دوی ته یی داډ ورکړ چی که د خلیفه پر ګواښ برسیره یی پر خوارزم حمله وکړه نو بغداد به په خپل ټول توان د دوی ملاتړ کوی.

یوه سوداګر وپوښتل : ستا د چنګیز خان پر وعده باور دی؟

طاهر ځواب ورکړ : نه! همدغه سبب دی چی زه بغداد له دی حالت نه خبرول غواړم او غواړم چی ژر تر ژره هلته ځان ورسوم.

حاکم پوښتنه وکړه : که بده نه منی زه یوه خبره درته کوم.

: روایه!

: د ځینو خلکو دا ګومان دی چی د زحمت په وخت کی به خلیفه له نیکو دعاګانو پرته له موږ سره نور هیڅ مرسته ونکړای شی، له موږ سره به دده دا هم ډیره مرسته وی، خو ځینی خلك دا ګومان هم کوی چی خلیفه دا پیغام ځکه د چنګیز خان په نامه واستاوه چی دده لومړنی پیغام چی چنګیز خان یی پر خوارزم برغل ته لمسولی ؤ نیول شویدی له خلیفه سره دا ویره وه چی که دده لومړنی پیغام په اسلامی نړۍ کی مشهور شی نو دا لړ ډیر پاتی عزت به یی هم ورسره ختم شی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکي د بغداد په اولس کې به هم ناکراري راشي، ځکه خو يې له يوه پلوه په بغداد کې د خوارزم د سفير او تاسو غوندې خلکو د داد لپاره دوهم پيغام واستاوه او اوس هغه ښايي په مناسبه موقع بل پيغام چنګيز خان ته واستوي چې زه له وضعې نه په دې مجبور شوم چې تاته ګواښ وکړم، ته زما له لوري داده اوسه.

طاهر ځواب ورکړ:

د خليفه په اړه داسې بدګوماني له تاسو سره نه ښايي، بيا هم که خدای ج مه کړه ستاسو بدګوماني او انديښنه پرځای وي هم زه دا داډ درکوم چې حالات به خليفه پر خبره ټينګ پاتې کيدو ته اړ کړي. ما په قراقرم کې د انساني ککرو څلي ليدلي دي، اوس به د بغداد په جوماتونو کې ماته دا آسانه وي چې ووايم چې مغل څومره د انسانيت ستر غليمان دي، او که پرخوارزم کوم سيلاب راغی ځپې به يې بغداد ته هم رااوري، او که ما د خليفه او يا صدر اعظم پرنيت څه شك راغی نو زه به د بغداد په جوماتونو کې دا اعلان کوم چې ستاسو ساتونکی له چنګيز خان سره ستاسو د عزت او ناموس معامله کړې ده، خو زما باور دی چې خبره به تر دې پورې راونه رسيږي، که خليفه له خوارزم سره خواخوږي ونه لري هم نو د بغداد د ژغورنې لپاره به له خوارزم شاه سره په مرسته مجبور وي.

سبا ته طاهر روانيده خو د ښار حاکم ورته وويل:

نن د جمعې ورځ ده د ښار اوسيدونکې هيله لري چې د جمعې لمونځ ستا په امامت ادا کړي ځکه خو نن خامخا پاتې شه، په دې ځنډ کې به د لارې پهره دارانو ته ستا لپاره د تازه نفسه اسونو تيارولو موقع هم په لاس ورشي، د والي په ټينګار طاهر په يوه ورځ نور پاتې کيدلو راضي شو.

د جمعې له لمانځه نه وروسته والي له هغه سره ډير تود روغبړ وکړ ويې ويل: ستا په ژبه کې جادو دی، کاشکې د بخارا او سمرقند د جوماتونو خطيبان هم نن دلته وای.

خلکو له طاهر سره د مينې په خاطر دې د والي تر کوره بدرګه کړ.

*****

(۲)

همدغه ورځ طاهر د مازديګر له لمانځه نه وروسته له جومات نه د والي د کور په لوري روان ؤ چې په لاره کې يې د ښار کوتوال وليد، هغه ورته وويل: ته ما د والي په کور کې لټولې زه ستا لپاره راغلم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر : خیریت دی؟

کوتوال : کومه خاصه خبره نشته، که درته زحمت نه وی له ما سره یو ځل ولاړ شه، طاهر له خپلو خواخوږو او عقیدت مندانو نه چی ورسره را روان وو رخصت واخیست او له کوتوال سره ملګری شو، څو ګامه چی ولاړل پوښتنه یی وکړه : آیا داسی کومه خبره ده چی ته یی دلته ماته نه وایی؟

: ما د خلکو د وړاندی تاته نشو ویلی، کوتوال له جیبه د وریښمین تو کریو وړوکی دسمال راوایست او طاهر ته یی په لاس کی ورکړ ویی ویل:

ته دا پیژنی؟

طاهر وویل : نه په دی که څه شی ذی؟

کوتوال ځواب ورکړ : ته یی خلاص کړه پخپله یی وګوره، ښایی داسی څه پکی ووینی چی پیژنی یی.

طاهر دسمال خلاص کړ ویی کوت، دری غمی پکی وځلیدل، طاهر په سوالیه نظر کوتوال ته وکتل، هغه چی د طاهر اندیښنه احساس کړه ویی ویل :

دا غمی ستا له یوه نوکر سره وو.

طاهر اندیښمن شو ویی ویل : تا د هغه تلاشی اخستی ده؟

کوتوال ځواب ورکړ : ته بده مه منه دا زما ذمه واری وه، ستا یو نوکر همدا اوس د یوه زرګر په دوکان کی ولاړ ژ او دایو غمی یی ور ښودلو چی څومره ارځښت لری، هغه سوداګر پرون او نن ستادوینا او ملاقات تر اغیزی لاندی راغلی، هغه شکمن شوی ژ چی له داسی معمولی سړی سره دومره ګران بیه غمی له کومه شول، ماته راغی خبر یی راکړ چی ښایی هغه دا غمی له تانه غلا کړی وی، ځکه خو زه دده په لټون پسی ووتم، هغه د یوه بل سوداګر په دوکان کی غمی بیه کاوه، د بیی په اړه دده ناکراری ښودله چی دا ده همدا اوس ترلاسه کړی دی، ځکه هغه ما ونیوه او بندیخانی ته می بوته، هلته منی یی چی تلاشی واخستله دوه نور غمی هم ورسره راووتل.

طاهر وویل : تا تری وپوښتل چی غمی دی له کومه کړل؟

کوتوال ځواب ورکړ : هغه تر اوسه پوری څه ځواب نه راکاوه او ستا له خبرولو نه دمخه می پر هغه څه زور راوستل مناسب ونه بلل.

طاهر په یوه ژور سوچ کی ډوب شو.

د امنیی قوماندانی ته چی نژدی شول طاهر وویل : تا د هغه د نوم پوښتنه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه؟

کوتوال ځواب ورکړ : هغه خپل نوم کمال ښيي .

طاهر وویل : غوره دا ده چې زه يوازې خبره ورسره وکړم.

کوتوال وویل : ته زما کوټې ته ولاړ شه زه به يې همالته درولم.

طاهر يې په کوټه کې کښيناوه او کوتوال لږ ځنډ وروسته کمال ور ووست له طاهر سره يې پرېښود او دی ترې بيرون ته ووت.

طاهر کمال ته وکتل، د هغه حالت د يوه لوټ شوي سوداګر نه توپير نه درلود، يوه شيبه يې سترګې وغړولې طاهر ته يې وکتل او ويې ويل : هغه غمې زما خپل وو.

طاهر ورجګ شو د غميو دسمال يې د هغه په لاس کې ورکړ او ويې ويل : ويرېږه مه، زه يوازې پردې پوهيدل غواړم چې دا دې له کومه کړل؟ ما ، ما... ما دا غمې د مغلو په خيمه کې وموندل.

: نو دا بيا ماته راکړه، د مغلو مال بايد بيرته هغوی ته ورسو.

:نه، نه، دا زما دي، دا زما دي.

: نو بيا ووايه چې چا درکړي دي؟

: چا نه دي راکړي په لاره کې مې وموندل.

طاهر په يوه لاس د هغه مرۍ کلکه کړه او پر بل لاس يې په خوله څو څپېړې ورکړې ويې ويل : رښتيا ووايه که نه د سر خير دې نشته.

کمال د خپلې مرۍ د ژغورنې هڅه وکړه ويې ويل : زه بې ګناه يم، ماته هيڅ معلوم نه دي.

طاهر پرمخ يوه بله څپېړه وواهه ويې ويل : داسې ولې نه وايې چې دا غمې چنګيز خان درکړي دي!

کمال چيغه کړه ويې ويل : د خدای په خاطر په ما رحم وکړه ابو اسحق به مې ووژني!

طاهر وويل : اوس زما لاس د ابو اسحق له لاسه ستا شاه رګ ته زيات نژدې دی. ته به وايې!

: ماته دا د چنګيز خان يوه نوکر راکړل.

طاهر يې مرۍ پرېښوده ويې ويل : ايا دا سهي نه ده چې په هغه ورځ مو سرونه خريلي وو له چنګيز خان سره مو وليدل؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمال خپله خولی پر سر برابره کړه ویې ویل : نه مومو له هغه سره نه دی لیدلی.
طاهر وویل : خولی دی لری کړه!
کمال د هغه د حکم د منلو پرځای دوه گامه شاته شو.
طاهر ور وړاندی شو او د هغه له سره یې د خولی د لری کولو هڅه وکړه، خو هغه خولی پر سر کلکه کړه ویې ویل : پرما ورحمیږه! د خدای په خاطر ابو اسحق به می ووژنی! طاهر په خوله یوه بله څپیړه ورکړه ویې ویل : شورمه کوه، او د هغه له سره یې خولی لری کړه، د کمال له سره تور غوږی لې لری شوی وو، او په ورو ویښتانو کی په سره رنگ طاهر څو عجیبی لیکی ولیدی، په ځیر یې چی وکتل دا د عربی څو حرفونه ښکاره شول، څو شیبی د طاهر وینی په رگونو کی وچی شوی، د سره رنگ له ټول لیك لوستلونه وړاندی ده دا احساس کړه چی له بغداد نه د اسلامی نړۍ په وینو کی د لمبولو دسیسه بشپړه شویده.
او دی یې له ټول پام او احتیاط سره سره ددی ناولی هدف لپاره د لاس آله گرځولی.
هغه خپلی شونډی وچیچلی د کمال خولی یې د هغه پر سر ور کیښوده تر مټ یې ونیو او بهر ته یې را ویوست، کوتوال بهر ولاړ ؤ، طاهر ورته وویل :
زه ستا مننه کوم اوس که ستا اعتراض نه وی زه دی له ځانه سره بیایم.
کوتوال وویل : ته د خپل واك یې چی خپل مجرم ته سزا ورکوی او که یې بخښنی، خو زه مشوره درکوم چی له داسی ملگرو سره پام کوه.
طاهر ځواب ورکړ : ته باور وکړه چی زه د داسی گناهکارانو پر بخښنه عادت نه یم.
چی بهر ته راووت د والی د محل سره نژدی طاهر یو خوړ ولید یوی او بلی خواته یې وکتل بیایی کمال ته وویل : سر دی دلته ومینځه!
کمال لږ ځنډ دوه زړی ودرید، خو طاهر خنجر راوکیښ او په درانه غږ یې ورته وویل : زر کوه که نه زه به ددی گران بیه لیك د لوستلو لپاره ستا د سر په رغړولو هم صرفه ونه کړم.
کمال په ویریدلی لهجه ورته وویل : دغه غوړی په اوبو نه پاکیږی.
نو سر دی په ریگونو ومښه!
لږ ځنډ وروسته طاهر د کمال د سر لیك په دی مفهوم پوهیدو بریالی شو:
په اسلامی نړۍ کی ناکراری خوره شویده، خوارزم شاه ته د تیاری موقع مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوه، د مسلمانانو د خلیفه او د بغداد د خلکو دعاګانی له تاسو سره دی،
استازی به ددی پیغام د څنډیدو سبب درته ووایی، د خلیفه له لوری چی طاهر څه
وایی د هغه نه غلط مطلب وانه خلي، هغه یوازی د لاری د ستونزو په خاطر در
استول کیږی.
د عباسی دولت نعمت خوار او ستاسو خاص خادم وحید الدین «د بهرنیو چارو
وزیر»

*****

کله چی طاهر کمال ته بیرته خولی وربرسر کړه او له ځانه سره یی روان کړ هغه
په عجز ورته وویل :
ماته نه ده معلومه چی پر سر می یی څه لیکلی دی، هغوی له سهاره تر
ماښامه په تیرو ستنو زما پر سرڅه لیکل، چی له ډیر درده تر دری شپو پوری
ویده نه شوم، له ما سره یی تر بیرته راستنیدو وروسته د انعام وعده کړی، زه بی
ګناه یم پرما ورحمیږه!
طاهر وویل : ته یوازی په رښتیا ویلو ځان د رحم وړ ثابتولای شی.
: تاسو زما د سرد خیر وعده وکړی. زه هر څه ویلو ته چمتو یم.
: زه به ستا د سر د ساتنی هڅه وکړم، ووایه په دی دسیسه کی کوم کوم شریك
دی؟
: زه نه پوهیږم! ابو اسحق زما پر سترګو پټی کیښودی او یو کورته یی بوتلم،
هلته یی په یوه سمڅه کی واچولم، له جمیل سره می په همغه سمڅه کی ولیدل،
زموږ د دواړو سرونه یی راباندی وخریل او څه یی پری ولیکل او چی بیرته لږ
ویښتان پری راشنه شول نو ابو اسحق وویل : کله چی درته ضرورت شو زه به
تاسو د یوه مهم پروګرام لپاره راسره بیایم، سمدستی مو له وزیر اعظم سره په
ملازمت تاکم، بیا موږ د صدر اعظم په طبیله کی د اسونو د پاللو لپاره وګومارل
شوو، هلته چی ورغلو وپوهیدو چی د طبیلی سرپرست ابو اسحق دی، هغه موږ ته
پنځه پنځه سوه دیناره راکړل او ورسره یی دا ګواښ هم وکړ چی که دا راز چاته
ښرګند شو نو ستاسو سرونه به غوڅ شی.
طاهر پوښتنه وکړه : په دی موده کی مو کله له صدر اعظم سره څه ملاقات
وشو؟
: هغهٔ مو ولیدلو خو ناخاپی، خبری اتری می نه دی ورسره کړی، یوازی په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی ورځ چې ته ورسره ناست وی ابو اسحق مونږ ورووستلو خو چې څه مو ورسره وویل ته یې ګواه یې، په طبیلې کې له مزدورۍ نه وړاندې چې تاسو په کومه سمځه کې وی هغه د صدر اعظم له کوره څومره لرې وه؟

: مونږ یې د شپې له هغه ځایه راوایستلو او په سترګو یې پټی راتړلی وه، خو دومره ویلای شم چې هغه کور د سیند پر بله غاړه ؤ.

: ته پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین پیژنې؟

: زه یې نه پیژنم خو د جمیل ګومان دا ؤ چې په سمځه کې چا زمونږ پر سرونو لیك کړی هغه د بهرنیو چارو وزارت د یو مهم منصب خاوند ؤ، په طبیله کې له ګومارل کیدو وروسته دې کله هغه بیا لیدلی دی؟

: نه!

: ابو اسحق کله تاسو صدر اعظم ته ور وستلې یاست او ستاسو پر سر لیکنې یې وربنکاره کړی دی؟

: نه! مونږ له همغې یوې ورځې پرته چې ته هم موجودوې هغه ته نه یو ورغلی.

د طاهر د زړه بار لږ راکم شو، لږ تر لږه یې دا داډ وشو چې صدر اعظم په دې دسیسه کې شریك نه دی او دغه دسیسه د صدر اعظم نه پټه د بهرنیو چارو د وزیر لخوا په کار اچول شوې ده چې د صدر اعظم د طبیلې سرپرست هم پکې شریك ؤ، د رخصتیدو په وخت کې هغه ته صدر اعظم ویلي وو چې له بهر نه د کوم سړي د استولو پرځای زه له خپلو نوکرانو نه دوه دری تنه درسره استوم، د وحید الدین یوه دسیسه افشا شوی وه، خو پخوا له دې چې هغه ځان غلی کړی د بلې دسیسې جال یې خپور کړ، طاهر د خلیفه په اړه هم زړه ته تسلی ورکوله چې هغه هم د وزیر اعظم په څیر له دې دسیسې نه ناخبره دی، خو د هغه په ذهن کې دا د تصویر دوهم مخ ؤ، هغه چې هر څومره پر دې اړه سوچ کاوه هومره یې پریشانی زیاتیده کله یې چې خوشباورۍ په بدګومانۍ بدلیده نو سوچ به یې کاوه چې دا هر څه لکه چې د صدر اعظم په اشاره شویدی، او د احتیاط په خاطر به یې دغه خلك له ځانه لرې ساتلي وي چې که د لومړي ایلچي په څیر ونیول شي نو داسې ثبوت به نه پریږدی چې د صدر اعظم په سازش کې شریکیدل ثابت کړی، خو دده د زړه سخا به په داسې سازش کې د صدر اعظم شریکیدل رد کړل.

هغه بیا له کمال نه وپوښتل : په دې موده کې دې کله له خلیفه سره لیده کاته شویدی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

:نه!
: په هغه ماښام يې تاسو چنګيز خان ته وروستی؟
: هوکې! ابو اسحق مې د چنګيز خان مسلمان خدمتګار ته وروستلو، هغه سرونه راباندې وخرييل او بيايې چنګيز خان ته بوتلو.
: تا به د جميل او ابو اسحق پر سر ليکلی مطلب لوستی وی؟
د جميل پر سر ددې ليکنې فارسي ژباړه ده، او د ابو اسحق پر سر په چينې ژبه څه ليکل شويدي، هغه هم ښايي د همدې ژباړه وی.
طاهر وويل : ته ولاړ شه زه له شانه درپسې راځم، خو که دې ابو اسحق ته څه خبره وکړه او يادې د تيښتې هڅه وکړه نو درته ښه به نه وی.
کمال له څه ويلو پرته چوپه خوله په مخکې شو.
طاهر په ژورو سوچونو کې ورو ورو ګامونه اخستل د ښار د حاکم مانۍ ته ورننوت او د خپلې کوټې پرځای د بلې کوټې له وره سره چې نور ملګري يې پکې وو ودريد، د دروازې يوه پله ترلې او بله خلاصه وه، طاهر کمال ته اشاره وکړه او هغه دننه ورننوت ابو اسحق چې وليد په زوره يې ورته وويل : ته ډير احمق يې، مونږ ټول ښار درپسې وکوت ته چيرته ورك وی؟
کمال په ويريدلې لهجه ځواب ورکړ : زه همدلته وم.
: تا طاهر ليدلی دی؟
: طاهر ... هغه دلته نشته؟
: ستا چې چيرته زړه وغواړې دورمې، که په مونږ څه مصيبت راغی نو ستا له لاسه به وی.
طاهر غلی کوټې ته ورننوت ابو اسحق ژر وويل : مونږ ستا په اړه خبرې کولې، تاسو چيرته وی مونږ ډير درته په انديښنه کې وو.
طاهر دده د ځواب پرځای وويل : ستا او ستا د ملګرو له پاکې سره ولې دومره کرکه ده؟ تا او ملګرو دې تر اوسه د سر هغه تور تيل نه دی مينځلی؟
ابو اسحق پر خپله پريشانې د قابو کيدو هڅه وکړه ويې ويل : مونږ د مغلو دغه سوغات بغداد ته رسول غواړو. که هلته کوم تاتاری پيدا شو د بغداد له خلکو نه به هيله وکړو چې همدغسې سلوك ورسره وکړی.
طاهر وويل : ته دې لږ خولې له سره لرې کړه!
ابو اسحق له لږ ډوه زړه توب وروسته خپله خولې له سره لرې کړه او بيايې ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته پر سر کړه ویې ویل:

زما له احتیاط سره سره دغه غوړی زما له سره پاك شوی دی.

: په بغداد کې تور تیل لږ نه دي ته دي سر ومینځه هلته به یې له سره غوړ کړي، او جمیله! ته راشه، یو ځل ستا سر هم گورم.

جمیل ابواسحق ته وکتل د هغه اشاره یې ولیده زر یې خولی له سره لرې کړه او بیایې بیرته پر سر کړه.

طاهر کمال ته وویل : تا هم تر اوسه سر نه دی مینځلی!

کمال یو پر بل پسې ابو اسحق طاهر او جمیل ته وکتل او د طاهر په اشاره یې له سره زړه نا زړه خولی لرې کړه.

ابو اسحق او جمیل د یوې شیبې لپاره هك پك ودریدل طاهر وویل:

ابواسحاقه! لکه چې د کمال پر سر څه لیکل شوي دي ته یې ولوله او ماته یې واوروه!

ابو اسحق وویل : نو ته په هر څه پوه شوی یې؟

طاهر وویل : نه! تر اوسه ستاسو د کوپړیو لیك له مانه پټ دی.

ابو اسحق جگ شو د هغه یو لاس د خنجر په موټی ؤ، طاهر په بیړه خپل خنجر راویوست او په درانده غږ یې وویل : کښېنه! ستا جوش او احساسات زما دا نظر نشي بدلولی چې خاین، بې زړه وی.

ابو اسحق اوس د طاهر پر ځای خپلو ملگرو ته کتل، د کمال بې حسې دده له زغم نه لوړه وه، جمیل څو ځلې د جگیدو هڅه وکړه خو د طاهر کتو هغه په ناستې مجبور کړ.

طاهر وویل : د خوارزم د پاچاهی لپاره ستا سر ډیر قیمت لري، که یې هغه ضبط کړ نو وعده کوم چې نور بدن به دې بغداد ته ورسوم.

کمال وویل : مگر تا خو له ما سره وعده کړې.

طاهر د هغه خبره ورغوڅه کړه ویې ویل : ته چوپ شه.

ابو اسحق په ویریدلی غږ وویل : تاسو او موږ ټول د خلیفه خدمتگاران یو، په کوم نیك نیت چې تا خپل درسپارل شوی مسئولیت ادا کړ په همغسې نیك نیتې ما خپله ذمه واری ترسره کړه، دا غوره نه ده چې موږ دلته له یو بل سره د جگړې پرځای بغداد ته ولاړ شو او خپله لانجه خلیفه ته وسپارو؟

طاهر وویل : ته دروغ وایې، خلیفه ستا او د بهرنیو چارو وزیر په دسیسه کې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریك نه دی.

: ایا دا به غوره نه وی چی دلته د څه غلط اتکل پرځای بغداد ته ولاړ شی او له خلیفه نه پوښتنه وکړی؟ که د هغه گواهی ... ابو اسحق د طاهر تر شا په دروازه کی څوك ولیدل چی ولاړ وو، ودرید او بیا یی لهجه بدله کړه ویی ویل : ته د خوارزم نه د انعام په تمه موږ نشی راښکیل کولای او ځان نشی ژغورلای.

تا د خلیفه نه د انعام د ترلاسه کولو لپاره موږ د خپلو ناولو اهدافو لپاره استعمال کړو، اوس د خوارزم له پاچا نه د انعام په تمه موږ پلوری!

کاشکی موږ ته پخوا معلومه وای چی زموږ په ککریو څه لیکی؟ تا موږ ته یوازی دومره ویلی وو چی تاسو د بغداد لپاره ډیر قوی خدمت ترسره کوی، او موږ یی په بدل کی تاسو په سرو او سپینو پالو.

طاهر ور وړاندی شو د ابواسحق پر خوله یی د سوك وار وکړ ویی ویل :

چوپ! ذلیل انسانه، ته دا چاته ثابتول غواړی چی ستا په دی ناولی دسیسی کی زه هم شریك وم؟

ابو اسحق ځان راقابو کړ ویی ویل : تاته! چی موږ ته دی د پیسو تمه راکړه او د ذلت او رسوایی تل ته دی وغورځولو، زه به ددی ښار واکمن ته ورشم فریاد به وکړم چی دا په جوماتونو کی ویناکوونکی د خپل وخت د اسلام ډیر ستر غلیم دی.

طاهر وویل : ته به دی اوتوبو تو ما ویرولی نشی، که ستا غوندی غدار په سزا رسولو لپاره زه پخپله هم غرغره شم پروا نشته.

د کوټی دروازه خلاصه شوه او د ښار حاکم له څو تنو سره ورننوت خپلو ملگرو ته یی وویل :

دوی تړول ونیسی، بیا یی طاهر ته مخ ور واړاوه او ویی ویل : ما ستا ټولی خبری واوریدلی، باور وکړه چی ددی هر څه له اوریدو سره سره ستا په باب زه د رایی بدلولو په سبب زیات خفه کیږم، بیا هم ستا په نظربندی مجبور یم.

طاهر وویل : نو اسحق ته د دروازی ترشاو ولیدلی چی لهجه یی بدله شوه، ته چی ماهر ځای ته بیایی، بیولی می شی خو زما په باب د څه رایی ورکولو نه وړاندی زما یو څو خبری واوره!

که ته د خپلو ملگرو تورونه رد کړای شی نو زه به روحاً آرام شم، خو د داسی درنی دوسیی پریکړه یوازی د قوقند حاکم کولی شی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(٤)

د ښار حاکم خپلو ملګرو ته امر وکړ چې د طاهر ملګرو ته زولنې واچوي، او دې له طاهر سره بلې کوټې ته ولاړ.

د طاهر د اوږدو خبرو له اوریدو نه وروسته هغه د کمال د حاضرولو امر وکړ، له هغه نه یې د څو پوښتنو نه وروسته طاهر ته مخ واړاوه ویې ویل : تر کومه چې په ما پورې اړه لري ستا په باب زما بدګوماني تر ډیره حده لرې شوې ده خو ما مخکې هم عرض کړی دی چې زه د قوقند د لوی حاکم د امر له ترلاسه کولو پرته هیڅ نه شم کولی، زه نن خپل استازی هغه ته استوم. ستا سره دومره مراعات کولی شم چې تاته زولنې درواڼه چوي، خو په کلاکې به تر ځارنې لاندې خامخا وې.

ستا د ملګرو د سرونو له کتنې نه وروسته به دوی بندي خانې ته واستوو.

ماښام ددې ښار د حاکم ایلچي د قوقند په لور روان شو، حاکم په خپل لیک کې د طاهر د بې ګناهي په اړه وضاحت کړی و.

نژدې یوه نیمه اونۍ تر نظر بندۍ وروسته طاهر یوه ورځ د ایستلو تورو په پهره کې د ښار حاکم ته واستول شو، هغه طاهر ته وویل چې د قوقند د لوی حاکم تیمور ملك ځواب راغلی دی ته باید هلته ولاړ شې.

: زما ملګري به څه کوي؟

: د ښار حاکم ځواب ورکړ : هغوی ډیر لرې رسیدلي دي.

: ستا مطلب څه دی؟

: زما مطلب دا دی چې تیمور ملك د دوی پرځای د دوی سرونه غوښتي وو او زه د هغه د حکم په عملي کولو مجبور وم.

: نه! ته له بیړې نه کار مه اخله، په بغداد کې ددې دسیسې د ټولو کردارونو د نیولو لپاره د دوی ژوندي پاتې کیدل ضروري دي.

: ما وویل چې ما هغه امر عملي کړی دی.

: مګر کمال او جمیل ښایي ددې سزا حقدار نه وو.

: زه د دوی په بدل کې د خپل سر غوڅولو ته تیار نه وم پر دې علاوه ستا ښه هم په دې کې ده، ته هسې د خپلو ملګرو سپیناوی کوې، تیمور ملك په خپلو سترګو د لیدو نه وروسته په غوږو د تائید ضرورت نه احساسوي، که ته دا ګومان کوې چې کمال ستا د بې ګناهي تصدیق کولای شوای د هغې کمې ما پوره کړې دی، ما تیمور ملك ته بل لیك لیکلی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك

علاوالدین محمد خوارزم شاه ډیر ضدی او خپلسری پاچا ؤ، د خوارزم په شمالی او ختیځو بریدونو یی چی د تاتاریانو د یوی یوی غلچکی حملی او لوټ او تالان خبر واورید دوه لکه تنه لښکر یی راټول کړ او وراندی تګ یی پیل کړ، جلال الدین د ده زلمی، زړور او هوښیار زوی دده له دی پریکړی سره مخالف ؤ، هغه د هیواد د امیرانو په غونډه کی اوچت شو خپل پلار ته یی وویل : که ته ماته د خپل پوځ د یوه سپاهی په حیث د خبرو اجازه راکوی نو وایم چی موږ باید له دغه لښکر سره په سرحدی سیمو کی تم شو، که ته د تاتاریانو د یوی نیمی حملی نه وروسته د دوی تیښته د کمزوری سبب ګڼی داسی نه ده، د دوی هدف دا دی چی موږ وپاروی او هغو سختو غرنیو لارو ته ورشو چی تنګ او دنګ ګړنګونه او لاری یی دوی ته د برجونو او مورچلونو په څیر دی، په هوار ډګر به موږ دوی د خس او خاشاك په څیر راسره واخلو خو په غرنیو سیمو کی وراندی تګ موږ ته زیات له خطرو ډك دی.

هغوی به په شا درومی او په یوه داسی ځای کی به تر موږ راتاو شی چی زموږ وراندی او وروسته به له تباهی پرته بل هیڅ نه وی.

تجربه کارو پوځی جنرالانو هم د جلال الدین نظر تائید کړ، خو خوارزم شاه د ځینو چاپلوسو امیرانو تر اغیزی لاندی ؤ له دی نظر سره یی مخالفت وکړ، د هغه لومړی او وروستی دلیل دا ؤ چی ډاکوګانو ته په سزا کی دوه زره توب که وښیونو نری به داسی وانګیری چی موږ کمزوری شوی یو، او تر ننه موږ هر غلیم ته دا ښودلی ده چی موږ کمزوری نه یو، زموږ باور دی چی که مغل وزر وکړی او والوزی هم موږ به وریاندی بریالی شو.

کله چی جلال الدین په هیڅ ډول هم د خپل پلار رایه بدله نکړای شوه ویی ویل : نو که ستا دا اراده وی نو زه غواړم چی ما ددی عملیاتو لپاره واستوی او ته له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور پوځ سره په هیواد کی پاتی شه.

خوارزم شاه د خپل هوښیار زوی دغه رایه هم ونه منله او ده ته یی د هیواد د اداری مسئولیت وسپاره پخپله له پوځ سره د شمال ختیځ په لور وخوځید.

د جلال الدین اندیښنی سهی شوی، د دوه لکه مسلمانانو په مقابل کی د مغلو تیت او پرك ډلگی راټولی شوی او له څلورو خواونه یی شاته تگ پیل کړ، خوارزم شاه د خپل ځواك په نشه مغرور د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او پرمخ ولاړ.

دده د حوصلی ټینگولو په خاطر څو ځایه د مغلو لښکر له لږ مقاومت وروسته په شا وتښتیده، د تاتاریانو دغه چل پاچا نور هم بی پروا او په خپل زور مغرور کړ، تر دی چی یو سهار په یوه دره کی چی دری لوریو ته یی اوچت غرونه او یوی خواته یی گڼ ځنگل ؤ د خوارزم لښکر د مغلو له څو ډلگیو سره مخامخ شول د مغلو پوځی ډلگی په جگړه جگړه کی په شاو ولاړی او ځنگل ته ننوتلی خو له دریو لوریو نه د غرونو نه د تاتاریانو منظم پوځونه راښکاره شول، خوارزم شاه په خپله اشتباه هغه وخت وپوهیده چی له څلورو خواوو پری دغشو باران جوړ شو، په تنگه دره کی ترکی نیزه وهونکو ته د خپل کمال ښودلو هیڅ مجال نه ؤ، له گڼ ځنگله پرته دوی ته د پناه بل ځای تر سترگو نه شو، د غشو پر باران برسیره د تاتاریانو بی شمیره پوځ په دره ورپریوت او د خوارزم په لښکرو یی مرگو گډه کړه، د دی تباهی نه د ژغورنی لپاره دوی ځنگل ته پناه یوړه، خو هلته هم د هری ونی شاته یو مغل پوځی سنگر نیولی ؤ، تر قضا ماسپښین پوری د مغلو لښکر په ځنگل کی د خوارزم پوځونه پاك کړل او تاتاریان ورو ورو بیرته غرونو ته وختل، خو د خوارزم د پوځ تباهی دومره زیاته وه چی ماښام یی افسرانو د مړو د شمارلو پرځای ژوندی شمارل.

له دی ماتی او تباهی وروسته خوارزم شاه د نور پرمختگ جرئت ونه کړ او چی بیرته راستون شو په لاره کی خبر شو چی د تاتاریانو لښکر د قوقند په لوری پرمخ روان دی، د قوقند والی احوال ورکړ چی اوس له ما سره یوازی پنځه زره تنه پوځ دی خو زه باور لرم چی تر یوی مودی پوری به د تاتاریانو توپان تم کړای شم، خو که پاچا ماته شل زره تنه پوځ راواستوی نو زه به د اسلامی نړۍ په اړه د مغلو ارادی د تل لپاره بدلی کړم.

خوارزم شاه د تیری ماتی نه دومره وارخطا او په غوسه شوی ؤ چی له غوسی نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې د تیمور ملك لیك څېرې كړ، استازي ته يې وویل : كه تیمور ملك دا فكر كوي چې تر موږ زیات د تجربې خاوند دی نو هغه احمق دی.

خو د ځینې افسرانو د مشورې په نتیجه كې خوارزم شاه تیمور ملك ته پیغام واستاوه چې زه د شل زره تنو د راستولو نه وړاندې تا ازمویم چې په پنځه زره تنو تر كومه د تاتاریانو د لښكر مخه نیولی شې.

*****

(۲)

د قوقند په بندیخانه كې د طاهر دوې میاشتې تیرې شوې، د بندیخانې له سرپرست نه هغه څو ځله وغوښتل چې د ښار حاكم ته يې ورولي، خو هر ځل يې دا ځواب اوریده چې كله هغه فرصت ومومي پخپله به يې وروغواړي، طاهر له سرپرست نه د لیك لیكلو اجازه وغوښته خو ځواب يې واورید چې د جاسوسی په تور بندیانو ته دا اجازه نه وركول كیږي، طاهر ته له نورو بندیانو سره د لیدو او خبرو اترو اجازه هم نه وه، له زندان نه د بهر نړۍ‌نه بې خبره ؤ، هغه به ناكراره شو او له ځان سره به يې ویل: ولې مې نه ورغواړي؟ له زندان نه بهر څه تیریږي، ایا مغلو یرغل راوړی دی؟!

لوی حاكم زما په اړه د سوچ فرصت نه لري، ایا هغه زما له خبرو اوریدو پرته د عمري بند سزا راكوي؟

یوه ورځ څو پهره دارانو د ایستلو تورو په سیورې كې هغه له زندان نه راوبوست او د ښار د والي تیمور ملك مانۍ ته يې بوت، تیمور ملك یو نیك خویه او د ورین تندې خاوند سړی ؤ، د هغه د توری او زړورتیا داستانونه تر لرې لرې پورې مشهور وو، د طاهر توله كیسه يې په آرامۍ واوریده، هغه د كیسې له اورولو وروسته د خوارزم د سفیر لیك وركړ چې په هغه كې يې د طاهر په نیك نیتۍ اعتماد ښكاره كړی ؤ، په دې لیك كې د صلاح الدین ایوبي د توری یادونه هم شوې وه.

تیمور ملك تر لږ ځنډه سر ښكته واچاوه او په فكرونو كې ډوب شو وروسته يې سر پورته كړ طاهر ته يې عقابي سترګې ورواړولې وې ویل : تر كومه چې زما په رایه پورې اړه لري زما رایه ستا پرخلاف نه ده، خو د پاچا امر دا دی چې دغسې دوسیې ماته راواستوې، ستا د نیولو خبر هغه ته رسیدلی دی او زه د هغه د امر انتظار كوم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : زما په زندان کی دوی میاشتی تیری شوی، اوس ماته دا معلومات هم نشته چی بهر په نړۍ کی څه تیرېږي، زه دیر زر غواړم بغداد ته ځان ورسوم، هلته باید خلك له سهی حالت نه خبر شي، زما زړه گواهي راکوي چي مغل به یوه ورځ ستاسو پر هیواد یرغل کوي، او زما دا باور دی چی د بغداد په مداخله به دا یرغل دربږي، که داسی ونه شول نو لږ تر لږه به زه د خوارزم له خلکو سره د مرستی لپاره هلته خلك راټول کړای شم، ماته یوازی څو ورځی رخصت راکړه، زه وعده کوم چی د بغداد خلکو ته د پیغام له رسولو وروسته بیرته تاسو ته حاضر شم، د یوه بندی له خولی ښایی داسی غوښتنه درته خندنی ښکاره شي، خو زه تاسو ته څه ور دا باور درکړم چی زه یو مسلمان یم او د مسلمانانو عزت او ابرو تر ځانه راباندی گران دی! د خدای په خاطر زما پر وعده باور وکړی، که نه نو لږ تر لږه می زر خوارزم شاه ته واستوی.

تیمور ملك ځواب ورکړ : ځوانه! له تاتاریانو سره زموږ جگړه پیل شویده، او تر اوسه پوری زموږ د دیری بدی ماتی خبر بغداد ته هم ښایی رسیدلی وی او امکان لری پر اسلام د کفر د لومړی بری په ویاړ بغداد په چراغونو رڼا شوی وی، په دی حالت کی زه پوهیږم چی که ستا نیت رینتیا سهی وی نو د بغداد د خلیفه ماني‌ټاته د قوتند له زندان نه زیاته خطرناکه ده، هغوی چی له تانه کوم کار اخستل غوښتل وایی خست، ښایی هغوی ستا د ژوندی پاتی کیدو ضرورت احساس نه کړی او د پاچا حضور پر زړه او دماغ چی تازه ماتی کومه بده اغیزه کړی ده د هغی له مخی زه دا خطر احساسوم چی ښایی هغه د جاسوس د نامه له اوریدو سره دخبری پوره اوریدو ضرورت احساس نه کړی.

طاهر چی د ماتی خبر واورید تر یوی شیبی پوری حیران ودرید، د هغه حالت هغه چاته ورته ؤ چی د خوب په حالت کی سیند ته غورځیدلی وی. لږ ځنډ وروسته پر خپلو اعصابو راقابو شو ویی ویل : زه د خپل مرگ پروا نه لرم خو خدای شاهد دی چی زه بی گناه یم.

ماته یی دوکه راکړی، زه یوازی دا غواړم چی لـه مرگه وړاندی دغه اشتباه جبران کړم، او زه بغداد ته له رسیدو نه پرته دا کفاره نه شم ادا کولی، ستاسو اصلی مجرم پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین دی، که هغه ژوندی ؤ زه وعده کوم چی په څو ورځو کی به یی سر درته راوړم که نه نو زما سر به حاضر وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك ووېل : زموږ اصلي مدعیان خلیفه او صدر اعظم دي، د بهرنیو چارو وزیر یوازې د هغه د لاس اله کیدای شي.

که ته د هغه د سر راوړو وعده کوې نو زه به ستا د خوشي کیدو په باب څه فکر وکړم.

طاهر په زوره چیغه کړه : نه نه! هغوی داسي نشي کیدای، زه د هغوی په اړه په داسي خبرو باور نشم کولی، په کومه ورځ چي د اسلامي نړۍ دغه ستني دومره خامي شي په همغه ورځ به د نړۍ هیڅ گوټ زموږ لپاره په امن نه وي، آیا هغوی پردې هم نه پوهیږي چي خوارزم د مغلو په وړاندې وروستي کمر دي، که دا کمر پریوت نو بغداد به هم له تباهي نه ونه ژغورل شي.

تیمور ملك ووېل : یا ته هم ناپوه یې او یا له مانه ناپوه جوړوې.

ایا ته نه پوهیږې چي تر اوسه د خلیفه څو تنه جاسوسان نیول شوي دي؟

طاهر ځواب ورکړ : په هغو ټولو دسیسو کي د وحید الدین لاس ؤ، زما باور دي چي خلیفه او صدر اعظم هیڅ خبر نه دي.

تیمور ملك ووېل : که تا د پاچا حضور په وړاندې داسي په جرئت د خلیفه او صدر اعظم د بې گناهي دفاع وکړه نو زما باور دي چي سمدستي به دي له خپلو دري نورو ملگرو سره یوځای شي.

طاهر ځواب ورکړ : زه د ځان له ویرې د چا پرخلاف په دروغو شهادت نشم ورکولی.

تیمور ملك د هغه په ځواب کي څه ویل غوښتل خو یو پوځي افسر دننه ورغی او وېي ویل چي د پاچا استازی د راتلو اجازه غواړي ، تیمور ملك ووېل : دننه یې راوله.

لږ ځنډ وروسته یو ترکي پوځي افسر دننه ورغی تیمور ملك ته یې یو لیك ورکړ، تیمور لیك ولوست بیایې لومړی استازي او بیا طاهر ته وکتل او په غمجنه لهجه یې ووېل:

ستا په باب د محترم پاچا حکم راغی، زه افسوس کوم چي نور زما په وس کي هیڅ نشته، ته یې پخپله لوستلی شي.

تیمور ملك لیك طاهر ته وراوږد کړ، خو طاهر د لیك له اخستلو نه پرته ووېل : زه د لیك مطلب ستا په تندي کي لولم، زه یوازې دا پوښتنه کوم چي تر څه وخته ژوندی یم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : تر سبا پورې، او بیایې سر ښکته واچاوه، د طاهر پر شونډو یوه درناکه موسکا وغوړېده، تیمور ملك لږ څنډ وروسته سر پورته کړ په خوله یې څه ونه ویل خو ستر ګو یې ویل : ځوانه! زما له تا سره خواخوږي ده خو بې وسه یم.

طاهر وویل : که دا وروستی پریکړه وي نو ایا زه د یوه با عزته مرګ هیله کولی شم؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : د لوی سلطان حکم دی چې تا د خلکو په وړاندې غرغره کړو.

تیمور ملك د نورې څه خبرې کولو نه پرته جګ شو او بلې کوټې ته ولاړ.

*****

(۳)

طاهر یې د لوڅو تورو په سیورو کې له محل نه راوېوست، د دروازې د زینو نه لاندې د خلکو ګڼه ګوڼه وه، خلکو چې هغه ولید د کسات او بدل احساساتي نارې یې اوچتې کړې: د قوم غدار، د خلیفه جاسوس! د اسلام دښمن وبې نیسې وبې وژنې!

سپاهیانو چې ګڼه ګوڼه زیاته ولیده ودریدل، له ګڼې ګوڼې څو تنه زلمیان راووتل په زینو وختل خو سپاهیانو په تورو ویرول او وبې شړل، بیا هم د ګڼې ګوڼې شور او احساسات شیبه په شیبه زیاتیدل، یو چا ډبره وویشتله خو هغه د طاهر پرځای د یوه سپاهي په تندي ولګیده او هغه سر په دواړو لاسو ونیو او کېیناست.

څو نورې ډبرې راغلې او درې څلور تنه نور سپاهیان هم ټپیان شول، یو پوځې سالار مخې ته شو هڅه یې وکړه چې خلك پوه کړي چې دده د اعدام امر شویدی خو د هغه غږ د خلکو په شور ماشور کې ورك شو او پر هغه د یوې ډبرې له لګیدو وروسته یې چیغې کړې: بندي بیرته محل ته بوزې او دروازه وتړې.

خو طاهر د پهره دارانو د لوڅو تورو پرڅوانه کړه یو ګام وړاندې شو دواړه لاسونه یې اوچت کړل او په لوړ غږ یې وویل :

مسلمانانو! د یوه غدار او جاسوس پرخلاف د نفرت دغه احساسات په تاسو کې د ژوند ثبوت دي، خو تاسو ته ښایي معلومه نه وي چې زما د مرګ حکم شوی دی، ما به سبا ته ستاسو په مخکې په غرغره راوځوري او له هغه نه وروسته به زما دوسیه هغه لوی عدالت ته وړاندې شي چې هلته هر مظلوم د عدالت تمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري، د خلکو شور ماشور ورو ورو کراريده او دوی د کرکی او نفرت سره سره له طاهر نه څه اوريدل غوښتل خو يوه سپاهی د طاهر په ورمیږه توره ورکينبوده ويی ويل : ته د خلکو په مخکی د خبرو کولو حق نه لری.

څوک له شانه راغلل او د سپاهی لاس يی ونيو، سپاهی چی شاته وکتل تيمور ملك يی په مخکی ولاړ ؤ، ټول سپاهيان د والی په مخکی په ادب او درناوی ودريدل.

يوه شيبه وروسته ورو ورو د خلکو شور ماشور بيا اوچت شو، تيمور ملك وړ وړاندی شو لاس يی اوچت کړ او ويی ويل : د لوی پاچا په حکم به دغه سری سبا ته ستاسو په مخکی پانسی شی، ايا داسی سړی چی يوازی د يوی ورځی ميلمه دی ستاسو له خوا د ښه سلوك حق نه لری؟

تيمور ملك پهره دارانو ته په ده پسی د ورتلو امر وکړ او په زينو کی ښکته شو، څو گامه چی ښکته شو خلکو ته يی وويل : زه ډير مصروف يم د سرحد نه اخوا د تاتاريانو پوځونه ليدل شوی دی، زه ويريږم چی د جنوب د نورو ښارونو په څير په قوقند هم ناڅاپی يرغل رانه وړی، ځکه خو دا د نارو مهال نه دی، د تورو تيرولو وخت دی، تاسو زما دری څلور تنه سپاهيان تېپيان کړل، تاسو پوهيږئ چی زما سره زيات سپاهيـان نشتـه، کـه تاسو وعده وکړی چی نور به په لاره کی سپاهيان نه آزاروی نـو زه به بيرته ستون شم او په مهمو چارو به غور وکړم، که نه نو تر زندان پوری بايد زه پخپله ورسره ولاړ شم.

يو زلمی په لوړ آواز وويـل : وروڼو! دا څه ناپوهی ده! موږ په دی نازك وخت کی خپل گران حاکم ته تکليف ورکوو او وخت يی ضايع کوو، اوس ستاسو داد حاصل شو چی گناهکار ته به عبرتناکه سزا ورکول کيږي، نور څه غواړی ځی له دی ځايه!

خلك په وړو وړو ډلگيـو سره تيت او پرك شول، تيمور ملك د محل په لور بيرته وگرځيده سپاهيانو ته يی وويل : بندی ته هيڅ ډول تکليف ونه رسيږی.

پر آسمان وريځی را خپری وی، د شمال په سړه هوا کی د طاهر بدن رپيديده، يوه سپاهی خپل پوستين راواخست او هغه ته يی ور واغوست، طاهر هغه ته د مننی په نظر وکتل او پوستين يی بيرته هغه ته ورکړ ويی ويل : مننه، د يوی ورځی ميلمه ته نور ددی ضرورت نشته.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٤)

سباته د قوقند بازارونو د واورو برستن اغوستي وه، طاهر له بندي خانې نه بیرون د یوې چوترې پر سر ولاړ ؤ، د هغه لاسونه شاته په کلك پړې تړل شوي وو، له ده نه دوه گامه لرې د پانسي پړې راځړېدلې ؤ. شا و خوا ته د واورې اوریدو سره سره په سلگونو تنه ولاړ وو.

د مرگ دومره نژدې لیدو سره سره د طاهر په څېره غیر معمولي سکون ؤ، د زندان د سرپرست په اشاره جلاد په چوتره ور وختوت د غرغرې پړې یې په لاس ونیو او طاهر ته یې دلرگي په تخته د درېدلو اشاره وکړه، طاهر په تخته ودرید یوې او بلې خواته یې وکتل په ننداره کوونکو کې اوس هغه پخواني جوش او احساسات نه وو، جلاد د غرغرې پړې د طاهر په غاړه کې ورواچاوه، د بندي خانې سرپرست ور وړاندې شو ویې ویل : ستا لپاره دا وروستی فرصت دی که ستا داسې کومه هیله وي چې موږ یې ترسره کولی شو.نو ویې وایه!

طاهر وویل : ما ددې خبرې ځواب پخوا هم درکړی په داسې مهال خدای پالونکي له انسانانو نه هیلې نه کوي، ما چې څه غوښتل له خپل خدای (ج) نه مې غوښتي، که زما دعاگانې د هغه په دربار کې قبولې شوې وي نو ماته د کوم انسان په مخکې د لمن غوړولو ضرورت نشته، او که د هغه په دربار کې زما دعاگانې نه وي قبولې شوې نو ته زما لپاره هیڅ نشې کولی.

د زندان سرپرست بې ځوابه شو ویې ویل: بیا هم که ته په بغداد کې کوم خپلوان ته څه پیغام استول غواړې بیایې موږ یې بندوبست وکړای شو.

طاهر ځواب ورکړ : د خدای (ج) او رسول (ص) هر نوم اخستونکی زما خپل او عزیز دی، او ما دوی هر یوه ته یو پیغام ورکول غوښتل، که خدای (ج) ته له مانه د څه کار اخستل منظور وي نو ماته به خامخا موقع راکړي که نه نو زما باور دی چې له مانه وروسته به یو غوره انسان ددې هدف لپاره وټاکي.

: زه پوښتلی شم چې هغه پیغام څه دی؟

: هغه پیغام دا دی چې اوس کفر د اسلام په مقابل کې خپل ټول ځواکونه تنظیموي، پر مسلمانانو فرض دي چې د دین د ساتنې لپاره سره یو او منظم شي.

سرپرست وویل : اوس یوازې څو شیبې وخت لرې کـه څه دعا غواړې ویې غواړه!

طاهر په سپینو وریځو پټ آسمان ته مخ واړاوه او هغه دعایې چې د شپې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو ځلي تکرار کړي وه بیا تکرار کړه:
زما پروردګاره! آیا زه ستا د دین په هیڅ درد نه خورم، ما ستا په لار کې د جهاد په نیت له تورو او نیزو سره لوبې زده کړي، ایا زما په برخه له یوه هیبتناك مرګ پرته هیڅ نشته، ما د صلاح الدین ایوبی «رح» د توری حق هم ادا نکړای شو؟
زما خاونده! د انسانانو د غلطو پریکړو ماتول تاته هیڅ نه دي، جلاد لاندې د تختې د لرې کولو لپاره د سرپرست د حکم انتظار کاوه، په ننداره چیانو کې اوس ډیر داسې هم وو چې طاهر ته یې د بې پروایۍ او یا غوسې د نظر پرځای په خواخوږي کتل.
ناڅاپه د ښار له لورې د خلکو چیغې او فریادونه اوچت شول، څو سپاره په تراټ راغلل په هغوی کې یوه په لوړ غږ وویل : مغل راغلل! د ښار د ساتنې لپاره چمتو شې! دغه اعلان د یوې شیبې لپاره خلك هك پك کړل، او یوه شیبه وروسته تولو د، مغل راغلل، مغل راغلل په چیغو سره د خپلو خپلو کورونو په لورې روان شول، لږ ځنډ وروسته چې د زندان د سرپرست اعصاب پرځای شول او خپله ذمه واري یې بیاوره په یاد شوه نو میدان تش شوی و، هغه یوه شیبه دوه زړی شو خو بیایې جلاد ته د تختې د کش کولو امر وکړ خو له یوې خوانه یو له رعبه ډك غږ اوچت شو: ودریږه!
د تیمور ملك غږ یې چې وپیژاند د زندان څارن شاته وکتل، تیمور ملك پر اس سپور ؤ له هغه سره څو نور سپاهیان هم وو، هغه چوترې ته نژدې له آس نه پلی شو په چوتره وخوت د طاهر له غاړې نه یې د غرغرې پړی لرې کړ، او بیایې په خنجر د هغه د لاسونو پړی غوڅ کړ، طاهر زر پوښتنه وکړه: تاتاریان څومره لرې دي؟
تیمور ملك ځواب ورکړ : نژدې لس میله به وي! تاته له ښار نه د وتلو پوره فرصت شته.
: چیرته د تلو لپاره! طاهر په داډ منه لهجه وپوښتل؟
: بغداد لورې ته! تا غوښتل چې بغداد ته ولاړ شې که نه؟
: نه اوس له بغداد نه دلته زیات کار دی.
: ډیر ښه ته له ماسره ولاړ شه، تیمور ملك دا وویل او یوه سپاهي ته یې امر وکړ چې خپل اس او توره طاهر ته ورکړي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(۵)

د خوارزم شاه د لومړۍ ماتې نه وروسته د سرحدي نورو ډيرو ښارونو په څير د قوقند زيات اوسيدونکي د لويديځ ښارونو ته ليږديدلي وو، له هغه وروسته چې تيمور ملك ته سلطان د نورو پوځونو د ور استولو نه انکار وکړ نو هغه پاتي خلك هم له خطرنه سم وپوهول او دا مشوره يې ورکړه چې ماشومان، تورسرې او بوداگان له ښار نه وباسي او کوم خوندي ځای ته يې ورسوي، خو پردې سربيره د قوقند د ښار درېمه برخه خلك لا په ښار کې پاتې وو، د ځينو خلکو لا تر اوسه دا گومان ؤ چې د خوارزم شاه ماته اصلاً د غرنۍ سيمې او د لارې له هسکو تيټو سره د نابلدۍ په سبب وه او تاتاريان به پر بېرې برسيره د قوقند په لوري راوړاندي نشي، خو د مغلو د راتگ خبر په ښار کې گډوډۍ جوړه کړه، او خپل ماشومان او تور سرې يې راوويستل د واورې اوريدو سره سره يې په يوه او بله خوا منډې وهلې، تيمور ملك او ملگرو يې په شا وخوا غونډيو کې مورچل ونيول او د مغلو د لښکر مخکيني ډلې يې تر درې ورځو ښار ته له ننوتلو ايساری کړې، د يرغل کوونکو مغلو شمير ورځ په ورځ زياتيده، په تيرو درې ورځو کې د تيمور ملك سربښندويانو په ميړانه د تاتاريانو يرغلونه په شا کړل، خو د هغوی د شمير زياتيدو په سبب يې نور مخه نيول ورته گران شول، په څلورمه ورځ چې له تيمور ملك سره يوازې زر تنه سربښندويان پاتې شول هغه ته يې جاسوسانو خبرو ورکړ چې د چنگيز خان زوی «زوچي» له يوه لوی لښکر سره پرمخ راروان دی.

اوس د تيمور ملك وروستي مورچل د سيند په منځ کې يو ټاپو ؤ، چې د ساتنې بندوبست يې له څو مياشتې پخوانه کړی ؤ، په يوه زمانه کې د قوقند واکمن او د لوړې طبقې خلك به دې ټاپو کې اوسيدل، پخوانۍ کلا او څو ويجاړې کنډوالې اوس هم پاتې وې، د شپې مهال د ښار هغه اوسيدونکي چې له تيمور ملك سره يې د يو ځای مرگ او ژوند ژمنه کړې وه په کښتيو کې دغه ټاپو ته ورسول شول او بيا يې څو سپاره پاچا ته د مرستې د وروستي غوښتنې لپاره واستول، ټاپو ته نږدې سيند دومره سورور ؤ چې له يوې څنډې نه ايله غشي بلې څنډې ته رسيدای شوای. تيمور ملك له څو مياشتو راسې دلته د څو مياشتو اذوقه او نور ضروريات هم ذخيره کړي وو.

زوچي دا احساس کړه چې دغه ټاپو به زر فتحه نه شي نو دغه قومانده يې خپل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه مرستیال ته وسپارله، نیمایی پوځ یې ورته پریښود ، دی پخپله له نور پوځ سره د جنوب لویدځ په لوری ولاړ.

تاتاریانو د شاوخوا کلیو بانډو خلك د میږو او وزو په څیر راوستل او د سیند په غاړه یې تاپوته د ډبرو د لاری جوړولو لپاره وګومارل، په زرګونو تنه بوډاګانو، تورسریو او ماشومانو به د مغلی سپاهیانو د لوڅو تورو په سیوری کې ډبرې راوړې او په سیند کې به یې غورځولې، د سیند په غاړه د تاپو په لوری ورو ورو لاره جوړیده، تیمور ملك دغه خطر احساس کړهغه د څولویو لویو کښتیو پر څنډو د لرګی له تختو مورچې جوړې کړې او دننه یې خپل غوره غشی ویشتونکی پکې کښینول د سیند پر څنډه په راتولو تاتاریانو یې حملې پیل کړې.

په دغو حملو کې لومړی مغلو زیات مړی ورکړل، کله کله به په زور دلاری جوړولو لپاره راوستل شویو هم چی تاتاریان د حمله راوړونکو په لوری متوجه ولیدل دوی به پرې پر ډبرو حمله وکړه او بیا به یې په سیند کې ورتوپ کړل، ځینی به د کښتیو د حمله راوړونکو په وجه وژغورل شول او ځیني به د مغلو د غیشی ویشتونکو د غیشو په یرغل کې ووژل شول.

ددې ستونزو په وړاندې تاتاریانو پر منجنیق د ډبرو پرځای سکروټې او یا د بل شویو تیلو لوښې پرکښتیو ورووېشتل او کښتیو ته یې اور واچاوه.

تیمور ملك د مغلو ددې حربې په وړاندې پر کښتیو چتونه ودرول او دننه د یرغل کوونکو لپاره یې وړوکې وړوکی سورې پکې پریښودل، خو ددې تولو هڅو سره سره د تاتاریانو د بې شمیره پوځ په وړاندې تیمور ملك بې وسه شو او د سیند له غاړې نه د تاپو په لوری لاره ورو ورو ور نژدې کیده.

علاو الدین محمد خوارزم شاه د تاتاریانو له لاسه د رومبی ماتی نه وروسته دومره بې زړه شوی ؤ چی د تیمور ملك د څو ځلی پیغامونو او غوښتنی سره یې هغه ته مرسته ورنه کړه، بلکې ځواب یې ور واستاوه چی د تاپو دفاع، پریږدی او له دوی سره یوځای شی، خو د تیمور ملك غیرت دا نه خوښوله چی خپل ملګری یوازې پریږدی، کله چی لاره تاپوته دومره نژدې شوه چی په منجنیق تاپو او د تاپو د څنډو مورچلونه تر برید لاندی راغلل نو تیمور ملك ته د تاپوله پریښودلو پرته بله لاره پاتی نه شوه.

*****

(٦)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ماښام تيمور ملك خپلو ملګرو ته د تاپو د خالي کولو حکم وکړ، د شپې مهال پر اسمان وريځي راخوري وې د تيمور ملك ټول ملګري په کښتيو کې سپاره شول او چې لږ وړاندې ولاړل اوربښت پيل شو تيمور ملك د وريځو له امله د شپې تياره يوه غيبي مرسته بلله خو چې کله باران پيل شو او توري وريښيدې نو دا انديښنه ورته پيدا شوه چې د تورو په بريښنا کې د تاتاريانو پهره داران دوی ونه ويني که داسي وشول نو ډير سخت زيان به ور واوري، نژدې نيمه شپه هغه ته معلومه شوه چې د دوی انديښنه بې ځايه نه وه، دوی د تورو په بريښنا کې د سيند دواړو غاړو ته تاتاريان پر اسونو سپاره وليدل چې، لږ نور وړاندې ولاړل د پلېو سپاهيانو زيات شمير يې وليدل چې روان وو، له تيمور ملك سره د خپل پوځ وتلي افسران سپاره وو، ده تری مشوره وغوښتله، د ټولو اتفاق پردې پريکړه راغی چې ګڼ ځنګل ته ورسيږي نو کښتۍ به څنډې ته کړي، که په تياره کې له تاتاريانو سره د دوی مقابله وشوه هم ځينی کسان به په تياره کې په يوه او بل لوري ځان وايستلی شي، تيمور ملك د ټولو د رايې له اوريدو نه وروسته وويل : طاهر تر اوسه چوپ دې زه د هغه رايه اوريدل غواړم.

د کښتی له يوې څنډې نه ځواب راغی: زما په نظر موږ ته دوی لاري په مخکې دي، يوه دا چې په يوه ځای کې څنډې ته شو او تر وروستی سلګی پوری جګړه وکړو، که ځنګل وي او که هوار ميدان دا ټوله سيمه له مغلو نه ډکه ده او زموږ لپاره د تيښتې چانس ډير کم دی. په دې صورت کی که د يوه په بدل کې دوه نه وي نو يو خو ضرور وژنو، که په کوم ځای کی موږ پر څنډې پلی کيږو او بيا په يوه او بله تښتو او له شا د غشو نخښه ګرځو زه دا غوره ګنم چې تر شا پر ټټر غشي وخورو.

بله لاره دا ده چې تر هر ميل وروسته يوه کښتی شاته پريږدو، او چې کله نوري کښتی وړاندې تيري شي دوی څنډې ته ووزی او پلی شي او تشی کښتی بيرته سيند ته ورتيل وهي، تاتاريان به خامخا له پاتی کښتيو سره پرمخ روان وي.او شاته چی کومې کښتی پاتی کيږي د هغو د ژغورنې امکانات ډير دي.

د تاتاريانو د دوکي لپاره به موږ د بريښنا په برق کی پر هغوی غشی اوروو، په دی ډول به موږ تر لمر ختو پوري په يوه او بل لوري د تيښتې فرصت ترلاسه کړو. وروستيو څو تنو ته بڼايي د کښتيو څنډو ته ايستلو فرصت په لاس ورنه شي ځکه خو هغوی بايد ښه لامبوزن وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر له دوهم تجویز سره ټول سلا شول، خو تیمور ملك دا اندیښنه وښوده چې کله تښته کښتۍ بیرته سیند ته تیل وهل شي هغه د نورو کښتیو په څیر د سیند په منځ کې نشي تلای، د کښتیو د شمیر د برابر ساتلو لپاره د کښتیو ساتل ضروري دي، ددې هدف لپاره د نورو کښتیو تګ باید کرار شي خو دا هم ضروري ده چې هغه باید له څنډې نه لرې وي، چې کښتۍ تښته شي نو دا دواړه صورتونه امکان نه لري.

د لږ بحث نه وروسته دا پریکړه وشوه چې په هره کښتۍ کې باید یو داسې رضا کار وي چې لامبو یې زده وي، او چې سپارلي پر څنډه پلې کړي بیرته کښتۍ له کاروان سره یوځای کړي.

باران ودرید، د وریځو له تور شلیدلي څادر نه دلته هلته ستوري وځلیدل، په یوه ګڼ ځنګله کې یې لومړنۍ کښتۍ پریښودله او چې لږ ځنډ وروسته دغې کښتۍ د خپلو سپارلیو له پریښودونه، وروسته د کښتیو کتار ته ځان ورساوه، او د هغې رضا کار د خپلو سپارلیو په امن ښکته کولو پیغام راوړ دوهمه کښتۍ شاته شوه.

د شپې په وروستۍ برخه کې په کښتیو کې یوازې دیرش تنه رضاکاران سپاره وو، او نوره ټوله سپارلي په څنډو پلې شوي وه، پر څنډو د دوی په تعقیب پسې راوتلي سپاره همغسې ورسره غبرګ روان وو، تیمور ملك یو پر بل پسې رضاکارانو ته په سیند کې د ځان غورځولو او څنډې ته د رسیدو امر وکړ، او کله چې ټولې کښتۍ تشې شوې نو خپل ملګري ته یې وویل : طاهره! نور وخت مه ضایع کوه، کښتۍ تیتیږي، که له دې نه کومه یوه څنډې ته ولاړه نو مغل به خبر شي، که ستا لامبو نه وي زده نو یوه کښتۍ څنډې ته بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زما لامبو زده ده خو ته به څه کوې؟

تیمور ملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : ماته د ډوبیدونکي بیړۍ د ماټو د ذمه واري پوره کولو موکه راکړه، کله چې ته څنډې ته ووزې زه به هم د ځان ژغورلو هڅه وکړم.

طاهر یې چې دوه زړي ولید تیمور ملك وویل : زه له امر نه غاړه غړول ښه نه ګڼم زر کوه!

طاهر ځواب ورکړ: زه ستا د امر له منلو نه غاړه نه غړوم خو زما یوه هیله ده!

تیمور ملك وویل : زه نور د څه هیلې د پوره کولو اهل نه یم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروایه څه وایی، وخت مه ضایع کوه سپیدې چوی!

طاهر ور ، : ته وعده وکړه چې که له دې وروسته په ژوند کې کله ماته له تانه د څه غوښتنې موقع په لاس راغله ته به يې نه ردوې!

تیمور ملك ځواب ورکړ : تا ځان د داسې وعدې اهل ثابت کړ، ورځه زه ستا د یوې پرځای دوې غوښتنې ترسره کوم.

طاهر خدای پامان وویل او ورو په اوبو کې ښکته شو او د څنډې په لوري یې لامبو ووهله، د شپې د سړې هوا او ستوماني په وجه يې بدن شل شوی ؤ، د سیند اوبه له زغم نه وتلې یخې وې، دې چې څنډې ته ورسید هلته له یوه بل مصیبت سره مخ شو، څو سپاره په څنډه روان وو، طاهر د یوې ونې ریښې ونیولې او په اوبو کې پاتې شو، او چې سپاره تیر شول هغه د راوتلو هڅه وکړه خو هغه اوس پلې سپاهیان ولیدل، د هغه بدن بلکل کرخ شوی ؤ، کله چې پلي تیر شول له شانه یې په یوه واټن بیا د سپرو د اسونو د پښو ترپهار واورید، د طاهر حوصلې ځواب ورکړ ، زر له اوبو نه راووت د یوې ونې په تنه یې تکیه وکړه او ودرید، په څنډه د ونو او تیارې په سبب د تاتاریانو پوځ ګډوډ وړاندې روان ؤ، طاهر څه سوچ وکړ او توره یې له تیکې راوایستله، کله چې پنځلس شل تنه سپاره تیر شول هغه د ګڼو ونو په منځ کې د یوه آس د شنهار غږ واورید، ده د ښاخونو په منځ کې لاره وایستله او ورو ورو ورنژدې شو، طاهر په تیاره کې په ځیر ځیر وکتل او کوم لوري ته چې د سپاره د آس مخه وه همغې خواته ورنژدې شو او د یوې ونې شاته ودرید، د سترګو په رپ کې بیا د طاهر یو لاس د اس پر قیضه ؤ او پر بل یې سپور په توره وواژه په بیره یې د رپیدونکي مغل خولې او پوستین تری وښکل او پخپله یې واغوستل او پر اس سپور شو د سیند په غاړه روان شو.

*****

(۷)

د سهار د نخښو رابریدو لپاره لا څه وخت پاتې ؤ، تیمور ملك چې خپله کښتۍ پریښوده او په لامبو یې څنډې ته ځان ورساوه نو د ونې د تنې له شانه پرې غږ وشو:

تیموره!

هغه تکان وخوړ یوه او بله خوایی وکتل او ژر تر ژره یې توره وایستله او د خطر سره یې د مقابلې لپاره ځان تیار کړ، د ونې د تنې له شانه بیا غږ اوچت

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو: ویرېږه مه زه یم طاهر!

تیمور ملك زر دونی شاته ځان ورساوه، طاهر د اس جلب نیولی ولاړ ؤ، تیمور ملك په بیړه ورته وویل: ددی آس په ترلاسه کولو سربیره ته لا دلته ولاړ یې؟

طاهر په ډاډ ځواب ورکړ: دغه اس ستا لپاره دی اوس بیړه کوه!

تیمور ځواب ورکړ: زه د خپل تقدیر نه د وتلو لپاره له چانه متروکه نه اخلم!

طاهر ځواب ورکړ: تا زما د دوو غوښتنو منلو وعده کړی ده، او زما لومړنی غوښتنه همدغه ده.

تیمور ملك بې ځوابه غوندی شو ویې ویل: دلته بحث کول ښه نه دی راځه له ماسره!

طاهر په لاس کی د آس قبضه نیولی وه او له تیمور سره روان شو، د سیند له غاړی نه نږدی دری سوه گزه لری تیمور ملك ودرید ویې ویل آیا ستا نیت له مانه د وعدی اخستو په وخت کی همدغه ؤ ؟

: هوکی؟

: ستا باور ؤ چی اس به په لاس درځی او ماته به یی راولی؟

: دا زما اراده وه د خدای (ج) شکر دی چی پوره می کړای شوه.

تیمور ملك د طاهر له لاسه د اس قبضه واخستله او پری سپور شو بیایی وویل : ته زما تر شا سپور شه!

طاهر ځواب ورکړ: په دی ډول به دواړه پاتی شو.

تیمور ملك وویل : پر خدای دومره بهروسه درلودونکی انسان مایوسه باید نه شی، ښایی ستا په سبب زه هم ژغورل شم، زر کوه، د مغلو غرونه راځی لکه چی هغوی تشی کښتی ولیدلی.

طاهر د تیمور ملك ترشا سپور شو، نږدی دوه میله په ځنگل کی له مزله وروسته د غونډیو لړی پیل شوه، طاهر د آس ستومانی احساس کړه څو ځله یی غوښتل چی پلی شی خو تیمور ملك پرینښود.

د لمر له لومړنیو وړانگو سره دوی یوی تنگی دری ته ورسیدل، او چی طاهر شاته وکتل د تاتاریانو څو سپاره په تراټ پسی ورزغلیدل.

طاهر وویل : هغوی په موږ پسی راغلل، د خدای (ج) په خاطر ما دلته پلی کړه زه یی په همدی تنگی کی ایساروّلی شم، تا ته به د ژغورنی موقع په لاس راشی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك بیله دی چی آس ودروی پوښتنه وکړه:
هغو ی څو کسه دی؟
:اوه!
: نو زه هم درسره پلی کیږم.
: خو ځوك ویلی شی چی په دوی پسی به لوی لښکر نه وی؟
: همدغه سبب دی که نه چی زه تایوازی نشم پریښودلای.
طاهر وویل : تا زما د دوو غوښتنو د منلو وعده کړی وه زما دوهمه غوښتنه همدا ده چی تاسو ما دلته پلی کړی.
: زه د ځان په خاطر ستا ددی قربانی سبب پوښتلی شم؟
: خوارزم د مغلو د سیلاب په مخ کی ورروستی کمر دی، او دی کمر ته ستا په څیر ساتونکی په کار دی زه پر تا احسان نه کوم غواړم د اسلامی نړی یو خدمت ترسره کړم.
خوارزم شاه څو بی زړه مشاورینو له کاره غورځولی دی، ته په هغه کی د نوی ژوند ساه پوکلی شی.
تیمور ملك ځواب ورکړ : زه یوازی یو سپاهی یم، توره وهل می زده دی، په اولس کی د ژوند ساه پوکل ستا غوندی خلکو کار دی، ته ورځه زه له اس نه پلی کیږم او د هغوی لار بندوم.
طاهر وویل : خپله وعده مه هیروه، زما پر خدای (ج) تکیه ده، موږ دواړه به یو ځل بیا سره یوځای شو، طاهر دا وویل او له زغلیدونکی اس نه یی توپ کړل، تیمور اس ودراوه او ویی ویل :
په ځولی کی دی څو غشی دی؟
طاهر ځواب ورکړ : پنځه دانی!
تیمور ملك خپله د غشو «کڅوړه» ور وغورځوله او ویی ویل : شپږ به په دی کی هم وی، کاشکی د خوارزم په پوځ کی ستا په څیر پنځه سوه تنه سپاهیان نور وای.
تیمور ملك اس چارگام خوشی کړ، او طاهر د تنگی په یوه کنډو کی د غونډۍ په یوه لوړه اوږه د یوی ډبری ترشا مورچل ونیو.

*****

(۸)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې لومړی سپور د کنډونه ور واوښت طاهر په غشي وویشت او هغه د اس له شانه لری وغورځید، په دې ځنډ کې بل سپور له کنډونه راواوښت او د طاهر د غشي دم ته برابر شو، د هغه دوهم غشي هم په نخښه برابر ولګیدلو خو دری تنه نور سپاره په یو ځل له کنډونه را واوښتل، طاهر له هغوی نه یو وویشت پاتې نورو اسونه ودرول او د بیرته ګرځیدو اراده یې وکړه، خو له پاسه دوه غشي نور راغلل او یو مغلي سپاهي بل تپي شو له اس نه ولوید، دوهم د اس تر شا ځان پناه کړ او ځان یې وژغوره او خپلو نورو ملګرو ته یې د خطر خبرداری ورکړ، ترڅو طاهر بل غشي په لینده کې ایښود تاتاری له اس نه پلی شو او د یوی ډبری شاته یې پناه واخسته، هغه نورو ملګرو ته هماغسې چیغې وهلې او د خطر نه یې خبرول.

طاهر د ډبری ترشا سنګر پریښود او د کنډو بل لوری ته د غونډی په اوږه ورواوښت، لاندې نږدې دیرش څلویښت ګزه لری دوه سپاره ولاړ وو او د ناری وهونکی ملګری ځواب یې ورکاوه، طاهر د یوی ډبری ترشا کښیناست.

دغو دوو مغلي سپاهیانو په خپله ژبه پخپلو کې څه سره وویل بیا له اسونو پلی شول اسونه یې په یوه بوټي وتړل او د غونډی داسې ځای ته ورسیدل چې هلته د پټیدو لپاره څه ځای نه ؤ، ناڅاپه د طاهر له لیندی نه یو پر بل پسې دوه غشي ووتل او هغې دوه تنه ولویدل او څو ګزه لاندې پریوتل، طاهر له ډبری نه سر راپورته کړ لاندې یې وکتل چې په مخ کې یې یو سیوری ولید، ناڅاپه یې شاته را وکتل او غوني یې زیږه شول پنځه شپږ ګامه پاس یو تاتاری توره ایستلې ورته را روان ؤ، طاهر زر لینده وغورځوله او جګ شو، د هغه لاس لا د توری موټي ته نه ؤ رسیدلی چې تاتاری د توری وار پری وکړ، دی په بیړه یوی خواته خم شو او د مغلي پوځي توره په تیږه ولګیده. د هغه د بل وار نه د مخه طاهر یو ګام شاته شوی ؤ او توره یې ایستلې وه.

څو شیبې د دواړو توری یو له بل سره وجنګیدلې او تاتاری خپل حریف خطرناک احساس کړ او شاته تلو، هغه څو ځلې د پښې خرلو او مقابلې هڅه وکړه خو زور یې ونه رسید د ډبری وروستي څنډی ته چې ورسید د طاهر توره یې پر سر ولګیده شاته ورغړید او په یوه ژور کړنګ کې ولوید.

طاهر د سترګو په رپ کې له غونډی نه راکوز شو او په بوټو تړلو آسونو نه په یوه سپور شو چې تر کنډو واوښت نو دده په غشو زخمي یو نیم ژواندی مغل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولید چې پر کمره یې خپل سر واهه، دې وروړلی شو غشي یې ترې راوکیښل او بیرته یې په خپله د غشو کڅوړه کې واچاوه او بیرته پر اس سپور شو.

طاهر اس چارګام وزغلاوه او د واوړینو غرونو نه تیریده، په ځینو سختو لارو کې یې د اس رفتار ورو کاوه د لارې په باب یې هیڅ معلومات نه ؤ، د غرنیو خوړونو اوبه لرې نه وې خو له لوږې یې سیك ختلی ؤ، د شپې یخنی یې وجود کرخت کړی ؤ، او اوس هم سره له دې چې لمر تود ؤ خو د ساړه شمال څپې یې پر بدن له زغم نه وتلې وې.

په لاره کې څو داسې کلی مخې ته ورته راغلل چې سوځیدلیو کورونو او د ماشومانو او ښځو بې ګور او کفنه مړیو یې د تاتاریانو د یرغل او وحشت ګواهي ویله.

ماسپښین مهال طاهر د یوه پراخ میدان نه تیریده، پر آسمان وریځې راخورې شوې او یخنی هره شیبه زیاتیدله، قضا ماسپښین واوره اوریدل پیل شول، د طاهر آس نژدې له پښو لویدلی ؤ، غاړه یې ښکته اچولې وه او ورو ورو روان ؤ، دواورې په توپان کې د طاهر پام نه ؤ چې په کوم لورې روان دی، خو هغه د دریدو پرځای تګ غوره باله.

مازدیګر مهال اس په واوره وغورځید لغتې یې ووهلې او مړشو، طاهر پلې مزل پیل کړ، هغه به ایله دوه میله مزل کړی ؤ چې نور یې حوصلې ځواب ورکړ، د واورې توپان نور هم زوررور شو شپه راتلونکې وه، پر طاهر د بیهوشې څپه راتله، زړه یې غوښتل چې په واوره وغځیږي او ویده شي، خو هغه ته معلومه وه چې دا به دده وروستی خوب وي، بیایې د زړه په زور څو ګامه ګړندي واخستل خوله څو ګامه وروسته یې بدن بیرته بې سیکه شو په واورو کښیناست، خو د انسان په فطرت کې د ژوندې پاتې کیدو هیله تر وروستی شیبې له مایوسیو سره جګړه کوي.

طاهر یو ځل بیا اوچت شو، آسمان ته یې وکتل او د ډیرې عاجزي په حالت کې یې دعا وکړه:

ای د ځمکې او آسمان خاونده! زما د ژوند یو ارمان هم تر اوسه نه دی پوره شوی، نور په ما کې دوراندې تلو همت نشته، تاته پناه دروړم او له تانه مرسته غوارم، خو که زما په برخه له مرګه پرته بل څه نشته نو ماته د یوه مؤمن حوصله راکړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې دعانه وروسته طاهر داسې انګيرله لکه د ژوند له يوه بوج نه چې بې غمه شوی وي، کښيناستلو چې يو غرېږ يې تر غوږ شو او په رګونو کې يې سرېدونکې وينه بيرته توده شو، دا د يوه اس د شنهار غرېږ ؤ، طاهر يوه او بله خوا وکتل نژدې پنځوس ګامه لرې يو اس څنګ غوږونه ولاړ ؤ او دده په لورېې کتل.

طاهر په منډه ځان اس ته ورساوه، آس دوه درې ګامه ورته رامخې ته شو او د هغه په تېتر يې خپل مخ وموښلو، پر آس زين تړلی ؤ طاهر چې وليد وپوهيده چې دا د کوم مسلمان ؤ، له زين نه يې واوره وتوړله او پرې سپور شو اس څو قدمه واخيستل خو بيا ودريد او په يوه راوتلې ځای يې پښه ووهله، طاهر ورکوز شو واوره يې يوه او بله خوا واړوله او د يوه انسان مړی يې راويوست د هغه په پوښتيو او خيټه دوه غشي ښخ وو، طاهر انا لله و انا اليه راجعون وويل او بيرته يې هغه په واورو کې وپوښه، اس يې پرور مېږ وتپاوه او پښه يې پرې واړوله.

د ژوند نوی هيلې د طاهر په رګونو کې نوی تودوخه وزغلوله، چې لږ وړاندې ولاړ د اس پر زين تړلې يوی کخوړې ته يې پام شو لاس يې پکې دننه کړ د غوښې او پنير يوه يوه ټوټه يې راوايستله، سمدستي يې وخوړلې او د مړېدونه وروسته يې په ځان کې د ځواک احساس وکړ اس ورو ورو په خپله طبعه روان ؤ، طاهر يې دمخ اړولو او په کوم بل لور د ګرځولو ضرورت نه احساساوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثـــريـــا

تیاره ماښام طاهر یوه ویجاړ کلی ته ورسید، کنډوالو شاهدي ویله چې د مغلو د سیلاب کومه څپه پردې کلی تیره شویده، د اس له مزله داسې ښکاریده چې شاوخوا نژدې کوم کور دده هدف نه دی، طاهر په ځیر ځیر کتل چې که د کوم کور له کړکۍ او یا وره نه څه رڼا ووینی، د زیاترو کورونو دروازې خلاصې وې او د واورو پنډې پنډې دیرې ددې گواه وې چې دننه څوك پکې نشته، د یوه کور د ترلی دروازې مخې ته چې طاهر ورسید د توري په څوکه یې یوه پله دننه تیله کړه د پلی له خلاصدو سره سم د شهیدلیو مړیو له زغم نه وتلی بوی د طاهر لاره ډب کړه، اس غوږونه څك کړل غاړه یې کږه کړه او د وړاندې تلو اراده یې وه طاهر د اس پرورمیږ لاس راتیر کړ ویې ویل : زما دوسته ! زما حوصله ځواب راکوی که کومه امن گوښه درته معلومه وي ځان رسوه.

کله چې اس له کلی نه بیرته بهر وتلو د طاهر په خیال کې وروگرځیدل چې ښایی د اس پر عقل باور هوښیاری نه وی، د شپې تیاره ورو ورو زیاتیدله، هغه اس یو ځل ودراواه او په زوره زوره یې چیغې کړې:

څوك شته! څوك شته!

د هغه غږ د شپې په غیږه کې چوپ شو، او له دې وروسته د لیوانو آوازونو دده تصور ور رد کړ، اس وشنیده گواکې خپل سپاره ته یې ویل : ولې مایوسه کیږې منزل ته رارسیدلی یی.

طاهر اس بیا خپلی خوښی ته پریښود ، له کلی نه لږ لرې په گڼو ونو کې تیر شو او بیا په یوه لوړه غونډۍ وخوت د واورې اوریدو او تیارې له امله طاهر تر دوه گزه وړاندې هیڅ نه لیدل، د غونډۍ پر سر له یوه دیوال سره په خوا کې اس وړاندې روان شو، څو قدمه وړاندې په یوه خلاصه دروازه ورننوت او په شنهار شو د طاهر په مخکې یو لوړ کور ؤ، هغه ارادې ځواك چې دی یې تر دې ځایه رارسولی ؤ نور ځواب ورکړ، د یوه نغرې بل اور ته کښیناستل او ویده کیدل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس تر تولو لويه هيله وه.

د کور دانګړ دروازه خلاصه وه، خو دننه د رڼا نوم او نخښه نه وه، ده فکر وکړ چې ښايي په دې کور کې هم څوك نه وي ښايي اس دده د ورروستي منزل لپاره ددې کنډواله کلي تر ټولو غوره کور ټاکلي وي، اس چې انګړ ته ننوت ودريد طاهر ترې پلې شو، د هغه پښې پرسيدلې وي او نور يې د بدن د بوج اوچتولو ځواك نه درلود، بيايې په خپل ټول زور چيغې کړې: څوك شته! څوك شته؟

دده غږ د دبرو له ديوالونو نه بېرته راغبرګ شو او آزانګې يې وکړې، ده اس پرېښود او دواړه لاس يې په ديوال تکيه کړل او چيغې يې وهلې وړاندې ولاړ.

د دهليز نه تير شو او يوې کوټې ته ورغی، د کوټې د ديوال سره په څلورو خواوو کې راوګرځيد، خو ده ته د خپل غږ ځواب راغبرګ نه شو، بيايې په خيال کې ورو‌ګرځيدل چې له شګونه د هيلو ماڼۍ جوړوي، که دلته کوم انسان پاتې وای نو د کور ټولې دروازې به خلاصې نه وې.

په زړه کې ورتيره شوه چې اوس د اور يوه سپرغۍ زما ځان ژغورلی شي خو د اور بلولو لپاره ورسره څه شی نه وو، ناڅاپه يې تر پښو لاندې نرم شی احساس کړل ورتيټ شو چې لاس يې پرې وواهه يو پوستين ؤ کښيناست او هغه يې زر واغوست، خو زر يې داسې احساس کړه چې ده تللی تودوخه دغه پوستين نشي ورته راګرځولی، خو څو ساعته وړاندې يې اس يوه غيبي مرسته وګڼله، اوس هم دده ضمير ددې منلو ته تيار نه ؤ چې الله ؒ به يې يوازې پرېږدي، باور يې ؤ چې الله تعالی په خپل رحمت تر دې ځايه را رسولی دی، ده خدای (ج) ته د يوه ستر هدف لپاره د ژوند دعا کړې وه او دغه هدف تر دې ځايه په رارسيدو نه پوره کيده، دا کور دده ورروستي منزل نه دی، تقدير يوازې دده امتحان اخلي، نهيلي د مؤمن له شان سره نه لګيږي، دا شپه به تيره شي سهار به د لمر وړانګې ده ته د ژوند نوې تودوخه ورو‌بخښي او دا هم امکان لري چې ددې کور په کوم ګوټ کې د الله کوم بنده اور بل کړی وي او دده د ورتګ انتظار کوي، په دې ذهني کش و کړپ کې لمونځ ور په ياد شو، زر زر يې تيمم وواهه، او خپل ټول ځواك يې راټول کړ او راپورته شو.

د لمانځه نيت اراده يې چې کوله په زړه کې ورو‌ګرځيدل چې کيدای شي ددې کور په کومه ګوښه کې څوك د تاتاريانو له وېرې غلي شوي وي، هغه په لوړ آواز آذان وکړ او له لږ شيبې انتظار نه ورروسته د.چا له راتګه مايوسه شو او نيت يې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتاړه.

په ماڼځه د بوختیدو نه وروسته یې د بدني تکلیف احساس ورو ورو غلی شو، د ماڼځه له ختمولو وروسته یې د دعا په وخت کې تتې رڼا ته پام شو، زړه یې په ټوپونو شو او زر یې شاته مخ واړاوه.

*****

(۲)

یو اته کلن ماشوم مشال په لاس کې ولاړ و، د هغه ترڅنګ یو بل زلمی ژ چې توره یې په لاس کې نیولې وه، د ځوان څیره ډیره زیاته جذابه او زړه وړونکې وه، د جامونه یو ترکي سپاهي ښکاریده طاهر په خپل ژوند کې تر اوسه دومره زړه وړونکې څیره نه وه لیدلې هغه د یوې شیبې لپاره حیران ورته کتل، د ماشوم او دې زلمي په څیرو کې زیات ورته والی و.

طاهر دا احساس کړه چې خدای دده د لارښوونې لپاره له اسمانه دوې پرښتې را استولې، دواړو د اندیښنې په حالت کې ده ته کتل، طاهر ورته وویل : السلام علیکم! ماشوم او ځوان دواړو په یوه غږ د هغه سلام ته وعلیکم وویل ، خو د ماشوم پرځای د ځوان د غږ ترنم زیات دده په غوږو کې راغبرګ شو ځوان په عربي وویل : که زه اشتباه نه کوم ته عرب یې؟

طاهر په حیرانۍ وویل : تا څه وړ وپیژندم؟

: ستا آذان مې چې واورید لهجه دې عربي وه.

طاهر وویل : ستا لهجه هم له عربو نه زیاته بدله نه ده.

د ځوان پر شونډو پیکه او مایوسوونکې موسکا وزغلیده او ویې ویل زما مور عربه وه، خو اوس ددې خبرو مهال نه دی، ته د واورو له توپان نه راتیر شوی یې راځه له ماسره!

د ځوان په غږ کې ازانګې او موسیقي وه، داسې اغیزه وه چې له غوږونو نه تیریږي او زړونو ته رسیږي.

طاهر جګ شو له ځوان سره تلو ته چمتو شو ځوان له دوه درې ګامه اخستلو وروسته ودرید ویې ویل : ته د شپې مهال دلته څه وړ راغلې؟

طاهر ځواب ورکړ : ماته له دې ځایه څو میله لرې په دښته کې په واورو کې پراته یوه مسلمان شهید آس په لاس راغی، هغه آس زه دلته راورسولم.

د ځوان په څیره کې د غم او خفګان نخښې رابرې شوې بیایې وویل : تا ښه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولید هغه تپی ؤ که د واورو توپان وژلی ؤ؟
: هغه تپی و، که هغه ستاسو عزیز او دوست ؤ نو افسوس کوم.
ځوان وویل : هغه زموږ پخوانی خادم ؤ، ما نن له یوه ضروری پیغام سره سمرقند ته واستاوه... ستا شونډی نیلی شوی، راځه دغه ځای خوندی نه دی.
کشر ماشوم ډېوه په لاس کی په مخکی شو له دوو کوټونه دننه تیر شول او بیا یوه تنګ دهلیز ته ووتل، ځوان په دهلیز کی د دېرو یوه تخته لری کړه، لاندی یو سوری ؤ چی یو سړی په اسانی تری کوزیدای شوای، د سوری نه لاندی د لرګو زینه ښکته شوی وه، لومړی کشری ماشوم او بیا وریسی طاهر سمڅی ته ورښکته شول او د تولو په پای کی زلمی ور ښکته شو او سوری یی بیرته په همغه ډېره بند کړ.

د زیر زمینی په یوه کونج کی په نغری کی اوربل ؤ، پرغولی یوه ښکلی قالینه غوړیدلی وه، او یوی خواته دری ځلور پوستینونه ایښی وو، ځوان طاهر ته یوی خواته د کښیناستلو ست وکړ ویی ویل : ته به وږی یی زموږ سره د غوښو له ځو وچو ټوټونه پرته هیڅ نشته.
: ما ستا سو د خادم له کځوری نه غوښه او پنیر واخستل، اوس زه له اور پرته بل هیڅ شی ته اړتیا نه لرم، دایی وویل او بیا طاهر خپلی موزی وایستلی او د اور خواته یی پښی وغزولی، کوټه ښه توده وه، طاهر ناست ؤ خو ورو ورو پرېوت او لږه شیبه وروسته په درانده خوب ویده شو، ځوان اوچت شو.پر هغه یی یو پوستین ور وغوړاوه.

*****

(۳)

د یوه خواږه او زړه وړونکی غږ په اوریدو طاهر سترګی وغړولی او د پریشانی په حالت کی جګ شو کښیناست او ویی ویل : زه چیرته یم او بیایی د شمعی په رڼا کی ځوان ولید چی دی یی راپاځولی ویی پیژاند او سمدستی یی وویل : سهار شو؟
ځوان ځواب ورکړ: اوس ماسپښین کیدونکی دی، ته ډیر زیات ویده وی.
: تر اوسه خو پوره تیاره ده!
: ته د کور د لاندی په کوټه کی یی، د لمر رڼا دلته نه راځی، د طاهر له سترګو نه د خوب خومار ورو ورو لری کیدو خو د تیرو ورځو بدنی ستومانیو دړد

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی لا په بدن کی ؤ، هغه له لږ سوچ وروسته وویل:

د شپی می له تانه ډیری پوښتنی زړه غوښتی خو خوب رالاندی کړم، اوس تاسو راته ووایی دلته څه کوی؟ او هغه ستاسو نوکر چیرته تلو او تاسو یی چاته پریښودی؟ زما په گومان دلته پاتی کیدل ډیر خطرناك دی، موږ باید زر تر زړه له دی ځایه ځانونه وباسو.

ځوان ځواب ورکړ : ما هم له تانه ډیر څه پوښتل غوښتل خو ښه شوه چی ته زر ویده شوی، زما پلار ددی ښار حاکم ؤ، د سلطان له ماتی وروسته د شاوخوا کلیو په څیر په دی ښار کی هم ویره خوره شوه، خلکو له خپل بال بچ سره بلخ، بخارا او سمرقند ته هجرت وکړ، ما له خپل پلار سره په اوسیدو ټینگار وکړ خو هغه زه د خپل وړوکی ورور سره یوځای له یوی قافلی سره بلخ ته په تلو مجبور کړم په بلخ کی زما بابایو مشهور سوداگر دی، زموږ د قافلی شمیر د دوو سوو تنو په شاوخوا کی ؤ، چی زیات پکی تور سری او ماشومان وو، له دی ښاره نژدی شل میله لری زموږ پر قافلی د تاتاریانو یوی ډلگی حمله راوړه، میړونو په میدان مقابله وکړه، خو وسه یی ونه شوه، ټول یو یو ووژل شول، ځینو ښځو هم مقابله وکړه او ووژلی شوی او نوری ژوندی ونیول شوی، زما په مخکی ترټولو ستره مسأله د اسماعیل ژغورل وو، د ویری له سببه د هغه کریکی ما نشوای اوریدای، پلار می د طبیلی تر ټولو غوره اس راکړی ؤ، ما اسماعیل له کچر نه راکوز کړ او په شا پسی می راسره سپور کړ، او اس می چار گام خوشی کړ، د شپی د تیاری او گڼ ځنگل په سبب مغلو زه تعقیب نکړای شوای، خو زما به د هغو خویندو زړه سوری کوونکی کریږی هیری نه شی چی د تیښتی په وخت کی می اوریدی.

ځوان چی تردی ځایه خبره راورسوله چوپ شو، د هغه په غټو ښکلو سترگو کی اوښکی رادڼدی شوی، طاهر په ځیر ځیر ورته کتل، ماشوم چوپ په یوه کونج کی غلی ناست ؤ، د هغه په څیره کی هم د تیرو پیښو ځوروونکی نخښی او تار وو، طاهر په ناستی هغه ته غیږ وغوړوله، ماشوم لږ ورته وکتل او بیایی په منډه ځان ورته راورساوه او په غیږ کی ورولوید په سلگیو شو، تر لږ ځنډه یی شونډی بوڅی بوڅی کړی او پر ژړا د راقابو کیدو هڅه یی وکړه، خو چی طاهر د هغه پر سر لاس راکش کړ او د تسلی ورکولو هڅه یی وکړه نو په زوره زوره یی وژړل.

طاهر ورته وویل : مه ویریږه موږ به ډیر خوندی ځای ته ولاړ شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلك وويل : په لاره کی به مغلیان وی، هغوی ماشومان خوری.
: نه، نه تاته چا په دروغو داسی ویلی دی.
زلمی طاهر ته وویل : اسماعیل به ماته تسلی راکوله نن خدای (ج) خبر دی په ده څه وشول.
طاهر په غور ځوان ته وکتل او ویی ویل:
گومان کوم چی ته د اسماعیل خور یی!
د هغه بنه ناڅاپه زیړه شوه او سترگی یی ښکته واچولی.
طاهر وویل : ویریږه مه، ستا عزت او ساتنه زما ذمه واری ده، تا خپله کیسه تر اوسه پای ته نه ده رسولی.
کله چی نجلی بیا طاهر ته وکتل په سترگو کی یی اوښکی ځلیدلی، هغی په لستونی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : کاشکی ددی بی وسی او بی کسی په وخت کی زموږ د قوم له نجونو نه ځوانان جوړیدای. له تاتاریانو څخه د تیښتی نه وروسته بیرته خپل کور ته ولاړو. دریمه ورځ پلار جان ته دا خبر ورسید چی پر ښار مغل یرغل راوړي، له هغه سره تول څلور سوه تنه سپاهیان وو، ځینو افسرانو مشوره ورکړه چی له دی لږ پوځ سره له تاتاریانو سره مقابله د ځان وژنی په معنی ده، خو هغه ډیر غیرتی ؤ، د ښار پریښودل یی غوره ونه گڼل، پلار جان ته می جاسوسانو خبر راوړ چی پردی ښار د یرغل راوړونکو تاتاریانو شمیر ډیر نه دی د هغه باور ؤ چی څو ورځی به یی ایسار کړای شی، په دی څنډ کی به له سمرقند یا بلخ نه څه مرسته راورسیږی، خو د قوقند په اړه چی کومی اوازی خپری شوی هغو د ښار دننه د خلکو زړونه وغورځول، ځینو افسرانو زما پلار جان ته ویل چی سلطان تیمور ملك ته مرسته وانه ستوله، ته ولی د مرستی تمه تری کوی؟ د پلار جان ورستی ځواب دا ؤ چی زه به خپل فرض پوره کړم ماښام مهال یی پوځ ته امر وکړ چی سهار وختی له ښاره راووزی او پر مغلو یرغل وکړی خو تر سهاره نژدی دوه سوه تنه تښتیدلی وو، تردی چی زموږ د محل زیات خدمتگاران هم وتښتیدل.
سهار مهال له رخصتیدو نه دمخه پلار جان د لومړی ځل لپاره ددی سمڅی لاره راوښودله او علی یی راسره پریښود ، علی زموږ پخوانی خادم ؤ، پلار جان په دی سمڅه کی د څو ورځو خوراك هم پریښود ، موږ ته یی وویل چی که موږ ماته وخوره هم تاسو له دی کوتی نه د تیښتی هڅه مه کوی، ځکه چی مغل چاته د تیښتی فرصت نه ورکوی، د هغه دا هیله وه چی د خوارزم پوځونه به له تیاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته دی خواته خامخا راځي.

له علي نه پرته نورو خدمتګارانو ته زموږ ددې غلي ځای درك معلوم نه ؤ، دوی ورځې دلته غلي وو، د محل نور پاتې خدمتګاران هم وتښتیدل، علي به موږ د بهر له حال نه خبرولو، دریم ماښام د پلار جان اس تش راستون شو، او په همدې شپه مغل ښار ته راغلل او پاتې ژوندي خلك یې ووژل.

تر دوو ورځو پورې دغه کور د مغلو مرکز ؤ او په شاوخوا کلیو کې یې لوټ او وژل پیل کړي ؤ او موږ له علي سره په دې کوټه کې غلي وو، دغه دوې ورځې موږ ته له کلونو ډیرې اوږدې وې، دریمه ورځ هغوی ښار پریښود، په محل کې بشپړه چوپتیا وه خو موږ تر شپې پورې انتظار وکړ، د شپې مهال علي د سورې له لارې بهر ته ووت او خبر یې راوړ چې زموږ یو اس د طبیلې سره نژدې ګرځېده ما هغه ونیو او په طبیله کې مې وتاړه، له دې نه وروسته موږ دا دعاګانې کولې چې د مسلمانانو کوم پوځ دې خواته راشي، ورمه شپه موږ دا پریکړه وکړه چې سهار وختې به دا ځای پرېږدو او د بلخ په لور به خوځېږو، امکان لري چې په لاره کې د کومې پوستې پهره داران ژاسره مرسته وکړي، خو چې ماسپښین مهال د واورې اوریدل پیل شول نو ما د سمرقند د حاکم لپاره دا لیك ولیکه چې موږ له دې ځایه وباسي او بلخ ته مو ورسوي علي زما غوښتنلیك ورسره واخست او روان شو.

اوس چې ته پر کوم اس راغلې یې په همدې اس علي سپور وتلی ؤ، زما په ګومان هغه د کوم تاتاري د ظلم نخښه شویدی، اوس لکه چې خدای (ج) ته زموږ مرستې ته را استولی یې ته له کومې خوا راغلې یې؟

طاهر لنډ لنډ خپل داستان واوراوه او په پای کې یې تجلی ته وویل : زه لږ بهر وزم او د موسم حالت ګورم.

: محل ته د مغلو د راتګ خطر هر وخت وي ځکه خو د بهر ته وتلو لپاره دا لاره ډیره خوندي ده، دا یې وویل او بیا هغې په دیوال کې لګیدلې یو څرخ واړاوه، د لږ غږ سره په یوه برخه کې دومره درز راپیدا شو چې یو سړی تری په اسانی تیریدای شوای.

تجلی وویل راځه زه لاره درته ښیم، اسماعیل تکان وخوړ ویې ویل : زه هم درسره ځم.

*****

(٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمڅې د کوټې د تتې رڼا په پرتله غار ډېر تیاره ؤ، نجلۍ او ورور یې زوروېکي وراندې تلل، خو طاهر ورو ورو پلونه اخستل، ځای ځای د غارېوی او بلې خواته څمکې کيندل شوی وی او پراخې کوټې پکې جوړې شوی وې.
طاهر نژدې پنځوس گزه وراندې لاره پرېښوده او په یوه کوټه ننوت، په دې څنګ کې نجلۍ او ورور یې نور هم وراندې ولاړل، طاهر د پریشانۍ په حالت کې د کوټې پر دېوالونو لاس واهه چې د نجلۍ غږ یې واورېد: ته چیرته یې؟
طاهر ځواب ورکړ: زه لاره نشم موندلی.
نجلۍ خپل ورور ته مخ وروگرځاوه ویې ویل : اسماعیله ورشه ترلاس یې ونیسه.
اسماعیل طاهر تر لاس ونیوه ویې ویل : زما سره راځه زه په تیاره کې هم لیدای شم.
طاهر وویل : په دې کوټو کې ښه زیات پوځ اوسیدای شي،
نجلۍ وویل : هوکې! خو کاشکې له مونږ سره کافي پوځ وای.
یو ځای ته چې ورسیدل نجلۍ ودریده ، ویې ویل:
اوس لږ پام کوه او راځه وراندې چینه ده، اسماعیله ته زما لاس ونیسه!
درې وارو د یو بل لاسونه ونیول او وراندې ولاړل څو گامه وراندې تیاره لږ شوه ښې لورې ته وگرځېدل او چې څوگامه نور ولاړل نجلۍ بیا ودریده. دلته رڼا زیاته وه، طاهر ولیدل چې د یوه وروکې ډنډ پرڅنډه ولاړ دي، د یوه کمره نه چینه را خوټېږي او اوبه یې په ډنډ کې راټولیږي، او د ډنډ زیاتې اوبه له غار نه تیریږي، پنځه شپږ گامه وراندې د غار خوله وه چې ډیره تنگه وه.
اوبه تر زنگنو تیتې وې، اسماعیل او طاهر هم د نجلۍ په څېرله اوبو راوتلیو ډبرو پښې ایښودلې او د غار له خولې راووتل، د دوی په مخکې په ونو پوښلې دره وه، واوره اوس نه اورېدله خو وریځې لا خورې وې، ونې، ډبرې او د ځمکې بوټې هر څه په واورو پوښلي او پټ وو.
د غار نه راوتلیې اوبه په یوه لښتې که ښکته بهیدلې او د یوه خوړ سره چې ډېرې اوبه پکې بهیدلې یو ځای کیدلې، طاهر تر لږ څنډه دغه په زړه پورې منظرې ته حیران ؤ، بیایې خپلو ملگرو ته وکتل، تر لږ څنډه یې بې پامه سترگې د نجلۍ په څېره میخ شوې، هغه ښکلې وه، په پرخه د مینځل شوی گل نه زیاته ښکلې، د کایناتو انځورگر د واورې له تهوتې نه تراشلې او د وینو سرخې یې پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور زیاته کړی وه، خفګان او غم یې ځیره د وریځو تر نریو پردو لاندې سپوږمۍ په څیر ښایسته کړی وه، نجلۍ مخ واړاوه او په بې پروایي یې وروړته وکتل، د طاهر له خولې بې اختیاره ووتل: نوم دې څه دی؟

: ثریا! هغې ځواب ورکړ او بیا یې په پریشانۍ طاهر ته وکتل، د هغې سترګو ویل : ګوره زه ستا په پناه کې یم خو د یوه غیرتي پلار لور یم.

طاهر په خپل وجود کې لړزه احساس کړه او مخ یې واړاوه، تر لږ ځنډه یې سر ځوړند کړ او له سوچ وروسته یې وویل : زه باید زر تر زره بغداد ته ولاړ شم، خو له دې نه وړاندې باید تا بلخ ته ورسوم، چې اسمان شین شي له دې ځایه به وخوځېږو، له دې درې نه د وتلو لاره کومه ده؟

نجلۍ یوې خواته اشاره وکړه ویې ویل : هغې لوري ته د غونډۍ نه چې تیر شي لاره ده.

طاهر وویل : که لږ راوخوت نو موږ به سبا ته روان شو.

نجلۍ اسمان ته وکتل ویې ویل : اوس ښایي نوره واوره هم وانه ورېږي.

طاهر وویل : تاسو لږ ځنډ دلته ودرېږئ زه پاس ځم او ګورم ښایي...؟

نجلۍ پوښتنه وکړه : ښایي څه؟

: هیڅ نه!

: ستا به ګومان وي چې که د مسلمانانو پوځ چیرته ښکاره شي، زه به هم سهار او ماښام په همدې تمه پردې غونډۍ ختم.

طاهر وویل : ستاسو دغه سمڅه خو ډیره خوندي وه خو د کلي له خلکو نه چاته معلومه وه که نه؟

ثریا ځواب ورکړ : نه ددې غونډۍ په شاوخوا کې به تل پهره ولاړه وه، پلار جان چې ماته دغه د تل کوټه او سوري راوښودل نو د هغو پهرو په هدف وپوهیدم.

: ډیر ښه! زه اوس بیرته راګرځم، طاهر دا وویل او په وارووکي یې ګامونه اوچت کړل ثریا زر ورته وویل : نه نه! ددې غار سره نژدې د پښو خاپونه مه پرېږده، ته د خوړ له لارې ولاړ شه.

طاهر د ثریا په وینا په اوبو کې روان شو او چې لوی خوړ ته ورسید، په لویو لویو تیږو یې پښې ایښودلې او غونډۍ ته وخوت، د غونډۍ له څوکې نه یې شلورو خواو ته وکتل خو دواړو له سپین ځادر پرته یې هیڅ خو ځیدونکې ځیز

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترسترګو نه شول، کله چې بیرته راکوز شو او خپلو ملګرو ته راورسید واوره بیا پیل شوه، طاهر لوږه احساس کړه،

چې کله بیرته د څمکې د تل کوټې ته ولاړل ثریا لږ لاندې «وچه غوښه» د یوې اندازې وچې میوې سره په پتنوس کې د طاهر مخې ته کښېښودل او ورته وېل : ته به خامخا وږې شوې یې، تا د شپې مهال هم څه ونه خوړل.

طاهر ځواب ورکړ : ماته ستا سو د نوکر له کڅوړې نه پوره خوراکي شیان په لاس راغلل، خو له ما سره د اس غم دی ما هغه همداسي پرېښود.

: زه سهار وختې پاس ورغلی وم طبیلې ته مې بوت او هلته مې وتاړه، هلته وچ واښه ډیر دي.

بیا یې وروړته مخ ور واړاوه: اسماعیله! ته ورسره کښېنه وخوره!

اسماعیل ورسره کښیناست، طاهر د غوښې یوې ټوټې ته لاس ور وغځاوه، بیا یې بیرته راټول کړ ثریا ته یې وکتل او ورته وېل : ته څه کوې؟

ثریا ځواب ورکړ : ته زما فکر مه کوه، زه ډیر وختې سبا ناري کوم، اسماعیل ناوخته له خوبه پاڅي ځکه یې تر اوسه څه نه دي خوړلي، طاهر یوه نمړی په خوله کړه اسماعیل ته یې ورویل : وخوره!

خو اسماعیل اندیښمن خورته وکتل.

ثریا لږ ور وړاندې شوه د ماشوم پرسر یې لاس راتیر کړ او ورته ویل : اسماعیله ولې یې نه خورې؟

د هلك په سترګو کې اوښکې راغلې او د ریږدیدلو شوندو راټولولو هڅه یې وکړه، دواړه لاس یې وغځول او ثریا ته ورتر غاړه وت.

زه یې نه خورم، زه یې نه خورم او په سلګو شو.

طاهر ترخې اوبه په خپل حلق کې احساس کړې، پتنوس یې اوچت کړ او د ثریا مخې ته یې کښېښود او ورته ویل :

ما خپله برخه وخوړه.

ثریا : نه نه! وخوره ته وږی یې!

: د یوې عربي مور له لور نه زما همدغه تمه وه، خو زه اوس ستا میلمه نه بلکې ساتونکی یم، ما ماښام پوره خواړه خوړلي وو خو تا ښایي ماښام هم څه نه وي خوړلي، طاهر جګ شو لینده یې واخستله، غشي یې د غشو په کڅوړه کې ورسره واچول او ورته ویل : تاسو دا وخورئ، زه به انشاء الله زر بیرته راستون

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شم، که مې په کلی کی څه شی ونه موندل بهر ګوندي څه ښکار ومومم.
ثریا وویل : په کلی کی د انسانانو د مړیو نه پرته هر څه مغلو ورسره وړی دی، او په دې موسم کی ښایی ښکار هم ونه موندل شی.
طاهر وویل : زما باور دی چې خدای (ج) موږ دلته د لوږی د مرګ لپاره نه یو راټول کړی، زه به انشاء الله تش لاس نه راستنیږم، تاسو د ماښام غم مه کوی دا خواړه وخوری.
ثریا وویل : که ستا د خدای پر مهربانی دومره بروسه ده نو لږ تر لږه خو خپله برخه وخوره او بیا ولاړ شه.
طاهر ورتیټ شو د غوښی یوه ټوټه یی په خوله کی کښیښوده او ویی ویل : بس ! ما خپله برخه واخستله.
تجلی وویل : زه تا بهر ته رسوم بیرته راځم
:نه، ما لاره ولیدله، طاهر دا وویل او د غار له لاری بهر ته راووت.
د طاهر له تلو نه وروسته ثریا وویل : اسماعیله اوس یی وخوره!
کشری ماشوم ځواب ورکړ : ستانه پرته یی نه خورم.
ثریا په پتنوس کی پراته خوراکی شیان دری برخی کړل او بیا یی یوه برخه جلا کړه ویی ویل : دا د هغه برخه ده چی بیرته راستون شی ډیر به وږی شوی وی، او دا نوره زما او ستا برخه ده.

*****

(۵)

ماسپښین مهال اسمان شین شوی و د لمر دوړانګو غبرګون پر سپینو واورو سترګی بریښولی، شمال دریدلی ؤ او په موسم کی یو په زړه پوری بدلون احساسیده. ثریا او اسماعیل د غار نه بهر لږ لری په یوه ډبره ناست وو او د طاهر د راتګ انتظار یی کاوه، دواوری د ویلیدو له امله د ونو ښاخونه اوتنی ورو ورو لغړیدی مخامخ د خوړ اوبه ورو ورو زیاتیدی.
اسماعیل وویل : خور جانی هغه تر اوسه رانه غی! په داسی لمر کی مخامخ ښکار موندل کیږی.
ثریا ځواب ورکړ : دعا کوه!
: هغه ډیر ښه سړی دی که پلار جان وای دی به یی د پوځ سالار ټاکلی ؤ. مګر خوری که هغه ته د ښکار پر ځای تاتاریان په مخه ورشی نو څه به کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

: خدایځ به یې مرسته کوي.
: که موږ دلته کوم مغلې ولیدو نو بیا ؟
: دلته موږ له پاسه هیڅوک نشي لیدای.
: که هغه تاتاریانو ونیو او د ځان ژغورنې په خاطر یې موږ ورروښودلو نو بیا؟
: چوپ شه، د میلمنو په باب داسې سوچونه څوك نه کوي.
: که بیا واوره ونه اوري نو موږ به له دې ځایه روانیږو؟
: انشاء الله!

اسماعیل چوپ شو، خو لږ وروسته یې چیغې کړې، هغه راغی!

هغه راغی، خورې ! خورې! هلته گوره غرڅه یې راوړ.

وگوره خورې! وگوره څومره لوی دی، هغه په ډیر زحمت په اوږه را اړولی، اور خو به نه وي گل شوی؟!

ثریا دوني له تنې نه لږ لرې شوه ویې کتل طاهر یو غرڅه په اوږه را اړولی ؤ او له خوږ نه راپورې ووت.

اسماعیل بیا وویل : خورې! اور خو به نه وي مړ شوی! زه ډیر وږی یم.

ثریا وویل : تا خو ویل چې زه ښه موړ یم!

: که ما دانه وای ویلی نو تا به خپله برخه هم نه خوړله، اوس خو دا دي خدای (ج) غرڅه رالیږلی دی، خورې دا ډیر ښه سړی دی.

طاهر د غار خولې ته نژدې شو دوی ته یې وکتل ویې ویل :

تاسو زر دننه ولاړ شئ. زه ویریږم چې شاوخوا چیرته د تاتاریانو کومه ډله نه وي، دغه غرڅه زما د غشي له نخښنه کیدلو نه دمخه تپي ؤ.

لږ ځنډ وروسته چې دوی تهول په تل خونه کې ناست وو ثریا غوښنه کبابوله اسماعیل په وار وار ویل : خورې! اوس به پخه وي زر یې راکوزه کړه.

طاهر د تیرو ستومانیو او ځورنه وروسته اوس په دې تیاره او تنگه خونه کې د آرامۍ احساس کاوه، بیا یې هم د راتلونکې په باب ذهن د پریشانۍ احساس کاوه، کله کله به یې په ذهن کې ور وگرځیدل چې والوزي او بغداد ته ځان ورسوي، هلته په دنگو محلونو کې یوه هنگامه او محشر جوړ کړي او لکه په ولاړو اوبو کې د ژوند شور پیدا کړي، ده په خیال کې د بغداد په جامع جوماتونو کې له احساساتو ډکې ویناوې کولې.

کله به یې د بغداد له بې شمیره پوځ سره یوځای د خوارزم شاه تر جنډې لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاتاریانو مقابله کوله، کله به یې خلیفه او صدر اعظم ته راتلونکي خطرات بیانول خو چې له دوی به مایوس شو نو ترخې او تندې خبرې به یې ورته کولې.
او کله به یې په خیال کې وحید الدین د محاکمې په میز دروللی ؤ او د خلیفه په مخکې به یې په لوړ غږ د هغه د جرم ثبوتونه وړاندې کول.
د دې رنګارنګ خیالونو په یرغل کې به یې کله د اسماعیل په څواب کې د ثریا غږ واورید، هغه غږ چې د پسرلي د مرغانو له نغمونه ډیر خوندور او زړه وړونکی ؤ، ده به د اور له تت بڅاس نه هاخوا د هغې ښکلي څېره لیده، او د یوې شیبې لپاره به یې د زړه اندیښنې په لطیفو تکانونو بدلې شوې، مخې ته به یې یوه بله دنیا وغوړیده، هغه دنیا چې انسان سترګې پټې وغړوي بیا د خوندې ګوښې په لټه کې شي، له ځانه پرته د یوه بل داسې چا په خاطر چې په موسکا کې یې د ژوند له توپانونو نه پناه اخلي.
د سهار په ګردونو کې پټ لمر د وړانګو په څیر د غم په وریځو کې د ثریا مخ نور هم زړه وړونکی ښکاریدو، د حیا په زرګونو پردو کې پټو د ثریا په غمجنو سترګو کې د طاهر لپاره رومبی او وروستی پیغام همدا ؤ چې موږ دواړه د یو بل لپاره یو، زموږ دواړو یو بل‌ته اړتیا ده، طاهر احساسوله چې دې ته ورته د یوې بلې څیرې تصویر هم له پخوانه دده په زړه کې شته، داسې غږ ده پخوا هم اوریدلی ؤ.
طاهر د ژوند د واټ په داسې پړاو کې ؤ چې سرې وروړسیږي نو د یو چا د ملګرې اړتیا احساسوي، هلته چې د کومې تجلي له شونډو لوټل شوې موسکا بیرته ورته راستنول سرې ته په کایناتو کې ترټولو ستره ذمه واري شي، خو دې له هغو کسانو څخه ؤ چې له ګلونو سره د لویدو پرځای د ازغیو په موښلو د زیات خوند احساس کوي، د رباب له نغمونه د تور و شرنګا پرې ښه لګیږي، او د ځان لپاره د ژوند پرځای د بل لپاره مرګ سعادت ګڼي، او په کوم یوه ګل د خپلو سترګو یخولو او خوښولو پرځای په خپلو وینو په زرګونو بوټي اوبول غواړي.
د ثریا په څیر د خوارزم د زرګونو نجونو د بې کسی تصور د طاهر بدن ولړزاوه، د قوم د هغو زرګونو میندو خویندو کریږې او فریادونه یې واوریدل چې لمنې ته یې د وحشي تاتاریانو لاسونه ورغځیدلي وو، هغوی چې اسمان ته په حیرت او حسرت کتل او ویل یې دا زموږ د عصمت او عزت ساتونکي په کومه ولاړل؟ زموږ په غیرتي بچیانو او زړورو ورونو څه وشول؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر تکان وخوړ ویې ویل : مور به سبا ته ماسپښین مهال له دې ځایه روانیږو.
ثریا لږ ځنډ په سوچ کې شوه طاهر بیا وویل : مور یوازې لومړی دوه درې پړاوه په خطر کې یو، وروسته ښایي له کومې پېښې نه مرسته وغواړو.
ثریا وویل : زما سره یوازې د اسماعیل غم دی، زمور سره یوازې یو اس ژ هغه هم مړ شوی دی.
: مړشویدی! تا څه وخت ولید؟
: کله چې ته ښکار ته تللی وې، زه هلته ورغلی وم، هغه ماته سهار هم ناروغ ښکاریدو.
طاهر په ژور سوچ کې ډوب شو، لږ ځنډ وروسته اسماعیل وویل : زما په باب اندیښنه مه کوی زه پلی درسره تلی شم.
ثریا وویل : ته دا امیدو نه لرې چې د خوارزم پوځونه به بیرته دلته راشي؟
طاهر ځواب ورکړ : کوم پوځ چې د تیمور ملك مرستی ته ونه رسیدای شو زما تری هیڅ تمه نشته، خو مصیبت انسان د تقدیر د معجزو په هیله کړی.
زه د خوارزم شاه له مرستی نه مایوس یم، خو د خدای (ج) له مرستی نه مایوس نه یم.
که مور پلی غزنی لاره غوره کړو نو د دښتی له لارې نه به خوندی وې، په لاره کې د کوم تپې سپاهی د اس موندل هم له اټکل نه لرې نه دي، له دې نه پرته زما گومان دی چې تاتاریانو د شمال لویدیځ په لوری مخه کړی، جنوب ته د بلخ لاره به انشاء الله خوندي وي، مور به سبا ته له خیره له ماسپښین وروسته له دې ځایه روانیږو.

*****

(٦)

کله چې ماښام طاهر له مانځه نه وروسته د دعا لپاره لاسونه اوچت کړل نو پاس یې د کور په انگړ کې د اسونو د پښو ترپهار واورید : ثریا جگه شوه د اور سکروټی یې په ډبرو پټې کړې طاهر له دعا وروسته ورته وکتل ثریا په ویریدلی لهجه ورو وویل : ښایي تاتاریان ؤي خو له پنځو شپږو اسونو نه زیات نه دي.
طاهر وویل : کیدای شي شاته لښکر وریسی وي.
اسماعیل په غمجنه لهجه وویل : اوس ښایي مور بلخ ته ونه رسیږو، طاهر په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسلي ورته وويل : نه، انشاء الله موږ به خامخا ځو.
: کله؟
: ممکن نن!
: ثریا وپوښتل : نن به ځو!
: هوکې له دې غوښې نه د دوو درې ورځو د خوراك په اندازه بیله کړه په یوه کڅوړه کې يې واچوه..
: مګر په واورینه لاره د شپې پلې مزل؟
: ته د پلی مزله په باب ولې سوچ کوی؟ ایا خدای (ج) اسونه راونه لیږل؟
ثریا وویل : ددی اسونو اخستل لږ گران دی.
طاهر ځواب ورکړ : کوم کار چې ضروري وي د هغه په اړه دا سوچ ځوك نه کوی چې گران دی که آسان.
لږ ځنډ وروسته له پاسه د تك تك غږونه اوچت شول.
ثریا وویل : لکه چې په منځ کوټه کې د اور بلولو لپاره ورونه ماتوی، او اسونه یې په طبیله کې تړلی وی، زه په زینه ورخیژم، د دوی له خبرونه د دوی د سهی شمیر معلومولو هڅه کوم.
: مګر پاس ډېره اوس مه خوځوه، ښایی کوم یو په هماغه کوټه کې وی.
: نه ته غم مه کوه، ثریا دا وویل په زینو وختله سوری ته نژدې یې غوږ ونیو او د غږونو د شمیر معلومولو په هڅه کې شوه لږ ځنډ وروسته راکوزه شوه او د طاهر له پوښتنې پرته یې وویل : هغوی شپږ او یا اووه تنه دی. دوی د تیمور ملك په لټه کې دی، امکان لری تر سهاره یې نور ملګری هم راورسیږی، زه د دوی په ژبه نه پوهیږم خو د تیمور ملك نوم په وار وار اخلی زما همدا گومان دی.
هغوی اوس د پاس کوټې ښی لاس ته په دریمه کوټه کې دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سپاهي لور

په تل خونه کې شیبه په شیبه تیاره زیاتیدله، مغلو په خپله ژبه کومه راګ سندره ویله، طاهر د ماسختن د لمانځه نه وروسته تر ډیره وخته پر خپل ځای ناست ؤ، کله چې د تاتاریانو راګ ختم شو نو ثریا او اسماعیل ته یې د تیاریدو وویل په زینو وروخوت او له چت سره یې غوږ ونیو، یوه تاتاري خبرې کولې او نورو غوږ نیولی ؤ، د دوی د ژبې څو لفظونه طاهر هم زده کړي وو، هغه پوازې دومره وپوهیده چې خبرې کوونکې خپلو ملګرو ته کومه کیسه کوي، طاهر ورو د ډبرې سرپوښ لرې کړ او پوی خواته یې کیښود، له سورې نه یې سر ویوست دایې احساس کړه چې په کوټه کې څوك نشته چې بهر راووت د ډبرې سرپوښ یې بیرته په سورې ورکیښود، په تیاره کې له څوګامه اخستلو وروسته د طاهر لاس په دروازه ولګید، هغه ورو دروازه تیله کړه خو کرچهار یې دې پریشانه کړ، زر یې پریښوده، او له دیوال سره نیغ ودرید، د دروازې د بیرته پورې کیدو په وخت کې نور هم غږ اوچت شو.

کیسې او روونکې تاتاري ناڅاپه چوپ شو، له یوې شیبې وروسته یې خپل یوه ملګري ته څه وویل او هغه په خوبوړي حالت کې وګرزیده څه یې وویل، دواړه چې د طاهر په ګومان یو کیسه کوونکې و او بل یې اوریدونکې له یو بل سره په بحث شول بیا یې یو د منځ کوټې ته راغې او له ځانه سره یې کنځلې کولې.

طاهر وپوهیده چې له دې دوو تنو نه پرته نور کسان ویده دي.

مغل سرتیرې د منځ له کوټې نه تیر شو او د طاهر د کوټې ور یې خلاص کړ د کوټې دواړه ورونه یو بل ته مخامخ وو څکه خو د دریمې کوټې د اور تته رڼا د طاهر کوټې ته هم رارسیدله.

هغه له دیوال سره جوخت چوپ دریدلی ؤ، تاتاري په بې پروایې د هغه کوټې ته ورننوت او یوې او بلې خواته یې له سرسرې نظر وروسته سترګې وموښلې خپل ملګري ته یې کنځلې وکړې او د بیرته ستنیدو په تکل شو چې د طاهر اوسپنیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس یې پرورمیرپورپریوت، د لنډی تاتاری له خولې آه قدری هم ونه وتله، د سترګو په رپ کې طاهر هغه وواژه او ورویې څملاوه.

له دریمې کوټې نه د کیسی کوونکی غږ اوریدل کیده او هغه به بنایی د خپلی کیسې وروستی برخې اورولو ته ناکراره ؤ، طاهر زر توره له تیکی راوویستله او له دیوال سره ودرید په زوره زوره یې ساه وکښله.

د کیسې اوروونکي ګومان وکړ چې لکه چې ملګرې یې په بله کوټه کې ویده شو، په خندا رااوچت شو یو بل شوی لرګی یې ورسره راواخست هماغه کوټې ته یې ځان ور ورساوه، خو تر څو یې سم وضعیت معلوماوه د طاهر توره یې په سینه ننخه شوه او په غولی پریوت، له دې سره یې له خولې یوه کریږه ووته په دریمه کوټه کې د دوی ملګری د هغه په چیغه راویښ شول او د یو بل پوهولو هڅه یې کوله، طاهر د سترګو په رپ کې ځان دریمې کوټې ته ور ورساوه، کوټه د اور په سبب پوره رڼا وه، تاتاریان پاڅیدل او توری یې را واخستلې خو د طاهر توره پری د تندر په څیر راپریوته له هغوی نه دوه نور هم د سترګو په رپ کې ورپیدل په دې ځنډ کې پاتې نور دری تنه راسنبال شول.

د طاهر توره څو ځله د هغوی دری واړو له تورو سره ټکر شوه،تاتاریانو چې ولیدل حریف یې خطرناك دې هڅه یې وکړه چې سره تیت او له دری خواو حملې پرې پیل کړی، خو طاهر له یوه کونج نه دوی ته دا فرصت ورنکړ چې هلته دلته تری توپ کړی او تیت شی، څو شیبې وروسته له هغوی نه یو بل هم تپی شو او په ځمکه رپیده، د طاهر مټ هم لږ زخمی شوی ؤ، خو په مخامخ کونج کې یې چې په مخ کې یوازې دوه تنه حریفان لیدل نو د احساساتی حملو پرځای یې په داده زړه او آرامۍ مقابلې ته دوام ورکړ.

ناڅاپه طاهر شاته یوه کریږه واورید، ده زر ځای بدل کړ او شاته یې وکتل، شاته یې ثریا ولاړه وه چې په وینو سره توره یې په لاس کې وه او مخې ته یې یو بل تاتاری چې طاهر لا تر اوسه نه ؤ لیدلی په ځمکه تپی لغتی وهلی، په دې ځنډ کې د طاهر دواړو حریفانو دوه لوری ونیول، ثریا د طاهر ، د څه اشاری د لیدو پرته د یوه مخې ته ودریدله، خو طاهر چیغې کړی : ثریا! ته زما له شانه لرې شه، طاهر د لومړی ځل لپاره د هغې نوم واخست، او دې ته یې د تاسو پر ځای ته وویل ، چې دا د ثریا لپاره ډیر ستر انعام ؤ، هغې وویل : ته زما فکر مه کوه ما هم د یوې عربې مور شیدې رودلې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: مگر اسماعیل یوازې؟

: هغه هم زما ورور دی.

• اوس طاهر او ثریا اوږه په اوږه ولاړ و او دواړه مغلی سرتیری بیا یوه کونج ته ایسار شول، ناڅاپه طاهر گام واخست او د سترگو په رپ کی د ثریا د حریف تاتاری مټ دده په توره غوڅ شو، په دوهمه شیبه کی د ثریا توره د هغه تر تټر بوته ختلی وه.

اوس د طاهر مخی ته یوازې یو تاتاری ؤ او ثریا په پوره داد د لویدلی دښمن په چپنه خپله توره پاکوله، تاتاری اوس د مرگ او ژوند نه بی پروا ؤ او د وحشی ځناور په څیر یی حملی کولی، ناڅاپه د طاهر پر شونډو موسکا خوره شوه، د یوه مجاهد موسکا چی د دښمن په غوږونو کی د مرگ هیبتناکه کړسنده خندا شی او کرنگیږی، د هغه توره د تاتاري پر سر وځلیده او بیا یی ترسینی پوری ورسیده.

د ثریا پر شونډو هم موسکا لویدله، هغه موسکا چی په لومړنیو پیړیو کی به د اسلام د لوړو لخوا غازیانو ته تر ټولو لوی انعام ؤ.

طاهر څو شیبی له خپل چاپیریال نه پردی شو د هغی زمانی په ښکلیو خیالونو کی ډوب شو چی یوی ساده عربی پیغلی به د اسلام د سربښندویانو ډله لیدله چی د دوی له کلی نه به تیریدله دوی به دا سندره ویله

د قوم غیرتی زامنو! ستاسو د اسونو د پښو گرد موږ ته له کهکشان نه گران دی.

ـ ستاسو په گردونو کی پټ مخونه موږ ته له سپوږمی نه ښکلی ښکاری.

د طاهر لستونی چی ثریا په وینو سور ولید ویی ویل : ته ټپی شوی یی راشه زه دی ټپ وتړم.

: دا معمولی ټپ دی، دایي وویل بیا یی لستونی پورته کړ او مټ یی ثریا ته وروښکاره کړ، ثریا په دسمال د هغه مټ وتاړه ویی ویل : ما شپږ اوه تنه اتکل کړی وو دغه اتم لکه چی په طبیله کی ؤ له شانه یی غوښتل پر تا حمله وکړی.

: زه ستا مننه کوم که ته نه وای نو ما ته به یی گوزار له شانه خامخا خطرناک ؤ.

: د خدای (ج) په خاطر داسی مه وایه زه یوازې خپل وکالت کوم زه هلته نشوای تمیدلی نو چی د روازې ته راغلم ومی لیدل چی هغه غلی له شا روان دی او پر تا حمله کول غواړی، زماله خولی چیغه ووته زه ډیره پری پښیمانه یم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ثریا! تر هغو چې په اسلامي نړۍ کې ستا په څېر نجونې زیږي، په نړۍ کې مسلمانان هیڅ قوت نشي لاندې کولی، څو شیبې دمخه زه ډېر مایوس وم خو اوس مې زړه ګواهي راکوي چې هغه قوم چې ستا غوندې نجونې زیږولی شي باید په ژبه یې د مایوسي الفاظ نه وي هغوی که د ځمکې تل ته هم ولاړ شي نو په ستورو کمندونه اچولی شي.

انقلاب هغوی لاندې کولی شي خو ښخولی یې نشي، د حوادثو توپان یې سره پاشلی او تیت پرک کولی شي خو ورک کولی یې نشي، د مغلوتوپان ډېر زور ور توپان دی امکان لري دا د اسلامي نړۍ وروستی کمر هم ورسره په مخه کړي، خو ته اوستا په څېر نوري د قوم لوڼې په هره زمانه کې داسې معماران زیږولی شي چې شګې سره یوځای کړي او مضبوط او نه ماتیدونکې کمرونه تری جوړولی شي.

د ثریا په سترګو کې د مننې اوښکې ځلیدې، هغې وویل : ما هم څو شیبې وړاندې ګومان کاوه چې د قوم د ځلمیانو وینې سپینې شویدی خو نه. کوم اولس چې تا غوندې سرتیري لري د هغوی بیرغ هیڅ څوک نشي نسکورولی.

: ته ژاړې؟

: ثریا په خندا شوه!

په اوښکو لنده موسکا، په شبنم د لمبیدلي ګل موسکا چې د حورو بې شمیره کرسنده خنداګانې پکې غلې وې، هغې وویل : نه پوهیږم نن مې ولې غم هیر دی، ښایي ددې لپاره چې نن مې د قوم د غلیمانو نه یو تن وژلې دی.

: نه ددې لپاره چې تا د خپل قوم د یوه سرتیري ژوند ژغورلی، خو اوس راځه اسماعیل به اندیښمن وي، اسونه به هم زموږ انتظار کوي.

طاهر یو بل شوي لرګی ورسره واخست او د تل خونې په لوري له ثریا سره روان شو، کله چې هغه د سوري نه ډېره لرې کږه لاندې د اسماعیل غږ اوچت شو:

ودریږه! څوک یې زما نخښه نه خطا کیږي!

ثریا وویل : اسماعیله موږ یو!

هغه بیا له خوښۍ نه په ډکه لهجه وویل : اجازه ده راځئ!

کله چې طاهر او ثریا له بل شوي لرګي سره لاندې ورغلل اسماعیل یې ولید چې لینده او غشي یې په لاس کې ولاړ ؤ.

طاهر وویل : اسماعیله موږ بلخ ته روان یو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: څه وخت؟
: همدا اوس : ، ستا خو به ساړه نه کیږي؟
: نه، خور جانی می ویل چی ستا به ساړه کیږي ځکه چی ته د تاوده وطن اوسیدونکی یی.

ثریا د کباب شوی غوښی یوه ډکه کڅوړه طاهر ته ورکړه او بیا یی په یوه گوټ کی لرگی لری کړل د ځرمني یو وړوکی بکس یی راواخست او ویی ویل : زه د قوم امانت تاته سپارم زما خدای بخښلي پلار چی خطر احساس کړ، د بیت المال زیاته برخه یی سمرقند ته واستوله، دغه پاتی دوه زره اشرفی یی د جگړی میدان ته له تلو مخکی ماته راکړی، له اشرفیو نه پرته په دی بکس کی څو غمی د ده خپل مال ؤ، خو زه دا د قوم د شهیدانو د زامنو مال گنم.

پلار جان بـه می د خپلی تنخواه زیاته برخه زما نیکه ته ورکوله چی په سوداگری کی یی په کار واچوی هغه اوس په بلخ کی زموږ لپاره ډیره ځمکه او جایداد اخستی دی.

طاهر دواړه کڅوړی ورسره واخستلی، ثریا په بل شوی لرگی یوه شمه بله کړه، دری واړه بیرته د زینو په لاره پاسنی کوټي ته وختل، د کور له کوټونه ووتل او طبیلی ته ورغلل.

په طبیله کی د تاتاریانو اته اسونه تړلي وو، طاهر، ثریا او اسماعیل په دری اسونو سپاره شول، پاتی اسونه یی له کوره راوویستل او تیت پرك یی وشړل، دوی چی لـه کـوټی نـه وتـل ثریا اس ودراوه او ویی ویـل : لږ ودریږه زه لـه دي ځایه د وتلو نه دمخه یوه دعا کوم، طاهر او اسماعیل ثریا ته وکتل او اسونه یی ودرول.

ثریا د آسمان ځلیدونکو ستوروته وکتل او په ډیره دردمنه لهجه یي دعا وکړه:
ای د عالم پالونکیه! زه ستا د محبوب صلي الله علیه وسلم د امت د زرگونو بی کسه نجونو څخه یوه یم، ته د دوی ټولو د ساتني په خاطر د قوم زامنو ته د خپلو پلرونو میرانه او همت ورکړی چی هغوی یو ځل بیا پردی محلونو د اسلام بیرغونه ورپوړی، دغو چوپوکو څوته یو ځل بیا غازیان ورکړی، چی د اسونو د پښو ترپهار واوری، ددی ښار په ډگرانو جوماتونو کی یو ځل بیا د الله اکبر ناري او ازانگی اوچتی کړی، پالونیکه ! ته د خپل دین شان اوچت کړی آمین!

طاهر او اسماعیل هم آمین ورسره غبرگ کړل، او بیا دری واړو اسونه پریښودل چی مزل وکړی، لږ ځنډ وروسته دوی د ښار نه بهر د بلخ په لور په هسکو ټیټو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارو روان وو، اسمان شین ؤ او یخنی له زغم نه وتلی وه، خو اسماعیل په وار وار دا ویل چی دیر بنه موسم دی او زه په پوستین کی په تنگ شوی یم.

*****

(۳)

دریمه ورځ غرمه مهال طاهر د مسلمانانو د پهری یوه وروکی دلگی ولیدله، کله چی وروورسیدل په پراو کی د طاهر د پوښتنی په ځواب کی یوه سپاهی وویل د ختیځ سرحد له پریښودلونه وروسته اوس دلته څلور زره تنه پوځیان راټول شویدی او په یو دوو ورځو کی به دوی هم د سمرقند په لوری خوځیږی.

طاهر د پوځ له لوی افسر سره دلیدو هیله وکره، خو سپاهی ورته وویل چی دلته د هرو پنځوس، شپیتو تنو پر سر یو تن مشر ؤ خو پرون یو څوك راغی تول اوس د هغه تر هیبت لاندی دی او د حکم منلو ته یی غاره ایښی ده.

طاهر وپوښتل : هغه څوك دی؟

سپاهی ځواب ورکړ : تیمور ملك.

تیمور ملك! هغه چیرته دی؟

: ته هغه پیژنی؟

: تیمور ملك څوك نه پیژنی!

سپاهی د طاهر د اس جلب ونیو ویی ویل : راځی زه تاسو هغوی ته ورولم.

ثریا او اسماعیل په هغوي پسی روان شول، طاهر د یوی خیمی مخي ته ودرید دری واره له اسونو نه پلی شول، سپاهی خیمی ته ننوت او خبر یی ورکړ لږ ځنډ وروسته تیمور ملك بهر ته راووت چی طاهر یی ولید غیږ یی پرانسته او ور ورواندی شو او دواره غیږ په غیږ شول.

تیمور ملك وویل : د خدای شکر دی چی روغ دی وینم، او بیا یی ثریا او اسماعیل ته پام شو، ثریا د نارینه ؤ جامی اغوستی وی، او نیمایی مخ یی په پوستین کی پټ ؤ.

تیمور ملك وپوښتل : دا څوك دی؟

طاهر وویل : دا زما ملگری دی، زه به د دوی کیسه درته واوروم خو موږ په لاره دیر لږ آرام کری دی، دا د ښځو خیمی ته واستوه، تیمور ملك په حیرانی وپوستل : د ښځو خیمی ته؟

طاهر وموسکل ویی ویل : دا نجلی ده!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : ښاغلی تور سری! زه ستا په جامو تیر وتم، ته پریشانه نه شی کله چی د قوم د میړونو غیرت او میړانه ولاړ شی، د قوم لوڼی باید همدغسی جامي واغوندی.

ثریا سترگی ښکته کړی ځواب یي ورکړ : زه د قوم د بچیانو له میړانی نه مایوسه نه یم.

: تا یوازی طاهر لیدلي دی خو په قوم کی د داسی نامردو کمی نشته چی د تاتاریانو د نامه په اوریدو یی لاس او پښی شل شی، اوس د دی خبرو وخت نه دی تاسو استراحت ته اړتیا لری او ستا له پاره د ښځو خیمه مناسبه نه ده، ته به هری یوې ته د تسلي په خاطر باید خپله ټوله کیسه له سره واوروی، ځکه خو زه خپله خیمه درته پریږدم. زه او طاهر به په بله خیمه کی شپه تیره کړو، دایی وویل او بیا تیمور ملك یوه سپاهی ته مخ واړاوه ورته ویی ویل : دا دننه بوزه او د خوراك څښاك بندوبست یی وکړه، ثریا او اسماعیل د تیمور ملك پراخی خیمی ته ننوتل، او تیمور ملك له طاهر سره د یوه افسر خیمی ته ولاړل.

*****

(٤)

سهار وختی ثریا د درانه خوب په حال کی د آذان زره وړونکی تکبیرونه واوریدل، لږ ځنډ وروسته دی دغه آذان هم د شپی د ځینو ښو او ځینو وهمناکو خوبونو یوه برخه بلله، موذن چی آذان پای ته ورساوه دي سر راپورته کړ په تته رڼا کی یی یوه اوبله خوا وکتل بیا یی په ویره غږونه وکړل اسماعیله، اسماعیله!

اسماعیل د دی ترڅنگ ویده ؤ په اړخ واوښت ثریا وخوځاوه او راویښ یی کړ، هغه راپورته شو سترگی یی ومښلی ویی ویل : زه تیار یم!

: چیرته د تلو لپاره تیار یی؟

: بلغ ته نور چیرته!

: بلغ ته ... اوف ماټوله شپه بیا ډیر عجیب او حیرانوونکی خوبونه لیدل. داسی گومان می کاوه چی تر اوسه په هماغه لاندی خونه کی یم، چی هغه چیرته دی؟

: څوك طاهر ! هغه له خپل ملگری سره په بله خیمه کی دی، تا چی د ماسختن لمونځ وکړ ویده شوی، هغه راغلی ؤ له بهر نه یی پوښتنه وکړه چی څه شی ته خو به ضرورت نه وی ما ځواب ورکړ چی نه، هغه ستا په باب پوښتنه وکړه ما ورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل چې ویده ده او دی بیرته ستون شو.
: زما په باب یې څه ویل؟
: هغه ویل چې خور ته خو به دی څه تکلیف نه وي؟
بیا یې ځواب ورکړ ؟
:ما ورته وویل چې هغه خو په درانه خوب پرته ده او خرېږي!
: ډېر نالایق یې! زه کله خرېږم، رښتیا روایه تا هغه ته همداسې وویل ؟
اسماعیل په خندا ځواب ورکړ : نه مایوازې دومره ورته وویل چې هغه ویده ده.
: نور هغه څه ویل ؟
: هغه ویل ته هم ویده شه، سهار به د لمانځه نه وروسته موږ د بلخ په لور روانیږو.
هو رښتیا خورې! د هغه له تلو وروسته خیمې ته څو ځوني او ښځې راغلې او چې ته یې ویده ولیدلې بیرته ولاړې.
: تا به زه راویښه کړې وم.
: ما غوښتل، راویښه دې کړم خو هغوی زه منعه کړم، هغوی له مانه پوښتنه کوله چې ایا رښتیا ستا خور یو تاتاري وژلی دی؟
ما ورته وویل هوکې، دا رښتیا ده نو هغوی ټولې حیرانې شوې.
هغوی ویلې چې سهار به ستا له خور سره ګورو.
ثریا وویل : ته ولاړ شه له نارینه ؤ سره لمونځ وکړه.
زه هم لمونځ ادا کوم.
لږ ځنډ وروسته ثریا له لمانځه نه وروسته لاس اوچت کړل دعایې وکړه وروسته یې چې شاته وکتل څو تنه ښځې یې تر شا ولاړې وې، ثریا راجګه شوه یوې ځلې ورته وویل:
موږ د شپې مهال راغلې وو، ته ویده وې ویښول مو دې مناسب ونه بلل، موږ ستا کیسه اوریدلې ده او ټولې پر تا ویاړ کوو.
ثریا ځواب ورکړ : ستاسو له ستاینې نه مننه، مګر دا خو کومه لویه کارنامه نه وه.
یوې ښځې وویل : دوی ټولې له تاتاریانو نه زیاتې ویرېږي ته لږ نصحیت ورته وکړه.
ثریا وویل : زه په نصحیت نه پوهیږم زه هم ستاسو په شان یوه ښځه یم، په هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت زه ستاسو هیله نه ردوم راځی کښینی، مجنونی کښیناستی یوی مجلی وویل : لږ ودریږی، زه نوری ښځی هم را غواړم، دایی وویل او له خیمی نه ووتله لږ ځنډ وروسته پراخه خیمه د ښځو او مجنونو نه ډکه شوه ثریا شرمیدله او په دوه زړه توب یی خپله وینا پیل کړه:

زما مصیبت ځپلو خویندو! په تیرو پیړیو کی د اسلام په لونو داسی سختی هیڅکله هم نه وی راغلی،˚ په خوارزم کی زموږ د دبد بی بیرغ را نسکوریږی او د تاتاریانو د وحشت او تیری توند او زوروږ سیلاب پر خوارزم برسیره د اسلامی نړۍ هر هیواد ته گواښ پیدا کړی دی، په دی نازکه موقع کی تاسو څکه مایوسی یاست چی د اسلام د زامنو هغه لومړنی میړانه او زړورتیا پاتی نه ده، په دوی کی د لومړنیو پیړیو د غازیانو په څیر د شهادت مینه نشته، خو زه پوښتنه کوم چی نن هغه ښځی چیرته دی چی خپل خاوند او یا ورور به یی د جگړی له ډگر نه په شا ولید نو د خیمی لرگی به یی ورپسی راواخست او ویل به یی چی که دی تیښته وکړه د سر خیر دی نشته!

زما خویندو! د رالویدونکی قوم وروستی تکیه د هغوی لونړی وی تاسو د قوم وروستی تکیه یاست، تر څو ستاسو سینی د ایمان په نور روښانه دی ستاسو زامن، ستاسو میړونه او ستاسی ورونه د نړۍ هیڅ ځواك نشی ماتولی.

ترڅو پوری د قوم د میندو سپیڅلی شیدی د قوم د لونو په رگونو کی د وینو په بڼه چلیږی د دوی په زړونو کی به د شهادت هیله ژوندی وی، او ترڅو چی د اسلام د زامنو په زړونو کی د شهادت هیله وی دوی به د هر لوی دښمن په وړاندی د مرگ پیغام ثابت شی.

که قوم مړ شوی وی نو ستاسو سره د هغه د بیرته راژوندی کولو د ژوند اوبه «آب حیات» شته، قوم که ویده دی تاسو یی وخوځوی او راویښ یی کړی، تاسو د میړونو د پښو زنځیر مه کیږی، خپلو میړونو ته ووایی چی د جگړی له ډگر نه سر لوړی راستانه شی، موږ به د کور په څلورو دیوالونو کی ستاسو د عزت او آبرو ساتنه کوو، خپلو ورونو ته ووایی چی میدان ته ووزی، د دښمن غشی دی په تتر وخوری او تاسو به په هغوی فخر او ویار کوی، خپلو زامنو ته ووایی چی که تاسو بی زړه شوی او وینه مو د شاله خوا په تپ تویی شوه نو د قیامت په ورځ به موږ د حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم د رحمت لمن ونیسو او ورته وایو به چی یا رسول الله : زموږ د زامنو شفاعت مه کوه، هغوی زموږ د شیدو وقار نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ساتلي.

د ثریا غږ له خیمې نه بهر تر لرې لرې اورېدل کېده پر طاهر او تیمور ملک سربېره نور سپاهیان او افسران یو د بل په اشاره د خیمې نه بهر راټول شوي وو ځینې هك پك ولاړ وو او ځینو د احساساتو له زوره ژړل.

ثریا چې چوپه شوه تیمور ملك له بهر نه په لوړ آواز وویل : درنې خورې! ستا دیر وروڼه بهر ولاړ دي، په دوی کې ځینې داسې دي چې د تاتاریانو د نامه په اورېدو یې پښې په لړزه شي، ته دوی ته هم حوصله ورکړه.

ثریا په ریږدېدلي غږ ځواب ورکړ:

څوك چې له تاتاریانو نه وېرېږي زه هغه خپل وروړېهنشم بللی، هغوی ته ووایه چې هیڅ یوه ځجلې به چې د یوې مسلمانې مور پې یې رودلې وي دی ته تیاره نشي چې داسې بې همته ته ورور ووایي.

که دوی په خپله ذمه واري کې سستي وکړه نو موږ به خپل ټټګرې ور واغوندو او د دوی زنګ وهلې توري به اوچتې کړو د تاتاریانو په مخکې به سینې سپر کړو.

زموږ مینه او اطاعت د مېړنیو لپاره ده د بې همتو لپاره نه، که دوی زموږ د ابرو ساتنه نشي کولی نو د قیامت په ورځ دي د خدای (ج) د غیرتي بندګانو په کتار کې د دریدو تمه نه کوي، د اسلام لونې که نن چاته ورور وایي نو هغه به د محمد بن قاسم «رح» په څېر غازي وي، چې د قوم د یوې لور په فریاد یې په اوولس کلنۍ یو هیواد فتحه کړ، په هغه ورځ به هره مسلمانه مېرمن خپل بې همته مېړه هېر کړي د خپلې هغې خور په مېړه به فخر کوي چې چپنه یې د شهادت په وینو رنګ وي، په هغه ورځ به مسلمانې مېندې وایي چې زموږ زامن هغه بې همته او بې زړه نه دي چې د غلیم د توري وارېې پر خپل تټر وانه خست، زموږ زامن هغه غازیان دي چې مېرانې یې مسلمانې سځې د تولې نړۍ په ښځو کې سر لوړې کړې. که دوی غواړي چې موږ یې په وياړ خپل وروڼه وبولو نو دوی ته ښایي چې پر خپلو چپنو د شهادت د وینو خاپونه راوړي، موږ ته دې خپل بدنونه راوښیي چې په تورو اونیزو ټپي وي.

ثریا چې خبرې پای ته ورسولې ښځې ورغلې او هره یوه بېله بېله ورتر غاړې وتله، له خیمې نه بهر تیمور ملك طاهر ته ویل:

تر څو زموږ په اولس کې داسې لونې وي موږ به د اسلام له دښمنانو سره تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیریو پیریو جګړي ورروسته هم ماته ونه منو، طاهره! ته ډیر نیکمرغه یې، زه دعا کوم چې ستاسو د ژوند لاري بلخ ته په رسیدو بیلی نه شي. د خپلو اوچتو ارادو د بشپړیدلو لپاره چي تاته د ژوند د کوم ملګري اړتیاوه درته پیدا شو، ته دا تل د ځان ملګري کړه.

طاهر چوپ ولاړ ؤ، د هغه په غوږو کی لا د ثریا د غږ انګازي وې، دې په تصور کی له ثریا سره په یوه لوړ برج ناست ؤ او لاندي یې په لکونو تنو ته د جهاد درس ورکاوه، د خیال په یوه بل ټوپ دی د یوی غونډي لمنی ته رسیدلي ؤ، هلته چي طبیعي ګلان غوړیدلي وو، خوږي ورمی چلیدی او د غرنیو خوږونو اوبو د نه ختمیدونکی خوږښی سندري ویلی، ثریا دلته هم ورسره وه، او هغه د خوړ په غاړه په ګلبوټو کی دده وهلی وه او زړه وړونکی سندره یې اوریدله.

د سترګو په رپ کی بیا دی د جګړي په میدان کی ؤ او ثریا یې پر زخمونو پټی ور ایښودلی. له ډیرو ورځو ورروسته یې یوه بله تجلي په خیال کی وروګرځیده، هغه صفیه وه، ځکه چي د صفیي او ثریا یو څو ځانګړي صفتونه سره شریك وو، او یا د دي لپاره چي له ثریا نه وړاندي دده په ذهن کی د صفیي تت غونډي تصویر ؤ، د صفیي په اړه ده له دی زیات څه تصور نه ؤ کړی چي د هغی له ده سره ډیره زیاته خواخوږي او همدردي ده، یوه داسي خواخوږي چی د څه بخښني اړتیا نه لري، ده په زړه کی له څه ځانګړي احساس پرته د صفیي په اړه سوچ کولای شوای، خو د ثریا په اړه د ده احساسات بلکل بدل وو، هغی د خپل بی پایه تسخیرروونکی ځواك سره د ده پر زړه او دماغ غلبه کړی وه، خو بیا هم دی داډه ؤ چي په بلخ کی به یی لاری سره جلا شی او دده په زړه کی به یوازی ښکلی یادونه پاتي شي او دغه یادونه به یی هم ښایي تر ډیره پریشانه نه کړي.

تیمور ملك تر لږ ځنډه هغه ته په ځیر ځیر وکتل بالاخره یی وویل: ته ولی اندیښمن یی؟ که غواړي زه به دی په دی معامله کی ملګرتیا او لارښوونه وکړم.

نه، نه! طاهر ټکان وخوړ ویی ویل: اوس نه تر اوسه زما د ژوند ددی خبرو مهال نه دی راغلی.

*****

(۵)

د سهار د ډانځه نه ورروسته ثریا او اسماعیل د سفر تیاري ونیو، تیمور ملك دوی ته د ستومانه اسونو پرځای دري تازه نفسه اسونه ورکړل، طاهر د بیت المال

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشرفی تیمور ملك ته وسپارلی، تیمور د لاری پهره دارانو ته دا لیك ولیکه چی دوی ته په لاره کی چی څومره امکان لری دومره اسانتیاوی برابری کړی‌ه پردی سربیره یی تر دوو پړاوونو مزله پوری د خطر احساس کاوه له دوی سره یی د سپرو ساتونکو یوه ډله واستوله.

د رخصتیدو په وخت کی طاهر ته تیمور ملك لاس ورکړ وبی ویل : زما دا لیك به نه یوازی تر بغداده ستا د رسیدو په لاره کی په کار درځی بلکی که د وضعی نه مجبور شی چی بیرته دلته راشی نو دا به دی د بیرته راستنیدو په وخت هم په درد وخوری، دا ښه درسره وساته، بیا یی ثریا ته مخ واړاوه وبی ویل :

زما خوری! تاته به په لاره انشاءالله هیڅ تکلیف نه وی ستا د لاری ملگری یو داسی زلمی دی چی یو ځل یی زما ژوند ژغورلی دی.

: زه هغه پیژنم، ثریا دا وویل او طاهر ته یی وکتل بیا یی سترگی ښکته واچولی، د دی په څیره کی دهیا سرخی ویل : ته دی له مانه ښه نه پیژنی.

له ټولی ورځی مزله وروسته ماښام مهال دوی یوی چوکی ته ورسیدل، دوهمه ورځ یوه ښار ته ورسیدل طاهر ساتونکی سپاره بیرته رخصت کړل، د ښار حاکم چی د تیمور ملك لیك ولید د دوی یی ښه خدمت وکړ، سهار چی کله ثریا د ښار د حاکم له کوره راووتله نو د نارینه ؤ پرځای یی د ښځی جامی اغوستی وی.

کله چی دوی پر اسونو سپاره شول او له ښار نه ووتل نو ثریا په شرمناکه لهجه وویل : ما جامی ځکه بدلی کړی چی نور مونږ ته خطر نشته، ما اوریدلی دی چی تاتاریانو په خپل ټول زور د بخارا او سمرقند په لور مخه کړی ده.

طاهر وویل : ځکه خو زه غواړم چی زر تر زره بغداد ته ځان ورسوم.

ثریا وویل : ته زما په خاطر ځنډیږی خو ماته نور په لاره کی خطر نشته، که ته مناسبه بولی نو زه به د راتلونکی ښار له حاکم نه وغواړم چی ما بلخ ته واستوی، ته له هغه ځایه نیغ بغداد ته روان شه. خو اسماعیل زر وویل:

: نه، نه! زه تا له بلخ نه وړاندی نه پریږدم چی ولاړ شی. دا اصلاً د ثریا د زړه غږ ؤ، طاهر وویل : ښه ورورکیه، زه تر غزنی پوری ستا سره تلو ته تیار یم.

اسماعیل وویل : خدای دی ما له بلخه وړاندی په تلو نه مجبوروی پر اس د زیات سپریدو په سبب می پښی شلی شوی دی، مگر په بلخ کی به ته څو شپی زمونږ میلمه وی.

طاهر ځواب ورکړ : داسی نشی کیدای د بلخ دروازی ته چی ورسیدو زمونږ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاری به سره بیلیږي.

اسماعیل وویل : ته زموږ سره د بابا تر کوره نه ځې؟

: کاشکې له ما سره وخت وای.

: اسماعیل مایوسه شو ویې ویل : ته بیا بیرته کله نه راځې؟

: د اسماعیل په دې پوښتنه د ثریا زړه په درزا شو، طاهر له لږ دوه زړه توب وروسته ځواب ورکړ : که زما په ژوند کې د فرصت څه شیبې راغلې نو انشاء الله خامخا به راشم.

نو بیا خو په بلخ کې زموږ کور خامخا ووینه او بیا ولاړ شه.

: ستا د بابا نوم څه دی؟

: عبدالرحمن.

طاهر او اسماعیل تر ډیره خبرې سره کولې او ثریا په زړه کې په وار وار د طاهر دا خبره تکراروله: که په ژوند کې کله ماته فرصت په لاس راغی نو انشاء الله خامخا به راځم.

او د هغې زړه په وار وار دا پوښتل چې آیا دا خبره هغه یوازې د اسماعیل د تسلی لپاره کوله او که نه ده ته معلومه ده چې له اسماعیل نه پرته بل څوك به زیات له بغداد نه د راتلونکو قافلو په انتظار وي تر اوسه پورې د طاهر له خولې داسې خبره دې نه وه اوریدلې چې دې ته دا ښکاره شوې وای چې د ژوند د لوړو منزلونو په لور د ګام اوچتولو سره به د طاهر په زړه کې د لارې د یوه ورك منزل د ملګري یاد پاتې شي.

دې د طاهر په لوړو ارادو او هدفونو ویاړ کاوه، دې په هر لحاظ طاهر د، درناوي وړ باله، پردې خبره خوښه وه چې هغه د میړانې جوهر او کمال لري، د هغه په سترګو کې سپیڅلتیا، شرافت، او میړانه ځلیده، په ده کې ټول هغه څه موجود وو چې د اولس ورته اړتیا ده، او له دې سره ده هر هغه څه هم درلودل چې ثریا یې هیله کولای شوه.

*****

(٦)

څومره چې منزل ته نژدې کیدل هومره د دوی په زړونو کې اندیښنه زیاتیدله، ښایي دواړو به دا شکایت درلود چې تر اوسه ولې یو د بل د زړه له کیفیت نه بې خبره دی، دوی یو بل لیدل غوښتل، خو سترګو یې د پورته کتو نه انکار کاوه، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ژبو څه ویل غوښتل خو ژبې یې ګونګی وې.
بالاخره یوه ورځ دوی په هغه څلور لاری ودریدل چې د بلخ او بغداد لارې سره بیلې شوې وې. د اسماعیل اس څو ګامه وړاندې ؤ هغه شاته راوکتل او ویې ویل:

تاسو ولې دریدلي یاست راځئ که نه!
طاهر وویل : ودریږه اسماعیله.
: زه نور پر اس نشم سپریدای دایې وویل او له اس نه پلی شو اس یې تر جلب ونیو او په یوه تیږه کښیناست.
ثریا طاهر ته وکتل او ویې ویل : د ده زړه داسې دی چې ته تر کوره راسره ولاړ شې.
طاهر وویل : ته زما له خوا دې وپوهوه زه به له دې ځایه تر ماښامه یو پړاو مزل وکړم.
ثریا په غمجنه لهجه وویل : زه به یې وپوهوم.
: ښه نو د خدای پامان!
د ثریا شونډې وریږدې، د خدای پامان ویلو هڅه یې وکړه خو ستونی یې بند شو، ژبه یې ودریده او په سترګو کې یې اوښکې ډنډ شوې.
طاهر د آس د جلب د ګرځولو اراده وکړه خو په لاسو کې یې سیك نه ؤ
: ولاړ شه! ثریا وویل .او بیا یې له سترګو اوښکې وڅڅیدې.
طاهر وویل : ثریا! هغې ونې ته وګوره د تولو ونو پاڼې رژیدلې دي خو هغه شنه ولاړه ده.
ثریا مخ بل لوري ته واړاوه، طاهر وویل اوس ماته مخ راوګرځوه، زه له تا سره څه خبرې کول غواړم.
ثریا وویل : ووایه! که ته زما د اوښکو تر اغیزې لاندې راغلې.وې نو باور وکړه دا د منني او تشکر اوښکې دي، زه خپل مرستندوی ته له اوښکو پرته څه هدیه کولی شم!
طاهر وویل : ثریا ته داسې فکر مه کوه چې زه ستا له احساس نه خبر نه یم او دا ګومان هم مه کوه چې زما په زړه کې ددې اوښکو هیڅ قیمت نشته، زما له سپینو خبرونه غلط مطلب وانه خلې، زه دا ددې لپاره وایم چې په دې له فتنو نه ډکې زمانې کې د ویلو او اوریدلو فرصت په وار وار نه برابریږي. زه سبا ته د بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو په تمه نن له تانه خدای پامانی اخلم، کیدای شی هغه سبا دیر زر راشی او دا هم کیدای شی چی ددی سبا په انتظار څو کلونه تیر شی، او دا هم امکان لری چی دغه سبا بلکل رانشی په هر صورت که تقدیر د ژوند په کومه څلور لاری کی یو ځل بیا سره یوځای کړو نو زه به د ژوند تر وروستی پړاوه ستا ملګرتیا د تقدیر یو دیر ستر انعام ګنم. سمدستی زه تاته ددی ویلو ضرورت نه وینم چی زما مسئولیت ما بغداد ته ورپولی او له هغه وروسته به د تاتاریانو د مقابلی لپاره د خوارزم هر مورچل ته ځان رسول خپل فرض ګنم، ته د هغه وخت لپاره دعا کوه چی زه د فتحی خبر بلخ ته درته راوړم، چی زما چپنه په وینو رنګ وی او زما پر بدن د ټپونو نخښی او داغونه وی.

ثریا مخ ور واړاوه طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : زه به ستا انتظار کوم، کاشکی ما په هغو مورچلونو کی ستا ملګرتیا کولی شوای، ددی په سترګو کی د امید ډیوی بلی وی او طاهر احساسوله چی سپوږمی د وریځو له پردونه ناڅاپه راووتله، له یوی شیبی چوپتیا وروسته ثریا بیا وویل : اوس زه له تانه یوه هیله کوم.

: ووایه!

: د بابا تر کوره خامخا راسره ولاړ شه، زه یو ځل یوازی هغه دروازه تاته دربښیم چی ستا په انتظار به تل خلاصه وی، او چی ته کله بلخ ته بیرته راشی نو زموږ د کور هیڅوک هم دا ونه وایی چی ته کوم پردی او نا آشنا څوک یی.

ته زموږ له بابا سره وګوره، هغه به خوښ شی، زه وعده درسره کوم چی که نن نه وی نو سبا سهار ته به دی خامخا، رخصتوو، زما باور دی چی ته زما لپاره د دوو ورځو مزل په یوه ورځ کی کولی شی.

طاهر وویل : درځی!

اسماعیل په ورو ورو شګو یوه دېره نخښه کړی وه او پری ویشتله یی طاهر او ثریا یی چی ولیدل ورنژدی شول جګ شو او پر اس سپور شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتیری او سوداگر

شیخ عبدالرحمن یو چاغ او د ډیرو شتو خاوند سړی ؤ، د هغه مانی د بلخ د څو شاندارو مانیو نه یوه وه، ده‌ه د سوداګری کار او بار تر لری لری هیوادونو پوری غځیدلی ؤ، د سوداګری قافلی یی له بخارا او بغدا نه تر ډیلی پوری تلی راتلی، د ده د هستوګنی د کور ترڅنګ په یوه لوی او پراخ بل کور کی د ده دفتر ؤ.

پر خوارزم د تاتاریانو د حملی نه وروسته هغه د کار او بار په راټولولو مجبور شوی ؤ د بخارا او سمرقند نه ده ته ډیر د اندیښنی وړ خبرونه راتلل، څو اونی وړاندی یی بلخ خوندی باله او خپل مال او شتمنی یی دلته راټول کړل، خو اوس یی خپل قیمتی مالونه غزنی ته استول.

طاهر یی چی په کومه کوټه کی ایسار کړی ؤ ټوله په قیمتی غالیو پوښل شوی وه او د اطلس او کمخواب پردی یی پر کړکیو راځړیدلی، هغه له اسماعیل سره په نژدی جومات کی د ماښام لمونځ ادا کړ او د ښار د ګنی ګوڼی نه د ډک بازار له لیدو وروسته بیرته راستون شو.

هغه له اسماعیل سره خبری کولی چی کوټی ته یوه معمره ښځه «حنیفه» ورننوته، اسماعیل ژر جګ شو ویی ویل : انی راغله!

طاهر هم زر له خپل ځایه جګ شو او په ادب ودرید، د حنیفی له سترګونه د غم او خفګان چینی خوټیدی، چی راغله بیله څه مقدمی یی وویل : زه ستا مننه کوم، تا په موږ ډیر لوی احسان کړی دی خدای (ج) دی اجر درکړی.

طاهر ځواب ورکړ : زه ځان د مننی حقدار نه بولم، دا زما ذمه واری او مسئولیت ؤ، زه د اسماعیل په پلار ډیر خفه یم.

حنیفی سر پورته کړ ویی ویل : هغه مړ شوی نه دی شهید دی، له هغه نه زما همدا هیله وه، ماته ثریا وویل چی ته به سهار وختی بغداد ته روانیږی، زه تاله ضروری کارنه نه ایساروم. خو که دی بیا په دی لاره کله مخه شوه نو دغه کور خپل کور وبوله، کله چی بغداد ته ورسیږی دا مه هیروه چی په بلخ کی یوی عربی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور تاته زوی ویلی دی.

بیا یی اسماعیل ته وکتل ویی ویل : زویه ستا بابا احوال کړی ؤ چی زه به له میلمه سره ډوډی خورم، خو ډیر زیات انتظار مه کوه، هغه ته زیات سوداګر راغلی دی امکان لری دلته راتګ یی هیر شوی وی، له کوټی نه د وتلو په وخت کی حنیفه بیا د کوټی په وره کی ودریده او طاهر ته یی وویل:

زویه ! سهار له رخصتیدو نه دمخه زما دعاخامخا درسره واخله او بیا روان شه.

لږ څند وروسته له بلی نژدی کوټی نه چا اسماعیل ته غږ وکړ او د طاهر په زړه کی درزا پیل شوه دا د ثریا غږ ؤ.

اسماعیل د دروازی نه پرده لری کړه کوټی ته ورننوت او لږ څند وروسته بیرته راغی ویی ویل : د خورجانی ګومان دی چی بابا جان نهایی ناوخته شی راځی تاسو ډوډی وخوری.

طاهر وویل : آیا دا به غوره نه وی چی لږ نور انتظار وکړو؟

اسماعیل ځواب ورکړ : د بابا هیڅ درك نه لګی، انا وایی چي هغه کله کله تر نیمو شپو پوری په دفتر کی بوخت وی.

: ډیر ښه! طاهر دا وویل او جګ شو له اسماعیل سره بلی کوټی ته ننوت.

*****

(۲)

په دسترخوان رنګ رنګ خواړه کتار شوی وو، یو حبشی غلام لاس په نامه په یوه ګوښه کی په ادب ولاړ ؤ، دغه دسترخوان د بغداد د کوم امیر له دسترخوان نه کم نه ؤ.

طاهر چی کښیناست له اسماعیل نه یی وپوښتل: نور میلمانه هم راځی؟

هغه ځواب ورکړ : نه د نورو میلمنو ډوډی یی بهرنی میلمستون ته ور استولی ده، خور می ویل چی ته استراحت ته اړتیا لری، هغو خلکو به توله شپه له تانه پوښتنی کولی ځکه یی ستا لپاره دلته بندوبست وکړ.

د ډوډی له خوړلو وروسته طاهر له اسماعیل سره جومات ته ولاړ او د ماسخټن لمونځ یی ادا کړ بیرته کوټی ته راستون شو اسماعیل ته یی وویل : اسماعیله! اوس به تا ته خوب درځی ولاړ شه ویده شه.

اسماعیل جګ شو د کوټی تر دروازی ولاړ خو بیا یی څه په زړه کی وګرځیدل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راوګرځید طاهر ورته وویل : ولی څه خبره ده؟
اسماعیل وویل : زه ویریږم چی ویده به می پرېږدی او ولاړ به شی، طاهر هغه ته تسلی ورکړه ویی ویل : زه به له تا سره وینم او بیا به روانیږم، ورځه ولاړ شه.
اسماعیل داده شو او بهر ته ووت.
خادم په نغری کی پر اور نور لرګی ور واچول او طاهر له کرسی‌نه جګ شو په بستره څملاست، لایی سترګو ته خوب نه ؤ ورغلی چی اسماعیل بیا راغی ورته ویی ویل : بابا می ستا د لیدو لپاره راځی:
طاهر جګ شو کښیناست، لږ ځنډ وروسته یو لنډی مرنډی سړی کوټی ته ورننوت طاهر زر جګ شو او لاس یی ورکړ!
شیخ عبدالرحمن دوه دری ځلې له سره تر پښو پر طاهر نظر وزغلاوه او بیا یې له څه مقدمې پرته وویل:
: ستا نوم طاهر دی؟
: هو صیب!
: عرب یی؟
: هوکی!
د تاتاریانو د حملی پر وخت په قوقند کې وې؟
: هوکې!
: تا هلته څه کول؟
: زه د تیمور ملك یو سپاهی وم.
: عبدالرحمن په خواشینۍ سره وویل : هغه بدنصیبه هم یو سپاهی ؤ.
: څوك؟ طاهر وپوښتل.
: نصیر الدین، ددغو هلکانو پلار، ما خپلی میرمنی ته ډیر وویل چی زما لور یوه سرتیری ته مه واده کوه، کله چی هغه غریبه مړه کیده دغه ښاغلی په مصر کی د نصرانیانو پرخلاف په جګړه بوخت ؤ، بیا یی د خوارزم شاه د خدمت جذبه پر سر کیوته، اوس د هغه د اولادونو انا ژاړی، د داسی زوم په اړه له دی پرته د بل خبر راتلو تمه کیدای شی؟
سپاهی یا په جګړه کی مری او یا تپی کیږی اوس له ژړا څه ګټه؟
طاهر ځواب ورکړ : ویخښنی د قوم د سربښندویو سپاهیانو په اړه زما نظر ستا له نظر سره یو شان نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن وویل : ته بده مه گڼه مانه غوښتل په دی اړه بحث وکړم زه یوازی دومره پوهیږم چی عمر می ۶۰ کاله دی او تر اوسه می پر بدن یو وړوکی زخم هم نشته، زه یو ګل له یوه سرشوخه اس نه لویدلی یم، له هغه وروسته تر اوسه پوری پر اس له سپریدو ویراندی د اس حسب او نسب پوښتم، خو زه هغه ځوانانو ته حیران یم چی په وار وار له ټپی کیدو وروسته بیا هم د توړو سره لوبیدل خوښوی.

طاهر وویل : د قوم عزت او آزادی یوازی د همدغسی ځوانانو په برکت دوام کوی، که د اولس ټول خلك ستا غوندی پر بدن د «ګریدو» نه وویریږی نو تاتاریان به په دی ځمکه موږ ته ساه اخستل ګران کړی

: ته غلط پوه شوی، زه له عادی سر تیرونه نفرت نه لرم، زما یوازی له هغو خلکو نه ګیله ده چی په کور کی آرام وی خو دوی د خپلو عزیزانو او دوستانو د ژړولو لپاره د جګړی ډګر ته روانیږی، نصیر الدین له داسی کسانو څخه ؤ.

طاهر وویل : د قوم د عزت او ازادی لپاره جګړه د هر سړی ذمه واری ده، دلته د خاص او عام خبره نه ده، د خدای (ج) په وړاندی د امیر او غریب د وینو قیمت یو دی بلکی زه خو وایم چی که اولس آزاد وی نو امیران زیاته ګټه تری اخلی، ځکه خو د قربانی په وخت دوی باید له قوم نه وروسته نه بلکی وړاندی وی.

عبدالرحمن په بحث کی بی ځوابه غوندی شو او د موضوع د بدلولو لپاره یی اسماعیل ته وویل : اسماعیله بچوا ته ځان سرتیری کوی او که سوداګر!

: زه به سرتیری وم خو سوداګر به هم وم.

عبدالرحمن پریشانه شو طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : ماته معلومه شوه چی ته سبا ته روانیږی!

: هوکی! زه نن روانیدم، خو ستا د لیدو په شوق پاتی شوم

: ډیر ښه، زه به سهار خامخا درسره ګورم دایی ووېل او اسماعیل یی تر مټ ونیو او بهر ته ووت.

د بالاخانی پر زینو چی خوت بابا لمسی ته په لوړ غږ ویل : بی عقله ما خوارزمشاه ته دوه لکه دیناره وراستولی دی، په دی پیسو هغه زیات پوځیان وربللی شی، زما مقصد د سرتیرو توهین نه ؤ، زما مطلب دا ؤ چی سوداګر هم د خپل کار او بار په سمبالولو د هیواد او قوم ښه خدمت کولی شی، که ستا پلار د خوارزم شاه لپاره د وینو ورکولو پرځای زما سره د سوداګری په کار او بار کی لاس کړی وای نو زموږ کار او بار به په لکونو دیناره نور هم پرمختګ کړی ؤ او

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارزم شاه ته به مو زياته مرسته ورکړې وه.

اسماعيل ويل : پلار جان مې د خوارزم شاه لپاره سرنه دي قرباني کړي، هغه زموږ د عزت او آزادۍ لپاره سر ورکړی دی، عبدالرحمن له غوسې نه په ډکه لهجه ويل : ځکه خو يې ته يوازې پرېښودی او ولاړ، د خدای (ج) شکر باسه چې دغه ځوان يې مرستې ته دروليږه، که نه نو معلومه نه ده چې پر تاسو به څه راتلل مگر تاته دا بحث چا درښودلی راځه!

طاهر د دوهم ځل لپاره په زينه کې د هغوی د پښو غږ واورېد او بيا موسکی شو او په بستره وغځېد.

*****

(۳)

سهار چې طاهر له جومات نه بيرته راوگرځېد اسماعيل په کوټه کې ؤ ورته يې ويل : په بله کوټه کې سبا ناری تيار دی!

طاهر چې له سبا ناري نه وزگار شو يو نوکر ورته ودرېد ويې ويل : صاحب دې غواړي!

طاهر د اسماعيل په لارښوونه له کوټې نه راووت يوی پراخې برنډې ته ووت څو گامه لرې په يوه زينه وخوت.او د دوهم پوړ يوې ښايسته کوټې ته ننوت.

عبدالرحمن يوې تکيې ته ډډه وهلې وه په مخ کې يې په يوه زرين پتنوس کې يوه کڅوړه وه، ورجگ شو طاهر ته يې لاس ورکړ او بيا يې له ځانه سره نږدې کېنيناوه ويې ويل:

ستا آس چمتو دی، ثريا ويلې چې ستا يوه ورځ ضايع شوه، ځکه خو زه له خپلې طبيلې نه غوره اس درکوم، ما د ښار له والي سره هم ليدلي دي، هغه د لارې د پهره دارانو لپاره دا ليك راکړی دی وايي خله.

طاهر د عبدالرحمن له لاسه د والي ليك واخست ويې ويل : ډيره مننه! خو زما سره د تيمور ملك ليك ؤ.

ماته ثريا وويل : خو د تيمور ملك ستوری په دې ورځو کې سرگردان دی، زما سره ويره وه چې ښايي د بلخ د والي سپاهيان د هغه ليك ته څه ارځښت ورنه کړي، د ثريا دا انديښنه هم وه چې که تا د تيمور ملك ملگری وبولي نو د پهرې پرسر سپاهيان به ډول ډول پوښتنې درنه وکړي او ستا ډير وخت به ضايع کړي.

طاهر جگ شو ويې ويل : زه ستا ددې زحمت مننه کوم ، نور ماته اجازه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکړی!

: ودرېږه! عبدالرحمن له زرین پتنوس نه کڅوړه راپورته کړه او د خپل دروند وجود توازن یې برابر کړ جګ شو ویې ویل : زه ستا د زحمتونو انعام نشم درکولی خو زما له خوا دغه سوغات ومنه.

د طاهر په ښکلی او پراخه تندی وړې وړې ګونځې را پیدا شوې د عبدالرحمن له لاسه یې پتنوس واخست پر ځمکه یې کښېښود او کڅوړې ته یې اشاره وکړه ویې ویل:

په دی کی څه شی دی؟

: دوه زره اشرفۍ! که یې ته لږ بولی نو دوه چنده به یې کړم.

: زما په اړه ستا ګومان غلط دی، ماته اجازه راکړه، دایې وویل او بیا یې د خدای پامانی لپاره عبدالرحمن ته لاس ور اوږد کړ، خو عبدالرحمن پریشانه شو په دواړو لاسو یې خپله چپنه موښله.

: ته خفه شوی، څه ډول بد ګومانی! زه ستا د هرې لویې هیلی پوره کولو ته تیار یم، زه به د ثریا او اسماعیل د وزن په اندازه غمی درکړم، د احسان او نیکی بدل نیکی ده، ته په پراخ زړه وغواړه زه به یې په پراخ زړه درکړم، پر خدای (ج) سوګند چی د ثریا او اسماعیل د ژوند ژغورونکی به زما له کوره خفه ولاړ نه شی، زه یو عرب یم.

طاهر وویل : ما ستا لپاره هیڅ نه دی کړی، که می څه کړی هغه زما مسئولیت ؤ، که ته عرب یې زه هم یو عرب یم، خو تر عربی پخوا دواړه مسلمان یو، او مسلمان د چا اخلاص په پیسو نه تلی.

عبدالرحمن اوس خپله چپنه ډیره زیاته ګروله، هغه څه ویل غوښتل خو د شا د کوټی پرده وخوځېدله، ثریا ناڅاپه راښکاره شوه او د عبدالرحمن لاس یې ونیو.

بابا جانه! ثریا په ویریدلی لهجه زیاته کړه : انا دی غواړی عبدالرحمن بیله دی چی څه ووایی د ثریا سره د شا دروازی په لوری ولاړ، ثریا تر دروازی ورسره ره بیا ودریده یوه شیبه یې چوپه خوله طاهر ته وکتل او چی د پردی تر شا یې د دروازی بندیدو غږ واورید نو په غمجنه او هیله منه لهجه یې طاهر ته وویل : زه له تانه بخښنه غواړم، ما تولی خبری واوریدی هیله کوم چی زما بابا جان به بد ساده سوداګر وبولی او غلطی به یې ورمعاف کړی. هغه له سوداګری پرته نور په هیڅ نه پوهیږی، هغه ته تول نړۍ یوه‌منده یې ښکاری، هغه چی د شپې پر آسمان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلیدونکی ستوری وینی هم گومان کوی چی هغه به په خپلو کی څه معامله کوی.
د خدای (ج) په خاطر ته له دی ځایه خفه مه ځه! دا زما غلطی وه، ماته نه وه معلومه که نه ما به پوه کړی وای، وروایه ته د هغه غلطی وربخښنی که نه... زما لپاره؟
طاهر وموسکل او ثریا احساس کړه چی د ذهن له آسمان نه یی د غم وریځی لری شوی. هغه ورته وویل : ثریا! ته ولی پریشانه کیږی؟ ستا لپاره په زهرو ککړ غشی هم په تېتر خوړلو ته تیار یم، او ستا بابا جی خو ماته هیڅ هم نه دی ویلی. زما په زړه کی د هغه زیات عزت دی هغه په خپل نظر کومه بده خبره نه ده کړی. فرض کړه که له ما سره څه نه وای زما د اړتیا احساس د هغه ذمه واری نه وه؟
ثریا موسکی شوه، او د موسکا سره یی اوښکی په سترگو کی راغلی.
طاهر په یوه وخت کی ددی په سترگو کی اوښکو او په شونډو موسکا ته حیران شو، هغه د لمر لومړنیو وړانگو ته گلان لیدلی وو چی راپاڅیدله، هغه د گلاب پر پاڼو د پرخی غمی لیدلی وو، خو د ثریا سترگی په پرخه کی تر لمبیدلیو گلانو دیری زړه وړونکی وی د هغی شونډی د لمر وړانگو ته ترغوړیدونکو غوټیو زیاتی په زړه پوری او ښکلی وی.
یوه زړه وره ځلی د مرگ په وړاندی خندلی شی، خو د ناڅاپی خوښی پیغام چی واوری کله چی په موسکا شی نو سترگی یی بی اختیاره د اوښکو خزانی شیندی.
ثریا وویل : ته لږ ځنډ دلته ودریږه، باباجان به دی خدای پامانی ته راشی، اسماعیله پری یی نژدی چی ولاړ شی. ثریا له کوټی نه راووته او د هغه کوټی په دروازه کی ودریده چی بابا او انا یی سره گږیدل، ثریا ودریده د دوی خبرو ته یی غوږ ونیو او چی د هغوی خبری یی واوریدی په خپلو باړخو گانو او غوږونو کی یی تودوخه احساس کړه.
شیخ عبدالرحمن ویل : ثریا هم دا غواړی!؟
د ثریا انا ځواب ورکړ : که ثریا داسی نه غوښتلی نو ما به هغه احمقه بللی وای، ته په خپله فکر وکړه که ته د ثریا پر ځای وای، نو ستا په زړه کی به ددغه ځوان په اړه یوه نه لری کیدونکی هیله نه راپورته کیده؟
عبدالرحمن له لږ فکر وروسته وویل : په دې کې شك نشته چې هغه ډیر نیك خویه دی، په دې کی هم شك نشته چې شریف دی، د لوړ نسب ښکاری، سترگی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې مرې دی، خو که د ثریا پرځای زه وای نو دواده لپاره به می د داسی ځوان غوره کولو حماقت نه کاوه چی تل سر په تلی کی گرځی، په هر صورت اوس زما باور شو چی ته که نن نه وی نو سبا ته، که سبا نه وی نو بله ورځ به د ثریا په اړه پر ما خپله پریکړه منی ځکه خو زه وسله ایږدم، ته داده اوسه، زه همدا اوس ورځم، خو هغه تللی نه وی.

عبدالرحمن په زوره غږ کړ: اسماعیله، اسماعیله!

د اسماعیل غږ راغی : څه وایی؟

: میلمه شته دی!

: هوکی!

: ورته ووایه لږ ودریږه زه اوس درځم.

حنیفی وویل : مگر د خدای (ج) لپاره نوره سادگی ونه کړی، هغه په غوسه شو ویی ویل : ته اوس هم تینگار کوی چی د اشرفیو ور وړاندی کول زما ناپوهی وه.

حنیفی ځواب ورکړ : ناپوهی نه وه نو څه وو؟

: په خدای (ج) سوگند چی له کومی ورځې په سینه بده پوه شوی یم دا می لومړی سړی لیدلی چی له دولت نه کرکه لری.

: بنه اوس د خدایٔ لپاره ورځه خو سم پام کوه بیا غږیږه.

: نو ستا په گومان زه هسی بی پامه لگیا یم! په خدای(ج) سوگند په وینا کی یوازی ته یی چی ما پر خپل عقل قایله نکړای شوی، په بلخ، سمرقند، او بخارا کی داسی شاعر نشته چی زما په ستاینه کی یی بوللی نه وی ویلی.

: که دی نن کومه غلطی ونه کړه نو د تل لپاره به زه هم ستا په هوښیاری عتراف وکړم.

: نو بیا دروازی ته نژدی کښینه او زما خبری واوره.

ثریا له خپلی هیلی زیات څه واوریدل د یوی سارایی هوسی په څیر له کوټې نه وتښتیده، او خپلې کوټې ته ولاړه، په لویه هنداره کې یې خپله څیره ولیدله، د هغې باړخوگان تك سره اوښتی وو، زر یی قلم او کاغذ را واخیست پر قالینه کښیناسته او په لیك بوخته شوه، دا ددی لومړی لیك ؤ.

*****

(٤)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن په بله کوټه کی له طاهر سره ولاړ ؤ، هغه اسماعیل ته وکتل، وېی ویل : زویه! ته د لږ څنډ لپاره بهر ته ووزه، اسماعیل جګ شو په برنډه کی ودرید عبدالرحمن طاهر ته وویل :

کښېنه زویه! په تا ناوخته کیږی خو زه یوه ضروری خبره درسره کوم، زیات دی نه ایساروم.

دواړه یو بل ته مخامخ کښېناستل، عبدالرحمن وویل:

د داسی خبرو لپاره خلك لنډی او اوږدی مقدمی ږدی خو ستا بیره ده، او زه هم مصروف یم، په میلمستون کی زیات سوداګران ناست دی، زما له هغوی سره ضروری خبری دی ځکه خو زه دغه کیسه لنډوم، ماتاته دولت وړاندي کړ تا رد کړ؛ دی نه مانه، او که یی رښتیا راباندې وایې زه پرې خفه شوم.

طاهر موسکی شو ځواب یی ورکړ: که ته تر اوسه پردی تېنګار کوی نو زه عرض کوم چی ته ماته کوم دولت راکوی هغه د خوارزم شاه بیت المال ته واستوه، قوم ښایی دی ته تر بل هر وخت زیات ضرورت ولری.

: زه ستا دا هیله نه ردوم، دغه پیسی به همالته واستوم خو زه درته د بل څه ویلو لپاره راغلی یم.

: ووایه!

: ستا په زړه کی تر اوسه داسی هیله شته چی ماته دی نه ده ویلی، د عبدالرحمن میرمن د پردی تر شا ولاړه وه او شونډه یی چیچله.

طاهر وویل : ته ووایه هغه کومه هیله ده؟

: خبره دا ده چی تا د خپلو اخلاقو او شرافت په سبب ځان د یو لوی انعام حقدار ثابت کړی دی.

طاهر وویل : که دغه انعام طلا او نقره نه وی نو زه به یی حاصلول خپله نیکمرغی وبولم.

: ځوانه! ولی صفا نه وایی چی ته له ثریا پرته له مانه بل څه نه غواړی؟

طاهر سترګی ښکته واچولی.

: ولی څه نه وایی؟

: شریف ځوان په داسی وخت کی څه نه وایی، حنیفی دا وویل او د پردی له شانه کوټی ته ورننوته.

طاهر په ادب ودرید، عمر خوړلی ښځی د طاهر پر سر د مینی دواړه لاس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیول ویې ویل : ژوندی اوسې زویه! ثریا ستا ده، اوس ولاړ شه خو ژر د بیرته راتلو هڅه وکړه.

* * * * *

(٥)

د شمال په څیر د ګرندی اس هر ګام هغه د هغې ځمکې نه لرې کاوه چې د هرې ذرې په سینه کې یې د مینې تکانونه احساسول، د شیخ عبدالرحمن له کور او د بلخ له بازارونو نه چې راووت داسې یې احساسوله چې په دې ښار کې دی مسافر نه ؤ، د یوه بلبل په څیر چې له یوه ګل سره د آشنایی نه وروسته تول بڼ خپل ګڼی طاهر ته هم د بلخ هر څه خپل ښکاریدل، لکه دی چې دلته ډیره موده اوسیدلی وی او په کلونو کلونو یې په دې فضا کې الوت کړی وی...

ثریا یې چې لومړۍ ځل په څیر وکتله داسې یې احساس کړه چې له پخوا یې تصویر په زړه کې ؤ، او د هغې غږ یې له کلونو کلونو راسې په غوږونو کې کړنګیده، او خدای (ج) خبر دوی له کومه وخته سره بلد وو.

طاهر ته ناڅاپه څه په ذهن کې وروګرځیدل او په یوه لاس یې هغه کڅوړه ولتوله چې له شانه یې پر زین تړلې وه، ښکلې کڅوړه ده پر آس د پښنې اړولو پروخت لیدلې وه او اسماعیل ورته ویلې وو چې خورجانی می دلته د خوراك شیان درته ایښې دي، له ښارنه د راوتلو پر وخت دی په خپلو خیالونو کې ډوب شو او ترڅو میله مزله پوزې یې کڅوړه ور په زړه نه شوه.

دی چې ډاډه شو چې کڅوړه پر زین کلکه تړلې ده بیرته د خیالونو په نړۍ ورننوت د یوه خوړ غاړې ته چې ورسید له آس نه پلی شو په یوه ډبره کیناست.

د اوبو له څښلو وروسته اس د خوړ پرغاړه پرشنو وښو کې بوخت شو، طاهر هم د لوږې احساس وکړ، ورجګ شو کڅوړه یې زر خلاصه کړه او بیرته په ډبره کښیناست، د کڅوړې له خلاصولو سره یې په یوه وریښمین دسمال سترګې ولګیدې، دسمال یې راواخست د دسمال خوږ بوی او پکې د نغښتې کاغذ احساس د طاهر زړه په درزا کړ، هغه په دسمال کې نغښتی کاغذ پرانیست، توري او کرښې ورته ګلان شول او تر سترګو لاندې یې نڅیدل، فضا ټوله سندریزه شوه، داسې سندریزه چې تالونه یې ډیر اوچت وو، ورو ورو دغه نغمه کراره شوه او غځیدونکي ګلان بیرته تور توري او جملې شول، ده د ثریا لیك لوستل پیل کړل، لومړۍ ځل یې شونډې نه خوځیدلې، دوهم ځل یې شونډې وخوځیدلې او دریم ځل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې په لوړ غږ لیك ولوست: «زما مرستندویه! تا ویل چې په دې له فتنو ډکه زمانه کې په وار وار د ویلو او اوریدلو فرصت نه راځي زه دغه کرښې د همدې احساس له مخې لیکم، انا او بابا جان زما د دایمي ساتنې لپاره ته غوره کړې یې، زه ویریږم چې د خپلې ناکرارۍ په ښودلو به ځان د یوه مجاهد د خدمتګارۍ کیدو جوګه ثابت نه کړای شم.

کله چې تا بلخ ته نژدې له ما سره خدای پاماني کوله نو زما په سترګو کې اوښکې راغلې وې هغه مهال ماته دا احساس له زغم نه وتلې ږ چې دواړه به یو له بله بیلیږو او د خپل خپل ژوندانه د کتاب نوی پاڼې به اړوو. زما دا باور نه ږ چې تقدیر به مو بیا په یوه لاره سره روان کړي.

اوس زه په زړه کې دا تسلي احساسوم او تاته باور درکوم چې په راتلونکې کې به ته زما په سترګو کې اوښکې ونه وینې.

زه خامخا دا وایم چې د بغداد غونډې لوی او له ګنې ګوڼې ډك ښار ته چې ورسیږې دغه وړوکې ښار هیر نه کړې. خو له دې سره دا دعا هم کوم چې زما خیال ستا د لوړو ارادو په مخ کې خنډ نه شي، زما یادونه ستا د پښو زنځیر نه شي، خامخا به انا او بابا تاته بلخ ته د ژر بیرته راستنیدو ټینګار کوي خو زه دا هیله کوم چې ترڅو دې په بغداد کې مقصد نه دی ترسره شوی ته د بیرته راتلو اراده مه کوه.

زما فکر مه کوه، زه تل ستا یم، تر څو لمر نړۍ ته د سهار پیغام راوړي، او د شپې مهال پر اسمان ستوري ځلیږي زه به ستا انتظار کوم، ته چې هر چیرته وې زما لپاره همدا داډ بس دی چې ته زما یې.

«ثریا»

طاهر لیك په جیب کې واچاوه، د هغه لوږه لرې شوې وه، په نه زړه یې څو نمړې وخوړې او کڅوره یې بیرته پر زین وتړله او پر اس سپور شو.

اس له هوا سره خبرې کولې او د طاهر په غوږونو کې د ثریا داالفاظ د نغمې په څیر کړنګیدل، «ته چې هر چیرته وې زما لپاره همدومره کافي ده چې زما یې».

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملی اقدام ته بلنه

زید د پخوا په څیر د ماسختن لمانځه نه وروسته په طبیله راوګرځید، نوکران یی ورتلل او د کوریوی کوټی ته راغی کښیناست، لږ ځنډ وروسته د دیوی چوپړولو لپاره راپاڅید خو بیا یی څه چورت وواهه د کټ نه لاندی یی لاس یو وړ او د اوسپنی مزبوت صندوق یی وکوت په زوره زوره یی کولپ کش کړ او بیا داده شو دیوه یی مړه کړه.

په دغه صندوق کی چی د طاهر شتمنی او د صلاح الدین ایوبی «رح» توره وه زید ته تر ځان ګران ؤ، د طاهر له تلونه وروسته هغه له کوره بهر ته نه ووت، او لوڅه توره به یی په بستره کی ورسره ایښودله او ویده کیده.

د شپی به یی چی وړوکی غږ واورید پری راویښ به شو او توری ته به یی لاس کړو د بغداد د هغو بی شمیرو غلو او لوټمارانو مقابلی ته به چمتو شو چی د ده په ګومان د طاهر له تلو وروسته ددی صندوق په لټه کی وو.

لومړی څو اونی خو به یی توره په لاس ټوله شپه په ناستی په پهره تیره کړه، له هغه وروسته یی د چپرکټ پر ځای پر صندوق بستره وغوړوله خو د صندوق سور او اوږده لږ وو ډیر ځله به چی په اړخ واوښت لاندی به ولویده، ورو ورو یی اندیښنه کمه شوه او بیا یی صندق تر چپرکټ لاندی کیښود، اوس د کور نوکرانو ویل چی د شپی مهال یی په خوب کی خریدل لږ شویدی.

زید اوس هم نه ؤ ویده شوی چی د دروازی ټک ټک یی واورید، او ورپسی سمدستی غږ اوچت شو، د دروازی د خلاصیدو ږغ یی هم واورید توره یی ورسره واخستله اوپه لوړ غږ یی چیغی کړی: څوك دی؟

چی ځواب یی وا نه ورید په تیاره کی د دروازی په لوری ور نږدی شو او په لخك کی یی غوږ ونیو، یو اس له دروازی نه دننه راتلو او نوکرانو یو بل ویښول.

چا پوښتنه وکړه : زید چیرته دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زید له خوښی نه زړه په ټوپونو شو، دا د طاهر غږ ؤ کله چی پهره دار ورته وویل چی هغه ویده دی نو ده د څادر اغوستل هم ضروری ونه بلل زر یی دروازه خلاصه کړه او په منډه ورغی طاهر ته ور تر غاړی ووت.

: ستا په لاس کی دا توره د څه لپاره؟

: اوه ! زما لـه یاده ووتـه، مـا گـومـان کـاوه چـی کـوم ډاکـو راغـی دا مـی راواخستله.

طاهر په خندا شو او زید احساس کړه چی ناڅاپه ده نه د گیلی هغه په زرگونو جملی هیری شوی چی د انتظار په ناپایه شیبو کی به یی په یوازیتوب کی له ځانه سره تکرارولی، یوازی دومره یی وویلای شوای: تـه خو روغ یی؟ تپی خو بـه نـه یی؟ زه ډیر درته اندیښمن وم.

طاهر ځواب ورکړ : زه بلکل روغ یم.

: ما پرون له یوه نجومی نه ستا په اړه پوښتنه وکړه.

: هغه څه درته وویل؟

: اوس که هغه ماته په مخه راغی نو کتابونـه بـه یی سیند تـه ورغورځوم. دروغجن، دوکه باز، مکار!

: بیا هم هغه تاته څه وویل؟

: خدای (ج) یی دی خوار کړی، هغه ویل چی ستا ستوری سرگردان دی، او ته د تاتاریانو په زندان کی یی، او ترڅو چی د ستوری دغه سرگردانی پای ته ونه رسیږی را بـه نه شی. خو دغه سرگردانی به د یوه کال دننه ختمه شی، ما هغه بی ایمانه ته خوشی پنځه دیناره ورکړل.

هغه ستا په اړه نوری هم خوشی تشی خبری راتـه کولی.

طاهر وخندل پوښتنه یی وکړه : څه خبری؟

زید چی نوکران بوخت ولیدل ورو یی په راز دارانه لهجه وویل: راځه دننه!

طاهر دوړی پخوونکی ته وویل چی دوړی تیاره کړی او له زید سره دننه ولاړ، زید ډیوه بله کړه، په رڼا کی د هغه سترگو د طاهر بلا اخسته، طاهر وویل ښه هغه خوشی خبری څه وی؟

: هغه ویل چی پر.تا بـه یوه تاتاری شهزادگی مینه شی، او د هغې سبب به د مغلو له زندان نه خوشی شی، که سبا تـه په مخه راغی نو داسی درس به ورکړم چی تول عمر ورته یاد وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : له مدینې نه کوم لیك راغلی؟

: احمد بن حسن پخپله راغلی ؤ، دوی هفتی یې تیری کړې بیرته ولاړ، هغه ویل چې ته بغداد ته راشې خپل احوال په لیك کې ورته ولیکه.

طاهر د خپلو دوستانو په اړه وپوښتل زید ځواب ورکړ: مبارك هره ورځ راځي ستا پوښتنه کوي، عزیز او عبدالمالك دوهمه، دریمه ورځ احوال اخلي، نور کله کله راځي، هو یوه بوډۍ ځو ځله دلته راغلی او هغه هم ستا په اړه پوښتنه کوی.

: هغه څوك کیدای شي؟

: ماته نه ده معلومه، یوه ورځ له شا پسې ورغلم، هغه د سیند پر سر پله تیره شوه او بیا د صدر اعظم کور ته ننوته.

طاهر وویل : زه اوس یو مهم کار تاته سپارم ته همدا اوس عبدالعزیز ته ورشه ورته ووایه چې عبدالمالك او نور اعتمادي ملګری درسره راوله او دلته راشي، که هغوی ویده وي هم ورته ووایه چې ضروري کار دی باید راشي زما لیك درسره یوسه.

*****

(۲)

طاهر چې د ډوډۍله خوړلو نه فارغ شو زید، عبدالعزیز، عبدالملك او مبارك ورسره راوستل، زید بلې کوټې ته ولاړ او ویده شو، طاهر له خپلو دوستانو سره تر ډیره وخته خبرې کولې.

د عبدالعزیز په نظر خلیفه، صدر اعظم او وحید الدین دری واړه په دې دسیسه کې شریك وو، مبارك په دې اړه څه رأیه نه درلوده، هغه یوازې د عبدالعزیز خبرې ورسره تائیدولې.

عبدالمالك د څه ویلو پرځای په چورتونو کې ډوب وو، کله چې طاهر تری رایه وغوښتله نو هغه له لږ سوچ وروسته وویل:

ستا ملګری چې ددې دسیسی ثبوتونه یې ورانډې کولې شوای وژل شویدی وحید الدین تر اوسه پوری ورك دی، د هغه پرځای د هغه مرستیال مهلب بن داؤد کار کوی، تر څو موږ د وحید الدین احوال معلوم نه کړو پر چا څه جرم نه شو ثابتولی، که هغه وژل شوی او یا په کومه نا معلومه بندی خانه کې بندی پروت وی نو زه د هغه په اړه دا ویلی شم چې په دې دسیسه کې د هغه هیڅ رول نشته.

عبدالعزیز پوښتنه وکړه: ولی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمالك ځواب ورکړ : په پرده کی د هغه د وژلو او يا بندی کولو علاقه له هغه چا سره ممکنه ده چی د هغه د راڅرګندیدو نه ويريږی چی راز به يی افشا کړی، مثلاً خليفه، يا صدر اعظم او يا کوم بل څوك چی دده په نامه يی دسيسه جوړه کړی ده، ددی پر خلاف که دی په خپله خوښه چيرته غلی شوی وی نو بيا دا خبره ثابته ده چی دی يوازی ددی خبرو ذمه وار او مسئول دی،ځکه خو تر څو موږ د وحيد الدين د ورکيدو راز معلوم نه کړو ددی پيښو يادونه چاته بايد ونه کړو.

طاهر ووېل : دغه راز له دری تنو څخه څرګنديدای شی خليفه، صدر اعظم او مهلب بن داود، زه مهلب ځکه پکی راشريکوم چی د وحيد الدين د ورکيدو نه وروسته په عامو حالاتو کی خليفه بايد د هغه پر مرستيال اعتماد ونه کړی، پردی سربيره سملستی د هغه په وزير کيدو هم شکونه را پيدا کيږی.

اوس پوښتنه دا ده چی له دی دری تنو نه لومړی له کوم يوه سره وګورم؟

عبدالملك ووېل : تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وګوره، د خليفه په محل کی په داسی رازونو پوهيدونکی د تل لپاره په ځمکه کی ښخيدای شی خو د صدر اعظم په کور کی لږ تر لږه يو داسی څوك شته چی ته يی د ځان بللی شی.

طاهر وپوښتل : هغه څوك دی؟

عبدالملك په موسکا ځواب ورکړ : هير دی شو؟ ما خو ستا لپاره هره دوهمه او دريمه ورځ خپله ميرمن د صفيی د تسلی لپاره استوله.

طاهر ووېل : له ما سره ستا همدردی خو به د اخلاقی حدودو نه بهر نه وی؟

: نه ما يوازی د يوه دوست ذمه واری ترسره کړی.

هغه ستا په اړه واقعاً ډيره پريشانه وه.

طاهر ووېل : زما پردی څه اعتراض نشته چی مشر ورور می يی، خو داده اوسه زما له دی نجلۍ سره هيڅ نشته.

: په هر حال د هغی له تا سره مينه ده، ډيره توده مينه او محبت.

زه پردی خوښ يم چي هغه ددی وړ ده، زما ميرمن هم د هغی ډيره ستاينه کوی.

څلور واړه ملګری بيا اصلی خبرو ته راوګرځيدل او تر ډير بحث وروسته دا پريکړه وشوه چی طاهر دی تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وګوری، عبدالعزيز همالته ويده شو، عبدالملك او مبارك خپلو کورونو ته ستانه شول.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

سهار وختی له لمانځه وروسته طاهر د صدر اعظم کور ته ورغی، د کور د مخی په باغ کی یی دواړو خواو ته د گلونو پټی لیدل، ناڅاپه یی د گلونو په منځ کی یوه ښکلی نجلی ولیده هغی ورو ورو قدم واهه، په لاس کی یی څو گلان وو، هغه د یوه بوټی ترڅنگ ودریده، ور تیته شوه د یوه گل د راشکولو لپاره یی لاس ور اوږد کړ، خو چی د طاهر د پښو غږ یی واورید مخ یی ور واړاوه، طاهر په یوه نظر هغه وپیژندله، هماغه غټی غټی شرابی سترگی چی د دجلی د سیند په څنډه یی لیدلی وی، او هماغه ښکلی مخ چی د سپوږمۍ په رڼا کی یی د همدې ښځ په یوه څنډه کی لیدلی ؤ، هغه صفیه وه، هماغه صفیه!

د طاهر په لیدو د هغی څیره له خوښۍ وغوړیده، د یوې شیبې لپاره طاهر دوه زړی شو ودرید، خو بیا یی اوږده اوږده گامونه واخستل او وړاندی ولاړ.

صدر اعظم چی خبر شو دی یی دننه ورروغوښت، ښه تود روغبړ یی ورسره وکړ او ویی ویل : ډیر ځنډ دی وکړ، زه درنه مایوس شوی وم، څه وخت راورسیدلی؟

طاهر لږ په تفصیل ددی پوښتنو ځواب ورکول غوښتل خو ډیر زر یی احساس کړه چی د صدر اعظم پام په بل لوری دی، تر مایوسی زیات هغه پریشانه شو، د هغه گومان ؤ چی صدر اعظم به د ابواسحق، کمال او جمیل پوښتنه تری کوی خو هغوی دده په یاد هم نه وو.

طاهر لا تر قراقرم پوری د رسیدو د حال تفصیل نه ؤ بیان کړی چی صدر اعظم یی خبره ورغوڅه کړه ویی ویل : د خلیفه لیك یی چی ولوست چنگیز خان څه وویل؟

: هغه وویل چی موږ پر خوارزم د یرغل اراده پریښوده.

: دروغجن، دوکه باز هغه شونډی وچیچلی.

طاهر لږ فکر وکړ بیا یی وویل : مگر د چنگیز خان له خبرونه داسی ښکاریده چی د خلیفه د بی طرفی نه ډاډمن شوی وی، ښایی په قراقرم کی داسی خلك وی چی چنگیز خان ته دا تسلی ورکوی چی د خوارزم شاه په اړه د خلیفه ظاهر او باطن یو شان نه دی.

: دا خو هر احمق ته معلومه ده او زه چنگیز خان احمق نه گنم، په هر صورت زه په دی خفه یم چی ته مو هلته واستولی، اوس نړیوالو ته ددی ویلو موقع په لاس ورغله چی موږ پټ چنگیز خان ته ډاډ ورکړ او د هغه حوصله مو مضبوطه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه، د لښکرو مشر له استعفی سره دغسی شکونه نور هم زور اخلی.

: د پوځ مشر استعفی ورکړه؟

صدر اعظم پردی پوښتنه تکان وخوړ وبی ویل : چاته تر اوسه په دی اړه څه مه وایه، زه هڅه کوم چی هغه خپله استعفی بیرته واخلی، اوس زموږ هغه ته اړتیا ده.

طاهر وپوښتل : د وحید الدین څه درک معلوم شو؟

: نه؛ او زما له دی خبرو سره اوس هیڅ دلچسپی نشته.

: زه له خلیفه سره لیدل غواړم، ته زما سره په دی اړه څه مرسته کولی شی؟

صدر اعظم په بی پروایی ځواب ورکړ : خلیفه د ځوانانو د احساساتو هیڅ پروا نه لری، ته به هغه ته وایی چی سمدستی د خوارزم شاه د ملاتړ اعلان وکړی، او ته به هماغه ځواب واوری چی د لښکر مشر یی مایوسه او استعفی ته مجبور کړ، او هغه ځواب دا دی چی ته موږ له کومه وخته راهیسی مشاور ټاکلی یی؟

: امکان لری زه د خلیفه په وړاندی د راتلونکو خطرونو سهی نقشه وکاږم او...

وزیر اعظم د هغه خبره ورغوځه کړه : بچیه! په بغداد کی د پوهوونکو کمی نشته، ته ولاړ شه په مناسب وخت کی به دی راوغواړم ستا لپاره په یو مناسب منصب فکر کوم، تر څو ورځو پوری به خبر درکړم.

طاهر وویل : زه دی نتیجی ته رسیدلی یم چی په اوسنیو حالاتو کی د خلافت په دربار کی د کوم منصب په اخستلو ځوك د قوم او اولس سهی خدمت نشی کولی، بیا هم زه تاته وعده درکوم چی د وخت په راتلو به زه ځان د اولس یو سرښندوی سپاهی ثابت کړم.

* * * * *

(٤)

صفیی په لاس کی د ګلو ګیډۍ نیولی وه او په بڼ کی د تیری شوی ویالی په غاړه ولاړه وه، یو ګل به یی په رڼو ښهیدونکو اوښو کی وغورځاوه او چی هغه به لږ لری ولاړ بیا به یی بل وروغورځاوه او ننداره به یی کوله، کله به یی چی ګیډۍ خلاصه شوه د لنډو پټیو نه به یی نور ګلان راوشکول او بله ګیډۍ به یی جوړه کړه او بیا به په همدی لوبه له سره راګرمه شوه.

د صفیی به دریمه ګیډۍ نژدی خلاصه شوی وه طاهر یی ولید چی له درشل نه راووت، د دروازی په زینو کی لاندی راکوزیده، دا زر زر د مرمرو ډېرونه جوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی پله‌پرمس له وبالی تیره شوه او د گلانو له بوټونه یی گلان شکول او ورو ورو طاهر ته ور نژدی کیدله.

صفیی یوی او بلی خواته وکتل هیڅوك یی هم شاوخوا ونه لیدل، بیا یی هم زړه درزیده، ورو ورو د گلو له بوټونه را ووتله او سرك ته د ورووتلو لپاره یی د مرمر ډبري په پله پښه کیښوده، خو په سترگو یی د حیا پردی راغلی دوه زړی شوه پښی یی وریږدیدلی او بیا وښوییده نژدی وه چی په وبالـه کی وریږوزی، طاهر ور وراندی شو او زر یی لاس ورته ونیو، صفیی په خجالت د هغه لاس ونیو د هغی پر څیره د حیا سرو او سپینو څپو نڅا کوله.

له شرم او حیانه وارخطا شوی صفیی په ورو وویل : شکریه!

طاهر وویل : افسوس دی ته خو به خوږ شوی نه یی؟

: نه!

طاهر دوه زړی شو او یو گام یی واخست، صفیی زر ورته وویل، ما دا گلان شکول واخله! بیا یی گلان طاهر ته ونیول، طاهر هم په وارخطایی گلان واخستل.

هغی وویل : په بغداد کی ستا د راتلو ډیر انتظار کیده ته ډیر ناوخته شوی!

: هوکی حالات داسی شول چی وځنډیدم.

طاهر له کومی بلی خبری پرته خپله لاره ونیوه او ولاړ، صفیه لږ ځنډ نوره هم هلته ولاړه وه، په بوټیو کی گلانو خندل او د وبالی رنو اوبو په کړس کړس خنداکوله، هغی بیا څو نور گلان وشکول او د مرمر ډبرو په تختو ودریده هغه یی یو یو وبالی ته وغورځول.

سکینه پر درشل رابنکاره شو٭د مرمرو په زینو ودریده او ناری یی کړی : صفیی! صفیی ته نن کورته نه راځی؟

صفیی زر ځواب ورکړ : درغلم!

د محل نه له راوتلو وروسته د سیند د پله پر سر طاهر د لږ ځنډ لپاره ودرید، هغه گلانو ته په ځیر ځیر وکتل او بیا د سیند د اوبو د بهیر په سیل ورتیت شو، د یوه ژور خیال سره یی پر گلانو لاسونه سست شول، گلان سیند ته ولویدل او په څپو کی تری ورك شول.

طاهر وویل : ثریا! ثریا! زه ستایم، یوازی ستا!

او بیا له هغه ځایه روان شو، د هر گام په اخستلو سره گرندی کیده، په کور کی عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك او افضل دده انتظار کاوه، هغوی چی دی ولید

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنې يې ترې پيل کړې، طاهر په داډ پر کرسۍ کښيناست ويې ويل : زه حيران يم چې دا خبره تر اوسه زما ذهن ته ولې رانغله چې که موږ د هغه دسيسې اصلي مجرم ونيو هم د خوارزم مصيبت نشي رفع کيدای، امکان لري صدر اعظم ددې کار ذمه وار وي، دا هم کيدای شي چې د خليفه پټکي لاس وي، او دا هم امکان لري چې هغوی دواړه ذمه وار نه وي، خو دا وخت داسې نه دی چې بايد ضايع کړای شي، د تاتاريانو سيلاب ډير ګړندي پرمخ را روان دی، اوس تر هر څه لوی ضرورت دا دی چې د بغداد اهل د راتلونکو خطرونو نه خبر کړای شي، هغوی د غفلت له خوبه را بيدار کړای شي په بغداد کې يوې ډلې د بلې او يوې فرقې د بلې پرخلاف مورچل جوړ کړی دوی ته ددې ويلو اړتيا ده چې داسې يو محاذ هم شته چې د کفر ټول طاقتونه راټول شوي او مسلمانانو ته د ټولو قوتونو د يوکولو بلنه ورکوي.

زما باور دی چې يو شريک خطر موږ ټولنيز جهاد او هڅو ته اړ کولی شي، په داسې حال کې به هغه خلك چې غلې غلې د تاتاريانو ملاتړ کوي، برالا زموږ مخې ته راووزي.

زه غواړم چې اوس د بغداد د هر جومات نه يوازې يوه ناره اوچته شي او هغه دا چې د تاتاريانو د مقابلې لپاره موږ سره يو يو، تر ټولو دمخه زه د بغداد په لوی جومات کې دا ناره اوچتوم.

افضل ورويل : خدای (ج) د وکړي چې بريالی شې، خو له تيرو دوو درې پيړيو راهيسې د بغداد مسلمانانو يوازې پخپلو کې د يو بل سر ماتول زده کړي دي، سني د شيعه دښمن دی او شيعه د سني د وينو تږی، حنفي، شافعي، او مالکي يو له بل سره لاس او ګريوان دي، او حنبلي ټبل خواته ډنګوي!

تاسو کوم جومات ته ولاړ شئ کومې ټولنې ته د خبرو له پاره پاخيږئ له تاسونه به لومړۍ پوښتنه همدا وي چې جنابه ته له کومې مذهبي فرقې سره يې؟

طاهر ځواب ورکړ : زما سره ددې ستونزو احساس دی، خو زه ددې منلو ته تيار نه يم چې دغه حالات به نور هم دوام وکړي د شريك خطر احساس دغه اختلافات لرې کولی شي.

افضل ورويل : ددې ذمه واري زموږ د هغو تنبلو او لټو علماؤ ده چې هيڅ هدف نه لري خو نن هغوی ته دا ويل کيدای شي چې د تاسو مقابله له داسې چا سره ده چې د هر کلمه ويونکي دښمن دی، ستاسو د خپلواکي ډيوه مړه کيدونکې ده، موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی علماؤ ته ویلی شو چی تاسو مسلمانان یو له بل سره وجنګول، اوس کفار په میدان کی درته د مقابلی چیغی وهی، زما باور دی چی خلك به هغوی میدان ته په زور راکش کړی.

عبدالعزیز او عبدالملك هم په دی بحث کی برخه واخستله، بالاخره دا پریکړه وشوه چی طاهر به د جمعی په ورځ د بغداد خلك د خوارزم د خلکو له حالت نه خبروی. او له دی نه وړاندی به دا خبره مشهورووی چی یو سړی د بغداد د اولس په نامه د خوارزم د مظلومو مسلمانانو پیغام راوړی دی.

له جګیدو نه وړاندی عبدالعزیز وویل : زما باور دی چی حکومت به موږ ته ډیر د داسی چارو اجازه رانه کړی، او په راتلونکو څو اونیو کی به زموږ منزل د خوارزم د جګړی ډګر وی، خو زموږ لپاره غوره دا ده چی حکومت زموږ له چارو څخه ناخبره وی، د طاهر د وینا نه وروسته به هغه کسان چی موږ یی په تاتاریانو پلورلی یو چوپ نه کښینی. له هغه وروسته موږ باید طاهر تر هغه وخته پوری پټ وساتو ترڅو د اولس احساسات د نه فتحه کیدونکی کلا په څیزنه دی راولاړ شوی، که د صدر اعظم یا خلیفه نیت خراب وی نو سمدستی به د طاهر د نیولو هڅه وکړی، په دی ورځو کی له بده شامته په موږ کی د غدارانو کمی نشته، ځکه خو زه ستاسو په مخکی له ټولو وړاندی له طاهر سره د وفاداری سوګند کوم، او له تاسو نه هم غواړم چی دغسی سوګند وکړی.

ټولو ملګرو قسمونه وکړل، بیا عبدالعزیز وویل: اوس که په موږ کی کوم یوه خیانت وکړ د نورو ملګرو به دا ذمه.واری وی چی څټ یی ور پری کړی.

ټولو دوستانو ددی وړاندیز تائید وکړ او مجلس ړنګ شو.

*****

(٥)

د جمعی نه وړاندی په ښار کی د هر جومات او مدرسی په وره دا اعلان ځړیدلی ؤ چی د جمعی له لمانځه وروسته به یو سړی د ترکستان د مسلمانانو پرسر د تاتاریانو د ظلونو په اړه د خپلو سترګو لیدلی کیسی اوروی.

قاضی فخر الدین د ښار څو با عمله علماؤ او د مختلفو مدرسو طالبانو د بغداد په کوڅو او واټونو کی دا شعارونه ورکول چی د بغداد د مسلمانانو په نامه د ترکستان مسلمانانو یو پیغام را استولی او ددی پیغام راوړونکی هغه ځوان دی چی پلار یی په بیت المقدس کی د هلال او صلیب په جګړه کی د مسلمانانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحی بیرغ رپولی ؤ او صلاح الدین ایوبی «رح» په انعام کی خپله توره وربخښلی وه.

د پنجشنبی په ماښام صدر اعظم طاهر کورته وروباله او تری ویی پوښتل چی ته د بغداد خلکو ته څه پیغام اوروول غواړی؟

د صدر اعظم په باب د طاهر شکونه بیا تازه شول خو هغه د تدبیر نه کار اخستل مناسب وبلل ځواب یی ورکړ:

ته پوهیږی چی د خوارزم هیواد د تاتاریانو وروستی هدف نه دی، که هغوی هلته بریالی شول نو دوهم هدف به یی عراق وی، کیدای شی د عباسی دولت سره د جنگیز خان اړیکی دوام وکړی خو کمزور ته د زورور په دوستی باور حماقت دی، ځکه خو زه غواړم چی د هر ډول بدو حالاتو لپاره چمتو اوسو، زه غواړم د بغداد ویده خلك راویښ کړم که دښمن یرغل راوړی دوی خو لږ تر لږه د خپل کور ساتنه او دفاع وکړی.

: تا ماته هغه ورځ ولی ونه ویل چی په جامع جومات کی خبری کول غواړم.

: هغه ورځ دا زما په ذهن کی نه ؤ، که ته زما پر ځای وای په داسی چارو کی به دی له چانه مشوره اخستل لازم نه وو بللی.

: زه ویریږم چی ته د خلیفه په باب څه گستاخی ونه کړی؟

: مگر ددی پرخلاف زه فکر کوم چی په دی وینا زه خلیفه او تاسو ته لوی خدمت ترسره کوم.

طاهر د صدر اعظم پر تینگار همالته ډوډی ته پاتی شو، پر دسترخوان قاسم هم ؤ، هغه په بی پروایی د خوارزم په اړه څو پوښتنی وکړی او چی کله طاهر له صدر اعظم نه رخصت واخست قاسم تر برنډی پوری ورسره راووت، طاهر ته یی لاس ورکړ او په طنز یی تری وپوښتل: آیا تر اوسه دی په کومه لویه غونډه کی وینا کړی؟

طاهر په موسکا ځواب ورکړ:

زه یوازی یو سپاهی یم.

له محل نه بهر عبدالملك او عبدالعزیز په ډیره ناکراری د طاهر انتظار کاوه، عبدالعزیز چی ولید ویی ویل : تا ډیره اشتباه وکړه موږ وویریدو چی صدر اعظم به تا خطرناك وگنی او بندی به دی کړی.

طاهر وویل:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم ویریدم خو په دې کې مصلحت ؤ چې زه دوی تر سبا پورې د ځان په باب بدګومانه پرې نږدم، ځکه چې بیا به دوی د جومات په دروازو پهرې درولې وې.

*****

(٦)

د جمعې د لمانځه نه وروسته یو ځوان د منبر سرته پورته شو او خلکو ته یې طاهر ور وپېژاند، طاهر د خبرو لپاره پاڅېد. د دومره لويې غونډې په مخکې هغه د لومړي ځل لپاره دریدلی و.

د قرآن کریم څو آیتونه یې تلاوت کړل، بیا یې په وارخطایي خبرې پیل کړې، د بغداد خلکو هره ورځ په مناظرو کې د لویو لویو اورژبو وینا کوونکو خبرې اوریدلې وې، تر لږ ځنډه دوی په بې پروایي ناست وو او پخپلو کې یې پسپسکې کولې، په دې غونډه کې داسې خلك هم ناست وو چې د بغداد په یو جومات کې یې پر منبر په خپل مخکې د کوم پردي خبرې د ځان توهین باله.

داسې خلك هم وو چې دا یې احساسوله چې کاشکې نن هم کومه مناظره وای.

یو مشهور عالم په ډېر ساده انداز اوچت شو ویې ویل : مهرباني وکړه ته کښېنه هغه سړي ته د خبرو نوبت ورکړه چې له ترکستان نه راغلی دی.

پردې خبره ځینو خلکو وخندل. خو پر طاهر دې ټوکې بل ور اغیزه وکړه، هغه له یوې شیبې چوپتیا وروسته بیا خبرو ته دوام ورکړ:

زما دوستانو! دا ځای د ټوکو لپاره نه دی، بیا هم زه ستاسو ژوندي روحیې ستایم، کاشکې تاسو د جګړې پر ډګر هم دغسې ژوندي روحیه ولرئ، زه دلته ددې لپاره نه یم راغلی چې په وینا څوك راته شاباش ووایي، زه نه وینا کوونکی یم او نه داستان ویونکی.

زه یوازې یو استازی یم، د ترکستان د اسلام د هغو بچیانو چې له کورېږو نه یې تاتاریان د فتحې په ویاړ څلې جوړوي، زه د اسلام د هغو لونو استازی یم چې د عصمت ساتونکی یې په خاورو او وینو کې شتیږي او اوس یې وروستی امید تاسو یاست.

زما سره کړسندې خنداګانې نشته، اوښکې دي.

ای په خپله جادویي وینا فخر کوونکو! اولس ته د الاهو ویلو او ویده کولو وخت تیر شوی دی، زه تاسو د مرګ له خوبه راپیداروول غواړم، زما خبرې په خلاصو غوږونو واورئ!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر غږ ورو ورو اوچتیده، بنده ژبه یی اوس د غرنی خوږ د اوبو په څیر روانه شوه، او بیا ورو ورو خلکو په دغه غرنی خوږ کی د سیند څپی احساس کړی، د هغه سیند چی بندونه یو پر بل پسی نړوی، خلك هم په همدی څپوکی ورسره بهیدل.

طاهر د ماضی له مخ نه پرده پورته کړه هغه هیر منزل ته یی اشاره کوله چی سارایی عرب د نړی د نیولو په اراده تری راوتلی وو.

هغه د تاریخ پانی چپه اړولې د هغو غازیانو داستانونه یی اورول چی په ختیځ او لویدیځ کی یی د اسلام نوم لوړ کړی ؤ، هغه د راتلونکی په پردو کی غلی توپان ته اشاره کوله او خلکو په چوپه، چوپتیا کی غوږ نیولی ؤ، د ځینو سترگی لمدی وی، یوه زلمی ډیر په زحمت خپلی اوښکی را ایسارولی طاهر ویل:

د اولس پر لمن د بدبختی داغ په اوښکو نه په وینو مینځل کیږی.

په یاد ولری!

څه ور ژوند چی تاسو کوی، دا له فطرت سره ملنډې دي، او فطرت له ځان سره ملنډی وهونکی هیڅکله نه بخښی، د مسلمانانو نښنه دا ده چی دوی به د کفارو په وړاندی د اوسپنیز دیوال په څیر دریدل، مگر اوس چی کفار خپل ټول ځواکونه ستاسو پرخلاف سره یو کوی، ستاسو علما تاسو په څلور لارو کی راغونډوی او د یو بل د سر ماتولو مشوره درکوی.

پردی یو سری چی د بغداد د مناظرو یو نوماند ویناوال ؤ جگ شو او چیغی یی کړی:

زه په ډیر ادب او درناوی پوښتنه کوم چی ته په کومه فرقه پوری اړه لری.

طاهر هغه ته د کښیناستلو اشاره وکړه ویی ویل:

زه یو مسلمان یم.

: څه ډول مسلمان؟

: طاهر په غوسه ځواب ورکړ:

: تاسو له دری سوه کالو راسی د مسلمانانو ډولونه شماری خو تر اوسه پوهو د اصلی او بدل ریښتینی او دروغجن مسلمان پریکړه ونشوه، ددی سبب دا دی چی تاسو نور د اسلام په تله نه تلی، بلکی هر یوه مو ځانگړی او بیله تله پیدا کړی ده چی پر هغوی ستاسو له خپل ذات پرته نور هیڅوك پوره نه خیژی.

زما دوسته! کیدای شی چی زه د یوه کم علمه سری په بنه ستا په څیر فکرونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړای شم، د خیالونو په وزرونو به ستا سره لوړ الوت ونشم کړای، او د نورو د ایمان تللو لپاره چې تا کوم محك جوړ کړی دی زه بنایي په هغه پوره ونه خیژم خو که ته د خوارزم په کوم میدان کی زما سره په څنګ کی پراس سپور وای او بیا دی له مانه پوښتنه کړی وای چې ته څه وړ مسلمان یې نو ما به ځواب درکړی ؤ چې څو ګامه وړاندی د مؤمن د ایمان معلومولو محك دی، که زه د کفارو د غشیو په باران کی موسکی شم، که د دوی د تورو په سیوری کی کلمه وویلی شم که د مرګ لاس خپلی مری ته نژدې ووینم مګر پښی می ونه لړزیږی، نو ویوهیږه چې مسلمان یم، که می بدن د کفارو د اسونو تر پښو لاندی غوبل شی او د ځنکدن په وخت می هم له شونډو دغه دعا اوریدی شی چې یا الله ! د خپل محبوب د دین جنډۍ اوچته وساته نو ویوهیږه چې زه مسلمان یم.

زما وروره! بده یې مه منه، د مؤمن د ایمان د پیژندلو تله هغه نه ده چې ته یې هره ورځ د بغداد په څلور لارو کی بیانوی. نه! د مؤمن د ایمان معلومولو مقام د جهاد ډګر دی چې هلته د هر مسلمان د وینو رنګ سور وی که سني وی او که شیعه، که حنفی وی، که مالکی، که ستا په څیر روښانفکر عالم وی او که زما په څیر کم علمه.

د امن په ځای کی که تر زر کلونو پوری هم مناظره او بحث سره وکړی دا به معلومه نکړای شی چې کوم یو دروغجن یاست او کوم یو رښتین! خو ما په قوقند کی پخپلو سترګو ولیدل چې د یوی ډلی مسلمانان د بلی ډلی لپاره سپر وو، د حملی په وخت کی د هغوی ناره یوه وه، د شهادت په مهال یې کلمه یوه وه هغوی ټول یو رنګ مسلمانان وو.

هو د جګړی له ډګر نه بهر می څو رنګه مسلمانان لیدلی دی، په مرو کی داسی څوك هم شته چې وایي له زورور دښمن سره جهاد روا نه دی، په مرو کی داسی څوك هم شته چې د دښمن د نامه په اوریدو تښتی، داسی څوك هم شته چې د چنګیز خان د رحم جلبولو لپاره اسلامی نړۍ پر تاتاریانو خرڅوی، او دا ستاسو په ښار کی هم چې هر عالم د بل د ایمان معلومولو په خیال کی دی په دنګو محلونو کی اوسیدونکیو داسی ډله هم شته چې پر ترکستان د تاتاریانو د حملی ملاتړ کوی.

زما دوستانو او مشرانو!

ښایې ماته بیا په دومره لویه غونډه کی د خبرو فرصت په لاس رانه شی، زما

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبری په خلاصو غوږو واوری او زما پیغام هر هغه چا ته ورسوی چی د قوم د راتلونکی اندیښنه ورسره ده.

د تاتاریانو سیلاب معمولی سیلاب نه دي، اوس ددغه سیلاب مخی ته د خوارزم هیواد د وروستی مورچل اړ کمر په څیر پروت دی، که دغه کمر له منځه ولاړ داسي مه گڼی چی دغه سیلاب به نور تم شی، د هغه یاغی څپی به یوه ورځ د بغداد د دنګو ماڼیو تاداوونه هم ورچوی. که موږ غفلت وکړ نو د دنیا له مخی نه به محوه شو، زه داسی نه وایم چی اسلام به ورك شی، اسلام ورکیدونکی شی نه دی، دا د خدای «ج» دین دی، که یی تاسو ساتنه ونه کړای شوای نو خدای «ج» به کوم بل قوم د ده د ساتنی لپاره غوره کړی، دا داسی بیړیده‌ده چی هیڅ توپان یی نشی اړولی، تل تر تله به لامبو وهی، که تاسو د خدای «ج» دغه کښتی پریښوده او په نورو کی سپاره شوی نو پخپله به ډوب شی او نور اولسونه به پکی سپاره شي.

ستاسو بری په تولنیزو هڅو او جهاد کی دی او تولنیز جهاد او هڅو ته تر بل هر وخت زیات اوس ضرورت دی چی د کفر توپل څواکونه ستاسی د ورکولو لپاره چمتو شوی دی.

ما درته وویل چی د بغداد په دنګو محلونو کی اوسیدونکو ځینو خلکو د خوارزم په خلاف له تاتاریانو سره گډه دسیسه جوړه کړی! یو تن جگ شو ویی ویل:

موږ غواړو د هغوی نومونه واورو!

طاهر ځواب ورکړ:

زه یوازی د دسیسي او خیانت په اړه معلومات لرم، تر اوسه کوم ځانگړی چاته اشاره نشم کولی، اوس پر موږ داسی مهال راتلونکی دی چی غلی منافقین به زغرده زموږ مخي ته راووزی.

د خلافت هغه امیران چی دلته حاضر دی، زه له هغوی نه غواړم چی خلیفه له اصلی حالت نه خبر کړی.

که د تاتاریانو «مغلو» په مقابل کی د خوارزم ملاتړ ونه کړو نو دا به زموږ د ځان وژنی په معنی وی.

د حالاتو غوښتنه دا ده چی د مسلمانانو خلیفه سمدستی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان وکړی، له هغه وروسته به د منافقانو د پلټلو اړتیا نه وی، هغوی به

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپله رامیدان ته شی، هغوی به هڅه وکړی چی زموږ مری خپه کړی او غږ مو چوپ کړی. دوی به د تاتاریانو په ملاتړ د خوارزم د مسلمانانو پرخلاف فتوی ورکړی.

زما مسئولیت دا ؤ چی تاسو ته لاره دروښیم، نور پری تلل او یا کرار کښیناستل ستاسو خپل کار دی، که تاسو منظم شی نو زما باور دی چی د مسلمانانو خلیفه د راتلونکو خطرونو څخه ناخبره نه دی د جهاد اعلان به کوی.

سمدستی زه دانه شم ویلی چی د بغداد په اوسیدونکو کی څوك دی چی له مغلو سره یی سازش کړی دی، له دی نه مخکی زه د خلیفه او صدر اعظم لخوا د یوه اعلان کولو په انتظار یم، که نه نو په باور سره ویلی شم چی په بغداد کی د اسلامی نړی ترټولو لوی دښمن څوك دی.

سمدستی په تاسو کی چی څوك د مغلو پرخلاف د خوارزم د مسلمانانو ملاتړ کوی، هغوی دی ما د ځان ملگری وبولی، که هغوی دا لیدل غواړی چی د اسلام په محك د دوی د ځیری رنگ څه ډول راوزی نو د خوارزم میدان زموږ نه ډیر لری نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسیسه

څو ورځې وروسته د صدر اعظم د محل په یوه پراخه کوټه کې د هیواد پر حالاتو د امیرانو یو مجلس جوړ شو، د طاهر بن یوسف وینا د دوی د بحث موضوع وه.

یوه منصبدار وویل : هغه یو لیونی دی او له دې پرته بله چاره نه لري چې باید ونیول شي او چې خلیفه هم همدغسې امر کړی دی نو باید هیڅ سستي پکې ونه شي.

یوه بل وویل:

هغه نیغ پر چا تورونه نه دي لګولي، خو د بغداد د خلکو په نظر موږ ټول مجرمان یو، ددې باید سمدستي چاره وشي، زموږ لپاره د تعجب خبره دا ده چې د بغداد د هرې فرقې خلك پرې راټولیږي، په تیرو څلویښتو کلونو کې ما شیعه او سني په یوه لاره روان نه وو لیدلي خو اوس مې اوریدلي دي چې د هغه د کور په یوه دروازه سني پهرهدار ولاړ دی او پر بله شیعه، تیره شپه په مامونیه څلور لارې کې مناظره کیدونکې وه، زه هم هلته ورغلی وم، دې له ټاکلي وخت نه مخکې راغلي او خبرې یې پیل کړې او دا په تیرو دوو پیړیو کې لومړی ځل ؤ چې یو چا د تولو فرقو خلکو ته تونده خبرې کولې خو اوریدونکي چوپ وو، او کله چې هغه دا پوښتنه وکړه چې تاسو اوس هم یو د بل دښمنان کیدل غواړئ نو زیاترو یې په نه ځواب ورکړ او دده له وینا وروسته تر ټولو عجیبه خبره دا وه چې سني او شیعه یو له بل سره تر غاړې وتل.

څکه خو موږ که هغه ته لیوني ووایو ځان ته به دوکه ورکړو، که موږ هغه اوس بندي کړ، نو د بغداد خلك به بیا دا حق لري چې ووایي چې موږ ریښتیا هم د کومې دسیسې د رسوا کیدونه په ویره کې یو، زه ویریږم چې هغه به په آرامۍ زندان ته تګ هم غوره ونه ګڼي موږ باید د بیړې پرځای د تدبیر نه کار واخلو.

د بهرنیو چارو نوی وزیر مهلب بن داود چې پخوا د وحید الدین مرستیال ؤ یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زلمی ژ، خلکو د هغه پر علمیت اعتراف کاوه، د هغه په اړه دا هم مشهوره وه چې دیر لږی پام کوی صدر اعظم چې د هغه نه رایه وغوښتله هغه ووېل:

زما په گومان باید موږ دی د لومړی وینا نه ورروسته نیولی وای، اوس یی زموږ له غفلت نه گټه اوچته کړه د ساده گانو یوه لویه ډله یی ورسره ملگری کړی ده، اوس د هغه نیول خطرناك خامخا دی خو له خطرنه د بغداد د ساتنی په خاطر دا خطر باید قبول کړو.

د ښار ناظم جگ شو وبی ویل:

که د بهرنیو چارو وزیر وایی چې دا غفلت له مانه شوی دی نو زه دا ویل ضروری بولم چې ما په هماغه شپه د ده په کور چاپه ووهله، خو هلته د ده له نوکرانو پرته نور څوك نه وو، راتلونکی شپه جاسوسانو خبر راکړ چې هغه د ښار په یوه جومات کی دی، ما دوه سوه تنه سپاهیان ور واستول خو هلته د ده د ساتنی لپاره دری زره تنه ځوانان تیار ولاړ وو.

د بهرنیو چارو وزیر وویل :

مگر زموږ سره خو د سپاهیانو کمی نه ؤ

صدر اعظم ځواب ورکړ:

زموږ د افسرانو او سپاهیانو زیات شمیر د ده پلویان شوی دی، زما په کور کی چې په دی څو تیرو شپو ورځو کی څومره غونډی شوی ددی ټولونه هغه خبر شوی دی.

یو ماښام موږ ته خبر راغی چې طاهر د ماسختن له لمانځه نه وروسته په جومات کی وینا کوی، ما پنځه سوه تنه سپاهیان په عامه جامه کی هلته ور واستول، هدایت می ورکړ چې له وینا وروسته یی را ایسار کړی او چې کله له جومات نه راووزی وبی ونیسی خو هغه ته بیا احوال رسیدلی ؤ او جومات ته رانه غی.

اوس د خلیفه امر داسی دی چې هغه باید په هر صورت ونیول شی، موږ ته ددی امر له منلو پرته بله لاره نشته، پنځوسو مفتیانو نن فتوی ورکړی ده چې هغه باغی دی، سبا ته به دغه فتوی مشهوره کړای شی، بیا به د خلکو عکس العمل وگورو او مناسب اقدام به وکړو.

نور امیران ولاړل خو مهلب بن داود لږ څند له صدر اعظم سره خبری کولی، مهلب وپوښتل:

تاته معلومه ده چې په بغداد کی د ده پخوانی دوستان څوك دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدر اعظم ځواب ورکړ:
قاسم ته ټول معلوم دي.
د مهلب په غوښتنه صدر اعظم یو خدمتګار ته وویل چې قاسم راولي، د قاسم په راتلو صدر اعظم جګ شو او بلې کوټې ته ولاړ قاسم او مهلب تر ډېره پورې خبرې سره کولې.
قاسم ویل:
زما په ګومان د ده په دوستانو کې یوازې افضل داسې دی چې موږ کار ترې اخستی شو، د هغه له ظاهر سره علاقه شته خو د عبدالملك، عبدالعزیز او مبارك په خیر یې دنده نه ده پرېښې.
مهلب وپوښتل : که هغه سبا شپې ته دلته میلمه کړې نو رابه شي؟
: هغه څو شپې وړاندې له ما سره ولیدل، او زه ویلای شم چې زموږ اړیکې ډېرې بدې نه دي، یوه ورځ هغه د خپلو تېرو ګستاخیو بخښنه هم وغوښته او ترڅو چې هغه د حکومت مامور وي موږ ډېر شنه باغونه ورښودلای شو.
که یې ته مناسب بولې نو دلته به یې د راوستلو ذمه واري د لښکر نوي مشر ته وسپارو.
مهلب جګ شو قاسم ته یې لاس ورکړ ویې ویل:
ډېره ښه ده! سبا ته ستا کره زه، د لښکر مشر او افضل میلمانه یو.
صفیه نن هم د پخوا په شان د برنډې په بام ولاړه وه او د کوټې د کړکۍ سره یې غوږ نیولی ؤ ډېر څه یې اوریدلي وو، کله چې قاسم او مهلب بهر ووتل نو دا راکوزه شوه خپلې کوټې ته ولاړه، ترڅنګ بلې کوټې ته یې وروکتل سکینه ویده وه، صفیې به د ویده کېدونه دمخه د ورځې د پېښو په اړه یو لنډ یادښت ولیکه سهار به یې د دروازې پهره دار ته وسپاره، دې د پخوا په څېر کاغذ او قلم رااخست کښیناسته خو د څو کرښو له لیکلو وروسته یې په زړه کې یو نوی خیال راوګرځید . او دغه خیال ددې د زړه په چوپو تارونو د مضراب کار وکړ، بیا ورو څو خوږې نغمې پورته شوې او دې داسې احساس کړه چې دغه نغمې یوه زړه وروونکې ترانه شوه چې ټول کاینات یې را لاندې او په غېږ کې ونیول، دا یو توپان ؤ چې دایې ورسره په هوا کړې وه، یو سیلاب و چې دایې ورسره په څپو کې په اوبو کړې وه، د وریځو شنهار او د توند شمال کرېږې ویرونکې وې، خو له دې توپان سره په الوتلو دا نه ویریدله، د سیلاب څپې څوصله ماتوونکې وې، خو دې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره بهيدل غوښتل، د ويرې زنځيرونه مات شول، د زندان دروازې وشړېدلې، د بغداد ډنګی مانی ددې له نظره پناه کېدلې، دا د طاهر سره د عربو د دښتې د خرما ؤ په يوه بڼ کې وه، د احساساتو له زوره ددې له رېږدېدونکو لاسو قلم پرېوت، او داسې يې احساس کړه چې د ژوندانه د سندرې تار ناڅاپه وشليده، پراخه کوټه د کپس په څېر ورته تنګه شوه، لوېدلی قلم يې بيا راواخست د ليکلو پرڅای يې پر کاغذ کږې وږې کرښې کش کړې، او بيا يې څه په خيال کې ورورګرځېدل او په تشو ځايونو کې يې طاهر بن يوسف وليکل . بيا يې کاغذ وشلاوه او ويې وغورځاوه. جګه شوه بسترې ته ولاړه پرې وغځېده هغې په وار وار ځان ته تسلي ورکوله:

زه به له هغه سره وګورم، ويه يې پوهوم چې نور دې په بغداد کې اوسيدل خطرناك دي، د هغه لمن به ونيسم ورته ويه وايم چې له دې کپس نه مې خلاصه کړه، زما دلته هيڅوك نشته، هغه ښايي دا خوښه نه کړي خو زه به يې د بغداد پر پرېښودو او خپل کورته په ستنيدو راضي کړم بيا به کاکا ته ووايم.. نه نه د سکينې په خوله به ورته ووايم او هغه به يې ومني که يې ونه مني نو زه يې بيا هيڅ پروا نه لرم، د بغداد کومه قافله به مې هلته ور ورسوي، خو په دې حالت کې خوبه هغه مارتې نه؟

نه، نه، هغه داسې نه دي، هغه زما دي، هغه زمادې طاهر سارايې، زما سارايې:

هغه ويده شوه خو په خوب کې يې هم پر شونډو يوه موسکا نځيدله.

*****

(۲)

راتلونکې شپه د قاسم پر دسترخوان نوي د پوځ سالار، مهلب او افضل راغونډوو، د ډوډې له خوړلو وروسته د سيند په غاړه د قاسم کوټې ته ولاړل.

د ډوډې خوړلو په کوټه کې صفيې له کړکۍ نه د طاهر په باره کې څه وانه وريدل، کله چې هغوی بلې کوټې ته د تلو لپاره پاڅېدل نو دې له هغوی نه دمخه د تنګو زينو له لارې هماغې درېڅې ته ځان ورساوه، هلته کښيناسته تر لږ ځنډه له يوې او بلې خوا سره ګړيدل، بالاخره مهلب د پوځ سالار ته وويل:

د صدر اعظم نظر داسې دی چې افضل ته په پوځ کې يو لوی منصب وروسپارل شي، پرون قاسم زما د وړاندې د هغه صفت وکړ، په پوځ کې د لايقو او وفادارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانانو اړتیا ده، د صدر اعظم له عبدالملك او عبدالعزیز نه ډیره تمه وه خو ما اوریدلی چی هغوی استعفا کړی او د طاهر بن یوسف ملاتړ کوی.

د پوځ سالار وویل:

که صدر اعظم غواړی زه د هغه خدمت ته چمتو یم.

مهلب وویل:

له دی نه علاوه په مصر کی موږ ته د نوی سفیر ضرورت دی، که د عبدالملك وفاداری شکمنه نه وای نو زما په نظر ددی منصب لپاره هغه ډیر مناسب ؤ خو افسوس چی طاهر بن یوسف ډیر ښه او ساده ځوانان بی لاری کړل، که ځنګه قاسمه ته څه وایی که زه خلیفه ته سپارښتنه وکړم افضل ذمه واری قبلولو ته تیار دی؟

قاسم ځواب ورکړ:

زه د ده په استعدادونو اعتراف کوم خو ویریږم چی د عبدالملك او عبدالعزیز سره د دوستی په سبب به د بغداد پریښودلو ته تیار نه شی.

د افضل حالت هغه ماشوم ته ورته ؤ چی څوك یی په مخکی ډیر د لوبو سامان انبار کړی ، هغه د صدر اعظم په مانۍ کی د پوځ د سالار او د بهرنیو چارو له وزیر سره یوځای ډوډۍ خوړلی وه، په بغدادکی ده ته د لښکر د سالار د نبی لاس منصب او په مصر کی د سفیر کیدو دروازی په مخکی خلاصی شوی وی، هغه ته په ژوند کی د لومړی ځل لپاره د خپل ځان اهمیت معلوم شو، په شرمیدلی لهجه یی وویل:

که زه د بغداد لپاره کوم خدمت ترسره کولی شم د چا دوستی می په مخکی خنډ کیدای نه شی.

مهلب سمدستی ځواب ورکړ : ته د بغداد لپاره ډیر څه کولی شی د خپلو دوستانو لپاره هم ډیر څه کولی شی، که ته عبدالملك او عبدالعزیز له دردناکی تباهی نه ژغورل غواړی نو یوازی یوه لاره لری.

: کومه لاره؟

: هغوی ویوهوه!

: افضل ځواب ورکړ؟

زما ژبه د طاهر جادو نشی ماتولی!.

د طاهر په باب اوس موږ ته څرګنده شوه چی هغه د خوارزم په اشاره دلته په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغداد کې بغاوت جوړول غواړي، په کومه ورځ چې د دهٔ مقصد پوره شي په همغهٔ ورځ به خوارزم ته ځي، خو د ده د کړو وړو سزا به د ده ملګري وګالي.

افضل پوهیده چې دا د ظاهر پرخلاف یو دروغ تور دی، خو چې کله د انسان په زړه کې بدې هیلې راپورته شي نو د خپل ضمیر د تسلي لپاره په دروغو خبرو هم باور کوي، ده وویل:

که دا خبره وي نو تاسو څهٔ فکر کړی دی؟

مهلب وویل :

موږ د هغه نیول ضروري بولو، خو موږ نه غواړو چې له پوځ سره هغه خلك ټکر شي چې په دروغو خبرو هغه پر خپل ځان راټول کړي دي.

موږ دا هم نه غواړو چې د یوه مجرم د نیولو پر سر د څو بې ګناه خلکو وینې توی شي، موږ له ظاهر سره هم سختي کول نه غواړو، غواړو چې هغه پوه کړو او له دې ځایه یې وباسو، د ده په تلو به دغه فتنه پخپله غلې شي.

د افضل زړه ګواهي ورکوله چې دا دروغ دي، دغه خلك د هغه د وینو تږي دي، خو د ده د ضمیر لپاره دا یوه بله تسلي وه، هغه وویل:

که تاسو ماته داډ راکړئ چې سختي به نه پرې کړئ نو زه ستاسو سره مرستې ته چمتو یم.

مهلب وویل :

پر هغه د تکلیف راوستو سوال نه پیدا کیږي، زما خو پر دې هم باور دی چې د هغه نیت سهي دی، د خلیفه او یا کوم بل مسئول سړي په اړه له ده سره د بدګومانۍ د راپیدا کیدو په سبب که د خلکو د پارولو پرځای نیغ موږ ته راغلی وای موږ به یې بدګوماني لرې کړې وای، خو اوس چې هغه ترڅو نیول شوی نه وي موږ خبره نه شو ورسره کولی، دا زما لپاره ډیره د خفګان وړ خبره ده چې داسې یو هوښیار او زړور ځوان د اولس د خدمت پرځای په اولس کې ګډوډي راولي هغه هم د یوې بدګومانۍ په سبب.

ما له هغه سره دلیدو او د خبرو اترو هڅه وکړه، خو د هغه پټو مجلسونو ته ونه رسیدای شوم، که ته زموږ مرسته وکړې دا به ډیر لوی کار وي.

د لښکر سالار وویل : که افضل په دې هکله څهٔ کولی شي نو خامخا به درسره مرسته وکړي.

قاسم وویل : کوم سړی چې د مسلمانانو ژوند د سمون په خاطر له خپل سره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیریدو همت لری هغه به د چا د دوستی پروا ونه کړي.

د افضل پر ضمیر اوس د ملامتی بار سپك شوی ؤ، هغه وویل:

خبره دا ده چی څرنګه چی ما تر اوسه له پوځه استعفی نه ده کړې هغوی پر ما زیات اعتماد نه کوی، د طاهر څو مرکزونه ماته معلوم دی، خو دا ماته معلوم نه ده چی نن به هغه چیرته وی؟

هغه یوازی د شپی د خوب په وخت کی نیول کیدای شی، د ورځی لخوا د هغه په شاوخوا کی ډیر خلك وی، زه به تر یو دوو شپو پوری د هغه د ځای درك درکړم چی په دی ورځو کی چیرته شپه تیروی.

مهلب وویل : که ته په دی ماموریت کی بریالی شوی باوری یم چی خلیفه او صدر اعظم به پخپله مننه درنه وکړی، او امکان لری چی تا د ډیر مهم منصب لپاره مناسب وبولی.

افضل وویل:

مګر تاسو به دا وعده په یاد لری چی له طاهر سره به بد سلوك نه کیږی.

مهلب ځواب ورکړ : زه په دی وعدی ولاړ یم.

بیا هغه پاڅید، قاسم ته یی وویل : اوس صدر اعظم ته ددی خبرو په باب څه مه وایه.

قاسم ځواب ورکړ : نه! زه پخپله غواړم چی ترڅو موږ په خپل هدف کی بریالی شوی نه یو د منډو رامنډو په باب مو باید څوك خبر نه شی.

*****

(۳)

قاسم د خپلو میلمنو د رخصتولو لپاره تر بهر دروازی پوری ورسره راووت، دروازی ته چی راورسیدل مهلب وویل : پرون صدر اعظم وویل چی ستاسو محل هم د هغه له جاسوسانو نه پټ نه دی، که نن هم چا زموږ خبری اوریدلی وی نو...!

قاسم په خندا ځواب ورکړ:

د هغی کوټی په چت کی یوازی د کوترو یوه جوړه ځاله لری چی غوږونه لری خو ژبه نه.

خو چی بیرته راوګرځید قاسم په دی خبره لږ اندیښمن شو فکر یی وکړ چی که طاهر د دوی له دی مجلس نه خبر شی نو راتلونکی وینا به یی زیاته تونده وی.

په لاره کی یی د ګلانو له پتیو نه څو ګلان راوشکول او چی د خپلی کوټی وره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسید لږ ودرید او په چرتونو کی شو او بیا یی وموسکل د صفیی د کوټی په لور ورغی په زړه کی یی په وار وار ویل:

خدای پوهیږی چی هغه له مانه ولی داسی ترهیدلی ده؟

که هغه ویده وای نو طاهر به خپ خپ ورغلی وای او په بستره به یی ګلان ورته ایښودل، بیرته به تری تللی ؤ خو د هغه د کوټی له نیم کښن وره نه رڼا راوتله دی چی ورنژدی شو ودرید په څه فکرونو کی ډوب شو او بیا بیرته راوګرځید خو دوه دری ګامه چی.ولاړ له کوټی.ڼغی ...د چا د ورو ورو غږیدو غږ واورید، سکینی او صفیی به د ویده کیدو په وخت کی یو بل ته کیسی اوروولی، خو دغه غږ لږ درونډ ؤ، بیا هغه د صفیی غږ واوریده چی ورو ورو غږیده دی بیرته زر راوګرځید او دوره ترشا ودرید، دننه نه یی واوریدل:

ګوره دا د خبرو وخت نه دی، ته په بیړه، ولاړه‌شه، بیا به تاته په وار وار زحمت نه ورکوم، واخله دا زما ګوته، تاته به نور هم ډیر څه درکړم.

قاسم زر شاته شو او د یوی ستنی ترشا ودرید، ور خلاص شو او یوه نوکره ګرندۍ راووتله د قاسم سره نژدی تیره شوه.

قاسم په چوپو ګامونو له هغه ځایه په شا ولاړ او د یوی بلې لارې نه د مانۍ د دروازی زینو ته ورسید، نوکری چی هغه ولید هکه پکه ودریده.

قاسم تری وپوښتل : ته په دی ناوخته چیرته ځی؟

نوکره ووېریده په ویره یی وویل : صیب ... زه!

قاسم ډاډ ورکړ ویی ویل : زه خو دیو نه یم ته ولی ویریږی؟

بیا یی ورته وویل : دلته راشه!

قاسم هغه تر مټ ونیوله او خپلی کوټی ته یی بوتله.

: ووایه چیرته روانه وی؟

نوکری څه کړی وړی پلمی جوړی کړی خو قاسم یو ځلیدونکی خنجر راوېوست او ور ویی ښود هغی چیغی کړی:

تول درته وایم ، ماته صفیی لیك راکړی دی.

: چیرته د چا لپاره؟

: د دروازی یوه پهره دار ته !

: څه ملنډی وهی قاسم بیا د خنجر څوکه د هغی پر ټټر ورکښینښود.

: نه، نه زه رښتیا وایم، ماته معلومه نه ده چی پهره دار هغه لیك چیرته وړی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: لیك کوم دی؟

. نوکری له خپل لستونی نه یو وریښمین دسمال راوبوست په هغی کی یې نغښتی کاغذ راوبوست د قاسم په لاس کی یی ورکړ قاسم پانه ولوسته لنډ شانته لیك داسی ؤ:

ستا په اړه یوه خطرناکه پریکړه شویده، افضل ستا د نیولو وعده کړی ده، ډیری خبری داسی دی چی زه یی په خپله درته ویل ضروری بولم، قاصد به هغه ځای دروښیی چی هلته ته د څه خطر سره له مخامخ کیدو پرته له ما سره لیدلی شی، د خدای «ج» لپاره خامخا راشه!.

د غوسی نه د قاسم شونډی رپیدی، نوکری د هغه د بی رحمه کتو تاب رانه ورای شو او په ژړا شوه.

قاسم وغوړید ویی ویل : چوپه!

: زه بی گناه یم پر ما رحم وکړه، زه یوه نوکره یم، ما د صفیی د امر له منلو نه انکار کله کولی شوای ما وبخښه!

: ستا د خلاصون همدا یوه لاره شته چی له مانه خبره مه پټوه.

: زه هر څه ویلو ته تیاره یم.

: صفیی د ملاقات لپاره کوم ځای ښودلی دی او هغه پهره دار کوم دی چی ته لیك وروړی؟

: هغه سعید دی او ماته صفیی وویل چی سعید دې هغه جنوبی دروازی ته راولی.

: له دی نه وراندی یی کله سره لیدلی دی؟

: نه!

: پیغام یی ورته رسولی؟

: هوکی!

: ته خبره یی چی دا پیغام چاته ور وړی؟

: نه، پردی یوازی سعید او د جنوبی دروازی پهره دار خبر دی، صفیی ماته یوازی دومره ویلی چی زه یوازی د یوه بی گناه د ژوند ژغورل غواړم.

: ډیر ښه ته ولاړه شه دا لیك سعید ته وروړه، خو که دی دا ورته وویل چی ما لیدلی دی نو لاس او پښی به دی وتړم او د دجلی سیند ته به دې وغورځوم، چی بیرته راغلی صفیی ته به هم دا خبره نه کوی، خو که هغی وویل چی تا ځنډ ولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ څه خواب به ورکوی؟
نوکری له لږ فکر وروسته وویل : ما تر اوسه لمونځ نه دی کړی زه به ورته ووایم چی د لمانځه لپاره وځنډیدم.
: ته ډیره هوښیاره یی، واخله، تاته به نور هم ډیر څه درکړم، او بیا قاسم څو طلایی سکی هم د هغی په لاس کی ورکښیښنودی.

*****

(٤)

سعید د بغداد د یوی ګڼ میشته ګوښی په یوه تنګه کوڅه کی تیریده بیا یی د یوه زاړه کور دروازه وشرنګوله، یو سړی راووت سعید یی وپیژاند هغه یی یوی بلی تنګی کوڅی ته بوتلو، هغه په لاره کی تری وپوښتل : کوم ضروری پیغام دی راوړی؟
: ډیر ضروری!
لږ ځنډ وروسته دواړه د یوه دری پوړه کور په دروازه کی ودریدل، د سعید ملګری پنځه ځلی له لږ ځنډ ووسته دروازه وټکوله، چا د دروازی په منځ کی له یوی ورو کی کړکی نه راوکتل، او د سعید ملګړی یی وپیژاند دروازه یی خلاصه کړه.
د سعید ملګری وویل : دی دننه بوزه؟
سعید چی دننه ولاړ پهره دار دروازه بیرته بنده کړه، لږ ځنډ وروسته چی طاهر، عبدالملك او عبدالعزیز د صفیی لیك ولوست له سعید نه یی ډول ډول پوښتنی کولی، سعید دا خبره تائید کړه چی افضل دننه ماڼی ته تللی ؤ، هغه دا هم وویل چی مهلب او د پوځ سالار یی هم دی ماڼی ته په تلو راتلو کی لیدلی دی، خو پر دی نه پوهیده چی صفیی طاهر د څه لپاره وربللی دی.
دری واړو دوستانو لږ ساعت پردی بحث وکړ، د عبدالعزیز رایه دا وه چی د پوځ سالار، د بهرنیو چارو وزیر او صدر اعظم له افضل نه زموږ د اوسیدو ځایونه معلوم کړی دی او دوی به خامخا کومه خطرناکه پریکړه کړی وی، او صفیه د یوی ښځی په څیر ستا تر هدف ستا د سر خیر غواړی او ورته قیمتی ښکاری، هغه به په غالب ګومان درته وایی چی ته له څلورو خواوو تر خطر لاندی یی ځکه خو د خپل ځان د ژغورنی په فکر کی شه.
عبدالملك وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د معلوماتو له مخی زه پر دی احتجاج کوم چی تاسو صفیه یوه عادی نجلۍ گڼی، که د هغی خپل ښځینه احساسات څرګندول هدف وای په دی لیک کی یی په څو کرښو کی کولی شوای.

عبدالعزیز وویل : مګر ددی د لیک له لنډون نه داسی ښکاری چی دی د لیک لیکلو فرصت نه دی موندلی.

عبدالملك وویل : یعنی څه مجبوری به یی په مخ کی وی؟ ددغی مجبوری په سبب یی طاهر ورغوښتی، اوس که طاهر ورنه شی نو هغه به څه ګومان کوی؟

طاهر اوچت شو توره یی سنبال کړه ویی ویل : هغی ماته د خدای «ج» نوم شفیع کړی دی. زه به خامخا ورځم، هغی یو ځل زما ژوند ژغورلی، که زما پر سر د هغی دا احسان نه وای هم ما به د قوم د یوی لور غږ ته لبیك وایه.

عبدالعزیز وویل : نو زه درسره ولاړشم.

طاهر قاطع وویل : نه! موږ باید پر هغی اعتماد وکړو، که څه خطر وای هغی به زه یوازی نه ورغوښتم.

*****

(۵)

د صدر اعظم د محل د جنوبی دروازی نه چی طاهر ورننوت د سپوږمۍ په رڼا کی یی صفیه ولیده، هغه د یوی ګڼی ونی لاندی ودریده، طاهر هغی ته ورنژدی شو ویی ویل:

: ووایه!

: زه افسوس کوم چی یو ملګری دی غدار شو.

طاهر وویل : دا خبر. دی په لیک کی کړی، زه هغه ضروری خبره پوښتم چی تایی په لیک کی یادونه کړی.

صفیی چی د الفاظو کومې ذخیری جوړی کړی وی د وچو پاڼو د هغه انبار په څیر چی بریښوکۍ یی تیت پرك کړی داسی تری تیت او ورك شول، دی پخپله په زړه کی پوښتل چی : ما دی د څه لپاره راوغوښت؟

هغی بیا پر خپلو حواسو د راقابو کیدو هڅه وکړه ویی ویل : زما یوه غوښتنه ده.

: ماته ستا هره غوښتنه د امر په معنی ده.

: حکومت ستا د نیولو په تکل دی، که یی په څو ورځو کی په آرامه ونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولی نو گومان کوم چی د زور له کارولو څخه به دریغ ونه کړي».
طاهر په داد وویل : ماته معلومه ده.
: نو د خدای «ج» په خاطر له دې ځایه ولاړ شه، تاته هر وخت خطر دی.
: زه له خطرونه نه ویریږم، خو ستا له مشورې نه د مخه ما له دې ځایه د تلو اراده کړې وه.
: کله به ځې؟
: ډېر زر!
: نو ما هم درسره بوزه!
طاهر تکان وخوړ یو گام شاته شو، خو صفیه ور وړاندې شوه تر لمن یې ونیو ویې ویل:
دا مانۍ ماته یو زندان دی، په دنیا کې زما هیڅوک نشته، زه له دې ژوندنه په تنگ شوې یم، زه په مدینه کې په کومه څېره کې ژوند غوره گڼم، زما له بغداده کرکه ده، زما له دې محلونو نه کرکه ده چې د انسان په جامه کې ماران پکې اوسیږي.
: تاته ښایي دا معلومه نه وي چې زما هدف مدینه نه خوارزم دی.
: زه هلته هم تلو ته تیاره یم.
: مگر د هغه ځای حالات تاته معلوم نه دي، هلته له پخوانه په زرگونو د قوم داسې لوڼې شته چې ساتونکې نه لري.
زه پر هغوی یوه بله نه ور زیاتوم.
نو زه به ستا تر بېرته راتلو پورې انتظار وکړم، ته وعده وکړه چې ما به نه هېروې.
د طاهر ثریا ور په یاد شوه په غمجنه لهجه یې وویل:
زما نه اشتباه وشوه، زما گومان ؤ چې ته زما له ارمانونو سره خواخوږې لرې.
صفیه یو گام شاته شوه وذریده، بیایې په دردناکه لهجه وویل : ورځه! ما داسې گڼله چې ستا په زړه کې له انسانیت سره همدردي ده، خو ته پر ځان مین یې، ستا یوازې له خپل ذات سره محبت دی.
طاهر وویل : کاشکې تاته معلومه وای چې زه په ازغیو کې د مزله لپاره پیدا شوی یم، زه تا له ځانه سره نه شم کشولی، تا چې له ماسره کوم احسان کړی ښایي زه یې بدل درونه گرځولی شم، زما ورمیږ به تل پرې تیټ وي، زه ځان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتونکی نه یم خو د یوه سپاهی په ژوند کی داسی پراوونه راځی چی هغه د ژوند ډیری غوره هیلی قربانوی، هغه د چا د خولو په بدل کی د وینو توئیدلو ته چمتو کیږی خو د هغه ذمه واری هغه پردی مجبورروی چی د چا د اوښکو پروا هم ونه کړی او د جګړی ډګر ته روانیږی، ته په یوه شانداره مانۍ کی اوسی هم نفس دی تنګیږی. خو په ترکستان کی ستا په زرګونو داسی خویندی دی چی تر دی پراخ اسمان لاندی د سر پټولو ځای نشی موندلی، اوس زما د زیاتی پاملرنی حقداری هغوی دی.

د اسلام بدنصیبه لوڼی د عراق، مصر او عربو د نورو آرامو ښارونو اوسیدونکو خویندو ته فریادونه کوی چی که ستاسو میړونه، وروڼه او دوستان زموږ مرستی ته را رسیدای شی نو د خدای «ج» لپاره یی لاره مه تړی!

صفیی خپلی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : ما وبخښه، ورځه خدای «ج» دی مرستندوی شه، ما پر تا غلط ګومان وکړ، زه یوه ښځه یم... ولاړ شه...!

دا تر دروازی ورسره ملګری وه، د سعید په اشاره پهره دار دروازه خلاصه کړه، طاهر یو ځل مخ ور واړاوه شاته یی ور وکتل، د هغی څیره تازه او پر شونډو یی موسکا وه، په اوښکو لمبیدلی، ښایسته او سپیڅلی موسکا چی په یوه وخت اروا پاله هم وه او حوصله ماتوونکی هم.

: ته خو به له مانه خفه شوی نه وی؟ طاهر زړه نا زړه وپوښتل:

: هغی په خواږه آواز وویل : نه! ته خو به ما هیروی نه!

طاهر ځواب ورکړ : هیڅکله نه!

طاهر ګړندی له دروازی ووت او صفیه په دروازه کی ودریده، هغه یی څاره، هغه له زینو ښخه ښکته کیده چی ناڅاپه له ښی او کینی لوری دوی دلی سپاهیان راښکاره شول، طاهر پخوا له دی چی توره وباسی د پنځلس شل تنو په منځ کی ایسار شوی ؤ.

صفیی په زوره وویل : سعیده وتښتته.

سعید او دوه تنه پهره داران د مانۍ د یوه کونج په لوری په منډه ولاړل صفیه له دروازی راووتله خو قاسم په زینو کی ور وخوت او د هغی مټ یی ونیو ویی ویل : صفیی! تا نن ډیر لوی کار وکړ، ورځه اوس آرام وکړه، او هغه د ده په اوسپنیزو متو کی بی وسه وه ورسره روانه شوه، څو ګامه چی ولاړ ودرید سپاهیانو ته یی وویل : سعید لکه چی وتښتید هغه هم راونیسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کور دننه قاسم صفیه خپلې کوټې ته ور تېله کړه او له بهر نه یې دروازه پسې زنځیر کړه.

چې بیرته راغی قاسم د مهلب په ډیر تینګکار طاهر هغه ته وسپاره پهره دارانو د محل ټول ځایونه ولټول خو سعید او دوه تنه پهره داران یې ونه موندل، بالاخره یوه سپاهي خبر ورکړ چې د ماڼۍ یوه کښتنۍ ورکه ده، نو اوسه به دوی بلې غاړې ته رسیدلي وي.

د نیمې شپې نه وروسته چې کله مهلب طاهر د زندان ساتونکي ته سپاره سهېد او د هغه ملګرو عبدالملك او عبدالعزیز ته خپله کیسه اوروله.

*****

(٦)

طاهر بن یوسف د دجلې د سیند په غاړه د لوی زندان په یوه تل خونه «زیر زمیني» کې قلف ؤ، سهار شوی ؤ خو په زندان کې لا تیاره وه، دوه تنه پهره دار راغلل چې دی یې ویده ولیده دوړی یې ورته کښیښوده او تری ولاړل، یو دوه ځله یې سترګې وغړیدلې خو چې تیاره به وه بیرته به په لټ واوښت او ویده به شو. بالاخره یې داسې احساس کړه چې څوك یې خوځوي او له خوبه یې پاځوي.

هغه په اړخ واوښت ویې ویل: څوك یې؟

: کرار غږیږه!

: طاهر وویریده سترګې یې وغړولې او په تیاره کې یې په ځیر له کټلو وروسته یو بل څوك ولیدل چې نژدې ورته ولاړ ؤ جګ شو او کښیناست.

نا آشنا سړي ورته وویل: له کومې ورځې چې دا زندان جوړ شوی دی ښایي دومره د اوږده خوب خاوند نه وي ورته راغلی، اوس خو ماسپښین کیدونکی دی.

طاهر وویل: زه له ډیرو شپو راسې ویده من نه یم ویده شوی.

: نو ډاډه اوسه نور عمر به دلته په مزه ویده یې.

: ته څوك یې؟

: زه یو وخت یو څوك وم، اوس یو بندي یم.

: د شپې یې چې زه دلته راوستم زما په ګومان دلته څوك نه وه ښایي ته یې همدا اوس دلته راوستلی یې؟

: نه زه له څو میاشتو را په دیخوا شاهي میلمه یم، زما او ستاد کوټې په منځ کې د یوه دیوال پرده ده، داسې ښکاري چې دغه د ځمکې د تل کوټې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرې پراخې وې خو وروسته چې د بنديانو شمېر زيات شو ديوالونه يې پکې پورته کړل او په دوو برخو يې وويشلې.

: نو ته په کومه لاره دلته راغلې؟

نا آشنا ځواب ورکړ : راشه زه يې دروښيم. په پيل کې دلته ليدل گران وې، ته زما مټ ونيسه، ويرېږې مه، څو شيبې وروسته به زما په څېر ته هم په تيارو کې په ليدو بلد شې، طاهر له نا آشنا سره له يوه تنگ محراب نه د تيرېدو په وخت ووېل

: دا خو ډېره پراخه لاره ده.

هغه ځواب ورکړ : نه تر اوسه تا د خپلې خونې اندازه نه ده اټکل کړې.

دا دروازه هغه په دوو برخو ويشي، زما کوټه هم دغسې ده، څو گامه چې نور ولاړل نا آشنا سرې تيټ شو ځمکې لورې ته يې اشاره وکړه ويې ويل : وگوره! دا سوري زما کوټې ته ورغلې دی، له دې لارې تيرېدل بلديدل غواړي، ته بنايي تير نه شې لږ چاغ هم يې خوده پر زر به ما غوندې دنگر شې، زه چې لومړې دلته راغلم ډېر چاغ وم، تر يوې مياشتې پورې دلته د لنده بل له امله په سرې تبه راځې او اشتها سوځې.

: دا لاره تا څنگه وموندله؟

: کله يې چې زه دلته راوړم يو سرې په دې کوټه کې و چې سر به يې له ديوال سره جنگاوه، تر دوو درې ورځو پورې مې څه پروا ونه کړه خو بيا مې يوه ورځ د ده په ځواب کې ديوال ور ودباوه، چې بيا لږ ځند وروسته زما په کوټه کې ديوال ته نږدې چا له ځمکې سر راويوست او ويې ويل :

السلام عليکم!

زه دومره ووېرېدم چې که د تيښتې لاره واې نو تښتيدلی به وم، هغه راته ووېل : مه ويرېږه زه ستا گاونډی يم، له لږ ځير وروسته مې وپيژاند، هغه قاضي ابو داود و چې په يوه دوسيه کې يې د پخواني صدر اعظم د خوښې سره سم له پريکړې کولو نه انکار کړی و، دا لاره هغه زما د راتگ نه ډېر پخوا جوړه کړې وه، هغه ماته ووېل چې د بې کارۍ نه په تنگ شوم بيا مې د غولې دوې تختې لرې کړې نمجنه ځمکه مې د يوه مات لوښي په کودې وکيندله، هغه ويل چې په څو ورځو کې مې دغه سورې جوړ کړ خو چې په دې کوټه کې مې څوک ونه موندل ډېر خفه شوم، په همغه لومړۍ ملاقات هغه زه پر ځان مين کړم خو دوه نيمې مياشتې پس هغه وفات شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پهره دار دلته سهار او ماښام دوه ځله راځي، له هغه وروسته به توله ورځ او توله شپه دواړه سره ليدای شوو. پوازې د جمعې په ورځ هغوی د جاروکولو لپاره راځي، په هغه ورځ به دغه تختې پردې سوري ور ايږدي او غوره دا ده چې خپله جامه هم دلته وغوړوی. ته به هم خامخا زما په څير په اوږده بند محکوم وې. ماته معلومه ده چې د جيل دې کوټو ته هغه څوک راليږي چې بې ګناه دي، خو ته زلمی يې زه حيران يم چې حکومت ولې دومره مهم بللی يې؟ ما ښايي چيرته ليدلی يې! راځه هغه بل لوری ته ولاړ شو هلته تياره لږه کمه ده.

طاهر له نا آشنا سره بيا کښيناست، هغه ورته وويل: ډوډی وخوره.

طاهر ځواب ورکړ : زما اشتها نشته.

هغه وويل : دا ريښتيا ده چې دلته هر بندي لومړۍ ورځ ډوډی نه خوري، ما هم درې ورځې ونه خوړه خو بيا ورو ورو سرې عادت کيږي.

ښه ته اوس دا ووايه چې ته تردې ځايه څه ور راورسيدلی، زه ستا نور څه درد نشم دوا کولی خو يو بل ته به خپل خپل داستان واورو او خپل غمونه به سره سپک کړو.

زما ګومان دی چې ته خامخا ما چيرته ليدلی يې، دلته چې سړی راشي حافظه يې ډيره خرابيږي.

: زما نوم طاهر بن يوسف دی.

: طاهر بن يوسف! ما دا نوم هم اوريدلی دی، ته په پوځ کې وې؟

: نه!

: نو په کومه اداره کې وې؟

: په يوه کې هم نه، زه بغداد ته د يوه لوی ارمان لپاره راغلی وم.

: نو بيا سهی ده دغه زندان د هماغو خلکو نصيب دی چې بغداد ته د لويو ارمانونو لپاره راځي، د خليفه او نورو اميرانو د غضب ور هماغه څوک وي چې خدای «ج» تری خوښ وي، ښه ده اوس ماته خپله کيسه واوروه!

طاهر بغداد ته د راتلو او له قاسم سره د توری وهلو له مسابقې نه خپله کيسه پيل کړه.

نا آشنا يې خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : راياد شول ته همغه ځوان يې، ما هغه ورځ هم دعا کوله چې خدای «ج» دې له بد نظره ساته، ښه وراندې څه وشول؟

طاهر د خوارزم له سفير سره د خپل ملاقات يادونه وکړه چې هغه تکان وخوړ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې ویل : ماته وګوره، زه وحید الدین یم.
: ته ! طاهر ناڅاپه وپوښتل!
: هو! هغه بدنصیبه زه یم، زما له دې ځایه د خلاصیدو امید نشته، او زه که ځان درته بې ګناه ثابت کړم کومه ګټه نشم کولی، خو اوس دواړه ملګري یو ځکه زه ستا د تسلي او ډاډ لپاره خدای پاك حاضر ګنم او سوګند کوم چې ما چنګیز خان ته څوك نه دي لیږلي.
طاهر وویل : زما پر تا باور دی، که هغوی پر تا څه جرم ثابتولی شوای نو په برالا محکمه کې به یې محاکمه کړی وای، زه یوازې دا پوښتنه کوم چې ته یې څه وخت او څه ډول دې بندیخانې ته راواستولې؟
لومړی دې ته خپله کیسه تمامه کړه، وروسته به زه ستا د ټولو پوښتنو ځواب درکړم، طاهر تر پایه خپله کیسه وکړه. وحید الدین تر لږ ځنډه په ژورو فکرونو کې ډوب هغه ته کتل، بالاخره یې وویل:
اوس زه ستا پوښتنو ته ځواب درکوم، ستا د کیسې له اوریدو وروسته زما دا شك په یقین بدل شو چې زه د مهلب بن داود په دسیسې کې راښکیل شوی یم. دغه سړی په بغداد کې د چنګیز د سفیر ملازم ؤ، د شهزاده مستنصر په سفارش ما په خپل دفتر کې راسره ونیو د ده د علم په اړه باید ووایم چې زه یې اوس هم ستایم، د خپل عمر په تناسب هغه ډیر هوښیار دی، د شهزاده مستنصر په واسطه یې تر خلیفه پورې اړیکې ورسیدې، او ما داسې احساسوله چې زه هسې تش په نامه د بهرنیو چارو وزیر یم، د سپینو او تورو ټول اختیار له هغه سره ؤ، که زما ورځ نه وای ګرځیدلي نو مخکې مې باید استعفی کړې وای، خو زما په برخه دغه ذلت ؤ، ما یو دوه ځله هغه ته د استعفی خبره وکړه. خو خلیفه ته یې شکایت وکړ، خلیفه پر ما پټکي وکړې، له هغه وروسته ما له هغه نه سترګې پټې کړې د چنګیز خان د عروج داستانونه چې مشهور شول نو هغه ماته مشوره راکړه چې له چنګیز خان سره د دوستۍ تړون لاسلیك کړو او د خوارزم پر خلاف یو محاذ جوړ کړو. ما ددغه خبرې مخالفت وکړ اول هغه هم چوپ شو. ما صدر اعظم ته څو ځلې شکایت وکړ چې دغه سړی خطرناك دی خو هغه ددې خبرې پروا ونه کړه، یوه ورځ زه خلیفه وروغوښتم امر یې راته وکړ چې د چنګیز خان په نامه د دوستۍ یو پیغام واستوم، خو ما دا عذر وړاندې کړ چې په اوسنی حالت کې زمونږ استازی ته له خوارزم نه تیریدل او قراقرم ته رسیدل نا ممکن دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هغه په لاره کې ونیول شي نو د خلافت د دربار بدنامي به وي، خلیفه چې زما دلیل واورید هیڅ یې زور ورنه کړ، خو څو ورځې وروسته مهلب راته وویل چې نن صدر اعظم خلیفه ته یو لیك وراندی کړ چې د خوارزم حکومت د بغداد د یو استازي د تلاشي نه وروسته له هغه نه ایستلی دی او په بغداد کې یې خپل ګنځینه ته را استولی دی، هغه دا هم راته وویل چې په هغه لیك ستا لاسلیك دی ځکه خوښه دا ده چې ته چیرته غلی شه خو ما د هغه مشوره ونه منله ورته ومی ویل :

څرنګه چې ما داسې لیك نه دی لیکلی نو زما له پوښتنې او پلټنې څه ویره نشته، زه همدا اوس د خوارزم د سفیر، صدر اعظم او خلیفه په وړاندې خپله صفایي وړاندې کوم، خو چې کله زه له دروازې راووتم بهر نهه، لس تنه سپاهیان او کوتوال ولاړ وو. د مهلب په اشاره یې زه ونیولم اوس راته معلومه شوه چې مهلب زما په جعلي لاسلیك پیغام استولی او له ما وروسته چې خلیفه هغه سمدستي زما پرځای وټاکه دا معنی لري چې دا هر څه د خلیفه په اشاره شوي دي. هغه د بدنامۍ له ویرې زما د محاکمې کولو څخه ویریده او د خوارزم د سفیر د تسلۍ لپاره به یې زما له بندي کولو وروسته هغه ته ویلي وي چې مجرم چیرته تښتیدلی دی.

ستا په ګومان صدر اعظم په دې دسیسه کې شریك نه دی؟

: نه! که هغه شریك واي نو زما سره به مهلب هم دلته یوځای ؤ، زما په ګومان خو هغه زما له بندي کیدو څخه هم نا خبره دی، که نه نو هغه به برالا په محکمه کې زما په باب عرض کړی ؤ، زه دا منم چې هغه تر وروستي حده چاپلوسي خوښوونکی دی. خو له مغلو نه یې کرکه ده، او هغه د خوارزم سره د ښو اړیکو پلوی ؤ.

د هغه تر ټولو ستره کمزوري له خپل نالایق زوی قاسم سره مینه ده.

طاهر وویل : مګر خلیفه چنګیز خان ته په پیغام استولو کې ستا نوم ولې استعمال کړ؟ هغه په آسانۍ ستا پر ځای مهلب او یا بل څوك ټاکلی او د خپل لاس آله ګرځولی شوای.

: دا ددې لپاره چې د استازي د نیول کیدو په صورت کې په داسې چا تور ولګیږي چې خدمتونو ته یې نور خلیفه ضرورت ونه لري، زما په اړه د خلیفه یقین راغلی ؤ چې زه به په دې مسأله کې راز ونه ساتلای شم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور او وینی

علاو الدین محمد خوارزم شاه د لومړی ماتی نه وروسته شمال لویدیز ته مخه کړه او د سیحون «آمو» په غاړه یی وارول، د جنوب له ښارونو نه د نورو پوځونو د ور رسیدلو په انتظار شو، د توقند له فتحی وروسته چنګیز خان د آمو سیند په بهیر کی د شمال لویدیز پرځای د لویدیز لوری ته مخه کړه او خپل زیات پوځ یی جنوبی لوری ته واستاوه.

هغه له دی محاذه د خوارزم شاه د پام اړولو لپاره خپل دوه زامن په شمال کی «اترار» لوری ته واستول، خوارزم شاه په خپل ګومان د چنګیز خان زامنو ته د سیحون، پر غاړه د یوی سختی ماتی ورکولو لپاره بی دریغه پوځی تیاری نیولی ؤ. خو ناڅاپه یی خبر واورید چی د چنګیز خان پوځ د جنوب ختیځ څخه د آمو سیند په بهیر د سمرقند او بخارا په لوری را روان دی، محمد شاه ته سمدستی دوی اندیښنی پیدا شوی لومړی د خپلی حکمرانی دوی مضبوطی کلاوی د ده له لاسه د وتلو اندیښنه له بله پلوه که دغه دوه مضبوطي کلاوی د ده له لاسه ووزی نو د آمو سیند څخه د ارال تر جهیل پوری به ټوله پراخه سیمه په ډیره آسانی د دوی له لاسه و وزی او په جنوب کی به د مرستی او اذوقی لاره پری بنده شی.

محمد شاه په دی وخت کی هم د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او په یوه محاذ پر خپل ټول ځواک د مغلو د مقابلی پر ځای ئی د لښکر زیاته برخه د مختلفو ښارونو د دفاع لپاره واستوله، څلویښت زره تنه پوځ یی د آمو د سیند پر غاړه آبادو ښارونو د ساتنی لپاره پریښودل او هغه بخارا ته مخه وکړه، دیرش زره تنه یی هلته پریښودل او له پاتی لښکر سره سمرقند ته ورسید.

په دی موده کی د چنګیز خان یو زوی تر آمو پوری ووت او په اترار یی یرغل کړی ؤ، د ښار والی تر وروستی سلګی وجنګید او چی مغلو برجونه او دروازی ور ونړولی او د ده پاتی پوځونه یی هم تر تیغ تیر کړل هغه په یوه برج وخوت او یوازی یی پر مغلو د غشو باران جوړ کړ، چی غشی یی خلاص شول بیا یی پر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبنتو ویشتل.

بالاخره هغه ژوندګ ونیول شو او د چنګیز خان دربار ته یی بوتلو، چنګیز خان یی په غوږونو او سترګو کی ویلی شوی سرب ورو څڅول او وی واژه.

د چنګیز دوهم زوی تاشقند ونیو، بیا د مغلو لښکر په څو برخو وویشل شو او د آمو «سیحون» د سیند په غاړه یی څو وړوکی ښارونه لاندی کړل.

چنګیز خان له خپل یوه زوی «تولای» سره د بخارا په لور وړاندی ولاړ او په لاره کی پراته کلی یی په وینو او اورونو کی راونغښتل، خوارزم شاه په سمرقند کی د هغه د پرمختګ خبر واورید، د پوځ د سردارانو اوس هم دا نظر ؤ چی د چنګیز خان سره باید یو پریکنده جنګ وشی، خو خوارزم شاه بیا هم د بخارا برجونه او مورچل مضبوط ویلل د دوی رایه یی رد کړه او د ښار د ساتنی لپاره یی نور پوځ هم ور واستاوه، پردی سربیره یی د جنوب له ښارونو نه سمرقند ته د لښکر استولو امر وکړ، خوارزم شاه دا هیله درلوده چی مغل به د بخارا په نیولو څو میاشتی تیروی او په دی موده کی به دی د خپل سلطنت شړیدلی نظم او اداره بیرته راسمبال کړی.

چنګیز خان د ښار له کلابندی نه څو ورځی وروسته دا احساس کړه چی د ښار نتحه کول دومره اسانه نه دی، په تیرو فتحو کی هغه د وسلو جوړولو ډیر مسلکی ماهرین نیولی وو، چی په هغوی کی ځینو د دوی خدمتګاری قبوله کړی وه، د یوه سړی په مشوره چنګیز خان پر ښار اور لړونکی غشی ور وویشتل، د اورنیو غشو له امله د ښار په یوه ګوټ کی اور بل شو، چی په ټول ښار کی له دی پیښی نه ګډوډی او وارخطایی ګډه شوه.

ترکی پوځونو له مجبوری نه له ښار نه بهر مقابله او جګړه پیل کړه، خو ماته یی وخوړه، مغلو هغوی له څلورو خواو را ایسار کړل او ټول یی تر تیغ تیر کړل.

د ښار مخور چی له پوځ نه محروم شول چنګیز خان ته یی د یوه هیأت استولو پریکړه وکړه، د ښار یو منلی سپین روبی امام زاده رکن الدین له دی پریکړی سره مخالف ؤ، هغه د ښار د سپین روبو په مخکی احساساتی خبری وکړی وی ویل : موږ لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پوری د ښار نه دفاع کولی شو، زما باور دی چی د سمرقند پوځونه به په دی حالاتو کی دلته را رسیږی، اوس به چنګیز خان د ښار د دروازو د خلاصولو په خاطر زموږ هر شرط ومنی، خو دمغلو په باب دا ګنل چی دوی به د کومی ژمنی پابند پاتی شی د ځان تیر ایستل دی. کله چی د مغلو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځونه ښار ته ننوزي نو هماغسي سلوك به درسره كوي چې د اترار او تاشقند له اوسيدونكو سره يې كړي.

خو د امام زاده غږ د صحرا فرياد ته ورته شو چې هيچا وانه وريد د ښار د مشرانو استازو چې له چنګيز خان سره وليدل پر ښاريانو يې دا زيرى وكړ چې ستاسو سرونه، عزت او مال خوندي دي، د ښار نوى حاكم به هم مسلمان وي او د ښار دروازې بيرته شوې.

*****

(۲)

ركن الدين سهى ويلي وو، د بخارا خلكو وحشت او ستم پر خپلو سترګو ليده، هغه مدرسې چې د قرآن زده كړه به پكې كيدله د مغلو پوځيانو اسونه پكې وتړل او طبيلې يې ترې جوړې كړې، چنګيز خان د بخارا د لوى جومات په مخكې له اس نه پلى شو، له يوه سړي نه يې وپوښتل:

دا ستا سو د پاچا كور دى؟

: نه دا د خداى «ج» كور دى.

چنګيز خان جومات ته ننوت حاضرو خلكو ته يې په خطاب كې وويل : زما پوځونه ستومانه شويدي هغوى خوب او خوراك ته اړتيا لري، هغوى ته د خپلو كورونو دروازې خلاصې كړئ، او زمونږ د اسونو لپاره دغسې پراخ ځايونه خالي كړئ او واښه هم ورته تيار كړئ، په ياد ولرئ چې تاسو د خداى «ج» له قهر نه ويريږئ او زه دربانديې د خداى قهر را نازل شوى يم.

چنګيز خان خپل يوه ترجمان ته وويل چې دغه خبرې دوى ته ووايه او بيا له جومات نه ووت، دا يې پيل ؤ ورروسته بيا چې د بخارا اوسيدونكو څه وليدل د دوى له اتكل او تصور څخه ډير زيات وو، د شپې مهال نارينه ؤ ته خپلو كورونو ته د ننوتلو اجازه نه وه، دوى به بهر د كورونو په مخ كې ولاړوو او د كورونو دننه يې د مغلي سرتيرو وحشيانه خنداګاني او د خپلو تورسريو زړه ريږدوونكې كريږې اوريدې، كه به د چا غيرت په جوش راغى او خپل كور ته به يې د ننوتلو هڅه وكړه د پهره دارانو د تورى په ګوزار به پر خاورو او وينو كې راپريوت.

د اميرانو پر ماليو د مغلو پهرې له دې نه هم سختې وې، هغوى ته به يې ډول ډول شكنجې وركولې او د پټو خزانو پوښتنې به يې ترې كولې، چې كله به دوى كومه خزانه ور وښودله نو ورته ويه يې ويل چې تا نور هم ډير څه غلي كړي دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی به چی څه درلودل ټول به یی ورکړل خو تاتاریانو به تر مرگه نه پریښودل.
د بخارا د اوسیدونکو په لاس به یی بیلونه ورکړل او د امیرانو د ماڼیو تاداوونه به یی پری کیندل. او کله چی دوی پوه شول چی په بخارا کی څه د کار شی پاتی نه دی نو د ښار اوسیدونکی یی یوه پراخ میدان ته راوستل، نور له چا سره شك نه ؤ چی له دوی سره به څه کوی.

هر لوری ته د ماشومانو او ښځو زړه بوږنوونکی کریږی اوچتی وی، د نارینه ؤ په سترگو کی اوښکی وی، ښځی په کریږو چیغو او ژړا له نارینه ؤ نه جلا کړای شوی د بی کسانو سترگی اسمان ته اوچتی وی، له هغوی نه آزادی اخستل شوی وه او په ښار کی د دوی له کورونو نه اورونه او لمبی جگی شوی وی، اوس د دوی ښځی هم تری اخستل شوی وی، هغه پرده داری ښځی چی تر اوسه یی مخ لمر نه ؤ لیدلی، تاتاریانو د دوی د زامنو او میړونو د وراندی د دوی پر عصمت تیری کاوه، د نارینه ؤ مخی ته د مغلو د سپرو د نیزو دیوال ولاړ ؤ او له هغوی نه وسلی ټولی شوی وی.

امام زاده رکن الدین چیغی کړی : بی غیرتو! څه ته گوری! له څلورو لوریو د تکبیر چیغی اوچتی شوی او د بخارا اوسیدونکی د مغلو پر لښکر ور پریوتل، د تشو لاسو او دتورو مقابله پیل شوه، خو په څو شیبو کی زیاتو خلکو په تش لاس له مغلو نه نیزی، توری او خنجرونه اخستی وو، هغو سرتیرو چی د تورسریو بی عزتی یی کوله زیاترو د توری سنبالولو او پر اس سپریدو فرصت ونه موند، خو د مغلو زیات لښکر پر اسونو سپاره او هر ډول مقابلی ته چمتو وو هغوی په څو حملو کی د مړیو انبارونه جوړ کړل، بیا هم دوه زره تنه مغلی عسکر وژل شوی وو، هغوی په غوسه شول او په څو ساعتونو کی یی ټول ووژل او ډگر یی صاف کړ، یوازی څو تنه تور سریی پاتی شوی د هغوی لاسونه یی په رسیو وتړل او بیا یی د اسونو پر زینونو باندی وتړلی او د سمرقند په لوری یی کوچ وکړ، پر اسونو تړلی ښځی تر ډیره لګ اسونو سره سمی نه شوا څغستلای، هغوی به وغورځیدی او چی ساه به یی ورکړه مغلی سپاره به په خنجر له زین نه پری پری کړ.

چنگیز خان د بخارا په فتحه دومره خوښ نه شو لکه چی د خپلو دوه زره جنگیالیو په مرگ چی خفه ؤ.

*****

(۳)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمرقند په دفاعي لحاظ د خوارزم شاه تر ټولو مظبوط ښار ؤ، د ښار د ساتنې لپاره يو لك اولس زره تنه پوځ تيار ؤ، خو د مغلو په لاس د بخارا د فتحې د خبر له اوريدو سره د سلطان اعتماد ولړزيده، د ښار قومانده يې څو سردارانو ته وسپارله او پخپله د بلخ په لوري ولاړ، پوځ چې له دوو لويو شخصيتونو څخه د سهي لارښوونې هيله درلوده هغوی په سمرقند کې نه وو، د پاچا زلمی زوی چې د خوارزم زمری يې ورته ويل، د هيواد په شمال لويديځو برخو کې پوځ راټولاوه، هغه خپل سرتمبه پلار ته استازی واستاوه او سمرقند ته يې د راتلو اجازه تری وغوښتله خو د سلطان له طرفه دا ځواب ورغی چې : ته زما څخه زيات د تجربې خاوند نه يې. چې کله درته ضرورت شو راوبه دې غواړم.

دوهم تيمور ملك ؤ چې د قوقند په جګړو کې يې ټول ترکستان پر ميړانه او توره اعتراف وکړ، د هغه په باب د سمرقند زاړه او واړه دا رايه وه چې په يو لك اولس زره پوځ مغلو ته په هر ميدان ماته ورکولی شي. خو چې سلطان سمرقند ته راغی هغه يې د بلخ شاوخوا جنګياليو قبيلو د منظم کولو لپاره وليږه.

کله چې خوارزم شاه هم له سمرقند نه ووت نو په ټول لښکر کې مايوسي خپره شوه، سرداران او اميران له پخوانه د رقابتونو په سبب په مختلفو ډلو او ټولګيو ويشل شوي وو، چې ديوه با نفوذه سري له سر مشرې نه محروميت د دوی ترمنځ اختلافونه نور هم زيات کړل.

د کلابندی په دوران کې د چنګيز خان يو زوی چې د سيحون «آمو» د سيند په شاوخوا کې يې ډير ښارونه او ښارګوټي ونيول له زيات شمير بنديانو سره له خپل پلار سره يوځای شو، د سمرقند برجونه او ديوالونه ډير مظبوط وو، د وولس اوه سپينږی دروازی چې په برجونو کې يې ساتونکي ناست ؤ نه فتحه کيدونکي وی.

چنګيز خان د ديوالونو او برجونو په شاو خوا بنديان د مورچلو پر جوړولو وګومارل او د اوږدی کلابندی تياری يې پيل کړ، د ښار ساتونکي پوځ دا احساس کړه چې تر دوو مياشتو پوری به تاتاريان په شاوخوا سيمه کې دومره پښې ښخې کړی چې بيا که له بهر نه له موږ سره مرسته کيږی هم نو ښار ته به يې را رسيدل امکان نه لري، د مورچلونو د جوړولو لپاره له شاوخوا کليونه د بنديانو نوري ډلې راوستل شوی.

ددغو حالاتو سره د مقابلې په خاطر د پوځ سردارانو پريکړه وکړه چې بهر وروزی او مقابله وکړی، ترکان ډير په ميړانه جنګيدل او په هماغه شيبو کې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مغلو د لښکر پښې په لړزیدو شوې څو تنه پوځي سرداران چې پخوا یې له چنګیز خان سره معامله کړې وه له ډیرش زره پوځ سره له هغوی سره یوځای شول. د فتحې نه وروسته چنګیز خان په لومړي ورځ د دوی خاطر وساته، دوی ته یې د اغوستو لپاره د مغلی پوځیانو جامې ورکړې، خو کله چې په ښار کې له عامې وژنې نه بیغمه شول هغه دیرش زره غداران یې له سردارانو سره یوځای په خوب ویده په مرګ وسپارل. چنګیز خان د دښمن له غدارانو نه د کار اخستو قایل ؤ خو د هغوی په ژوندي پریښودو نه ؤ.

د سمرقند له فتحې نه وروسته چنګیز خان خپل ډیر غوره سپاره په خوارزم شاه پسې ور واستول. چنګیز خان ګومان کاوه چې که خوارزم شاه فرصت ومومند نو په څو ورځو کې به نور لښکر تیار کړي. ځکه خو هغه تعقیب کوونکو پوځیانو ته حکم وکړ چې په هره بیه د خوارزم شاه درك ولګوي او چې په کوم ښار کې دې هغه کلابند کړي، له نورو ښارونو نه لاره کړه کړي او په خپل حال یې پریږدي.

خوارزم شاه ته هم معلومه شوه چې چنګیز خان د نورو ښارونو له نیولو وراندې دده د نیولو لپاره هڅې کوي. هغه له مختلفو ښارونو څخه تیر شو او نیشاپور ته ورسید، تاتاریانو د لارې ښارونه پریښودل او همالته وړپسې ور ورسیدل، خوارزم شاه همدان ته مخه کړه خو مغل د سیورې په څیر ورپسې وو، په یوه ځای کې یې را لاندې کړ او د خوارزم شاه نه پرته یې د هغه نور زیاتره ملګري تر تیغ تیر کړل خوارزم شاه پخپله په غشو زخمي وتښتید، اوس په دې دنیا ده ته تر ټولو ستره مسأله د ځان ژغورل وو، د هغه خپل ملګري تری په تنګ شوي وو، او چې له ځلورو خواو نه مایوس شو د خزر بحیرې په غاړه یې واړول، د ټولو قبیلو سردارانو ته یې خلك واستول خو هیڅوك یې مرستې ته وروته رسیدل.

*****

(٤)

خوارزم شاه نور په دنیا کې په هیچا اعتماد نشو کولای، د مغلو په څیر یې هر وخت له خپلو ملګرو نه هم د ځان ویره احساسوله، ده به د ځان لپاره څو خیمې درولې، خو له یو دوو غلامانو نه پرته به هیچا ته دا معلومه نه وه چې نن شپه به هغه په کومه خیمه کې ویده وي. یوه شپه دې له خپلې پراخې خیمې څخه راووت او په یوه وړوکې خیمه کې ویده شو سهار لومړي خیمه په غشیو سورې سورې وه.

یو ماښام د سمندر په غاړه ولاړ ؤ، چې له لیرې یې ګردونه ولیدل چې پورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، شك ورته پيدا شو چې مغليان راغلل، خو يو سپاهي راغی خبر يې ورکړ چې دا د مسلمانانو لښکر دی، لښکر چې را نژدې شو ودريدل هغوی يوازې پنځه زره تنه وو، خوارزم شاه مايوس شو يو سپور وړاندې راغی او خوارزم شاه يې له ليرې وپيژاند اس يې ور وزغلاوه نژدې ورغی

دا جلال الدين ؤ.

يوه شيبه پلار او زوی يو بل ته کتل، خوارزم شاه وويل:

جلاله ! له اس نه نه پلی کيږې!

: نه زه بايد ډير لرې ولاړ شم، زه يوازې ددې پوښتنې لپاره راغلی يم چې زه دې د څه لپاره رابللی وم؟

: نو ته زما مرستې ته نه يې راغلی؟

: په دې ويرانه کې تا ته د څه شي خطر دی؟ زه د مرگ په لټه پسې ځم، له مرگه د تښتيدونکو به څه مرسته وکړای شم؟

خوارزم شاه ور وړاندې شو د جلال الدين د اس جلب يې ونيو وې ويل : نه نه زه تانه پريږدم چې ولاړ شې، ځکه پر ما تنگه شوې ده، ته زما وروستې تکيه يې، راځه زه خپله خيمه درښيم چې په غشو سورې سورې ده، نن ټوله دنيا زما دښمنه ده، ايا زما زوی هم زما مرسته نه کوې؟

جلال الدين ځواب ورکړ: کاشکې تا له دنيا سره څه ښيگنه کړې وای ستا په سبب هيواد ته د يوه وحشې غلامې ور په برخه شوه، تا يوازې د ځان د ژغورلو په خاطر ټول هيواد ليوانو ته وسپاره، اولس ستا د اشتباهاتو سزا گالې، مسلمانان ستا په خاطر د مغلو له لاسه د خپلو خويندو او نږورانو بې پتې گورې، نن ته دا پيغام ور استوې چې راشې زما پر خيمه پهره وکړې خو په کومه خوله؟

جلاله ! جلاله زه ستا پلار يم.

: کاشکې زه ستا د کور پرځای د يوه غريب خو غيرتې په کور کې زيږيدلی وای.

جلاله ! زما زړه مه خپه کوه!

: کاشکې ستا په سينه کې زړه وای. خو تقدير هلته د غوښو يوه بې حسه ټوټه ايښې.

: آخر له دې خبرونه ستا مطلب څه دی؟

: هيڅ نه، دا زما له تا سره وروستې ملاقات دی. او زه تاته له دې غوښتنې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره راغلی یم چې خزانه ماته وسپاره، زه غواړم چې د بخارا او سمرقند د خزانو په څیر دا هم د دښمن په لاس کې ونه لوېږي. زه د نویو پوځونو راټولولو لپاره یوی یوی تنگی ته اړتیا لرم.

: نو ستا گومان دی چې له مغلو سره جنگیدلی شی؟

: زما له پیله دا گومان ؤ خو تا می لاره بنده کړی وه.

: جلاله ! له تاتاریانو سره جگړه لیونتوب دی، او زه په دی مصیبت کې له پاتی شتمنی ځان خلاصول نه غواړم. د خدای «ج» لپاره زما ملگری شه، پر ما تر ځانه ستا ژوند ډیر گران دی، ددی آسمان لاندی داسی ځایونه شته چې موږ پاتی ژوند په آرامه پکې تیر کړای شو. موږ به مصر ته ولاړ شو، اندلس ته به ولاړ شو.

: زه له بې غیرتو سره د ژوند تیرولو پرځای له میړنیو سره مرگ غوره گنم، هغه اولس چې ستا د تخت لپاره خپلې وینی بهولی، نن هغه زما وینو او خولو ته ضرورت لری، زه هغوی ته شا نه شم کولی!

: مگر په دی پنځه زره کسانو به ته څه وکړای شی، مغل د شگو له ذرو نه هم ډیر دی.

: په داسی وختونو کې یو سر تیری له برې او ماتی نه بې پروا ډگر ته په ور ننوتلو مجبوریږی، زه به خپله ذمه واری پوره کړم، برې او ماته د خدای (ج) په لاس کې دی، خو په ژوند پر ما ته اعتراف د یوه مسلمان له شان سره نه ښایی. زما پردی هم باور دی چې که زه دغه پنځه زره تنه پوځ ته د میړنیو مرگ ور زده کړم نو ټول قوم به ژوندی او راپاځی، ته مصر ته ولاړ شه زما دا خزانی په کار نه دی، زه به په نس ډبری وتړم او بدن به په ځ.ړوکو پټ کړم وبه جنگیږم، او زما باور دی چې اولس به راسره ملگری شی.

جلاله الدین اس راوگرځاوه او پونده یی کړ،

: جلالهوډریږه! ما دلته مه پریږده! دلته زما هیڅوک نشته ماله ځانه سره بوزه.

جلال الدین اس ودراوه ویی ویل : راځه!

: چیرته ؟

: د آزادی په لټه پسی په مرگ پسی!

: نه نه! زویه زما خبره واوره موږ له مغلو سره نه شو جنگیدای.

: ستا حکم ماته د خدای «ج» او رسول «ص» له حکم نه معتبر نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ لاري او هدفونه سره بېل دي خداي پامان!

څو ورځې وروسته خوارزم شاه ته چا خبر راوړ چې تاتاریان راغلل او هغه د خزر بحیرې یوې جزیرې ته پناه یو وړه، او بیا هماغلته په نوموړکی مړ شو.

* * * * *

(۵)

د مغلو سیلاب د ترکستان، خراسان او ایران پراخه میدانونو ته مخه کړه، د اور او وینو ددغه توپان په مخکې غرونه، سیندونه، او کلاگانې هیڅ هم نه وې، په شمال او لویدیځ کې د مغلو د سیلاب څپې د خوارزم له هیواده تیرې شوې او د دنیپر د سیند څنډو ته ورسیدې. د چنگیز خان یو زوی په روس کې د مسکو دروازې ورټکولې، بل زوی یې په ختیځه اروپا کې وړوکې وړوکې پادشاهۍ تر ناتار لاندې راوستې وې خو د خوارزم په پراخ هیواد کې تر اوسه یوه نه ماتیدونکې مورچه پاتې وه، د سیلابونو توندې او گرندې څپې څو ځلې پرې ور واوښتې خو هغه یې ونه لړزولې شوه، د خوارزم په ایرو کې لا تر اوسه یوې سپرغۍ لمبې وهلې، او چنگیز خان دا خطر احساساوه چې که یې دغه سکروټه مړه نه کړه نو د أیرو دغه انبار به یو وخت یو اور غورځوونکی غرشي، دغه اوسپنیز کمر او دغه بله سپرغۍ جلال الدین و، د یوه بې زړه پلار میړنی زوی. هغه له هغو کسانو څخه ؤ چې په ژوند یې ماته منل نه پیژندل او چې د ماتې او برې څخه بې پروا جگړه کوي، او چې د سمندر د ژور توب پروانه کوي او پکې ور بنکته کیږي.

جلال الدین د سرتیرو د گوتو په شمیر یوې ډلې سره څو ځلې له مغلو سره مقابله وکړه، هغه به چې په یوه ځای ماته وخوړه وبه ووت او دویمه ورځ به اوریدل کیدل چې دیرش څلویښت میله لرې یې د خپل هیواد کوم له لاسه تللی ښار بیرته نیولی دی، کله به له هغه سره پنځه زره تنه سپاهیان وو کله پنځه سوه او کله بیا له پنځو سوو نه هم لږ، خو هغه به جنگیده، د وړې زمرې په څیر به یې له شا یرغل راوړ، د شاهین په څیر به یې د مخې پر لښکر حمله وکړه او تاتاریانو به ورته کتل دوی به د سترگو په رپ کې په کوم غره او یا ځنگل کې الونیه شول.

د شپې مهال به د هغه سپرو د مغلو په چونۍ حمله وکړه، او د سترگو په رپ کې به د بلومشالونو په واسطه سلگونو خیمو اور واخست، هغه د تاتاریانو د بې شمیره لښکر نه ونه ویریده، پر فتحه شویو ښارونو او کلیو د مغلو د تیریو او ظلمونو داستانونو او نکلونو دده حوصله ماته نه کړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنوب د ښارونو اوسیدونکو چې د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو پر خلکو د مغلو د ظلم داستانونه واوریدل زیاتره اوسیدونکی یې ګاونډیو هیوادونو ته په هجرت اړ شول. د عراق، شام «سوریې» افغانستان او مصر په لوري تللیو لارو پر سر په لکونو کډوال له لوږې مړه کیدل، شتمن خلك د محمد شاه د لومړی ماتی د خبر له اوریدو سره ګاونډیو هیوادونو ته مهاجر شوی وو. خو د څو نورو ښارونو له فتحې وروسته چې کله د ټولو پردې باور شو چې مغل کوم داسې نارینه سړی ژوندی نه پریږدي چې توره اوچتولی شی نو غریبو او بې وسه خلکو هم خپل کلی او ښارونه پریښودل دغو قافلو او لارښوونکو ته یې ډیرو لږوته دا معلومه وه چې د دوی هدف کوم ځای دی، خو دوی بیا هم روان وو، له شمال ختیځ نه د مغلو یرغلونو دوی د جنوب لویدیځ په لور خوځولی وو.

کومې قافلې به چې له مغلو سره مخ شوی په هغوی کې به له څو ښځو پرته ټول وژل کیدل.

د ازل له ورځې تر ننه د ورځې لمر او د شپې ستوریو د خدای «ج» په ځمکه پر خپلو سترګو داسې ظلمونه نه وو لیدلی.

د کډوالو زیاتره ډلې د مروی په لوری تللی، او دا هغه ښار ؤ چې شپږ پیړی پخوا د ترکستان لوی فاتح قتیبه «رح» بن مسلم باهلی پکی اوسیده، هلته د سلطان سنجر سلجوقی قبر هم ؤ.

د جلال الدین د عملیاتو له امله زیاتره کډ وال د مغلو له یرغل نه خوندی مروی ته ورسیدل، په څو میاشتو کی هلته څو لکه تنه کډوال راټول شول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهمي پريکړې

د طاهر په بنديخانه کې لس مياشتې تيرې شوې وې، په لومړنيو څو هفتو کې خلك ډير احساساتي او پاريدلي وو، خو ورو ورو يې جوش او جذبه غلې شوه او مظاهرې بندې شوې، حکومت چې د اولس نه ډاډه شو د حکومت پر خلاف د بغاوت په تور يې د عبدالعزيز، عبدالملك او د دوی د نورو ملګرو د نيولو فرمان صادر کړ، خو د هوښيارو او د نفوذ خاوندانو يوه ډله بيا هم د دوی ملاتړې وه او حکومت ته په آرامه د دوی د نيولو فرصت برابر نه شو.

چې د بخارا، ترمز، سمرقند، طوس او ری په باب د بغداد خلکو دردوونکې خبرونه واوريدل بيا پر بل اړخ واوښتل او د طاهر پلويان زيات شول.

د کډوالو يو کاروان بغداد ته ورسيد، د هغوی نه چې د مغلو د اروا ځوروونکو ظلمونو کيسې خلکو واوريدې د بغداد په هر مجلس کې د خليفه او نورو اميرانو پر بې حسې مجلسونه تاوده شول، چې ايران ته يې د تاتاريانو د لښکرو ننوتلو خبر واورید اندیښنه او وارخطايي يې په ويره بدله شوه، او خلکو په وازکومې د خليفه، صدر اعظم او نورو اميرانو پرخلاف خپله غوسه څرګندوله.

يوه شپه د ښار د هر جومات په دروازه دا اعلان لګيدلی و چې:

«د غفلت پر خوب ويدو! وينې شئ چې د مرګ اوبريادی توپان د بغداد دروازې ټکوي، کوم خلك چې تاسو خپل ساتونکي ګڼئ هغوی له مغلو سره ستاسو د عزت او ازادۍ معامله کړې ده، ايا تر اوسه د حکومت بې طرفۍ ددې ثبوت نه دی چې طاهر بن يوسف چې د خليفه او چنګيز خان په منځ کې د پټې معاهدې خبره رسوا کړه هغه ريښتيا شوې ده. که د طاهر تور غلط و نو حکومت په محکمه کې ولې د دعوی جرئت نه کوي؟

که خليفه له علاوالدين محمد خوارزم شاه سره دښمني درلوده هغه خو مړ شو، اوس په ترکستان، ايران او خراسان کې د مغلو د بې دريغه ظلمونو د خبرونو له اوريدو سره ولې هغه د جهاد اعلان نه کوي؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بغداد خلکو! ستاسو غدار تاسو پر هغه دښمن پلوري چې رحم هيڅ نه پيژني، اوس ددې مهال را رسيدلې دی چې تاسو يوه پريکړه وکړی د بغداد په لوی جامع جومات کې به د جمعې د لمانځه نه وروسته يو پيغام واورول شی!»

د جمعې په ورځ په جامع جومات کی د پښې ايښودلو ځای نه ؤ، پيغام اوروونکی عبدالملك ؤ، اوريدونکو دا احساسوله چې د طاهر بن يوسف روح د بنديخانې نه راوتلی او د ده په وجود کی دی، د هغه د وينا تر ټولو رومبی اغيزه دا وه چې کومو قاضيانو چې د طاهر بن يوسف پر خلاف د بغاوت فتوی ورکړی وه، د هغوی کورونه يې وسوځول، ماښام مهال پاريدونکو خلکو د صدر اعظم د کور په مخکې شعارونه ورکول.

*****

(۲)

د پاچهی مشران په يوه پراخه کوټه کی د خليفه د تخت مخې ته پرکرسيو ناست وو، جاروهونکې د خليفه د راتګ اعلان وکړ او اميران ټول ودريدل، يوه سپاهی د تخت تر شاه پرده پورته کړه، او خليفه د څلورو توره ايستلو حبشي غلامانو د تورو په سيوری کی راښکاره شو پر تخت کښيناست، د جاروهونکی په بل اعلان اميران ټول پر خپلو کرسيو کښيناستل.

د خليفه په امر د ښار ناظم جګ شو د ښار د تازه حالاتو په اړه يې خپل راپور وړاندې کړ، زياترو اميرانو په نوبت د هغه په اړه خپل خپل نظر واوراوه دوی ټول پر دې ټکی متفق وو چې د طاهر بن يوسف په زندانی کيدو خلك زيات پاريدلی دی، د ښار د لوی قاضی کور يوازې په دې سبب سوځول شوی دی چې ولې يې د هغه پرخلاف د بغاوت فتوی ورکړی وه، او کومو علماؤ چې د هغه د بې دينه کيدو اعلان کړی ؤ احساساتی خلك يې پر کورونو هره ورځ کانې اوروی. د ښار پر جوماتونو بې لاری ځوانانو قبضه کړی ده او د پاچهی هر امير او منصبدار ته د منبر پر سر کنځلې کوی.

د ښار کوتوال ووبل چې د عبدالعزيز او عبدالملك د هڅو په نتيجه کی د پوځ يو شمير افسران پټ د همدغو باغيانو ملاتړ کوی، خليفه ددې ټولو خبرو له اوريدو وروسته په ناکراری پر بل اړخ واوښت او ويې ويل :

د باغيانو د مصروفيتونو په اړه مو ډير څه اوريدلی دی، زه دا پوښتنه کوم چې تاسو تر اوسه پوری څه کړی دی څومره کسان نيول شويدی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتوال او د ښار ناظم پردې پوښتنه صدر اعظم ته وکتل، صدر اعظم جګ شو وبی ویل :

د امیر المؤمنین په اجازه دې پوښتنې ته زه ځواب وایم، خلیفه په اثبات سر وخوځاوه او صدر اعظم وویل:

خلك زیات پر دې پاریدلي دي چې مونږ طاهر د محکمې د پریکړې نه پرته بندي کړی دی، هغوی په خپلو وینا ګانو کې پر حکومت سخت تورونه لګولي دي. که هغه محکمې ته راوستل شي نو زما باور دی چې د کوم تور ثبوت به رانه وړاندې شي او د اولس ذهنیت چې نن زمونږ پر خلاف دی سبا ته به تر دې ډیر زیات د هغه پر خلاف وی، مونږ که نن بې دریغه نیول پیل کړو، نو د بغداد زندانونه به ډك شي خو د باغیانو شمیر به لږ نه شي.

پردې سربیره د ترکستان په فتحه شویو سیمو کې د مغلو ظلمونه له چانه پټ نه دي، کله چې د اسلامي هیوادونو اوسیدونکو ته معلومه شي چې د بغداد خلك حکومت له مغلو سره په سازش تورن کړی دی، او حکومت د براﻻ محاکمې پرځای پر خلکو فشار راوړی او غږ یې خپ کول غواړي نو هغوی به پر دې حق په جانب وي چې دا سوچ وکړي چې زمونږ حکومت ریښتیا هم مجرم دی.

طاهر په منبر دریدلی ؤ او دا اعلان یې کړی ؤ چې له ده سره کوم نوکران له دې ځایه تللي وو د هغوی پر خریطو سرونو د پخوانی بهرنیو چارو وزیر او د حضرت امیر المؤمنین په لاسلیکونو داسې لیك و چې مغلو ته پر خوارزم باندې د یرغل هڅو نه شوي وه، خو مونږ په آسانه دا ثابتولی شو چې دا هسې یوه افسانه ده، وحید الدین د خپلې لومړنۍ دسیسې له رسوا کیدو سره غلی شوی ؤ او تر اوسه پورې یې درك نشته. او طاهر د وحید الدین د غلي کیدو او ورکیدو نه یوه یوه نیمه میاشت وروسته تراقرم ته تللی. ځکه هغه دا نشي ثابتولی چې د ده ملګريو د وحید الدین څخه څه لیکنه او یا هدایت وړی دی.

له دې پرته هغه دری کسان وژل شویدي او سرونه یې خوارزم شاه ته وړاندې شویدي ځکه خو دي هغه لیك هم نشي وړاندې کولی، زما باور دی چې که هغه د قاضي مخې ته راوستل شي نو د بغداد تر ټولو ناپوهه سړی به یې هم دروغجن وبولي، ددې پرخلاف که بې له محاکمې هغه بندي وساتل شي او یا کومه بله سزا ورکړای شي د بغداد د خلکو ناکراري به ورسره زیاته شي.

د سلطنت زیاترو امیرانو د صدر اعظم له وړاندیز سره اتفاق او ملاتړ وښود،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه مهلب بن داود ته وکتل او هغه جگ شو په فصیحه ژبه یی وینا پیل کړه:
موږ د طاهر په باب دا اشتباه کوو چی هغه د عادي عقل خاوند دی. زما په گومان هغه د بغداد د فضا د تیاره کولو لپاره د خوارزم د حکومت په لاربښونو عمل کوی، د هغه د دولت او شتمنی کیسی پخوا هم مشهوری وی، اوس به یی ددی پروگرام له پاره نور هم ډیر څه راوړی وی، هغه نوکران چی له ده سره تللی وو ډیر معمولی خلك وو، امکان لری چی د دولت په تمه د هغه د لاس آله کیدو ته چمتو شوی وی، او دا هم امکان لری چی هغوی ژوندی وی. او طاهر دوی د بغداد په کوم گوټ کی غلی کړی وی، او د دوی د مرگ خبر یی د دی لپاره خپور کړی وی چی موږ یی لټهونه ونه کړو، تاسو یوازی پر دی اعتبار هغه محکمی ته راوستل غواړی چی د ده په ملاتړ د شاهدی ورکولو څوك نشته، خو که ناڅاپه هغه دری کسان له کوم گوټ نه را ووزی او عدالت ته راشی نو خلکو ته تاسو بیا دا نشی ویلی چی هغوی دروغجن دی.
پر دی علاوه دا هم امکان لری چی وحید الدین یوازی د دی سازش د پټولو لپاره غلی شوی وی، همغه د هغو دریو کسانو پر سرونو څه لیکلی او همغه د خلیفه جعلی لاسلیك کړی وی، چاته به د پخوانی د بهرنیو چارو وزیر د لاس لیکلو پیژندل گرانه نه وی، طاهر په یوه وینا کی ویلی وو چی په قراقرم کی یی د هغو نوکرانو سرونه خریبلی وو او لیکونه یی لوستی وو، ځکه خو داسی ښکاری چی هغوی یی له طاهر سره له بغداد نه د لیږلونه څه موده دمخه چمتو کړی وی.
وحید الدین یو عام سړی نه ؤ، هغه د حکومت یو مهم غړی ؤ، که په محکمه کی د هغه گناه ثابته شی نو اولس به موږ ټول ذمه وار وگڼی، ځکه خو محکمی ته د هغه راوستل له خطره خالی نه گڼم، که موږ له عقل نه کار واخلو دا ټولی ستونزی حل کیدای شی، حضرت امیر المؤمنین او د درناوی وړ صدر اعظم دی ماته اجازه راکړی زه دوی ته یوازی یو ځانگړی وړاندیز لرم.
خلیفه مازدیگر مهال صدر اعظم او مهلب ته د حاضریدو وویل او نوریی مجلس ړنگ کړ.
مازدیگر مهال چی کله صدر اعظم د خلیفه د مانۍ دروازی ته ور ورسید نو د ښار ناظم او مهلب تری راوتل، د صدر اعظم د پوښتنی په ځواب کی مهلب وویل چی زه خلیفه له وخته وړاندی ور ویللم او ما خپل وړاندیز هغه ته وکړ، خلیفه زما سره پری متفق دی او اوس زه ستا حضور ته در روان وم، ما خلیفه ته دا مشوره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي چي طاهر ته له بنده د تښتيدلو موقع ورکړي، د مغلو لښکر پر مروې حمله کړې ده، هغه او د هغه سرښندوي ملګري به تول د جګړې ميدان ته ورو‌تښتي، چي وروسته به بيا خلك په خپله آرام شي، د ده له نيولو نه وروسته حکومتي جاسوسانو ويل چي که دې يو دوې ورځې نور نه واى نيول شوى نو بغداد به يې پريښي واى، اوس موږ هغه ته د خوشي کيدلو موقع ورکوو. په ښار کي به دا اعلان وکړو چي هغه څوك چي نوموړى بيرته ونيسي ډير لوى انعام به ورکړل شي. او د هغه له تلو نه دوې ورځي وروسته به موږ دا مشهوره کړو چي طاهر د خوارزم شاه په اشاره په بغداد کي د لويي فتني پيدا کولو لپاره راغلى ؤ.

صدر اعظم وويل : تا چي موږ ته دا لاره راوښودله د هيواد لوى خدمت دې وکړ، زه همدا اوس د جيل ساتونکي ته امر کوم چي د هغه د تښتيدلو بندوبست وکړي.

مهلب وويل : دا کار ماته وسپاره، زه سبا ته پخپله د ښار له ناظم سره د زندان مسئول ته ورځم او پر دې به يې پوه کړم چي څه وکړي.

صدر اعظم وويل : تا زه د يوه لوى ذهني کشمکش نه خلاص کړم زه ستا مننه کوم.

مهلب ځواب ورکړ : دا زما فرض وو.

: خلك ډير احساساتي شويدي زما په ګومان بايد هغه زر له جيله راووزي.

: ته ډاډه اوسه هغه به تر سبا پورې آزاد شي.

* * * * *

(۳)

صفيه د سيند په غاړه د دوهم پوړ پرچت ولاړه وه، ماښام شوى ؤ، په لويديځ افق کي چي وريځو لمر په خپله غيږه کي نيولى ؤ تکي سرې ځليدې، مارغانو چي د آسمان مشال پټيدونکي ليده خپلو خپلو ځالو ته يې پناه وړله، د فضا د تياره کيدلو سره د سپوږمۍ ژيړه څيره روښانه کيدله، ستورو د آسمان له پيڅکو راکتل او غمجنو کائناتو موسکل، فضا ورو ورو سړيده، تهوله ورځ سرګردانه او ستومانه کب نيوونکيو په بله څنډه خپلي کښتي درولي، د اوبو پر مخ به کله کله کوم ناکراره کب توپ وواهه او بيرته به په اوبو کي ډوب شو.

صفيي د کوزيدو اراده کوله چي د چا د پښو غږ يې واوريد دې مخ ور واړاوه ويې ليد او بيرته يې په بې پروايي مخ واړاوه، هغه قاسم ؤ.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وویل : صفیی یخني ده څه دلاندی!

صفیی هیڅ ځواب ورنکړ، او وړاندی شوه د سیند په ننداره شوه.

: صفیی د خدای «ج» لپاره، چی څومره دی زړه غواړی ما ورټه، خو ستا دا چوپتیا راته له زغم نه اوچته ده، که ماته معلومه شی چی د دی سمندر د لوری په بدلولو ستا موسکا راګرځولی شم نو په خدای «ج» سوګند چی ورته چمتو یم.

هغی چیغی کړی : ته دروغجن یی، مکار یی، د خدای «ج» لپاره ورك شه ما مه پریشانه کوه.

: بس زه د همدی اوریدلو لپاره راغلی وم، هغه د خپل خجالت د پټولو لپاره د موسکا هڅه وکړه.

د صفیی لهجه نوره هم ترخه شوه ویی ویل : ته ظالم یی، کینه کښ یی، د اولس غدار یی، ورځه که نه نو له دی بامه به ځان وغورځوم.

قاسم ور وړاندی شو د هغی مټ یی ونیو ویی ویل :

صفیی رښتیا ستا له مانه دومره کرکه ده؟

: زه تا د کرکې وړ هم نه بولم، او بیا یی د خپل مټ د خلاصولو هڅه وکړه.

قاسم په غوصه خپل غاښ چیچل ویی ویل : دا هر څه د هغه سارایی طاهر له لاسه دی.

: ماته تل د کرکي وړ بللی.

: ته دروغ وایی، تا چی نن پلار جان، مور او سکینی ته وویل تول می واوریدل. زمانه دی د کرکی سبب دا دی چی ته له هغه جاهل سره مینه لری، خو ته به دی خپله پریکړه بدلوی، ته به پردی مجبوریږی چی زما په پښو کی سر کیږدی.

صفیی قاسم ته په سپك نظر وکتل ویی ویل : زه به مرګ غوره وبولم، او زه پر دی ویلو نه شرمیږم چی زه له هغه سره مینه لرم، ما چی کاکا، کاکا ناویی او سکینی ته څه ویلی دی تولی دنیا ته یی ویلی شم، ته هغه ته تر تولو درنه د مرګ سزا ورکولی شی، خو ماته به د دی مانۍنه د هغه د قبر خاوره ګرانه وی.

ته له مانه هر څه اخستی شی خو د هغه مینه نشی رانه اخستی!

: تاته به د هغه د قبر خاوره ګرانه وی خو زه په باور درته وایم چی د هغه به قبر هم نصیب کی نه وی.

: زه د دی پروا نه لرم، زه به هغه هر ځای ولیدای شم، د سیند په هغو څپو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی، د سپوږمۍ په رڼا کې، د ستوريو په ځلکا کې، هغه به هر وخت له ماسره وي. زه به په ګلانو کې د هغه موسکا وينم، د شمال په غږ کې به يې غږ اورم، ته هغه له مانه اخستی شې خو بيلولی يې نشې.

: نو د دې مطلب دا دی چې ستا د مينې په اړه ددې پروا نه شته چې هغه ژوندی وي که مړ، ستا د هغه د ژوند له لوړو ارمانونو سره هيڅ نشته؟

: ته د هغو اوچتو ارمانونو نه څه خبر يې، په يوه خير نه وياله کې رالوی شوی چينجی د آسمان له لوړو سره د خبرې کوونکی عقاب په خيالونو کله پوهيدای شي.

: نو ته دا خوښوې چې ستا د شاهين وزرونه يوازې ستا په خاطر غوڅ کړای شي؟ که ته دا غواړې چې هغه د خپل لوړ ارمان لپاره ژوندی پاتې شي نو ته هغه د مرګ له خولې ژغورلی شې، خو ته به يوه وړوکې قربانی ورکوې.

: زه د دې لپاره ډيرې لويې قربانۍ ورکولو ته چمتو يمه.

: خو ښه فکر وکړه ستا د ده له ذات سره مينه ده، د هغه د ارمان لپاره به تاته قرباني آسانه وي، ته به د خپلې مينې قرباني ورکوې، ووايه د دې لپاره تياره يې؟

وايه! ولې چوپه يې...! زه نن ستا د ازمويښت لپاره راغلې يم، غوږونه دې ښه خلاص کړه، واوره! د هغه د وژلو پريکړه شويده، خو ستا يوه وعده د هغه ژوند ژغورلی شي، زه هغه ته له زندان نه د تښتيدو موقع برابرولای شم، دې ترکستان او يا بل هيواد ته تلاشي او د خپلو لوړو ارمانونو لپاره ژوندی پاتې کيدای شي.

صفيه لږ نرمه شوه ويې پوښتل:

ددې په بدل کې له مانه څه وعده غواړې؟

: ته به له ما سره د واده وعده کوې.

دواړو لږ ځنډ يو بل ته وکتل، د صفيې په غوږونو کې د طاهر دا خبرې کرنګيدلې: ته په يوه شانداره ماڼۍ کې اوسې هم خپله ساه بنده ګڼې، خو په ترکستان کې ستا په زرګونو داسې خويندې دې چې تر دې آسمان لاندې د سرپټولو ځای نه لري اوس تر تا زياتې هغوی زما د پاملرنې حقداري دي، د مسلمانانو هغه بد نصيبه لورانې په عراق، مصر او د عربو نورو په آمن ښارونو کې اوسيدونکو خويندو ته په چيغو چيغو وايي چې که ستاسو ورونه، ميرونه او دوستان زموږ مرستې ته را رسيدای شي نو د خدای «ج» لپاره يې لاره مه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندوي.

د هغه سپند وري په څير چې د څنډې څو بوټي يې لاس ته ورغلي وي صفيې يوه ژوره ساه واخسته او ويې ويل : زه ... زه وعده کوم، خو زما ستا پر خبرو باور نشته، له زندان نه را خلاصول ستا د وس خبره نه ده.

قاسم اميدوار شو ويې ويل : ته ډاډه اوسه هغه به ډير زر خلاص شي.

صفيه سر تر پايه عذر او هيله شوه ويې ويل : قاسمه زما سره چل مه کوه، اسلامي نړۍ هغه ته اړتيا لري، که ته مانشې بخښلي نو په خپلو لاسو مې ژوندۍ کړه، په دنيا کې زما وجود اونه وجود برابر دي، خو د هغه مرګ ښايي د سلګونو انسانانو مرګ وي.

قاسم ځواب ورکړ : ته به ډير زر واورې چې هغه خوارزم ته ورسيد، راځه چې ښکته شو.

صفيه له هغه سره روانه شوه.

دا چې کوټې ته ورننوته سکينې ورته وويل : چيرته ورکه وې ډوډۍ سړه شوه.

دا د ځواب ورکولو نه پرته پر بستره وغځيده او په بالښت يې مخ پټ کړ په سلګيو شوه.

سکينې راجګه کړه او ورته ويې ويل : صفيې، صفيې؟ په تا څه وشول، ووايه، د خداى «ج» لپاره ووايه!؟ خو صفيې د هغې لاس وښانده ويې ويل : سکينې ولاړه شه، ما يوازې پريږده.

*****

(٤)

ماښام مهال د بندي خانې په انګړ کې دننه د بنديخانې د ساتونکي د کور په يوه کوټه کې مهلب، د ښار ناظم او د زندان مسئول ناست وو، د ښار ناظم له مهلب نه وپوښتل :

که نن هم هغه ډوډۍ ونه خوري نو؟

: نو سبا ته به يې خامخا وخوري.

د زندان مسئول وويل : زما په نظر خو وحيد الدين هم لږ خطرناک دى، زه ويريږم چې کله هغه زموږ پر ورميږونو توره ثابت نه شي، ځکه خو زه غواړم چې هغه هم د زندان له ژونده خلاص کړاى شي.

مهلب وويل : د هغه په باب به وروسته ګورو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سپاهي دننه ور ننوت او مهلب ته يې وويل چې قاسم له تا سره ليدل غواړي.
مهلب حيران شو ويې ويل : قاسم! رايې وله.
قاسم چې راغی په شا کې لهجه يې وويل چې له څنله يې لتوی، مهلب ترې وپوښتل: تاته چا وويل چې زه دلته راغلی يم؟
: ماته ستا له کوره معلومه شوه چې د ناظم سره راغلی يې، د ناظم له کوره د دی ځای درك را معلوم شو، زه يوازې له تا سره دوی خبرې لرم.
مهلب ناظم او د زندان مسئول ته اشاره وکړه، هغوی دواړه جګ شول او بلې کوټې ته ولاړل، قاسم په يوه کرسۍ کښيناست مهلب ترې وپوښتل : ته اندېښمن معلومېږې ووايه خيريت خو به وي؟
: زه له تانه يوه پوښتنه کوم.
: وپوښته.
: د پلار جان له خولې راته معلومه شوه چې ته طاهر ته د تښتيدو موقع ورکوې؟
: دا سهې ده خو ته دا خبره چاته مه کوه.
: زه د يوه دوست په حيث پوښتم چې آيا ته رښتيا داسې کوې؟
: دا بلکل سهې ده، خو که ستا دا خبره خوښه نه وي نو پريکړه بدليدای شي.
قاسم ځواب ورکړ : نه، نه بلکې زه غواړم چې دا پريکړه بدله نه کړای شي.
مهلب وموسکل ويې ويل : ولې ته په خپل ضمير څه بار احساسوې؟
قاسم وخندل ويې ويل : زما سره د بوج احساسولو ضمير نشته.
: زه د داسې ضمير له ستاينې نشم تيريدای، خو ماته ووايه چې ته داسې خطرناك سړی ولې آزادول غواړې؟ که هغه خلاص شي هم زما او ستا دښمن به وي.
: نو ددې مطلب دا دی چې ته هغه...؟
: ته ويريږه مه، که ستا دا خوښه وي چې هغه دې ژوندی وتښتي نو زه د خپلې خوښې پر خلاف هغه ته د تيښتې موقع برابروم.
قاسم وويل : زه تاته يو بل زحمت درکوم.
: که زه د خپل دوست لپاره څه وکولی شم نو پرې آرام به شم.
: زما کومه خبره له تانه پټه نه ده، ته پوهيږې چې زما له صفيې سره واده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیدونکی دی، طاهر موږ د هغی په مخکی ونیو، د هغی له طاهر سره یوازی پر دی مینه وه چی هغه د اسلام یو لوی خدمتګار دی، اوس هغه پر ما بدګومانه ده، که ته زما مرسته وکړی نو دی ته دا باور ورکولی شو چی د طاهر په خلاصیدو کی زما دیر لاس ؤ، او تا زما د دوستی په سبب خلیفه ته دا ورانديز کړی ؤ، بنایی د هغی زما پر خبره باور راشی.

مهلب وویل : همدومره خبره! ما دا ګڼله چی ته به ماته د یوه لوی کار کولو وروایی، سبا سهار به دا زما لومړنی کار وی خو دا به غوره وی چی له دی سره د مخامخ خبرو پرځای زه له تاسره داسی ځای خبری وکړم چی دا یی واوریدای شی.

قاسم ځواب ورکړ : ددی بندویست به وکړای شی.

هغی ته یوازی دا باید معلومه شی چی زه له تا سره خبری کوم، دا به یی خامخا د اوریدو لپاره راشی.

مهلب وخندل ویی ویل : په راتلونکی سیاسی ژوند کی به تاته داسی هوښیاره میرمن ډیره ښه مرستندویه وی، زه ستا پر سر د پوځ د سر مشر پټکی وینم.

: مننه، او ستا په اړه زما زړه شاهدی وایی چی زما د پلار نه وروسته به د عظمیٰ صدارت منصب ستا په لاس کی وی.

: خو زما ستا په اړه اندیښنه ده چی په یوه مهال به د دواړو منصبونو چلولو هڅه وکړی!

: او د تا په باب زما اندیښنه ده چی د خلیفه نه به د تاج د اخستلو له هڅو هم دریغ ونه کړی.

مهلب وخندل او بیا یی جدی وویل : خو ته پوهیږی چی زه خلیفه ته وفادار یم!

قاسم جګ شو ویی ویل :

ما توکی کولی، ښه ده زه نو ولاړم، تاسو سهار ته د راتلو وعده په یاد لری.

: زه به خامخا درشم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقدير لاس

طاهر د ماښام له لمانځه وروسته لاس پورته کړل او دعايي کوله چې پهره دار راغي د ډوډۍ لوښي يي کيښود او بيرته ولاړ، له تيرو دوو ورځو را په ديخوا د هغه صحت ښه نه و، ځکه خو يي د دعانه وروسته هم ډوډۍ ته پام ونه کړ، لږ ځنډ په کوټه کې له قدم وهلو وروسته يي ديوال ته تکيه وکړه او کښيناست، بيا يي څه فکر وکړ جګ شو او د کوټې بلې خواته يې پر وحيد الدين ورغږ کړ:

نن ته نه راځې؟

هغه ځواب ورکړ : اوس درځم.

طاهر لږ ځنډ د هغه په انتظار قدم وواهه، بيا د ماسخوتن په لمانځه ودريد، وحيد الدين چې د ده کوټې ته ورغی پوښتنه يی وکړه:

اوس څنګه يې؟

د طاهر ځواب يی چې وانه وريد ورنژدې شو او ويی ويل :

ته لمونځ ادا کوی!

هغه لږ ځنډ ورسره ناست ؤ بيا يی ناڅاپه وويل:

ستا په کوټه کې د پنير بوی دی.

طاهر د سنتو د ادا کولو نه وروسته هغه ته وکتل، وحيد الدين بيا په زوره پزه کش کړه ويی ويل : زه حيران يم چې نن د پنير بوی راباندی لګيږی.

طاهر ځواب ورکړ : زما د بويولو حس نن کار نه کوی، د دروازی سره زما خوراك دی که پنير پکی وی خوړلی يی شی.

وحيد الدين بيا په زوره زوره د پزی کشولو سره وويل:

غوښه هم شته، زه چې له کومی ورځی راهيسی دلته راغلی يم ظالمانو يوازی په دواړو اخترونو کی غوښه راليږلی وه، د پنير خو می تر اوسه کله تصور هم نه دی کړی، زما پر خبره باور وکړه په پهره دارانو کی خامخا ستا کوم خواخوږی شته، زه د غوښې او پنير هيله نه لرم خو په داسی وختونو کی دوستان يادول ضروری دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوف ته لا لمونځ کوی!

طاهر سلام وګرځاوه : او ویی ویل : ته هغه خواړه ولی نه را اخلی! که پنیر پکی وی ټول یی ستا، که غوښه وی نیمایی یی ته وخوره او که سره ډوډی وی نو ټوله به ته خوری.

: په خدای «ج» سوګند ماته می د بویولو حس دوکه نه راکوی، دایی وویل او لوښی یی راواخست او طاهر ته نژدی کښیناست:

خدای «ج» دی ستا خواخوږی ته خیر ورکړی، غوښه هم شته او پنیر هم، او ډوډۍ هم غوړه ده.

طاهر وویل : زما انتظار مه کوه، زه چی لمونځ بشپړ کړم بیا به درشریك شم.

: سهی ده په داډه زړه دی لمونځ کوه، ډوډۍ زموږ له ضرورت نه زیاته ده.

زه یی له پنیر نه پیلوم خو ستا برخه به پریږدم، هغه نمبری ژوولو او له ځان سره یی ویل:

دا به د کوم سخی سړی کار وی، په خدای «ج» سوګند که زه له بنده خلاص شوم او صدر اعظم شم د بغداد ټول سخیان به د بندیخانی ساتونکی کړم، او دا امر به ورته کوم چی بی ګناه بندیانو ته دوه وخته غوښی او پنیر ورکوی. نه، بلکی شیدی، شات او میوه هم، زه به د سرکاری باغونو ټولی میوی د بندیانو لپاره وقف کړم.

طاهر لمونځ پای ته ورساوه او د دعا لپاره یی لاس اوچت کړل چی د وحید الدین د زامو غږ ډیر پری بد ولګید ناڅاپه دا غږ بیا چوپ شو او څو شیبی وروسته هغه په زحمت وویل : طاهره! ډوډی ته لاس ورنه وړی زهر پکی دی، زهر!

طاهر وارخطا شو ورته ویی کتل، هغه پر ځمکه ولویده او په تریکو یی پیل وکړ ویی ویل : دوسته خدای «ج» پامان! وحید الدین احساس کړه چی څوك یی په مضبوطو لاسونو مری ورخپه کوی.

څو شېبې له ارخ په ارخ اوښتو وروسته هغه لاسونه پر غولی تکیه کړل او سر یې اوچت کړ او بیا یی په زوره په ځمکه وواهه، طاهر د هغه متی ونیوی او سر یی په خپله غیږه کی ونیو، ناڅاپه یی د وجود ټول رګونه ساړه شول او هغه د څو سلګیو نه وروسته ساه ورکړه.

طاهر هغه سړی ته ورته ؤ چی ناڅاپه د فلج حمله پری وشی، هغه په خپل ژوند

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی دومره نه ؤ ویریدلی، څو شیبې یې د وحید الدین سر په غیږ کی ؤ او بې حرکته ناست ؤ، ورو ورو یې د زړه ټکانونه بیرته پرځای شول.

له ویری دریدلی سترګی یې وخوځیدی یوه او بله خوا یې وکتل په لاسو کی یې حرکت پیدا شو وحید الدین یې وخوځاوه او غږ یې پری کاوه، بیا یې په زړه کی وویل :

ته مړ شوی یې، دا دوړی ستا لپاره راغلی وه او اوس؟

بو خیال یې د بریښنا په څیر په ذهن کی ور وګرځید او له دی سره یې ساه ګړندی شوه، زړه یې په درزا شو، په غوږونو کی یې کړنګهار شو.

لاس او پښی یې ورپسی مړه شول، له دروازی نه بهر یې په زینو کی د خلکو د پښو غږ واورید او د سترګو په رپ کی د ده ټول حواس بیرته را پرځای شول.

د وحید الدین مړی یې په اوږه کړله همغه سوری ته یې ور ننه ویست او د پاسه یې تختی پری کښیښودی، د پښو غږونه نور هم رانژدی شول، هغه زر د خوراك د لوښو ترڅنګ پرمخی پریوت، خلك د دروازی سره ودریدل او لږ ځنډ یې خبری سره کولی: بیا چا په زوره دروازه وټکوله او بیا په کولپ کی کلی وڅرخیده او د دروازی د زنځیر د خلاصیدو غږ اوچت شو، د دروازی د خلاصیدو او د غږ له اوریدو سره طاهر سترګی پټی کړی او ساه یې ونیوه.

مهلب، د زندان څارونکی او د ښار ناظم د پنځو تنو سپاهیانو سره دننه ورغلل د یوه سپاهی په لاس کی مشال ؤ.

د طاهر پر بدن د یوی لغتی له ګوزار نه وروسته مهلب وویل : ودی لیدل! تا ویل چی لږ نور انتظار هم وکړی، د دی زهرو یو څاڅکی د یوه پیل د وژلو لپاره بس دی، لږ مشال راټیټ کړه، زه وګورم چی ده څه شی خوړلی دی. سپاهی مشال ټیټ کړ او مهلب وویل : وګوری! ما درته ویل چی دغه وحشی به لومړی پنیر خوری، له نیمایی نه زیات یې خوړلی دی، داسی معلومیږی چی له ژوولو پرته یې تیر کړی دی، د دی یوه نمړی هم بس وه دا نور پنیر درسره واخله سبا ته به د وحید الدین میلمستیا وی، راځی چی زما دلته نفس ایساریږی. نور کار سنبالول د سپاهیانو کار دی، ګوری له مړی سره ډبرې خامخا وتړی خو دومره درنې نه وی چی ځای پر ځای ډوب شی، او سبا ته یې کب نیوونکی راوباسی، داسې ډبرې ورسره وتړی چی مړی یوازی د اوبو پر سر معلوم نه شی خو اوبه یې ورسره یوسی.

د زندان مسوول وویل : ته غم مه کوه، دوی د دی په څیر په لسګونو مړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندي کړي دي دا زما خاص کسان دي.

مهلب څو د سرو زرو سکې را وایستلې پر سپاهیانو یې وویشلې او ویې ویل : دا ستاسو بخشش دي.

مهلب، د ښار ناظم او د زندان څارونکي ولاړل، سپاهیانو طاهر راکش کړ بهر ته یې راویوست او پر اوږه یې واړاوه روان شول، د سیند غاړې ته چې ورسیدل دی یې کښتۍ ته ور وغورځاوه، د طاهر ملا کلکه ولګیده خوله خولې یې غږ ونه خوت. دري تنه سپاهیان بیرته روان شول او دوو تنو یې کښتۍ اوبو ته ورټیل وهله او پکې سپاره شول.

یو سپاهي وویل : ته د ده پر ملا ډبره وتړه زه به پارو وهم.

دوهم یې ځواب ورکړ : ته ټول بد کارونه پر ما کوې.

اوس له ده سره نور څه بد کیدای شي، نن ته دا کار وکړه سبا ته به یې زه وکړم.

سبا ته به هم موږ دوه دوه اشرفۍ اخلو، خدای (ج) د وکړي چې د بهرنیو چارو وزیر پر څو نورو کسانو هم خپل زهر وازمویي خو آشنا! په دې کار چې وزیر د ښار ناظم او د زندان څارونکي څومره شي ترلاسه کوي د هغو زرمه برخه هم موږ ته نه راکوي.

پر کښتۍ ټول ضروري شیان موجود وو، یوه سپاهي د طاهر تر ملا رسۍ راتاو کړه او یوه ډبره یې پرې وتړله، یوه ګرداب ته چې ورسیدل دواړو طاهر له لاسو او پښو ونیو او ورو یې په اوبو کې ورغورځاوه طاهر تر لږ ځنډه ساه نیولې وه او د اوبو څپو ورسره یووړ بالاخره یې د اوبو سرته د راپورته کیدو هڅه وکړه، ډبره یې پر ملا پخوا هم مضبوطه تړلې وه چې د لمدیدو سره درسې غوټې نوری هم کلکې شوې، بیا هم هغه احساس کړه چې دي د ډبرې وزن ورسره اخستی او لامبو وهلی شي ترڅو کښتي ښه لرې نه وه تللې تر هغو یې یوازې د ساه ایستلو لپاره سر له اوبو راوایست. هغه څو ځلې د ملا د بار نه د ځان خلاصولو هڅه وکړه خو د برې پرځای یې څو غوټې وخوړې، له جامو سره یوځای په اوبو کې لامبو ورته ګرانه وه او دایي احساس کړه چې له دې سره تر ځنډې په لامبو ځان رسول آسانه نه دي، د ده مخه د سیند بله غاړه وه خو د اوبو د توندۍ له امله به چې یو ګز ځنډی ته نژدې کیده نو څو ګزه به ښکته اوبو ورسره یووړ، ساه یې سوځیده، او غړي یې ورو ورو شلیدل، خو د تقدیر پر مرسته د ده نه لړزیدونکي باور د ده حوصلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتولو ته نه پرېښوده.

*****

(۲)

د شپې مهال له ویده کېدونه دمخه سکینه لې ځنډ له صفیې سره کښیناسته له یوې او بلې خوا یې خبرې کولې، صفیې به په بې پروایی کله کله ځواب ورکړ او بیا به چوپه شوه.

صفیې سکینې ته وویل : ولاړه شه او بیا پر بستره وغځېده.

سکینه جګه شوه او ورو ورو بلې کوټې ته روانه شوه، پر ده یې جګه کړه او بیا یې څه فکر وکړ او صفیې ته یې راوکتل ویې ویل :

صفیې ! زه غواړم څه شی دروښیم.

: څه شی؟

: اوس یې راوړم.

سکینې له خپلې کوټې نه د نقرې یو وړوکی ډبلی راوړ او چوکی یې راکش کړه د صفیې د بسترې ترڅنګ کښیناسته.

سکینې په معصومیت وویل : په دې کې څه شی دی؟

: ماته څه معلوم دي!

: ته خو یې یو ځل وګوره! سکینې ډبلی خلاص کړ او صفیې ته یې ور وراندې کړ.

صفیې په بې پروایی سر راپورته کړ یو نظر یې پرې واچاوه او بیرته یې سر پر بالښت کښیښود.

سکینې له ډبلې نه ځلیدونکی امیل راوېوست هغې ته یې ورونبود او ویې ویل : واخله! دا مې نن درته راغوښتی دی، غوښتل مې د واده په ورځ یې په تحفه کې درکړم خو زه تر هغې انتظار نه شم کولی، ته یې له ځانه سره وساته، زرګر ویل چې تر دې لوی غمې په ټول بغداد کې نشته، ما له هغه نه د یوه غمې ګوته هم غوښتې ده هغه ویل چې په بغداد کې به داسې غمې له چا سره نه وي واخله صفیې دا امیل راته واغونده او ویې ګوره!

صفیې بې حسه او چوپه خوله امیل ته کتل سکینې هغه تر مټ ونیوله او راپورته یې کړه او د هغې د تینګار سره سره یې امیل په غاړه کې ور واچاوه.

صفیې د امیل د لرې کولو هڅه کوله، او سکینې هغه منعه کوله.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې کشمکش کې پرهار د دواړو لاسونه کلك شول،
سکینې وویل : د خدای «ج» لپاره دا امیل مه لرې کوه دا بد شګون دی.
: نه زما ستا له امیل.او ستا له غمیو نه کرکه ده، زما له دې مانۍ نه کرکه ده، زما له خپل ژوند نه کرکه ده، سکینې، سکینې! ما مه ځورو‌ه!
په دې جنجال کې امیل وشلیده، غمی څه پر بستره او څه پر غولی تیت شول،
د سکینې په سترګو کې اوښکې ډنډ شوې وېې ویل :
ته ډیره ظالمه یې!
صفیه لږ نرمه شوه وېې ویل : سکینې ما وبخښه، زه به سهار دغه غمی پخپله وپیم او په غاړه کې به یې واچوم، خو یوازې ستا لپاره د بل چا لپاره نه.
مګر تا له قاسم سره د واده وعده نه ده کړې؟ تا د ډوډۍ خوړلو په وخت کې مورجانې ته خپله رضا څرګنده نه کړه؟ زه پوهیږم ته یوازې ما ژړوې.
:سکینې زما مطلب دا ؤ چې که ژوندۍ پاتې شوم له قاسم سره به واده کوم.
: لیونۍ، خلك په مرګ کله واده کوي.
: خو سکینې که دواده نه وړاندې زه مړه شوم نو؟
: جوته خبرې مه کوه ته به تر اتیا کلنۍ ژوندۍ وې.
سکینې غمی راټول کړل په ډبلې کې یې واچول وېې ویل : زه به یې سهار پخپله وپیم او بیا به یې ستا په غاړه کې واچوم، د قاسم، پلار او مورجانې په مخکې نه بلکې د ټولو سهیلیو په مخکې!
سکینه خپلې کوټې ته ولاړه او ویده شوه، صفیه تر څه ځنډه پرته وه چت ته یې کتل، بیا یې کتاب راواخست او د لوستلو هڅه یې وکړه خو د څو پاڼو له اړولو وروسته یې کتاب بیرته کیښود، شمعه یې مړه کړه او د ویده کیدو هڅه یې وکړه، خو خوب ورنه غې، څو ځلې په یوه او بل لټ له اوښتو وروسته جګه شوه او په کوټه کې یې قدم واهه، په قدم وهلو کې بیا پر کرسۍ کیناسته او بیا یې دروازه خلاصه کړه او ورو ورو بهر ته ولاړه، د برنډو نه تیره شوه او د مانۍ بلې څنډې د سیند غاړې ته ورسیده، په لاره یې پام شو چې پښې لوڅې ده خو بیا یې پروا ونه کړه.
لږ ځنډ د کونج د کوټې په مخه کې په جګه چوتره ودریده او د سپوږمۍ په رڼا کې یې د سیند ننداره وکړه، بیا یې ورو ورو پر زینو پښې کیښودې لاندې ښکته شوه او په وروستي پایه چې د اوبو له مخ نه یو بالښت لوړه وه کښیناسته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم نن دا زیری پری کړی ژ چی طاهر به نن شپه خلاص شي، او سبا به د خلاصیدو سره له بغدا نه ووزي، هغه چي ځومره د ده په خلاصیدو خوښه وه، همدومره پر دی خبره خفه وه چي نور ژوند بـه تـول دي تـه بغداد یـو ویده ښار ښکاري، د دي د ژوند موسکا ګاني به د تل لپاره تري واخستل شي کاشکي هغه له خلاصیدو وروسته همدلته اوسیدلای شوای کاشکي... دا له هغه سره تلای شوای، څو ګامه وړاندي یوه کب توپ وواهه او بیرته په اوبو کي ورك شو، صفیي په زړه کي وویل : زما او د دي ماهي هیڅ توپیر نشته، هغه آسمان یو سمندر ګني او په یوه توپ ځان ور رسول غواړي، خپل وړوکي وړوکي پرونه چي ګوري دا یې په خیال کي ور تیریږي چي ښایي زه الوتلي هم شم، خو دي د اوبو له مخي نه لږ جګ سم لیدای هم نشي.

هغه ته دا معلومه نه ده چي د ده پرونه یوازي د لامبو لپاره دي د الوتلو لپاره نه دي، دي په اوبو کي غوټه وهلي شي او تر لاندي ختو پوري تلای شي، خو په شنه آسمان کي الوتلي نشي.

صفیي دا مانۍ ستا لپاره یو زندان دی، تا ددی په دریدلیـو او بوینـو اوبو باندي د لامبو په وخت کي په آسمان کي یو آزاد مرغه په الوتلو ولید، تاله اوبو نه توپ واهه او د هغه ملګري دي زړه غوښته خو د الوتلو لپاره دي وزرونه نه وو، ستا ملګري له آسمان سره راز او نیاز کوونکي شاهینان نه بلکي، په دی بدبویه اوبو کي پالل شوي کیشپان دي، تا په دی ډنډ کي د پیدا کیدو سره سره ښایي له هغه شاهین سره ملګري کړي وای، خو ښکاریانو هغه راونیو او په کپس کي یي بندي کړ، او یو کشپ راغی تاته یي وویل چي که ته په دی بدبویه ډنډ کي له ماسره اوسیږي نو دغه شاهین به له کپس نه خوشي کړم، تا د شاهین د خلاصولو لپاره دا وعده وکړه، تا ډیر ښه وکړل، خو ایا ته به په دی ختو کي له دی کرکجن کشپ سره ژوند وکړای شي؟ تا یوازي مرګ له دی کشمکش نه ژغورلي شي، ځان وژنه، نه نه، دا ډیره بې غیرتي ده، دا د خدای «ج» له رحمت نه انکار دی، دا د انسانیت سپکاوی دی، د هغي په سترګو کي اوښکي ډنډ شوي اسمان ته یی وکتل او لاس یی پورته کړل ویي ویل :

زما پالونکیه ! همت راکړه، ماته صبر راکړه، یوه بی وسه ښځه چي په دنیا یي هیڅوك هم نشته نن ستا د رحمت تکیه غواړي.

* * * * *

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

دی د جګیدلو اراده وکړه چی په اوبو کی یی ځان ته نژدی څه شور واورید، تکان یی وخوړ یوی او بلی خواته یی وکتل، زینو ته څوګامه نژدی چا په اوبو کی ورو ورو لاس او پښی وهل له ویری یی زړه په درزا شو، څو زینی پورته وختله او ودریده، یو سړی یی ولید چی په اوبو کی یی غوټې خوړلې او هغه د راوتلو هڅه کوله صفیی احساس کړه چی د هغه ځواك ختم شویدی څو ګزه لاندی وروستی پایی ته ورسید هغه دواړه متی وغځولی او سر یی پر پایه کیښود خو د هغه نور بدن په اوبو کی وُ، یو ځل صفیی د تیښتی خیال وکړ خو بیا یی خواخوږی پر ویری غلبه وکړه په ویره ویره لاندی ورغله په ویریدلی غږ یی پوښتنه وکړه : ته څوك یی؟

هغه هیڅ ونه خوځید، ساه یی تونده چلیده، صفیی نور جرئت وکړ ور ورواندی شوه او له هغه نه دوی پایی پاس ودریده او ویی ویل : زه له تا پوښتم څوك یی او اوس دلته د څه لپاره راغلی یی؟

هغه د یوی شیبی لپاره سر راپورته کړ یو ځل یی صفیی ته وکتل او بیرته یی سر ښکته واچاوه.

د یوی شیبی لپاره صفیه ځای پر ځای هکه پکه ودریده په خپ غږ یی وویل : طاهر... طاهره !! ته ...! په دی حالت!!

هغه بیا سر راپورته کړ ویی ویل : څوك یی صفیه...!؟ صفیه ور وراندی شوه هغه یی تر متو ونیو او پورته یی کش کړ، طاهر پر زینو ورپورته شو او بیا پریوت، صفیی چی د هغه پر ملا تړلی ډبره ولیده ویی ویل : ظالمه، دوکه بازه، مکاره!

: څوك ؟ زه؟ طاهر لږ سر راپورته کړ ویی ویل.

: نه نه، زه د قاسم په باب وایم، هغه له بنده ستا د ژغورنی وعده کړی وه.

طاهر جګ شو سر یی په خپلو لاسونو کلك ونیو ویی ویل :-دا ستا مانۍ ده؟

: هوکی!

زه ډیر لری راغلی یم، دی ډبری زه بلی دنیا ته ورتیل وهلم، زما نه غلطی وشوه باید له هغو دوو کسانو سره می په کښتۍ کی حساب خلاص کړی وای.

صفیی وویل : دلته خطر دی راځه له ماسره!

طاهر زنګیدلی له صفیی سره روان شو، دواړه د ځنګلی نه څو ګامه لری د یوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

گنې ونې لاندې ودریدل.

صفيې پوښتنه وکړه : ته خو به تږی نه يې؟

: نه خو له ستومانی نه بی سیکه یم، ما له زندان سره نژدی له هغی ډبری سره لامبو پیل کړه، تا دلته څه کول؟

هیڅ نه، راوړه زه دا ډبره خلاصه کړم، له ژوندیو خلکو سره ډبری تړل او سیند ته یی غورځول له قاسم پرته څوك كولی شی؟

: ما قاسم نه دی لیدلی او په سیند کی د غورځوونکو دا گومان ؤ چی زه مړ یم.

: هغه څه وړ؟

: زه اوس درته وایم خو یوازی دومره راته ووایه چی د دی نوی زندان نه د وتلو لاره شته؟

: هلته وگوره کښتی ولاړی دی، ته کښتی چلولی شی که نه، که نه وی نو زه د مانی‌یو نوکر درسره استولی شم.

: نه زه کښتی چلولی شم، هغه ورځ خو به زما په څیر ستا هغه نوکر نیول شوی نه وی.

: نه هغه ما وتښتاوه، ستا د نورو دوستانو نه هم څوك ونه نیول شول، زما ویره وه چی ته به پر ما بدگومانه شوی وی، قاسم ستا د ځورولو لپاره ماته هغه خبری کولی، اصلاً خبره داسی وه چی قاسم هغه لیك له خدمتگاری نه اخستی او لوستی ؤ.

طاهر وویل : ستا د ځان سپینولو ضرورت نشته، زه قاسم ډیر ښه پیژنم، او ستا د داد لپاره وایم چی زه تا د بغداد د ټولو ښځو نه زیاته د درناوی او عزت وړ گنم.

ته زموږ له دی ملاقات نه چاته څه مه وایه، دښمن له نن نه وروسته داسی گڼلی چی زه مړ شوی یم.

امکان لری چی زه بیا بغداد ته راشم، ماته په بندی خانه کی هغوی زهر راکړل او زما د وژلو هڅه یی وکړه، خو زما پر ځای هغه ډوډی بل چا وخوړه، هغه زما د کوټې ترڅنگ په بله کوټه کې بندی ؤ، موږ د یوه تنگ سوری له لاری یو د بل کوټی ته تلای شوو، د شپی مهال هغه زما کوټی ته راغی، زما ډوډی ایښی وه هغی په زهرو ککړ پنیر وخوړ او مړ شو، ما هغه همغه سوری ته ور تیل واهه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپاسه می پری تختی کیښودی، بیا می ځان مړ وغورځاوه هغوی زه مړ وبللم او په سیند کی یی وغورځولم، ماته د زهرو راکولو په فریب کی د ښار ناظم، د زندان څارونکی او مهلب بن داود شریك وو، د قاسم په باب زه خبر نه یم.

: داسی ناولی دسیسه د قاسم نه پرته امکان نه لری، له ماښام نه لږ وروسته هغه راته وویل چی مهلب او د ښار ناظم له ده سره ستا د خوشی کیدو وعده کړی ده، هغه ښایی تر اوسه بیرته نه وی راغلی.

طاهر وویل : زه په دی دسیسه کی د قاسم شریکیدل له اټکل نه لری نه بولم، اوس ستا په ذمه یو کار دی هغه دا چی ته له دی کیسو نه خپل کاکا خبر کړه.

: ستا مطلب دا دی چی زه هغه ته ستا په باب هم ووایم؟

: نه زما په اړه څه مه ورته وایه، هغه ته دومره ووایه چی د مهلب د زهرو په اثر پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین وژل شویدی او هغه چیرته غلی شوی نه ؤ پخپله مهلب بن داود بندی کړی ؤ.

چنګیز خان ته پیغام مهلب استولی ؤ، او د همدی خیانت د رسوا کیدو له ویری یی دوه بی ګناه نور ووژل، د دی ثبوت دا دی چی د وحید الدین مړی په هغه سوری کی پروت دی خپل کاکا مجبور کړه چی سهار پخپله زندان ته ورشی او هغه کوټی وګوری، که نه نو سبا شپی ته به هغه هم زما په څیر په سیند کی وغورځوی. ستا کاکا به ستا پر دی خبرو له باور نه د مخه دا پوښتنه درنه کوی چی ته د دی پیښو نه څه ور خبره شوی؟

ته د هغه په ځواب کی ویلی شی یوه سپاهی دغه پیښی زما یو دوست ته ویلی او هغه ستا نوکر سعید نیمه شپه تاته را استولی ؤ، زما باور دی چی هغه به بیا د دی پیښو د پلټنی پرځای نیغه د زندان لاره ونیسی.

صفیی وویل : زه به د دی بندوبست وکړم، زه به سهار وختی پر اس سپره شم او میدان ته به ووزم له هغه ځایه به زر بیرته راستنه شم او کاکا ته به دا ټول حال ووایم چی ماته همدا اوس یوه ناپیژندوی دا حال ووایه او له ما نه یی وغوښتل چی زه زر تر زره تا خبر کړم.

: له دی وروسته زما باور دی چی د خلیفه د ملاتړ سره سره به مهلب ته په بغداد کی اوسیدل ناممکن شی، ته دی کاکا ته مشوره ورکړه چی د ښار ناظم او د زندان څارونکی ته اخطار ورکړی هغوی به سمدستی د اصلی مجرم پرښودلو مجبور شی، خو له هر څه وړاندی دی د وحید الدین مړی خامخا راوباسی، زه اوس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځم، ښایی سبا شپې ته ترکستان ته روان شم، تا د هغو ځایونو په باب څه خبر اوریدلی دی؟

: هو ډیر بد خبرونه، مغلو د بخارا او سمرقند نه پرته د شمال ډیر نور ښارونه نیولی دی، اوس یې پوځونه د جنوب او ختیځ په لوري پرمختګ کوي.

: د بلخ په اړه دی څه اوریدلی؟

: پر بلخ حمله کیدونکی ده.

: ډیر ښه زه ځم.

: صفیې د هغې لاره ونیوه ویې ویل : ما یو ځل رد کړی غوښتنه بیا تکراروم، نه غوښتل خو د ژوندي انسان لاس د امید له لمنې نه نه جدا کیږي، زه دلته پاتې کیدل نه غواړم ، ما له دې ځایه درسره بوزه، که مې له ځانه سره نه بیا یې مدینې ته مې درسره بوزه، هلته به ستا انتظار کوم.

: نه نه، دا خبره مه راپلټه!

: مګر ولې؟ ته ما دومره د کرکې وړ ولې بولې؟

: زه تا د کرکې وړ نه ګنم خو ویریږم چې په خپل نظر کې ځان د کرکې وړ نه کړم.

صفیې څه ویل غوښتل خو دوه پهره داران په خبرو کې له برنډې راووتل او په چوتره ودریدل.

یوه یې ویل : قاسم د شپې په کښتنۍ کې بلې غاړې ته تللی تر اوسه بیرته نه دی راستون شوی.

دوهم وویل : وروره د واده تیاری نیسي د کوم زرګر دوکان ته به تللی وي.

: دِ چا واده؟

د قاسم!

: له چا سره؟

: پر دې خو زموږ د طبیلې پاکوونکی هم پوهیږي، له صفیې سره!

: دروغ! پر صفیه خو د دې کور شاپرک «خفاشان» هم خبر دی چې د هغې د زړېدو له ورځې له قاسم نه کرکه کیږي.

: راځه شرط تړو!

: تا مخکې هم له ماسره څو شرطونه بایللي دي، لومړی د تیر شرط څلور دیناره راکړه، بیا نوی شرط تړو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: هغه به سهار درکړم، خو مزه به هغه وخت وي چې ته له ماسره په شل دیناره شرط وتړې.
: بس سهي ده!
: مګر داسې نه، راځه د صادق په مخکې دواړه سوګند کوو.
: راځه!
سپاهیان ولاړل او طاهر ورو وویل : ایا دا رښتیا ده؟
: هوکې ! قاسم د دې شرط په بدل کې ستا د خوشې کولو ذمه واري اخستې وه چې زه ورسره د واده وعده وکړم او ما ستا لپاره دا وعده وکړه . اوس د دې راز له افشا کیدو نه وروسته د دې وعدې پر پابندي مجبوره نه یم، خو پر دې سربیره که ته زما په سبب ځان ته په خپل نظر کم راځې نو ماته امر وکړه، په دې دنیا کې د ذلت هیڅ داسې کنده نه شته چې زه ستا په امر په پټو سترګو ځان ور ونه غورځولی شم، په دې مانۍ کې د اوسیدو لپاره زما په مخکې دوې لارې دي، له قاسم سره واده او بل په دې سیند کې ډوبیدل، که زما دا قرباني د اسلامي نړۍ بې کسه خویندو ته څه ګټه رسولی شي نو زه ورته تیاره یم، خو خدای «ج» زما ګواه دی زه یوازې تا غواړم او تر څو چې ژوندۍ یم ستا سره به مې مینه وي، که دا ګناه وي نو زه ګنهګاره یم، که د دې ګناه سزا مرګ وي نو د خدای «ج» په خاطر پخپلو لاسو مې مرۍ خپه کړه، ما له دې ډبرې سره وتړه او سیند ته مې وغورځوه، زه تا د ځان قاضي کوم، ستا نه د ځان په هکله فتوی غواړم، که ما په دې ختبو او چتلې کې د پالل شویو چینجیو پرځای د خپلې د مینې لپاره د یو انسان موندلو ګناه کړې وي نو ووایه زما سزا څه ده؟
تا ویل چې د ترکستان میدان ډیر خطرناك دی، خو کاشکې دا درته معلومه وای، چې کومه ښځه چې له چا سره یې زړه غواړي د غشو په باران کې هم ورسره خوښه وي، خو له هغه پرته به د سرو زرو محل هم ورته زندان ښکاري.
هغې ژړل،طاهر دا احساس کړه چې د نړۍ د تسخیر ټول عناصر د دې نجلۍ په بدن کې راغونډ شویدي، هغه د لومړي ځل لپاره دې ښکلې مخ ته وکتل چې په زرګونو ډیوې پکې بلې وې، طاهر ځان راټینګ نکړای شو:
صفیې ! صفیې ! کاشکې ما ته مخکې معلومه وای، مجرمه ته نه زه یم.
قراقرم ته له تلو نه مخکې ماته معلومه نه وه چې ته ما دومره د پاملرنې حقدار ګڼې، خو په دې سفر کې... طاهر دومره وویل او چوپ شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفیې لکه چې په ژورو اوبو کې ساه اخستنه چې کله یې د طاهر له خولې خپل نوم واورید د امید خوشې کړې لمن یې بیرته راونیوله: ووایه په دې سفر کې ځه وشول، ووایه؟

: ما له یوې نجلۍ سره د واده وعده کړې ده.

د طاهر دا ګومان ؤ چې د دې خبرې په اوریدو به هغه ده ته یو ځل په حقارت وګوري او په منډه به ولاړه شي، خو هغه ځای پر ځای ولاړه وه، د کرکې او نفرت پر ځای یې پر شونډو زړه وړونکې موسکا وه، د ترخې خبرې پر ځای یې په نرمه او خوږه لهجه وویل : نو تا له مانه کرکه نه کوله؟

: زه څه وړ له تا کرکه کولی شم؟

: هغه ښکلې ده؟

: هوکې!

: خامخا به تر ما ډیره زیاته ښایسته وي؟ ·

: نه ماته معلومه نه ده.

که تا له هغې سره د واده وعده نه وای کړې هم زما زارې به دې نه وې منلې او له ځانه سره به د زما له بیولو نه انکار کاوه؟

: هوکې ! په اوسنیو حالاتو کې به خپلو ذمه واریو زه انکار ته مجبورولم، زه به د ګر ستا د ساتنې پرځای د دې ښار او هیواد پر بریدونو پهره آسانه بولم.

: د هغې نوم څه دی؟

:ثریا.

: چیرته ده ؟

: په بلخ کې .

: که هغې ته څرګنده شي چې د دې په څیر په بغداد کې هم داسې یو څوک شته چې له تا سره مینه لري نو ایا دا به یې د ځان پر حق تیرې وبولي؟

: نه هغه له حسد نه ډیره اوچته ده.

: یوه ښځه د بلې مجبورۍ ښې پیژني، ته ورسره واده وکړه، زه به په دې تمه ژوندی وم چې یوه ورځ به له دې نه د مینې سوال وکړم او تاته به ځان ورسوم، موږ به دواړه د ځان لپاره ستالمن پراخه ووینو، زه به د دې په نوکرۍ کې هم خوښه یم. ما یوازې دا معلومول چې ته خو به له مانه کرکه نه کوې، دا زما لپاره ډیر ستر انعام دی، یوه لویه تکیه ده، پر دې لویه تیره چې ودریږم زه له ټولې نړۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله کولی شم، زه به اوس کاکا، کاکاناوی او قاسم ته څواب ورکولی شم زما له هیڅا نه ویره نشته.
طاهر وویل : صفیی زه وعده کوم چی له ترکستان نه وزګار شم دلته به راځم، تر هغه وخته ښایی ستا د کاکا نظر هم زما په اړه اوښتی وی او زه به د یوه لوی انعام لپاره خپله لمن وغوړوم، زه داډ درکوم چی زما د مینی پر اسمان به تل دوه ستوری ځلیږی او زما په نظر کی به ستا او ثریا درجه یو شان وی.
: زه به ستا د لمنی ګرد واوسم او له تا سره به واوسم، په بلخ کی اوسیدونکی زما خور ته زما سلام وایه او هغی ته زما یوه نښه ور وړه.
صفیی له ګوتی نه یوه ګوته راوویسته د طاهر په لاس کی یی ور کیښوده ویی ویل : زه به ستا سو دواړو انتظار کوم، که تاسو څنډ وکړ نو ښایی تقدیر ما دوولی، په نړۍ کی هیڅ داسی خلیج نشته چی د مینی په کښتۍ کې دې څوک تری پوری نشی وتلای.
په اوبو کی دوی د کښتی د پارو ګانو غږ واورید دواړو سیند ته وکتل صفیی وویل : لکه چی قاسم راغی؟
دواړه دونی ډډته ودریدل، کښتۍ څنډې ته ورسیده قاسم او دوه تنه نور تری کوز شول او مانی ته دننه ولاړل.
صفیی وویل : هغه ښایی ماته ستا د خلاصیدو خبر راوړی وی، اوس ورځه زه به تر هغی دلته ولاړه یم چی تر څو دا کښتی ښکاری، خو لږ ودریږه پهره دار راغی.
پهره داران راغلل او تر لږ ځنډه یی په چوتره خبری کولی او بیرته ولاړل، د دوی د خبرو موضوع تر اوسه پوری د قاسم اوصفیی د واده په اړه وه.
: آخر په قاسم کی څه کمزوری ده چی صفیه له هغه سره واده نه کوی؟ هغه ړوند دی، کوڼ دی، ګوډ دی او یا ستا په څیر بی عقل دی؟
: بس هر څه چی دی زما باور دی چی صفیه له هغه سره واده نشی کولی، د پاچاهی کوم ولی عهد او شهزاده د هغی سره جوړیږی.
صفیی وویل : اوس ولاړ شه!
طاهر تیټ شو د یوی وړوکی کښتی پری یی پرانست او پکی کیناست پاروګان یی ونیول او ویی ویل : صفیی خدای پامان! صفیی کښتی اوبو ته ورټیل وهله ویی ویل : خدای پامان!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر هغو چې کېښتې يې له نظره پناه کېدله دې له ځانه سره ويل خدای دې مل شه، خدای دې مل شه!

*****

(٤)

سهار وختي صدر اعظم د صفيې د تولو خبرو له اورېدو وروسته وويل : که دا خبره رېښتيا شوه نو د يوې خبرې داډ درکوم او هغه دا چې زما د ورېرې واده زما د ناوړه زوی سره نشي کېدای، زه پوهېدم چې طاهر يو مخلص ځوان دی، زه د ده د نيولو مخالف وم، ځکه مې ده او د ده ملګرو ته د تېښتې موقع ورکول غوښتل، ماته د ده ملګرو چې پيغام راکړ دا يې بل د اخلاص ثبوت دی که نه نو د وحيد الدين نه وروسته ښايي په بې خبرۍ کې زما وار وای هغه بد معاش نن ماته وويل چې د خليفه په امر زه نن طاهر ته د تېښتې موقع برابروم اوس ورځم!!

صفيه خپلې کوټې ته ولاړه هلته قاسم له سکينې سره خبرې کولې، هغه چې صفيه وليده ويې ويل : صفيې ما يو لوی خبر راوړی دی، مهلب همدا اوس ماته خبر راکړ چې طاهر له بنديخانې نه تښتېدلی دی، ما له هغه نه تول تفصيل نه دی پوښتېدلی، ما تا ته خبر راوړ او دلته راغلم زه اوس هغه ته ورځم هغه د سيند سره په برنده کې ناست دی چې بېرته راستون شوم تول احوال به درته ووايم.

سکينې ووېل : له شاهي زندان نه د طاهر د تښتېدو داستان به ډېر په زړه پورې وي، راځه صفيې موږ به د کوټې د پردې ترشا کښېنو او وابه يې ورو، ځنګه قاسمه! موږ ته اجازه ده چې ستاسو خبرې واورو؟

: مګر په دې شرط چې تاسو څه واورۍ چاته به نه وايې، خبره داسې ده چې د هغه د تښتېدو په پېښه کې زما د څو ملګرو لاس دی.

: واه واه موږ څه ساده ګانې يو!

قاسم له کوټې نه ووت.

سکينې صفيې ته وويل : راځه صفيې! زما د هغه د تېښتې د کيسې له اورېدو سره مينه ده.

صفيې چې په څه پوهېدل غوښتل پرې پوهېدلې وه، خو بيا يې څه چرت وواهه او له سکينې سره تلو ته تياره شوه، د سيند پر غاړه کوټې ته ورسيدې د دروازې د پردې ترشا ودرېدې مهلب ويل:

اوس زه وېرېږم چې که هغه چاته څه وويل زموږ خير نشته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : نه، هغه ستا په څیر نیکی کوونکی ته دوکه نشی ورکولی.
مهلب وویل : د هغه نیکی کوونکی خوته یی، ما دا ټول ستا لپاره وکړل، او ما هغه ته وویل هم چی تاته مو د قاسم په سپارښتنه د تیښتی موقع درکړه.
: مگر هغه څه ډول وتښتید؟
: ایا هغه پنځه سوه دیناره چی تا ماته راکړی وو د بندیخانی د پنځو تنو پهره دارانو لپاره بس نه وو؟
قاسم وویل : تا هغه چیرته ورساوه؟
مهلب ځواب ورکړ : د بندیخانی نه بهر مو پریښود هغه به خامخا خپلو دوستانو ته ورغلی وی، زما امید دی چی زر تر زره به له بغداده ووزی، هغه له ماسره وعده کړی چی له یو دوو تنو ملگرو پرته به له چا سره نه گوری او د شپی به له بغداده ووزی.
نو د ذی مطلب دا دی چی موږ به نور د هغه په اړه څه نه اورو!
: زه افسوس کوم چی د حکومت ځینی امیران پری بدگومانه وو که نه هغه یو د کار زلمی دی په هر صورت هغه ستا په باب له بد نظر سره نه دی تللی.
د صفیی د زغم او صبر دیوالونه ونړیدل، پر مخ یی پرده راوغوړوله او د دروازی پرده یی پورته کړه برنډی ته ورغله ویی ویل : تاسو دواړه څوك غواړی تیر باسی، دا خبره اوس په نیمایی ښار کی مشهوره شوی ده چی کب نیوونکو له نیمی شپی نه وروسته له سیند نه یو مړی را ایستلی دی او هغه د طاهر مړی دی.
د قاسم او مهلب رنگونه تك سپین وتښتیدل، او په ړدو ړدو سترگو یی صفیی ته کتل. صفیی وویل : او کاکا جان د شپی په وروستی برخه کی پخپله د پلټنی لپاره زندان ته ورغلی هلته یو بل مړی هم ؤ چی په خوله کی یی په زهرو ککړ پنیر ؤ، هغه د پخوانی وزیر خارجه وحید الدین مړی ؤ.
او پر دی پوهیږی چی کاکا ته د زندان څارونکی څه ویلی دی؟ د شپی د بغداد د یوه لوی غدار په حکم دوو تنو ته زهر ورکړل شول، یو هغه ؤ چی اوس تاسو د هغه په اړه خبری کولی چی مړی یی اوس هم د بغداد په کوم څلور لاری کی د بدل فریادونه کوی، دوهم هغه چی د بندی توب نه یی یوازی ستا دوست او د هغه له څو تنو ملگرو پرته نور څوك خبر نه وو.
مهلب پاڅیدلو او ودرید، صفیی چیغی کړی:
څمکه به تا غوندی بد چاری انسان ته ځای ورنکړی، په ښار کی ستا لټون

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان دی.

د دی ماني پر هري دروازې پهره داران دريدلي دي، د بغدا د هر بچي ستا د بوټيو شکولوته تيار دي.

قاسم صفيه تر مټ ونيوله او تکان يي ورکړ ويي ويل : صفيي ! دا ته څه وايي په هوش کي خبري کوه.

: ما پرېږده! زما له تانه کرکه ده، ته بي غيرته او مکار يي.

قاسم په مخ پرڅپړ ووهله او په کشولو يي دننه بوتله، هغي چيغي کړې: بي غيرته سړي د ښځو له وهلو پرته نور څه کولي شي؟

سکينه ور ورانډی شوه ويي ويل : صفيي پر تا څه وشول؟ قاسمه پرېږده نن يي دماغ سم نه دی.

صفيه سره اوسپينه شوه ويي ويل : آخر د ده خور وختي!

ته هم مايوه څپړ ووهه!

سکيني ورويل : صفيي د خدای «ج» لپاره لږ چوپه شه.

هغه عزتمن سړی په څه فکر کوي!

صفيي ورويل : غل، ډاکو، قاتل! د خدای «ج» لپاره سپاهيان راوغواړي. کاکا جان په هغه پسي گرځي، چي ونه تښتي!

قاسم هغه له کوټي نه وايستله او په کشولو يي د مانۍ بل کونج ته بوتله. صفيي چي خواجه سرا، نوکران او مينځې وليدل چوپه شوه، او بيا يي په نرمي ورويل :

ما پرېږده خپلي کوټي ته ځم، ما تاته د خپلو دروغو سزا درکوله خو د کاکا تر راتگه دي ملگري ايسارنه کړه.

قاسم د انديښني او پريشاني په حالت کي د بخښني او عذر مناسب الفاظ او تکي لټول او د برنډی په لور ور روان ؤ خو هلته مهلب نه ؤ، يوه کښتۍ د سيند د ہلې غاړې په لوري گرندی روانه وه او هغه پکي سپور ؤ.

ماسپښين مهال په ښار کي دا اعلان کيده چي هر چا د مهلب ځای معلوم کړ پنځه زره اشرفي به انعام ورکړل شي، مازديگر چي قاسم له خپل پلار سره له اوږده مجلس وروسته راووت نو څيره يي تروشه او خوړينه وه، اوسکيني صفيي ته ويل : تا واوريدل پلار جان قاسم ته وويل چي تر څو زه د بغداد صدر اعظم يم ته بايد دلته ونه اوسي هغه سبا ته مصر ته روانيږي، پلار جان د مصر پاچا ته ليکلي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی هغه ته په پوځ کی کوم معمولی منصب ورکړی، خو چی کله یی غوسه سړه شوه راوبه یی غواړی.

سبا ته په ښار کی دا خبره مشهوره وه چی د شپی مهال زر تنه سپاره د مغلو پرخلاف په جګړه کی د خوارزم شاه د ملاتړ لپاره له بغداده ولاړل.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوارزم زمری

جلال الدین د افغانستان له شمالی سرحد نه د مروی والی ته پیغام واستاوه چی لږ تر لږه څلور اونی له مروی نه دفاع وکړی، په دی موده کی به دی له بلخ، هرات او نورو ښارونو څخه نوی پوځ راټول کړی او مرستی ته به یی ور ورسیږی.

د مروی روزل شوی منظم پوځ لږ ؤ خو د پناه اخستونکو په لکونو توری موجودی وی، هغوی تولو تصمیم نیولی ؤ چی دلته به د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو اشتباهات نه تکراروی، ښځو د غشیو ویشتلو تمرین کاوه، هلکانو د کورونو پر بامونو ډبری غونډولی، تر دی چی د مروی هر کور یو مورچل ؤ او د اولس دا باور و چی نه یوازی دا چی له ښار څخه به ساتنه کوی بلکی له مغلو نه به د تیرو تولو ظلمونو بدل هم اخلی.

په جوماتونو کی د هر لمانځه نه وروسته خلکو ویناوی اوریدلی، او د مروی د ساتنی لپاره یی د وینو د وروستی څاڅکی تویولو پریکړی کولی.

یو سهار چی د ښار موذن خلك د لمانځه لپاره رابلل د مغلو بی شمیره لښکر د ښار د برجونو مخی ته راڅرګند شو، د سترګو په رپ کی غشیو ویشتونکی د ښار د دیوالونو تر شا اوږه په اوږه ودریدل او هلته د پښی ایښودلو ځای نه موندل کیده د مغلو د لښکر قومانده د چنګیز خان د کشر زوی تولای په غاړه وه، چنګیز خان ته تولای په زړورتیا او تر زړورتیا هم په چل او دوکه زیات ګران ؤ، د مروی د دیوالونو تر شا د خلکو بی دریغه راټولیدل د ده د پریشانی او اندیښنی لپاره بس وو.

تولای زړه نا زړه ولاړ ؤ د ښار څو تنه غدارانو چی د دوی د راتلو د خبر له اوریدلو سره ورسره یوځای شوی وو دا خبر ورکړ چی د دیوالونو تر شا په مورچلو کی تر نارینه ؤ ښځی زیاتی دی، تولای چی دا واوریدل د یوی توپانی حملی امر یی وکړ خو د ښار د دیوالونو له شانه د غشو او ډبرو باران د مغلو غابښونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړیښېنول، د دیوال په بیخ کی په زرګونو تنه تاتاریان انبار شول، تولای چی دا حالت ولید پوځ ته یی د شاته کیدو حکم وروکړ او د ښار نه په یوه واټن کی یی واړول، تر پنځو ورځو پوری تولای ته د ښار د نیولو هیڅ تدبیر اغیزمن نه شو، د زور له استعمال نه چی مأیوس شو له معمول سره سم یی د چالاکی او فریب څخه کار واخست، او د ښار یو غدار یی والی ته ورواستاوه له هغه سره یی دلیدو هیله وکړه، او په پیغام کی یی دا هم ورته وویل چی موږ د والی نه د ځینو وعدو له اخستلو نه ورروسته بیرته ستنیږو، خو باتدبیره خلك تولای ته د والی له ورتګ سره مخالف وو، خو والی هغوی ډاډه کول چی زه د هغه د مکر او فریب تر دام لاندی نه راځم، دوی به چی ډیر څه وکړی نو ما به ووژنی، خو زما په نه راتګ به هغه خلك هم داده شي چی له مغلو سره د مقابلی پرځای د سولی هیله من دی، زه به دا هڅه وکړم چی تر څو د جلال الدین پوځ راځی له مغلو سره به د سولی خبرو اترو ته دوام ورکړو.

تولای د والی ډیر تود هرکلی وکړ او هغه یی له ځان سره کښیناوه ویی ویل : زما په زړه کی د میړنیو لپاره عزت دی، سهار چی خبری اتری پیل شوی نو تولای وویل:

موږ یوازی دا وعده غواړو چی ستاسو پوځ به په موږپسی له شا څخه نه راځی، موږ بیرته شاتګ ته چمتو یو پردی سربیره دی وعدی ته هم چمتو یو چی که له جلال الدین سره زموږ اړیکی هر ډول وی موږ به پر «مرو» بیا یرغل نه کوو. د دی په بدل کی تاسو ته یو معمولی تاوان ادا کول په کار دی، والی په هره بیه د مهلت ترلاسه کول غوښتل هغه لږ سوچ وکړ او بیا یی وویل:

زموږ خزانه که څه هم تشه ده، بیا به هم د ښار له خلکو نه تاسو ته پوره مبلغ راټول کړم او دربه یی کړم.

: ستا دا پریکړه به د ښار ټولو خلکو ته د منلو وړ وی؟

: زه د ښار والی یم.

: دا سهی ده مګر ته تاوان یوازی پر خپله ذمه ولی اخلی ایا دا به غوره نه وی چی ته د ښار مخور او مشران دلته راوغواړی، که د هغوی په موجودیت کی تړون وشی د هغوی اعتراض به بیا نه وی، تاسو د هغوی په نامه یو مکتوب واستوی.

زما په ګومان به موږ ډیر زر یوی پریکړی ته ورسیږو.

والی د ښار د لسو تنو سپین ږیرو په نامه لیك ولیکه او ویی لیږه، د والی د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیك په لوستلو هغوی د ډیرو خلکو د مشوری پر خلاف هلته ورغلل، تولای له هغوی سره هم په ورین تندی وکتل خو د تاوان د پیسو په اړه یی وویل چی موږ د ښار له اوسیدونکو سره د مشوری پرته کومه پریکړه نه شو کولی.

تولای وویل : ماته معلومه ده چی د ښار خزانه تشه ده، ماته ستاسو مجبوری معلومه ده، تاسو ولاړ شی سبا ته به بیا سره گورو، غوره دا ده چی تاسو سبا ته د ښار د هری دلی یو استازی درسره راولی.

تاتاریانو والی او د هغه ملگری په درناوی د ښار تر دیوالونو پوری ورسول، د شپی مهال په ښار کی پردی خبره جشن جوړ ؤ چی سبا ته به سوله وشی او مغل به ولاړ شی. خو هغو پناه اخستونکو چی د مغلو له تولو چلونو او مکرونو نه خبر وو د ښار خلکو ته د هوښیاری تلقین کاوه، د ښار د مشرانو سره هم د مغلو په اړه څه غلط فهمی نه وه، خو والی پردی ټینگار کاوه چی موږ باید د سولی خبری اتری جاری وساتو او څه مهلت ترلاسه کړو سبا ته نژدی څلویښت کسان تولای ته ورغلل.

ماسپښین مهال له هر یوه مشر نه په زور اوجبر د ښار د نورو مشرانو په نامه لیکونه واخستل شول چی غدارانو هغوی ته ورسول او مازدیگر مهال او یا تنه نور مشران هم د تولای قرارگاه ته وررسیدل.

ماښام مهال مغلو له والی، د لښکرو مشر او د هغوی دری تنه نورو ملگرو پرته ټول ووژل، د شپی یو سل اولس تنه تاتاریانو د والی د وژل شویو ملگرو جامی واغوستی او والی او ملگرو ته یی خنجرونه وروښودل او په مخکی یی د ښار په لور روان کړل، وراندی وراندی څو تنه د ښار غداران هم وو چی له والی سره یی په عربی او فارسی ژبه په زوره زوره خبری کولی، د دروازی مخی ته چی ورسیدل هغوی په برجونو کی ناستو پهره دارانو ته د سولی مبارکی ورکړه او د دروازی خلاصولو امر یی ورته وکړ، د دروازی یوه پهره دار له کړکی نه سر راوویوست او چی دوی یی ولیدل نو دروازه یی خلاصه کړه. دننه زیات خلك راټول وو، د دروازی د خلاصیدو سره یو سړی بهر ووت او پوښتنه یی وکړه : تاسو ډیر ناوخته شوی. څه خبر مو راوړی والی څه شو؟ او بیا ور وراندی شو په تیاره کی یی سترگی خلاصی کړی او د دوی د لیدلو هڅه یی کوله تکرار یی کړه : تاسو څوك یاست، والی چیرته دی؟

د غدرانو نه یوه شاته اشاره وکړه ویی ویل : هغوی را روان دی، په دی کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه شپږ تنه نور هم بهر ته راووتل:

والی منډه واخستله او وړاندی ولاړ او چیغی یی کړی: دروازی وتړی مغل راغلل! زرکوی!

یو تاتاری هغه په توره وواهه او پر ځمکه یی وغورځاوه، دری څلور نور غړونه هم اوچت شول: دروازی بندی کړی تاتاریان حمله کوی! خو هغوی هم نورو کسانو ووژل، د یوی شیبی لپاره پهره داران حیران ودریدل، او کله چی د دوی دروازی ته پام شو د مسلمانانو په جامه کی مغل دروازی ته ورننوډی شوی ووه پهره دارانو داسی گومان کاوه چی مغل له شانه پر دوی غشی اوروی دروازه یی ورته خلاصه کړه او دننه یی ننوتلو ته پریښودل، چی کله یی د مشالونو په رڼا کی نا آشنا څیری ولیدلی چیغی یی کړی خو د سترگو په رپ کی تاتاریانو پنځوس شپیته تنه ووژل، څو تنه مغلان چی دننه په ننوتلو بریالی نه شول د ډبرو او غشو په باران کی بهر ووژل شول، خو نورو یی د هره شیبه زیاتیدونکو پهره دارانو سره مقابله پیل کړه، ناڅاپه بهر د زیاتو اسونو د پښو ترپهار واوریدل شو، پهره دارانو دننه ورننوتلی مغلی سرتیری تول ووژل خو څو یی دروازه تړله د سترگو په رپ کی د سپرو یوه ډله تر دروازی ورننوتل.

لږ څند وروسته د ښار اوسیدونکو په بازارونو کی د ډبرو او غشو د باران سره د دښمن یوه ډله سپاره لیدل چی گزمی یی کولی.

تر نیمی شپی پوری په ښار کی غوغا گډه وه، د شپی تر دریمی برخی پوری مغلو د ښار په څو نورو دروازو هم قبضه وکړه، او ډیرو کورونو ته یی اور واچاوه، تر سهاره دغه اور ډیری پراخی ساحی ته خپور شوی ؤ، هغه خلك چی له اوره د ژغورنی په خاطر بهر ته راوتل د مغلو ذ تورو سره مخ شول تر پنځو ورځو پوری په ښار کی قیامت جوړ ؤ.

شپږمه ورځ تاتاریانو د مروی په دروازه کی د خپلی فتحی یادگارونه «د کوپړیو څلی» جوړول، دغه څلی تر نورو پخوا نیو تولو دنگ وو، خو د مغلو د مړیو له شمیرلو نه وروسته تولای وویل: موږ په کومه لویه جگړه کی هم دومره تاوان نه ؤ گاللی، او بیا یی د دی تاوان او زیان جبران داسی وکړ چی په «مرو» کی یی یو لوی اورتون تیار کړ بیا به یی دوه دوه تنه بندیان په پړیو کلك تړلی راوستل او پر اوچت تخت به یی یو د بل په مخ کی د هغوی لاسونه او پښی په نوبت تری غوڅ کړل، بندیانو به تر پکی وهلی او ساه به یی ورکړه او مغلو به له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښیو نه چیغی وهلی، اتن به یی کاوه، او اورته به یی هغوی ورغورځول.
د کوپړیو د شمیر د زیاتولو لپاره به یی حامله ښځی راوستلی، او گیډه به یی په برچه څیری کړه، یوه حامله ښځه په لوړ تخت وغورځیده او بچی یی وزیږاوه، تولای وویل : وگوری د دښمن ښځی زموږ پرخلاف نوی پوځ تیاروی!
یو تاتاری ور وړاندی شو اړ غوښتل یی ماشوم تر پښو لاندی غوبل کړی خو د موږ مینه د مرگ په مخکی هم صبر نه شوه ښځی زوی راواخست او په سینه پوری یی کلك کړ، مغلو مور او زوی دواړه اورته ورغورځول، هغی تر وروستی سلگی د لمبو په منځ کی د زوی د ژغورلو هڅه کوله خو دواړه پکی سکاره شول.
یو دوولس، دیارلس کلن هلك تر سترگو لاندی د خپلی خور بی عزتی ونه زغملای شوه پر دوو مغلی افسرانو یی حمله وکړه او یو یی تری وواژه، وژل شوی د تولای د کابڼ سری ؤ، کشری هلك یی د تولای په مخکی حاضر کړ، د چنگیز خان په څیر تولای هم د دښمن د کمزوریو او ښو صفتونو د پیژندلو عادت درلود، هغه هلك ور وغوښت او تری ویی وپوښتل : ته پوهیږی چی د یوه تاتاری منصبدار د وژلو سزا څه ده؟
هلك ځواب ورکړ : زه پوهیږم ستاسو په محکمه کی گناهکار او بی گناه دواړه تر یوه میچن لاندی دل کیږی.
: که موږ تا له ځانه سره بوزو چی لوی شی سپاهی کیلو ته چمتو یی؟
: ته ذلیل یی زه پردی ځای مرگ قبلوم.
: مرگ یو دردناك شی دی.
: مگر مظلوم ته نه ظالم ته!
تولای خان وویل : دی زما په مخکی غرغره کړی، ته پوهیږی چی غرغره څومره دردناکه وی؟
زړور هلك ځواب ورکړ : ته ما غرغره کولی شی زما اولس نشی غرغره کولی، ستاسو نیزی به ماتی شی، ستاسو توری به پخی شی، متی به مو شلی شی، خو زما د اولس په رگونو کی به د شهادت وینه چلیږی.
د تولای په اشاره یی هلك ته ډیری بدی شکنجی ورکړی او حلال یی کړ، په دی ماښام تولای خپلو څو مشاورینو ته ویل : موږ له یوه خطرناك دښمن سره لاس او گریوان یو، د کوم اولس میندی چی ددغی هلك په څیر زامن زیږولی شی هغوی تر ډیره د چا غلام نشی پاتی کیدای.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه داسې هلکان تر جلال الدين لږ خطرناک نه بولم، د مروي د هر کور تلاشي پيل شوه، د کورونو د څمکې د تل له خونو نه غلي شوي خلک راوايستل شول او ټول ووژل شول، تولای ته د ښار غداړانو د شتمنو خلکو لست ورکړ، هغوی چې له ژوند نه نا اميده شول خپلې ټولې پټې خزانې يې تاتاريانو ته وروښودلې، خو د هغوی تسلي په ونه شوه او د زياتو مالونو د راپيدا کولو په هڅو کې يې هغوی ته ډول ډول شکنجې او عذابونه ورکړل او بيا يې ووژل، بيا يې د هغوی کورونه له بيخه ونړول او ويې لټول.

جوماتونو، مدرسو او کتابتونونو ته يې اور واچاوه يوازې څلور سوه تنه هغه خلک مغلو له ځانه سره ژوندي بوتلل چې په معماري او وسله جوړولو کې يې کمال درلود، د کوچ نه لږ دمخه چا تولای ته ووېل چې په ښار کې په ځينو ځايونو کې تر اوسه هم په پټو خونو کې ښځې او نارينه غلي دي، تولای دوه زره تنه پوځ په مرو کې پريښود او امر يې وکړ چې ښار ښه وپلټي، د هغو سپاهيانو افسرانو ته يې ووېل : ما لوی خان ته پيغام استولی چې له دې څو کسانو پرته چې ماته د کار خلک ښکاري او ژوندي مې راوستلي نور په مرو کې د دښمن يو تن هم ژوندی نه دی تښتيدلی، زه نه غواړم چې زما خبرې دروغ شي، ځکه خو تر څو ستاسو ښه تسلي نه وي شوي لټون ته دوام ورکړئ.

دغو سپاهيانو د يوه جومات موذن له کوم ځايه را پيدا کړ او ويې نيو، هغه ته يې عذابونه ورکړل او په دې يې مجبور کړ چې په جومات کې آذان وکړي.

د آذان په اوريدو جومات ته نژدې په يوه پټه خونه کې غليو شويو خلکو گومان وکړ چې مغلي پوځونه تللي دي راووتل او مغلو ټول ووژل.

په دې ډول هغه په هره محله کې آذان کاوه او بهر ته راوتلي خلک به ټول تر تيغ تير شول، تر دې چې نور په ښار کې د شهيدليو او خوسا شويو مړيو له لاسه داسې بدبويي خپره شوه چې تاتاريان پردې داده شول چې اوس دلته د چا د ژوندي پاتې کيدو امکان نشته او ترې ولاړل.

*****

(۲)

له بغداد نه چې طاهر او د هغه ملگري وتښتيدل مروي ته يې مخه کړه، په لاره کې د ايران د ښارونو اوسيدونکو چې له يوې مودې پر خپلو ماتو اعتراف کړی ؤ د دوی د اروا پالو ويناو نه يې اغيزې پاتې نه شول، په هر نوي پړاو د رضاکارو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غازیانو یوه ډله ورسره یوځای کیدله، تر دی چی د دوی شمیر دری زرو تنو ته ورسید، له مروی نه سل میله لری طاهر د دی ښار د تباهی خبر واورید او د جلال الدین په اړه یې د معلوماتو ترلاسه کولو نه وروسته د جنوب ختیځ لاره ونیوه.

یو ماسپښین د رضا کارانو دغه پوځ د ختیځ په تونډو غرنیو لارو تیریده د مخی ډلګی مشر عبدالعزیز ؤ، د هغه د لارښوونی لپاره یو ایرانی زلمی ګومارل شوی ؤ، له یوه تنګ پیچومی نه چی تیر شول ایرانی ځوان په لاس د دریډو اشاره وکړه او بیا یې لاندی تنګی ته اشاره وکړه.

عبدالعزیز چی لاندی وکتل چیغه یې وکړه : بیدار اوسی! افسرانو د سترګو په رپ کی دغه پیغام تر وروستی سپاهی پوری ورساوه، طاهر او عبدالعزیز د لښکر له زره نه راووتل او د پیچومی پر سر ودریدل لاندی یې تنګی دری ته وکتل، په یوه نژدی یو میل سورروره او دری میله اوږده دره کی سخته جګړه روانه وه، یوه ترکی په ځیر ځیر د هغوی له لیدو وروسته وویل :

مغلو مسلمانان له څلورو خواو را ایسار کړی دی، د شاله غونډیو نه د مغلو نور پوځونو هم دری ته وربښکته کیږی، د مسلمانانو شمیر تر پنځو شپږو زرو زیات نه دی، خومغلوتر دوی دری چنده زیات دی، د شاله غونډیو نه نور هم ورکوزیږی، زما په ګومان دا د مغلو د لوی پوځ دمخی ډلګی ده، او م دغه لږ پوځ دومره په میړانه جنګیدونکی له جلال الدین پرته بل څوک نه دی!

طاهر وویل : د مغلو د کلابندی کړی پر دوی راتنګیږی که تر لږ ځنډه نور پوځ ور ورسیږی بیا به یې ژوندی پاتی کیدل نا ممکن شی.

ترکی وویل : جلال الدین ته کومه خبره له امکان نه وتلی نه ده، خو دا ځل ډیر بد راګیر شویدی.

د طاهر ملګری د ده په هدایت په وړوکو وړوکو ډلو وویشل شول او د مختلفو لارو نه لاندی دری ته وربښکته شول، د دری په مخه کی د یوی وړوکی غونډی تر شا راټول شول، په میدان کی ځینو مغلی سر تیرو دوی ولیدل هم، خو له لری یی داسی ګومان وکړ چی دا د دوی د مرستندویو توپانی ډلګیو څخه دی.

په همغه مهال چی مغلو ډیره تونده حمله کړی وه د دوی یوه سالار نویو ټولګیو ته د لارښوونی په خاطر له میدان نه راووت او اس یې د هماغه غونډې په لوری وزغلاوه، خو چی کله نژدی ورغی د خپل غږ په ځواب کی یی الله اکبر ناری واوریدلی، له دی سره سم یی پر سینه یو غشی ننوځ شو، راغلی پوځ په دوو برخو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وریشـل شـو او د غـونـډۍ له دوارو خواوو نـه پر دره وربښکته شـو، مغـل تـر څو پوهیدل د دری زره تنو سپرو نیزی یی تټرونو ته رسیدلی وی، د هغـوی پښی یو ځل بیا وښویدی او بیا راتینګی نه شوی، تردی دمخه جلال الدین پخپل لاس څلویښت تنه د مرګ په خوب ویده کړی وو، د هغه متی شلی شوی وی، کله یی چی پر خپل بری باور شو له میدان نه ووت له اس نه پلی شو په یوه وړوکی کمره وخوت او د ډبری سیوری ته کښیناست، ساه یی لنډه لنډه کیده خول یی له سره راکوز کړ او یو طرف ته یی ترڅنګ کیښود. د مخ خولی یی پاکی کړی لینده یی راواخسته او بیا یی پر مغلو د غشو باران پیل کړ، هغه حیران ؤ چی دا نوی مرستندوی یی څوک دی!

مغلو لس زره مړی په میدان پریښودل او وتښتیدل، سرتیری د شهیدانو په ښخولو او د ټپیانو په پټی تړلو مشغول شول، طاهر له اس نه پلی شو، خول یی له سره لری کړ او له یوه ترکی نه یی وپوښتل : سلطان چیرته دی؟

د ده په ځواب کی یو سپور له اس نه راکوز شو او ورترغاړی ووت:

طاهره ! آخر راغلی، زه حیران وم چی نن خدای «ج» زموږ لپاره مرستندوی له کوم لوری را واستول. زما له تانه همدغه تمه وه.

: تیمور ملك ! طاهر د خول د چاکونو نه د هغه سترګو ته کتل او ویی ویل.

هغه خول له سره لری کړ او یوه سر تیری ته یی ورکړ ویی ویل : هوکی زه یم.

د تیـمور ملك د نامـه په اوریدو د طاهـر ملګری پری ورتول شـول، طاهـر عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك او د خپل پوځ نور افسران معرفی کړل.

تیمور ملك له هغوی سره تاوده ستړی مشی وکړل ویی ویل :

زه ستا ملګرو ته ښه راغلاست وایم.

عبدالعزیز پوښتنه وکړه : پاچا چیرته دی؟

تیمور ملك خپلو ملګرو ته مخ واړاوه او پوښتنه یی تکرار کړه: پاچا چیرته دی؟

هغوی په حیرانی له یو بل نه پوښتل : پاچا چیرته دی؟

یوه افسر د هغه کمره په لوری اشاره وکړه ویی ویل: هغه پاس پر کمره د یوی ډبری سیوری ته ناست دی.

: راځی زه مو ورولم.

د طاهر څو ملګری او د سلطان د پوځ څو تنه افسران پر کمره وختل. پاچا په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه دبره سر لګولی ؤ او په درانه خوب ویده ؤ.
تیمور ملك هغه تر مټ ونیو او غوښتل یې راویښ یې کړي خو طاهر په بیړه ور وړاندې شو د هغه لاس یې ونیو:
نه ! د داسې سپاهي خوب ډیر ګران وي. خدای خبر دی چې له څو ورځو وروسته ویده شوی دی.
تیمور ملك وویل : د تولای خان لښکر له دې ځایه یوازې څلور پړاوه لرې دی مورږ باید زر تر زره وخوځیږو.
تیمور ملك بیا د هغه مټ ونیو ورو ورو یې وخوځاوه او ویې ویل : اعلیحضرته! جګ شه!
جلال الدین سترګې وغړولې، او کښیناست او ویې ویل : تیموره! ته خو مې کله لږ خوب ته پرېږده.
: اعلیحضرته ! د تولای خان لښکر له موږ نه ډیر لرې نه دی،
ستا په ګومان زما دی خبرې ته پام نه ؤ، ماته له څو ورځو وروسته یو مهال د خوب فرصت په لاس راغی هغه هم تا رانه واخست.
ماته اوبه راکړی!
یوه افسر خپل پتك ور وړاندې کړ، جلال الدین د څو غوړپه اوبو له څښلو وروسته ودرید، طاهر او د هغه ملګرو تر اوسه د ده نه زیات د رعب او دبدبې خاوند سړی نه ؤ لیدلی، هغه رښتیا هم یو کمر غوندې و.
پوښتنه یې وکړه : دا پوځ له کوم لوري راغلی؟
تیمور ملك ځواب ورکړ : له بغداده.
: له بغداده ! نو خدای «ج» زما دعا واوریده.
اوس به موږ د نړۍ د هر ځواك مقابله کولی شو، که د بغداد خلك راویښ شوي وي نو زما باور دی چې د ټولې اسلامي نړۍ خلك به راپورته شي، او موږ به د دنیا تر وروستي څنډې د دې وحشي کام مقابله وکولی شو.
سلطان اسمان ته کتل او په سترګو کې یې د شکراني اوښکې وې.
: ددې پوځ مشر څوك دی!
: تیمور ملك طاهر ته اشاره وکړه ویې ویل : دی دی نوم یې طاهر بن یوسف دی، دا همغه څوك دی چې د قوقند نه د تیښتې په وخت کې یې زما ژوند وژغوره، ما تا ته ویلي وو چې په بغداد کې یو ځوان زموږ لپاره ډیر کار کوي، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغه ځوان دی!

جلال الدین طاهر ته ډیر تاوده لاس ورکړل او ویې ویل : د عقابانو په نړۍ کی آرامی ځالی نه وی، زما سره چی اوسیږی نو په داسی ډېرو به په خوب عادت کیږی، زه په دی کمره کیناستم او ستاسو د جگړی کمالونه می لیدل، ستاسو د ځینو سرتیرو د روزلو اړتیا ده، څو تنه هسی د بی ځایه احساساتو په وجه ووژل شول، له یوه زلمی نه زه ډیر اغیزمن شوم همغه بلکل د یوه عرب په څیر جنگیده، د همغه اس نیم تور او نیمایی سپین ؤ، په مخکینی پښه یی د غشی لگیدو په وجه لړلړنگو ښیده هم زه همغه ته شاباشی ورکوم.

تیمور ملك وویل : همغه همدی دی مایی اس لیدلی دی.

جلال الدین وویل : زه تاته مبارکی درکوم. او له خپلو دریو غوره اسونو څخه یو نن تاته درکوم.

تیمور ملك وویل : طاهره! ته څومره نیکمرغه یی، سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» ستا پلار ته خپله توره ورکړی وه او د خوارزم لوی مجاهد تاته خپل اس درکړ.

جلال الدین وویل : د سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» توره!

: هوکی ! د ده پلار ته ایوبی د زړورتیا په انعام کی خپله توره ورکړی وه، څنگه طاهره! همغه دی درسره راوړی که دی دا ځل هم په بغداد کی پریښی ده؟

: همغه توره اوس له ما سره ده او ما د لومړی ځل لپاره نن وچلوله.

جلال الدین وویل : زه یی لیدای شم؟

طاهر توره وکښله او وروړاندی یی کړه، سلطان یی پر موټی د صلاح الدین نوم ولید توره یی ښکل کړه ویې ویل:

نیکمرغه دی همغه زوی چی پلار یی دومره لوی انعام حاصل کړی دی، کاشکی زما پلار هم د خوارزم د پاچا پرځای د همغه ستر مجاهد د پوځ یو سپاهی وای او ما هم ستا په څیر فخر وړباندی کولی شوای.

طاهر وویل : که یی تاسو ومنی زه دا سوغات تاسو ته وړاندی کوم.

: مننه! زه یی حقدار نه یم او نن ته ما ولیدی چی د حق په ادا کولو یی ډیر ښه پوهیږی.

پاچا دا وویل او توره یی بیرته طاهر ته ورکړه.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

چی پوځ د کوچ لپاره تیار شو سلطان وویل : طاهره ته به بغداد ته زموږ لارښوونه وکړې؟

: طاهر په حیرانی وپوښتل : بغداد ته ؟

: هوکی بغداد ته ! د خلیفه په چلن کی د دغه بدلون نه وروسته اوس زما ذمه واری ده چی پخپله یی په خدمت کی حاضر شم او د هغه بدگومانی لری کړم.

زما امید دی چی موږ هلته ځو ورځی پاتی شو د مصر، شام او عربی هیوادونو په مرسته به یو لوی پوځ تیار شی زما باور دی چی ستاسو له را استولو نه وروسته به هغه د تاتاریانو پرخلاف د جهاد اعلان کړی وی.

طاهر په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : تا غلط گومان وکړ، له بغداده زما سره راغلی پوځیان حکومت باغیان بللی دی، زه پخپله له زندان نه راتښتیدلی یم، له بغداده یوازی زر تنه له ما سره ملگری شوی دی، دا نور رضا کاران په لاره کی له موږ سره ملگری شوی دی.

د سلطان پر شونډو غمجنه موسکا راغله ویی ویل : نو د دی مطلب دا دی چی زما دعا تر اوسه پوری نه ده قبوله شوی خو زه مایوس نه یم، ستا سو راتگ د دی خبری ثبوت دی چی بهر مسلمانان زموږ له مصیبتونو نه نا خبره نه دی، هغه مهال به راشی چی د دی ستری فتنی په مقابل کی به ټوله اسلامی نړی راپاڅی او زه به تر همغه وخته خپلی ذمه واری ترسره کوم.

تر څو چی کیدای شی زه به د اسلامی نړی د ساتنی ذمه واری پر اوږه اخلم، تر څو د مغلو اسونه زما پر مړی تیر نه شی زه به په هر گام مقابله ورسره کوم، زه به نړی ته دا ثابته کړم چی کوم اولس پخپله د ورکیدو پریکړه ونه کړی د دنیا هیڅ ځواک یی نشی ورکولای، زه به د اسلامی هیوادونو د هر واکمن دروازه ووټکوم، زه به د اسلامی نړی په لری پرتو هیوادونو کی ویده کیدونکی سپاهیان راپاڅوم او زما باور دی چی زما غږ به د بیابان کریغه نه وی، تیموره!

لښکر ته د روانیدو حکم وکړه زموږ منزل افغانستان دی.

طاهر د تیمور له خولی د هرات او بلخ د عبرتناکی تباهی داستان اوریدلی ؤ، تیمور ملك د هغه د اندیښنی د سبب پوښتلو نه وروسته دا تسلی هم ورکړه چی د ښار دیر اوسیدونکی له حملی نه دمخه وتلی وو.

په پوځ کی د بلخ څو تنه وو، د طاهر د پوښتنی په ځواب کی هغوی تولو وویل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې شیخ عبدالرحمن له خپلې شتمنۍ او مال سره پر بلخ له یرغل نه څو اونۍ دمخه په کومه خوا ولاړ.

بیا هم په هر پړاو طاهر تیمور ملك ته ویل چې زه باید بلخ ته ولاړ شم، تیمور ملك هر ځل دا ځواب ورکاوه چې هلته به له سوځیدلیو کوروڼو او خوسا شویو مړیو پرته هیڅ هم ونه وینې، د ښار له زغم نه وتلې بدبویي به تاله دوه میلې نه بیرته راستون کړي.

چې جلال الدین ته د طاهر د اندیښنې معلومات وشو نو هغه د بلخ ټول سرتیري راوغوښتل او د بلخ په باب یې ترې پوښتنه وکړه، په دوی کې ناڅاپي یو سړی داسې پیدا شو چې وړور یې له شیخ عبدالرحمن سره مزدور ؤ، هغه وویل چې شیخ عبدالرحمن له جګړې نه څلور هفتې دمخه له خپلې ټولې کورنۍ سره ووت او وړور مې راته وویل چې سملستی د هغه مخه غزنی ته وه، ښایي له هغه وروسته بیا بل لوري ته مخه وکړي.

سلطان طاهر ته تسلي ورکړه ویې ویل : د تقدیر لاري ناڅاپه یو له بل سره تړل کیږي، موږ د مروي په لوري روان وو خو اوس ښایي ستا لپاره غزنی ته ولاړ شو.

په لاره کې ځای ځای د سلطان په لټه پسې وتلې د تاتاریانو وړوکې ګروپونه په مخه ورتلل خو سلطان به هغوی تر تیغ تیر کړل او غزنی ته ورسیدل.

په غزنی کې امین الملك له پنځوس زره عسکرو سره د ده هرکلی وکړ، په څو ورځو کې شمس الدین اغراق هم له څلویښت زره تنو سره ورسره یوځای شو چې بیا د افغانستان له هر ګوټ نه د ملکانو او سردارانو خپله خپله ډله غزنی ته ور ورسیدله.

*****

(٤)

غزنی ته چې ورسیدل طاهر ته معلومه شوه چې شیخ عبدالرحمن له دوو هفتو تم کیدو وروسته هندوستان ته مخه کړې ده، دایي هم واوریدل چې شیخ په اوسنیو حالاتو کې یوازې مدینه خوندي بلله او دایي ویلې وو چې ډیر ژر به خپله کورنۍ مدینې ته واستوي.

طاهر ته همدومره داډ بس ؤ چې هغوی له خطر نه ډیر لرې دي، اوس د هغه ټول پام جګړې ته واوښت، د غزنی په جومات کې له څو ځله ویناؤ سره ده د خلکو احساسات راپارول او یوه نوې ساه یې پکې پوه کړه، د افغانستان علماؤ پخوا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جهاد فتوی ورکړی وه، اوس يې د طاهر په غوښتنه دلری لری سيمو دوره وکړه او خلك يې د جهاد لپاره راټولول په يوه جمعه له طاهر نه وروسته عبدالملك هم خبری وکړې، د هغه خبرې چې څومره لندې وې هومره اغيزمنې وې، سبا ته سلطان د غزنی د جيدو علماؤ دوی دلې جوړې کړې او طاهر او عبدالملك يې ورسره واستول چې په شاو خوا سيمو کې د جهاد تبليغ وکړي.

غيرتي افغانانو د جهاد بلنې ته لبيك ووايه او ډله ډله د سلطان په پوځ کې شامليدل، په دې دوره کې طاهر له عبدالملك نه زيات بريالی ؤ، د دې سبب يو د ده ښه وينا وه، بل دا چې له هغه سره د يوه داسې غازي توره وه چې د ميرانې کيسې يې د خلکو په زړه کې وې، افغانان د اسلامي نړۍ هر باتور سپاهي خپل دوست او عزيز گڼي.

سلطان جلال الدين د خپل ځواك د شمير له معلومولو وروسته چنگيز خان ته چې په هغو ورځو کې په تالقانو کې ؤ د څو تاتاري بنديانو په لاس دا پيغام واستاوه:

تا د بې خبرۍ په حالت کې پر موږ يرغل راوړ، تا تر زور زيات په مکر او فريب زموږ ښارونه ونيول، ستا سپاهيان له يوې مودې راهيسې زما په لټه کې سرگردانه دي، زه اوس په افغانستان کې يم او تاته د مقابلې چلنج درکوم او داړ درکوم چې دا ځل به ستاسو تورو ته د بې کسه تور سريو د ورميږونو پرځای توري وي، که همت لرې نو د مقابلې لپاره راځه!

چنگيز خان د «شيگی توتو» په مشرۍ يو لوی پوځ د جلال الدين د مقابلې لپاره واستاوه، سلطان له غزنی نه څو ميله وړاندې د هغوی مقابله وکړه، تر درې ورځو پورې سخته جگړه روانه وه، ترکان او افغانان يو تر بل پر ميرانه او زړوتيا کې مخکې کيدل، په څلورمه ورځ د تاتاريانو پښې ولړزيدې، سلطان تر څو ميله دوی تعقيب کړل او بيا يې را ايسار کړل او داسې يوه تنگی ته يې برابر کړل چې سلطان هلته خپل غوره غشي ويشتونکي کښينولي وو.

«شيگی توتو» له ډير لږ پوځ سره په تيښته بريالی شو خو سلطان يې تعقيب جاري وساته او د کابل تر سيند پورې يې وزغلول، شيگی توتو په سيند کې ځان وغورځاوه او ځان يې وژغوره او چې د غشو په باران کې يې بلې څنډې ته ځان ورساوه نو يوازې اته کسه پاتې وو.

په افغانستان کې د جلال الدين د برۍ خبر د بريښنا په څير خپور شو، چنگيز-

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان له دې خبر سره سم دا هم واوريدل چې د هندوکش له غرونو نه د مرغاب تر غاړو پورې ټول قبايل راپورته شوي دي او په لارو کې يې د مغلو ټول پهره داران وژلي دي.

چنګيز خان د لومړۍ ځل لپاره په يوه محاذ د خپل ټول ځواك راټولولو ضرورت احساس کړ.

د بېړې تياري نه وروسته يې د بلخ او هرات ترمنځ د پراخې سيمې د برپادولو نه وروسته د مرغاب د سيند پر غاړه واړول، او د فرغاني نه تر آذربايجان پورې د تيت پرك پوځ د راغونډېدو انتظار يې وکړ، خو دا لومړی ځل ؤ چې چنګيز خان پر خپل برې باوري نه و او دا انديښنه ورسره وه چې که ماته وخوري نو د ټولو فتحه شويو سيمو خلك چې تر اوسه پورې د مغلو د ظلمونو له وېرې غلي دي ښايي د دوی پر خلاف راپورته شي او جلال الدين به يې د ځمکې تر وروستي ګوټ پورې وزغلوي.

*****

(۵)

لکه چې تقدير د جلال الدين د عزم او ارادې يو بل ازموينښت هم اخست، د راتلونکې پر افق د رڼا د ليدو نه وروسته يې يو ځل بيا تياري ولېدي، يوې غمونکې پېښې د خوارزم شاندار برې په ماته بدل کړ، د «شيګۍ توتو» له ماتې وروسته چې کوم مال د غنيمت په توګه د سلطان لاس ته ورغی په هغو کې يو ښکلی اس هم ؤ، ددې اس پر سر د امين الدين الملك او سيف الدين اغراق ترمنځ خبره سره واوښته، د سيف الدين له خولې کومه ترخه خبره ووتله او امين الدين په غوسه شو هغه يې په څپړ وواهه، د سيف الدين ورور سمدستي توره وکښله او پر امين الملك يې حمله وکړه، خو د امين د پوځ يوه تن له شانه په توره سرترې قلم کړ.

د پوځ د دوو مېړنيو سردارانو ترمنځ جګړه حتمي شوه، د سيف الدين اغراق ځلوېښت زره او د امين الدين پنځوس زره تنه پوځ يو د بل په مخکې صفونه وتړل.

سلطان په خپله خيمه کې دا خبر واورېد په منډه ورغی او د دوی ترمنځ شو او د دواړو د پوهولو هڅه يې وکړه، د افغانستان عالمان او ملکان هم د دغو دوو پوځونو ترمنځ شول او کتار ودرېدل، د سلطان په امر امين الدين ملك د بخښنې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتلو ته چمتو شو خو سيف الدين ته د خپل ورور وژل کيدل هسې عادي خبره نه وه، د هغه لومړنی او وروستی غوښتنه دا وه چې امين الدين دی ده ته وسپارل شي.

سلطان پر دوو کې حيران ؤ له يوې خوا پوهيده چې که په امين الدين ملك زور راوړی د هغه پنځوس زره پوځ به يې ملګرې پريږدي او ترې ولاړ به شي، بل لورې ته د سيف الدين د خفه کيدو په صورت کې د هغه د څلويښت زره ترکانو د بدورګی کيدو او تلو خطر ؤ.

د سولې ټولې هڅې ناکامې شوې، د سيف الدين پردې د سلطان پر نيت شك ؤ چې امين الدين لور ورکړی وه، په دې نازك مهال نه د علماو زاريو څه ځای ونيو او نه د طاهر او عبدالملك ويناګانو څه اغيزه وکړه.

سيف الدين په صفا الفاظو وويل چې موږ د مغلو د مقابلې لپاره د سلطان مرستې ته راغلي يو د سلطان د خسر له لاسه خپلې بې عزتې ته تيار نه يو. ځکه خو هغه د شپې له خپلو څلويښت زرو تنو سره کرمان ته کوچ وکړ او په دې توګه د سلطان يو مضبوط مټ مات شو.

چنګيز خان چې د جلال الدين په لښکر کې د درز لويدو نه خبر شو د باد او باران په څير د غزني په لور راوالوت سلطان له غزني نه څو پړاوه مخې ته ور ووت او د چنګيز خان د لارې په هره غونډۍ، ګرنګ دره او د هر خوړ او وياله په پله يې پهرې ودرولې.

له چنګيز خان سره يو بې ساري ځواك ؤ، هغه د لارې په هرو ستونزو برې موند، د مقاومت هر کمر يې راغورځاوه او ګام په ګام يې د خپلو پوځونو مړي پريښودل او پرمخ روان ؤ.

د جلال الدين چريکې ډلګې به ناڅاپه له يوې غونډۍ رابښکاره شوې او د هغه د پوځ په يوه برخه به يې حمله وکړه غشې او ډبرې به يې پرې واوړول او بيرته به ورك شول.

جلال الدين په کوم يوه ډګر د پريکنده جګړې پريکړه ونه کړه، د چنګيز خان د منظمو پوځونو د ده د معمولې پوځ سره هيڅ مناسبت نه درلود، د څلويښت زره ترکې پوځ پر تلو يې د پوځ مورال نور هم راپريوت، يوازې د پنځلس، شل زره تنو په اړه د ده باور ؤ چې له ده سره تر وروستي سلګۍ جګړې ته تيار او د ماتې او برې نه بې پروا دي، د نور پوځ په باب د ده دا ګومان ؤ چې په يو ځل ماته به بيا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر شا راونه ګوري او په خپله مخه به ځي.

ده د پوځ زياته برخه امين الملک او تيمور ملک ته وسپارله او پخپله د خپلو سرښندويانو د توپاني ډلګيو سره پرمخ ولاړ او د چنګيز خان د پوځ د مخي پر ډلګيو يې حمله وکړه هغوی ته يې ماته ورکړه او پنځه زره تنه يې تر تيغ تير کړل.

کله چي چنګيز خان د مخي ډلګيو د سردارانو په ملامتولو او رټلو بوخت ؤ خبر ورغی چي د جلال الدين توپاني ډلګۍ د غرونو تر شا يوه اوږده لاره ووهله او د لښکر په ورروستيو ډلګيو يې حمله کړې ده او د اکمالاتو زيات سامان يې نيولی دی.

له وړوکي ډلګۍ سره د جلال الدين دغو بريالیتوبونو يو ځل بيا د ده په پوځ کي نوی روح پوه کړه، خو چي کله جلال الدين د مغلو د ځواک سهي اندازه ولګوله پريکړه يې وکړه چي د سند تر دريا به بايد په شا ولاړ شي، او په دي موده کي به له يوې خوا هغه ته د زياتي تياري زمينه برابره شي او له بله پلوه به له شانه د چريکي ګروپونو حملي او د مغلو پوځ ته زيات تاوان رسوي دي ته اړ باسي چي د غرونو په دي نه ختميدونکي لړۍ کي د نور وړاندي تلو پرځای بيرته شاته ستون شي او په نتيجه کي به د چنګيز خان د پوځ برخليک د شيګي توتو په څير شي.

خو د ګوبي د بيابان تجربه کار ليوه په دي خطرونو پوهيده هغه ته معلومه وه چي د خوارزم زمري دي خپل خطرناک ښکار ځای ته وربولي، خو هغه د وړاندي تلو پر ځای شاته تلل ډير خطرناک ګڼل او ګام پر ګام يې د سختو تاوانونو پروا ونه کړه او پرمختګ يې ګړندی کړ.

جلال الدين امين الدين ملک او تيمور ملک ته امر وکړ چي سمدستي خپل ځای پريږدي او پوځ ختيځ لوري ته بوزي او پخپله يې له اتو زرو سرښندويانو سره د مغلو د لښکر درفتار کرارولو فکر کاوه.

يو سهار چي کله تاتاريان راختونکي لمر ته په سجده پراته وو جلال الدين د يوه غره له شانه راښکاره شو او د دوی د لښکر پر کينه خوايي حمله وکړه. او تر څو نور پوځ د کيڼ لوري د يرغل د ځواب لپاره هلته ورسيدل جلال الدين دري زره تنه مغل له تيغه تير کړي وو او په غرونو کي چنګيز خان په جلال الدين پسي د پوځونو استولو پرځای د حملي ډلي ته د تيمور ملک او امين الملک په مشري شاته تلونکي پوځ د تعقيب او څارنې حکم وکړ او د نور پوځ رفتار يې هم چټک کړ،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدین ته یوه بله موقع هم په لاس ورغله او هغه ماسپښین مهال رانبکاره شو د اکمالاتو په کاروان یې برید وکړ د شاتنی برخې پوځونه ودریدل او د حملې پرګاې یې دفاعي جګړې ته دوام ورکړ او خپل مزله ته یې دوام ورکړ.

جلال الدین د اکمالاتو د کاروان کچرې تیت پرك کړې او تر لرې لرې ځایونو یې مغل وزغلول غشې یې پرې واورول بالاخره د شپې په دریمه برخه کې هغه پوځ ته ددریدلو امر وکړ او یوه افسر ته یې وویل:

خدای «ج» دې خیر کوي، ماته داسې ښکاري چې امین الملك کوم حماقت کړی دی.

هغه چې د تاتاریانو د حملې ګروپونه لیدلي دي زما د امر پرخلاف یې جګړه ورسره پیل کړې، که داسې نه وي نو له شانه د حملې سره سره د مغلو دنه دریدلو سبب څه دی؟

ترکي افسر ځواب ورکړ : امین الملك دومره ناپوه نه دی او که وي هم تیمور ملك غوندې تجربه کار او جهان دیده سپاهي ورسره دی.

سلطان وویل : مغلو ته یو کچر مال تر سلو سپاهیانو زیات ارځښت لري خو نن هغوی ترشا هم ونه کتل، له دې نه دوې خبرې په ډاګه کیږي، یا امین الملك جګړه ورسره پیل کړې او یا هغه د دوی تر کلابندۍ لاندې راغلی دی. موږ یې باید سمدستي مرستې ته ور ورسیږو.

*****

(٦)

د جلال الدین اندیښنې سهي ثابتې شوې، د جنګیز خان د حملې ګروپونو له شل میله مزله وروسته امین الملك را لاندې کړ امین الملك ګومان وکړ چې د دوی شمیر لږ دی او له شانه به د جلال الدین ډیر غلونو په سبب د چنګیز خان نور لښکر ډیر کرار پر مخ را روان وي. هغه خپل پوځ ته د دریدلو امر وکړ او د حملې تصمیم یې ونیو خو تیمور ملك د دې ارادې مخالفت وکړ او هغه یې وپوهاوه چې د حمله کوونکې ډلې د دومره ګړندۍ لیږلونه د چنګیز خان هدف له دې پرته بل څه نه شي کیدای چې له موږ سره جنګ پیل کړي او د پاتې پوځونو تر راتګه مو مشغول وساتي، غوره دا ده چې زه د دوی د مخې نیولو لپاره له دوه زره تنو سره پاتې شم او ته شاتګ ته دوام ورکړې.

خو امین الملك دا مشوره ونه منله شاته ور وګرځید او په تاتاریانو یې حمله

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، مغل د لږ ټينګار نه وروسته په شا وتښتيدل، امين الملك لښکر ته دوهم ځلي د روانيدو امر وکړ تيمور ملك ته يې وويل : ودې ليدل! زما باور ؤ چې دا د چنګيز خان د لښکر د حملې ګروپونه نه دي بلکې له کوم بل لوري دې خواته راليږل شوي وو، که د چنګيز لښکر هر څومره ګړندي راشي هم نو له موږ نه به لس ميله لرې وي.

تيمور ملك ځواب ورکړ : کيداى شي ستا ګومان سهي وي خو موږ بايد بيړه وکړو.

امين الملك لښکر ته د کوچ امر وکړ خو ناڅاپه يې د درې زرو تنو په شاوخوا کې تاتاري لښکر وليد چې له يوې غونډۍ نه رابښکته کيدل، دا ځل تيمور ملك ډير په کلکه د هغه د ايسارولو هڅه وکړه، خو څومره چې د تيمور ملك شکونه زيات شوي وو هومره د امين الملك يقين چې دغه لږ پوځ له کوم بل لوري نه راغلي دي او د چنګيز خان د منظم پوځ برخه نه ده چې د ده په ګومان تر اوسه په ميلونو له دې ځايه لرې ؤ، امين الملك د تيمور ملك د انديښنې پروا ونه کړه او پر تاتاريانو يې يرغل وکړ او په څو شيبو کې يې هغوى تر پښو لاندې کړل، خو د هغوى شمير د کميدو پرځاى ډيريده، له غرونو نه د هغوى نورې ډلې يو پر بلې پسې درې ته راکوزې شوې. له يوه ځاېښت جګړې وروسته امين الملك وليدل چې د دښمن په ليکو کې لس دوولس زره تنه پوځيان راټول شويدي، هغه په انديښنه له تيمور ملك نه وپوښتل: اوس موږ بايد څه وکړو؟

تيمور ملك په غوسه خپله شونډه وژووله ويې ويل : موږ اوس څه کولى شو؟

د چنګيز خان د پوځ د مخکينې ډلې ټول لښکر د درې په شاوخوا کې راټول شويدي، د شاوخوا غرونو او غونډيو نه د دوی د شړلو نه پرته موږ نور پرمخ نشو تلاى. کاشکې تا زما مشوره منلې واى، مګر اوس پر اشتباهاتو د خفګان وخت نه دى د جبرانولو وخت دى.

: نو ته مو لارښوونه کوه ما يو سپاهي وبوله. .

تيمور ملك امين الملك ته ديرش زره تنه پوځيان ورکړل او ورته ويې ويل چې د شاوخوا غرونو او غونډيو سرونه ونيسى پخپله يې د پاتې لښکر سره درې ته دوركوز شوى لښکر سره مقابله پيل کړه، مازديګر ته نژدې شاوخوا غرونه او غونډۍ د مغلو د لښکر نه تشيدلې خو په دې مهال د چنګيز خان منظم پوځ ور ورسيد، امين الملك له خپل ديرش زره لښکر سره له غونډيو نه رابښکته شو او په يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دره کی یی د چنگیز خان د لښکر په ښی اړخ حمله وکړه، د هغه دغه حمله د بری له هیلی نه زیاته د خپلی غلطی د جبران لپاره وه.

په بله دره کی چی تیمور ملك جنګیده چنګیز خان له خپل پوځ «مقدمة الجیش» سره وررسید، تیمور ملك په میړانه مقابله کوله خو په دی څند کی د چنګیز خان د کیڼ اړخ لښکری هم دری ته ورننوتلی، تیمور ملك د ماښام له تیارونه د ګټی پورته کولو په تمه جګړه کوله.

په بله دره کی د امین الملك پښتی ښوییدلی وی خو د جلال الدین د ناڅاپی ور رسیدو سره پاتی پوځیانو د تیښتی اراده پریښوده، او په سرښندویانه حملو یی لاس پوری کړ، جلال الدین په څو حملو کی میدان صفا کړ امین الملك ته ور نژدی شو تری ویی پوښتل: ماته ستا د حماقت سزا راکول کیږی که تقدیر زما د بدمرغیو د زیاتولو لپاره د تیمور ملك غوندی تجربه کار زمری په دماغ کی هم د جنون اغیزی پیدا کړی؟

امین الملك په پښیمانی سر ښکته واچاوه ځواب یی ورکړ:

دا زما غلطی ده تیمور ملك زه ایسار کړم، ما د هغه خبره ونه منله، زما باور ؤ چی مغل به ډیر لری وی.

: خدای «ج» دی هر انسان ستا غوندی ساده لوحستی نه وژغوری. اوس زه یو کار درسپارم ته زر تر زره غزنی ته روان شه، او زما د ښځی او ماشومانو سره کوم خوندی ځای ته ولاړ شه، د ښار خلکو ته هم دا مشوره ورکړه چی د هندوستان د سرحد په لوری ځانونه وباسی.

جلال الدین په دی دره کی پاتی پوځ منظم کړ او د څو غونډیو نه له تیریدو وروسته یی له تیمور ملك سره پر جګړه مشغول پوځ حمله وکړه، د تیمور ملك پر شاوخوا راټول پوځیان یی کلك وځپل او له هغه سره یوځای شو.

کله چی د ماښام په تیارو کی د دوست او دښمن پیژندل ګران شول جلال الدین په یوه لوری زوور وره حمله وکړه او له اته زره تنه پوځیانو سره له دری نه ووت، خو د چنګیز خان په امر د هغه پوځونه پسی ورغلل، د شپی د ده ډیر پوځیان د زخمی اسونو په وجه تری پاتی شول او ډیر یی په یوه او بله سرګردانه ووتل، ځینو له ډیری مایوسی نه د هغه ملګری پریښوده، تر سهاره له ده سره یوازی شپږ زره تنه پاتی وو.

د طاهر له ملګرو نه هم زیات شمیر شهیدان شوی وو، عبدالعزیز او موسی خو ده پخپله ولیدل چی په میدان کی ولویدل، تر څو ورځو پوری مغل د سیوری په څیر په جلال الدین پسی وو تر دی چی دی په جګړه جګړه کی د سند دریاب څنډی ته ورسید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی وطن

یوه ورځ جلال الدین له لږ شمیر پوځ سره په یوه داسی کمره دریدلی ؤ چی له دری لوریو نه د مغلو تر کلابندی لاندی ؤ او څلورم لوری ته نژدی لس گزه لاندی د سند دریاب غرمبیده او څپاند ؤ.

چنگیز خان امر کړی ؤ چی جلال الدین په هر صورت ژوندی ونیسی د کمره په شاوخوا د جلال الدین سرښندونکی یاران د مقابلی لپاره ولاړ وو، د مغلو کلابندی ورو ورو کلکیده، د هغوی له پوځ نه یو سپور چی له څیری او جامو څخه مسلمان عالم ښکاریدو له سپین بیرغ سره راووت او وړاندی راغی چی کمره ته نژدی شو په لوړ غږ یی وویل : لوی سلطانه! که تاسو وسلی وغورځولی نو لوی خان ستاسو د ژوند د بخښنی وعده کوی.

سلطان ځواب ورکړ : که دی په لاس کی سپین بیرغ نه وای نو د دی خبری ځواب به می په غشی درکړی ؤ، ورشه دی ډاکو ته ووایه چی زه د ذلت له ژوند نه د عزت مرگ غوره گنم.

طاهر د چنگیز خان استازی په یوه نظر وپیژاند هغه مهلب بن داؤد ؤ.

چنگیز خان څو ډلگیو ته امر وکړ، د جلال الدین د سپاهیانو د غشو او ډبرو په باران کی د کمره نه لاندی د مغلو لاشونه انبار شول. چنگیز خان چی دا ولیدل نور پوځیان یی ورواستول، د جلال الدین سرتیری هم یو یو وژل کیده او ورو ورو په شا تلل تر دی چی د کمره وروستی څنډی ته ورسیدل. سلطان تیمور ملك ته وویل : تیموره! تقدیر موږ په اور او اوبو کی د یوه په غوره کولو مجبور کړی یو. ستا رایه څه ده؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : زما باور دی چی د اوبو څپی به د اور د لمبو په څیر ظالمی نه وی.

: ډیر ښه زه درته لاربښوونه کوم ته سپاهیانو ته د تیاري امر وکړه، سلطان درنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغره وایستله او ویې غورځوله اس یې مخکې کړ یو ځل یې ویروونکو څپو ته وکتل او بیا یې اس ته پونده ورکړه، تیمور ملك له څو تنو پرته نورو ته په دریاب کې د ورکوزیدو امر وکړ او کله چې د ده وار راغی نو سترګی یې پر طاهر ولګیدې هغه څوګامه لرې سر د اس پرورمیږ ور ایښې ؤ، په زغره کې یې څو غشی نښتې وو او د هغه وفادار نوکر زید په نیزه له دوو تاتاریانو سره مقابله کوله.

تیمور ملك اس ور وړاندې کړ او د مغلو نه یې د یوه سر والوزاوه بل یې زید راغورځولی ؤ، په دې کې څو تنه نور هم وروړسیدل تیمور ملك طاهر راکش کړ په خپل اس یې ورسره سپور کړ زید او نورو پوځیانو ته یې امر وکړ چې په اوبو کې أسونه ور وغورځوی، پخپله یې هم اس پر دریاب ور پونده کړ، عبدالملك د سیند په غاړه مذبذب ولاړ ؤ، خو چې طاهر یې د تیمور سره ولید هغه هم په اوبو کې ځان ورغورځاوه چنګیز خان د جلال الدین د ژوندی نیولو په تمه خپلو لړو سپاهیانو ته پر کمره دورختلو امر کړی ؤ، کله چې تاتاری سربازان د کمره پر سر ودریدل او د سیند په لور یې اشاری کولی او چیغی یې وهلی نو دی په منډه ورغی په کمره وخوت.

د جلال الدین زیات ملګری د تاتاریانو د غشو او د سیند د څپو خوراك شول، خو جلال الدین د غشو له دم نه لری شوی ؤ، هغه بلی غاړی ته ورسید په یوه لوړه تپله ور وخوت او داده کښیناست.

چنګیز خان خپلو زامنو او سردارانو ته په خطاب کی وویل:

هغه پلار ډیر بختور دی چی جلال الدین غوندی زوی لری، او مبارکي دی هغه میندی چی داسی زامنو ته شیدی ورکوی.

د چنګیز خان ځینو سرتیرو غوښتل د جلال الدین د تعقیب لپاره په دریاب کی ځانونه وروغورځوی خو ده ورته وویل:

دا دریاب د ترکستان د وړوکو وړوکو سیندونو نه ډیر توپیر لری او د دښمن کځوری له غشو نه تشی نه دی.

تیمور ملك طاهر د دریاب په څنډه څملاوه زغره یې تری وایستله په زخمونو یې پتی وروتړلی او ویې ویل : طاهره اوس څنګه یې؟ هغه جګ شو کښیناست ویې ویل : زه بلکل روغ یم له سهاره می اوبه نه وی څښلی د تندی او لوږی په وجه بی سیکه وم، په سیند کی می یخی او خوږی اوبه ښی ډیری وڅښلی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوه سوه تنو سپاهیانو په شاوخوا کی کسان له سیند نه پوری وتل او له جلال الدین سره یوځای شول، سلطان په شاوخوا کلیو قبضه وکړه خوراکی مواد او ځو اسونه یی پیدا کړل او د «نمک غر» په شاوخوا کی یی په یوه وړوکی سیمه تسلط ټینګ کړ، په ځو ورځو کی د ده د پوځ تیت او پرک نور سرتیری هم ورسره یوځای شول.

چنګیز خان ځو میله ښکته ولاړ او ځو کښتۍ یی ومو‌ندی، له یوه تجربه کار جنرال سره یی د پوځ غوره سپاره له سیند نه پوری غاړی ته واستول. جلال الدین د مایوسی په حالت کی د ډیلی په لور مخه کړه، تاتاریانو د هند په زغم نه وتلی ګرمۍ‌کی هغوی تر ډیره تعقیب نه کړای شول په ملتان، لاهور او شاه پور سیمو کی له لوټمار وروسته بیرته راستانه شول.

په راستنیدو کی چنګیز خان د پیښور له ویجاړولو وروسته بیرته د سمرقند په لور مخه کړه، د تباه شوی افغانستان له سیمو نه چی بیرته تلل د دوی له لوری تاراک نه پاتی ټول انسانان یی ووژل او زیاتی ښځی یی ورسره بوتلی.

د سند له دریابه د خزر تر بحیری پوری پر ټوله اسلامی نړۍ‌د تاتاریانو واکمنی شوه، د افغانستان نه د کسات اخستلو نه وروسته چنګیز خان داده شو چی نور په اسلامی نړۍ‌کی د سر راپورته کولو ځوك نشته، یوازی جلا الدین یو داسی غلیم ؤ چی ده له ټولی نړۍ‌نه خطرناك ګانه خو هغه ته نه هیواد ورپاته شوی ؤ او نه پوځ، د اسلامی نړی د دفاع وروستی برج رالویدلی ؤ، پیښور ته نژدي د هغه میرمن او اولادونه هم چی امین الملك ورسره وو ووژل شول، د تکښتی کورنی هغه وروستی د سترګو تور چی د پاچاهی حدود یی ځوکاله وړاندی د البرز له غرونو نه د سند تر غاړو پوری رسیدل د یوه بی کوره مسافر او یوه نابلل شوی میلمه په ځیر د ډیلی د واکمن سلطان شمس الدین التمش په هیواد کی پناه غوښته خو د هرکلی امید یی نه ؤ.

جلال الدین د ډیلی نه ځو پړاوه لری واړول او د یوه تجربه کار مشاور عین الملك او طاهر بن یوسف په لارښونه یی سلطان التمش ته یو هیأت واستاوه.

*****

(۲)

عین الملك او د هغه ملګری یی په شاهی میلمستون کی ځای پر ځای کړل، سلطان التمش له دری ځلی ملاقاتونو وروسته دوی ته په ځو ورځو کی د ځواب

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو وعده ورکړه.

له خپلو ټولو پوځي افسرانو او مشاورینو سره له مشورې وروسته یوه ورځ هغه طاهر بن یوسف ته د ځانګړې ملاقات بلنه ورکړه او له اوږده ملاقات وروسته یې وویل : موږ د جلال الدین له مرستې نه انکار نه شو کولی خو زموږ مجبوریتونه له تاسونه پټ نه دي. موږ ته دچنګیز خان پیغام را رسیدلی دی، هغه لیکلی چې که تاسو سلطان جلال الدین ته پناه ورکړه او یا مو له هغه سره د مغلو پرخلاف څه تړون وکړ نو موږ به پر هندوستان یرغل وکړو، موږ د داسې ګوابنــونو پروا نه لــرو. خو بیــا هـم سلطــان جلال الدین باید دا خبره درک کړي چې په دې هیواد کې د مسلمانانو شمیر په اوږو کې د مالګې هومره دی، که مغل دلته راشي نو نور قومونه بنایي له موږ سره د ملاتړ پرځای له هغه سره یوځای شي، موږ ته څو هندي راجه ګانو دا وعده راکړې ده چې د مغلو د یرغل په صورت کې به د کور د دفاع په وخت هغوی زموږ ملاتړ وکړي، خو که چنګیز خان هغوی ته دا پیغام واستوي چې د هغه مقصد یوازې د جلال الدین نیول دي نو دوی به خامخا له موږ نه دا غوښتنه کوي چې موږ باید دې میلمه ته په پناه ورکولوسره د هندوستان د تباهي سبب نه شو.

که زموږ سره زیات پوځونه وای نو موږ به له نیمایي لښکر سره د جلا الدین تر بیرغ لاندې له هندوستان نه بهر د تاتاریانو مقابله کوله. او نیمایي نور لښکر به مو د هندوستان د دفاع لپاره پریښود، خو اوس معامله سرچپه ده، څو ورځې وړاندې د تاتاریانو څو ډلګې تر لاهور او ملتان پورې راغلې له لوټمار او بربادۍ وروسته بیرته ستنې شوې، موږ د هغوی د پرمختګ د مخنیوي پرځای په دې ویره کې وو چې زموږ نامسلمان رعیت باغي او ورسره یوځای نه شي، عین الملك موږ ته پیغور راکوي چې له مغلو نه ویریږو، موږ د هغه ځواب د نورو په وړاندې نشو ورکولی خو تاته وایو چې زموږ د ویرې سبب دا نه دی چې بې زړه یو سبب یې دا دی چې پر خپل رعیت داده نه یو.

طاهر وپوښتل : نو زه سلطان جلال الدین ته دا ځواب ور وړم چې دوی په هندوستان کې ستا پاتې کیدل نه غواړي؟

: نه! تاسو زموږ په باب غلط فکر وکړ، که زموږ لخوا د سلطان جلال الدین د لیك کوم ځواب وي نو یوازې دا دی چې موږ د خپل دغه مصیبت ځپلي ورور لپاره د وینو د وروستي څاڅکي تر تویولو پورې چمتو یو، خو په دې وخت کې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده سره د مرستی همدا یوه لاره ده چی موږ د دی پاچاهی نه لاس پر سر شو او خپل پوځ سلطان ته وسپارو، له تاتاریانو سره د هندوستان پرځای په یوه بل داسی هیواد کی پریکنده جګړه وکړو چی اولس یی زموږ ملګری وی، اوله شانه به زموږ اندیښنه نه وی چی څوک به مو په خنجر ووهی، په داسي صورت کی که د جګړی نتیجه زموږ په ګټه وه نو هندوستان به بیرته هم ترلاسه کړای شو او که موږ ماته وخوړه نو د نورو هیوادونو په څیر به هندوستان هم وبایلو.

طاهر وویل : موږ د هندوستان په ساره او اوږدو کی ستاسو د پوځی څواک ـ اندازه لګولی وه، د سلطان جګړه د ځان لپاره نه ده د ټولی اسلامی نړی لپاره ده. هغه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړی چی دغه هیواد چی د لکونو ایرانی، ترکستانی او افغانی کډوالو د پناه ځای دی د مسلمانانو له لاسه ووزی.

د سند دریاب پرغاړه له مغلو سره د ده جګړه د دی لپاره وه چی تاتاریان د هند په دروازه کی ایسار کړی. په خراسان او ایران کی د هغه جګړی د مصر،شام او عراق د دفاع لپاره وی، زموږ هدف یو دی او هغه د لاسه وتلیو اسلامی هیوادونو بیرته نیول او د پاتی هیوادونو د مغلو له قبضی نه ژغورل دی.

د دی هدف د ترلاسه کولو لاره هم یوه ده، او هغه دا چی موږ د جمنا د سیند له څنډو نه تر جبل الطارق پوری په یوه کتار کی ودریږو، زموږ هر هیواد په دی ټولنیزو هڅو کی خپله ونډه واخلی، د سلطان جلال الدین دا نظر ؤ چی هغه به هندوستان د خپلو فعالیتونو مرکز کړی او یو ځل بیا به ټولو اسلامی هیوادونو ته د شریك اقدام بلنه ورکوی؛ که اسلامی نړی د ده بلنی ته لبیك ووایه نو په لږه موده کی به دلته زیات پوځ راټول شی.

سلطان التمش وویل : موږ دلته هر سپاهی ته په راتلو هرکلی وایو، خو ایا دا به غوره نه وی چی سلطان پخپله دلته د تم کیدو پرځای په ټولی اسلامی نړی راوګرځی، او چی د هغه بلنی ته څوك لبیك وایی، د هغوی د راټولیدو ځای هندوستان وی.

څومره سپاهیان چی هغه راټول کړی او دلته یی راواستوی موږ به د هغو ټولو د اړتیاو پوره کولو ذمه واری اخلو، د دی غوره اغیزه به دا وی چی هند به د تاتاریانو له پامه وتلی وی، او موږ به د تیاری فرصت ترلاسه کړو.

د دی پرخلاف که سلطان پخپله په هند کی پاتی شی نو تاتاریان به هره شیبه له دی ځایه خبر اخلی، زموږ له خوا به د خطر احساس کوی او پر هندوستان به هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یرغل وکړي. تاسو زما پر تولو خبرو په سره سینه چورت ووهی، او سلطان هم وپوهوی، که بیا هم پر دی تولو خبرو برسیره ،سلطان دلته د اوسیدو پریکړه وکړی نو زه داو درکوم چی زما د محل یوه برخه به د ده لپاره تشه وی، که هغه دلته د یوه میلمه په حیث اوسیدل نه خوښوی نو موږ اجازه ورکوو چی ددی هیواد د هغو برخو نه چی تر اوسه زموږ په ولکه کی نه دی هره برخه یی چی زړه غواړی فتحه کړی، موږ به یی په پټه ملاتړ هم کوو، او د مغلو د لری ساتلو په خاطر به داسی وایو چی سلطان زموږ له خوښی پرته زموږ هیواد ته رانوتلی دی.

طاهر وویل : زه نن سلطان ته ورځم او تر ټو ورځو پوری به یی ځواب درته راوړم.

شمس الدین التمش وویل : غوره به دا وی چی ته دا تولی خبری په لیك کی سلطان ته ولیکه او له خپلو ملګرو نه کوم یو ور واستوه عین الملك سر له اوسه زموږ له امیرانو سره سازشونه پیل کړی دی، ته سلطان ته دا هم ولیکه چی د عین الملك موجودیت به دلته د دواړو په زیان تمام شی، غوره دا ده چی هغه ور وغواړی او پرځای یی تیمور ملك راواستوی.

هغه نیك نیتی هم دی او په معامله هم پوهیږی، زما باور دی چی ډیر زر به کومی پریکړی ته ورسیږو. سلطان ته چی ته د خپلو ملګرو له ډلی نه هر څوك استوی هغه ته به د اسونو بندوبست موږ وکړو او هغه به تر دری ورځو پوری د سلطان له ځواب سره بیرته راستون شی.

له دی ملاقات نه وروسته د طاهر په زړه کی چی د سلطان التمش په اړه څومره بدګومانی وی هغه تولی لری شوی، هغه چی میلمستون ته بیرته راغی تولی خبری یی عین الملك ته وکړی او سلطان جلال الدین ته د لیك لیکلو لپاره کیناست.

*****

(۳)

سبا ته طاهر د ښار په یوه جومات کی د سهار لمونځ ادا کړ او بهر ته راووت چی په زینو کی چا له شانه د هغه لمن ونیوله.

طاهر شاته وکتل، پوښتنه یی وکړه : څوك یی؟

یو کم عمره هلك په موسکا په مخکی ورته ودرید او ویی ویل : مانه پیژنی!؟ : اسماعیله ته! طاهر ورتیټ شو په غیږ کی یی ونیو او د احساساتو په توپان کی یی پوښتنی ورته کتار کړی:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته دلته څه وخت راغلې، بابا دې چیرته دی؟ انا دې څنګه ده او ثریا خور دې چیرې ده؟

: راځه هغوی ټول په کور کې دي.

: چیرته؟

: په همدې ښار کې ډیر نږدې.

د طاهر زړه په درزا شو ویې ویل : زما دلته یوه هفته کیږي کاشکې راته معلومه وای چې تاسو دلته یاست، زه چې بلخ ته نږدې شوم، راته معلومه شوه چې تاسو غزنې ته تللي یې.

اسماعیل وویل : پرون شپه ماته په همدې جومات کې ولیدلې خو زه ډیر لرې وم ښه مې ونه پیژندې او چې درپسې شوم ته د خلکو په ګڼه ګونه کې راووتلې، ما چې خور ته وویل هغې راته وویل چې سر له نن سهاره پرجومات پهره وکړم.

راځه! طاهر له اسماعیل سره روان شو، د میني د منزل په لور یې کله پل ګړندی او کله کرار پورته کیده.

هغه له اسماعیل سره یوه ښکلې محل ته ننوت.

ثریا د کور په انګړ کې د ام د ونو لاندې ولاړه وه طاهر چې هغه ولیدله ودرید بیا زړه نا زړه وړاندې ورغی او څوګامه لرې ودرید، د دواړو سترګې له یوې شیبې سرګردانۍ وروسته یو پر بل میخ شوې، دواړه چوپ وو او د الفاظو ضرورت هم نه ؤ، د دواړو زړونه او ذهن سترګو ته راغلي وو، دواړو یو د بل د څیرې رنګونه لیدل چې بدلیدل، تر یوې شیبې پورې یې له ځانونو پرته پر نړۍ د نور چا د موجودیت احساس نه کاوه، د دوی د زړونو له درزا پرته د کایناتو د ژوند ټولې هنګامې ویدې شوې وې.

اسماعیل وویل : خورې ودې نه پیژاند، دا طاهر ورور دی!

ثریا وموسکل او له یوې شیبې وروسته ور وړاندې شوه اسماعیل یې په غیږ کې ونیو ویې ویل : زما په ګومان تا هغه نه دی پیژندلی دا به بل څوک وي.

اسماعیل اندیښمن شو طاهر ته یې وکتل او ویې ویل : په خدای (ج) سوګند دا هماغه دی!

ثریا وخندل او طاهر ته یې وکتل په سترګو کې یې د خوښۍ اوښکې راټم کړې او د کور په لور یې منډه واخیسته، چې د برنډې زینو ته ورسیده نو نوره هم ګړندۍ شوه هغه بیا د یوې دروازې ترشا ودریده ویې ویل : انا! هغه راغی! بهر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسماعیل حیران حیران طاهر ته کتل.

: ته لږ ونګر شوی یې نور په څیره کې بلکل هماغه یې، عجیبه دا ده چې خور جانی می ونه پیژندی، ته راځه دننه راسره ولاړ شه انا به دې خامخا وپیژنی اسماعیل دا وویل او بیا یې طاهر تر لاس ونیو کور ته یې کش کړ.

طاهر په خندا وویل : که هغې هم ونه پیژندلم نو بیا ؟

اسماعیل یو ځل بیا په ځیر ځیر ده ته وکتل ویې ویل : زه رښتیا وایم ستا په څیره کې هیڅ بدلون نه دی راغلی، په تندی دې یوه د تپ نخښه ده، خو پر دې څه فرق نه دی راغلی انا به دې خامخا وپیژنی.

په دې څنډ کې شیخ عبدالرحمن بهر ته راووت، څو تنه نوکران هم ورسره وو او هغه په لوړ آواز ویل : تاسو ډیر ناپوه یی میلمه بهر ولاړ دی او ماته خبر هم نه راکوی. او هغه اسماعیل ناپوه ته وګوره معلومه نه ده چې له کوم وخته هلته ولاړ دی.

طاهر ور وړاندې شو عبدالرحمن ته یې لاس ورکړ شیخ داسې سیلیده لکه یو میل منده یې چې وهلی وی.

هغه وویل : راځه دننه دلته بهر ولی ولاړ یې؟

اسماعیل وویل : بابا جانه تا وپیژاند چې دا څوک دی؟

: چوپ شه ساده!

شیخ طاهر تر مټ ونیو او د کور په لور روان شول، د برنډې په مخ کې د مرمر ډبرو په زینه کې د هغه پښه وښوییده خو طاهر زر راونیو، اسماعیل په خندا ولاړ د یوی ستنی تر شا پټ شو.

شیخ چې ځان را ټینګ کړ ویې ویل : دا د مرمروزینی ډیری خطرناکی دی، دا څلورم ځل دی چې زه پکی ښوییږم. اسماعیل چیرته ولاړ، هغه ناپوه به خامخا چیرته غلی شوی وی او راپوری خاندی به، ای صابره! شوکته! نن معماران راوغواړی ورته ووایی چې همدا نن دغه مرمر لری کړی نوری زیږی ډبری دی ولګوی، خو ودریږی! نن نه بیا به بله ورځ ګورو!

* * * * *

(٤)

شیخ، طاهر په یوه ښکلی کوټه کې کښیناوه او ویې ویل : زه ستا په باب مایوسه شوی وم. زه ډیری پوښتنی درنه کوم، هو! لومړی دا ووایه چې ته ډیلی ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه وړ راغلی؟ وعده دی کړی وه چی زر بلخ ته راستون شی بیا دومره ولی وځنډیدی؟

طاهر د دی پوښتنو په ځواب کی خپله تولہ کیسه لنډه لنډه واورولہ، شیخ وویل : اوس خو به بیرته د تیښتی اراده نه لری؟

: زه د جلال الدین ملګرتیا نشم پریښودلای، که هغه له دی ځایه وخوځیږی نو زه به هم ورسره ملګری کیږم.

خو اوس لږ تر لږه تر یوې هفتی پوری زه همدلته یم.

: ما په نږدی وخت کی د ډیلی د پریښودو اراده کړی وه.

: چیرته به ځی؟

: مدینی، بغداد او یا دمشق ته ، ثریا ټینګار کوی چی مدینی ته ولاړ شو خو ماتر اوسه پریکړه نه ده کړی ستا په ګومان کوم ښار ډیر خوندی دی؟

: مدینه په هر دلیل ښه ده.

: ستا کور هم هلته دی که نه؟

: هوکی! مدینی ته ډیر نږدی، که ته زموږ په کور کی اوسیدل ومنی نو زه د خپل نوکر استولو ته درسره تیار یم.

: شکریه ! خو دوه کاله پخوا ما په مدینه کی یو کور او یو بڼ پیرلی دی، دوه تنه نوکران می بغداد او دمشق ته هم استولی دی هغوی به هم هلته کورونه راته اخستی وی، اوس د یوی خبری پریکړه پاتی ده. هغه دا چی ته دی خپله میرمن له ځانه سره بیایی که یی سمدستی له موږ سره استوی.

طاهر په اندیښنه وویل : زما میرمن!

: هوکی ستا میرمن! زما مطلب دا دی چی له واده وروسته!

شیخ خپله خبره پوره نکړای شوه د شاته کوټی دروازه خلاصه شوه او د شیخ بوډی میرمن دننه ورغله، طاهر جګ شو سلام یی وکړ، هغی په مینه او شفقت ورته وویل : کښینه بچیه!

شیخ وویل : هو ما ویل چی!

حنیفی په غوسه ورته وکتل او ویی ویل : ښایی تا دا ویل چی نور باید بیله ځنډه د طاهر او ثریا واده وشی.

: نه! ما دا ویل چی دی غواړی ثریا له موږ سره واوسی که یی له ځان سره بیایی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

: نو دا هم څه د پوښتنې خبره ده، تر څو دی له جګړې نه بېغمه شوی نه وی ثریا به له مورډ پرته چیرته اوسیدای شی؟

: زه همدغه وایم. زما مطلب دا ؤ چی د واده نه وروسته یی که د ثریا له ځانه سره بیولو اراده وی چی زه یی پری بدله کړم.

: مګر تا خو تر دی وختـه دا پریکړه نه ده کړی چی واده باید څه وخت وی؟

: ما پریکره کړی ده.

حنیفه پریشانه شوه ویی ویل : څه وخت؟

: د شپی چی کله اسماعیل وویل چی هغه په جومات کی طاهر لیدلی دی، ما په خپل زړه کی دا پریکړه کړی وه بلکی قسم می خوړلی چی که دی پیدا کړم نو ژر تر ژره بـه یی واده کـوم، اوس کـه د ده څـه اعتـراض نـه وی نـو نن بـه قاضـی راوغواړم.

طاهر لـه حیانـه سـترګی ښکتـه واچولـی ځواب یی ورکړ: زما بـه په دی څه اعتراض وی.

حنیفی وویل : خو په تیاری او په میلمستیا لږ تر لږه دوی ورځی لګیږی.

شیخ وویـل : دوی ورځی؟ ته له همغی ورځی په تیاری بوخته یی پـه کومـه ورځ چی طاهر له بلخه روان شو، د میلمستیا لپاره ته راتـه ووایـه د ماښام نـه دمخـه بـه ټول ښار دلته درته راولم.

: مګر لږ تر لږه دوی ورځی دمخه باید خلك خبر شی، د ښار د امیرانـو ډیری نجونی د ثریا ملګری «سهیلیانی» شوی دی.

هغوی هم لږ تر لږه یوه ورځ باید وړاندی راوغوښتـل شی.

شیخ له یوه اوږده بحث وروسته ماته ومنله ویی ویل : ډیر ښه سبا نه بله ورځ سهی ده، بله ورځ سهار به نکاح تړل کیږی.

*****

(۵)

د ډوډی د خوراك نـه وروسته شیخ تینګار کاوه چی طاهر ورکره پاتی شی خو هغه وویل : اوس ماته اجازه راکړه، په شاهی میلمستون کی به زما ملګری زما په انتظار وی. ماښام به بیا راشم.

د شیخ له اجازی وروسته طاهر چی له کوټی راووت په برنډه کی اسماعیل ورته په انتظار کی و هغه وویل : ته ځی!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که لږ نور دی ځنډ کړی وای زه به هم درسره تللی وای، استاذ راته ویلی چی د سبق له ویلو نه وړاندی به رخصت نه درکوم.

شیخ چی د اسماعیل غږ واورید بهر ته راووت او ویی ویل : ورځه بچیه! خپل سبق دی ووایه دی ماښام بیرته راځی.

اسماعیل وویل : دی ښایی په لاره بلد نه وی.

شیخ وویل : ودی لیدل، دی هر څوك تر ځان کم عقله گڼی.

طاهر په موسکا وویل : اسماعیله! ته ولاړ شه سبق دی ووایه، زه چی ماښام راغلم بیا به دواړه چکر ته ولاړ شو.

اسماعیل په نه زړه خپلی کوټی ته ولاړ، او طاهر له کوره راووت او لاندی باغ ته ووت، پر اسمان وریځی را خپری شوی، په لاره کی یوی خواته د ام ونی ولاړی وی او په دی گڼو ونو کی دننه په یوه وروکی حوض کی فواره وه، د بټو یوی جوړی په اوبو کی لامبو وهله او ثریا د مرمر په ډبرو ناسته وه.

طاهر چی د هغی له څنگه تیریده ودرید، او هغی چی دی ولید جگه شوه.

: ته ځی! ثریا په شرمناکه لهجه وپوښتل، هغی اوس طاهر ته د تیغ کتلو پرځای سترگی ښکته اچولی وی، طاهر خپله لاره پریښوده دی ته نژدی ورغی ویی ویل:

زه په شاهی میلمستون کی خپلو ملگرو ته ورځم. ترماښام پوری به بیرته راشم.

: اسماعیل درسره واستوم!

: نه هغه سبق وایی، ماتاته یوه ضروری خبره کوله.

: ووایه!

: خبره داسی ده چی ... طاهر په فکرونو کی ډوب شو

: ثریا تکان وخوړ هغه ته یی وکتل او ویی ویل :

ووایه ولی چوپ شوی؟

: زه پر دی فکر کوم چی دغه خبره څه ډول پیل کړم؟

ایا دا غوره نه ده چی ته نن ماښام یا سبا سهار څه وخت راکړی، دی خبری ته د فرصت او یوازی توب ضرورت دی.

: که خبره دومره مهمه وی نو بیا خو یی زه همدا اوس اوریدو ته تیاره یم، تر ماښامه ښایی زما څو سهیلیانی راشی او بیا به ماته د یوازی کیدو فرصت نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي.

: لومړی ماته دا وعده راکړه چي ته به له خفه کيدو نه دمخه په سره سينه زما پر خبرو غور کوی.

: که څه داسي خبره وی، چي په هغې ته له مانه د خفه کيدو انديښنه احساسوی نو بيله څه تذبذبه راته ووايه زه وعده کوم چي خفه به نشم.

طاهر وويل : خبره دا ده چي له بلخ نه بغداد ته تر رسيدو وروسته ځيني داسي پيښي رامخې ته شوی چي له تا سره دواده نه دمخه پری خبری خپل اخلاقي فرض بولم.

ثريا حيرانه شوه طاهر ته يي وکتل او ويې ويل :

ووايه له بلخه چي بغداد ته ولاړی څه درپيښ شول؟

: ماته معلومه وه چي...!

: ته مه ويريږه، زه وپوهيدم، زه ستا له خوښي پرته تا په تيرو پريکړو پابندي ته نه مجبوروم.

: وګوره ته سر له اوسه بدګومانه شوی، ما يوازی د دی لپاره تاته څه ويل غوښتل چي سبا ته بيا دا شکايت ونه کړی چي په بی خبری کی دی پر غلطه پريکړه مجبوره کړم.

ثريا وويل : په نړی کی يوازی ته يی چي زه تری هيڅ شکايت نه لرم، خو ستا له دی حالت نه زه ناکراره ضرور يم.

زما له دی سره هيڅ کار نشته چي بغدا ته ورسيدی له څه وړ پيښو سره مخ شوی، زما دا تسلی ده چي له هر څه سره مخ شوی يی ښه شوی، که ته ماته دا هم ووايي چي زه هلته له بل چا سره په واده مجبور شوم نو خدای (ج) ګواه دی چي زه به له تانه څه ګيله ونه کړم، زه يوازی دومره پوهيږم چي ته به زما وی.

که هغه داسی څوك وی چي ستا په مينه کی د بل چا ور شريکيدل يی خوښ نه وی نو زه تا په واده نه مجبوروم، که ته د دی لپاره په خبرو کی دوه زړی يې زه به په خپله مينه کی د بل چا را شريکيدل خوښ نه کړم نو بيا خو پردی خبره افسوس کوم، ځکه چي دا به په ما ستا بدګوماني وی.

: مګر تا ولی دا فکر وکړ چي ما واده کړی دی؟

: د تاسو پرځای چي ثريا تا واوريدل له خوښي يی ځيره وغوريده ويې ويل : نو له دی پرته تا بل څه ويل؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: بنه فرض کړه چی ما همداسی ویل غوښتل نو؟
: نو څه؟
: نو تا به څه ځواب راکاوه؟
: ما به له ځوابه وړاندی څو پوښتنی درڅخه کولی؟
: څه ډول پوښتنی؟
: ما پوښتل چی هغه څوك ده، څه وړ ده؟ له تا سره یی کله ولیدل،څه ډول یی درسره ولیدل، هغی څه درته وویل ، تا څه ځواب ورکړ، تا چی زما یادونه وکړه نو هغی څه وویل هغه زړه سواندی ده که جگړه ماره او ثریا وخندل.
: ثریا واوره! طاهر جدی شو هغه چوپه د حوض په غاړه کیناسته په غاښونو کی یی گوتی وهلی په سترگو کی یی یوه شوخه موسکا وه.
طاهر له هغه سره د صفیی د لومړنی پاملرنی نه نیولی تر وروستی لیدو کتو پورې ټولې پیښې ورته بیان کړې، په پای کی د ثریا په سترگو کی اوښکې ډنډ شوې ویې ویل : راوړه هغه گوته چیرته ده؟
طاهر له جیبه گوته راوویستله ثریا ته یی په لاس کی ورکړه، ثریا له خپلی گوتې گوته را ،وایستله او د صفیی یی په گوته کړه ویی ویل:
ما وبخښه، ته می پریشانه کړې، واخله دا زما گوته له ځان سره وساته او کله چې له هغې سره گورې نو زما له خوا یی ورکړه، زما له طرفه دا هم ورته ووایه چی زه به د هغې د نوکرې په حیث ژوند هم د ځان ویاړ وبولم.

*****

(٦)

د طاهر د واده نه وروسته سبا ته تیمور ملك ډیلی ته ور ورسید خلکو د هغه د سرښندنی داستانونه اوریدلی وو، او چې کله د ښار دروازی ته ورغی نو د ښار د امیرانو نه پرته ډیر خلك د ده هر کلی ته دریدلی وو، کله چی هغه د شاهی میلمستون په لوری روان شو د خلکو یوه لویه ډله د هغه تر شا روانه و.
طاهر له سلطان التمش سره د خپلو تیرو لیدو کتو بشپړه کیسه ورته وکړه او ویی ویل: زه افسوس کوم چی ته یوه ورځ وروسته راورسیدی، که نه نو دواده په میلمستیا کی به شریك شوی وای.
: د چا دواده په میلمستیا کی؟
: زما، زما واده وشو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: چیرته، څه ور واده وشو؟
: پرون، ستا به په یاد وی چی د بلخ په لاره می درسره ملاقات وشو، یوه نجلی زما سره ملګری وه، او تا چی د هغی خبری واوریدلی ماته دی یو نصحیت وکړ ما ستا په نصیحت عمل وکړ.
: نو هغه له بلخه دلته را رسیدلی؟ ته ډیر نیکمرغه یی.
: زما ګومان ؤ چی له تا سره به عبدالملك هم راشی او دواړه به زما په واده کی ګډون وکړی.
: عبدالملك بغداد ته روان شوی دی.
: څه وخت؟
: ستا د لیك له رارسیدو وروسته سلطان شوری راوغوښتله او زموږ د ټولو پریکړه دا شوه چی ټولو اسلامی هیوادونو ته استازی واستوو او ټول د تاتاریانو «مغلو» پرخلاف یوه واحد سنګر ته راوبولو، د سلطان رایه دا وه چی بغداد ته تا واستوی خو ما دا رایه ورکړه چی ده ته په ډیلی کی هم اړتیا ده.
طاهر وویل : خو زما په څیر د عبدالملك په باب هم د خلیفه نظر ښه نه دی، زه ویریږم چی هغه هلته بندی نه کړی.
تیمور ملك ځواب ورکړ: نه هغه د سلطان د استازی په حیث هلته تللی دی. خلیفه به دومره رذالت نه کوی، سلطان جلال الدین نورو اسلامی هیوادونو ته هم استازی واستول.
یو افسر دننه ورغی خبر یی ورکړ : سلطان تاسو د ملاقات لپاره وربللی یاست.
تیمور ملك جګ شو وی ویل : انشا الله چی زه بیرته راغلم تا ته به دواده په خاطر یو سوغات درکړم.
ماسپښین تیمور ملك د سلطان له لیدو وروسته بیرته راستون شو نو طاهر یی خپلی کوټی ته ور وغوښت او وی ویل : ما تاته د یوه سوغات درکولو وعده کړی وه زه خپله وعده ترسره کوم، هغه سوغات دا دی چی ته به تر بل امر پوری په ډیلی کی وی، او تر څو سلطان جلال الدین په هندوستان کی وی تاته به دوهم امر نه کیږی، زه سبا ته روانیږم، ته به په ډیلی کی د سلطان د سفیر په حیث اوسیږی.
ددی ویره ده چی ځینی ترکی سرداران به سلطان التمش زموږ د پاچا پرخلاف

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوپاروي، خو تا چې په څو ملاقاتونو کې پر سلطان څومره اغیزه کړې ده د هغې په پام کې نیولو سره زما باور دی چې ستا په موجودیت کې به څوك د هغه اراده وانه ړولای شي، ته خپل کار ته دوام ورکړه او د مغلو پر خلاف د پاچا، امیرانو او اولس د یوه واحد سنگر ته تیارولو لپاره خپلې هڅې کوه، سلطان التمش پرې خوښ شو چې دایې واوریدل چې ته به د ده په دربار کې د سلطان جلال الدین سفیر یې، هغه ستا د خلوص او نیك نیتي نه ډیر اغیزمن دی.

مابنام مهال شیخ عبدالرحمن د تیمور ملك په ویاړ دښار عزتمن رامیلمانه کړل، د ډوډۍ له خوړلو وروسته تیمور ملك وویل : طاهره! ما ستا د میرمنی لپاره هم یوه ډالی راوړې.

حاضرینو په پوره پاملرنه تیمور ملك ته کتل، تیمور ملك له خپلی غاړې نه حمایل راویوست طاهر ته یې ور وړاندی کړ ویې ویل : زه ستا میرمنی ته تر دې غوره ډالی نشم وړاندی کولی، دا قرآن کریم زما د پلار په گوتو لیکل شوی دی.

په ډیلی کی د څو نورو ورځو تیرولو نه وروسته طاهر ته د سلطان التمش د اندیښنو سببونه معلوم شول، التمش د ډیلی تخت د خپل بادار قطب الدین ایبك د مرگ نه وروسته د هغه له ناپوه زوی نه په زور ونیوه ترکی سرداران په خاص ډول ایبك پردی خوښ نه وو، هر یوه داسی گنله چې د ډیلی پر تخت تر التمش د دوی زیات حق دی، سرکش امیران د التمش پولادی پنجو ایل کړي وو، خو د شمال لویدیځ له لورې هغه ته له مغلو نه خطر ؤ او په جنوب کی راجپوت تنظیم کیدل، په داسې حالاتو کې د التمش دا اندیښنه بې ځایه نه وه چې که د تاتاریانو او یا راجپوتانو سره د جگړې وخت راشي نو د ده د پوځ ځینی ترکی سرداران چې تر اوسه داډه نه دي ښایي له غلیم سره یوځای شي.

کله چې عین الملك ډیلی ته ورسید او د سلطان له باغی سرادارانو سره یې جوړ جاري پیل کړل، نو سلطان یو نوی خطر احساس کړ، تیمور ملك له سلطان سره تر لیدو وروسته له عین الملك سره سخت چلند وکړ، له رخصتی نه وړاندی هغه د څو وتلیو سردارانو سره ولیدل، هغوی یې د راتلونکی خطر نه وویرول او دوی ته یې د اتحاد او یووالي لارښوونه وکړه.

د تیمور ملك له تلو وروسته طاهر د امیرانو د یو والي او متحد کولو هڅو ته دوام ورکړ، په څو ورځو کې د سلطان د مخالفو امیرانو له دلی نه څو تنو چې د طاهر ویناوی واوریدی دا لوړه یې وکړه چې د خطری په مهال به د سلطان سره بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفايي نه کوي، له هغه ورروسته طاهر اولس ته پام واړاوه، د ډيلي په جوماتونو کې د هغه د څو ويناګانو نه ورروسته څو اميرانو هم دا احساس کړه چې که موږ ځانګړې او يوازې پاتې شوو نو د اولس ذهنيت به يې پرخلاف شي او سلطان به يې په آساني وځپي، ځکه خو هغوی هم له سلطان سره د وفاداری اعلان ته مجبور شول، د طاهر د دې برياليتوبونو يو ستر سبب د ثريا هڅې وې، له طاهر سره دواده نه دمخه د ډيلي د اميرانو ميرمنو او لونو هغه يوازې د يوه شتمن سوداګر ښکلې لور بلله خو د دې په واده کې د پاچا او ملکې ګډون دا د ټولو لويو کورنيو د پام وړ وګرځوله، اوس دوی ته د ثريا د ژوند ډير نور روښانه اړخونه معلوم شول، ددې په باب به په هر مجلس کې خبرې کيدلې او چې چيرته به ځلور ښځې راټولې شوې د دې په باب به يې څه ويل.

يوې به ويل : ما اوريدلي دي چې ددې بابا يوازې يو ساده سوداګر دی چې د روپيو ګټل يې زده دي.

بلې به ويل : مګر د هغه انا ډيره هوښياره ده، د ډيرو اميرانو ښځې آن د صدرِ اعظم ښځه يې مشره مور بولي، ځوك چې د هغې په خبرو تر تأثير لاندې رانشي هغه ته ګران بيه سوغاتونه ورکوي او تابع کوي يې.

ما اوريدلي دي چې ملکې ته هم هغې يو هار ورکړی دی ځکه خو ملکې هم د ثريا په واده کې د زيوراتو يوه ډکه صندوقچه هغې ته ورکړه.

: ما اوريدلي دي چې د ثريا پلار د کوم ښار حاکم ؤ، چې له مغلو سره په جګړه کې شهيد شو.

: هغه ډيره نيکمرغه ده له بابا سره يې ډيره زياته شتمني او دولت دی.

پلار يې يو زړور او سرښندوی سرتيری ؤ. او خاوند يې د سلطان جلال الدين سفير او زموږ د پاچا ډير نژدې دوست دی. وايي چې له ځيري نه بلکل پرښته ښکاري او په غږ کې يې جادو دی.

د ډيلي د بانفوذه اميرانو په سره يو کولو کې چې ثريا د طاهر سره مرسته وکړه او کوم برياليتوبونه يې وګټل د هغې په سبب هغه د طاهر د ميرمنې او د شيخ عبدالرحمن د لمسۍ پرځای د قوم د يوې درنې لور په حيث وپيژندل شوه.

هغې يوه ورځ د ښار د عزتمندو کورونيو ښځو ته ميلمستيا وکړه هغوی ته يې د مغلو د ظلمونو له بيانولو ورروسته وويل چې خپل ميړونه او ورونه د غفلت له خوبه راپاڅوی که نه نو د وحشت او بربريت دغه توپان د ګاونډيو هيوادونو د تباه کولو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وروسته اوس د هندوستان دروازي تېکوي، د ټولنيز خطر د دفاع لپاره ټولنيز جهاد ته اړتيا ده.

ثريا هغوی وپوهولي چې که د قوم لوني خپله ذمه واري وپېژني نو په نارينه ؤ کې يو هم د خيانت او غداري جرئت نشي کولی.

ښځې خپلې ميرونه، خوېندې خپل ورونه او مېندې خپل زامن د اولس په ملاتړ مجبوروليٰ شي، يوازې د نارينه ؤ اتحاد او يو والی کولی شي د اولس د لوڼو او مېندو ساتنه تضمين کړي.

ثريا د هندوستان پر حالت د تبصرې په ترځ کې دوی ته وويل که د پاچا او اميرانو اختلافونه لرې نه شول، نو د مغلو په اشاره به د دې هېواد په لکونو تا مسلمان خلك زموږ پرخلاف راپورته شي.

د ثريا خبرې دومره اغېزمنې وې چې ټولو ښځو د خپلو خپلو نارينه ؤ د پوهولو ژمنې وکړې، دا پېل ډېر اميد وارکونکی ؤ. له دې وروسته د هرې محلې ښځو ثريا ته د تبليغ بلنه ورکوله، نژدې هر ماښام به په کوم کور کې د ښځو غونډه وه او ثريا به هغوی ته وينا کوله.

شيخ عبدالرحمن د طاهر په موجوديت کې د ډيلي پرېښودلو اراده وځنډوله. سلطان جلال الدين خوارزم شاه د سند په ساگر سيمه کې واړول او د بهرنيو پيغامونو د ځواب په انتظار شو.

طاهر او ثريا په څو اونيو کې د ډيلی په مسلمانانو کې نوې ساه پوه کړه، له هغه وروسته دوی د سلطان التمش په غوښتنه نورو ښارونو ته مخه کړه، په هر ښار کې د دوی ډېر تود هرکلی وشو. ثريا به ښځو ته تبليغ کاوه او طاهر به په نارينه ؤ کې د ايمان جذبه راژوندی کوله.

هغه به په جوماتونو کې وينا کوله، د پوځيانو چونيو ته به تلو او د سرتيرو مشقونه به يې ليدل، له هغوی سره به يې د توری وهلو، نيزه بازۍ او غشي ويشتلو په تمرين کې گډون کاوه.

د خبرو او عمل دغه غازي څو مياشتې وروسته بيرته ډيلی ته راورسيد، سلطان التمش يې مننه وکړه ورته ويې ويل :

اوس زما باور دی چې د سند له دريابه تر بندياچل پورې ټول بغاوتونه چوپولی شم، اوس که مغلو هند ته د راتلو جرئت وکړ نو انشاء الله له هغوی نه به يو هم ژوندی ولاړ نه شي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو ورځې وروسته د سلطان جلال الدین استازي ډیلی ته ورسید دا خبر یې راوړ چې د خلیفه له لوری د خپلی غوښتنی په ځواب کی د حوصله ناك ځواب له اوریدو وروسته سلطان د هندوستان پرځای بغداد د خپلو فعالیتونو مرکز ګرځوی.
د دی خبر نه وروسته طاهر ته استازی د تیمور ملك لیك وسپاره چې داسی ژ:
د خلیفه له خوا د امید واروونکی ځواب له راتلو وروسته سلطان بغداد ته د تلو پریکړه کړی ده، موږ به په څو ورځو کی ملتان ته ورسیږو، د سلطان امر دی چې ته هم هلته راشه، سلطان د سند او مکران له لاری بغداد ته درومی، سلطان التمش ته دا پیغام ورسوه چې کله بغداد ته ورسیږو موږ به د مصر، شام او عربی هیوادونو د ملاتړ ترلاسه کولو نه وروسته تاسو له خپلو ارادو او راتلونکی عزم نه خبروو، تر هغه وخته مو لیندی جوړی او توری تیری کړی.
طاهر د تیمور ملك له لیك سره د ثریا کوټی ته ورننوت، ثریا چې ولید پوښتنه یی وکړه: استازی پیغام راوړی؟
طاهر لیك د هغی په لاس کی ورکیښود ویی ویل : واخله پخپله یی ولوله.
ثریا د لیك له لوستلو وروسته هغه ته وکتل او تری ویی پوښتل :
تا څه وخت د تلو پریکړه کړی ده؟
: سبا یا بله ورځ.
: مګر ته لږ اندیښمن یی، زما په باب چورت مه وهه.
: ثریا! په دی کی شك نشته چې له تانه بیلتون ماته اسانه نه دی، خو اوس زما د اندیښنی سبب بل څه دی.
: خبره داسی ده چې زه له خلیفه نه داډه نه یم، زه ویریږم چې بغداد ته د سلطان تګ د ده د زحمت سبب نه شی.
کیدای شی چې د خلیفه په باب زما رایه غلطه وی. خو د نورو امیرانو په منځ کی ځینی داسی دی چې په هر وخت کی خلیفه په غلطه لاره بیولی شی، زما دا اټکل دی چې تر اوسه به مغلو د بغداد زیاتره وتلی امیران پیرلی وی.
ثریا وویل : مګر د عبدالملك په باب خو ستا رایه دا وه چې هغه ډیر هوښیار سړی دی. که څه د خطر خبره وای نو خامخا به یی سلطان ته د بغداد د تلو مشوره نه ورکوله.
طاهر وویل : خدای دی وکړی چې د هغه د نیك نیتی په باب د طاهر خبره دروغ شی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښام چې کله شیخ ته د طاهر تیاری معلومه شوه نو هغه وویل زه یوازې ستا په خاطر په ډیلی کې پاتې وم، اوس زه مدینې ته روانیږم، هلته به د حج نه وروسته دمشق او یا کوم بل لوري ته د تګ پریکړه وکړم.

حنیفي طاهر ته تسلي ورکړه وی ویل : زویه! ترڅو ته بیرته نه یې راغلی موږ به په مدینه کې اوسیږو، موږ به ستا کور هم وړینو.

طاهر وویل : زه زید له تاسو سره پریږدم چې ولاړ شی، هغه به تاسو زموږ کور ته بوځی، او زما باور دی چې تاسو به لږ تر لږه، یوه موده د ده میلمستیاومنی.

حنیفي وویل : که د ثریا خوښه وه موږ به یې هملته پریږدو.

شیخ وویل : ثریا ماته ویلی چې سلطان جلال الدین د پوځ لپاره پیسو ته اړتیا لری، په بلخ، بخارا او سمرقند کې زما زیات تاوان وشو، بیا هم زه یو لك دیناره ورکوم، ته دا سلطان ته ور وړه.

سلطان التمش هم ماته د هغه د مرستې وویل.

د رخصتي په ورځ سلطان التمش د جلال الدین د مرستې لپاره د اشرفیو صندوق ورکړ او تر ملتان پوري یې د طاهر د رسولو او د اشرفیو د صندوق د ساتنې لپاره یوه ډلګی سرتیري ورسره واستول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیانت

په لاره کې د کرمان، اصفهان او نورو ځایونو امیرانو د مغلو په لمسون د خپلواکی اعلان کړی ؤ، سلطان جلال الدین په راتلونکی کی له دوی نه د وفاداری ژمنی واخستلی او تیر اشتباهات یی ور وبخښل او جګړی ته یی د تیاریدو امر ورته وکړ پخپله بغداد ته روان شو.

عبدالملك چی له بغداده بیرته راستون شو سلطان ته یی داډ ورکړ چی سلطان د مغلو خطر نژدی احساس کړی خپله رایه یی بدله کړی ده، او هغه د خوارزم شاه د مرستی لپاره لښکر تیاروی، د خلیفه لیك هم ډیر امیدواروونکی ؤ، خو طاهر، تیمور ملك او د سلطان څو نور ملګری پوره داډه نه وو.

تیمور ملك پاچا ته مشوره ورکړه چی دی دی له بغداده بهر څو ورځی پاتی شی څو تنه به بغداد ته واستوو نوی وضعه به معلومه کړو امکان لری چی خلیفه ستا د لری اوسیدو په صورت کی مرستی ته چمتو وی خو بغداد ته ورتګ دی خوښ نه کړی.

ددی ټولو اعتراضونو په ځواب کی پاچا وویل:

خلیفه د دښمن پرخلاف د یو کیدو بلنی ته لبیك ویلی دی، هغه زموږ د لیك په ځواب کی ویلی دی چی هغه له موږ سره نور پاچاهان مرستندوی ولیدل نو خپل لښکر به زموږ مرستی ته راواستوی او نورو پاچاهانو موږ ته دا شرط ښودلی دی چی هغو ته د خلیفه د مرستی داډ ورکړی. په دی وضعیت کی موږ همدا یوه لار لرو چی بغداد ته ولاړ شو. او د خلیفه له لوری د شام، مصر او مراکش، پاچاهانو ته دا پیغام واستوو چی په جهاد کی زموږ ملاتړ وکړی.

که د خلیفه نیت پاك نه وی هم زموږ باور دی چی هغه به په بغداد کی پر موږ لاس نه پورته کوی، که د عام ذهنیت له ویری هغه د طاهر او د هغوی د ملګرو له کړو وړو نه په سترګی پټولو مجبور شوی ؤ نو زموږ پرخلاف به هم یوازی دومره فکر وکړای شی چی موږ هلته تنګ کړی تر څو د بغداد پریښودو ته مبجور شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ سره د دی پروا نشته.

خو زموږ باور دی چی له خلیفه سره په لومړی کتنه کی به د هغه تولی اندیښنی لری کړو، موږ به هغه ته ووایو چی که تاسو زما د پلار اشتباه نه شی بخښلی نو ماته یی سزا راکړی مگر مسلمانان د مغلو له غلامی‌نه وژغوری، موږ د خوارزم د پاچا پرځای داسی څوک وبولی چی د اسلام د ناموس د ساتنی لپاره ستا تر جنډې لاندی د یوه سپاهی په حیث جنگیدل ځان ته ویاړ بولی.

طاهر وویل : له دی تولو خبرو سره که بده نه منې نو زما رایه دا ده چې تاسو ما او عبدالملك بغداد ته واستوی، موږ به په څو ورځو کي د وضعی له سهی حالت نه ځانونه خبر کړو او ستاسو په خدمت کی به حاضر شوه خلیفه او د هغه نور حکام چی له موږ سره کوم سلوك وکړی له هغه نه به د دوی نیت څرگند شی، که موږ بیرته راستانه نه شوو نو معنی به یی دا وی چی موږ یی ستا د پلوی په گناه نیولی یو، او ستا سو په اړه هم ذ دوی ارادی سهی نه دی. او که موږ بیرته راغلو نو تاته به د بغدا د تول حالات ووایو.

سلطان جلال الدین له دی رایی سره اتفاق وښود او طاهر، عبدالملك او مبارك ته یی بغداد ته د تلو اجازه ورکړه، له طاهر سره راغلیو دیرش تنو ځوانانو ته هم د څو ورځو لپاره بغداد ته د تلو اجازه ورکړای شوه.

*****

(۲)

ماښام مهال د بغداد صدر اعظم صفیه خپلی کوټی ته ور وغوښته او د هغی په لاس کی یی یو لیك ورکړ ویی ویل:

لوری! پوره لس کاله ما د خلیفه په خدمت کی تیر کړل خو پر چا می اعتماد ونکړای شو. او نه زما دا تمه ده چی څوك دی پر ما اعتماد وکړی، زما تر تولو لویه گناه ښایی دا وه چی په ځینو معاملو کی د خدای «ج» د رضا پرخلاف د خلیفه د خوښی تابع وم. او د هغه په اشارو می کار کاوه، خو پر اسلامی نړۍ د هیبتناکی تباهی په راوستلو کی د خلیفه ملاتړ نشم کولی.

واوره لوري! جلال الدین خوارزم شاه له خلیفه نه د مرستی په تمه بغداد ته را روان دی، زما په تینگار هغه سلطان ته یو امیدوارونکی لیك استولی دی. او زما دا تسلی وه چی دغه کار به می د تیرو تولو غلطیو کفاره شی، خو داسی ښکاری چی تقدیر ته زما ښیگڼه منظوره نه ده، نن هغه لوی منافق او غدار مهلب

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن داؤد د مغلو د ځانګړي استازي په حيث بغداد ته راغلی، له هغه سره څو تنه مغل سرداران هم دي، خليفه پخوا هم د مغلو تر رعب او هيبت لاندي ؤ، مهلب د هغه پاتي حوصله او غيرت هم تري واخست، هغه خليفه پوهولی دی چی که ته جلال الدين ونيسی او مغلو ته يې وسپاري نو بغداد به د تباهي له اوره وژغورل شي او د چنګيز خان پرځای ناست کسان به تاته تل په عزت او احترام ګوري.د خليفه د واد لپاره د مغلو د انعام په تمه څو مفتيانو دا فتوی ورکړي ده چی مغلو ته خدای «ج» د ځمکي په پراخه ساحه حکومت وربخښلی دی، له دوی سره مخالفت د خدای «ج» له رضا نه د بغاوت په معنی دی او د جلال الدين مذهبي عقيده سهي نه ده، ځکه خو د بغداد پر خلکو د هغه اطاعت فرض نه دی، داسي ښکاري چې مهلب له څو ورځو را په ديخوا دلته مصروف ؤ خو زه يې له راتلو نه هغه مهال خبر شوم چی دی له څو مغلی سردرانو سره د خليفه پر دسترخوان ناست ؤ.

ما د خليفه د پوهولو هڅه کړي ده، خو هغه د مهلب د خبرو تر اغيزي لاندي دی او له مغلو نه تر خدای «ج» زيات ويريږي نن شپه بيا خليفه ما او د پوځ څو تنو سردارانو ته د خبرو اترو وخت او بلنه راکړي ده، او زما اميد دی چی نن به د خليفه په محل کی د مسلمانانو د برخليك پريکړه وشی، د خلافت له لويو سردارانو څخه يو هم په دی نظر نه دی چی د خوارزم شاه په ملاتړ د مغلو د دښمنی خطر قبول کړی، خو زه به خپل وروستی فرض ترسره کړم. نن د قاسم اړتيا احساسوم، خو هغه ډير لري دی زه تاته يو ډير لوی مسؤوليت سپارم، تاته معلومه ده چی د خليفه په خفه کولو سره ډير لږ خلك د هغه له ماڼۍ نه ژوندي راوتلي شي، ښايي زما پای هم همدغسی وی، که زه تر نيمی شپې پوری کورته را ستون نه شوم نو ته سعيد راوغواړه دا ليك وروسپاره او دا لارښوونه ورته وکړه چی هر څومره ژر کيدای شي جلال الدين ته يې دی ور وړی. ځکه چی که خليفه د جلال-الدين د نيولو پريکړه وکړي نو زما باور دی چی نن شپه به لښکر وريسی واستوی، او دی به دراز دنه افشا کيدو په سبب کورته راپړي نږدی، ما سعيد پوهولی دی، هغه به د طاهر د پخوانيو ملګرو نه څو ځوانان را ټول کړی او طبيلی ته نږدی به زما د حکم انتظار کوی، تر اوسه ما هغه ته نه دی ويلی چی په کوم کار پسی به يې استوم، او له ضرورت نه پرته داسی مهم ليك هم هغه ته ورسپارل لازم نه بولم، امکان لري خليفه زما خبره ومنی او جلال الدين ته ددی ليك د

(c) ketabton.com: The Digital Library

استولو اړتیا نه شی، په هر صورت که زه تر نیمی شپی پوری رانه غلم نو د بغداد د صدر اعظم ورونستی فرض به د هغه وریره پوره کوی، سعید او د طاهر نور ملګری تر ما پر تا زیات اعتماد کوی.

صفیی وویل : ته داده اوسه زما لخوا به لتمی ونه شی، صدر اعظم وموسکل وبی ویل : زما پر تا اعتماد دی،که قاسم هم دلته وای نبایی د دی کار لپاره زما نظر پر تا وای.

صدر اعظم شاهی مانۍته راستون شو.

*****

(۳)

د ماسختن لمانځه نه لږ وروسته د صدر اعظم په مانۍکی فریادونه اوچت وو، د مانۍ ټول نوکران پر هغه راغونډ شوی وو، د هغه د تټر او پوښتیو له ټپونو نه وینی روانی وی، صدر اعظم سترګی وغړولی او په هوښ راغی، په ټیټ غږ یی پوښتنه وکړه : زه دلته څنګه راغلم؟

یوه نوکر وویل : ته چی دروازی ته راورسیدلی وغورځیدلی، موږ راواخستی او دلته مو راوړی.

: او هغه نوکران چی له ما سره ؤ څه شول؟

یو نوکر ور وړاندی شو وبی ویل : زه معمولی ټپی یم!

حامد ووژل شو.

: تا هغوی وپیژندل؟

: هو! ما مهلب وپیژاند، کله چی ته د خلیفه له درباره راووتی هغه له تا سره یوځای ؤ، موږ دواړو له زینی نه څو ګامه لری ستا د راتګ انتظار کاوه، کله چی ته لاندی راکوزیدی نو څلور تنو چی نقابونه یی پرمخ، راکش کړی وو د ونو له سیورو نه راووتل پر تایی حمله وکړه.

تا مخ واړاوه او د دروازی په لوری دی منډه واخستله خو مهلب دی لاره ونیوه او په خنجریی دوه دری واره درباندی وکړل او د مرستی لپاره یی چیغی کړی. حامد زمانه وړاندی ؤ هغه پر مهلب حمله وکړه خو هغه ځان یوی خواته کړ او بچ شو او حامد د یوه مول وهلی د توری په ګوزار ټپی شو او وغورځید زه ور وړاندی شوم یو مول وهلی می وواژه، نورو دریو حمله رڅاندی وکړه، ما یو بل هم وغورځاوه، په دی ځنډ کی د خلیفه د مانۍ نه نور سرتیری راووتل، مهلب ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاغی او وېی ویل سپاهیان راغلل راځی او بیا هغوی وتښتیدل زما تا ته پام شو، ته له هغه ځایه مانی ته تللي زه په منډه درغلم او څوګامه درسره ولاړم او بیا په دی ګومان ودریدم چی هغوی به په تا پسی راشی کله چی پوه شوم چی ته مانۍ ته نژدی شوی زه هم راغلم.

صدر اعظم وویل : سعید چیرته دی؟

سعید نوکران په یوه او بله خوا لری کړل او د هغه د بستری ترڅنګ ودرید، صدر اعظم د خپلی میرمن، لور، صفیی او سعید نه پرته نور نوکران له کوټی و ایستل.

کله چی کوټه تشه شوه سعید ته یی وویل : ستا په ذمه چی کوم کار دی صفیه به یی درته ووایی ملګری دی تیار دی؟

: هو صیب!

صدر اعظم خپلی میرمنی ته وکتل: زمانه وروسته به ستا لپاره دا غوره وی چی مصر ته ولاړه شی، زه د لږ څنډ میلمه یم.

صفیی وویل : کاکا! ما تر اوسه تاته یوه خبره نه ده کړی طاهر ژوندی دی، او که ستا بدل بل چا وانه خست نو هغه به یی خامخا اخلی.

: لوری رښتیا وایه! زما په زړه یو درونډ بار ؤ.

: هو دا رښتیا ده پر هغه یی د مړه ګومان کړی ؤ او سیند ته یی غورځولی ؤ، دا سعید ته هم معلومه ده.

صدر اعظم په سوالیه نظر سعید ته وکتل هغه وویل : هو صیب هغه ژوندی دی.

صدر اعظم صفیی ته وکتل وېی ویل : صفیی لوری! زما د ورتګ نه وړاندی خلیفه د سلطان جلال الدین د نیولو لپاره دیرش زره تنه سرتیری استولی وو، اوس دی ته خپل فرض پوره کړه.

نن شپه به هغوی دیر زیات مزل کړی وی...

سکینی ما له تا سره د خبرو فرصت ونه موند... نن له ما سره کښینه.

د سکینی اوښکی بهیدلی او د هغه ترڅنګ کښیناسته، صدر اعظم څو شیبی دی ته وکتل او بیا یی سترګی پټی کړی له درده یی زګیروی وکړ، لږ څنډ وروسته یی سترګی خلاصی کړی او په اشاره یی اوبه وغوښتی، سعید هغه ته تکیه شو او راپورته یی کړ، صفیی یی د اوبو پیاله پرشونډو ورکیښوده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو غوړپ اوبو نه وروسته يې بيا سترګې پټې کړې او څملاست، سکينې وويل : بيهوښه شو.

سعيد زر د هغه خوله وازه کړه صفيې ته يې وويل چې اوبه ورو څښې.

صفيې يې په خوله کې اوبه ورواچولې، خو د هغه له ستوني د تيريدو پرځای تر دواړو واښکو بيرته تويې شوې، صدر اعظم سترګې وغړولې او څو ځلې د بندې بندې ساه کښلو وروسته په ابدي خوب ويده شو.

صفيې، سکينه او کاکا ناوې په ژړا پريښودې اوښکې يې تويولې او بهر راووتله، سعيد ورپسې ؤ.

: زه ستا د امر انتظار کوم، هغه وويل.

صفيې ځواب ورکړ : ودريږه! زه اوس راځم، لږ ځنډ وروسته صفيه له خپلې کوټې راووتله، هغې د سپارلې جامې اغوستې وې او په ملا يې توره ځوړنده وه.

هغې د يوې خدمتګارې په لاس کې يوه پاڼه ورکړه ربې وئل : سبا ته دا رقعه سکينې ته ورکړه.

سعيد په حيرانۍ هغې ته کتل. دې ورته وويل : سعيده راځه.

: مګر ته له موږ سره ځې؟

: هو! زه به له تاسو سره ځم کاکا راته ويلي وو چې دا د ده د ژوند وروستی او ډيره مهمه ذمه واري ده. او زه يې پوره کول غواړم.

: مګر ته بايد پر ما اعتماد وکړې.

: زما پر تا اعتماد دی، خو زه ويريږم چې هغه به ستا له لاسه کوم پيغام ته ارځښت ورنکړي، له د ينه پرته مهلب ما ډيره ښه پيژني، زه دلته په پاتې کيدو ددې کور بدمرغي نوره زياتول نه غواړم.

*****

(٤)

د لمر له راختلو نه لږ وروسته طاهر او د هغه ملګرې د يوې غرنۍ سيمې نه تيريدل، په يوه پراخه سيمه کې ورننوتل چې مخامخ يې په غونډيو کې اته، لس تنه سپاره وليدل چې اسونه يې چارګام زغلوي. په هغوی پسې د پنځوسو تنو سپرو په شاو خوا کې بله ډله وه، طاهر په ځير د ليدونه وروسته عبدالملك ته وويل:

دابې ښکاري چې هغه وروستني په مخکنيو پسې راغلي دي. او موږ يې بايد

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرستې ته ورورسیږو.

عبدالملك وویل : هغوی له شانه غشي ورپسې را اوروي، وګوره یو تن یې زخمي شو لوېږي، تعقیبوونکي په دوو ډلو وویشل شول او هغوی غواړي را ایسار کړي او تښتیدونکي یوازې ځانونه ژغوري، جګړه کول نه غواړي، موږ باید د هغوی مرسته وکړو.

طاهر خپلو ملګرو ته مخ واړاوه او په لوړ غږ یې وویل : ژر کوئ چې هغوی یې په منګولو کې را ایساریدونکي دي.

د سترګو په رپ کې د طاهر ملګري له غونډیو نه درې ته ورکوز شول، طاهر په لوړ اواز وویل : وګوره د ټولو دمخه لکه چې یوه ښځه ده، ته د کیڼ لوري سپاهیانو مخه ونیسه، زه ښي خواته ورځم، هغوی له دواړو خواونه د غشو تر دم لاندې راغلي دي، هغوی ته خوږ آزاد پریږده که هغوی په موږ هم د غلیم د ملګریو ګومان وکړ او په یوه او بله خوا د مخ اړولو هڅه یې وکړه نو به وژل شي.

د طاهر ملګري په دوو برخو وویشل شول او د شاډلي مخه یې ونیوه، تښتیدونکو دوی خپل مرستندویان وګڼل تر لږ وړاندې تیریدو وروسته ودریدل.

طاهر وړاندې ورغی په لوړ غږ یې وپوښتل : تاسو په هغوی پسې ولې راغلي یاست؟

د ده په ځواب کې یو تن چې خول یې پر سر ؤ او د ډلې مشر معلومیدو را وړاندې شو ویې ویل : دا د خوارزم شاه جاسوسان دي، تاسو زموږ لاره مه نیسئ.

: تاسو د خلیفه سپاهیان معلومیږئ، ښایي تاسو ته معلومه نه وي چې د خلیفه او خوارزم شاه ترمنځ د دوستۍ تړون شوی دی.

: پردې خبرو موږ ډیر ښه پوهیږو. ته زموږ له مخې لرې شه، که نه نو په لرې کیدو به دې مجبور کړو.

: نه تر څو موږ ته دا معلومه نه شي چې هغوی څه ګناه کړې موږ به یې ساتنه کوو.

: موږ شکمن یو چې دوی خوارزم شاه ته ورځي.

: تاسو یوازې په شك د خلکو د وژلو اجازه نه لرئ. او بیا خوارزم شاه ته ورتلل خو ګناه نه ده.

: نو د مقابلې لپاره چمتو شه!

طاهر ځواب ورکړ : د مسلمان وینه ډیر ارځښت لري، غوره دا ده چې بیرته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستانه شي، تاسو تر پنځلس شلو تنو زيات ياست، خو زما سره داسې سرتيري دي چې په ډېرو ډگرونو کې يې د خپلو متهو زور ازمويلی دی.

موږ تاته داډ درکوو چې د خليفه دښمنان نه يو، تاسو دلته ودرېږئ، زه يو سړی هغه ته وراستوم که هغه موږ ته داډ رانکړای شو نو پخپله به يې ونيسو او بغداد ته به يې بوځو.

طاهر عبدالملك په اشاره نژدې ورغوښت او ورته ويې ويل: ته ورشه وگوره څوك دی؟

پوځی افسر وويل ته څوك يې؟

طاهر ځواب ورکړ : ويرېږه مه موږ مغل نه يو مسلمانان يو.

: که تاسو مغل وای نو زموږ لاره به مو نه وه نيولې.

: د ويرې او که د دوستی په سبب؟

افسر لږ له دوه زړې وروسته د خبرو موضوع بدله کړه ويې ويل : ستا لهجه او غږ داسې سړی ته ورته دی چې ما پيژاند، هغه هم ستا په څير په هر کار کې ښه کلکه ايښودله.

ښايي زما څيره هم هغه ته ورته وي، او ښايي چې زه هماغه سړی وم.

: هغه مړ شوی دی!

: کله کله مړي هم ژوندي کيږي.

: ته کټ مټ د طاهر بن يوسف په څير غږيږې.

: طاهر بن يوسف مړ شوی دی، او نن د هغه يو دوست د هغه په تعقيب د مرگ په درشل پښه ايښې ده، ستا غږ او لهجه يوه داسې چاته ورته ده چې د منصب په تمه يې د خپلو دوستانو د نيولو وعده کړې وه.

: ته څوك يې؟

: که ته د دوستانو په هيرولو عادت نه وې نو ښايي ومې پيژنې! طاهر دا وويل او خول يې له سره لرې کړ.

: طاهره... ته !!

: هو! افضله! ايا ته خپله څيره نه راښکاروې؟

: که تر اوسه شکمن يې لږ وړاندې راشه.

: مگر ته خويې ...!

: هو ماته يې زهر راکړل، خو هر زهر وژونکی نه وي!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: طاهره! خدای «ج» شاهد دی چی زه په هغه سازش کی شریك نه وم او ستا د نیولو لپاره می څه دسیسه نه وه جوړه کړې.

طاهر خول پرسر کیښود ویې ویل :زه افسوس کوم چی تاته د دي موقع په لاس درنه غله چی ما ونیسی، اوس پوښتنه کولی شم چی په کوم نیت دلته راغلی یې؟ او دا خلك څوك دی چی درپسی راغلی؟

: زه تاتـه څه نشم ویلی، یوازی دومره ویلی شم چی تا زما لاره ونیـوله د لښکرو د مشر د امر مخالفت دی وکړ.

: د لښکرو مشر! هغه چیرته دی؟

: زه دا نشم ویلی.

: نو ستا خیر په دی کی دی چی بیرته وگرځه!

: ته پوهیږی چی زه بی زړه نه یم.

: ترڅو ته غدار نـه وی زما همدا رایه وه، خو غداری او زړورتوب په یوه وجود کی نه راټولیږی.

: ماته یوازی د هغو خلکو د تعقیبولو امر شوی، که د لاری په نورو خلکو د توری اوچتولو حکم وای نو ماته به دی د بی غیرتی پیغور نه ژ راکړی.

: کله چی ته پوهیږی چی زموږ له مړونه تر تیریدلو دمخه په هغوی پسې نشی ورتلای، نو بیرته ولی نه ستنیږی؟

افسر څه ځواب ورنکړ او په زړه نا زړه حالت کی یی خپلو ملگرو ته وکتل، په دی څنګ کی عبدالملك اس وزغلاوه او طاهر ته نژدی ورغی او د افضل پر خلاف یی نیزه برابره کړه.

طاهر وویل : عبدالملکه! د جگړی اړتیا نشته، دا زموږ دوست افضل دی او په غالب گومان یی د بیرته ستنیدو پریکړه کړی ده.

عبدالملك وویل : دی اوس د ځان په باب هیڅ پریکړه نشی کولی، افضله تیار شه!

طاهر چیغی کړی : نه، نه عبدالملکه ودیږه! خو عبدالملك ده ته د پام کولو نه پرته اس پونده کړ او پر افضل یی حمله وکړه، افضل د ځان ژغورلو هڅه وکړه خو د عبدالملك نیزه د هغه تر ټټر بوټه وختله.

دواړه لوری د یوی شیبی لپاره چوپ شول، عبدالملك اس راوگرځاوه او د دوی په منځ کی ودرید د افضل ملگري یی مخاطب کړل په لوړ آواز یی وویل:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاسو کی نور څوك شته چی د خلیفه نمك حلالوی؟
دغه وچه ځمکه د منافقینو، غدارانو او خاینانو وینی ته تږی ده..ماته وګوری زه عبدالملك یم، بنایی په تاسو کی ډیر ما وپیژنی، عبدالملك یوه شیبه خول له سره لری کړ او بیا یی بیرته پر سر کیښود ویی ویل : کاشکی تاسو ژوند او مرګ پیژندلی، تاسو د کمزوری په مخ کی زمریان او د زورور په وړاندی ګیدړان شی.
تاسو په ښځو غشی اوروی، خو چی میړونهووینی لرزه درباندی راشی. ولاړ شی خپل سالار ته ووایی چی کوم ځنګل ته د ښکار لپاره راغلی هلته سوی نشته، پړانګان پکی اوسیږی. له خوارزم شاه سره لږ خلك دی خو د دوی هریو له زرګونو سره په جګړه پوهیږی، ورشی!
که زما سره دا احساس نه وای چی زموږ توری به ستاسو له وینو نه شرمیږی نو بنایی ما د تیښتی فرصت نه وای درکړی.
د افضل ملګری یو پر بل پسی وتښتیدل او په لږه شیبه کی ډګر تش شو.
عبدالملك طاهر ته نژدی راغی د هغه له څیری نه وحشت خوتیده ویی ویل : زر راځه صفیه دی انتظار کوی.
: صفیه!
: راځه هغه تپی ده!
: طاهر ډېلی پوښتنی پرته اس پونده کړ.
کله چی د غونډۍ سرته اس خوت رفتار یی کرار شو نو هغه له عبدالملك نه پوښتنه وکړه : هغه چیرته ده؟
: ما هغوی د دی غونډۍ شاته د خوړ په غاړه پریښودل.
: تپ خویی خطرناك نه دی؟
: پر هغی دوه غشی لګیدلی دی، د یوه تپ معمولی دی خو دوهم یی ډیر بد په ښتیو پوری نښتی ؤ، غشی می ایستلی دی خو...!
: خو څه؟
: خدای «ج» دی خیر کوی.

*****

(٥)

صفیی یوی ډبری ته تکیه کړی وه او ناسته وه، سعید اوبه ورڅښلی، طاهر یی چی ولید جګه شوه ودریده، هغه له اس نه پلی شو صفیه څوګامه ور وړاندی شوه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو بیایې سترګې توری شوې، هغې تیندکونه وخوړل او نږدې وه چې وغورځېږي چې طاهر ورمنډه کړه هغه یې په خپلو متو کې تکیه کړه او ورو یې په ځمکه څملوله.

صفیې ! ته دلته ولې راغلې؟ طاهر په دردناکه لهجه وپوښتل.

د صفیې پر شونډو غمجنه موسکا وغوړېده وېې ویل : اوس د دې خبرو وخت نشته، وګوره دغه خوږ خومره ورو کې دي خو اوبه یې څومره رڼې دي، د دجلې سیند ډېر لوی دی خو د هغه له خړوپړو اوبونه ډېره ستومانه شوې وم، ستا د کلي د خرما په باغونو کې کټ مټ دغسې اوبه بهېږي.

د یخو، خوږواو رڼو اوبو خوړونه اوچینې! زه د هغوی په لټه کې دلته راغلم، د طاهر څو ملګري نږدې ورغلل خو عبدالملك هغوی یوه لوري ته ورسره بوتلل.

صفیې وویل : ته ولې خفه یې، ماته وګوره، زه خوښه یم، هو! ما ددې خوږ په باب درته خبره کوله، که زه مړه شوم ددې خوږ پر غاړه مې ښخه کړه.

:نه، نه، صفیې ته به روغه شې، ستا زخم معمولي دی، زه به تا هغو د خرما باغونو ته راسره بوزم چې د یخو، خوږو او رڼو اوبو ویالې پکې بهېږي، اوس به د پیښو د توپان هیڅ څپه هم موږ یو له بله بیل نکړای شي.

صفیې وویل : او موږ به هر سهار پر اسونو سپرېږو د صحرا سیل ته به ځو.

: هوکې صفیې زه وعده کوم.

: او زه به له تاسره د نیزه بازۍ لوبه کوم، او بیا به د خرما په باغونو کې ګلونه لټوو، او کله چې ته د جګړې لپاره روانیږې نو زه به د ریګونو پر غونډۍ خیژم او ستا لاره به څارم.

: هوکې صفیې!

د صفیې ترسترګو اوښکې روانې شوې سلګې یې وکړې وېې ویل :

نور زما سره د مرګ غم نشته، ته زمایې، زمایې!!

او بیا یې سترګې پټې کړې.

د طاهر سترګې راډکې شوې چیغې یې کړې صفیې، صفیې!

صفیې سترګې وغړولې خو څه یې ونه ویل طاهر عبدالملك ته غږ وکړ هغه په منډه راغی طاهر ورته وویل : دې ضعف کړې ده اوبه راوړه د اوبو له څو غوړپه وروسته د صفیې څېره لږ راتازه شوه په کمزوري غږ یې وویل : لکه چې ویده شوې وم، د خرما په هغه بڼ کې، د رڼو اوبو چینه بهیده... زه هلته ولاړه وم... ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اس سپور وی چیرته تلی... چیرته ... دیر... لری. هغی بیا سترگی پټی کړی.
په مخ یی نیلی رنگ زور واخست ورو ورو یی ویل :
تاسو څنه مه کوی پوځ له دی ځایه... یو پړاو لری... عبدالملك یی پر لاس لاس ورکیښود بیایی طاهر ته وکتل او انا لله و انا الیه راجعون. یی وویل سر یی ځوړند شو، طاهر له دنیا او مافیها نه ناخبره د وفا او مینی دغی مجسمی ته کتل، عبدالملك د هغی پر مخ خپل دسمال وغوړاوه، او طاهر یی ترمټ ونیو وبی ویل : جگ شه! د همت نه کار واخله.

طاهر جگ شو ودرید، عبدالملك ته یی کتل د هغه له سترگو وحشت وریده، د عبدالملك په سترگو کی اوښکی ډنډ شوی او لاسونه یی وغوړول او، طاهر بی اختیاره په غیږ کی ځان ور وغورځاوه او په سلگو شو.

عبدالملك وویل : طاهره! بنایی په دنیا کی داسی انسان نه ژ چی دا باید ورته ژوندی وای.

لږ څنه وروسته د همغه خوږ په غاړه د طاهر ملگرو صفیه په خاورو کی ښخه کړه، طاهر د ځنگلی گلانو څو گیډی راټول کړل او د هغی په قبر یی وشیندل.

عبدالملك وویل : راځه طاهره چی ناوخته کیږی.

طاهر په اس سپور شو له سعید نه یی وپوښتل د لښکرو سالار له څومره پوځ سره را روان دی؟

: له شل زره لښکر سره.

طاهر عبدالملك ته وویل : د صدر اعظم لیك ماته راکړه!

بیا یی پر لیك سرسری نظر تیر کړ او ویی پوښتل: نو مهلب هلته رسیدلی دی نور نو دی بغداد خدای ساتی.

عبدالملك وویل : زه ویریږم چی سلطان زموږ له مشوری پرته بغداد ته مخه نه کړی، موږ باید زر تر زره ځانونه ور ورسوو.

طاهر اس ته پونده ورکړه ویی ویل : راځه.

په لاره کی طاهر له سعید نه پوښتنی کولی او دا ورته معلومه شوه چی دوی د سر لښکر له پوځ نه لاره کړه کړی وه خو په نیمه لاره کی د پوځ د مخی ډلگیو لیدلی وو او پر دوی پسی راغلی وو.

*****

(٦)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان جلال الدين خوارزم شاه سره دوه نيم زره تنه سربښندويان وو، له بغداده د قشمور تر مشرۍ لاندې د شل زره سرتيرو د راتګ خبر يې چې واورېد دوه زره تنه يې په مورچلو کې ځای پر ځای کړل او پخپله له پنځه سوه تنو سره وړاندې ولاړ، د يوې غونډۍ پر سر د خليفه د لښکر د راتګ په انتظار شو، په همدې وخت کې يې خبر ترلاسه کړ چې د خليفه نور لس زره تنه لښکر د يوه بل سالار مظفر الدين په مشرۍ د شمال ختيځ له لارې را روان دي او غواړي سلطان کلابند کړي:

د صدر اعظم د لېك له لوستلو او د عبدالملك، طاهر او سعيد نه د څو پوښتنو نه وروسته سلطان ته معلومه شوه چې د خليفه پوځيان به خامخا د ده د نيولو هڅه کوي، او که دې دلته خونديي پاتي شو هم د دوی پوځ به يې تعقيبوي، او تر هغو به يې پرې نږدي تر څو يې د مغلو په لاس ورنکړي.

کله چې د قشمور پوځ رابنکاره شو نو سلطان طاهر ته د سولې بيرغ ورکړ او د سولې لپاره يې خبرو اترو ته واستاوه.

طاهر قشمور ته دا پيغام ورساوه چې يا خو بغداد ته زموږ لاره مه ترې، سلطان پر دې باوري دی چې کله د خليفه په حضور کې ودرېږي د هغه بدګوماني به لرې کړي، که نه وي نو مونږ ته ددې موقع راکړې چې له دې ځايه خليفه ته پيغامونه واستوو، که دا دواړه وړاندېزونه ستاسو لپاره منظور نه وي نو سلطان د بيرته ستنيدو لپاره چمتو دی خو پر دې شرط چې تاسو به يې له شا نه نه راځئ.

قشمور چې له جلال الدين سره يوازې پنځه سوه تنه وليدل د خپل ځواك د ازموينې شوق پرې غالب شو په بې پروايي يې ځواب ورکړ : زموږ رومبی او وروستی پريکړه دا ده چې سلطان موږ ته وسپاري که نه نو مقابلې ته تيار شي.

طاهر هڅه وکړه چې قشمور قانع کړي خو هغه هيڅ وانه وريدل، هغه نورو جنرالانو ته هم وويل خو په يوه يې اغيزه ونه کړه.

طاهر مايوس شو ويې ويل : تاسو ته د دوستۍ او مينې له ګلانو سره راغلی وم، خو تاسو د دبنمنی د ازغيو لپاره لمن غوړولې، زه د سولې استازی راغلی وم خو تاسو جګړې غواړئ، زه وعده کوم چې ستاسو هيله به ترسره شي. ډير د خفګان ځای دی چې مسلمان د هر څه په له لاسه ورکولو برسيره پردې وياړ کاوه چې د دوی په ځير ميلمه پال بل څوك نه وو خو نن دغه نيکمرغی هم د بغداد له اولس څخه واخستل شوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدین له جګړې څخه نه ویرېږي خو نن هغه توره چې په وار وار د مغلو په وینو کې ډوبه او رنګ شوه د مسلمانانو له تورو سره په ټکر کیدو بنایي وشرمیږي، خدای «ج» پوهیږي چې ددې جګړې نتیجه به څه وي خو تاسو ګواه یاست چې موږ ورته تیار نه وو او راباندې وتپل شوه.

قشمور وویل : ورځه موږ ته ددې جګړې نتیجه معلومه ده او د یوه ساعت دننه به تاسو ته هم معلومه شي.

طاهر د اس جلب کلك کړ ویې ویل : ماته یوازې یوه خبره معلومه ده او هغه دا چې د خوارزم په څېر د بغداد د عظمت ورځ هم ګرځیدلې ده او په موږ کې د هر یوه برې د دواړو ماته ده.

طاهر اس ته پونده ورکړه او د سترګو په رپ کې سلطان ته ورغی.

د قشمور د پوځ عربي سربښندویو ته د طاهر د میلمه پالنې پیغور له زغم نه وتلی ؤ، په هغوی کې زیاترو پریکړه وکړه چې په جګړه کې به برخه نه اخلي، په ایراني او ترکي سرادرانو کې هم ځیني زړه نا زړه وو، ځکه خو قشمور چې د وخت نزاکت احساس کړ سمدستي یې د حملې امر وکړ.

جلال الدین شاته خپل په مورچلو کې پوځ ته هدایات واستول او د قشمور مقابله یې وکړه، د بغداد پر پوځ له څو حملو وروسته یې شاته تګ پیل کړ. قشمور دا ګڼله چې سلطان ماته وخوړه او میدان پریږدي په هغه پسې ورغی، سلطان به لږ مخامخ جګړه کوله او بیا به په شا تلل او د قشمور پوځ یې د هغو تونډو غونډیو منځ ته ورساوه چې تر شا یې د ده غشي ویشتونکي غلي وو، قشمور چې ناڅاپه له څلور واړو لوریو د ډبرو او غشو باران ولید دا یې احساس کړه چې د سلطان د پوځ په شمیر کې یې غلطي کړې ده، په تنګو درو کې یې د خپل لښکر نیمایي کسان مړه او ټپیان پرېښودل او په شاتګ یې پیل کړ، په بیرته ستنیدو کې یې تر درې میلو پورې له هرې ډبرې او کونج نه د غشو او ډبرو استقبال کاوه او بیا چې له میدان نه وتښتیدل شاته یې د بیا راکتلو جرئت ونه کړ.

سلطان تر څو میله په هغوی پسې ورغی او بیا بیرته راوګرځید، په لاره کې د مظفر الدین له لس زره تنو سره هغوی مخ شول، د مظفر الدین پوځ د قشمور د پوځ په ماته بې زړه شوی ؤ له لږ مقابلې وروسته یې وسلې وغورځولې.

د دې بریالیتوبونو نه وروسته رضا کاران ډلې ډلې د سلطان په پوځ کې شامل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، په څو میاشتو کی د هغه د پوځ شمیر شل زره تنو ته ورسید. د تبریز والی د مغلو حلیف ؤ، سلطان هغه ته د غداری د سزا ورکولو لپاره تبریز ته مخه کړه. والی د مغلو د مرستی له انتظار پرته وتښتید او سلطان دغه ښار ونیو، د تبریز له نیولو وروسته جلال الدین شاوخوا څو نوری سیمی هم ونیولی، په دی وخت کی یی د بغداد د خلیفه ناصر الدین ... د وفات او د هغه د زوی ظاهر د خلیفه کیدو خبر واورید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه بله هڅه

د ناصر له وفات نه چی خبر شو سلطان طاهر او عبدالملك ور وغوښتل د نوی خلیفه ظاهر د اخلاقو او عادتونو په اړه یی تری پوښتنی وکړی، طاهر د سلطان د پوښتنی په ځواب کی وویل:

ما له ظاهر سره یوازی یو ځل لیدلی دی، زما په ګومان هغه یو کمزوری سړی دی خو بد ذاته نه دی، هغه د پلار په څیر مغل خپل دوستان نه بولی.

عبدالملك وویل : زه هغه له ډیری مودی راهیسی پیژنم، زما باور دی چی هغه د پلار پر ضد دی، خو د هغو کسانو له ډلی څخه نه دی چی خپلو ارادو ته عملی جامه ورواغوندی، بیا هم که په بغداد کی یو سهی لارښوونکی وی نو له هغه نه زیات کار اخستل کیدای شی.

سلطان وویل : زما په ګومان تاسو دواړه هغه ته ښه مشاورین کیدای شی، که زه تاسو د خپلو استازو په نامه هلته واستوم خامخا به مو خبروته پاملرنه وکړی. په بغداد کی د بی طرفی په حالت کی د مصر او شام اولسونه له موږ سره ملاتړ ته نه چمتو کیږی، تاسو بغداد ته ولاړ شی، خلیفه ظاهر د ټولی اسلامی نړی لارښوونی ته چمتو کړی او ده ته دا یقین ورکړی چی تر څو زه ژوندی یم د مغلو ټول پام به خپل لوری ته راواړوم، که دی وغواړی د ټولی اسلامی نړۍ پوځونه په بغداد کی راټولولی شی، هغه ته دا هم ووایی چی په کومه ورځ موږ د بغداد، مصر او شام د پوځونو سره پر مغلو حمله وکړو په همغه ورځ به په هند کی سلطان التمش چی زموږ پلوی دی د مغلو پرخلاف د جګړی اعلان کوی. او د ایران ترکستان او خراسان اولسونه به چی تر اوسه پوری چوپ او غلی دی ناڅاپه راپورته شی.

ما دا اوس احساس کړی ده چی چاته د مرستی لپاره تر ورتګ راته دا غوره ده چی همدلته خپل مسؤولیت ادا کړم، که زه په دی ګهوډی او پردیسی کی څوکاله

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

له مغلو سره وجنګیدلی شم نو باور می دی چی مسلمانان به می مرستی ته را ورسیږي، په څو ورځو کی به له آذربایجان نه لس پنځلس زره تنه نور راسره ملګری شي او زه به په دی هغوی تر دوو کالو پوری نور هم پریشانه کړم، په دی موده کی تاسو توله اسلامی نړۍ راوپښولی شی.

طاهر او عبدالملك په یوه غږ وویل : موږ تیار یو.

سلطان وویل : مبارك له ما سره پرېږدی، هغه یو ښه سرتیری دی او زما ورته ضرورت دی.

څو ورځی وروسته طاهر او عبدالملك بغداد ته رسیدلی وو خلیفه ظاهر چی د دوی په ورتګ خبر شو لیدو ته یی وروغوښتل، د لومړی لیدو نه وروسته طاهر چی د جلال الدین په نامه لیك واستاوه مضمون یی داسی ؤ:

د خدای «ج» شکر دی چی موږ تر خپلی هیلی او اټکل هم زیات بریالی شوو.

مهلب چی د صدارت عظمی امیدوار ؤ له خلیفه سره زموږ د ملاقات نه وروسته چیرته غلی شوی دی، خلیفه د پوځ د سنبالولو چاری عبدالملك ته وسپارلی او زما په اړه یی دا پریکړه کړی چی زه د ده د استازی په حیث شام، مصر، عرب، مراکش او اندلس ته ولاړ شم، او زه به سبا ته روانیږم.

څرنګه چی د حج وخت نږدی ؤ، ځکه عبدالملك طاهر ته مشوره ورکړه چی ته تر ټولو دمخه مکی ته ولاړ شه، هلته به د هر هیواد مسلمانان راغونډ وی او ستا له پاره به د جهاد د تبلیغ تر ټولو غوره موقع وی، پر دی سربیره به په لاره کی خپل کورته هم ورشی.

*****

(۲)

یوه ورځ ماښام ته نږدی مهال زید یو ښکلی ماشوم په غیږ کی د خرما په باغونو کی چکر واهه چی ناڅاپه یی یو سپور ولید چی اس ګړندی زغلوی، زید څو ګامه ورغی او د سپاره د لاری پر سر ودرید، سپور چی ورنږدی شو اس یی ودراوه او له سره یی اوسپنیز خول لری کړ زید چیغه کړه:

طاهره! طاهره!! بیا یی ورمنډه کړه د اس جلب یی ونیو، ماشوم ددی شور ماشور او غیر عادی حالت څخه ویریده شونډی یی بوڅی بوڅی کړی او بیا پرینګ په ژړا شو.

زید زر بیرته د اس جلب خوشی کړ ماشوم یی وټپاوه او ویی ویل : واه واه! چی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پلار دی ولید زما په شکایت دی خوله پرانستله، بیا یی طاهر ته وکتل ویی ویل : ته څه ته گوری ولی له اسه نه پلی کیږی او ماشوم نه کراروی!

طاهر له اس نه پلی شو ماشوم یی واخست هغه ناڅاپه غلی شو او په څیر څیر یی طاهر ته کتل بیا یی د هغه په ځلیدونکی زغره لاسونه وهل.

: زه کور خبروم، زید دا وویل او اس یی تر جلب ونیو د خرما په بڼ کی یوه لوری ته چټك روان شو، طاهر ورو ورو څوگامه د خرما په بڼ کی واخستل او بیا ودریده ماشوم ته یی وکتل، ماشوم اوس زغره پریښبوده او دواړه لاسونه یی خول ته وروغځول.

طاهر سر ټیټ کړ د ماشوم وړوکی پستی خپری دده په مخ ولگیدی. دده په زړه کی نرم او لطیف ټکانونه اوچت شول، هغه بیا د ماشوم دواړه لاسونه ښکل کړل او بیا یی د لږ څنډ لپاره تول پام او مینه د ماشوم ښکلی څیری ته ور واوښته او بی اختیاره یی د هغه باړخوگان، شونډی، سترگی اوتندی ښکل کړل. زما بچیه! زما ژونده! زما روحه، او طاهر ورو ورو گامونه اخستل او د کور دروازی ته ورنژدی شو.

که دی څو ورځی دومره مینه ورسره وکړه نو دا به بدورگه کړی! طاهر ټکان وخوړ مخامخ یی وکتل ثریا څوگامه لری د دروازی نه بهر ولاړه وه او موسکل یی.

: ثریا زما...؟

ثریا زر لاس پر شونډو کیښبود او دروازی ته یی اشاره وکړه طاهر اندیښمن دروازی ته وکتل څو گامه لری احمد بن حسن، شیخ عبدالرحمن، سعیده، او حنیفه په انگړ کی د دروازی په لوری را روان وو، طاهر په بیړه را وړاندی شو او ماشوم یی ثریا ته ورکړ او د کور انگړ ته ورننوت، د کور د خلکو او طاهر ترمنځ لا اته، لس گزه فاصله وه چی اسماعیل او امین د خرما له بڼ نه راووتل او له طاهر سره غاړه غړی شول.

اسماعیل ساه نیولی وویل : موږ غشی ویشتل زده کول چی زید ستا د راتلو خبر را وړ.

کله چی د کور ټول غړی پر طاهر راټول شول د اسماعیل پر شونډو شوخه موسکا وغوړیده شیخ عبدالرحمن ته یی وکتل ویی ویل : بابا تا لکه چی ونه پیژانده! دا طاهر ورور دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ په غوسه شو امسا يې اوچته کړه وېې ويل : ودرېږه! ساده! اسماعيل وتښتيد لرې ولاړ او له خندا نه لټ په لټ اوښت، حنيفه هم تر شونډو لاندې موسکۍ شوه خو حنيفه او سعيده نه د شيخ د غوسې په سبب پوهيدل او نه د اسماعيل د کرسندې خندا په راز.

*****

(۳)

د ماسختن له لمانځه نه وروسته چې ثريا د طاهر له ارادې نه خبره شوه د حج او له هغه وروسته په اسلامي هيوادونو کې د جهاد د تبليغ لپاره يې له طاهر سره د ملګرې هيله څرګنده کړه.

سعيدې د هغې خبرې ورسره تائيد کړې وېې ويل : ما چې د ثريا په اړه څه اوريدلي دي نو زما ګومان دی چې دا به ستا ډېره مرسته وکړي.

شيخ وويل : زما پر دې څه اعتراض نشته مګر ماشوم؟

سعيدې وويل : ماشوم به له ماسره وي، اوس هم هغه له ما نه پرته بل چاته نه ورځي.

د سعيدې پر ټينګار له هغې سره حنيفه د خپل لمسي په پرېښودو راضي شوه.

اسماعيل چې په يوه کونج کې ولاړ ؤ وويل : زه له حج نه وروسته له دوی سره ځم.

شيخ وويل : چوپ شه دا ستا د زده کړې وخت دی.

احمد بن حسن وويل : ته ډېر مصروف سړی يې، غوره به دا وي چې د اسماعيل ښوونه او روزنه ماته وسپارې، له امينې سره به يې سات تيروي.

شيخ وويل : ما له ځو ورځو راسې دا فکر کاوه خو زه حيران يم چې د دې ناپوه نه پرته به زما ګوزاره څه وړ وي؟ زه اوس د ده له شوخي او شيطانت سره روږدی شوی يم.

زه چې څومره د ده د کرس کرس خندا څخه په غوسه کيږم همدومره ورته ناکراره هم وم، دا زما د ورځنو د ژوند يو ضرورت شوی دی.

په ورکتوب کې به يې زما پايزار غلې کړ، اوس بيا د کجورو بنډونه پکې اچوي، زه پرې په غوسه شم او بيا فکر کوم چې که ده داسې شوخي نه کولی زما ژوند به څومره بې مزې ؤ، خو د تعليم لپاره بايد زه دې له تاسره پريږدم، اسماعيله دلته راشه!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسماعیل پښېمانه او سرخوړند وراندې ورغی شیخ په مینه تر خپل څنګ کښېناوه ورته ویې ویل : بچوا زه به له حج وروسته تا همدلته پرېږدم، خو په دې شرط چې په هفته کې به دوه ځله ماته ښارته خامخا راځې.

: ته اونیا ولې همدلته نه پاتې کیږې؟

: بچیه ! زما کار او بار ډېر پراخ دی چې راتولول یې ډېر وخت غواړي.

: نو زه به هره ورځ تاته درځم، ماښام به زه او امین د ښارا پرځای پر اسونو سپرېږو او هلته به درځو.

: ډېر ښه زه به هره ورځ ستا لخوا د یوې نوې شوخۍ انتظار کوم.

: بابا جانه! د اسماعیل سترګې ډنډ شوې ویې ویل :

ما وبخښه ! زه به بیا هیڅ شوخي نه کوم.

د شپې مهال شیخ عبدالرحمن چې خوبوړی غوندې په خپله بستره غځېدلی ؤ په کوټه کې د چا د پښو غږ واورید ویې ویل: څوك یې؟

اسماعیل په ویریدلې لهجه ورته وویل : بابا جانه زه یم.

: په دې ناوخته دلته څه کوې؟

: باباجانه ... زه!

: هو ووایه!

: بابا جانه! وبخښه ستا سره د شوخۍ نه کولو له وعدې نه مخکې ما یوه شوخي بله هم کړې وه.

: زما په بوټونو کې به دې بیا د خرما زړې غورځولې وي!

ښه ورځه زه به یې سهار ترې لرې کړم.

: نه بابا جانه زه یې پخپله ترې لرې کوم.

د شیخ تر چپرکټ لاندې د لږ لاس تپولونه وروسته اسماعیل وویل : بابا جانه که اجازه وي شمعه راوړم، ما تول بوټونه ونه موندل.

شیخ وویل : داسې ښکاري چې ته خپل اطاعت ثابتوې، ورشه ډیوه راوړه!

اسماعیل بلې کوټې ته ولاړ او چې لږ څنډ وروسته بیرته هلته ورغی امین هم ورسره ؤ، اسماعیل شمعه امین ته ورکړه او ده تول بوټونه راغونډ کړل او له ځانه سره یې واخستل. شیخ په اندیښنه ترې وپوښتل : اوس دا تول پایزار بهر ته د څه لپاره وړې؟

اسماعیل په اندیښنه ځواب ورکړ : بابا جانه د مینځلو لپاره!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: د میندځلو لپاره!؟
: هوکې بابا جانه خبره داسې ده چې نن ما د زړو پرځای لمدې خرماوې پکې اچولې وې.
: ودریږه ناپوهه او شیخ پر خپل ځای کیناست.
اسماعیل او امین په بیړه له کوټې ووتل.

* * * * *

(٤)

له ویده کیدو نه وړاندې ثریا طاهر ته وویل :
تر اوسه دې د زوی د نوم ټوبنتنه نه ده کړې؟
طاهر ځواب ورکړ : ما له ډیلی نه د رخصتیدو په وخت کې یو نوم درته یاد کړی ؤ، تا خو به د عبدالعزیز نه پرته بل نوم نه وی وربانلدی ایښی؟
: نه ما همدغه نوم پرې ایښی.
طاهر سوړ اسویلی وکیښ ویې ویل : هغه زما ډیر ښه دوست ؤ.
: تا یوه وعده پوره نه کړه.
طاهر وپوښتل : کومه؟
ثریا د خپل لاس ګوته ورونږودله ویې ویل :
تا وعده کړې وه چې که بغداد ته ولاړې ... نو؟
: ثریا ! دا کیسه مه راسپړه.
: زه له ماښام راسې تا ډیر پریشانه ګورم ، ستا په څیره کې هغه پخوانی تازګی نشته، روایه څه شوی دی؟
: ثریا دا به غوره وه چې نن دې دا کیسه نه وای سپړلی.
: ما وښیه، که هغه زما په سبب ستا نه خفه شوی وی، نو زه به پخپله بغداد ته ورشم او پخلا به یې کړم.
طاهر په دردناکه لهجه ورویل : د هغې پخلا کول اوس د چا په وس کې نه دی، هغه له مانه ډیره لرې تللې.
: څه، د هغې له بل چا سره واده...!
: نه، نه ثریا، هغه په دې دنیا کې نشته.
: اف، ومې بخښه!
طاهر جګ شو ویې ویل : زه لږ بهر چکر وهم، او بیا بهر ته ووت د سپوږمۍ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا د کجورو د ونو له پاڼونه تیریدله او ځمکې ته رسیدله طاهر د یوې نسکورې ونې په تنه کښیناست، د سپوږمۍ په رڼا او د ستوریو په سیورې کې د صفیې سره د تیرو لیدو کتو په چورتونو کې ډوب شو. د سپوږمۍ د موسکا او د ستوریو د ستر ګکونو او خنداګانو سره سره چاپیریال ورته غمجن ښکاریده. هغه تر ډیره وخته ناست ؤ تر دې چې د چا د پښو غږ یې واورید شاته یې وکتل او له ځایه جګ شو ویې ویل : ثریا!

ثریا په شرمناکه لهجه وویل : زه افسوس کوم چې ته مې خفه کړې، ثریا ور وړاندې شوه، بې اختیاره یې لاس وغزول او هغه په غیږ کې ځان ورو غورځاوه او په سلګیو شو.

: ماته ووایه په هغې څه وشول؟ کاشکې ما د خپل ژوند په بیه هغه بیرته راوستلای شوای. زه هر څه زغملی شم خو ستا په څیره یوه ذره د خفګان اغیزه نشم زغملی، طاهر د ثریا سره بیرته د همغې خرما پر تنه کښیناست او ویې ویل:

په تا کې هغه تولې ښیګڼې شته چې یو انسان یې هیله کولی شي، داسې ونه ګڼې چې د ژوند کومې پیښې به زه له تانه بې پروا کړې یم، خو د صفیې مرګ داسې پیښه نه ده چې زه یې زر هیره کړای شم، زما باور دې چې ستا موسکا زما د هر تپ د تکور لپاره د ملهم کار ورکوي، خو د صفیې له مرګه وروسته زیاتره. زماپه زړه کې دا راګرځي چې ښایي زماپه دې دنیا په خوشحالۍ کې هیڅ حق نشته د یوې داسې موسکا یاد ونه به چې د اوښکو او آهونو په زرګونو توپانونه پکې غلي وو ما د تل لپاره ناکراره کړي.

ثریا وویل : زه د هغې د کیسې اوریدو هیله لرم.

ښایي ستا د زړه بوج پرې سپک شي، زه د خوښې په موسکاګانو کې نه دغم په اوښکو کې درسره شریکه یم.

نو واوره!

طاهر د صفیې د ژوند د کیسې وروستۍ پاڼې اړولې او د ثریا له سترګو اوښکې روانې وې.

کله چې طاهر کیسه پای ته رسوله ثریا وویل: کله چې ته له دې دندې نه راستون شوې او بغداد ته تللې زه هم درسره ځم، د هغې نیمګړې پاتې کار به زه سرته رسوم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

* * * * *

(۵)

له بغداد او نورو اسلامي هيوادونو څخه د اميدواري پيغامونو په سلطان جلال الدين او د هغه په سپاهيانو کې نوې روح پوه کړه، سلطان پر آذربايجان حمله وکړه او زياتې سيمې يې له مغلو سردارانو نه ونيولې چې د سلطان سره د غدارۍ په انعام کې مغلو ورکړې وې، بيا يې گرجستان او تفليس ته مخه کړه، په تفليس کې يې فتحې ډيرې حيرانوونکې وې خو ناڅاپه يې په کرمان کې د براق حاجب د بغاوت خبر واورېد، سلطان له ځان سره درې زره تنه لښکر ملگرې کړ او په ۱۷ ورځو کې له تفليس نه کرمان ته ورسيد، براق حاجب بخښنه وغوښته او پخپلو وعدو يې د وفا ژمنه وکړه. سلطان په بيرته راستنيدو کې څو ورځې په اصفهان کې پاتې شو، دلته يې د خليفه ظاهر د وفات او د خليفه مستنصر د خلافت خبر واورېد، او له دې سره جوخت يې دا واورېدل چې په تفليس کې پر مغلو ځان پلورو سردارانو بغاوت کړې دی، او د عيسويانو په مرسته پر آذربايجان حمله کول غواړي سلطان چې دا واورېدل په بيړه يې ځان آذربايجان ته ورساوه، او په څو اونيو کې د باغيانو له ځپلو وروسته بيرته تبريز ته راستون شو..

تبريز ته چې راورسيد وايي ورېدل چې د مغلو يو لوی لښکر بدوري په لور پرمخ راروان دی. له سلطان سره لښکر زيات نه ؤ خو هره ورځ يې دا اورېدل چې د طاهر د هڅو په نتيجه کې د رضا کارانو نوې ډلې بغداد ته راځي او هلته راټوليږي. ځينې رضا کاران نيغ تبريز ته راتلل.

ري ته د مغلو له رارسيدلو وروسته سلطان ته جاسوسانو دا خبر راوړ چې هغوی د موصل په لوري پرمختگ کول غواړي، او د بغداد او نورو اسلامي هيوادونو سره د ده د لارې غوڅولو هڅه کوي. سلطان دا خطر هم احساس کړ چې که مغل همدان ته ورسيږي نو دا امکان هم شته چې هغوی د کردستان او موصل ترمنځ د اوږدې دفاعي ليکې جوړولو پرځای نيغ پر بغداد حمله وکړي او د اسلامي نړۍ دغه وروستی مورچل هم ويجاړ شي.

ځکه خو سلطان د مغلو ټول پام ځانته دور اړولو لپاره اصفهان ته مخه کړه، او د څو ورځو تياری نه وروسته يې د ری په لوری کوچ وکړ.

له ری سره نژدې يې له مغلو سره ټکر راغی، او د سرښندونکو يرغلونو په نتيجه کې يې مغل شاتگ ته مجبور کړل، خو د سلطان ورور غياث الدين چې د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځ د کېن لوري د دستي قوماندان ؤ د ډيري بدی غداري په نتيجه کې له ميدان نه وتښتيد، مغلو چې د جلال الدين يو اړخ تش وليد د لښکر په زړه يې يرغل وکړ او د هغه د پوځ پښې يې وربېدولې، سلطان شاته ولاړ او بيا يې د لښکر د تنظيم نه وروسته حمله وکړه، خو د مغلو د لښکر د شمير زياتوالي او د غياث الدين د خيانت په وجه د سلطان لښکر مورال بايلود، هغوی د بري نه مايوس شول يوازې د پاچا د امر د عملي کولو په خاطر جنګيدل، د مغلو يو لښکر له شانه راوګرځيد او غوښتل يې چې دوی کلابند کړي، سلطان چې له څلورو خواونه مايوس شو پوځ ته يې د شاته تلو امر وکړ او په يوه خوايي حمله وکړه او له ميدان نه ووت.

تاتاريان تر اصفهان پورې په سلطان پسې ورغلل خو د ګوبي په دښته کې د چنګيز خان مرګ تول شهزادګان او سرداران په بيرته راستنيدو مجبور کړل.

سلطان چې تبريز ته راستون شو د عبدالملک په منځګړيتوب يې خليفه مستنصر ته ليک وليکه چې اوس د پريکنده جګړي وخت رارسيدلی دی. تاسو تيار شی د البرز له غرونو تر ارمنيا پورې د تاتاريانو تر بيرته راتلو پورې د دوی د عيسوی حليفانو د غوږ تاوولو لپاره زما د ګوتو په شمير لښکر بس دی، له دی عملياتو وروسته که ماته بغداد ته د راتلو اجازه راکړې نو زه به تر آمو د مغلو د بيا راپورې وتلو تر وخته يو مزبوت او روزل شوی پوځ جلا کړم، او موږ به له مغلو سره يو پريکنده جنګ کوو، که د مسلمانانو خليفه ته په څه سبب زما تګ بغداد ته منظور نه وي نو زه به د بغداد له حدودو نه بهر په کوم ښار کې هستوګنه غوره کړم او د بغداد د پوځ د راتلو انتظار به کوم.

د طاهر بن يوسف له لوري سلطان ته دا احوال ورغلی ؤ چې هغه د مصر او مراکش له پاچاهانو نه د مرستي وعدي اخستي او بيرته حلب ته راستون شوی دی، د شام له اولس او اميرانو څخه هم د مرستي هيله لري.

سلطان هغه ته دا پيغام واستاوه چې ته له شام نه سمدستي هندوستان ته روان شه، سلطان التمش ته يې وعدي ور په ياد کړه.

کوم وخت چې موږ له سنباليدو وروسته له مغلو سره د پريکنده جګړي پريکړه وکړو سلطان ته به احوال ورکړو. په دی حال کې که سلطان التمش د افغانستان له لاري پر مغلو بريد وکړي نو د هغوی پام به د دوو محاذونو ته واوړي او دا به زموږ لپاره ستر ملاتړ وي. غوره به دا وي چې تر څو داسي وخت نه وي را رسيدلی ته په هندوستان کې پاتې شه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څو جګړو نه وروسته سلطان جلال الدین د آذربایجان په شمال او لویدیځ کې پراخې سیمې ونیولې، د هغه سپاهیان د دغه نه شلیدونکو جګړو نه ستومانه شول، خو سلطان به په وار وار د مصر، شام، عربو، او هندوستان د پوځونو د رارسیدلو او د مغلو پرخلاف د پریکنده جګړې وعدې تکرارولې او د دوی حوصلې یې اوچتولې پر دې سربیره له ځینو ځایونو د رضا کارانو ډلګۍ هم ور رسیدلې.

د بغداد په اړه د عبدالملك خبرونه ډیر امیدواروونکي وو خو له اندیښنو خالي هم نه وو، خلیفه مستنصر د پوځ د سنبالولو او تنظیم په باره کې د طاهر لاربښوونې عملي کولې د ترکي رضاکارانو نه پرته هغه بغداد ته د راتلونکو رضاکارو لپاره هم خپلې دروازې پرانستې وې، د دجلې د سیند پر غاړه یې یو ډیر لوی د پوځي زده کړې مرکز جوړ کړی ؤ چې عبدالملك یې د دې مرکز ناظم ټاکلی ؤ، دا ټولې خبرې امیدواروونکې وې. خو عبدالملك د سلطان په نامه په ځینو لیکونو کې څه اندیښنې هم ښکاره کړې وې، د هغه تر ټولو ستر شکایت دا ؤ چې خلیفه په پرده کې ټولو ته داډ ورکوي خو د بغداد د اولس په مخ کې د سلطان له ملاتړ نه ویرېږي، د مغلو سفیر چې د ده د پلار د واکمنۍ په وخت کې له بغداد نه شړل شوی ؤ اوس بیرته راغلی دی او له خلیفه سره یې اوږده اوږده ملاقاتونه کیږي. خو بیا هم چې خلیفه ته د هغه په باب شکایت وشي نو هغه ځواب ورکوي چې موږ د تیارۍ لپاره فرصت ته ضرورت لرو او د دې هدف لپاره مغل باید په بدګومانۍ کې پاتې شي.

عبدالملك سلطان جلال الدین ته دا هم ولیکل چې د مغلو سفیر د لوټ شوي مال یوه زیاته برخه بغداد ته راوړې ده او په هغې د پاچاهي د لویو امیرانو علماو او د رایې د خاوندانو د ضمیرونو اخستلو هڅې کوي. ځینې خلك برالا د مغلو پرخلاف د جهاد د اعلان مخالفت کوي.

خو بیا هم جلال الدین د هغو کسانو له جملې څخه نه ؤ چې مایوس شي، هغه چې د شمال لویدیځ له عملیاتو وزګار شو تبریز ته ورسید، په تبریز کې له څو شپو پاتې کیدو وروسته خبر ورغی چې د چنګیز د زوی تولای خان په مشرۍ د مغلو پوځ له آمو راواوښت او د اسلامي نړۍ د غوره شویو غدارانو هیأت یې د بغداد خلیفه ته ور استولی دی.

سلطان د عبدالملك په نامه یو اوږد لیك واستاوه او پخپله د همدان په لور وخوځید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی ماته

عبدالملك له خليفه نه د ملاقات غوښتنه وکړه چې هغه ورغوښت، خليفه د عبدالملك د غوښتنې سره سم له هغه سره دوه په دوه يوازې کيناست.

خليفه مستنصر چې د جلال الدين ليك ولوست له لږ فکر کولو وروسته يې وويل:

تولای خان له پنځه لکه تنه لښکر سره له سيحون دريابه پورې وتلی دی، که اړتيا ولري نو پنځه لکه تنه نور هم ور بللی شي ستا په گومان به اوس له جلال الدين سره څومره سرتيري وي؟

عبدالملك ځواب ورکړ : دا سهي ده چې له سلطان جلال الدين سره اوس ډير لږ پوځ دی. خو ته پوهيږې چې هغه په افغانستان کې له شپيته زره پوځ سره د «شيگی توتو» دوه لکه تنه پوځ ته يوه عبرتناکه ماته ورکړه، او همدا اوس يې له ډير لږ پوځ سره د کرمان، اذربائيجان، قبچاق، تفليس او آرمنيا پراخه سيمې نيولې دي.

خليفه وويل : اوس زموږ تول پوځ درې لکه تنه دی، فرض کړه که دا د بغداد نه بهر چيرته ماته وخوري نو د بغداد برخليك به څه وي وي؟

عبدالملك وويل : که تاسو نن د جهاد اعلان وکړی، نو زه پوره ډاډ درکوم چې له همدغه ښار نه درې لکه تنه رضا کار سرتيري په يوه اونۍ کې درته تياروم. او تاسو به بيا وگورې چې له مراکش نه نيولې تر عراقه به ډير زيات شمير رضا كاران ستاسو تر بيرغ لاندې راټول شي. هغوی ستا له لورې د جهاد د اعلان انتظار کوي، مغلو تر اوسه پورې پر موږ بری نه دی موندلی بلکې زموږ له گدوډې نه يې گټه پورته کړې، زما باور دی په کومه ورځ چې د بغداد پوځونه همدان ته ورسيږي، په همغه ورځ به د هندوستان نه د سلطان التمش لښکر تر بلخه پورې رسيدلې وي. او د ترکستان، خراسان او ايران په مرو ايرو کې به د کسات سکروټې راوځليږي، او زما پردې هم باور دی چې مغل دغه حالت وويني

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د آمو له دریا به د راپوری وتلو جرئت به ونه کړی.
خلیفه وویل : عبدالملکه ! زه ویریږم که ماته وخورو د بغداد انجام به څه وی؟
: ماته او بری د خدای «ج» په لاس دی، خو تاریخ گواه دی چی له ویری تر اوسه پوری چا گټه نه ده اخیستی، تاسو فکر وکړی چی جلال الدین اوس د اسلام د دفاع وروستی مورچل راتینگ کړی دی، که دغه مورچل مات شو نو د بغداد په لور به د مغلو د سیلاب مخه څوك ونه نیولی شی، زه تاته د دی پوښتنې لپاره راغلی یم چی له بغداده به زموږ پوځونه څه وخت روانیږی؟
وخت ډیر تنگ دی او دا ضروری ده چی له جگړې نه دمخه زموږ پوځونه سلطان ته ور ورسیږی چې هغه یی وروزلای شی.
: مگر موږ په دی هم ویریږو چی که نورو اسلامی هیوادونو زموږ مرسته ونه کړه نو مغل به پر موږ یرغل راوړی.
: تاسو خپله ذمه واری پوره کړی او باور وکړی چی نورو ته به د وروسته پاتی کیدو فرصت نه وی.
: تا ته معلومه ده چی د بغداد زیاتره علماء د مغلو پرخلاف د جهاد له اعلان سره مخالف دی؟
: ډزیاتره نه یوازی څو تنه او زه هغوی علما نه گڼم، هغوی د اولس غداران دی، چی د خپل ضمیر قیمت یی د مغلو له سفارت نه ترلاسه کړی دی.
: مگر د خلکو یوه لویه ډله د دوی تر اغیزې لاندی ده.
: ستا د جهاد د اعلان نه وروسته به د هغوی اغیزه لری شی.
: تاته معلومه ده چی له ترکستان نه هم د څو علماؤ او سردارانو پلاوی ماته راغلی دی؟
: ماته معلومه ده چی دا یوازی هغه خلك دی چی د قوم د ځوانانو د وینو او د لونو د آبرو قیمت یی ترلاسه کړی، هغه اولس چی د چا په توری نه تسلیمیدلو، هغه دې غدارانو مات کړی.
مگر امیر المؤمنینه! دا د بحث وخت نه دی، ایا موږ ددې لپاره دایمی ذلت ومنو چی څو تنه غداران مو په منځ کی پیدا شوی دی؟
او ستا څه گومان دی چی کومو خلکو له سلطان جلال الدین سره غداری کړی ده هغه به د وخت په راتلو ستاسی سره داسی ونه کړی؟ هغو خلکو تاته د مغلو د دوستی پیغام راوړی دی، که تاسو داسې گومان کوی چی مغل د مسلمانانو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستان دی نو دوی هم د ځان خواخوږي وګڼي او که تاسو داسي ګڼي چي اوس تر مغلو زموږ بل ستر غليم نشته نو بيا خو دا هم بايد ومنی چي دوی زموږ بدترين خاينان دي.

: عبدالملکه ! ته تل موږ له ځانه سره په همنظره کولو مجبوروي، خو دا مسئله ډيره نازکه ده، له مغلو سره د جګړي د ذمه واری له اخستلو نه وړاندي بايد موږ ډير فکر وکړو.

عبدالملك وارخطا شو خليفه ته يې وکتل ويې ويل:

: نو ايا ستا اراده بدله شوې ده؟ زموږ دغه تياري هسی د تظاهر لپاره ؤ؟

تاته معلومه ده چي سلطان د بغداد په ټمه هندوستان پريښود، ستا د محترم پلار د اميدوارووڼکو پيغامونو په سبب هغه دمايوسيو په تيارو کی د اميد ډيوی بلی کړي، او له هغه وروسته يې تر ننه يوازي په همدی اميد همت ونه غورځاوه چي د مغلو سره په جګړه کي به تاسو دي يو وفادار سرتيري ګڼي او مرسته به يې کوي. اوس هغه همدان ته نژدې اړولی او د بغداد د پوځ په انتظار دی تر اوسه پوری لړ شمير پوځ په دې ټمه ملاتړ ورسره کوی چی ستا په مرسته به دوی له مغلو نه کسات واخستلای شي؛ په ياد ولره چي که له بغداد نه مرسته ور ونه رسيږي هم هغوی به خپل مسئوليت سرته رسوی او له تانه د مايوسيدو نه وروسته هم د دی امکان شته چی د هغه ځيني ملګری تری ولاړ شی، خو د مغلو د برې نه وروسته به يو ديانتدار مؤرخ هم ددی ليکلو جرئت ونه کړي چي سلطان جلال الدين خوارزم شاه ته مغلو ماته ورکړه، بلکی دوی به دا ليکی چی کله هغه د وروستی ځل لپاره له مغلو سره جنګيده نو د هغه ورور توره تری اخستی وه، اوس ته پخپله پام وکړه چي د نړيوالو به ستا په باب نظر او رايه څه وړ وي؟

خليفه وويل : ستا مطلب دا دی چي نړۍ‌به موږ د اسلام دښمنان ګڼي؟

: نه، نه زما باور نه راځي چي تا به د بی طرفه پاتی کيدو پريکړه کړي وي، د خدای «ج» په خاطر ووايه چی زه ستا په باب د بدګوماني مجرم يم، ماته سزا راکړی!

خليفه جګ شو ويې ويل راځه!

: چيرته د پوځ قرارګاه ته!

: نه بلی کوټی ته، هلته ډير خلك راټول دي، ښايي هغوی تاته زموږ دّ مجبوری سبب دروښيي، خليفه دا وويل او لاسونه يې وپړقول، يو غلام کوټې ته ورننوت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه ورته وویل :

عبدالملك زموږ دربار ته ورسوی.

*****

(۲)

عبدالملك دربار ته ننوت، هلته د خلافت وتلی مشران او سرداران راټول وو پر هغوی سربیره د ښار هغه علماء هم وو چی د خوارزم شاه پرخلاف د مغلو په ملاتړ یی فتوی ورکړی وه او د زیات شهرت خاوندان شوی وو.

د خلیفه د تخت نه لاندی شهزاده معتصم ناست ؤ، او له هغه سره د «سردارانو او علماؤ هغه ډله ناسته وه چی له ترکستان نه یی د مغلو د دوستی پیغام خلیفه ته راوړی ؤ، او د دوی په منځ کی چی عبدالملك یوه اشنا څیره ولیده وینی یی په رگونو کی وچی شوی دا مهلب بن داود ؤ.

عبدالملك تردی وړاندی بغداد ته د هغه په راتگ خبر نه ؤ هغه په یوه تشه کرسی کښیناست.

نقیب د تخت له شانه د خلیفه د راتگ اعلان وکړ او ناست کسان ټول پاڅیدل.

خلیفه چی پر تخت کښیناست عبدالملك ته یی وکتل او ویی فرمایل :

عبدالملکه موږ ستا خبری اوریدلی، ته دا وایی چی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان زموږ فریضه ده، خو دا عزتمندان چی د ترکستان د علماوو پلاوی هم پکی ناست دی، ستا ددی رایی مخالف دی، زه د دی ټولو د وړاندی تاته د خپلی رایی د ښکارولو اجازه درکوم، که تا دوی ته قناعت ورکړای شو زه سبا ته پوځ ته د روانیدو امر ورکوم که نه نو زما هیله ده چی ته د دوی دلایل په سړه سینه واوری.

عبدالملك پردی باوری شوی ؤ چی دا هر څه د ده د خولی بندولو لپاره کیږی. خو بیا هم دی اوچت شو او یوه اوږده او له جوشه ډکه وینا یی وکړه او کښیناست.

د بغداد علماؤ ته معلومه وه چی عبدالملك او د هغه ملگری د عوامو په پارولو پوهیږی، ځکه له دوی نه یوه هم د دی جرئت ونه کړ چی جگ شی او ځواب یی ووایی، خلیفه د هیأت غړو ته وکتل خو هغوی هم د عبدالملك د خبرونه وروسته پریشانه ښکاریدل.

مهلب له خلیفه نه اجازه وغوښته او جگ شو، هغه له مخ نه د کوچ جوړولو په چل پوهیده، د ماته خوړلی ذهنیت درلودونکو خلکو د مایوسی تر وروستی بریده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو کار ورته آسانه ؤ، ځکه خو هغه مغل په سلګونو میله لری نه بلکې د بغداد په کوڅو او بازارونو کې لیدل، د مهلب له خبرو وروسته د ترکستان او بغداد څو تنو ملایانو خبرې وکړې او د هغه خبرې یې تائید کړې. په پای کې د خلافت امیرانو او سردارانو خپله خپله رایه وړاندې کړه، لږ او ډیر د ټولو نظر دا و چې د تاتاریانو پرخلاف جګړه ځان وژنه ده.

د ویناګانو بل پړاو د جلال الدین پر شخصیت او د هغه د عقایدو پر اعتراضاتو پیل شو، په پای کې خلیفه له عبدالملك نه وپوښتل : څنګه عبدالملکه ستا تسلي وشوه که نه؟ چې د ټول د مشرانو دا رایه ده نو مونږ د هغه مخالفت کله کولی شو؟

عبدالملك ودرید، له غوسې نه ریږدیده، د هغه د خبرو هر لفظ د اوریدونکو پر زړونو نښتر ؤ، هغه ته دا هم معلومه وه چې چیرته ولاړ دی، خلیفه حیران ؤ چې ما ده ته د خبرو اجازه ولې ورکړه، عبدالملك ووېل :

زما داړ حاصل شوی دی، ماته هغه کمزورنه ښکاری چې د اولس هیرې به ورسره تکر او ټوټه ټوټه شي. خو تاسو یا په بدګومانی کې لویدلي یاست او یا ځان ته په دروغو تسلي ورکوئ، دا خلك د اولس مشران او لارښوونکي نه دي، او د مغلو په ملاتړ چې دوی نن دلته غړونه اوچت کړل دا د دوی د زړونو څخه نه د خیټونه را اوچت غړونه دي.

د ترکستان دغه اته، لس تنه غداران د ټول عالمان او سرداران بلل د هغو زرګونو علماو او امیرانو سپکاوی دی چې د مغلو پر غلامۍ یې شهادت غوره وباله، او زمونږ د ښار دغه مشران چې نن یې لویې لویې ګرانبیه چپنې اغوستی دي او دلته راغلي دي هغه کسان دي چې اولس ته له شرمه خپل مخ نشي ورښکارولی، له دوی نه‌پوښتنې ایا په دوی کې له کوم یوه سره دا جرئت شته چې د بغداد د کوم جومات په منبر اوچت شي؟ ماته اجازه راکړې چې په یوه ورځ د بغداد په زرګونو علماء دلته راټول کړم چې هر یو به یې د مغلو پرخلاف د جهاد ملاتړ وکړي، د کام لارښوونکي دوی نه هغوی دي، چې د اولس لپاره د ژوند او مرګ لاره پیژني.

د مسلمانانو خلیفه!

زه پوهیږم چې خبرې مې بې ګټې دي، ماته معلومه ده چې دې سوداګرو مسلمانان په مغلو پلورلي دي، دغه خلك چې نن تاته دا داړ درکوي چې مغل به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغداد له خلکو سره خپل تړون نه ماتوي، زه دوی ته دا داډ ورکوم چې کله د مغلو توري له تیکو راووزي نو هغوی به بیا د سره او سپین د وینی توپیر ته ونه ګوري. دوی په دی دفاعي جګړه کې له موږ سره ملاتړ ته چمتو نه دي خو په بربادي کې به دوی له موږ سره خامخا د ونډي خاوندان وي.

زه بیایی بغداد پریږدم، خو چې ترڅو دلته یم دغه تش په نامه علماو ته اخطار ورکوم چې زما پرخلاف فتوی ورنکړي او د خلافت د دې منصبدارانو نه هم غواړم چې زما لاري ته ازغي مه راشيندي، زه يې تر پښو لاندې کولای شم، په بغداد کې د دي مشرانو پر هڅو برسيره تر اوسه داسي څوانان شته چې په کوتك او لاتي يې ويرول ممکن نه دي، زه نه غواړم چې په بغداد کې داسي حالات رامخې ته شي چې مغل سلطان جلال الدين پريږدي او دلته راتلل لومړي ضروري وبولي. زه به د سرکاري پوځونو د راسره بيولو هڅه نه کوم، خو هغه رضا کاران چې له نورو ښارونو نه د سلطان د ملاتړ په نامه-راغلي د هغوی په بیولو کې حق په جانب يم. امکان لري چې هغوی د بغداد د خلافت او مغلو ترمنځ د سولې د خبر په اوريدو مايوس شي او خپلو کورونو ته ستانه شي، په هر حال زه به هڅه وکړم چې هغوی د کوم هدف لپاره راغلي هغه پوره کړي.

زه نور درنه ځم، خو له تلو وړاندې يوې خبرې ته د مسلمانانو د خليفه پام را اړول غواړم. هغه دا چې مهلب بن داود د وحيد الدين او پخواني صدر اعظم قاتل دی، زما دا ويل بې ګټې دي چې دي ونيسي، خو د خليفه له محل نه چې څوك ووزي پر هغه د شانه پر خنجر بريد يو بې شرمانه عمل دی که د خليفه په اجازه وي او که نه، او زه تاسو ته داډ درکوم چې زه تر څه حده له پاملرنې سره عادت يم، له محل نه بهر اوس لږ تر لږه لس زره تنه خلك دي چې تر ما ښامه زما د نه ورتګ په صورت کې به دوی په ماڼۍ کې زما د لټولو هڅه کوي... زه نور ځم.

چې عبدالملك له ماڼۍ راووت له سترګو يې اوښکي بهيدلي، هغه ويل : په دې ډېرو کې ژوند راپيدا کول زما د وس نه پورته ده، بربادي د بغداد برخه ده.

له دروازې نه بهر د خلکو ګڼه ګونه وه، هغوی د ده نه د يوه مهم اعلان اوريدو ته ناکرار وو، هغوی چې دي وليد د کرار ورتګ پرځای ور وزغليدل او چې د ده په سترګو کې يې اوښکي وليدی چايي په لاره کې د دريدو جرئت ونه کړ، تر ماښامه دا خبره په ښار کې مشهوره شوي وه چې د خليفه او مغلو ترمنځ د دوستی تړون شوی دی، د رضاکارانو ډلګيو [illegible] خپلو خپلو کورونو ته د تلو لاري چاري

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنجولی.

د شپې مهال عبدالملك د سلطان جلال الدین او طاهر بن یوسف په نوم اوږد لیك ولیکه او د کورنه بهر د بغداد ډیرو ځلمیانو او د پوځې ښوونځي زده کوونکو پهره کوله.

*****

(۳)

سلطان جلال الدین په یوه دره کې اړولی وو او د بغداد د پوځونو د راتلو انتظار یې کاوه، څومره چې د مغلو لښکر ورنژدې کیده هومره د سلطان ناکراری زیاتیدله، یوه ورځ د لمر راختو نه لږ وروسته د پخوا په شان سلطان په یوه غونډۍ وخوت او د بغداد لوری ته یې هغې لاری ته کتل چې په خوړ کې تیره شوی وه، له ده سره څو تنه نور افسران هم ناست وو، هغه لرې د یوه لوړ غره په لمن کې پنځلس، شل تنه سپاره ولیدل، له لږ غور نه وروسته سلطان له خوښیو نه جگ شو او په زوره یې وویل : هغوی راغلل، هغوی راغلل، هغه دی هغوی له بغداده د دری لکه تنه پوځ د راتلو خبر راوړی، وگوره تا ویل چې د عبدالملك د خواب تر راتلو پوری څو نوری ورځې هم لگیږي، خو ما درته ویل چې که په نیمه شپه کې زما استازی بغداد ته ورسیږي نو عبدالملك به همغه مهال خلیفه له خوبه ویښوی او زما د لیك ځواب به تری اخلی،ته پر خلیفه بدگمانه وی، خو ما درته ویل چې د هغه په چوپتیا کې ډیر مصلحتونه دی، اوس به موږ تولای خان ته هغه درس ورکوو چې په افغانستان کې مو «شیگی توتو» ته ورکړی ؤ، د خلیفه استازی راغی، د لښکر تولو سپاهیانو ته حکم وکړی چې له خیمو راووزی او هر کلی یې وکړی.

لږ ځنډ وروسته د سلطان د پوځ لږ شمیر کتار لاس په نامه ودریدل، سپاره چې نژدې ورغلل له اسونو پلی شول، سلطان له خپلو څو سردارانو سره ور وړاندې شو بنه راغلاست یې ورته وویل او ویې ویل : تاسو ډیر ژر راورسیدی تول زما له طرفه د انعام حقدار یاست.

یو تن را وړاندې شو د عبدالملك لیك یې سلطان ته وړاندې کړ، سلطان وویل د دی لیك له لوستلو وړاندی غوارم وپوښتم چې د بغداد پوځونه به څه وخت له هغه ځایه را خوځیږي؟

هغوی پریشانه یو بل ته وکتل. سلطان لیك پرانست ویې ویل : ښایی تاسو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردې خبر نه یاست، عبدالملك ډیر احتیاط کار سړی دی.

د لیك د لوستلو په وخت کې د سلطان رنګ تك زېړ شو، د هغه حالت داسې ښکاره شو چې ناڅاپه یې بریښنا ونیسي، هغه خپلو ملګرو ته وکتل او لیك یې له رېږدیدونکو لاسونو ولوید.

ویې موسکل خو دغه موسکا یې تر اوښکو زیاته دردناکه وه.

په ژړه غونې غږ یې وویل:

ماته معلومه وه، خو زیاته مأیوسي انسان په ځان تیر ایستلو عادت کوي، ما له ریګونو مانۍ جوړولې.

مبارکه! د عبدالملك لیك په لوړ غږ‌تولو ته واوروه، او تر هغه وروسته چې څوك ځي زما له لوری ورته اجازه ده، زه د ځواك پرخلاف جنګیدلې شم، له تقدیر نه مې ګیله نشته، پر موږ د پروردګار دا معمولي احسان نه ؤ، چې لږ شمیر انسانانو ته یې کلونه کلونه د مغلو د سیلاب د درولو او تم کولو همت راکړ، خو چې مسلمانان راویښ نه شول او تر تولنیز ژوند یې ځانګړي او انفرادي مرګ غوره وباله، نو له تقدیر نه څه ګیله؟ تقدیر د چا لپاره خپل قانون نه بدلوي.

سلطان استازو ته په خطاب کې وویل : تاسو ورځۍ!

عبدالملك ماته لیکلې دي چې ترڅو ورځو پورې به له لږ شمیر سرتیرو سره موږ ته ځان راورسوي، هغه ته روایې چې نور یې ماته راتګ بې ګټې دی.

سلطان خپلې خیمې ته ننوت، تر ماښامه د هغه څو سرښندویو ورسره د لیدو هڅه وکړه خو د خیمې په مخه کې ولاړ پهره دار به ځواب ورکړ چې هغه ویده دی. او امر یې کړی چې زه څوك راونه غواړم څوك راته رانشي.

څو ورځې وروسته سلطان اذربایجان ته مخه کړه.

*****

(٤)

سلطان جلال الدین خوارزم شاه د تبریز په شمال لویدیز کې په یوه غرنۍ کلا کې اوسیده، د مغلو لښکر دده په تعقیب تر تهران پورې رسیدلې ؤ، خو له ختیځ او جنوب لورې د زیاتو واورو اوریدو په سبب د مغلو د سمدستي پرمختګ خطر نه ؤ، د سلطان ملګرو یوه یوه د هغه ملګري پریښوده او اوس نژدې یو نیم سل تنه هغه کسان ورسره پاتې وو چې په دنیا کې یې د هستوګنې ځای نه درلود او له ده سره یې په ژوند او مرګ د ملاتړ پریکړه کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان به زیاتره وخت یوازې تیراوه، د دنیا سره یې مینه او دلچسپي ختمه شوې وه، د تیمور ملك او نورو سرښندویانو د شهادت نه وروسته هغه ته د تسلي او حوصلې ورکولو هم څوك نه وو، هغه یوازې د ساه کارلو لپاره ژوندی ؤ. له بغداد نه د مایوسوونکې خبر د اوریدلو نه وروسته هغه د ژوند د حقایقو نه د ځان لرې ساتلو په خاطر شراب څښل پیل کړې وو، د هوش هره شیبه ورته له زغم نه وتلي وه ځکه یې هڅه کوله چې بې هوښه او نشه وي. او چې کله به د خومار په حالت کې هم د تورو د شرنګار تصور هغه ناکراره کړ نو د نڅا او سرود د مجلس تودولو امر به یې وکړ.

خو هغه به سکون او قرار نه درلود او ملګرو ته به یې ویل چې «شراب او رباب د بغداد امیران د ژوند له ترخو حقیقتونو بیګانه کوي خو ماته هیڅ آرام نه شي راکولی»

کله کله به هغه خپلو ملګرو ته ویل : زه ډیر لوږ ځلي یم، چې تاداوونه یې بنوریدلی دي، تاسو له دې ځایه ولاړشئ، زه ویریږم چې که راغورځیدم تاسو به لاندې شئ، کله به هغه د کلا دروازه خلاصه کړه او بهر ته به ووت او په راوروکی به تر ډیره پورې بهر ګرځیده.

کله کله به یې شراب چې شونډو ته نژدې کړل بیرته به یې جام لرې وغورځاوه صراحي به یې ماته کړه، کله به یې توره وکښله، کوم ملګرې به یې راوغوښت او ورته وبه یې ویل : وګوره دا زما خوله څیر وي، نه، ښایي دغه بې روحه او سپنه هم زما په څیر خفه وي، ښایي دې ته هم زما په څیر دا اړتیا وي چې ځان هیر کړي، ورشه دا د شرابو په مټ کې ډوبه کړه!

یوه ورځ واوره اوریده، د کلا دننه د سلطان په مخکې د رقص او سرود محفل تود ؤ.

ساقي د شرابو پیالې ګرځولې، چې ددروازې پهره دار راغی ورته ویې ویل : عبدالملك له بغداده ستا د لیدو لپاره راغلی او ستاسو په خدمت کې د حاضریدو اجازه غواړي.

سلطان په ترخه لهجه وویل : عبدالملك ! هغه دلته څه وړ راورسید؟ د هغه اوس له ما سره څه دي! نور څوك ورسره دي؟

: پنځه تنه نور ورسره دي!

: تا ولې ورته وویل چې موږ دلته یو؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ماورته وویل چې هغه دلته نشته، خو هغه له هغه وړاندې کلې نه یو لاربنود ورسره راوستی دی، هغه هم وایی چې په آذربایجان کې له زیاتې سرګردانۍ وروسته مورږ ستاسو پته موندلې ده.

یوه سړي وویل : معظم پاچا! امکان لري هغه له بغداد نه کوم ښه خبر راوړي وي.

سلطان په چیغو وویل : زما د وړاندې د بغداد نوم مه اخلئ.

را ویې غواړه هغه!

عبدالملک چې کوټې ته ورننوت او د محفل وضعه یې ولیده هك پك شو.

سلطان د شرابو پیاله اوچته کړه او ویې ویل :

راځه عبدالملکه ! ولې دې پښه ونیوه، راځه زما ترڅنګ کښینه! او بیا یې پر پیاله شونډې کیښودلې.

عبدالملك وړاندې ورغی د سلطان ترڅنګ کښیناست راګ له سره پیل شو، سلطان له صراحی نه بیا جام ډك کړ، او د خو غوړپه څښلو نه وروسته یې په مخ کې کیښود ویې ویل : عبدالملکه! زما ګومان کېږي چې دغه ځای د ژوند د هنګامو نه ډیر لرې دی، زما دا تمه وه چې تر دې ځایه به مې هیڅوك هم پل راوانخلي، خو اوس باید دا ځای هم پریږدم، تا د بغداد پوځونه چیرته پریښودل؟

ته چې دلته راغلی هغه خبرې دې بیا رایادې کړې چې ما یې د هیرولو هڅه کوله.

سلطان بیا جام پورته کړ خو عبدالملك یې له لاسه واخست لرې یې وغورځاوه خپل خنجر یې راویوست سلطان ته یې ونیو ویې ویل :

- معظم تولواکه ! لکه چې ګستاخي مې وکړه، واخله ما پخپل لاس ووژنه، زه دا ننداری نشم لیدای، زما سترګې ویاسه.

راګ بند شوې ژ او په محفل چوپتیا خوره وه، سلطان په غیر معمولي ډاډ عبدالملك ته وکتل صراحي یې پورته کړه هغه ته یې ور وړاندې کړه ویې ویل :

واخله دا هم ماته کړه، ما پخپله دا خو ځلې مات کړي دي، دا شیان په ماتولو نه خلاصیږي، دا د خاورې کوزې دي چې په یو ځل ماتیدو بیرته پټرې کیدای هم شي، که پټرې نه شول نوې هم جوړیدای شي، دا د انسان زړه نه دی چې یو ځل مات شو نو بیا د تل لپاره له کاره لویږي.

عبدالملك پریشانه او اندیښمن شو، سلطان صراحي په دیوال وویشتله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبدالملك سترګې راډکي شوې ويې ويل :
معظم پاچا! ما په خپل ژوند کې يوازې يو سړی ليدلی ؤ چې مايوسي يې نه پيژندله خو نن...!
جلال الدين ووېل : هغه انسان چې تا د جلال الدين په نامه پيژانده مړ شوی دی، اوس ته د هغه له مړی سره خبرې کوې، هو ته دا ووايه چې دلته څه ډول راورسيدلی؟
: ما له بغداده د رضاکارانو يوه ډله راسره راوستې وه، او ...!
سلطان يې خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : څومره رضا کاران!
: له ما سره پنځه زره کسان را روان شول.
: تا غلطي کړې ما احوال درکړی ؤ چې دا کار مه کوه.
: ستا پيغام داسې مهال راورسيد چې موږ له بغداده يو منزل وړاندې راغلي وو، ستا حکم يې چې واوريد درې زره تنه بيرته وګرځيدل او...!
سلطان يې بيا خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : او پاتې دوه زره تنه به خامخا چيرته د مغلو په منګلولو کې راګير شوي وي؟
عبدالملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : هوکې د تبريز او همدان ترمنځ موږ د هغوی د څو ډلو له خوا راګير شوو.
: څومره سرتيري ژوندي پاتې شول؟
: د دوو سوو تنو په شاوخوا کې، چې تبريز ته راورسيدو ستا درك مو ونه موند، څکه خو له دې پنځو تنو پرته نور مايوس بيرته ستانه شول. او له هغو پنځو تنو سره زه له دوو مياشتو راهسې ستا په لټون پسې په دې شاوخوا غرونو کې سرګردان وم او دا دې دلته راورسيدو.
جلال الدين ووېل : تا دومره خلك بې ځايه ضايع کړل.
: زه خپله غلطي منم، زه بايد په کردستان راتاو شوی وای، خو ايا ته دا نه منې چې پر ما ته ستا اعتراف به د هغو لکونو انسانانو وينې خوشې ولاړې شي چې د وروستې برې په اميد يې ستا ملاتړ کاوه؟
سلطان ځواب ورکړ : نو ته دا غواړې چې زه تر څو ژوندی يم لړ لړ مسلمانان بايد راټول کړم او د مرګ کومې ته يې ورټيل وهم! زه تر اوسه په دې اميد جنګيدم چې اسلامي نړۍ به راويښه شي، ما هغوی ته د تيارۍ وخت ورکول غوښتل او ما خپل فرض پوره کړ، هغوی له مراکش نه تر هندوستان پورې ماته د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

داوینی پیغامونه را واستول خو نتیجه یی څه شوه؟

زه چی اوس بیا راپورته شم په کوم امید! ؟

د چا په امید وجنګیږم! ته له دی قوم نه څه هیله لری چی امیران یی وطن پلوری دی؟! چی په علماؤ کی یی یوه داسی ډله پیدا شوی ده چی د منبر پر سر د مغلو د غلامی فتوی ورکوی، چی د سرتیرو د تورو او سپنه یی د دښمن د پیسو په حرارت ویلی شوی او چی خلیفه یی... ما د هغه یادول نه غوښتل.

: دا هر څه د خلیفه له لاسه وشول، خو د خلیفه د بی وفایی نه وروسته د خدای «ج» د رحمت دروازی ونه تړل شوی ته بیرته هندوستان ته ولاړ شه، که هندوستان نه وی د مصر او مراکش دروازی دی پرمخ خلاصی دی، موږ به له مغلو نه د شمال د اورنیو غرونو بدل د افریقا په تودو دښتو کی واخلو، بنایی تر اوسه د خدای «ج» د رحمت د نازلیدو مهال نه وی راغلی خو موږ به تر هغه وخته جنګیږو تر څو د خدای «ج» د رحمت سمندر په جوش رانه شی، فرض کړه چی له ترکستان نه د مغلو شړل ستا په برخه کی نشته، خو دا ستا په وس کی شته چی د سلطان او د لښکرو د مشر پر ځای د یوه سرتیری په حیث د یوه بل سلطان خدمت وکړی.

سلطان په ترخه لهجه وویل : ته ما ولی اندیښمن کوی؟ ما خو پاچاهانو ته پیغامونه استولی دی، د هغوی ځوابونه هم راغلی دی، هغوی حق په جانب دی. یوه ماته خوړلی پاچا ته پناه ورکول اسانه نه دی. او زما په لټه کی د مغلو پنځه لکه تنه شپه ورځ بوخت دی.

هغوی په خپل پوځ کی د یوه ماته خوړلی سرتیری په منلو سره پنځه لکه تنو مغلو ته ولی د یرغل بلنه ورکړی؟

زه یوازی یو سرتیری وم، او خپل فرض می ترسره کړی دی، زما سره توره وه او ترڅو چی تیره وه جنګیدلم، خو ته د یوه سرتیری سره سره عالم هم یی او ستا ذمه واری تر اوسه پوری نه ده پوره شوی، ته ورځه نور زما او ستا لاری بیلی دی.

عبدالملك وویل : مګر یوه لاره شته چی دواړو ته خلاصه ده.

: هغه کومه ده؟

: د عزت مرګ! موږ له دی لاری نه هیڅوك هم نشی ایساروِلای جلال الدین جګ شو ودرید، او بیله دی چی نور څه ووایی بلی کوټی ته ولاړ، او چی لږ څند وروسته بیرته راووت د سپرلی جامی یی اغوستی وی، د مجلس خلك ټول

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودریدل.

سلطان وویل : عبدالملکه! د عزت د مرگ لپاره ماته د ملگرو ضرورت نشته، ما غوښتل د دنیا ټول غمونه په شرابو کی ډوب کړم. خو زه په کرار نه شوم، ما هڅه وکړه چی د نغمو په تال کی ویده شم، خو د تورو شرنگهار می په غوږونو کی کرنگیده، زه ځم او تاسو ټولو ته امر کوم چی هیڅوك راپسی رانشي. زه د مسلمانانو د دفاع لپاره ستاسو تورو ته اړ وم، خو اوس د ځان په خاطر ستاسو ژوند په خطر کی غورځول نه خوښوم.

عبدالملکه! زما شراب خوړل به پر تا ښه نه وی لگیدلی، زما په زړه کی د تیمور ملك له وینو نه وروسته ستا د اوښکو زیات درناوی او قیمت دی، زه وعده کوم چی بیابلاس ورنژدی نه کړم، ته بیرته ولاړ شه خپل کار ته دی دوام ورکړه. تاته به دا غوره وی چی هندوستان ته ولاړ شی، طاهر ښایی تر اوسه هلته وی، که دی ولید زما له لوری ورته ووایه چی د سلطان التمش سره پاتی شی، که یی نه منله ورته ووایه چی دا زما حکم دی. زما وروستی حکم!

سلطان یوه تن ته د اس د زین کولو امر وکړ، یوه سردار وپوښتل : مگر ته په دی اورښت کی چیرته ځی؟

سلطان ځواب ورکړ : ماتاته ددی پوښتنی کولو اجازه نه درکوله، که ته زما لپاره څه کولی شی نو دا دعا کوه چی خدای «ج» دی ما د عزت له مرگه نه محرومه وی، او ته زر تر زره له دی ځایه ولاړ شه. زه نه غواړم چی ستا په موجودیت د مغل وحشی لښکر دغه سیمه هم برباد کړی.

عبدالملکه ! په دی خلکو کی زیاتره داسی دی چی کور او کلی نه لری زه دوی تاته سپارم. ته د وی هندوستان ته بوزه، زما باور دی چی سلطان التمش به د دوی مرسته وکړی.

لږ ځنډ وروسته دغه خلك د کلا په دروازه کی ولاړ وو او له سلطان سره یی خدای «ج» پامانی کوله. په دوی کی یو هم داسی نه ؤ چی په سترگو کی یی اوښکی نه وی. سلطان اس پونده کړ یو تن ورمنډه کړه رکاب یی ونیو او په ژړا یی وویل:

زه له وړوکتوبه له تاسره یوځای یم، د خدای «ج» په خاطر ماته اجازه راکړه چی درسره ولاړ شم.

: دیر ښه، ته له ماسره تلای شی، خو که کوم بل چا له حکم نه سرغړونه وکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به ډیر خفه شم.

سلطان جلال الدین خوارزم شاه د واورو په توپان کی ورك شو .

تر دی وروسته بیا چاته دا معلومه نه شوه چی هغه څه شو او په څه حال دی.

تر ډیرو کلونو پوری د هغه په باب ډیر عجیب او حیرانوونکی داستانونه مشهور شول. کله به دا وا وریدل شوله چی هغه چا د یوه فقیر په جامه کی په فلانی کلی کی لیدلی، کله به دا خبره مشهوره شوه چی په کوم ځنګل کی یی د یوازی توب ژوند غوره کړی دی. او کله به دا خبر راغلی چی هغه د خلکو له نظره غلی د مغلو سره د وروستی جګړی دپاره د سرتیرو یو ځواکمن لښکر راټولوی او ناڅاپه به یوه ورځ په فلانی ځای کی راښکاره شی.

مغلو پر هغه پسی ټول وطن لویشت په لویشت ولټاوه، په سلګونو تنه یی په دی ګومان چی جلال الدین دی ووژل او د ده د موندلو لپاره یی لوی لوی بخششونه اعلان کړل، خو هیڅ درك یی معلوم نه کړای شو.

ځینو خلکو ویل چی نوموړی د یوه عادی سرتیری په جامه کی د مغلو پر یوه چونی حمله وکړه وجنګیده او بیا شهید شو. ځینو نوروخلکو بیا دا ګومان کاوه چی هغه د قوم کوم خاین یا د مغلو کوم جاسوس وژلی دی.

په هر صورت د وخت په تیریدو ورو ورو خلك پر دی باوری شول چی د خوارزم زمری ژوندی نه دی.

* * * * *

(۵)

یو ماښام له بغداد نه څو پراوه لری عبدالملك او د هغه ملګری د یوه کلی سرای ته ور ورسیدل له اسونو پلی شول د شپی مهال چی د سرای ټولی کوټی ډکی وی نو د سرای مالك د عبدالملك کوټی ته ورغی ویی ویل :

یو ښه عزتمن سړی راغلی دی، په نورو کوټو کی د ښه ایښودو ځای نشته، ته به د هغه دپاره زحمت باسی.

عبدالملك وویل : زه د هغه له لیدو پرته په کوټه کی هغه ته اجازه نشم ورکولی.

د سرای خاوند وویل : هغه ډیر ستومانه دی، د مغلو جاسوس نه ښکاری.

عبدالملك وویل : د مغلو نه، د خلیفه جاسوس به وی.

: زما باور دی چی هغه جاسوس نه دی، د سرای له خلکو سره جاسوس دومره په آمرانه لهجه نشی مخرکیدای زما پر دی انکار چي تش ځای نشته هغه د خپلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیتی ځیرولو گواښ کړی دی.

یو سړی کوټی ته ورننوت او ویی ویل : له ده سره زه پریکړه کوم تاسو زر دوډی راوړی!

عبدالملك منډه واخستله نوی راغلی سړی ته ورترغاړی وت چیغه یی کړه : طاهره! ته دلته څه ډول راورسیدلی؟!

: زه له بغداده راغلم او د سلطان په لټون پسی آذربائجان ته ځم.

عبدالملك وپوښتل : ته بغداد ته څه وخت راغلی؟

: څلور ورځی کیږی، نیمه شپه وه ورسیدم ستاسو کور ته ولاړم هلته می ټول احوال معلوم کړ او سهار وختی بیرته را روان شوم.

: نو تاته ټول حال معلوم شو؟

طاهر په مایوسی ځواب ورکړ : هو!

عبدالملك وویل : ته دلته ډیر ناوخته راغلی!

طاهر ځواب ورکړ : زه سلطان التمش بنګال ته د یوه مهم کار لپاره واستولم. ستا استازی هم ماته ناوخته راورسید.

: ستا میرمن چیرته ده؟

: هغه می په ډیلی کی پریښوده او زه دی لوری ته راغلم. دغه سفر ډیر گران ؤ. په بغداد کی زه پردی هم خبر شوم چی مغلو پر تا حمله کړی ده ستا په باب زیات اندیښمن وم اوس چیرته روان یی؟

: زه د خپلو ماشومانو د راوستلو لپاره بغداد ته روان یم.

: وروسته بیا څه ارداه لری؟

: بیا هندوستان ته دتلو اراده لرم.

: سلطان جلال الدین د التمش په نامه کوم پیغام درکړی دی؟

: نه!

د طاهر د څو پوښتنو په ځواب کی عبدالملك خپله کیسه سر تر پایه ورته تیره کړه. طاهر تر ډیره چوپ ناست ؤ، د سرای مالك ډوډی راوړه د دوی په مخکی یی کیښوده خو د دوی اشتها سوځیدلی وه.

عبدالملك وویل : زه ددی خلکو بغداد ته بیول مناسب نه بولم دوی به همدلته پریږدم او ماشومان به پخپله راولم او بیا به هندوستان ته مخه کړو. اوس چی ته راغلی ماته غوره مشوره راکولی شی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : که موږ سلطان پیدا کړو او هندوستان ته یی بوزو زما په گومان به التمش اوس د هغه په ورتگ څه اعتراض ونه لري، د جلال الدین د پیغام په وررسیدو هغه له مغلو سره د جهاد اعلان ته چمتو شوی ږ.

: خو د خوارزم شاه پیدا کول اسانه نه دی، که یی بیا پیدا کړای شو هم هندوستان ته په تلو به راضی نه وی یو لویدلی دیوال بیرته دریدلی شی خو لویدلی غر بیرته نشی دریدای.

طاهر له لږ فکر وروسته وویل : ډیر ښه ته دی ملگری دلته پریږده خو زه به درسره خامخا ځم.

: ستا خوښه خو هلته په مړو ایرو کی له پوکلو نه هیڅ نه ترلاسه کیږی. اوس خو هلته داسی علما هم پیدا شوی دی چی مغلو ته د خدای سیوری او اولی الامر وایی.

: زه هلته خپل وروستی فرض پوره کوم،

: هغه څه؟

: زه اولس ته دا ویل غوارم چی د بغداد تباهی را روانه ده، که دوی د راتلونکی توپان د مقابلی لپاره چمتو نه وو نوزه به ورته ووایم چی ځانونو ته کوم د پناه ځای وگوری.

زه خلیفه ته دا وایم چی لږ تر لږه باید د خپل کور د ساتنی غم وکړی.

: خو دا تول بی گټی دی او ښایی تاته دا هم معلومه شوی وی چی له مغلو سره د ترون نه وروسته مهلب صدر اعظم تاکل شویدی.

: زه د دی لپاره هم بغداد ته ځم، هو مبارك چیرته دی؟

: هغه په بغداد کی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستي پيغام

په بغداد کې د مناظرونه شليدونکی لړی بيا پيل شوی وی، د سيند په غاړه د شيعه او سني علماؤ تر منځ يوه زوروره مقابله «مناظره» روانه وه، د دواړو ډلو لويو علماو پکې برخه درلوده، او خلکو داسې احساسوله چې له لاسه وتلی مشغولتياوی او سرگرمی يې له سره پيل شوی دی.

په همدان کې د مغلو د يوه لوی لښکر راټوليدل د بغداد خلکو ته يو تريخ حقيقت ؤ، د خليفه او تولای خان ترمنځ پر يو بل د بريد نه کولو پر تړون برسيره څوك په دی نه تيروتل چې د مناسب فرصت په ترلاسه کولو به مغل پر بغداد حمله ونه کړی،خو د بغداد-د خلکو حالت هغه «شتر مرغ» ته ورته ؤ چې پر افق تالنده ويني او سر پر ريگونو کی ومنډی.

بحثونه او مناظری دوی ته د نشه راوړونکی دوا په څير وی، د اسلام دښمنانو د ترکستان، خراسان او ايران په ميدانونو پراوونه اچولی وو او پر اسلامی نړۍ يی د وروستی گوزار لپاره خپلی توری او نيزی تيرولی او په بغداد کی د اسلام نوم اخستونکی د دی لپاره ناکراره و چی وپوهيږی د کومې فرقې د علماوو د ژبی تيغ نه نورو نه زيات تيره او زيات زهرجن دی؟

طاهر بن يوسف او د هغه ملگرو په دوی کی يو ځل د لړ وخت لپاره د ژوند ساه پو کړه، او د دوی په فعاليتونو د څه مودی لپاره د هغو علماو کار او بار د څه وخت لپاره سوړ شوی ؤ چی له تيرو څلورو پيړيو را په ديخوا يی د يو بل دروغجن او کافر ثابتول د دين تر ټولو ستر خدمت باله، د هغوی ځای د حق رښتينو علماؤ نيولی ؤ چی له تباهی او بربادی نه د خدای «ج» او رسول صلی الله عليه وسلم د هر نوم اخستونکی ژغورل‌خپله دينی فريضه او ذمه واری بلله، خو د حقپالو، دغه ډله هم هغو خلکو ته د توری د اهميت په ورښودلو کی پاتی راغله چی له پيړيو پيړيو راسی د هر درد د علاج لپاره په کتابونو روږ دی شوی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو.

هغوی د طاهر په بلنه میدان ته راغلل او د هغوی د هڅو په نتیجه کې د اولس په اذهانو کې یو ناڅاپي بدلون راغی هغوی د خبرو پرځای د ژغورنې لاره په عمل کې ولیده هغوی خوارزم شاه وروستی حصار او مورچل وګاڼه او پرې ورټول شول. خو د بدلو حالاتو په وړاندې د هغوی جوش او احساسات ساړه شول، له لرې لرې ځایونو راغلي رضاکاران بیرته مایوس ستانه شول.

خلیفه د دوی د ساتنې ضامن و او د خلیفه نوی وزیر په ډیرې هوښیارۍ او تدبیر مغل د بغداد مدافعین او ساتونکي وبلل، د دوی په نظر پرېووالی، تنظیم او جهاد د ټینګار کوونکو علماو اهمیت لږ شو او دوی یو ځل بیا خپلو هغو لاربښوونکو ته پاملرنه وکړه چې د یوه ښه مناظره کوونکي او بحث کوونکي جوړېدل یې د دنیا او آخرت نیکمرغي بلله، د سنیانو او شیعه ګانو دغه مناظرې په بغداد کې د علم او عرفان د باران د نزول د دوهم پړاو پیلامه وه.

*****

(۲)

د مناظرې دریمه شپه وه، یو بل ته مخامخ پر دوو ستیژونو خیمې دریدلې وې، په مناظره کې برخه اخستونکي علما پر کرسیو ناست وو، د هغوی په مخ کې په میزونو لوی لوی کتابونه کتار وو، د روښنایۍ لپاره د دواړو ډلو رضا کارانو مشالونه اوچت نیولي او دریدلي وو، پردې سربیره ځای ځای فانوسونه راځړېدلي وو، په منځ کې د درېیمګړي ستیج ؤ او شاوخوا خواوته د خلکو بې شانه ګڼه ګونه وه.

په تیرو دوو ورځو کې د مناظرې اصول او مقررات وټاکل شول، د دواړو لوریو علماو دا سوګند اوچت کړی ؤ چې دوی به له پاروونکي کار څخه ډډه کوي د خلکو دا ګومان و چې د دوی دغه لوبه به لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پورې دوام ولري. او له بزګرانو پرته زیاتره خلک د مناظرې تر پایه د موسم د بدلیدو هیله من نه وو، دوی په وار وار دا ازمویلي وو چې که د تالندې یا باران په سبب په مناظره یوه یا دوې ورځې ځنډیدلې نو مناظره کوونکي به تازه دمه شول او له سره به یې بحث پیل کړ، نن ماښام ته نژدې پر لویدیځ افق تیارې راخورې شوې خو د خلکو دا ګومان و چې تالنده نشي راتلای پردې سربیره د درېیمګړي په غوښتنه د مناظرې له پیل نه مخکې خلکو دا دعا کړې وه چې نن یې مجلس په خیر خیرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای ته ورسیږي.

صفونه تړل شوي وو، او د دین په مورچلو کی د علم توپونو د گولیو او رول پیل کول چی د توپان یوه تونده څپه راغله، مشالونه مړه شول او د کیږدیو تنابونه وشلیدل، د خیمو په منځ کي راځړیدلیو فانوسونو په سبب په دواړو ستیجونو اورونه ولگیدل علما بهر ته راووتل خو په گډوډی کی هغه زیات قیمتی کتابونه په اورونو کی پاتی شول.

له څو زوورو څپو ورروسته شمال ودرید او آسمان شین شو، پر ستیژونو د لگیدلی اور لمبوله اسمان سره خبری کولی، دوهیمگړی ستیج له اور نه خوندی و د هغه چتر هم روغ پاتی ؤ، ښی او کیڼ لوری ته د اور د لمبو په زیاتیدونکی رڼا کی خلکو ولیدل چی د دریمگړی سره نژدی یو سړی د سرتیرو په جامه کی ولاړ دی او په دواړو لاسونو خلك چوپتیا ته رابولی، څوك چی ورنژدی وو هغوی وپیژاند او په لږ شبیه کی د خلکو په منځ کی له یوه سره تر بله د طاهر بن یوسف، طاهر بن یوسف غږونه اوچت شول، خلك له څلورو خواونه د دریمگړی د ستیج خواته ورتول شول، د اور د لمبو له لوړیدو سره د هغه چتری ته هم خطره شوه خو څو ځوانانو یی مراندی غوڅی کړی او چتری یی لری یوی خواته وغورځوله:

د دریمگړی چی طاهر خبرو ته چمتو ولیدل ویی ویل : زه له خپل ستیج څخه چاته د خبرو کولو اجازه نشم ورکولی، خو عبدالملك زر ور وړاندی شو د هغه په غوږ کی یی وویل : ته چوپ اوسه دا درته غوره ده که نه زما خنجر ډیر تیره دی، دا غونډه به ستا په صدارت وی ته غلی چوپ کینه! .

د مناظره کوونکو سترگی په سو ځیدونکو کتابونو نښتی وی، ځکه هغوی له دی نه ناخبره وو چی د دریمگړی له ستیج سره نژدی څه پیښبه ده، او کله چی دوی د طاهر بن یوسف نوم واورید تکان یی وخوړ، هغه خبری پیل کړی وی، د هغه د خبرو دا څو جملی د خلکو د پام وړ اړولو لپاره بس وی:

«پر ژوند پوری ملنډې وهونکو! دغه تالنده او توپان د خدای «ج» یو خبرداری وگڼی! تاسو به د بابل او نینوا د تباهی داستانونه اوریدلی وی، خو خدای «ج» دی هغه ورځ نه راولی چی په راتلونکی کی سیلانیان د دی ښار ماضی کنډوالی وگوری دا ووایی چی یو وخت دلته یو شاندار ښار آباد ؤ چی بغداد نومیده، شل لکه انسانان پکی اوسیدل، مانۍ یی د پنځو پیړیو د معماری نمونی او یادگارونه.وو، خو د بابل او نینوا په څیر دوی هم د عبرتناکی بربادی سره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ شول.

او دوی ځکه له بربادی سره مخ شول چې دوی به د خپلو اشتباهاتو لپاره د خدای «ج» او رسول د احکامو تاویلونه کول، دوی د قرآن حکیم نه د ژوند درس زده کول پریښودل، قرآن دوی ته د یووالي او نظم حکم کاوه خو د دوی د ژوند لومړنی مقصد د مسلمانانو په منځ کې د نفاق او بدبختی پیدا کول وو.

خدای «ج» دوی ته له کفارو سره د جهاد حکم کاوه خو دوی کفار خپل ساتونکی او محافظین ګڼل او پخپلو کې سره لاس او ګریوان وو، د بربریت یو زورور توپان یې دروازې ورتکولې، خو دوی د راتلونکی بربادی نه سترګې پټې کړې وې او یو پر بل یې د الفاظو غشي اورول کافي بلل.

د بغداد خلکو!

د بغداد خلیفه او ستاسو امیرانو یوازې د څو کاله آرام او اسوده ژوند په خاطر ستاسو او ستاسو د راتلونکی نسل د خپلواکی او ناموس معامله له مغلو سره کړې ده، خو امیران چې دلته شته دي، په خلاصو غوږونو واوري چې د بغداد انجام به له خوارزم نه بیل نه وي، تاسو د اور لمبو ته بلنه ورکړه چې د بغداد درمندونه وسوځوي.

تاسو د اور لمبې خپلو کورونو ته وربللي دي،څو یوازې په سوځولو پوهیږي، او په یاد ولرئ! کله چې هغه سوځول کوي نو د جونګړې او ماڼي تمیز او توپیر نه کوي.

مسلمانانو! ستاسو تاریخ ګواه دی چې تر اوسه پورې تاسو د چا توری مات کړی نه یاست، ستاسو توري د هر چا توري غوڅې کړې دي، ستاسو د ګوتو په شمار پوځونو ډیرو لویو لویو لښکرو ته ماتې ورکړې دي، ستاسو د کومې ناکامی او ماتې سبب ستاسو کمزوري نه دي، بلکې که تاسو کله ماته خوړلې هغه ستاسو د خپلمنځي اختلاف او ځانځاني نتیجه ده، تاسو که کله له تباهي سره مخ شوي یاست نو هلته ستاسو د خاینانو لاس دی».

یو تن په لوړ آواز وویل : ایا د جلال الدین په ماتو کې هم د کوم غدار او خاین لاس ؤ؟

طاهر ځواب ورکړ : څوک وایي چې جلال الدین ته مغلو ماته ورکړه؟ هغه د یوه کمره په څیرد مغلو د سیلاب د څپو مقابله کوله، لویو لویو توپانونو هغه ونه خوځولای شو، خو د دې کمره د ماتولو لپاره مغلو ته د اسلامی نړۍ مغمارانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلی تیشی ور وړاندی کړی، دجلال الدین په مایوسولو تاسو خپل یو مرستندوی له لاسه ورکړ، هغه د بغداد پر دروازو پهره کوله، خو پر هغه د شانه گوزار وشو هغه څو کاله د مغلو پام ور گرځولی ؤ چی تاسو د تیاری وخت ترلاسه کړی، د ترکستان، خراسان او ایران د ښارونو بربادی ستاسو د سترگو د غړیدو لپاره کافی وو، خو تاسو د تولنیز ژوند پرځای انفرادی مرگ غوره کړ، تاسو د هغه سړی پښتی هم ووهلی چی ستاسو بار یی هم پخپلو اوږو اخستی ؤ.

د بغداد خلکو!

ستاسو په خوښه او یا ستاسو له خوښی پرته د بغداد خلیفه تاسو ته ازغی کرلی دی، تاسو له راتلونکی نه د گلونو تمه مه کوی، ایا تاسو دا فکرنه کوی چی بغداد...»

طاهر خپله خبره نه وه بشپړه کړی چی د سیند د بری غاړی نه د غشو باران جوړ شو او په یوه وخت کی دری غشی د طاهر په زغره کی ونښتل، د ستیج شاوخوا څو تنه تیپیان شول. اوځلورو خواوو ته گڼودی پیل شوه، طاهر له خپله ځایه ونه خوځید او په لوړ آواز یی وویل:

د بغداد خلکو زما پیغام واوری بیا ولاړ شی!

عبدالملك په بیړه طاهر له ستیژ نه راښکته کړ، د غشو یو بل باران راغی او د ستیج په شاوخوا کی څو نور کسان هم تپیان شول، په دی څنډ کی د طاهر څو سربښندوی مینه وال توری ایستلی د سیند د غاړی په لوری ولاړل او تش لاسی خلك هم په هغوی پسی ورغلل، خو د دوی د ور رسیدو نه دمخه غشی ویشتونکی په کومه خوا تللی و، او د سیند څو کښتۍ بلې غاړې ته روانې وې، عبدالملك څو تنه رضاکاران د سیند پر غاړه په پهره ودرول او پخپله بیرته طاهر ته ورغی، ویی ویل:

هغوی وتښتیدل، مگر ته ټپی یی، راځه دلته پاتی کیدل خطرناك دی.

خو طاهر له خپلی زغری نه دوه غشی کش کړل ویې ایستل او ویې ویل : دا زخمونه ډیر معمولی دی دا دریم غشی ته وباسه.

: مگر وینی!

: په څو څاڅکو څه لوی نقصان نه کیږی، زر کوه زه یو څو خبری ضروری بولم.

عبدالملك غشني و ایستلو او ویی ویل : ستاخوښه خو دا هغه مړی نه دی چی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرافیل په شپیلۍ راپورته شي.

*****

(۳)

طاهر یو ځل بیا په ستیژ ودرید، خلك چوپ شول هغه وویل:

د بغداد خلکو! ایا دا فکر نه کوئ چې ستاسو د غدارانوله لاسه د خوارزم د لکونو شهیدانو وینې بې ځایه ولاړې شي؟ د یتیمانو آهونه او د کونډو اوښکې بې اغیزې شي؟

په یاد ولرئ! دبغدا د هغه خلك چې له خوارزمشاه سره یې غداري کړې ده د اولس هغه مجرمان دي چې خدای «ج» به یې هیڅکله هم ونه بخښي، د تقدیر پریکړې ثابتې او نه بدلیدونکې دي، ښایي زما دعاګانې هغه بدل نه کړي خو که تاسو یوازې ژوندي پاتې کیدل غواړئ هم نو زه دا مشوره درکوم چې بغداد پریږدئ او چیرته ولاړ شئ، هغه ښار چې دومره غداران او بد ذاته خلك پکې وي د تقدیر له کسات نه نشي ژغورل کیدای.

زما مشوره ښایي هغو خلکو ته د منلو وړ نه وي چې له مغلو څخه یې د وطن پلورنې قیمت اخستی دی، خو اولس ته زه دا وایم چې دلته پاتې نه شئ، ستاسو د علماو د فتنو پاللو، امیرانو د خیانت او د خلیفه د بې تدبیرۍ له امله له بغداد څخه د ځمکې د مخ یو ناسور جوړ شوی او تقدیر چې کله جراحي ته چمتو کیږي نو تیره او بې رحمه تیغ یې د چټلې وینې سره پاکه وینه هم بهوي.

دا مه ګڼئ چې ستاسو د خلیفه روحانیت به ستاسو د ساتنې ضمانت وکړي او مغل چې د خدای «ج» او رسول ﷺ نه منکر دي ځکه خو په تاسو تش په نامه مسلمانانو هم نشي برلاسي کیدای.

د خدای جل جلاله او رسول صلی الله علیه وسلم ملاتړ یوازې له هغه چا سره وي چې احکام یې مني.

مغل کافر دي خو هغوی د مسلمانۍ دعوه نه کوي، تاسو د مسلمانۍ دعوه کوئ خو په عملي دول د خدای جل جلاله او رسول ﷺ له احکامو نه انکار کوئ.

مغل د باطل نظام د برلاسي لپاره سرښندنه کوي اسلام تاسو جهاد ته وربولي، اسلام را ښیي چې تاسو د ټولې نړۍ څخه د فتنو د ورکولو لپاره پیدا شوي یاست، خو د خدای «ج» ددې ښکاره احکامو سره سره تاسو ځان نه خوځوئ.

په یاد ولرئ! داسې بې همته او بې غیرته قوم د خدای «ج» د رحمت حقدار نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي کيداى، تاسو د خپلو پلرونو د امانت بار نشي اوچتولى، تاسو دا گومان مه کوئ چې تاسو له منځه ولاړې نو اسلام به نابود شي، نه، خداى «ج» به د خپل دين د لوړولو لپاره بل اولس غوره کړي، د خداى «ج» دين تاسو ته اړ نه دي، تاسو ورته اړياست.

تقدير ته دا اسانه ده چې له تاسو نه وروسته له همدغو مغلو نه چې د اسلام ډير بد غليمان دي د دين د ساتنې او دفاع کار واخلي، اسلام داسې زړه ته ضرورت لري چې له خدايه پرته يکې د بل چا ويره نه وي، د داسې غاړې ضرورت دي چې له خدايه پرته بل چاته په ټيټيدو روږدې نه وي، د داسې تورې ضرورت دي چې کېيدل يې نه وي زده، اسلام داسې سر تيرې ته اړتيا لري چې د برې او ماتې نه بې پروا جنگيدلي شي، د اسلام نيک زړې، نيک خويه او نيک ذاته انسانانو ته ضرورت دي چې له خپلو سره غداري نه کوي، داسې علماؤ ته ضرورت نه لري چې د کافرو په ملاتړ فتوې ورکوي، د داسې علماؤ ضرورت دي چې د غشو په باران او د تورو په سيورې کې کلمه زمزمه کوي. د خداى «ج» دين د مرمر ډبرو په محلونو کې اوسيدونکو او د وريښمينو چپنو او جامو اغوستونکو اميرانو ته ضرورت نه لري، هغو صبرکوونکو او احسان منونکو سپاهيانو ته يې اړتيا ده چې په خيټو باندې ډبرې تړي او جنگيدلي شي.

د بغداد خلکو! ستاسو لپاره دوى لارې دي، يوه دا چې په تيرو گناهونو توبه وباسي او د راتلونکې لپاره فکر وکړئ، د راتلونکې مصيبت د مقابلې لپاره سره يو شي، خو دا کار تر هغو پورې نشي کولى تر څو د بغداد کوڅې او واټونه د خاينانو او نفاق اچوونکو څخه صفا نه کړئ، ستاسو لپاره دوهمه لاره دا ده چې دغه ښار پريږدئ او چيرته لرې ولاړ شئ، پردې ښار د خداى «ج» قهر نازليدونکى دى، زه وينم چې د دجلې د سيند اوبه ستاسو په وينو سرې کيدونکې دي او مغل ستاسو له کوپړيو نه د فتحې د څلو جوړوونکي دي. دا ښار د وحشت او ستم د هغه دوران ليدونکى دى چې تر اوسه پورې چا نه دى ليدلى، بنايي د بغداد د ويراني او تباهي په وراندې د بابل او نينوا د بربادۍ داستانونه هم پيکه شي.

ددې وينا له پاى ته رسولو وروسته زه په بغداد کې خپل وروستى فرض هم ترسره کوم، له دې وروسته به تاسو ماونه وينئ، او دا د دې لپاره نه چې زه له خطر نه تښتم، بلکې د دې په خاطر چې زه د ځان وژونکو له ملگرې نه له هغه چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره ملګري غوره بولم چې ژوندي پاتې کیدل غواړي، زه ددې لپاره څم چې تاسو مې ضرورت احساس نه کړ، خو که ماته دا معلومه شوه چې له تاسو سره د ژوندي پاتې کیدو هیله راپیدا کیږي او تاسو بغداد له غدارانو نه پاکولو ته چمتو یاست او د مغلو په ملاتړ تر ژوند نه مرګ غوره بولي نو د عزت په مرګ کې زه ستاسو ملاتړ کولی شم، د ذلت په ژوند کې ملګري کولو ته درسره تیار نه یم.

«د خدای «ج» پامان»

مناظره کورنکو دادمنه ساه واخستله او طاهر له ستیج نه راکوز شو له عبدالملك او نورو څو ځوانانو سره په تیارو کې ورك شو.

عبدالملك یوه ورځ د مخه خپل اولادونه له بغداد نه لیږلي وو، پنځلس، شل تنه ځوانان له ښار نه بهر دوی ته انتظار وو، د غونډې له ځایه چې ووتل عبدالملك وویل: که تاته د ټپونو په سبب سفر ګران وي نو تر اوسه څیني داسې دغلې کیدو ځایونه شته چې حکومتي سرتیرو ته نه دي معلوم.

طاهر ځواب ورکړ: نه! په زغره دې غشو چندان اغیزه نه ده کړې، معمولي زخمونه دي، زه پرې خبریږم هم نه، خو له تلو نه دمخه زه په بغداد کې یوه بله ذمه واري هم پوره کول غواړم، او ښایي د دې هدف لپاره زما د څو تنو ځوانانو ملاتړ ته ضرورت شي.

: د څه لپاره؟

: د مهلب بن داود سره څو خبرې!

: مګر اوس د صدر اعظم ماڼۍ ته ننوتل آسان نه دي.

: ماته یوه آسانه لاره معلومه ده.

: د څو تنو ضرورت دی؟

: تر لس تنو پورې.

: نو راځه! مګر چیرته چې ته د لسو تنو اړتیا احساسوې زه هلته پنځلس تنه ضروري بولم.

: دیر ښه پنځلس سهي دي، مګر په دې کار کې تر زیاتو خلکو زیات پام ته ضرورت دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای

صدر اعظم مهلب بن داود د خپلې ماڼۍ په یوه پراخه کوټه کې ناست ؤ چې د سیند د غاړې لوری ته وه، د ښار ناظم، د جیل څارن او د بغدا د د پوځونو سالار قشمور په مجلس کې ورسره شریک وو، د شرابو پیالې گرځېدلې او د بغداد په تازه حالاتو تبصرې کیدلې.

مهلب وویل : زما په گومان خو هغه بیا وژغورل شو، په هغه ورځ چې هغه قوي زهرو هیڅ پرې ونه کړل نو معمولي زخم به یې څه وکړي؟

د ښار ناظم ځواب ورکړ : نه ماته کوتوال په دې اړه تسلي راکړه او راغلی یم، په دومره فاصله کې لږ تر لږه څلور غشي چې لگیدلي وي نو ژوندی نشي پاتې کیدای او د هغې ورځې د زهرو په باب زما رایه دا ده چې له ده سره به د زهرو تریاق وو.

: مگر هغه ډیر باتد بیره دی، کیدای شي زغره یې اغوستې وي او راغلی وي. کوتوال هغه د لویدو په حال کې لیدلی او تری راغلی.

: زما هدایت دا ؤ چې زر تر زره په کښتیو کې بلې غاړې ته ځانونه ورسوی او د نتیجې انتظار مه کوی.

مهلب وویل : هغه بیا له امن نه په ډك ښار کې اور بل کړی دی، زه به یو ځل بیا مغلو ته داړ ورکوم او زما په گومان به د دوی بیا غوښتنه دا وي چې څوك د دوی پر خلاف بلوا وی جوړوی دوی ته یې وسپاری.

د جیل څارن وویل : له دې پرته موږ ته بله لاره نشته، طاهر که فرصت ترلاسه کړ نو موږ ته به گوزار راکړي.

د ښار ناظم وویل : مگر زموږ لخوا د زرتر زره اقدام پرخلاف به اولس راوپاریږي. او د اولس جوش او احساسات چې وگوري نو خلیفه به هم د سمدستي اقدام کولو اجازه را نه کړي، نن په وینا کې ده اعلان وکړ چې له بغداده درومي،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هغه ربښتیا هم ولاړ نو خبره به پخپله سره شي. او که هغه دلته د پاتې کیدو هڅه وکړه نو د علماو یوه لویه ډله موږ د هغه پرخلاف تیاره کړې ده چې د هغوی پیروان به دوی ته د فعالیت اجازه نه ورکوي.

نن د هغه خبرې له اټکل نه لرې وي، که نه موږ به په غونډه کې د ګډوډۍ جوړولو لپاره خلك ور استولي وو، د راتلونکې لپاره به زه دا بندوبست وکړم چې د هغه د رتلو لپاره په هره څلور لارې او جومات کې علما موجود وي.

تر سبا پورې به لږ تر لږه د یو نیم سل علماؤ لخوا دا فتوی صادره شي چې هغه غواړې خلك بغاوت وکړي.

ناڅاپه طاهر ایستلې توره دننه ورننوت او ویې ویل : تاته به د غلطې فتوی د صادرولو اړتیا پاتې نشي، د مهلب له لاسه د شرابو جام ولوید او سکته پرې راغله، قشمور زر راپورته شو د توري موټې ته یې لاس ور اوږد کړ خو طاهر د برښنا په څېر د خپلې تورې څوکه د هغه په سینه ورکیښوده او ویې ویل : کښینه! قشمور له غوسې نه شونډې وچیچلې او کښیناست.

مهلب راسنبال شو ویې ویل : ته دلته په څه نیت راغلی یې؟

طاهر ځواب ورکړ : ته له ډیرې مودې په ما پسې سرګردانه وې، او ما له بغداده د تلو نه مخکې له تا سره څو خبرې غوښتې.

: مګر تاته معلومه نه ده چې زما د غږ په اوریدو به دلته پنځوس تنه پهره داران راټول شي.

طاهر په داډ ځواب ورکړ : پنځوس نه پنځه څلویښت! پنځو تنو د سیند په غاړه ارګمې ایستل، هغوی زموږ په ولکه کې دي، که تا نورو ته غږ وکړ نو دا به ستا وروستی غږ وي.

له عبدالملك سره پنځه تنه نور ځوانان هم توره ایستلي کوټې ته ورننوتل.

طاهر وویل : دننه ډیرو خلکو ته ضرورت نشته، بهر ته پام کوي.

د عبدالملك په اشاره دوه تنه ځوانان بیرته بهر ته ووتل، او پاتې درې نور د نهار د ناظم، د جیل څارن او قشمور په سر ودریدل.

طاهر وویل : جګ شی!

: مهلب چې له ویرې لړزیده: ته څه غواړې؟

طاهر ځواب ورکړ : ما درته وویل چې څو خبرې درسره لرم.

: ستا هرې غوښتنې منلو ته چمتو یم، ووایه څه غواړې؟!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: یوازې دا چې تول له مور سره ولاړ شي.
: چیرته ؟
: چیرته مو چې بیایو.
: که له تللو انکار وکړو نو!
: بیا به له مجبوری نه له توری کار واخلم، ته یې په تیغ لاس ووهه!
طاهر دا وویل او د توری څوکه یې د هغه په سینه ورچوخ کره.
: نه، نه د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه، زه وعده کوم چې بغداد به پریږدم او چیرته به ولاړ شم.
: زما ستا پر وعدو باور نشته، ځکه خو زه تا له ځانه سره بیایم.
: چیرته؟
: له بغداده لرې داسې ځای ته چې ته بیا بیرته دلته تری رانشې.
: ته دا وعده وکړه چې ما به نه وژنې!
طاهر وویل : که زه وعده وکړم نو ستا به باور شي؟
: زه پوهیږم چې ته په دروغو وعده نشې کولی.
عبدالملك وویل : د بغداد د مناظرو په ډیر اوږدو اوس په بحث روږدی شوی دی، زه د ده په چاره پوهیږم.
عبدالملك طاهر یوی خواته کړ، د مهلب په ورمیږ یې توره ورکیښوده او ویې ویل : جګیږه که...!
مهلب په بنده بنده لهجه وویل : د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه زه ځم.
: ورو غږیږه! عبدالملك پټکه پری وکړه.
قشمور بیا توری ته د لاس ور اوږدولو هڅه وکړه خو طاهر ګړندی ور وړاندی شو د هغه په ګیډه یې توره کیښوده او ملګری یې له هغه نه توره واخسته.
قشمور وویل : توریالی داسی نه کوی چې یو څوك بی وسلی کړی او بیا پری حمله کوی.
طاهر وویل : ته داږه اوسه تاته به د توری چلولو د کمال ښودلو فرصت هم برابر شي.
: که ته دا وعده کوی نو زه چمتو یم چې درسره ولاړ شم.
: زه وعده کوم او زه دا ژمنه هم کوم چې ستا د توری په مقابله کی به زموږ له لوری یوازې یوه توره وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشمور وویل : درځی!
طاهر د ښار ناظم او د جیل ځارونکی ته وکتل ویی ویل: جګ شی تاسو ته هم ضرورت دی.

*****
(۲)

مهلب او د هغه ملګرو په خپلو پښتیو د تورو تیری څوکی احساس کړی او له کوټی نه راووتل، د طاهر نورو اتو، لسو تنو هغوی راګیر کړل، د سیند پر غاړه دوی کښتی ولاړی وی، د طاهر ملګرو د مهلب د چکر د ټولو کښتیو پری شلولی او په سیند کی یی لاهو کړی وی، هغه پنځه تنه پهره داران هم چی دوی په نیم خوبی حالت کی نیولی وو لاسونه او پښی یی په پړیو تړلی پراته وو.
طاهر مهلب ته په کښتی کی د سپریدو اشاره وکړه، او هغه دده تر اشاره زیات د عبدالملك د توری په څوکه مجبور شو چی په کښتی کی سپور شی.
قشمور، د جیل څارونکی او د ښار ناظم هم وروسی په کښتی کی سپاره شول.
د طاهر اته تنه ملګری په یوه ځانګړی کښتی کی او نور اوه تنه په پړیو تړل شویو کسانو سره یوځای په دوهمه کښتی کی سپاره شول.
لږ ځنډ وروسته کښتی د سیند په منځ کی د څپو له بهیر سره وخوځیدی.
مهلب څو ځلی په ډیره عاجزی پوښتنه وکړه : تاسو موږ چیرته بیایی!
عبدالملك هر ځل دا ځواب ورکاوه : چورته‌مه وهه ستا منزل ډیر لنډ دی.
، د آبادو غاړو نه نږدی اته میله لری طاهر په کښتی کی له پرتو ډبرونه یوه راپورته کړه مهلب او ملګرو ته یی وروښودله ویی ویل : تاسو پوهیږی چی دغه ډبری د څه لپاره په کاریږی؟
مهلب په ژړاشو ویی ویل : نه، نه دا ظلم دی د خدای «ج» په خاطر په ما ورحمیږی!
طاهر قشمور ته وکتل : ښنګه جنابه ته وایه! ایا دا پوښتنه ظلم دی چی د سیند پر غاړه پرتی ډبری د څه لپاره په کاریږی؟
: زه په دی مطلب ونه پوهیدم.
عبدالملك‌وویل : دی ساده سړی دی، دغسی پوښتنی مه تری کوه.
قشمور له غوسی نه ولړزیده ویی ویل : تا له ما سره د توریالیو په څیر د مقابلی وعده کړی وه؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : زما په زړه کی له غیرتیانو سره عزت شته زه خپل ملگری ته نصیحت کوم چی له تا سره گستاخی نه کوی، همدغسی له تانه هیله لرم چې د بی غیرتو مرسته به نه کوی، زه له تانه څو پوښتنی کوم، نه بلکی تا قاضی کوم او خپله دعوه درته وړاندی کوم.

قشمور وویل : مگر زه یوازی سرتیری یم.

: زما دعوه ډیره جنجالی نه ده، یو محل یوه سړی زما پر ملا ډبره تړلی وه او سیند ته یی غورځولی وم، که هغه سړی په لاس راشی زه څه سزا ورکړم؟

قشمور : که دی وموند نو همدغسی سلوك ورسره کولی شی!

طاهر : زماله یوه زړور سرتیری نه د همدغه ځواب تمه وه، د جیل د څارن تر ملا ډبره وتړی!

دطاهر دری ملگرو هغه په زور پرمخی څملاوه، هغه چی د څه مزاحمت هڅه وکړه عبدالملك د توری څوکه پر ورمیږ ورکیښوده ویی ویل : خبردار! که لږ وخوځیدی حلالوم دی.

کله چی د هغه تر ملا ډبره تړل کیدله نو مهلب جگ شو او په سیند کی یی د توپ وهلو هڅه وکړه خو طاهر په کیڼ لاس د هغه په ښی تندی د سوك وار وکړ او په کښتۍ کی یی راوغورځاوه، د ښار ناظم هم د جگیدو هڅه وکړه خو د طاهر یوه ملگری له شانه د هغه په غاړه کی پړی ورواچاوه او په کښتۍ کی یی راوغورځاوه.

لږ څنډ وروسته د ښار د ناظم او مهلب پر ملا هم ډبری وتړل شوی.

مهلب د عبدالملك د گوانښونو پرواونه کړه، په چیغو یی وویل : زما ډبره له دوی دواړونه درنه ده، دوی له مانه ښه لامبوزن دی، د خدای «ج» په خاطر ما پریږدی. زه تاسو ته یو لك اشرفی درکولو ته چمتو یم.

طاهر وویل : نه، نه، نژدی د نیمی اسلامی نړی د تباهی لپاره دا بدله ډیره لږ ده.

: زه دوه لکه درکوم پری می ږدی.

طاهر : مگر پردی خو د خوارزم یو ویجاړ شوی ښار هم بیرته نشو آبادولی.

: زه پنځه لکه اشرفی درکوم، تر دی زیاتی له ماسره نشته.

: مگر ستا پلار ډیر غریب سړی و، تا دا دومره دولت له کومه کړ؟ زما په گومان ته د ځان ژغورلو لپاره دروغ وایی!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: نه په خدای «ج» سوګند دروغ نه وایم، زما سره پنځه لکه اشرفۍ او د همدومره بیې جواهرات هم دي، ما پرېږدي زه د دې ټولو ورکولو ته چمتو یم.

: د دې مطلب دا دی چې تا د بغداد له خلکو نه رشوت اخستی دی؟

: نه، په خدای «ج» سوګند ما رشوت نه دی اخستی.

: نو دا مال دې له کومه کړی؟

: ماله مغلو نه اخستی دی!

: تر کومه چې ماته معلومه ده مغلو یوازې یوه سړي ته زیات مال ورکړی ؤ، او هغه، هغه څوك ؤ چې چنګیز خان ته یې پر خوارزم د حملې په صورت کې د خلیفه د بې طرفۍ ضمانت ورکړی ؤ، چې وحید الدین یې بندي او بیا یې په زهرو وواژه، چې صدر اعظم یې وواژه او خلیفه مستنصر ته د مغلو د دوستۍ له پېغام سره راغلي ؤ.

مهلب وویل : زه خپلې ټولې غلطۍ منم او اعتراف پرې کوم خو د خدای «ج» په خاطر ما وبخښې زما په مرګ تاسو ته هیڅ ګټه نه رسیږي.

طاهر ځواب ورکړ : زه پوهیږم چې ستا پر مرګ سربیره چې پر بغداد کومه تباهي راتلونکې ده، هغه به راځي، په بغداد کې د منافقانو او خاینانو شمیر ستا د سر له ویښتو هم زیات دی، خو د بغداد د تباهۍ د سببونو له برابرولو وروسته به د مغلو نه د انعام اخستونکی ته نه بل څوك وي، تا مغلو ته د بغداد دروازې خلاصې کړې، خو د دوی د تورو په سیورې کې به پر مسلمانانو حکومت کوونکی غدار ستا له کورنۍ څخه نه له کومې بلې کورنۍ څخه وي.

د ښار ناظم وویل : تا ته د زهرو په ورکولو او په سیند کې دوبولو په دسیسه کې زما هیڅ لاس نشته.

طاهر وویل : نو تا ته څنګه معلومه شوه چې له ماسره داسې پیښه شوې وه؟

: ماته د جیل څارن وویل!

د جیل څارن وویل : بې غیرته کیږه مه په دې دنیا به له ما پرته ستا زره څه ور ولګیږي؟

طاهر وویل : اوس ته دا پریکړه وکړه چې پخپله به په سیند کې ځان ورغورځوې خوښوې یا موږ تاسو ترلاس او پښو ونیسو او سیند ته مو وغورځوو؟

د جیل څارن وویل : که له موږ سره احسان کوی نو داسې به ښه وي چې موږ یو ځای سیند ته واچوې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : ماته منظوره ده، زه په وروستیو شیبو کی له تاسو سره څه زیاتی کول نه غواړم، او دا ډېری له هغو ډېرو نه په وزن کی زیاتی نه دی چی ما یی بوج واخست او له سینده پوری وتم.

د ښار ناظم وویل : مګر زموږ لامبو نه ده زده.

: نو په دی صورت کی به موږ په زور تاسو سیند ته ور غورځوو! عبدالملکه لومړی د مهلب نوبت دی.

د جیل څارن خپلو ملګرو ته وویل : که یو یو په اوبو کی وروغورځول شوو نو ستاسو ډوبیدل حتمی دی.

که یوځای ور پریوتو نو زه ستاسو سره د ملاتړ ژمنه کوم، دا ډېره ډیره معمولی ده، زه تر دی له درونه بوج سره له سینده پوری وتلی شم.

طاهر او د هغه ملګری د جیل د څارن پردی ایثار حیران شول، ځکه چی په بدنی لحاظ هغه له خپلو ملګرونه کمزوری او ډنګر ؤ.

بیا هم هغوی ډاډه وو چی له دومره بوج سره هیڅوک هم څنډې ته نشوای رسیدلای.

د جیل څارن وویل : تاسو موږ ته د یو ځای کوزیدو اجازه راکوی؟

طاهر : زموږ پردی هیڅ غرض نشته.

د جیل څارن جګ شو د کښتی پر څنډه ودرید او ویی ویل : زه ځم که ستاسو زما مرستی ته اړتیا وی راپسی راځی که نه نو زه به په تاسو پسی شاته راونه ګورم.

ناظم او مهلب هم چټك پورته شول د هغه ترڅنګ ودریدل د جیل څارن لاسونه وغځول ویی ویل : خپل ورمیږونه زما بغل ته راکړی زه به تاسو له ګردابه راوباسم وروسته بیا ستاسو د خپل قسمت خبره ده.

ډوبیدونکی د یوی خځلی تکیه هم غنیمت ګنی مهلب او ناظم هم خپل تقدیر د جیل څارن ته وسپاره، عبدالملک د طاهر په غوږ کی وویل : د ده بلکل لامبو نه ده زده، زه دی له هغه وخته را په دی خوا پیژنم چی په پوځ کی ؤ.

طاهر وویل : ماته معلومه ده، یو لامبوزن دومره احمق نشی کیدای.

دری واړه تر لږ ځنډه د کښتی پر څنډه زړه نازړه ولاړ وو، بالاخره د طاهر ملګرو په تورو هغوی مجبور کړل چی په سیند کی ځانونه وروغورځوی.

: ناظم او مهلب دواړو په ګډه چیغی کړی: موږ پریږده، غداره ستا لامبو نه ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده، موږ هم درسره دوبوی، خاینه، فریبکاره، دروغجنه، مکاره موږ خوشي کړه!
خو د جیل ځارن هغوی کلك نیولي وو او ویل یې : موږ... په ژوند او مرګ... له یو بل سره... د ملګري... ژمنې کړي وي...
او بیا هغوی څو ځلي د دوبیدو او راښکاریدو نه وروسته په اوبو کې ورك شول.

په دې موده کې د قشمور پر سر دوه توره ایستلي ځوانان ولاړ وو قشمور چې طاهر او عبدالملك ولیدل چې ده ته یې پام ور واوښت ویې ویل :
تاسو ماته د یوه سرتیري په مرګ د مړینې وعده راکړې وه، اوس مو اراده څه ده؟

طاهر ځواب ورکړ : موږ به ستا هیله پوره کړو.
تا دا وعده هم کړې وه چې زما مقابله به یوازې له یوه سړي سره وي.
: موږ پر خپله وعده ولاړ یو.

* * * * *

(۳)

د نیمې شپې سپوږمۍ راپورته شو، دواړه کښتۍ پر څنډو ولګیدې، طاهر خپلو دوو ملګرو ته په بله کښتۍ کې پر پنځو تنو اسیرانو د پهرې لپاره امر وکړ او د ده نور ملګري د ده د لارښوونې سره سم له کښتۍ نه ښکته شول، د اوبو او څنډې ترمنځ په یوه وړوکي تاپو ودریدل ، تر دې وروسته قشمور عبدالملك او طاهر د تورو په سیوري کې د کښتۍ نه راښکته کړ او چې کله د دوی ملګري تر قشمور راچاپیر شول نو طاهر قشمور ته د توري ورکولو حکم وکړ.
عبدالملك د طاهر په غوږ کې وویل : پر غشیو د تپي کیدو نه وروسته ستا ډیره وینه وبهیده، ځکه خو دې مقابلې ته ماته اجازه راکړه.
طاهر ځواب ورکړ : د صفیې د شهادت نه وروسته ما یوه ژمنه کړې وه، زه هغه پوره کول غواړم، ته زما په باب چورت مه وهه زه بالکل روغ یم.
عبدالملك ډیر ټینګار وکړ او چې کله د دوی بحث زور واخست او غړونه یې اوچت شول او په لوړ غږ یې د یو بل د قانع کولو هڅه کوله قشمور وویل:
زما د مقابلې لپاره باید داسې سړي مخې ته راغلی وای چې زما سیال وای، له بده بخته په تاسو کې یو هم زما سره په مرتبه کې برابر نه یاست، بیا هم زه طاهر غوره بولم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر عبدالملك يوې خواته ديكه كړ توره يې له تيكي راوويستله او ويې ويل :
تيارېږه!
قشمور توره وخوځوله او په داډ يې ځواب ورکړ:
زه تيار يم.
د شپې به تياره کې د تورو شرنګهار پورته شو، له لږ ځنډ توندو حملو وروسته قشمور مات شو او شاته ولاړ.
طاهر وويل په اوبو کې د ووکوزيدو په اراده شاته د تلو هڅه مه کوه، ما تاته د توريالـيو په څير د مقابلي وعده درکړې وه د تښتيدو د فرصت وعده مې نه وه کړې.
قشمور ويل : نو ستا په خيال زما لپاره له مرګه پرته بله سزا نشته!
طاهر وويل : اوس دې پر خپل مرګ باور راغې؟
: هوکې زه داسې احساسوم چې ستا د تېـونو په اړه زما اټکل غلط ؤ، ما اشتباه وکړه چې د عبدالملك پرځاى مې ته مقابلې ته غوره کړې.
ته د دې غلطي جبران کولی شې.
: څه ډول؟
: وسله وغورځوه.
هغه چې طاهر لږ بې پروا او غافل وليد ناڅاپه يې تـوپ کړ او پر طاهر يې پرلپسې ګوزارونه وکړل، يو ځل خو يې توره په يوه شن د طاهر د ککرې سره نژدې تيره شوه، طاهر تيښ شو ځان يې وساته او بيا يې ناڅاپه پر هغه نيغ وار وکړ، قشمور تاو راتاو شو او په ځمکه راپريوت، توره د هغه تر خيته بوته ختلې وه.
طاهر ورتيښ شو د هغه په لمن يې توره پاکه کړه عبدالملك ته يې وکتل او ويې ويل : که ده توبه کړې واى نو خامخا به مې پريښى ؤ، خو ده غوښتل ما په خبرو راولي او فکر يې کاوه چې.زه به بې پروا شوى يم.
عبدالملك وويـل : راځه چې نـوره ناوخته کيږي، زما په خيال خو دواړه کښتـۍ بايد سيند ته ورتيل وهو، بنديان به هم پکې پريږدو تر سهاره به دا کښتۍ ډيرې لرې تللې وي او تر څو څوك بنديان را وباسي او د دوى كيسه اورى موږ به ډير لرې تللي وو.
طاهر وپوښتل : زموږ آسونه له دې ځايه څومره لرې دي؟
عبدالملك ځواب ورکړ : نژدې نيم ميل لرې به وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(٤)

د عبدالملك د هداياتو سره سم له بغداده د هغه څو دوستان يوه‌ورځ وراندې دې سراى ته را رسيدلي وو چې ده پكې د خوارزم شاه يو نيم سل تنه سر تيرې تم كړي وو، د عبدالملك ميرمن او دوه بچيان چې يو اته كلن هلك او بله يې پنځه كلنه لور وه دې سراى ته را رسيدلي وو.

دريمه ورځ مابښام مهال عبدالملك او طاهر هم له شلو تنو سره ور ورسيدل او څلورمه ورځ سهار وختى قافله د هندوستان په لور وخوځيده.

څو ورځې وروسته چې كله دوى له وړوكو وړوكو غونډيو نه تيريدل طاهر په يوه لوړه غونډۍ ودريد او د شمال لوړو غرونو ته يې وكتل، هغه په تصور كې د يوه خوړ په غاړه د ډبرو هغه څلى ليده چې صفيه ترې لاندې په ابدي خوب ويده وه، عبدالملك لږ څنډ اس ودراوه او د هغه انتظار يې كاوه او بالاخره يې ورته وويل:

طاهره په څه چورتونو كې ډوب يې؟!

طاهر تكان وخوړ هغه ته يې وكتل، په سترګو كې يې اوښكې ځليدلې.

عبدالملك په غمجنه لهجه وويل : راځه قافله لرې ولاړه.

طاهر اس ته پونده وركړه ويې ويل : عبدالملكه! زه په دې فكرونو كې يم چې د بغداد په باب زموږ دومره مايوسي خو به اشتباه نه وي؟

عبدالملك ځواب وركړ: نه! زما په ګومان موږ دا لويه غلطي وكړه چې د بغداد له خلكو نه مو لويه توقع درلوده.

: آيا دا امكان لرى چې هغه ښار چې صفيه غوندې نجونې پكې زيږيدلې د تل لپاره ورك شي؟

: په كوم ښار كې چې د مهلب غوندې په زرګونو انسانان وي، هغه له تباهى نه هيڅوك نشي ساتلى، صفيې خو د داسې ښار په خاوره كې ښخيدل هم ونه منل چې د خداى «ج» قهر پرې راتلونكى دى.

: عبدالملكه! موږ خو به له خپل مسئوليت څخه تښتو نه؟

: نه، موږ هلته روان يو چې خپل فرض مو ورغواړي، زما باور دى چې په هندوستان كې پاتې شو موږ به د قوم سمې خدمت وكړاى شو، سلطان التمش زموږ تورو ته اړتيا لرى، په بغداد كې موږ خپل فرض پوره كړى دى، كومو خلكو چې د ځان وژنې اراده كړې وي هغه هيڅوك نشي ژغورلى، كله چې يو داسې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولس چې په توپان کې یې د ډوبیدو اراده کړې وه د نوح علیه السلام غوندې د لوړ مقام خاوند پیغمبرونه ژغورلای شو نو موږ څوك یو؟

موږ د بغداد خلکو ته د دوی په لار کې خطرناکې کندې ور وښودلې، خو هغوی په پټو سترګو په تګ ټینګار کوی نو په دې کې زموږ څه قصور دی؟

د خوارزم ښارونه د دوی تر سترګو لاندې یو یو تباه شو، خو د تقدیر له لوری په وار وار د دوی پر ګواښلو برسیره هغوی عبرت وا نه خست.

د بغداد خلك د ذلت هغه وروستی تل ته کوز شوی دی چې له هغه ځایه یې بیرته راپورته کول د کوم انسان د وس خبره نه ده، د کوم کلی چې په هرو پنځو تنو کې یو غدار وی هغه له تباهی نه څوك ژغورلی شی؟

د یوه اولس د تباهی لپاره د مهلب په څیر یو سړی بس دی، په بغداد کې خو په زرګونو مهلبان شته.

طاهر وویل : د بغداد د تباهی نخښې به د مستعصم پر تخت کیناستلو سره رابرې شی، ما اوریدلی دی چې د هغه له شرابو او د ښځو له نڅا او سرود پرته هیڅ نور زړه نه غواړی، زما په نظر خو د بغداد د تباهی لپاره همدا کافی ده چې په داسې سړی د خلیفه نوم پوری شی.

هغه چې کوم څوك وزیر وټاکی خامخا به تر مهلب زیات چالاك وی.

*****

(٥)

طاهر او عبدالملك د التمش د پوځ غوره جنرالان بلل کیدل، د جلال الدین خوارزم شاه په اړه چاته معلومات نه ؤ چې چیرته دی، مغلو په هغه پسې آذربایجان، ارمنیا ، او قفقاز لویشت په لویشت ولټول هغوی څو ځلی د هغه د مرګ اعلان وکړ خو نړیوالو دا نه منله.

وخت تیریده، طاهر د عزت او شهرت وروستی پوړی ته رسیدلی ؤ، په نړی کې هیڅ داسې نعمت نه ؤ چې ده نه ؤ ترلاسه کړی، د ثریا مینې د ده د کور د ماحول جنت نظیره کولو لپاره بس ؤ.

په بودا توب کې د ده دری زامنو په توره چلولو کې نومونه ایستلی وو، د ثریا ورور اسماعیل په سوداګری کې نوم ګټلی ؤ، د عبدالملك کور د طاهر د کور ترڅنګ ؤ او د هغه بچیان هم په لوړو منصبونو ټاکل شوی وو، مبارك او د طاهر نورو ملګرو هم ښه اسوده ژوند درلود.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دیلی کی په زرګونو افراد داسی وو چی د طاهر په ژوند یې رشك کاوه، خو طاهر تل یوی اندیښنی ځوراوه، او هغه د بغداد یادو، د ماضی ګردونو د هغه له سترګو بغداد پټ نه کړای شو.

په دیلی کی یې پنځلس کاله په پوځ او حکومت کی له تیرولو وروسته پاتی ژوند د اصلاح او تبلیغ لپاره وقف کړ او عبدالملك په هر ډګر له هغه سره د ملاتړ اراده کړی وه، د هندوستان نا مسلمانو خلکو ته د دین له تبلیغ وروسته به دوی یو ډول روحی آرامی احساسوله، خو چی کله به په کوم مجلس او یا غونډه کی د خبرو په وخت کی طاهر ته بغداد وریاد شو نو ده به زر خبری پای ته ورسولی او یوی ګوښی ته به ځانګړی شو او په فکرونو کی به ډوب شو.

هغه به په وار وار په خپل زړه کی ویل : کاشکی ما دا ښار له تباهی نه ژغورلی شوای!

هغه به ځان ګواښه، عبدالملك به راغی تسلی به یې ورکوله او ویل به یې : طاهره! ستا په سبب په هندوستان کی څو زره تنو کلمه ویلی ده او تر اوسه په ملیونونو انسانانو ته د خدای «ج» د پیغام رسولو اړتیا ده، اوس د بغداد په اړه فکر کول هیڅ ګټه نه لری، د بغداد ځمکه شاړه وه، ځکه خو هلته د نیکی تخم رازرغون نکړای شو.

د هندوستان ځمکه حاصل ورکوونکی ده، دلته موږ ته د خپل زحمت ثمر لاس ته راځی.

طاهر به وویل : ته سهی وایی او بیا به جګ شو او خپل کار ته به روان شو.

*****

(٦)

اته ویشت کاله تیر شول، په دی اته ویشتو کلونو کی زمانی ډیر اړخونه بدل کړل، په ایران کی د چنګیز خان لمسی هلاکو خان واکمن ؤ او په بغداد کی د مستعصم د خلافت دریم کال ؤ.

مغلو پر بغداد د حملو تیاری کاوه، د خلیفه وزیر ابن علقمی له مغلو سره جوړ جاړی کړی ؤ خلیفه ته یې مشوره ورکړه چی د علم او روحانیت په دی مرکز کی د دری لکه سرتیرو څه اړتیا ده، دا پر خزانه یو بی ضرورته بار دی، ځکه خو په بغداد کی له څو زره سرتیرو پرته نورو سرتیرو ته د تل لپاره رخصت ورکړای شو، .. نوری ته د قوم لویانو او د دین د علماؤ دا حالت ؤ چی د هغوی مناظرو پای ؤ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د شیعه او سني بحث نور د بشپړې خپلمنځي جګړې حالت غوره کړی و.

د ښار په امیرانو کې د حکومت د تنخواه خورو پرګای له مغلو سره د خپل ضمیر او د اولس د عزت د بیې ترلاسه کوونکو شمیر څو چنده زیات ؤ.

د خلیفه په لاس کې د شرابو جام ؤ او د هغه د تخت په مخکې ښځو نڅا کوله، چې یو قاصد راغی خبر یې راوړ چې هلاکو خان بغداد ته را نژدې شوی دی، د خلیفه له لاسه د شرابو پیاله ولویده او د هغه پر سپینه چپنه یې ځاځکې ولویدل، هلاکو خان د تالندې او بریښنا په څیر رانازل شو او بغداد هغه تباهي ولیدې چې د بابل او نینوا ورانۍ یې په مخکې هیڅ وې.

له شلو لکو انسانانو څخه یوازې څلور لکه تنه پدې وتوانیدل چې وتښتي، د دجلې اوبه د وینو له زوره سرې شوې د کتابتونونو ، کوروتواو مدرسو د اور لمبو له اسمان سره خبرې کولې.

د ښار هغه تجربه کار مناظره کوونکې چې له کلونو یې یو پر بل د کفر فتواوې ورکولې، هغه امیران او علماء چې د کلونو کلونو خیانت انعام یې ترلاسه کول غوښتل او هغه خلیفه چې پر تخت کیناست او د خدای «ج» پر دین یې ملنډې وهلې، له لویو لویو او ګرانبیه سوغاتونو سره د هلاکو خان خدمت ته حاضر شول خو د یوه هم ژوندی بیرته راستنیدل نصیب نه شول.

د عباسي خلافت وروستي د سترګو تور یې د وژلو پرځای په لیمڅې کې ونیچه او د فیل پښو ته یې وغورځاوه او چې کله هلاکو خان ته دا شك پیدا شو چې ځینې خلك د ده د تورې له دم او د اور له لمبو نه ږغلي شوي دي او د کورونو په تل خونو کې پټ دي نو هغه د سیند بند ونړاوه چې د هلاکو خان له بیرته ستنیدو وروسته په بغداد کې له سپیو او کارغانو پرته نور څه ژوندي پاتې نه وو، بغداد د ماضي داستان شوی ؤ او د بغداد اولس خپل کړلی ریبل.

پای

د ۱۳۷۷ د وری (حمل) ۲۹مه

الفاروق بلډنګ د سهار ورځپاڼې دفتر

رحیم الله «د تراب»

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library